

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

HERODOTI
HISTORICIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.

TOMUS II.

Liber III. IV. et V. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI
MUSAE .
SIVE
HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM
DENUO RECENSUIT
LECTIONIS VARIETATE
CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA
ADNOTATIONIBUS
WESSELINGII ET VALCKENARII
ALIORUMQUE ET SUIS
ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.
ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

TOMUS SECUNDUS.

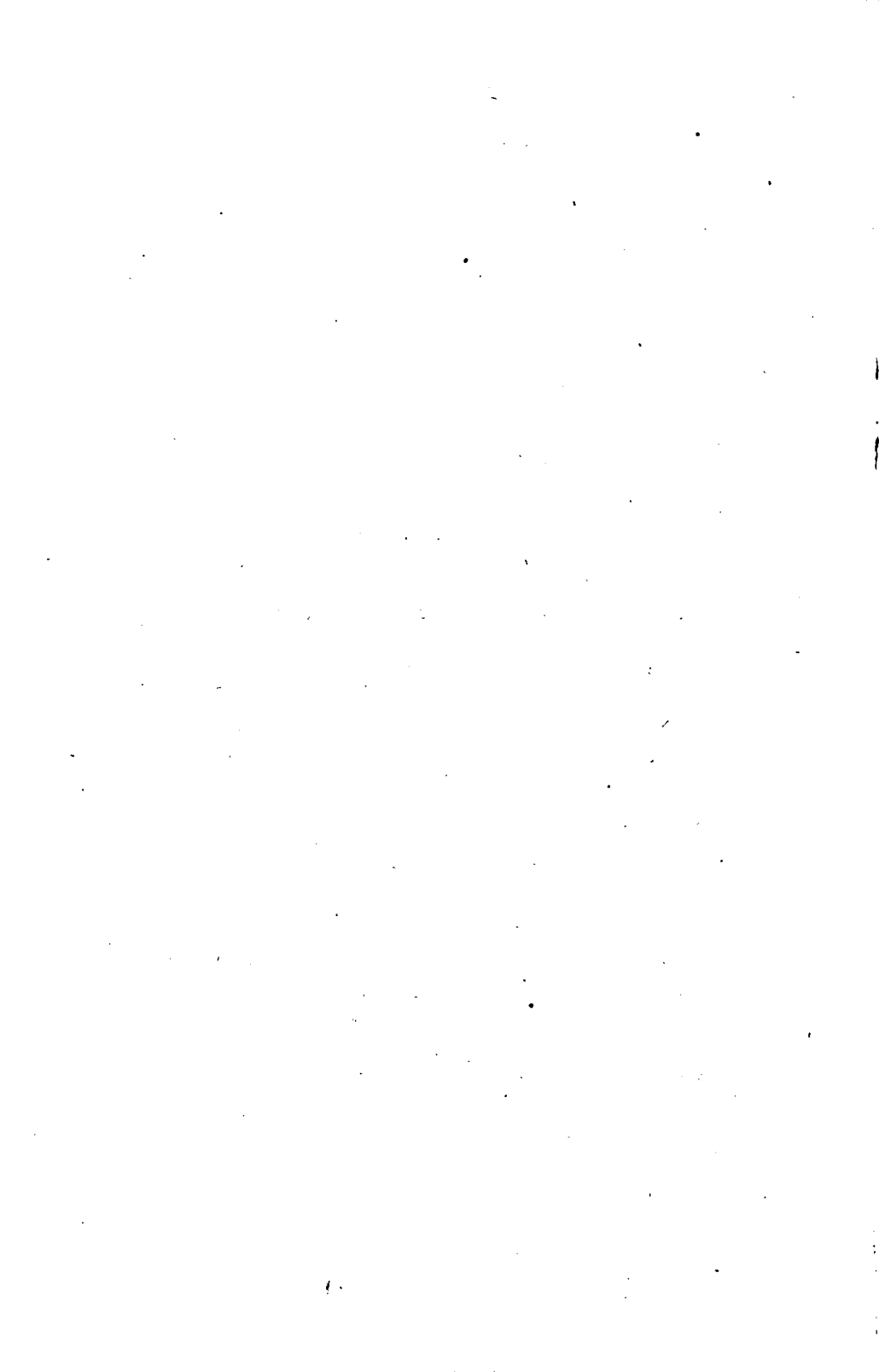
ARGENTORATI ET PARISIIS
APUD TREUTTEL ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.
MDCCCXVI.

HERODOTI HISTORIAR.

T. II. P. I.

LIBER III. IV. ET V.

GRAECE ET LATINE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ.

Θ Α Λ Ε Ι Α.

ἘΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἀμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου
ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἥρχε, καὶ Ἑλλή-
νων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολίτας, δι' αἰτίην τοιήνδε. Πέμ-
ψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα, αἶττε Ἀμασιν
5 θυγατέρα· αἶττε δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς
μυμνόμενος Ἀμασιν, ἐπρήξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπάν-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER TERTIUS.

THALIA.

(1.) **A**dversus hunc igitur *Amasin Cambyses*,
Cyri filius, quum alios quibus imperavit, tum e Grae-
cis Ionas et Aeolenses ducens, bellum movit hac de
caussa. Misso in Aegyptum legato Cambyses filiam
Amasidis petierat uxorem: petierat autem ex Aegyp-
tii cuiusdam consilio, qui id ei suaserat infensus Ama-
Herod. T. II. P. I. A 2

4 HERODOTI HISTOR. III.

των τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἡγετῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναι-
 κός τε καὶ τέκνων, ἔκδοτον ἐποίησε εἰς Πέρσας, ὅτε
 Κῦρος πέμψας παρὰ Ἀμασιν αἰτεῖ ἡγετῶν ὀφθαλμῶν,
 ὃς εἴη ἀριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὲ ἐπιμεμφο- 10
 μένος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνήγε τῇ συμβουλίῃ κελεύων αἰ-
 τέειν τὸν Καμβύσεα Ἀμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δούς
 αἰνῶτο, ἢ μὴ δούς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἀμα-
 σις, τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος, καὶ ἀρρώδων,
 οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι· εὖ γὰρ ἠπίστα- 15
 το, ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκά μιν ἐμέλλε Καμβύσης ἔξειν,
 ἀλλ' ὡς παλλακὴν. ταῦτα δὲ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε
 τάδε. ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέως θυγάτηρ κάρ-
 τα μεγάλη τε καὶ εὐεὶδής, μόνῃ τοῦ οἴκου λελειμμένη·
 οὐνομα δὲ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὲ τὴν παῖδα ὁ Ἀμα- 20
 σις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ, ἀποπέμπει εἰς

sidi, quod se ex cunctis, qui in Aegypto erant, me-
 dicis selegisset quem ab uxore et liberis abstractum
 amandaret in Persas, quum Cyrus ab Amasi oculo-
 rum medicum petiisset qui esset in Aegypto optimus.
 Eo infensus Amasidi, instigaverat Cambysen ut filiam
 illius peteret; quo ille aut moerore adficèretur datâ
 filiâ, aut non datâ odium incurreret Cambysis. Ama-
 sis, Persarum potentiam graviter ferens timensque,
 et dare illam et negare perinde dubitaverat; quippe
 bene gnarus, non legitimæ uxoris, sed pellicis loco,
 habiturum eam Cambysen. Haec secum reputans,
 hancce inierat rationem. Erat Apriae filia, superioris
 regis, admodum et grandis et formosa, sola ex regia
 domo superstes; cui erat nomen Nitetis. Hanc igitur
 puellam Amasis, veste et auro exornatam, in Persas

194. 25.

Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἠσπάζετο, πατρόθεν οὐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς. „ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ
 25 „μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε,
 „ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα δίδους, εἰῶσαν τῇ ἀληθείᾳ
 „Ἀπρίῳ τὸν ἐκείνος, εἶντα ἑωυτοῦ δεσπότεα; μετ'
 „Αἰγυπτίων ἐπαναστάς, ἐφόνευσε.“ Τοῦτο δὲ τὸ ἔπος
 καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγενομένη ἤγαγε Καμβύσεια τὸν
 30 Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον. οὕτω μὲν
 νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκηιῶνται Καμ- 2
 βύσεια, φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίᾳ θυγα-
 τρὸς γενέσθαι. Κύρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ
 Ἀμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεια. λέ-
 5 γοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὲν οὐδὲ λή-
 λθῃ αὐτοὺς, (εἰ γὰρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων

miserat tamquam suam filiam. Interiecto tempore
 quum eam complectens Cambyses *filiam Amasidissa-*
lutasset, dixerat ei puella: *Nescis, Rex, deceptum te*
esse ab Amasi, qui me hoc cultu ornatam ad te
misit, tibi que tamquam filiam dedit suam; quum
revera sim Apriae gnata, quem ille, dominum
suum, concitata Aegyptiorum seditione, interfe-
cit. Hoc verbum et haec incidens caussa Cambysem,
 Cyri filium, impulit ut vehementi ira incensus adver-
 sus Aegyptum duceret. Ita quidem Persae rem nar-
 rant. (2.) Aegyptii vero sibi vindicant *Cambysem*,
 dicentes esse eum ex hac Apriae filiā natum: Cyrum
 enim fuisse, non Cambysem, qui ad Amasin misisset,
 eiusque filiam petiisset. At hoc quidem non ex rei
 veritate dicunt. Immo vero ne ipsos quidem latet,

6 HERODOTI HISTOR. III.

νόμιμα ὁρθῶς ἐπιστάται καὶ Αἰγύπτιοι,) ὅτι πρῶτα
 μὲν νόθον οὐ σφί νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γησιῶ πα-
 ρέοντος· αὐτὶς δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπει
 θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδου, 10
 ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας. ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν
 λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενεῖς εἶναι.
 3 καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λό-
 γος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν
 ἐσιελθούσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ
 Κασσανδάνῃ παρεστῶτα τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγα-
 λα, πολλῶν ἐχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερβυμάζουσα. ἡ 5
 δὲ Κασσανδάνη, εὐῶσα τοῦ Κύρου γυνή, εἶπε τάδε·
 „Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα εὐῶσαν Κῦρος ἐν
 „ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ἐπὶ κτήτον ἐν τιμῇ

(nam Persarum instituta, si qui alii, bene norunt Aegyptii) primum, ex illorum legibus filium ex pellice natum non succedere in regnum, si adfuerit legitimus; deinde, ex Cassandana, Pharnaspis filia, de Achaemenidum stirpe, natum esse Cambysen, non ex illa Aegyptia: sed invertunt historiam, intercedere sibi adfectantes cum Cyri familia cognationem. Et haec quidem ita se habent. (3.) Narratur etiam alia fabula, mihi non credibilis, huiusmodi. Persicarum mulierum quampiam, ad Cyri mulieres ingressam, quum Cassandanae adstantes vidisset liberos formâ et staturâ praestantes, admiratam illos multis laudibus extulisse. Tum ei Cassandanam, Cyri uxorem, dixisse: *Atqui me, quæm talium mater sim puerorum, Cyrus tamen aspernatur; illam vero ex Aegypto adventitiam in honore habet.* Haec postquam

„τίθεται.“ Τὴν μὲν, ἀχθομένην τῇ Νιπῇτι, εἰπὼν ταῦ-
 20 τα· τῶν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπὼν Καμβύ-
 σια· „Τοιγάρ τοι, ὦ μήτερ, ἐπεὶ ἐγὼ γίνομαι
 „ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ
 „κάτω, ἄνω.“ Ταῦτα εἰπὼν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου
 γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θωύματι γινέσθαι· τὸν
 25 δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεὶ τε ἀνδράθη, καὶ
 ἔσχε τὴν βασιλείην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ’ Αἰγύπτου
 στρατήϊν.

Συνήρικε δὲ καὶ ἄλλο τι τοιοῦδε πρῆγμα γινέσθαι 4
 εἰς τὴν ἐπιστράτευσιν ταύτην. ἦν τῶν ἐπικούρων τῶν
 Ἀμασῖος ἀνὴρ γένος μὲν Ἀλικαρνησσεύς, ὄνομα δὲ οἱ
 Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἀλκι-
 5 μος. οὗτος ὁ Φάνης, μεμφόμενός κού τι Ἀμασί, ἐκδι-
 δρῆσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ

ingemiscens ob Nitetini esset locuta, filiorum natu maxi-
 mum Cambysem, dixisse, *Itaque, mater, quum ego*
vir evasero, Aegypti summa ima ponam, et ima
summa. Hoc Cambysem dixisse decem circiter annos
 natum, mulieresque admiratione fuisse percussas: et
 illum, postquam ad virilem pervenisset aetatem, reg-
 numque esset adeptus, dicti memorem, suscepisse
 in Aegyptum expeditionem.

(4.) Acciderat vero etiam aliud quidpiam huius-
 modi, quod ad expeditionem illam momentum con-
 tulit. Erat in numero auxiliarium Amasidis vir ge-
 nere Halicarnassensis, cui Phanes nomen, homo et
 consilio praestans, et bellica virtute. Phanes hic,
 nescio qua re infensus Amasidi, navi ex Aegypto
 profugit, cupiens in colloquium venire Cambysem.

8 HERODOTI HISTOR. III.

ἐλθεῖν εἰς λόγους. οἷα δὲ ἔοντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικού-
 ροισι λόγου οὐ σμικροῦ, ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυ-
 πτον ἀτρεκέεστατα, μεταδιώκει ὁ Ἀμασις, σπουδῇ
 ποιούμενος εἰλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τῶν εὐνούχων τὸν πι- 10
 στότατον ἀποστείλας τριηρεῖ κατ' αὐτόν· ὃς αἰρέει μὴ
 ἐν Λυκίῃ, ἐλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε εἰς Αἴγυπτον· σοφίῃ
 γὰρ μὴ περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς
 φυλάκους, ἀπαλλάσσειτο εἰς Πέρσας. ὠρμημένῳ δὲ
 στρατεύεσθαι Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι 15
 τὴν ἔλασιν, ὅπως τὴν ἀνδρὸν διακπερᾶ, ἐπελθὼν Φρά-
 ξει μὲν καὶ τὰλλα τὰ Ἀμασίου πρήγματα, ἐξηγέ-
 ται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὥδε παραινεῖν πέμψαντα πα-
 ρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι, τὴν διέξοδόν οἱ
 β. ἀσφαλέα παρασχεῖν. Μοῦνη δὲ ταύτῃ εἰσι Φανεραὶ

At illum, ut qui inter auxiliares haud exiguo loco
 fuisset, et quae ad Aegyptum spectabant accuratis-
 sime cognita habuisset, persecutus est *Amasis*, stu-
 diose dans operam ut eum exciperet. Persecutus est
 autem misso, qua iter ille direxerat, eunuchorum fide-
 lissimo cum triremi. Et cepit quidem hominem eu-
 nuchus in Lycia, sed captum non reduxit in Aegyp-
 tum; nam astutia eum Phanes circumvenit, et ine-
 briatis custodibus ad Persas evasit. Ibi tunc *Cambysen*
 adiit, exercitum adversus Aegyptum ducere paran-
 tem, sed de itinere dubitantem quo pacto regionem
 aquâ carentem transmitteret; eique quum alia ad res
Amasidis spectantia, tum itineris faciendi rationem
 exposuit, monens, *missis legatis rogaret Arabum*
regem, ut tutum ille transitum sibi praestaret.
 (5.) Patet autem hâc unâ viâ ingressus in Aegyptum,

195, 84.

ἰσβολαὶ εἰς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὐραν
 τῶν Καδύτιος πόλις, ἣ ἐστὶ Σύρων τῶν Παλαιστι-
 νῶν καλεσμένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, εἰούσης πόλις (ὡς
 5 ἐμοὶ δοκεῖ) Σαρδίαν οὐ πολλῷ ἐλάσσονος, ἀπὸ ταύ-
 τῃς τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πό-
 λιός ἐστι τοῦ Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὐτὶς Σύρων
 μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος
 τίνει εἰς θάλασσαν· ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν
 10 τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρῦφθαι, ἀπὸ ταύτης ἦδη
 Αἴγυπτος. τὸ δὲ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλις, καὶ Κασίου
 τε οὐρεὸς καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὼν τοῦτο οὐκ
 ὀλίγον χωρίον, ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν,
 ἀνδρὸν ἐστὶ δυνάως. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν εἰς Αἴγυπτον 6
 ναυτιλλομένων ἐνεννώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσαν. εἰς
 Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς, ἐκ Φοι-

Nam a Phoenicia usque ad fines *Cadytis* urbis, Syro-
 rum terra est, qui Palaestini vocantur: a Cadyti (quae
 est urbs haud multo minor, ut mihi videtur, *Sardibus*)
 emporia ad mare sita, usque ad *Ienysum* oppi-
 dum, sunt ditionis Arabici regis: a *Ienyso* rursus Sy-
 rorum ditio pertinet ad *Serbonidem* usque lacum,
 iuxta quem *Casius* mons ad mare porrigitur: a *Ser-
 bonide* lacu, in quo occultatum *Typhonem* aiunt,
 ab illo iam *Aegyptus* est. Iam, qui inter *Ienysum* op-
 pidum et *Casium* montem *Serbonidem*que lacum in-
 teriectus tractus est, haud ille exiguus, sed tridui
 fere itinere in longitudinem patens, is prorsus aqua-
 rum est inops. (6.) Quod vero a paucis eorum, qui
 in *Aegyptum* navigare consuerunt, animadversum
 est, id ego sum expositurus. In *Aegyptum* ex uni-

νίκης, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δις τοῦ ἔτους ἐκά-
 στου· καὶ ἐν κεράμιοις οἴνηρόν ἀριθμῶ καίμενον οὐκ ἔστι 5
 (ὡς λόγῳ εἰπεῖν) ἰδέσθαι. κοῦ δῆτα, εἴποι τις ἂν, ταῦ-
 τα ἀναισιμou̓νται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῦ τὸν μὲν
 δήμαρχον ἕκαστον ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πόλεως συλλέξαντα
 πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν εἰς Μίμφιν· τοὺς δὲ ἐκ
 Μίμφιος εἰς ταῦτα δὴ τὰ ἄνδρα τῆς Συρίας κομίζειν, 10
 πλῆσαντας ὕδατος. οὕτω ὁ ἐπιφοιτῶν κέραμος, καὶ
 ἐξαισιόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἐπὶ τὸν παλαιὸν κομίζεται
 7 εἰς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβο-
 λὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον, κατὰ δὴ
 τὰ εἰρημμένα σάξαντες ὕδατι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρ-
 λαβὼν Αἴγυπτον. Τότε δὲ οὐκ ἔοντος καὶ ὕδατος ἐτοί-
 μου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἀλικαρνησοῦς ξίνου, 5
 πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς

versa Graecia, et praeterea ex Phoenicia, his quotan-
 nis invehuntur figlina dolia vino repleta: verumta-
 men ne unum quidem, ut sic dicam, vinarium do-
 lium videre est ibi repositum. Ubinam ergo, quaerat
 quispiam, haec consumuntur? Hoc quoque equidem
 dicam. Quilibet praefectus populi tenetur sua ex urbe
 dolia omnia colligere, Memphinque mittere: ea dein-
 de Memphi, aquâ repleta, in aridum illum Syriae
 tractum deportantur. Ita dolia idemtidem denuo in
 Aegyptum invecta, ibique venum exposita, deinde
 ad priora in Syriam transportantur. (7.) Ita scilicet
 Persae, simulatque Aegypto potiti sunt, introitum
 illum in hanc regionem adpararunt, et ea qua dixi
 ratione aquis instruxerunt. At tunc temporis, quum
 nondum parata esset aqua, *Cambyses* ab Halicarnas-

ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ διζάμενος παρ' αὐτοῦ.

Σίβονται δὲ Ἀράβιοι πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι 8
μάλιστα. ποιῶνται δὲ αὐτὰς τρόπον τοιῷδε· τῶν βου-
λομένων τὰ πιστὰ ποιέσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων
αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστώς, λίθῳ ὅξεί τὸ ἔσω τῶν χειρῶν
5 παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν
ποιουμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱμα-
τίου ἑκατέρου κροκύδα, αλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ
κειμένους λίθους ἑπτὰ· τοῦτο δὲ ποιῶν, ἐπικαλεῖ τὴν
τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος δὲ τούτου
10 ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι Φίλοισι παρεγ-
γυῖα τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀσπὸν, ἢ πρὸς ἀσπὸν ποιῆται·
οἱ δὲ Φίλοι καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι.
Διόνυσον δὲ θεὸν μαῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεῖνται

seo hospite edoctus, missis ad Arabem nunciis, tutum
transitum ab illo postulavit, et obtinuit fide data et
ab illo accepta.

(7.) Colunt autem fidem Arabes, ut qui hominum
maxime: dantque eam et accipiunt tali modo. Si qui
volunt inter se foedus pactumve inire, vir alius, in
medio stans paciscentium, acuto lapide interiorem
manum utriusque illorum prope pollicem incidit:
tunc sumto ex utriusque veste flocco, inungit san-
guine septem lapides in medio positos; dumque id
facit, Bacchum invocat et Uraniam. Hoc facto, is qui
foedus pepigit, commendat suis amicis hospitem illum,
sive civem, si cum cive pepigit: et amici etiam ipsi
aequum censent colere fidem. *Bacchum* autem so-
lum, et *Uraniam*, deos habent; aiuntque, se crines

εἶναι· καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι Φάσι, κα-
 τάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάσθαι· κείρονται δὲ περι- 15
 τρόχαλα, περιξυροῦντες τοὺς κροτάφους. οὐνομάζουσι
 δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Ὀροτάλ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλι-
 9 λάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι πα-
 ρὰ Καμβύσειω ἀπιγμένοισι ἐποίησατο ὁ Ἀράβιος,
 ἐμμηχανάτο· τοιάδε. ἀσκούς καμήλων πλῆσας ὕδατος,
 ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζώας τῶν καμήλων πάσας· ταῦτο
 δὲ ποιήσας, ἤλασε εἰς τὴν ἀνδρον, καὶ ὑπέμενε ἐν- 5
 θαῦτα τὸν Καμβύσειω στρατὸν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώ-
 τερος τῶν λόγων εἴρηται· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἥσσον πιθα-
 νόν, ἐπεὶ γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέ-
 γας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ ὀνόματι Κόρυς· ἐκδοῖ δὲ οὗ-
 τος εἰς τὴν Εὐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τοῦ- 10
 του δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλεῖα τῶν Ἀρα-
 βίων, ραψάμενον τῶν ὠμοβοτείων καὶ τῶν ἄλλων δερ-

eodem modo tondere, quo Bacchus ipse fucrit tonsus:
 tondentur autem in orbem, circum tempora capillos
 radentes. Bacchum vero, *Orotal* nominant; Uraniam
Alilat. (9.) Postquam igitur nunciis, qui a *Cam-*
byse venerant, fidem dederat Arabs, haec est machi-
 natus. Utres ex camelorum pellibus, aquâ repletos,
 vivis omnibus camelis imposuit; eisque in *tractum*
aquâ carentem actis, exspectavit ibi *Cambysen*. Haec
 quidem maxime probabilis fama est: oportet vero
 etiam minus credibilem, quia et ipsa fertur, memo-
 rare. Fluvius est in Arabia magnus, cui *Corys* nomen,
 in Rubrum quod vocatur mare se exonerans. Ab hoc
 igitur fluvio Arabum regem, consutis bubulis aliis-
 que coriis, canalem duxisse aiunt ea, longitudine, ut

μάτων ὀχετὸν μήκει ἐπικνεύμενον εἰς τὴν ἀνδρὸν, ἀγα-
γεῖν διὰ δὴ τούτου τὸ ὕδωρ· ἐν δὲ τῇ ἀνδρῷ μεγάλας
15 δεξαμένας ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι.
οὗτος δ' ἔστι θυώδεα ἡμέρων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς
ταύτην τὴν ἀνδρὸν. ἀγεῖν δέ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν εἰς
τριᾶς χωρία.

Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλομένῳ στόματι τοῦ Νείλου 10
ἰστροποπεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμασίος παῖς, ὑπο-
μένων Καμβύσεια. Ἀμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα
Καμβύσης, ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον· ἀλλὰ βασιλευ-
5 σας ὁ Ἀμασις τέσσαρα καὶ τεσσεράκοντα ἔτη, ἀπί-
θαν· ἐν τοῖσι οὐδὲν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα συνε-
νέχθη. ἀποθανὼν δὲ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι
τάφῃσι τῇσι ἐν τῷ ἱερῷ, τὰς αὐτὰς οἰκοδομήσατο. Ἐπὶ

ad aridum illum tractum pertineret, et per hunc ca-
nalem derivasse aquam; in eodem autem illo tractu
ingentes fodisse cisternas, quae reciperent aquam
servarentque. Est autem via ab illo fluvio in hunc
aridum tractum duodecim dierum: derivasseque il-
lum, aiunt, aquam per tres canales tria diversa in
loca.

(10.) Sed ad Pelusium quod vocatur ostium Nili
castra habebat *Psammenitus*, [sive is *Psamminitus*,]
Amasidis filius, Cambysen exspectans. Nec enim in
viviis amplius fuit *Amasis* quo tempore Aegyptum
cum exercitu Cambyses invasit: sed vita functus erat,
postquam quatuor et quadraginta annos regnasset,
intra quos nullum ei magnum incommodum acciderat.
Mortuus conditusque, sepultus erat in sepulcris quae
in templo ipse construenda curaverat. Regnante vero

Ψαμμηΐτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου,
 Φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο· ὕσθησαν γὰρ 10
 Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὑσθεῖσαι,
 οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὥς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι.
 οὐ γὰρ δὴ ὕσται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τὸ παράπαν·
 11 ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακαδί. Οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἐπὶ τε διεξιλᾶσαντες τὴν ἀνδρὸν, ἔζοντο πέ-
 λας τῶν Αἰγυπτίων, ὥς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ
 ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνες τε
 καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ, ὅτι στρατὸν ἤγαγε 5
 ἐπ' Αἶγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πῆγμα ἐς αὐ-
 τὸν τοιούδε. ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ κατα-
 λελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ
 ἐς οὔφιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφο-
 τέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἓνα 10

in Aegypto Psammenito, maximum prodigium ac-
 cidit Aegyptiis: pluerat Thebis Aegyptiis, quod num-
 quam nec ante, nec post id tempus ad meam usque
 aetatem accidit, ut ipsi dicunt Thebani. Nam in su-
 perioribus Aegypti omnino non cadit pluvia: at tunc
 ipsis Thebis pluit stillatim. (11.) Persae, transmissa
 regione aquis carēte, quum castra castris Aegyptio-
 rum opposuissent, ad congregiendum parati; ibi
 tunc auxiliares regis Aegypti, Graeci homines et Cares,
 indignati quod *Phanes* externum exercitum in Aegyp-
 tum duxisset, tale adversus eum facinus machinantur.
 Filios habebat Phanes, in Aegypto relictos: his in
 castra et in conspectum patris perductis, craterem in
 medio posuere utrorumque castrorum, et productos
 singulos deinceps pueros super cratere mactarunt:

198. 74.

ἕκαστον τῶν παίδων, ἑσφάζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάν-
 των δὲ διεξιόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδαρ ἑσ-
 φόρεον ἐς αὐτόν· ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ
 ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης κατ-
 15 τέρης, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων
 πλήθει πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θῶμα δὲ 12
 μέγα εἶδον, πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ
 ὁστέων περικεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ
 ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέστο
 5 τὰ ὁστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς· ἐτέρωθι δὲ, τῶν
 Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσι ἀσθε-
 νείες οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνη βαλέειν, δια-
 τετρανείς· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὕτω δὴ τι ἰσχυραὶ,
 μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαρρήξεις. αἴτιον δὲ τούτου τό-
 10 τε ἔλεγον, καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἐπειθον, ὅτι Αἰγύπτιοι

tunc, iugulatis cunctis, vinum et aquam in craterem
 ingessere, sanguinemque illorum potarunt auxiliarii
 omnes, atque ita ad pugnandum progressi sunt. Acri
 commisso praelio, postquam utrorumque magna ce-
 cidisset multitudo, ad extremum in fugam vertuntur
 Aegyptii. (12.) Miram vero admodum rem equi-
 dem hic vidi, monitus ab indigenis. Quum ossa utro-
 rumque, qui in eo praelio ceciderunt, separatim con-
 gesta sint, (seorsim enim iacebant Persarum ossa,
 sicuti initio distincta erant; et alibi, ossa Aegyptio-
 rum:) Persarum crania ita sunt debilia, ut, si unum
 minutum calculum in ea volueris coniicere, perfores;
 Aegyptiorum vero ita sunt valida, ut lapide percu-
 tiens aegre diffingas. Cuius rei causam dixerunt es-
 se, mihiq̃ facile persuaserunt, quod Aegyptii a pua-

μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὅσπερ. τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ Φαλακροῦσθαι αἰτίον ἐστὶ Αἰγυπτίων γὰρ αἱ τις ἐλαχίστους ἴδοιτο Φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοις μὲν δὴ τοῦτο ἐστὶ αἰτίον 15 ἰσχυρὰς Φορεῖν τὰς κεφαλὰς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, ὅτι ἀσθενέας Φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἰτίον τόδε· σκητροφύουσι ἐξ ἀρχῆς, πῖλους τιάρας Φορέοντες. ταῦτα μὲν νυν τοιαῦτα ἔοντα εἶδον· εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοις ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένει τῷ Δαρείου 20 διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρῳ τοῦ Λίβυος.

- 13 Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης, ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατεληθέντων δὲ εἰς Μέμφιν, ἐπιμπε ἀνά ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναῖν, κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσῃν, εἰς ὁμολογίην προκαλεόμενος

ris statim capita radunt, unde ossa in sole fiunt compacta: qua de eadem caussa fit etiam, ut non calvescant; nullus enim est populus, apud quem tam raro caput videas calvum, quam apud Aegyptios. His igitur haec caussa est, cur valida sint eorum crania. Persis autem cur sint debilia, caussa haec est, quod a pueris in umbra versantur, pileos gestantes, quos tiaras vocant. Haec igitur talia, qualia dixi, equidem vidi: vidi vero etiam his similia Papremi, in illis qui cum Achaemene, Darii filio, ab Inaro Afro occisi sunt.

(13.) Aegyptii ex praelio, ut terga vertere coacti sunt, effusa fugā se proripuerunt. Qui quum Memphin essent compulsi, ibique conclusi, misit ad eos per flumen Cambyses navem Mitylenaeam, in qua erat

199, 4.

- 5 Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε τὴν νῆα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μίμφιν, ἐκχυθέντες αἰεὶς ἐκ τοῦ τείχους, τὴν τε νῆα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἀνδράς κρουεργηδὸν διασπᾶσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τείχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πολιορκεῦμένοι, χρόνῳ παρέστησαν. Οἱ δὲ προσ-
- 10 ἐχέες Λίβυες, δέξαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγονότα, παρέδωκαν σφῆας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὥς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δέξαντες ὁμοίως ἂν καὶ οἱ Λίβυες, ἕτερα τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λι-
- 15 βύων ἐλθόντα δῶρα, Φιλοφρόνας εἰδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεῖς, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, ὅτι ἦν ὀλίγα· ἐπεμψαν γὰρ δὴ πεντηκοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δρασσόμενος, αὐτοχειρὶ διέ-

caduceator genere Persa, qui ad deditionem faciendam hortaretur Aegyptios. At illi, ubi navem vident Memphin intrantem, de castelli muro universi effusi decurrunt, navem perdunt, hominesque in frusta discerptos in murum deportant. Et Aegyptii quidem, posthac obsessi oppugnatique, ad extremum in deditionem venerunt. Finitimi autem Libyes, Aegypti sortem veriti, non tentato armorum periculo sese tradiderunt, tributum solvere spondentes, et dona mitentes. Similiter etiam Cyrenaei et Barcaei fecerunt, eadem timentes atque Libyes. Sed Cambyzes Libyum quidem dona benigne accepit: at quae a Cyrenaeis erant missa aspernatus, puto, quod exigua essent, nam quingentas argenti libras miserant Cyrenaei; has igitur, sua manu prehensas, militibus distribuendas proiecit. (14.) Decimo die, ex quo in deditione

Herod. T. II. P. I.

B

14 σπεῖρε τῇ στρατιῇ. Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ, αἰπ' ἧς παρέ-
 λαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς
 τὸ προάστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων
 Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας
 σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, 5
 ποίων τοιαύδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δου-
 λῇ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήϊον· συνέπεμπε
 δὲ καὶ ἄλλας παρθένας, ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώ-
 των, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέως. ὡς δὲ βοῇ
 τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι κατὰ τοὺς πα- 10
 τέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πατέρες ἀνέβόων τε καὶ ἀντέ-
 κλαιον, ὁρέοντες τὰ τέκνα κεκακαωμένα· ὁ δὲ Ψαμμή-
 νιτος, προῖδαν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρεξελ-
 θουσίων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερά αἱ τὸν παῖδα ἐπεμ-
 πε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην 15

nem venerat castellum quod Memp̄hi est, regem
 Aegyptiorum *Psammenitum*, qui sex menses regna-
 verat, Cambyses contumeliae caussā cum aliis Aegyp-
 tiis residere iussit in suburbio; et animum illius ten-
 taturus, hocce facere instituit. Filiam illius, servili
 vestitu indutam, hydriamque gestantem, aquatum
 omisit, simulque cum ea alias virgines, ex principum
 virorum filiabus delectas, eodem cultu vestitas quo
 regis filia. Quae ubi ingenti cum clamore et eiulatu in
 patrum conspectum venerunt, reliqui patres, conspec-
 tis filiabus ita misere adfectis, invicem clamorem ei-
 latumque sustulerunt; Psammenitus vero, ubi respi-
 ciens cognovit, in terram defixit oculos. Postquam
 praeteriissent puellae aquatum missae, secundo loco
 filium regis, cum aliis bis mille eiusdem aetatis Ae-

ἔχονταν, τοὺς τε αὐχένας καλῶ δεδεμένους, καὶ τὰ
 στόματα ἐγκεχαλιωμένους. ἄγοντο δὲ ποιῶν τίσοντες
 Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μίμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηϊ
 ταῦτα γὰρ εἰδίκασαν οἱ βασιλῆιοι δικασταί, ὑπὲρ ἀν-
 20 δρὸς ἐκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλ-
 λυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρξιώντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα
 αἰγούμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν πε-
 ρικατημένων αὐτὸν κλαίωντων καὶ θεινὰ ποιούντων, τῶν-
 τὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. παρελθόνταν δὲ καὶ
 25 τούτων, συνήντικα ὥς τε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπη-
 λικέστερον, ἐκπεπτακότα ἐκ τῶν ἑόντων, ἔχοντά τε
 οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρα-
 τὴν, παρῆναι Ψαμμήτιόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς
 ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμ-

gyptiis praeter regis oculos duci iussit, fune cir-
 cum cervicem vinctos, et ora frenis coërcitos. Duce-
 bantur autem hi ita, poenas luituri Mitylenaeis illis,
 qui Memphi cum navi perierant: hanc enim senten-
 tiam pronunciaverant regii iudices, ut pro unoquo-
 que viro decem Aegyptii ex principum numero invi-
 cem perirent. Et ille, etiam hos praetereuntes vi-
 dens, quum ad mortem duci filium suum intellige-
 ret, reliquis Aegyptiis, qui circum illum sedebant,
 flentibus et lamentantibus, idem fecit quod in filia
 fecerat. Denique quum et hi praetcriissent, accidit
 ut homo natu grandior, qui compotor regis olim fue-
 rat, nunc vero bonis omnibus exciderat, nec aliud
 quidquam, nisi quantum mendicus, habebat, atque
 adeo stipem a militibus rogabat, praeteriret praeter
 Psammenitum, Amasidis filium, Aegyptiosque qui

μήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας οὐ 30
νόματι τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δ'
ἄρα αὐτοῦ φύλακες, οἱ τὸ ποιεῦμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου
ἐπ' ἐκάστη ἐξόδῳ Καμβύσῃ ἐσήμανον. Θωυμάσας
δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιούμενα, πέμψας ἄγγελον, ἐί-
ρωτα αὐτὸν, λέγων τάδε· „Δεσπότης σε Καμβύσης, 35
„Ψαμμήνιτε, εἰρωτᾷ, διότι δὴ τὴν μὲν θυγατέρα ὀρέων
„κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ θανάτῳ στείχοντα,
„οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀπέκλαυσας· τὸν δὲ πτωχόν,
„οὐδὲν σοι προσήκατα, ὡς ἄλλων πυθάνεται, ἐτίμη-
„σας;“ Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπερώτα, ὁ δ' ἀμείβετο 40
τοῖσδε· „ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκίᾳ ἦν μέζω κα-
„κὰ ἢ ὥστε ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου πένθος,
„ἄξιον ἦν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμόνων

in suburbio sedebant. Hunc ubi Psammenitus con-
spexit, ingentem in fletum erupit, et nomine compellens
sodalem, caput sibi planxit. Erant autem illi custodes
adpositi, qui, quidquid quaque praetereunte pompâ faceret,
observarent, et renunciarent Cambysi. Miratus igitur
Cambyses quae ille fecerat, misso nuncio, interrogavit eum
his verbis: *Dominus Cambyses ex te quaerit, Psammenite, quid sit quod
conspectâ filiâ tuâ male adfectâ, itemque conspecto filio
ad supplicium prodeunte, nec clamorem nec fletum edidisti;
mendicum vero illum, nihil ad te pertinentem, ut quidem ex aliis cognovit,
honore hoc es prosecutus?* Cui ita interroganti, haec ille
respondit: *O fili Cyri, domestica mala maiora erant quam quae
fletum exprimerent. At sodalis huius calamitas lacrymas meretur, qui in-*

„ἐκπεσὼν, εἰς πτωχήην ἀπύκται ἐπὶ γῆραος αὐδῶ.“
 45 Καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκέειν οἱ
 εἰρησθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν
 Κροῖσον, ἐτετεύχεε γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπόμενος Καμ-
 βύσῃ ἐπ' Αἰγυπτον, δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόν-
 τας· αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἰκτὸν τινα, καὶ αὐ-
 50 τὴν κελεύειν τὸν τε οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων
 σῶζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας,
 ἄγειν παρ' ἐαυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὖρον οἱ με- 15
 τίοντες οὐκέτι περιμόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα·
 αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμ-
 βύσεια· ἐνθα τοῦ λοιποῦ διαίτῃ, ἔχων οὐδὲν βίαιον.
 5 εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυπρημονεῖν, ἀπέλαβε αὖ
 Αἰγυπτον, ὥστε ἐπιτροπύειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἰώθασι

gentibus opibus excidit, et in senectutis limine ad mendicitatem est redactus. Haec quum ab eodem nuncio ad Cambysen essent relata, commodè dicta ei visa esse aiunt Aegyptii; atque etiam Croesum (quem secum in Aegyptum Cambyses adduxerat) et Persas, qui aderant, lacrymasse; ipsumque Cambysen misericordia quadam fuisse tactum, protinusque iussisse, ut filius eius ex horum numero qui perire deberent eximeretur, et ipse e suburbio excitus ad se duceretur. (15.) Iam filium quidem, qui ad eum servandum missi sunt, non amplius superstitem invenerunt, ut qui primo loco fuerat caesus: sed Psammenitum ipsum, e suburbio excitum, ad Cambysen duxerunt; apud quem ille deinde vitam egit, nullam vim passus. Qui nisi compertus fuisset res novas moliri, recepturus erat Aegyptum, ita ut tamquam praefectus

Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τῶν, ἣν καὶ σφίων ἀποστῆσαι, ὅμως τοῖσι γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδῶσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοις ἐστὶ σταθμώσασθαι, ὅτι τοῦτο οὕτω νομομάσει ποιεῖν· ἐν δὲ δὴ καὶ 10 τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρῳ παιδί Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Πausiridi καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρῳ τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοὶ κω Πέρσας καὶ καὶ πλέω ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμ- 15 μήνης, ἔλαβε τὸν μισθὸν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους ἦλκε· ἐπεὶ τε δὲ ἐπαίστος ἐγένετο, ὑπὸ Καμβύσιω αἵμα τάυρου πιὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.

- 16 Καμβύσης δὲ ἐκ Μίμφιος ἀπῆκετο εἰς Σαῖν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ

eam esset administraturus. Nam honorare consueverunt Persae regum filios; quibus, licet patres ab illis defecerint, reddunt regnum. Id enim ita institutum eos habere, quum ex aliis multis colligi potest, tum hoc, quod Thannyrae, Inari Afri filio, regnum restitutum est, pariterque Pausiridi, Amyrtaci filio, qui et ipse paternum recepit imperium; quamvis nemo plus mali Persis fecerit, quam Inarus et Amyrtaeus. Nunc *Psammenitus*, prava molitus, mercedem accepit: nam ad defectionem sollicitasse Aegyptios comprehensus est; quod quum esset compertum, tauri sanguinem bibere coactus a Cambyse, e vestigio mortuus est. Talem igitur ille vitae exitum habuit.

(16.) *Cambyse* vero *Memphi Sain* urbem profectus est, ea facturus quae etiam peregit. Nam Ama-

ἔσῃλθε εἰς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ
 τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὥς δὲ
 5 ταῦτά οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε, καὶ
 τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν τε, καὶ τὰλλα
 πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον
 ποιῶντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, ἀν-
 τεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο,) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύ-
 20 σης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γάρ
 Θεὸν νομίζουσι εἶναι πῦρ. τὸ ὦν κατακαίειν γε τοῦς νε-
 κροῦς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροις ἐστὶ. Πέρσησι μὲν,
 δι' ὅπερ εἴρηται, Θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες νέμειν
 νεκρὸν ἀνθρώπου. Αἰγυπτίοισι δὲ νερόμισται, πῦρ Θερίον
 25 εἶναι ἐμφυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τὰ περ ἂν
 λάβῃ, πλησθέν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς συναποθνήσκειν τῷ
 κατεσθιομένῳ. οὐκ ἔστιν ἄρα Θερίοις νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι

sidis aedes ingressus, protinus e sepulcro proferri
 cadaver Amasidis iussit: eoque facto, flagellis illud
 caedi iussit, et capillos evelli, et stimulis pungi, et
 aliis modis ei insultari. Quae quum multo cum labore
 fecissent ministri, (nam resistebat cadaver, quippe
 conditum; ac nullo modo diffluebat) comburi illud
 Cambyses iussit, nefarium iubens facinus. Etenim
 Persae deum habent ignem: itaque igne comburere
 mortuos, utrisque nefas est. Persis quidem, eam ip-
 sam ob causam quam memoravi: dicunt enim *nefas*
esse, cadaver hominis offerre deo. Aegyptii vero
 censent, *vivam belluam esse ignem, quae devoret*
quidquid nacta esset, tum pabulo satiata simul cum
eo quod devoravit moriatur. Atqui nefas illis est,
 bestiis tradere cadaver; ob eamque causam illud con-

τὸν νέκυν διδόναι· καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι; ἵνα μὴ
 κείμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω δὲ οὐδετέροις
 νομιζόμενα ἐντέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης. Ὡς μὲν τοι
 Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἀμασις ἦν ὁ ταῦτα πα-
 θὼν, ἀλλὰ ἄλλος τῶν τις Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αἰ-
 τὴν ἡλικίην Ἀμάσι· ὃ λυμαίνόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον
 Ἀμασιν λυμαίνεσθαι. λέγουσι γάρ, ὡς πυθόμενος ἐκ
 μαγνήτιος ὁ Ἀμασις τὰ περὶ ἑαυτὸν μέλλοι ἀποθανόν- 25
 τα γίνεσθαι, οὕτω δὲ ἀκούμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν
 μὲν ἄνθρωπον τοῦτον, τὸν μαστιγώθεντα, ἀποθανόντα
 ἔβαψε ἐπὶ τῇσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑαυτοῦ θήκης, ἑαυ-
 τὸν δὲ ἐντέλλετο τῷ παιδί ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μά-
 λιστα θῆναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἀμασίου ἐντολαὶ αὖ- 30
 ται, αἱ ἐς τὴν ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι, οὐ
 μοι δοκεῖσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύ-
 πτιοι σέμενουν.

diunt, ne in terra iacens consumatur a Vermibus. Ita-
 que, quod utrisque nefas erat, id faciendum praece-
 pit *Cambyses*. Quamquam, ut quidem Aegyptii aiunt,
 non *Amasis* fuit cui hoc accidit; sed alius Aegyptius,
 eiusdem cum Amasi staturae, quem ea contumelia ad-
 ficientes Persae, Amasidi insultare putarunt. Amasin
 enim aiunt, quum ex oraculo cognosset quid sibi
 post mortem esset patiendum, quo evaderet immi-
 nentem sortem, hominem hunc, qui nunc flagellis
 caesus est, tunc temporis mortuum, suo in sepulcro
 prope ianuam sepeliisse; mandasse autem filio, ut ip-
 sum in imo sepulcri recessu deponeret. At mihi qui-
 dem videtur, mandatum tale, ad suam sepulturam
 et ad hominem istum pertinens, nullum omnino de-
 disse Amasin, sed falso haec iactari ab Aegyptiis.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο τριφα- 17
σίας στρατήϊας, ἐπὶ τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμ-
μωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημέ-
νους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ. βουλευομένων
5 δὲ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρα-
τὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πιζοῦ ἀπο-
κρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον,
ὀψομένους τε τὴν ἐν ταῦτοις τοῖσι Αἰθίοσι λεγομένην
εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθές, καὶ πρὸς ταύτην
10 τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας
τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιήδε 18
τις λέγεται εἶναι· λειμὼν ἔστι ἐν τῷ προαστίῳ, ἐπι-
πλεος κρεῶν ἐφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· εἰς τὸν τὰς
μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τίθεται τὰ κρεῖα τοὺς ἐν τέ-
5 λεῖ ἐκάστους ἔοντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυ-

(17.) Post haec *Cambyses* triplicem meditatus est expeditionem; unam adversus *Carthaginienses*, alteram adversus *Ammonios*, tertiam adversus *Macrobios* (id est, *Longaevos*) *Aethiopes*, ad australe *Libyae* mare habitantes. Instituta deliberatione placuit ei, adversus *Carthaginienses* navalem exercitum mittere; adversus *Ammonios* terrestrium copiarum partem; ad *Aethiopas* vero primum speculatores, qui et *Solis* mensam, quae in horum *Aethiopum* terra esse dicebatur, viderent an revera esset, et reliqua explorarent; in speciem autem dona ferrent regi eorum.
(18.) Illa *Solis mensa* fertur esse huiusmodi. Pratum est in suburbio, coctis carnibus quadrupedum omnis generis repletum: eas carnes, aiunt, noctu ex instituto ibi deponi ab omnibus qui in dignitate essent

- σθαι προσίοντα τὸν βουλόμενον· Φάται δὲ τοὺς ἐπιχω-
 ρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἐκάστοτε. ἡ μὲν
 δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε.
- 19 Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐ-
 τήκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν Ἰχθυο-
 Φάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσ-
 σαν· ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήϊσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ
 τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατὸν. Φοίνικες 5
 δὲ οὐκ ἔδασαν ποιῆσαι ταῦτα· ὀρκίοισί τε γὰρ μεγά-
 λοισι ἐνδεδῆσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποίειν ὅσια, ἐπὶ τοὺς
 παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βου-
 λομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδό-
 νιοι μὲν νυνὶ οὕτω δουλασύνην διέφυγον πρὸς Περσέαν. 10
 Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνισι.

civibus, interdum autem accedere quemque qui vellet,
 eisque vesci; dicere autem indigenas, ipsam terram
 illas quaque nocte progignere. Talis igitur esse fertur
 illa Solis (quae vocatur) mensa. (19.) Ut vero spe-
 culatores mittere Cambyzes constituit, statim ex Ele-
 phantine urbe homines arcessivit de Ichthyophago-
 rum genere; qui Aethiopiam linguam callerent. In-
 terim vero, dum hi advenirent, navalem exercitum
 adversus *Carthaginem* iussit navigare. At *Phoenices*,
 id se facturos, negarunt: magnis quippe iuramentis
 sese teneri, et nefas esse facturos, si contra suam so-
 bolem militarent. Nolentibus autem Phoenicibus, reli-
 qui pares non erant viribus: atque ita Carthaginienses
 servitutem, quae illis a Persis imminabat, effugerunt.
 Etenim vim adferre Phoenicibus aequum non censuit
 Cambyzes, ut qui se ultro Persis tradidissent, et e qui-

203, 53.

ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐδιδάκεισαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ
 Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύ-
 πριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυ-
 πτον. Ἐπὶ τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαν- 20
 τίνης ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἐπέμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς
 Αἰθίοπας, ἐντελλάμενος τὰ λέγειν χρῆν, καὶ δῶρα φέ-
 ροντας, πορφύρεον τε εἶμα, καὶ χρύσειον στρεπτόν πε-
 5 ρισχυμένον, καὶ ψέλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ
 Φοινικηίου οἴνου κάδον. Οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι, ἐς τοὺς
 ἀπέπεμπε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ
 κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων· νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοις
 χρᾶσθαι αὐτοὺς Φασὶ κεχωρισμένοις τῶν ἄλλων ἀν-
 10 θρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιλῆην τοιῶδε· τὸν
 ἂν τῶν ἀστῶν κρείωνσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ
 μέγας εἶναι τὴν ἰσχύν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν.

bus penderent universae ipsius copiae navales. Prae-
 ter Phoenices, Cyprii quoque Persis sese tradiderant;
 et expeditionis in Aegyptum susceptae erant socii.
 (20.) Postquam ad Cambysen ex Elephantine advene-
 runt Ichthyophagi, misit eos ad Aethiopes, edoctos
 quid dicerent, et dona ferentes, purpureum ami-
 culum, et aureum torquem armillasque, et unguenti
 alabastrum, et palmei vini cadum. Dicuntur autem
 Aethiopes hi, ad quos misit Cambyses, et staturâ
 maximi et pulcerrimi esse hominum omnium; et
 quum aliis institutis uti diversis ab aliorum homi-
 num institutis, tum hoc ad regiam dignitatem spe-
 ctante: quemcumque civium staturâ maximum iudi-
 cant, et corporis viribus pro ratione praestantem,
 hunc regem esse aequum censent.

- 21 Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας εἰς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυο-
 Φάγαι, δίδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλεῖ αὐτῶν, ἔλεγον
 τὰδε· „Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος
 „Φίλος τοι καὶ ξένος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε,
 „εἰς λόγους τοι ἰλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι 5
 „διδόει, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος.“
 Ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἤκουεν, λέγει πρὸς
 αὐτοὺς τοιαῦτα· „Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα
 „ὑμῶν ἐπέμψε φέροντας, προτιμῶν πολλοῦ ἔμοι ξι-
 „νος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθῆα, ἥκατε γὰρ 10
 „κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. οὔτε ἐκάῳς ἀνὴρ ἐστὶ δί-
 „καιος· εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὐτ' αὖ ἐπεθύμησε χάρις ἀλ-
 „λης ἢ τῆς ἑαυτοῦ, οὐτ' αὖ ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἤγε
 „ὑπ' ὧν μηδὲν ἡδίκηται. νῦν δὲ αὐτῷ τόξον τόδε δίδόντες,
 „τὰδε ἔπειτα λέγετε· Βασιλεὺς ὁ Αἰθίοπων συμβουλεύει 15

(21.) Ad hos igitur homines ubi advenerunt Ichthyophagi, haec verba fecerunt: *Rex Persarum Cambyses, cupiens amicitiam tecum hospitiumque iungere, misit nos, iubens ut in colloquium tuum veniremus; et dona tibi dat haec, quorum usu et ipse maxime delectatur.* Quibus Aethiops, intelligens venire eos ut speculatores, in hunc modum respondit: *Neque Persarum rex eo vos misit donaserentes, quod multum ei intersit ut mecum amicitiam iungat; nec vos vera dicitis, venistis enim ut regni mei speculatores. Nec ille vir iustus est: nam si iustus esset, non concupivisset aliam terram praeter suam, nec in servitutem redegisset homines, qui nulla illum iniuria adfecerant. Nunc illi arcum hunc tradite, haec verba dicentes: Rex Aethiopum suadet regi*

„τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἑπεὶ οὕτω εὐπετέως ἔλκωσι
 „τὰ τόξα Πέρσαι ἔοντα μεγάβει τοσαῦτα, τότε ἐπ’
 „Αἰθίοπας τοὺς Μακροβίους πλήθει ὑπερβαλλόμενον
 „στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτου, θεοῖσι εἰδέναι χάριν,
 20 „οἳ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθίοπων παισὶ γῆν ἄλλην
 „προσκαῖσθαι τῇ ἑωυτῶν.“ Ταῦτα δὲ εἰπας, καὶ 22
 ἀνέκτισε τὸ τόξον, παρίδωκε τοῖσι ἤκουσι λαβὼν δὲ τὸ
 εἶμα τὸ πορφύρεον, εἰρώτα ὅ τι εἶη, καὶ ὅπως πεποιη-
 μένον. εἰπάντων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθινήν περὶ
 5 τῆς πορφύρας καὶ τῆς βαφῆς, δολεραὺς μὲν τοὺς ἀν-
 θρώπους ἔφη εἶναι, δολερά δὲ αὐτέων τὰ εἴματα. δειν-
 τερά δὲ, τὸν χρυσοῦν εἰρώτα στρεπτόν τὸν περιαιχέ-
 νιον, καὶ τὰ ψέλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων
 τὸν κόσμον αὐτέων, γαλάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
 10 εἶναι σφραγίδας, εἶπε ὡς παρ’ ἑωυτοῖσί εἰσι ῥωμα-

*Persarum, ut quando ita facile arcus tendere hu-
 ius molis Persae potuerint, tunc adversus Macro-
 bios Aethiopes copiis multitudine nos superanti-
 bus moveat bellum: usque eo autem diis habeat
 gratiam, quod Aethiopum filiis non induxerint
 in animum, ut praeter suam terram acquirere cu-
 piant aliam. (22.) His dictis laxavit arcum, et his
 qui venerunt tradidit. Tunc sumto purpureo amiculo
 quaesivit, quid esset, et quonam modo factum. Cui
 quum Ichthyophagi vera dixissent, de purpura, et de
 illius tinctura, dolosos esse hos homines, inquit, et
 dolosa illorum amicula. Deinde de torque collari
 et de armillis quaesivit. Quumque de hoc ornatu ex-
 posuissent Ichthyophagi, ridens rex, quum compe-
 des esse putasset, ait, apud ipsos validiores hisce*

λαώτεραι τουτέων πέδαι. τῷτα δὲ, εἰρώτα τὸ μύρον.
 εἰπάντων δὲ τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλεΐψιος, τὸν αὐ-
 τὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὥς δὲ ἐς τὸν
 οἶνον ἀπῖκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποιήσιν, ὑπερ-
 σθεῖς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ τι τε σιτέται ὁ βασιλεὺς, 15
 καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζῶει. οἱ δὲ
 σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῶν πυ-
 ρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δ' ἔτεα ζῆς πλήρωμα ἀν-
 δρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα, ὁ Αἰθίοψ ἔφη,
 οὐδὲν θαυμάζειν, εἰ σιτέμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλγα 20
 ζῶουσι· οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζῶειν σφέας,
 εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον. φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοι-
 σι τὸν οἶνον· τοῦτο γὰρ ἑαυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσσοῦ-
 23 σθαι. Ἀντιφομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων

compedes esse. Tertio, de unguento interrogavit; et,
quum illi de confectione unguenti ac de ungendi ratio-
ne disseruissent, idem illis, quod de amiculo, respon-
dit. Ubi ad vinum venit, et de huius confectione ex
illis quaesivit, valde delectatus potu, deinde interro-
gavit, quonam cibo utatur rex, et quodnam sit ho-
mini Persae longissimum vitae spatium? Et illi pa-
ne vesci aiebant, naturamque tritici exponebant: oc-
toginta vero annos, terminum dicebant esse longis-
simum, vitae hominis propositum. Tum Aethiops,
nil proinde mirum esse, ait, quum stercus com-
edant, tam exiguum eos vivere annorum numerum;
qui ne tot quidem annos vivere possent, nisi hocce-
potu sese recrearent: nempe vinum dicens: hoc
enim uno a Persis se superari. (23.) Vicissim in-
terrogantibus regem Ichthyophagis de vitae spatio et

τῆς ζῆς καὶ διαίτης πέρι, ἔτεια μὲν ἐς εἰκοσί καὶ
 ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβαλ-
 λεῖν δέ τινας καὶ ταῦτα· σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε
 5 ἐφθά· καὶ πόμα, γάλα. θῶμα δὲ ποιευμένων τῶν
 κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνην σφι ἡγήσα-
 σθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατὰ-
 περ εἰ ἐλαίου εἴη· ὅζυν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὥσπερ ἰών. ἀσθενεῖς
 δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δὴ τι ἔλεγον εἶναι
 10 οἱ κατασκόποι, ὥστε μὴδὲν οἶόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ ἐπι-
 πλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρό-
 τερα· ἀλλὰ πάντα σφέα χωρεῖν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ
 ὕδωρ τοῦτο εἰ σφί ἐστι ἀληθῶς οἶόν τι λέγεται, διὰ
 τοῦτο ἂν εἶν, τούτῳ τὰ πάντα χρωόμενοι, μακρόβιοι.
 15 ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας

de alimentorum genere; ad centum et viginti annos,
 ait, pervenire ipsorum plerosque. nonnullos vero
 etiam hunc terminum transcendere: cibum vero
 esse carnes coctas; potum, lac. Quumque miraren-
 tur speculatores quod de annorum numero dixisset,
 ad fontem ab illo ductos se esse referebant, e quo
 loti nitidiores facti fuissent, quasi olei fons esset;
 odorem autem tamquam violarum spirare illum fon-
 tem. Ita levem autem, dicebant speculatores, esse
 fontis huius aquam, ut nihil supernatare possit, ne-
 que lignum, neque quaecumque ligno sunt leviora;
 sed in fundum abire omnia. Cuius aquae si revera
 ea natura est, quae perhibetur, fuerint illi hanc ob
 causam *longaevi*, quod plurimum hac aqua utuntur.
 A fonte discedentes, ductos se fuisse narrabant in lo-
 cum quo vincti homines custodiebantur, ibique cun-

εἰς δεσμοτήριον ἀνδρῶν, ἐμβα τοὺς πάντας ἐν πέδῃσι χρυσεῖσι δεδένθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοις τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. Θησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμοτήριον, ἐθήσαντο καὶ τὴν τοῦ
 24 Ἥλιου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίας ἐθήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἱ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὕλου, τρώπῳ τοιῷδε. ἐπὶ αὐτὸν νεκρὸν ἰσχυρήνῃσι, εἴτε δὴ κατὰ περ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως πως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, 5 ἐξομοιῶντες τὸ εἶδος εἰς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περιῶστασι στήλην ἐξ ὕλου πεποιημένην καίλην· ἥ δὲ σφι πολλή καὶ εὐεργὲς οὐρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐπιὼν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὁδμήν οὐδεμίην ἄχαρον παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο αἰεὶς οὐδέν· καὶ ἔχει πάν- 10

ctos aureis vinctos compedibus vidisse. Est enim apud hos *Aethiopes* aes metallorum rarissimum et pretiosissimum. Inspecto carcere, etiam Solis mensam, quae vocatur, spectaverunt. (24.) Post hanc, ad extremum spectarunt *sepulcra* eorum, quae *e vitro* perhibentur esse parata, hoc modo. Postquam arefecerunt cadaver, sive eadem ratione atque Aegyptii, sive quo alio modo, totum gypso oblinunt, et picturâ ita exornant, ut speciem quam maxime similem vivo referat; deinde cavam columnam ei circumdant ex *vitro* confectam, quod apud illos magnâ copîâ et manu tractabile effoditur. Ita in media columna stans cadaver, per columnam conspicitur, nec odorem ullum spirans iniucundum, nec aliud quidquam incommodi praebens: estque columna circumcirca conspicua, atque adeo ipsum etiam cadaver omni ex

τα Φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκῳ. ἐνῆαυτὸν μὲν δὴ ἔχου-
σι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοις· οἱ μάλιστα προσήκοντες,
πάντων τε ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες·
μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἰστᾶσι περὶ τὴν πόλιν.

Θησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλὰς- 25
σοντο ὀπίσω. ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτί-
κα ὁ Καμβύσης, ἐργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ
τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὐδὲ μὲν παραγ-
γείλας, οὔτε λόγον ἑωυτῷ δούς, ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα τῆς
γῆς ἐμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ἑὼν καὶ
οὐ Φρενήσης, ὡς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο,
Ἕλληνας μὲν τοὺς παριόντας αὐτοῦ τάξας ὑπομένειν,
τὸν δὲ περὶ πάντα ἅμα ἀγόμενος. Ἐπὶ τε δὲ στρα-
10 τεύόμενος ἐγένετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς

parte conspicuum est. Hanc columnam per anni spa-
tium suis in aedibus servant qui cognatione proximi
sunt, rerum omnium primitias illis offerentes, alia-
que sacra facientes: deinde aedibus elatas columnas
circa urbem collocant.

(25.) Speculatores, postquam ista omnia spectas-
sent, reversi sunt. Qui ubi haec renunciarunt, pro-
tinus *Cambyses*, irā incensus, bellum inferre *Aethio-
pibus* instituit, nullo de procuranda re frumentaria
mandato dato, nec secum cogitans in ultima terra-
rum suscipi hanc expeditionem. Sed, ut furiosus, nec
mentis compos, simulatque Ichthyophagos audierat,
ad bellum faciendum profectus est; Graecos, qui cum
eo erant, in Aegypto manere iubens, peditatum vero
universum secum ducens. Postquam itinere Thebas
pervenit, ablegavit de exercitu circa quinquaginta

Herod. T. II. P. I.

C

πάντε μυριάδας· καὶ ταύτοις μὲν ἐπτελλετο, Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἥϊε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. Πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διαληλυθέναι τὴν στρατιήν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἰ- 15
 χον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπει· μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαβὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχρει, καὶ ἀπῆγε ἐπίσω τὸν στρατὸν, ἐπὶ τῇ ἀρχῇθεν γενομένη ἀμαρτιάδι ἦν ἂν σοφὸς ἀνὴρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιούμενος, ἥϊε 20
 αἰεὶ εἰς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται, ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζων· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο· ἐκ δεκάδος γὰρ ἓνα σφέων αὐτέων ἀποκλήρωσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμ- 25

hominum millia, quos iussit in servitutem redigere *Ammonios*, et oraculum Iovis incendere: ipse, reliquum ducens exercitum, adversus Aethiopas perrexit. Sed, prius quam quintam confecisset itineris partem, primum, quidquid cibariorum de frumenti genere habuerant, eos defecerat; deinde, post frumentum, etiam iumenta quae comedi possent defecere. Quae si *Cambyses* intelligens mutasset sententiam, exercitumque reduxisset; erat, post prius admissum peccatum, vir prudens futurus: nunc, nihil secum reputans, ulterius semper progressus est. At milites quamdiu e terrae solo nancisci aliquid poterant, herbas radicesque comedentes vitam sustentarunt: ubi vero in arenosa pervenere, dirum facinus nonnulli eorum instituerunt; sortiti ex se ipsis,

207, 72.

βύσης, δίσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπὲς τὴν ἐπ' Αἰθίο-
 πας στόλον, ὅπισω ἐπορεύετο, καὶ ἀπικνέεται εἰς Θη-
 βασ, πολλοὺς ἀπαλίσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ
 καταβὰς εἰς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν.

30 ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἐπῆρξε. Οἱ δ' αὐτέων 26

ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλόντες στρατεύεσθαι, ἐπεὶ τε
 ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβέων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγω-
 γοὺς, ἀπικόμενοι μὲν Φανηροὶ εἰσι εἰς Ὀασιν πόλιν,
 5 τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι, τῆς Αἰσχριωνῆς Φυλῆς λεγό-
 μενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θη-
 βέων διὰ Ψάμμου· οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ
 Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. εἰς μὲν δὴ τοῦ-
 τῶν τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατὸν· τὸ ἐν-
 10 θεῦται δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμωνιοὶ, καὶ οἱ τούτων ἀκού-

decimum quemque comederunt. Qua re cognita *Cam-*
byses, veritus mutuam militum comesturam, ommissa
 adversus Aethiopas expeditione, retrogressus est;
 multisque de exercitu amissis, Thebas iterum perve-
 nit. Quumque Thebis Memphin descendisset, Grae-
 cos cum navibus domum dimisit. Talis igitur exitus
 fuit expeditionis adversus Aethiōpas susceptae. (26.)
 Qui vero ad bellum *Ammoniis* inferendum erant
 missi, hos compertum est, ducibus itineris comitatos,
Oasin oppidum pervenisse, quod Samii incolunt, qui
 de Aeschrionia tribu esse dicuntur, absuntque a The-
 bis septem dierum itinere per arenosa faciendo: no-
 minatur autem ille locus graeco sermone *Beatorum*
insula. Hunc igitur in locum pervenisse dicitur ille
 exercitus: inde vero quid his acciderit, nisi quod
 Ammonii narrant et qui ex his audierunt, nemo

σαντές, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτέων· οὔτε γὰρ εἰς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἵναί δια τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξύ κου μάλιστα 15 αὐτέων τε καὶ τῆς Ὀάσιος, ἄριστον αἵρεομένοισι αὐτέοις ἐπιπνεῦσαι νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου, καταχῶσαι σφέας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμωνίοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατῆς ταύτης. 20

- 27 Ἀπγυμένου δὲ Καμβύσῳ εἰς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἕλληνες Ἐπαφον καλέουσι. ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι ἑμάτα τε ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιῶντας ὁ Καμβύσης, 5

alius quidquam quod dicat habet; neque enim ad Ammonios pervenerunt, neque domum reversi sunt. Narrant autem soli Ammonii, quum alia, tum hoc: ab hac *Oasi* per arenosa adversus ipsos iter facientibus, quum iam fere, in medio inter ipsos et *Oasin* essent, incidisse illis, dum prandium capiebant, vehementem et immanem ventum Notum, sabuli acervos secum abripientem; quibus illi obruti, tali modo internecione periissent. Ammonii quidem hoc narrant exercitui illi accidisse.

(27.) Quo tempore vero Memphis *Cambyses* pervenit, adparuerat Aegyptiis *Apis*, quem *Erapaphum* Graeci vocant. Qui ubi repertus est, continuo Aegyptii, vestimentis induti pulcerrimis, in lautitiis erant. Quos haec agentes conspicatus *Cambyses*, prorsus exi-

παύχῳ σφέας καταδόξας, ἐαυτοῦ κακῶς πρήξαντος,
 χαρμόσυνα ταῦτα ποιεῖν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς
 Μέμφιος· ἀπικομένους δὲ εἰς ὄψιν, εἶρετο „ ὅ τι πρότερον
 μὲν, ἐόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίουν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰ-
 10 γύπτιοι· τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατιῆς πλη-
 θὺς τι ἀποβαλὼν;“ οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς ὅτι θεὸς εἴη Φα-
 νεῖς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς
 ἐπειὰν Φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες
 ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδε-
 15 σθαί σφέας· καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐξημίω.
 Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱεράς ἐκάλεε εἰς 28
 ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱερέων, οὐ λήσειν
 ἔφη αὐτὸν, εἰ θεὸς τις χειροῆθης ἀπυγμένος εἴη Αἰγυ-
 πτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἶπας, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν
 5 τοὺς ἱεράς· οἱ μὲν δὲ μετήϊσαν ἄζοντες. Ὁ δὲ Ἄπης

stimans, quod ipse male rem gessisset, eo laetos illos
 festa haec celebrare; praefectos ad se vocat urbis; ex
 eisque, ubi in conspectum ipsius venere, quaerit,
cur, se prius Memphi versante, nihil tale fecissent
Aegyptii; at nunc, quum adisset magnâ exercitus
parte amissâ? Cui illi respondent, *deum sibi adpa-*
ruisse, qui ex multo temporis intervallo adparere
idemtidem consuesset; et, quando adpareat, tum
universos Aegyptios laeta festu celebrare. Haec au-
 diens Cambyses, *mentiri eos,* ait; atque, ut menda-
 ces, ultimo supplicio adfecit. (28.) His occisis, dein
 sacerdotes in conspectum vocavit. Qui quum eadem
 dixissent; *intellecturum sese,* ait, *an deus aliquis*
manu duci adsuetus advenerit Aegyptiis. Quae ubi
 dixit, adducere ad se *Apin,* iussit sacerdotes: et illi

οὗτος, ὃ Ἐπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοῦς ἥτις οὐκέτι οἷη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτῳ δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατίσχειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τίττειν τὸν Ἄπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος, ὃ Ἄπις καλεόμενος, σημήϊα τοιαῦτα· ἰὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον φορεῖ· ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ, 10
29 κάρθαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱερεῖς, ὁ Καμβύσης, οἷα ἰὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγκειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παῖει τὸν μηρόν· γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· „Ὡ
„κακαὶ κεφαλαὶ, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἑναιμὸί τε 5
„καὶ σαρκώδεις, καὶ ἐπαίοντες σιδηρίων; ἄξιός μιν

XXVIII. 7. βάλλεσθαι. λαβέσθαι ed. Schaeff. 11. τετράγωνον. τρίγωνον legendum censent viri docti, et l. 12. ὑπὲρ pro ἐπὶ.

abierunt adducturi. Est vero *Apis* hic, sive *Eraphus*, iuvenus ex vacca natus quae nullum alium dehine concipere partum potest: dicuntque Aegyptii, fulgorem de coelo in vaccam istam incumbere, ex quo illa *Apin* conceptum pariat. Habet autem hic iuvenus, quem *Apin* vocant, notas huiusmodi; niger color est; sed in fronte, quadratum album; in tergo, figura aquilae; in cauda, pili duplices; in lingua, scarabaeus. (29.) *Apin* ubi adduxerunt sacerdotes, *Cambyses*, haud satis mentis compos homo, stricto gladio, quum ventrem Apidis vellet ferire, femur feriit; ridensque sacerdotes adloquens, *O prava capita!* inquit. *Tales ergo sunt dii, sanguine carneque instructi, et ferri ictum sentientes? Dignus profecto*

„Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ Θεός. ἀτὰρ τοι ὑμεῖς γε αὖ
 „χαίροντες γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε.“ Ταῦτα εἰπας,
 ἐντείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱεῖας ἀπο-
 20 μαστργῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν αὖ λάβωσι
 ὀρτάζοντα, κτείνειν. ὀρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι·
 οἱ δὲ ἱεῖες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος τὸν
 μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱερῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν,
 τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔβαλσαν οἱ ἱεῖες λά-
 25 θρη Καμβύσιω.

Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, αὐτίκα διὰ 30
 τοῦτο τὸ ἀδίκημα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον Φραγῆρης.
 Καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν
 Σμέρδιν, ἰόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέ-
 6 πιμψεῖς εἰς Πέρσας Φρόνω ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον

*Aegyptiis hicce deus! Caeterum vos non iuvabit,
 ludibrio me habuisse. His dictis, iussit hos quibus
 id negotii mandatum est, flagellis caedere sacerdotes;
 reliquorum vero Aegyptiorum quemcumque nacti
 fuissent festum celebrantem, occidere. Ita festi dies
 finem habuere apud Aegyptios, et sacerdotes multati
 sunt. Apis vero, percussus femur, contabuit in tem-
 plo iacens: quem, mortuum ex vulnere, sacerdotes
 clam rege sepeliverunt.*

(30.) *Cambyses* vero, ut aiunt Aegyptii, e vesti-
 gio propter iniquum illud facinus furore fuit correptus,
 quum ne ante id tempus quidem satis compos
 fuisset mentis. Et primum quidem, post illud, fla-
 gitium in fratrem commisit *Smerdin*, qui eodem pa-
 tre eademque matre erat natus. Hunc ex Aegypto in
 Persas dimisit per invidiam, quod arcum, quem ab

μούνης Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους αἴρῃσι, τὸ
 παρὰ τοῦ Αἰθίοπος ἤνειακον οἱ Ἰχθυοφάγοι τῶν δὲ ἄλ-
 λων Περσέων οὐδείς οἷός τε ἐγένετο. Ἀποικισμένου ὦν
 εἰς Πέρσας τοῦ Σμέρδιδος, ὅψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν
 τῷ ὕπνῳ τοιμήδε. ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περ- 10
 σέων ἀγγέλλειν, ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιλικῷ ἰζό-
 μενος Σμέρδης, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσει. Πρὸς
 ὦν ταῦτα, δέσας περὶ ἑαυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ
 ἀδελφεὸς ἀρχή, πέμπει Πηξάσπεια εἰς Πέρσας, ὃς
 ἦν οἱ ἀνὴρ Περσέων πιστότατος, ἀποκτενιόντά μιν. ὁ 15
 δὲ, ἀναβὰς εἰς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδην· οἱ μὲν λέ-
 γουσι, ἐπ' ἀγρὴν ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θά-
 31 λασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν
 δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἀρξαι τοῦτο. δεύτε-
 ρα δὲ ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, ἐπισπομένην οἱ εἰς

Aethiope datum Ichthyophagi adtulerant, ille unus ex
 Persis ad duos saltem fere digitos adtraxisset, quum
 relinquorum Persarum nullus id praestare potuisset.
 Dein, quum in Persas reversus Smerdis esset, visum
 Cambyses per somnum vidit huiusmodi. Visus illi
 est nuncius ex Perside veniens nunciare, Smerdin in
 sella regia sedentem, capite coelum tetigisse. Quam
 ob causam sibi timens, ne se occiso regnum occupet
 frater, Praxaspen in Persas mittit, cui Persarum maxi-
 mam fidem habebat, dato mandato ut illum occidat.
 Et Praxaspes Susa profectus occidit Smerdin, sive ve-
 natum eductum, ut alii aiunt; sive, ut alii, ad Rubrum
 deductum mare, et in eo demersum. (31.) Primo
 hoc facinore in fratrem admissio, alterum in sororem
 patravit, quae illum in Aegyptum erat secuta, quam-

Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε, καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων
 5 ἀδελφεῇ. ἔγρημε δὲ αὐτὴν ὥδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν
 πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικεῖν Πέρσαι. ἡράσθη μίης
 τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης, καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐ-
 τὴν γῆμαι, ἔτι οὐκ ἐώθота ἐπένόεε ποιήσιν, εἴρετο κα-
 λίστας τοὺς βασιλῆϊους δικαστάς, εἴ τίς ἐστι κελεύων
 10 νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικεῖν. Οἱ δὲ βασι-
 λῆϊοι δικασταὶ κεκοιμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς
 οὐ ἀποθάνωσι, ἢ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τού-
 του. οὗτοι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι δίκας δικάζουσι, καὶ ἐξη-
 γηταὶ τῶν πατριῶν θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς
 15 τούτους ἀνακέαται. Εἰρομένου ἂν τοῦ Καμβύσιω, ὑπε-
 κρίνοντο αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· Φάμε-
 νοι, νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν, ὅς κελεύει ἀδελφεῇ συν-

que habuit uxorem, quum tam a patre, quam a matre,
 soror eius esset. In matrimonium autem tam tali
 modo duxerat, quum antea neutiquam moris fuisset
 apud Persas, sorores in matrimonium ducere. Unius
 ex sororibus suis captus erat amore: quum quum
 cuperet matrimonio sibi iungere, nossetque contra
 morem fore Persarum si id faceret, vocatos ad se re-
 gios iudices interrogavit, *sit-ne lex aliqua, iubens*
ut, qui vellet, in matrimonium duceret suam so-
rorem? Sunt autem regii Iudices probati inter Per-
 sas viri; qui eo munere funguntur quoad vivunt, aut
 usque dum iniusti quidpiam in illis reperiatur. Hi
 Persis ius dicunt, et interpretes sunt patriarum le-
 gum, et ad eos omnia referuntur. Ad quaestionem
 igitur a Cambyse propositam responderunt hi ea quae
 et vera et tuta essent; dicentes, *nullam se legem repe-*

οικείν ἀδελφεόν· ἄλλον μὲν τοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιεῖν τὸ αὐτὸ βούληται. οὕτω οὐτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δίδασκοντες Καμβύσεια· ἵνα 20
 τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρ-
 εξεῦρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θελοντι γαμέειν
 ἀδελφείας. Τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἐγήμε τὴν ἐρω-
 μένην· μετὰ μὲν τοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελ-
 φείην. τούτων δὴτα τὴν νεωτέραν, ἐπισπομένην οἱ ἐπ' 25
 32 Αἴγυπτον, κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς,
 ὥσπερ περὶ Σμέρδιος, λέγεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ
 λέγουσι, Καμβύσεια συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύ-
 λακι κυνός· θεωρεῖν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικω-
 μένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλα- 5
 κα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμὸν, παρὰ γενέσθαι οἱ δύο

*rire, quae iubeat ut frater in matrimonium ducat sororem; aliam vero reperiri legem, quae statuat, licitum esse regi facere quidquid velit. Itaque neque legem, metu Cambysis, abrogarunt; et, ne ipsi, tuentes legem, perirent, aliam legem invenerunt, quae illi, sororem in matrimonium ducere cupienti, patrocina-
 batur. Igitur tunc Cambyses, quam amabat, duxit uxorem: nec vero multo post, aliam etiam sororem sibi matrimonio iunxit. Et hanc natu minorem, quae eum in Aegyptum secuta erat, interfecit. (32.) De cuius morte duplex, perinde atque de Smerdi, fama fertur. Graeci quippe narrant, commisisse Cambysen, spectante uxore, catulum leonis cum canis catulo; qui quum a leonis catulo vinceretur, alium catulum caninum, qui fuisset huius frater, rupta catena, illi opem tulisse; atque ita canes, quum duo*

- δὲ γινόμενους· οὕτω δὲ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ
 σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεια ἤδεσθαι θεώμενον·
 τὴν δὲ, παρημένην δακρύειν. Καμβύσεια δὲ μαθόντα
 10 τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦ-
 σα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύ-
 σαι; μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνη
 οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὲ διὰ τοῦτο τὸ
 ἔπος Φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεια. Αἰγύ-
 15 πτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων, λαβοῦσαν θρί-
 δακα τὴν γυναῖκα περιτίλαι, καὶ ἐπανείρεσθαι τὸν ἀν-
 δρα, κότερον περιτετιλμένη ἢ θρίδαξ, ἢ δασεῖα εἶσα,
 εἴη καλλίων. καὶ τὸν Φάναι, δασεῖαν. τὴν δ' εἰπεῖν·
 „Ταύτην μὲν τοί ποτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμμήσας, τὸν
 20 „Κύρου οἶκον ἀποφιλώσας.“ Τὸν δὲ, θυμωθέντα ἐμ-

essent, leonem superasse. Haec spectantem Camby-
 sen, delectatum esse; illam vero, adsidentem, fudisse
 lacrymas. Id animadvertentem Cambysem quaesisse
 ex eo, *cur fleret?* et illam respondisse, *flere se,*
quod catulum videns opem ferentem fratri, memi-
nisset Smerdis, cogitassetque neminem esse qui
illi esset opem laturus. Hoc igitur ob dictum inter-
 fectam illam a Cambyse esse aiunt Graeci. Aegyptii
 vero narrant, quum mensae ambo adsiderent, mulie-
 rem sumtâ lactucâ folia circumcirca decerpisse, tum
 ex marito quaesisse, *sit-ne integra lactuca, an cui*
folia decerpta sint, pulcrior? Quumque is, *in-*
tegram, dixisset; reposuisse illam, *Atqui tu hand*
imitatus es lactucam, Cyri domum circumcidens.
 Et illum, ira incensum, calce pedis ei, praegnans

πνῆσθαι αὐτῇ, ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ· καὶ μὲν ἐκτερώσασαν ἀποθανεῖν.

- 33 Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ εἰώθει ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γὰρ τινα καὶ ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἰσὴν οὐνομάζουσί τινες. οὐ νῦν τοι αἰεὶς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς 5
- 34 Φρένας ὑγιαίνειν. Τὰδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πηξάσπια, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρει υἱός, τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ, τιμὴ δὲ καὶ αὐτῇ οὐ σμικρὴ· εἰπεῖν δὲ λέγεται τὰδε· „Πηξάσπης, κοῖον μὲν τῶν νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἀν- 5

quum esset, insultasse; et illam abortu facto mortuam esse.

(33.) Ita in suos sacviit *Cambyses*, in furorem actus sive propter Apin nimirum, sive alio casu, quales multae calamitates accidere hominibus solent: nam etiam a pueris gravi morbo dicitur *Cambyses* adfectus fuisse, quem *sacrum morbum* nonnulli vocant. Itaque non erat dissentaneum, ut, corpus quum gravi morbo laboraret, ne mens quidem sana esset.

(34.) In reliquos vero Persas haec alia furoris edidit exempla. *Praxaspen*, quem maximo in honore habebat, qui nunciorum ad regem perferendorum munereungebatur, cuius etiam filius pincerna regis erat, qui et ipse haud exiguus honor est; illum igitur sic adlocutus fertur: *Dic mihi, Praxaspes; qualem me virum esse existimant Persae? et quos de me*

- „δρα; τίνες τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται;“ Τὸν δὲ
εἰπὼν· „ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλας
„ἐπαινέται· τῇ δὲ Φιλονίῃ σέ Φασι πλεόνως προσκεί-
10 „σθαι.“ Τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων. τὸν
δὲ, θυμωθέντα, τοιαύδε ἀμείβεσθαι· „Νῦν ἄρα μέ Φασι
„Πέρσαι οἶνω προσκείμενον παραφρονέειν, καὶ οὐκ εἶναι
„νοήμονα; οὐδ’ ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀλη-
„θές.“ Πρότερον γὰρ δὴ ἄρα, Περσέων οἱ συνέδρων
15 ἐόντων καὶ Κροίσου, εἶρετο Καμβύσης, καὶ οἷς τις δοκεῖ
ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμεί-
βοτο, ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τὰ τε γὰρ ἐκείνου
πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτιῆσθαι Αἴγυπτον τε καὶ
τὴν Θάλασσαν. Πέρσαι μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον· Κροῖσος
20 δὲ παρών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος· τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς
τὸν Καμβύσεια τάδε· „Ἐμοὶ μὲν νυν, ὦ παῖ Κῦρου,

habent sermones? Tum illum respondisse: Domine, caetera omnia magnifice laudaris: sed vino aiunt te nimium indulgere. Quae quum ille de Persis dixisset, ira incensum regem haec reposuisse: Ergo nunc me Persae dicunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? Igitur priores illorum sermones mendaces fuerunt. Superiore quippe tempore, quum adsiderent ei Persae atque etiam Croesus, quaesierat ex his Cambyses, qualis vir ipse videretur esse, cum patre Cyro collatus? Et illi responderant, esse patre superiorem: quippe non modo possidere quaecumque Cyrus obtinuisset, sed et insuper Aegyptum et mare tenere, Haec Persae dixerant; Croesus vero quum adesset, nec ei placeret ista comparatio, his verbis Cambysem erat adlocutus: Mihi

„οὐ δοκέεις ὁμοίος εἶναι τῷ πατρί· διὸ γὰρ καὶ τοί ἐστι
 „υἱὸς οἷόν σε ἐκείνος κατελίπετο.“ ἤσθη τε ταῦτα ἀκού-
 σας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνει τὴν Κροίσου κρίσιν.
 35 Ταῦτων δὲ ὧν ἐπιμνησθέντα, ἐργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πη-
 ξάσπια· „Σὺ νῦν μάθε αὐτός, εἰ λέγουσι Πέρσαι
 „ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι.
 „εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σου τοῦδε, ἐστέωτος ἐν
 „τοῖσι προθύροις, βαλὼν τύχομαι μέσης τῆς καρδίας, 5
 „Πέρσαι φανένται λέγοντες αὐδέν· ἦν δὲ ἀμάρτω,
 „Φάναι Πέρσας τε λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ σωφρο-
 „νέειν.“ Ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον,
 βαλέειν τὸν παῖδα· πισόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχί-
 ζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλῆμα· οἷς δὲ 10
 ἐν τῇ καρδίᾳ εὐρεθῆναι ἐνέοντα τὸν οἶστον; εἰπὼν πρὸς
 τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ περιχαρέα
 γενόμενον· „Πηξάσπις, ὡς μὲν ἔγωγε οὐ μαίνομαι,

*quidem, ὁ Cyro nate, non videris similis esse patri,
 quum filium nondum habeas qualem te ille reli-
 quit. Quibus auditis delectatus Cambyses erat, Croe-
 sique laudaverat iudicium. (35-) Horum igitur tunc
 recordatum illum, iratum dixisse Praxaspi: Tu nunc
 cognosce ipse, verum-ne dicant Persae, an istud
 dicentes desipiant ipsi: quod si enim filii tui in
 atrio stantis, coniectâ sagittâ, medium feriero
 cor, constabit nugâ dicere Persas; sin aberrave-
 ro, dic vera loqui Persas, meque haud sana esse
 mente. His dictis, tetendisse arcum; sagittâque feriis-
 se puerum: qui ut cecidit, secari corpus iussit, in-
 spicique vulnus; et quum in cor intrasse sagittam es-
 set repertum, ridens et supra modum gavisus, Ma-*

„Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δῆλά τοι γέγονε. νῦν δὲ
 45 „μαι εἶπε, τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπί-
 „σκοπα τοξεύοντα;“ Πρῆξάσπεα δὲ ἐρέοντα ἄνδρα οὐ
 Φρενῆρεα, καὶ περὶ ἑαυτῷ δειμαίνοντα, εἶπεῖν „Δέ-
 „σποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἐγῶγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω
 „ἂν καλῶς βαλῆιν.“ Τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο.
 20 ἐτέρῳ δὲ Περσῶν, ὁμοῖα τοῖσι πρώταισι, δωδέκα
 ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεῶ ἐλὼν, ζῶντας ἐπὶ κεφαλὴν
 κατάρυξε.

Ταῦτα δὲ μιν ποιῶντά ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς 36
 σουβητῆσαι τοιοῦτε τοῖσι ἔπεισι „ὦ βασιλεῦ, μὴ πάν-
 „τα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ' ἴσχε καὶ κατα-
 „λαμβάνε σιωπὴν. ἀγαθὸν τι, πρόνοον εἶναι σοφί-
 5 „δὲ ἢ προμηθίῃ. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας, σιωπῇ

*nifestum cognovisti, inquit, Praxaspes, non me
 insanire, sed desipere Persas. Nunc vero dic mihi,
 quemnam tu nosti hominum omnium, qui ita ad
 destinatum adigat sagittam. Praxaspes, furere ho-
 minem videns, sibi que timens ipsi, respondit: Do-
 mine, equidem ne deum quidem ipsum ita dextre
 ferire existimo. Tunc igitur hoc fecit Cambyses:
 alibi vero deinde, non dissimili ratione, duodecim
 Persas, nulla idonea causa damnatos, vivos inverso
 capite terrā iussit defodi.*

(36.) Quae quum ille patraret, aequum censuit
 Croesus Lydus hisce illum verbis monere: *O rex,
 ne omnia aetati iraeque indulgeas! sed contine
 atque cohibe te ipse. Bona res est providentia: et
 sapientis est, rectum consilium in tempore capere.
 At tu viros occidis, cives tuos, nulla idonea causa*

„πολίητας, ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρεω ἐλὼν κτείρεις
 „δὲ παῖδας. ἦν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιῆς, ὅρα ὅπως
 „μὴ σευ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σός
 „Κῦρος ἐνετέλλετο, πολλὰ κελεύων, σὲ νοουτέειν, καὶ
 „ὑποτίθεσθαι ὅ τι ἂν εὐρίσκω ἀγαθόν.“ Ὁ μὲν δὲ εὐ- 10
 νοιαν Φαίρων συνεβούλευε οἱ ταῦτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖς-
 δι' „Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὅς χρηστῶς
 „μὲν τὴν σεωυτοῦ πατρίδα ἐπετρόπυσας, εὖ δὲ τῷ
 „πατρὶ τῷ ἐμῷ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀρά-
 „Ξα ποταμὸν διαβάντα, ἵνα ἐπὶ Μασσαγέτας, βου- 15
 „λομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέραν; καὶ ἀπὸ
 „μὲν σεωυτὸν ὤλεσας, τῆς σεωυτοῦ πατρίδος κακῶς
 „προστάς ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενον σοι. ἀλλ'
 „οὐ τι χαίρων ἐπεὶ τοι καὶ πάλαι ἐς σὲ προφασίος
 „τευ ἐδεόμην ἐπιλαβεῖσθαι.“ Ταῦτα δὲ εἶπας, ἐλάμ- 20

*damnatos; idemque pueros occidis. Quod si plura
 talia admiseris, vide ne a te Persae deficiant. Mihi
 vero pater tuus iniunxit, saepe multumque horta-
 tus, ut te monerem, tibi que consilium darem, si
 quid, quod e tuo commodo esset, reperissem. Hoc
 ille, benevolentiam significans, consilium Cambysi
 dedit; cui his verbis rex respondit: Tu etiam mihi
 consilia dare audes! qui tam praeclare tuam ad-
 ministrasti patriam, praeclareque patri meo con-
 suluisti, suadens illi, ut traiecto Araxe adversus
 Massagetas duceret, quum illi in nostram terram
 vellent traicere. Igitur et te ipsum perdidisti,
 patriae rebus male administratis; et Cyrum per-
 didisti, qui tuum secutus est consilium: sed male
 tibi hoc cesserit, iam pridem enim occasionem*

βανε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ
ἀνδραμῶν ἔθεε ἔξω· ὁ δὲ, ἐπεὶ τε τοξεῦσαι οὐκ εἶχε,
ἐνετείλατο τοῖσι θεράπονσι, λαβόντας μιν ἀποκτείνειν.
οἱ δὲ θεράποντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κα-
25 τακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε
εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητήσει τὸν
Κροῖσον, οἱ δὲ, ἐκφάναντες αὐτόν, δῶρα λάμβνονται ζωά-
γρια Κροῖσου· ἣν δὲ μὴ μεταμελήται, μηδὲ ποθῇ μιν,
τότε καταχῆσθαι. Ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν
30 Κροῖσον· οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον· καὶ οἱ
θεράποντες μαθόντες τοῦτο, ἐπήγγελλον αὐτῷ ὡς πε-
ριεῖη. Καμβύσης δὲ „Κροῖσῳ μὲν συνηδεσθαι, ἔφη,
περιέοντι· ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ κατα-
προιξέσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν.“ καὶ ἐποίησε ταῦτα.

aliquam adversus te nancisci cupiebam. His dictis, arcum prehendit, sagittam in illum emissurus. At Croesus conversus foras se proripuit: et Cambyses, quum ferire illum non potuisset, famulis imperavit ut prehensum occiderent. At famuli, qui ingenium illius nossent, occultant Croesum, haec secum reputantes, si dati mandati poeniteret Cambysen, et desiderium Croesi eum caperet, se producto illo praemia servati illius accepturos; sin in sententia rex persisteret, neque illum desideraret, tunc illum esse interfecturos. Neque multo post (sicut illi fere existimaverant) desideravit Cambyses Croesum; quo cognito famuli, *superesse illum*, nunciarunt. Tum vero, *gaudere se quidem*, ait Cambyses, *quod Croesus supersit; at illos, qui eum servassent, non impune laturos, sed capite luituros.* Quod et facendum mandavit.

Herod. T. II. P. I.

D

- 37 Ὁ μὲν δὴ ταυῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
 ζυμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέρμφι, καὶ θήκας
 τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκροὺς. ἐς
 δὲ δὴ καὶ τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῶ- 5
 χάλματι κατεγέλασε. ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῶ-
 γαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταϊκίοισι ἐμφερέστατον,
 τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῶτησι τῶν τριήρων περιά-
 γουσι. ὅς δὲ τούτους μὴ ὀπώπει, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω
 πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησις ἔστι. Ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τῶν
 Καβείρων τὸν ἱόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτὸν ἔστι εἰσελθεῖν ἄλ- 10
 λων γε ἢ τὸν ἱεῖα· ταῦτα δὲ τὰγάλματα καὶ ἐνέπηρεσθαι,
 πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὁμοία τοῦ
 Ἡφαίστου· τούτου δὲ σφίρας παῖδας λέγουσι εἶναι.
- 38 Πανταχῇ ὧν μοι δηλὰ ἔστι, ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ
 Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἰοῖσιν τε καὶ νομαίοισι ἐπεχεῖ-

(37.) Talia igitur *Cambyses* multa, dum *Memphi* morabatur, et adversus Persas et adversus socios furiosa patravit: praeterea vetusta sepulcra aperuit, et cadavera inspexit; atque etiam templum *Vulcani* ingressus, simulacrum dei multis modis ludibrio habuit. *Vulcani* illud simulacrum simillimum est *Phoeniciis Patacis*, quos *Phoenices* in proris triremium circumferunt. Quos qui non vidit, ei ego significabo: est imitatio viri pygmaci. Ingressus vero etiam est *Cabirorum* templum, quod neminem fas est ingredi, nisi sacerdotem: atque horum simulacra igne etiam cremavit, multis modis ludificatus. Sunt autem haec similia *Vulcani*, cuius filios aiunt esse *Cabiroa*. (38.) Quibus ex omnibus fit mihi manifestum, furore magnopere actum fuisse *Cambysen*; alioqui templis

ρῆσι καταγαλᾶν. εἰ γὰρ τις προβεῖη πᾶσι ἀνθρώποισι
 ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν
 5 πάντων νόμων, διασκαψάμενοι αὖ ἐλοίατο ἕκαστοι τοὺς
 ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πούλῳ τι καλλίστους τοὺς ἑω-
 τῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκὼν αἰκός ἐστι ἄλλον γε
 δὴ ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλῳτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι.
 Ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες οἱ
 10 ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοις τεκμηρίοις πάρε-
 σσι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Δαρεῖος ἐπὶ
 τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρόντας,
 εἶρετο „ἐπὶ κόσῳ αὖ χρημάτων βουλοίατο τοὺς πατέρας
 ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι.“ οἱ δὲ, ἐπ’ οὐδενί, ἔθα-
 15 σαν, ἰρθεῖν αὖ τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας
 Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἱ τοὺς γονεάς
 κατισπίουσι, εἶρετο, παρόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι’

sacrisque populi ritibus non erat illusurus. Quod si
 quis enim hominibus omnibus optionem proponeret
 eligendi ex omnibus institutis ea quae optima vide-
 rentur; quilibet eorum, re deliberata, domestica es-
 set praelaturus: adeo quisque populus suas leges lon-
 ge esse optimas iudicat. Itaque verisimile non est,
 alium hominem, nisi furiosum, talia ludibrio ha-
 bere. Statuere autem ita de suis legibus et institutis
 homines omnes, quum aliis multis intelligi docu-
 mentis potest, tum hocce. *Darius*, postquam imperio
 est potitus, convocatos Graecos, qui ei aderant, in-
 terrogavit, *quam pecuniae proposita summa vel-
 lent mortuos parentes comedere?* Et illi, nulla con-
 ditione se id facturos, responderunt. Idem deinde
 ex Indis hos qui *Callatiae* nominantur, qui paren-

ἐρμηῖος μανθανόντων τὰ λεγόμενα· „ἐπὶ τίνι χῆμα-
 τι θηξάιαι· ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν
 πυρὶ.“ οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημείν μιν ἐκέ- 20
 λευον. Οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισται· καὶ ὁρθῶς μοι
 δοκεῖ Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλεία
 φήσας εἶναι.

- 39 Καμβύσιω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποίη-
 σαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατῆρην ἐπὶ Σάμον τε καὶ
 Πολυκράτεα τὸν Αἰάκειος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπανα-
 στάς· καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν,
 τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἐνέειμε· 5
 μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ κατέ-
 ρον Συλοσῶντα ἐξέλασας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον·
 ἴσχωρ δὲ, ξυνηῖν Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ συνε-

tes comedunt, ad se vocatos, praesentibus Graecis,
 et per interpretes quid ageretur intelligentibus, inter-
 rogavit, *qua mercede in se reciperent, igne cremare*
mortuos parentes? Et illi, alta voce exclamantes,
 meliora eum ominari iusserunt. Ita igitur haec consti-
 tuta sunt; recteque mihi *Pindarus* videtur cecinisse,
Legem dicens, *regem esse omnium.*

(39.) Quo tempore Cambyses Aegyptum bello ad-
 gressus est, per idem tempus *Lacedaemonii* adversus
Samum, et *Polycratem*, Aeacis filium, expeditio-
 nem susceperunt. Is quum insurrectione factâ *Samum*
 occupasset, primum trifariam distributam civitatem
 simul cum fratribus, Pantagnoto et Sylosonte; admi-
 nistraverat: dein, altero occiso, et natu minore Sylo-
 sonte insula eiecto, universam Samum imperio tene-
 bat. Quo in imperio cum Amasi, Aegypti rege, ho-

10 *θήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ'*
αὐτοῦ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτους
τὰ πρῆγματα αὐξέτο, καὶ ἦν βεβαμμένα ἀνά τε τὴν
Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. ἔκου γὰρ ἰθὺς αὖτε
στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρει εὐτυχίᾳ. ἔκρητο δὲ
πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας· ἔφερε
 15 *δὲ καὶ ἦγε πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ*
ἔφη χαριῶσθαι μᾶλλον, ἀποδιδούς τὰ ἑλάβε, ἢ ἀρχὴν
μὴδὲ λαβάν. συγχὰς μὲν δὴ τῶν νήσων αἰετῆς, πολ-
λὰ δὲ καὶ τῆς ἡπείρου ἄστυα· ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους,
πανστρατιῇ βοηθούσας Μιλησίοισι, ναυμαχίᾳ κρατή-
 20 *σας εἶλε, οἱ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ*
πᾶσαν δοδεκάμοιρον ᾤοντο. Καὶ κως τὸν Ἀμασιν εὐ-
 40 *τυχίῳ μεγάλῳ ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλὰ*

spitium contraxit, dona ei mittens, et vicissim ab illo accipiens. Brevique tempore ita auctae res erant *Polycratis*, ut per universam Ioniam reliquamque Graeciam celebrarentur. Etenim quocumque cum exercitu proficisceretur, omnia ei feliciter cedebant. Habebat autem centum actuarias naves quinquaginta remorum, et mille sagittarios: cunctosque circumcirca, nullo discrimine facto, invadens, agebat ferebatque omnia. Nam amico, aiebat, magis se gratificaturum, si ea, quae eripuisset, eidem restitueret, quam si initio nihil eripuisset. Multas igitur insulas ceperat, multa item continentis oppida: in his Lesbios, quum omnibus viribus Milesiis auxilio essent profecti, navali pugna superatos cepit; qui deinde universam fossam, murum Sami ambientem, vincti foderunt. (40.) Amasin non latebat, ingenti felici-

οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῶ δὲ ἔτι πλεῦνός οἱ εὐτυχίης
 γινομένης, γράψας εἰς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε εἰς Σά-
 μον. „ Ἀμασις Πολυκράτει ὧδε λέγει. Ἦδὺ 5
 „ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα Φίλον καὶ ξεινὸν εὖ πρήσσον-
 „ τὰ ἐμοὶ δὲ αἰσαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι,
 „ τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὥς ἔστι Φθονερόν. καὶ κῶς βου-
 „ λομαι, καὶ αὐτὸς, καὶ τῶν ἂν κηδωμαι, τὸ μὲν τι
 „ εὐτυχέειν τῶν περημάτων, τὸ δὲ προσπταίειν· καὶ 10
 „ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλάξ πρήσσων, ἢ εὐ-
 „ τυχέειν τὰ πάντα. οὐδένα γὰρ κῶ λόγω οἶδα ἀκού-
 „ σας, ὅστις εἰς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος,
 „ εὐτυχέων τὰ πάντα. Σὺ ἂν νῦν ἐμοὶ πειθόμενος,
 „ ποιήσων πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιαύδε· Φροντίσας τὸ ἂν 15
 „ εὖρης ἐόν τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομέ-

tate uti Polycratem; sed ea res illi curae erat. Quum
 vero etiam multo magis augeretur prospera illius for-
 tuna, misso libello haec ad eum perscripsit: *Ama-*
sis Polycrati haec dicit, Iucundum utique est
intelligere, virum amicū et hospitem bene agere.
At mihi non placent tuae res nimium secundae,
ut qui norim, invidiam esse numen: ac fere cupio,
ut et ego et hi qui mihi curae sunt, partim qui-
dem prospero utamur rerum successu, partim
vero etiam nonnihil offendamus; atque ita po-
tius vitam transigamus, variante fortuna, quā
usquequaque simus felices. Neminem enim novi,
aut fando audiui, quī, postquam usquequaque
prospera usus est fortuna, postremo pessimam
funditus finem habuerit. Tu ergo, mecum secutus
consilium, adversus illam tuam nimiam felicitā-

20 ἢ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε
 οὐτάω, ὅπως μηκέτι ἤξει ἐς ἀνθρώπους. ἦν τε μὴ ἐναλ-
 21 λάζ ἤδη τῶν τοῦτου αἰ εὐτυχίαι τοι αὐταῖσι πάθαισι
 20 „προσπίπτωσι, τρόπον τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένων ἀκέα.“
 Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν 41
 ὡς οἱ εὖ ὑπετίθετο Ἀμασις, ἐδίζητο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα
 τὴν ψυχὴν ἀσθηεῖ ἀπολομένων τῶν κειμηλίων διζήμε-
 νος δ' εὗρισκε τόδε. ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρει χρυσό-
 5 δετος, σμαράγδου μὲν λίθου εὐῶσα, ἔργον δὲ ἦν Θεο-
 δώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπὶ ᾧ ταύτην οἱ ἐδό-
 κες ἀποβαλεῖν, ἐποίησε τοιαύδε. πνυτηκόντερον πληρώσας
 ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέ-
 λευε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐκὰς ἐγένε-

*tem, fac hocce: cogita quid sit quod habeas quod
 maximi tibi sit pretii, et quo amisso summa animi
 aegritudine adfectum te iri existimes; atque ita
 illud abiice, ut inter homines non amplius com-
 pareat. Quodsi posthac tibi res secundae iam non
 per vices cum ipsis infortuniis eventurae sunt, fac
 ut rebus tuis hac ratione, quam tibi propono,
 medearis. (41.) His perlectis Polycrates, intelli-
 gens bene se monere Amasim, quaesivit quidnam es-
 set ex suis cimeliis, cuius iactura maximam animo
 suo aegritudinem esset adlatura: et, rerum suarum
 inita ratione, hoc reperit. Erat ei annulus signatorius,
 quem gestabat, auro vinctus, ex smaragdo lapide,
 Theodori opus Samii, Teleclis filii. Hunc annulum
 abiicere secum constituens, fecit haecce. Actuariam
 navem quinquaginta remorum hominibus complevit;
 quam postquam et ipse conscendit, iussit illos in al-*

το, περιλόμενος τὴν σφρηγίδα, πάντων ἐρεόντων τῶν 10
 συμπλοῶν, ῥίπτει εἰς τὸ πέλαγος· τοῦτο δὲ ποιήσας,
 ἀπέπλεε. ἀπικόμενος δὲ εἰς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρόητα.
 42 Πέμπτη δὲ ἡ ἕκτη ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τὰδε οἱ σωθή-
 νικαι γενέσθαι. αἰὲρ αἰλιεύς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε
 καὶ καλόν, ἤξιον μιν Πολυκράτει δῶρεν δοθῆναι. Φέ-
 ρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτει ἔφη ἐθέλων ἐλθεῖν
 εἰς ὄψιν. χωρήσαντος δὲ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδους τὸν 5
 ἰχθῦν· „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἔλαβον, οὐκ ἐδικαίωσα
 „Φέρειν εἰς ἀγορὴν, καί περ γε εἰὼν ἀποχειραβίωτος, αἰ-
 „λά μοι ἐδόκει σὺ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς·
 „σοὶ δὲ μιν Φέρων δίδωμι.“ Ὁ δὲ, ἡσθίς τοῖσι ἔπρεσι,
 αἰμείβεται τοῖσδε· „Κάρτα τι εὖ ἐποίησας, καὶ χάρις 10

tum-enavigare: quumque procul ab insula abessent, detractum de manu annulum, conspicientibus cunctis qui in navi erant, in mare proiecit. Hoc facto, retro navigavit: et postquam domum rediit, in moerore versatus est. (42.) At quinto aut sexto exinde die res ei accidit huiusmodi. Homo piscatoriam exercens, quum ingentem pulcrumque cepisset piscem, *Polycrati* eum voluit dono dare: itaque ad fores regis illum ferens, ait velle se *Polycrati* in conspectum venire. Quod ubi illi contigit, offerens ei piscem dixit: *Hunc piscem, Rex, postquam ego cepi, non iudicavi in forum rerum venalium esse ferendum, quamvis sim homo manu mea victum quaerens; sed visus est mihi te tuoque imperio dignus: tibi igitur illum adfero donoque.* His verbis delectatus *Polycrates*, in hunc modum homini respondit: *Recte utique fecisti, ac duplicem tibi habeo gratiam,*

217. 97.

„διπλή τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καὶ σε ἐπὶ δαΐ-
 „πτον καλέομεν.“ Ὁ μὲν δὴ αἰεὺς, μέγα παιεύμε-
 νος ταῦτα, ἥϊς ἐς τὰ οἰκία· τὸν δὲ ἰχθύν τάμνοντες οἱ
 θεράποντες, εὗρισκousi ἐν τῇ νηδίᾳ αὐτοῦ ἐνεούσαν τὴν
 15 Πολυκράτειος σφρηγίδα. ὥς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον
 τάχιστα, ἔφερον κεχαρηότες παρὰ τὸν Πολυκράτεια·
 δίδόντες δὲ οἱ τὴν σφρηγίδα, ἔλεγον ὅτιω τρόπῳ εὗρε-
 θη. Τὸν δὲ ὥς ἐσῆλθε θυὸν εἶναι τὸ πρῆγμα, γρά-
 Φει ἐς βιβλίον πάντα, καὶ ποιήσαντά μιν οἶα κατα-
 λελαβήκει· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπι- 43
 λεξάμενος δὲ ὁ Ἀμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πο-
 λυκράτειος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἶναι
 ἀνθρώπῳ ἀνθρώπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρῆγμα-
 5 τος, καὶ ὅτι οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης,
 εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὗρίσκει.

*et orationis tuae, et doni causa: teque ad coenam
 vocamus. Piscator, magni haec faciens, domum
 abiit: famuli vero, dum piscem dissecant, reperiunt
 in eius ventre annulum Polycratis. Quem ut vide-
 runt, protinus correptum, gaudio perfusi, ad Poly-
 cratem deferunt, nunciantque quo pacto repertus sit
 annulus. Tum Polycrates, quum subiret mentem
 eius cogitatio rem esse divinam, conscripsit in libello
 omnia, quae et ipse fecisset, et quae sibi inde acci-
 dissent: libellumque illum in Aegyptum dedit per-
 ferendum. (43.) Amasis, lecto libello quem ad
 illum Polycrates miserat, intellexit, fieri non posse
 ut homo hominem e casu futuro eripiat, et male vi-
 tam finituum esse Polycratem, cui feliciter omnia
 cedant, quique etiam, quae abiecit, rursus inveniat.*

πέμψας δὲ οἱ κήρυκα εἰς Σάμον, διαλύεσθαι ἔφη τὴν
 ξεινίην. τοῦ δὲ εἵνεκα ταῦτα ἐποίησε, ἵνα μὴ, συντυχίᾳ
 δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης,
 αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὡς περὶ ξείνου ἀνδρός. 10

44 Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεα, εὐτυχεύοντα τὰ
 πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων
 τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίῃν τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων
 Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεα
 τὸν Κύρου, συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεί- 5
 ξθη ὅπως αὖ καὶ παρ' ἑαυτὸν πέμψας εἰς Σάμον, δέοιτο
 στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
 ἐπέμψε εἰς Σάμον, δέόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυ-
 τικὸν ἅμα πέμψαι ἑαυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπι-
 λέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπάπτευσεν μάλιστα εἰς ἐπανά- 10

XLIV. 4. πέμψας. Adiciunt alii λάβη Σαμίων, inscii Samiis.

Itaque misso Samum praecone, *dissolvere se*, dixit
hospitium. Id autem eâ causâ fecit, ne, si ingens et
 gravis calamitas Polycrati accidisset, ipse moerore
 adficeretur hospitis causâ.

(44.) Adversus hunc igitur *Polycratem*, rebus om-
 nibus felicem, bellum moverunt *Lacedaemonii*, auxi-
 lio vocati a Samiis illis, qui deinde Cydoniam in Creta
 insula coloniam condiderunt. Scilicet, quo tempore
 Cambyses, Cyri filius, copias adversus Aegyptum
 comparavit, miserat Polycrates ad Cambysen; rogans
 ut etiam ad se Samum mitteret, a seque copias peteret.
 Quo audito, libenter Cambyses Samum miserat, pe-
 tens ut navales copias secum mitteret adversus Aegyp-
 tum. Et ille e civibus selectos hos, quos novanda-
 rum domi rerum maxime suspectos habebat, miserat

στασιν, ἀπέπεμπε τεσσαράκοντα τριήρεσι, ἐντειλάμενος
 Καμβύση ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὲ 45
 λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαρμίων ὑπὸ Πολυκρά-
 τεος, οὐκ ἀπικέσθαι εἰς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεί τε ἐγένον-
 το ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καὶ σφι
 5 αἰδεῖν τὸ προσωτέρῳ μηκέτι πλέειν· οἱ δὲ λέγουσι, ἀπι-
 κομένους τε εἰς Αἴγυπτον καὶ Φυλαστομένους, ἐνθεῦταν
 αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ εἰς τὴν Σάμον Πο-
 λυκράτης νηυσὶ ἀντιάσας, εἰς μάχην κατέσθη· νικήσαν-
 τες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν εἰς τὴν νῆσον· πεζομα-
 10 χήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσώθησαν· καὶ οὕτω δὲ ἔπλεον
 εἰς Λακεδαίμονα. Εἰσὶ δὲ, οἱ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύ-
 πτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐκ
 ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἴδμε σφάας Λακεδαιμονίους ἐπικα-
 λέεσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα παρα-

cum quadraginta triremibus; mandans Cambysi, ne
 hos remitteret. (45.) Iam dicunt alii, *Samios* hos a
 Polycrate missos, in Aegyptum non pervenisse; sed
 quum ad Carpathum navibus venissent, re deliberata
 statuissse non ulterius navigare: alii aiunt, venisse
 eos in Aegyptum, ibique fuisse observatos, sed fugā
 inde evasisse. Qui ubi Samum renavigarunt, *Poly-
 crates* cum navibus obviam profectus, praelium cum
 eis commisit: qua ex pugna quum superiores disces-
 sissent hi reduces, in insulam exscenderunt; at tunc,
 pedestri commisso praelio, victi fugatique sunt, atque
 ita Lacedaemonem navigarunt. Ac sunt quidem qui
 dicant, hos ex Aegypto redeuntes devicisse Polycra-
 tem: quod, meā quidem sententiā, falsum est. Nil enim
 opus fuisset Lacedaemonios auxilio vocare, si satis

στήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδὲ λόγος αἰρεῖ, τῶν 15
 ἐπικούροι τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθει
 πολλοὶ, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων, ἴονταν ὀλί-
 γων, ἐσσωθῆναι. τῶν δὲ ὑπ' ἐαυτῶ ἰόντων πολιτῶν
 τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης εἰς τοὺς
 νεωσάικους συνελθσας, εἶχε ἐταίμους, ἣν ἄρα προδιδῶσι 20
 οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποκρῆσαι αὐτοῖσι νεωσά-
 46 κοις. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ ἐξελαθέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυ-
 κράτους ἀπίκοντο εἰς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ
 τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, εἷα κάττα διόμενοι. αἱ
 δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν
 πρῶτα λεχθέντα ἐπιλελθῆναι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέ- 5
 ναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν
 εἶπον οὐδὲν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν „τὸν θύ-

virium ipsi habuissent, quibus Polycratem ad dedi-
 tionem compellerent. Ad hanc minime est credibile,
 cui et auxilium mercenariorum et propriorum
 magna multitudo praesto erat, hunc a redeuntibus
 Samiis, paucis numero, fuisse devictum. Praeterea
 civium sibi subiectorum uxores et liberos, navalibus
 inclusos, in promptu habuerat Polycrates; quos, si
 illi cum redeuntibus de proditione egissent, simul
 cum navalibus igne erat crematurus. (46.) *Samii*,
 a Polycrate eiectioni, ut *Spartam* venerunt, introducti
 ad magistratus, multa fecerunt verba, sollicite admo-
 dum orantes. At illi, primo hoc eis dato concilio,
 responderunt: *quae prima dixissent, ea se esse obli-*
tos; quae deinde, ea non intelligere. Post haec,
 iterum admissi, saccum ferentes nihil aliud dixerunt,
 nisi haec verba, *Saccus farinā indiget.* Quibus Spar-

λακων ἀλφίταν δέεσθαι.“ οἱ δὲ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ
 θυλάκῳ περιεργάσθαι βοηθεῖν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι.
 Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαί- 47
 μόνιοι ἐπὶ Σάμον· ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας
 ἐκτίνοντες, ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ
 Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω
 5 τιμωρῆσαι δεομένοισι Σαμίοις ἐστρατεύοντο, ὡς τίσα-
 σθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἀρπαγῆς, τὸν ἦγον
 Κροῖσος, καὶ τοῦ θῶρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἀμασις ὁ Αἰ-
 γυπτου βασιλεὺς ἐπέμψε δῶρον. καὶ γὰρ θῶρηκα
 ἐλήϊσαντο τῷ πρότερόν· ἑταῖ ἢ τὸν κρητῆρα οἱ Σάμιοι·
 10 ἐόντα μὲν λίθον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συγχῶν, κε-
 κοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοις ἀπὸ ξύλου. τῶν δὲ
 εἴνεκα θωυμάσαι ἄξιον, ἀρπεδὸν ἑκάστη τοῦ θῶρηκος

tani responderunt, *vocabulo Saccus supersedere*
eo potuisse: opem vero ferre decreverunt. (47.)
 Deinde *Lacedaemonii*, rebus omnibus paratis, exer-
 citum *Samum* miserunt: idque, ut quidem *Samii* di-
 cunt, fecerunt remuneraturi beneficium, quando-
 quidem ipsis superiore tempore *Samii* navibus opem
 tulissent adversus *Messenios*: ut vero *Lacedaemonii*
 aiunt, non tam *Samiis* precantibus opem lataturi expe-
 ditionem hanc susceperunt, quam punire illos cu-
 pientes, quod craterem rapuissent, ad Croesum a se
 missum, itemque thoracem, quem *Lacedaemoniis*
 dono miserat *Amasis*, rex *Aegypti*. Nam et thoracem
 illum, superiore anno quam craterem, *Samii* rapue-
 rant. *Lineus* is *thorax* erat, multis intextis figuris or-
 natus ex auro et lana xylina: quod vero miratu dig-
 num est, filium thoracis quodlibet, quum tenue ip-

ποιεῖν· εὐῶσα γὰρ λεπτή, ἔχει ἀρπεδόνας ἐν ἑαυτῇ τριηκοσίας καὶ ἐξήκοντα, πάσας Φανεράς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἀμασίς. 15

48 Συνεπιλάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμων, ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γινόμενον γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἀρπαγῇ γεγονός. Κεραιαῖον γὰρ παῖδας τριηκοσίους ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περσάνδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδεις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττια ἐπ' ἐκτομῇ. προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κερωντίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν 10 τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱεροῦ ἀΐσασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ περιορέοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱεροῦ,

sum sit, in se continet fila trecenta et sexaginta, conspicua cuncta. Alius huic simillimus est, quem Lindi idem Amasis Minervae dedicavit.

(48.) Operam autem suam ad hanc contra Samum expeditionem, ut susciperetur, studiose etiam contulerunt *Corinthii*. Etenim adversus hos quoque contumeliam admiserant Samii proximā ante hanc expeditionem aetate, per idem tempus quo crater raptus est. *Petriander*, Cypseli filius, trecentos pueros principum ex Corcyraeis virorum Sardes ad Alyatten miserat castrandos. Quos pueros qui ducebant Corinthii quum ad Samum adpulissent, cognitā causā Samii cur Sardes illi ducerentur, primum monuerunt pueros, ut templum tangerent Dianae: deinde, quum a templo abstrahi supplices hos non paterentur, Corinthii au-

σιτίαν δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο
οἱ Σάμιοι ὀρεγνῆν, τῇ καὶ νῦν ἐτι χρέωνται κατὰ ταύ-
15 τὰ. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἰκέτευον οἱ
παῖδες, ἵστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἡδέων· ἱστάν-
τες δὲ τοὺς χοροὺς, τρακτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος
ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι, ἵνα ἀρπάζοντες οἱ τῶν Κερ-
κυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δὲ τότε ἐγένετο,
20 ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι, τῶν παίδων οἱ Φύλακoi, οἰχόντο ἀπολι-
πόντες· τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σά-
μιοι. Εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κο- 49
ρινθίοισι Φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ αὖ
συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης
εἵνεκεν τῆς αἰτίας. νῦν δὲ αἰεὶ, ἐπεὶ τε ἔκτισαν τὴν νῆ-
5 σον, εἰςὶ διάφοροι ὄντες ἑαυτοῖσι. τούτων ὧν εἵνεκεν
ἀπεμνηστικέον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. Ἀπέπεμ-

tem eisdem alimenta negarent, festos dies instituo-
runt Samii, quos etiam nunc eodem modo celebrant:
· ingruente nocte, quamdiu aderant supplices pueri,
choros agebant virginum iuvenumque, constitutâ
lege, ut, qui choro interessent, bellaria secum fer-
rent ex sesamo et melle confecta, quae a pueris Cor-
cyraeis rapta comederentur. Idque tamdiu ita fece-
runt, donec custodes puerorum Corinthii, illis refi-
ctis, abierunt: tunc vero pueros Coreyram Samii re-
duxerunt. (49.) Iam, si mortuo Periandro amici-
tiam Corinthi cum Coreyrae coluissent, non illi
hanc ob causam socii erant futuri expeditionis contra
Samum susceptae. Nunc, ex quo coloniam in insulam
illam deduxerant, perpetuo mutuae inter utrosque
durant dissensiones. Itaque illam ob causam Samiis

πε δὲ εἰς Σάρδεις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων
 Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμαυρούμενος πρό-
 τεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἤρξαν εἰς αὐτὸν πρῆγμα ἀτά-
 50 σθαλον ποιήσαντες. Ἐπεὶ τε γὰρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 κα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιή-
 δε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίᾳ γενέσθαι. ἦσαν
 οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίᾳ ὁ μὲν, ἑπτακαίδε-
 κα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτια γεγονώς. τοὺς οὐ μὴ 5
 τροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μετα-
 πεμψάμενος παρ' ἑαυτὸν, ἐφιλοφρονέετο, αἰς εἰκὸς ἦν,
 θυγατρὸς εἶντας τῆς ἑαυτοῦ παῖδας. ἐπεὶ τε δὲ σφείας
 ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμπων αὐτούς· „Ἄρα ἴστε, ὦ
 „παῖδες, ὅς ὑμῶν τὴν μητέρα ἀπέκτεινε;“ Τοῦτο τὸ 10
 ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίη-
 σατο· ὁ δὲ πῶτερος, τῷ ὀνόματι ἦν Λυκόφρων, ἤλγχι-

Corinthii succensebant. Miserat autem Sardes *Perian-*
der castrandos pueros ex principum Corcyraeorum
 familiis lectos, poenam ab illis sumpturus: nam prio-
 res Corcyraei nefarium facinus in ipsum admiserant.
 (50.) Scilicet postquam uxorem suam *Melissam* *Pe-*
riander occidit, ad priorem hanc calamitatem alia
 ei supervenit huiusmodi. Erant ei ex *Melissa* duo
 filii, alter septemdecim annos natus, alter octode-
 cim. Hos avus maternus *Procles*, *Epidauri* tyrannus,
 ad se vocatos, benigne (uti par erat) excepit, quippe
 ex ipsius filia natos. Quos ubi a se dimisit; dum illos
 deducit, ait: *Nostis-ne, filii, quis matrem vestram*
occiderit? Huius verbi frater natu maior nullam ha-
 buit rationem: minor vero, cui nomen erat *Lycoph-*
ron, hoc audito, tanto est moerore adfectus, ut,

221, 19.

σε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος εἰς τὴν Κόρινθον,
 αἶτε Θονεία τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, δια-
 5 λεγομένω τε οὐ προσδιελέγετο, ἱστοροῦντί τε λόγον οὐ-
 δένα εἰδίδου. τέλος δὲ μιν, περὶ θυμῷ ἐχόμενος, ὁ Πε-
 ριάνδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίαν. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, 51
 ἱστορεῖ τὸν πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη.
 ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο, ὡς σφας Φιλοφρόνως ἐδέξατο· ἐκεί-
 νου δὲ τοῦ ἔπειος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε,
 8 αἶτε οὐ νόω λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περιάνδρος δὲ, οὐ-
 δεμῖν μηχανὴν, ἔφη, εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκείνων ὑποβέ-
 σθαι τι· ἐλιπαρεῖ τε ἱστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνησθεῖς, εἶπε
 καὶ τοῦτο. Περιάνδρος δὲ νόω λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ
 μαλακὸν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδὲν, ἧ ὁ ἐξελασθεῖς ὑπ'
 10 αὐτοῦ παῖς διαίταν ἐποιέετο, εἰς τούτους πέμπων ἄγ-
 γελον, ἀπηγόρευε μὴ μιν δέκασθαι οἰκίαισι. ὁ δὲ, ὅκως

quum Corinthum rediisset, patrem, ut qui matrem
 suam occidisset, nec salutaret, nec compellantem vi-
 cissim adloqueretur, nec interroganti responderet
 quidquam. Ad extremum, iram non tenens *Perian-*
der, domo eum eiecit. (51.) Hoc eiecto, quaesivit ex
 maiore natu, quid cum ipsis avus disscruisset. Et ille
 exposuit, quam benigne ipsos excepisset; verbi au-
 tem illius, quod Procles eis, quum dimitteret, dix-
 rat, nullam fecit mentionem, ut qui illud in ani-
 mam non admodum admisisset. At pater, *fieri prorsus non posse*, ait, *quin aliquid ipsis avus sugges-*
serit; et percontari institit. Tum recordatus iuvenis,
 id quoque dixit. Quod quum advertisset *Periandri-*
atium, nullā porro indulgentiā ei decrevit; ad eos-
 que, apud quos vitam agebat puer a se eiectus, misit
Herod. T. II. P. I. E

ἀπειλαινόμενος ἔλθει εἰς ἄλλην οἰκίην, ἀπειλαίνετ' αὖ
καὶ ἀπὸ ταύτης, ἀπειλούντες τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι
δοξαμένοισι, καὶ ἐξέρχων κελεύοντες. ἀπειλαινόμενος δ'
αὖ πάλιν ἐπ' ἐτέρην τῶν ἐταίρων· οἱ δὲ, αἵτι Περιάνδρου 15
εἶντα παῖδα, καίπρις δαριναίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο.
52 Τέλος δὲ, ὁ Περιάνδρος κήρυγμα ἐποίησατο, ὅς αὖ ἡ
οἰκίῳσι ὑποδέχεται μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἰρὴν ζήμειν
ταῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ ἔσθας. πρὸς αὖ
δὲ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε
οἰκίῳσι δέκεσθαι ἤθελε· πρὸς δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκάθευ 5
ἐδικαίην πιεῖσθαι αἰπισημένου, ἀλλὰ διακαρτερέων
ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλυψέετο. τετάρτη δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν.
ὁ Περιάνδρος αἰλουσίῃσι τε καὶ ἀσπίῃσι συμπασσασα-

nuncium, qui ipsius verbis illis diceret, ne aedibus
puerum reciperent. Itaque inde eiectus, quoties in
aliam se domum recepisset, ex hac pariter expulsus
est, quum recipientibus minaretur pater, impera-
retque ut domo illum prohiberent. Pulsus igitur
ex alia, ad aliam sodalium domum confugiebat: hi-
que eum, ut qui Periandri filius eset, quamvis ti-
mentes, tamen receperunt. (52.) Ad extremum pu-
blico praeconio *Periander* edixit, quisquis eum do-
mo recepisset, aut sermones cum eo miscuisset, eum
sacram mulctam (quam eodem edicto definiebat)
Apollini debiturum. Ex hoc igitur edicto nemo am-
plius vel colloqui cum eo vel in domum recipere ve-
luit: atque etiam ipse ne tentare quidem dignatus
est rem-utitum; sed manens in proposito, volabat
in porticibus. Quarto dein die conspiciens illum
Periander illuxie, et inedia male adfectum, miseratus

222, 49.

τα, αὐτίκα· ὅπως δὲ τῆς ὀργῆς, ἥς ἄσπον, καὶ ἔλε-
 10 γει· „ὦ παῖ, κότιστα τούτων αἰρετώτερά ἐστι, ταῦτα
 „τὰ νῦν ἔχων πρῆσσις, ἢ τὴν τυραννίδα καὶ ἀγαθὰ
 „τὰ νῦν ἔχων ἔχω, ταῦτα, ἔοντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον,
 „παρалаμβάνειν; ἐς ἑὸν ἐμὸς τε παῖς, καὶ Κορίνθου
 „στῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἴλεν, ἀντι-
 15 „σπατέων τε καὶ ὀργῇ χρηάμενος ἐς τὸν σὲ ἥκιστα ἔχον.
 „καὶ γὰρ προσσυμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγγόνες, ἐξ ἧς ὑπο-
 „ψῆν ἐς ἐμὲ ἔχας· ἐμοὶ τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὖ-
 „τῆς τὸ πλεῖον μέτοχός εἰμι, ὅσω αὐτὸς σφε ἐξεργα-
 „σάμην. σὺ δὲ μάθων ὅσα φρονέσθαι κρείσσειν ἐστὶ ἢ
 20 „οὐκ ἐπίσθαι, αἶμα τὲ ἀκούειν τι ἐς τοὺς τοκήας καὶ ἐς
 „ταῖς κρείσσονας τεθυμῶσθαι, ἀπὸ τοῦ ἐς τὰ οἰκία.“
 Περικλῆς μὲν τούτοις αὐτὸν καταλαμβάνει· ὁ δὲ ἄλ-
 λος μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δὲ μιν ἰσθῆναι

est puerum, et propius accedens, posita ira, his ver-
 bis est adlocutus: *Utrum, fili, optabilius est tibi,*
hic status quo nunc es, an ut regnum et reliqua
bona, quibus ego fruor, accipias, ea conditione ut
te patris animo adcommodes? Cum sis filius meus
et opulentae Corinthi rex, vitam elegisti errabun-
di mendici, obsistens et irascens ei cui minime fas
est. Quod si in domo nostra accidit calamitas, ex
qua suspicionem adversus me concepisti; mihi illa
accidit, et in me cadit maxima eius pars, quum
a me haec facta sint. Tu vero, cogitant quanto
praestet invidiam movere quam misericordiam,
simulque quale sit succensere parentibus et supe-
rioribus, domum abi. His verbis eum inhibere co-
 nanti patri nihil aliud puer respondit, nisi *deberet*

ζημίην ὀφείλει τῷ θεῷ, ἑαυτῷ ἐς λόγους ἀπικέμενον. Μαλακὸν δὲ ὁ Περικλῆς ὡς ἄπορον τι τὸ κακὸν εἶη τοῦ 25 παιδὸς καὶ ἀκήτην, ἐξ ὀφθαλμῶν μὴ ἀποπέμψεται, στείλας πλεῖον, ἐς Κέρκυραν· ἐπικράτει γὰρ καὶ ταύτης. ἀποστείλας δὲ ταῦτον ὁ Περικλῆς, ἰσχυρεύετο ἐπὶ τὸν πυνδερὸν Περικλῆα, ὡς τῶν παρόντων οἱ πηγμάτων ἴοντα αἰτιώτατον· καὶ εἶλε μὲν τὴν Ἐπίδαν 30 53 ρον, εἶλε δὲ αὐτὸν Περικλῆα, καὶ ἐζώγησεν. Ἐπὶ δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντες, ὁ τε Περικλῆς παρηβήκει, καὶ συγγινώσκετο ἑαυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατός τὰ πρήγματα ἱκεῖν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν ἐπικάλει τὸν Λυκόφωνα ἐπὶ τὴν τυραννίδα· ἐν 5 γὰρ τῇ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἴσμεν, ἀλλὰ οἱ καταφαίνετο εἶναι κατῆστοτερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσις ἤξιον τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίαν. Περικλῆα

illum sacram mactam deo, ut qui ipsum sit adlocutus. Tum intelligens Pericles, insanabile et invictum esse pueri malum, instructa navi e conspectu suo illum Corcyram misit, quae et ipsa imperio eius erat subiecta. Dimisso vero puero, Proclum socerum bello petiit, ut qui praecipuus praesentium rerum auctor fuisset: cepitque Epidaurum, et ipsum Proclum, eumque vivum in custodia tenuit. (53.) Proecedente tempore, postquam consenuit *Pericles*, animadvertitque non posse se amplius res suas inspicere et administrare, Corcyram misit, et Lycophronem ad suscipiendum regnum vocavit; nam maiorem natu videbat non esse idoneum, quippe qui manifeste hebetiore esset ingenio. At *Lycophron* hominem, qui ei hunc nuncium adferebat, nulla ne interroga-

δρος δὲ, περιεχόμενος τοῦ νηνίω, δεύτερα ἀπίστευε
 10 ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεήν, ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα, δοκέων
 μιν μάλιστα ταύτῃ αὖ πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύ-
 τῃς, καὶ λεγούσης· „ὦ παῖ, βούλειαι τὴν τε τυραννί-
 „δα εἰς ἄλλοις πιστεῖν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς δια-
 „Φορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφε ἀπειλῶν ἔχειν;
 15 „ἀπὸ εἰς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. Φιλο-
 „τιμίῃ, κτῆμα σκαιόν· μὴ τῷ κακῷ τὸ κακὸν ἰῶ.
 „πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθέασι· πολ-
 „λοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῴα διζήμενοι, τὰ πατρῴα ἀπέβα-
 „λον. τυραννίς, χρεῖμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς
 20 „ἐρασταί· εἰσι· ὁ δὲ, γέρον τε ἤδη καὶ παρρηβηκώς.
 „μὴ δᾶς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι.“ Ἡ μὲν δὴ τὰ
 ἐπαγωγέτατα, διδασκῶσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε
 πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος, ἔφη εὐδαμᾶ ἤξειν

tione quidem dignatus est. Tum *Perimander*, cui cu-
 rae erat adolescens, iterum ad eum misit sororem,
 filiam suam, ratus huic illud maxime obsecuturum.
 Quae quum advenisset, diximetque: *Vis-ne, fili,*
illorum in manus venire regnum, et dissolvi do-
mmum patris tui potius, quam ut ipse abeas, atque
haec teneas? Abi domum, et dosine te ipsum pu-
nire. Sinistra res est obstinatio: ne malum malo
sanare coneris. Multi praeponunt iustioribus ac-
quiora lenioraque: multi iam item, materna qua-
rentes, paterna perdiderunt. Lubrica res regnum
est; multos tamen habet amatores. Ille iam senex
est, et vigorem aetatis praetergressus: ne bona
tua aliis tradas. Sic illa, a patre edocta, his ad per-
suadendum maxime idoneis fratrem est adlocuta. At

ἐς Κόρινθον, ἔστ' αὖ πυνθάνηται περιόντα τὸν πατέρα.
 Ἀπαγγελίας δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον Περίαν-
 δρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυ- 25
 ραν ἔκειν· ἐκείνους δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον,
 διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. Καταίνεσαντος δ' ἐπὶ
 τούτοις τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς
 τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες
 δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μὴ σφί Περίαν- 30
 δρος ἐς τὴν χώραν ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηίσκον.
 Ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέτο.

- 54 Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπο-
 λίσκειον Σάμον. προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τιῆχος, τοῦ
 μὲν πρὸς θαλάσσην ἰσθμῶτος πύργου κατὰ τὸ προά-
 στειον τῆς πόλεως ὑπερέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθή-

Ille, nequaquam, ait, Corinthum se esse venturum, quamdiu patrem superesse cognovisset. Quae postquam illa renunciavit, tertio Periander praeconem misit, qui diceret, ipsum in Corcyram venturum; illum autem Corinthum abire iuberet ad regnum capessendum. Quam in conditionem quum consensisset adolescens, Periander parabat Corcyram proficisci, et filius Corinthum. At Corcyraei, his rebus omnibus cognitis, ne in terram ipsorum Periander veniret, interfecerunt iuvenem. Hanc igitur ob causam de Corcyraeis ultionem Periander cepit.

(54.) Iam *Lacedaemonii*, magna cum classe *Samum* profecti, urbem oppugnavunt. Et murum adgressi, turrim in suburbio mari imminentem iam transcendunt, quum, succurrente ipso *Polycrate* magna

5. σάϊτος Πολυκράτειος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλάσθησαν. κα-
τὰ δὲ τὸν ἐπάνω πύργον, τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ οὐρέος
ἐπέοντα, ἐπέξῃλθον οἱ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων
συχνοί· δεξιόμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον
χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπόμενοι ἔκτεινον.
Εἰ μὲν νυν οἱ παρόντες Λακεδαιμονίων ὁμοῖοι ἐγίνοντο 55
ταύτην τὴν ἡμέρην Ἀρχίη τε καὶ Λυκώπη, αἰρήθη αὖ
Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μῦνοι συνεσπι-
σόντες Φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀπο-
5 κληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλει τῇ
Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίῳ τούτου γεγονότι ἄλλω
Ἀρχίῳ, τῷ Σαμίῳ τοῦ Ἀρχίῳ, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συ-
γενόμεν· ὅμῳ γὰρ τούτου ἦν· ὃς ζῶντων πάντων μά-
λιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον
10 τούνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ ὁ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ

cum manu, repulsi sunt. Simul vero a superiore turri,
quae in dorso montis erat, egressi sunt auxiliares, et
ipsorum Samiorum ingens numerus: qui postquam
per exiguum tempus sustinuisent Lacedaemonios,
fugā se recipiunt; et illi insecuti, magnam caedem
fecerunt. (55.) Quod si, qui tunc adfuerunt *Lace-
daemonii*, cuncti similes eo die fuissent *Archiae* et
Lycopae, capta fuisset *Samus*. *Archias* enim et *Ly-
copas*, quum soli cum fugientibus Samiis in urbem
irrupissent, intercluso reditu, intra urbem a Samiis
interfecti sunt. Equidem cum tertio ab hoc *Archia*,
cui et ipsi *Archiae* nomen erat, Samli filio, *Archiae*
nepoti, congressus sum *Pitanae*, quo de populo erat:
qui omnium hospitum maxime Samios coluit, mihi-
que dixit, *patri suo nomen Samii hac causā*

ἀριστεύσας ἐτελεύτησεν· τιμῶν δὲ Σαμίων, ἔφη, διότι
 56 ταφῆναι οἱ τὸν πάντων δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λα-
 κεδαιμόνιοι δὲ, ὥς σφι τεσσαράκοντα ἐγγόνεσσι ἡμέ-
 ραι πολιορκέουσιν Σάμον, εἰς τὸ πρόσω, τε οὐδὲν προ-
 σέπτετο τῶν πραγμάτων, ἀπαλλάσσοντο εἰς Πελο-
 πόννησον· εἰς δὲ ὁ ματαιώτερος λόγος ὤρηται, λέγεται 5
 Πολυκράτεια ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μω-
 λύβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναι σφι· τοὺς δὲ, δε-
 ξαμένους, αὐτῶ δὴ ἀπαλλάσσειν. Ταύτην πρώτην
 στρατηγὴν εἰς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριεὺς ἐποιή-
 σασι.

57 Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεια στρατωσάμενοι Σαμίων,
 ἐπὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἑμμελὲς, καὶ
 αὐτοὶ ἀπέπλεον εἰς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἰδίοντο· τὰ

fuisse impositum, quod illius pater Archias Sami fortissime pugnavit occubuisse: colere se autem Samios, aiebat, quoniam avus ipsius publice a Samiis fuisset sepultus. (56.) Sed Lacedaemonii, postquam per quadraginta dies oppugnassent Samum, neque quidquam profecissent, in Peloponnesum sunt reversi. Fertur autem fama, temere quidem sparsa, quae ait, Polycratem magnum numerum patriae monetae ex plumbo cusae, sed deauratae, illis dedisse; quo accepto eos discessisse. Haec prima est expeditio, quam in Asiam Lacedaemonii, Doricae stirpis populus, susceperunt.

(57.) Hi autem ex Samiis qui Polycratem bello erant adgressi, quum in eo essent Lacedaemonii ut illos desererent, ipsi quoque abierunt, et Siphnum navigarunt. Pecunia enim indigebant: et florentes

δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον,
 5 καὶ ἠσιωπίων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἰόντων αὐτοῖσι
 ἐν τῇ ἡσῶ χρυσίων καὶ ἀργυρέων μετάλλων, οὕτω
 ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημά-
 των, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακάζεται, ὁμοῖα τοῖσι
 πλουσιωτάτοις· αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἑαυτῷ ἐκά-
 10 στῶ χρήματα διενέμοντο. Ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θη-
 σαυρὸν, ἐχρίαντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ πα-
 ρέοντα ἀγαθὰ οἶά τε ἴσθι πολὺν χρόνον παραμένειν. ἡ
 δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε·

Ἄλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
 15 λευκοφρὺς τ' ἀγορῇ, τότε δὴ δὲ Φραδμόνος ἀνδρὸς,
 Φράσσεσθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

Τοῖσι δὲ Σιφνίοις ἦν τότε ἡ ἀγορῇ καὶ τὸ πρυτανήϊον
 Παρίῳ λίθῳ ἡσκημένα. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἶοί 58

per id tempus erant res *Siphniorum*, ut qui prae
 caeteris insularis divitiis maxime valebant; quippe
 in eorum insula metalla erant auri argentique, ita
 quidem ut ex decima pecuniae illius, quae ibi confi-
 citur, thesaurus Delphis sit dedicatus, qui nil cedit
 opulentissimis: ipsi vero, quae quotannis ex metal-
 lis redibant, ea inter se distribuebant. Iidem, quo
 tempore thesaurum illum instituerant, quaesiverunt
 ex oraculo, *an praesentia bona per longum tem-
 poris spatium ipsis sint duratura?* Quibus Pythia
 haec respondit:

*Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
 cana fori facies; tunc vir vaser adsit oportet,
 qui nolet e ligno agmen, legatumque rubentem.
 Est autem tunc [quum advenere Samii] et forum et*

τε ἦσαν γινῶναι, οὔτε τότε ἰθὺς, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσίσχον οἱ Σάμιοι, ἐπέμπον τῶν νεῶν μίαν, πρέσβας ἄγουσαν εἰς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἀπασαί 5 αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλοϊφέες· καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι τὸν ξύλων λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρὰν. Ἀπικόμενοι ὦν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι χρῆσαι· οὐ φασκέντων δὲ χρῆσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι 10 σι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθειον. πυθόμενοι δ' ἰθὺς ἦκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐσώθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήσθησαν τοῦ ἄσπετος ὑπὸ τῶν Σαμίων. καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα 59 ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον

prytaneum Siphniorum Pario lapide excultum. (58.) Hoc oraculum *Siphnii*, nec tunc statim quum datum est, quo pertinere intellexerant, nec deinde, quum *Samii* advenerunt. Nam simul atque ad Siphnum *Samii* adpulerunt, navem unam in urbem cum legatis miscrunt. Erant autem olim naves omnes minio tinctae: idque fuit quod *Siphniis* Pythia edixerat, quum *cavere* illos iussisset *ligneas insidias, et rubrum praeconem*. Advenientes igitur *Samiorum* legati postularunt a *Siphniis*, ut decem talenta ipsis mutuo darent. Quod quum se facturos *Siphnii* negassent, agros eorum depopulati sunt *Samii*. Ea re cognita, protinus *Siphnii* egressi sunt, rebus suis opem laturi: sed commisso praelio inferiores discesserunt, multique eorum urbe a *Samiiis* sunt interclusi: quo facto, centum talenta ab illis *Samii* exegerunt. (59.) Ab *Hermionensibus* vero,

ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Τροίην τὴν ἐπὶ Πελοπον-
 νήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροίηνοισι παρακατέθεντο· αὐτοὶ δὲ
 Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τούτῳ πλέον-
 5 τες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμε-
 ναν δ' ἐν ταύτῃ, καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πάντα ὥστε
 τὰ ἱερά, τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἑόντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιή-
 σαντες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἔκτω δὲ ἔτει Αἰγυ-
 νῆται αὐτοὺς, ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο με-
 10 τὰ Κρητῶν· καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσέων τὰς πρώ-
 ρας ἠκρωτηρίασαν, καὶ ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθη-
 ναίης ἐν Αἰγίῃ. Ταῦτα δὲ ἐπαίησαν ἔγκοτον ἔχοντες
 Σαμίοισι Αἰγυνῆται. πρότεροι γὰρ Σάμιοι, ἐπ' Ἀμ-
 φικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ'
 15 Αἰγίῳ, μεγάλα κακὰ ἐπαίησαν Αἰγυνήτας, καὶ ἐπα-
 ρον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

datâ pecuniâ, Hydræam acceperunt insulam, Pelo-
 ponneseo obversa, eamque Troezeniis in depositum
 dederunt; ipsi vero *Cydoniam* in Creta condiderunt
 coloniam, quum non hoc consilio navigassent, sed
 Zacynthios insulâ eiecturi. Mansere autem ibi, et
 opibus florere per quinquennium; ita quidem, ut,
 quae nunc templa sunt Cydoniae, ab his exstructa
 sint, atque etiam Dictynes fanum. Sexto autem anno
Aeginetae eosdem, Cretensibus iuncti, praelio na-
 vali superatos, in servitutem redegerunt; rescetasque
 navium proras, quibus apri pro insignibus erant,
Aeginae in Minervae templo dedicarunt. Id fecerunt
Aeginetae, infensi *Samiis*: hi enim priores, reg-
 nante Sami Amphicrate, bellò Aeginae illato multis
 malis Aeginetas adfecerant, sed et ipsi multa erant
 passi. Haec veteris odiâ causa.

60 Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία
 ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα. οὐρέας
 τε ὑψηλοῦ ἐς πενήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυίας, τούτου
 ὄρυγμα, κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφόστομον. τὸ μὲν μῆ-
 κος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδία εἰσὶ· τὸ δὲ ὕψος καὶ
 εὖρος, ὅκτῳ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλ-
 λο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὁρώσκεται, τρίτου δὲ τὸ
 εὖρος, δι' οὗ τὸ ὕδωρ, ὀχετευόμενον διὰ σωλήνων, πα-
 ραγίνεται εἰς τὴν πόλιν, ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς.
 ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγα-
 ρῶς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἐν τῶν τριῶν
 ἐστὶ. Δεύτερον δὲ, περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσῃ,
 βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυείων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος,
 μέζον δύο σταδίων. Τρίτον δὲ σφι ἐξεργασταί, νηὸς

(60.) Longiorem de Samiis sermonem feci, quo-
 niam ab his tria *maxima opera*, prae reliquis om-
 nibus Graecis, *effecta* sunt. Primum, in monte ad
 centum et quinquaginta orgyas edito, in hoc fossa
 ab imo monte incipiens, et per totum ita acta, ut in
 oppositum montis latus pateat alterum fossae orifi-
 cium. Longitudo fossae septem stadiorum est: alti-
 tudo ac latitudo, octo pedum utraque. Per totam
 autem illius longitudinem excavata est alia fossa, tri-
 ginta pedes alta, tres pedes lata, per quam aqua,
 ex ingenti fonte derivata, per tubos in urbem dedu-
 citur. Architectus huius fossae Eupalinus fuit Mega-
 rensis, Naustrophii filius. Hoc unum ex tribus. Alter-
 rum est opus, agger iuxta mare ductus circa portum,
 in altitudinem viginti orgyarum; longitudo autem
 aggeris, maior duobus stadiis. Tertio, templum ha-

25 μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων
πρῶτος ἐγένετο Ροῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. Τούτων εἵνεκεν
μᾶλλον τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

ΚΑΜΒΥΣΗ· δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυ· 61
πτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστέαται ἄνδρες Μά-
γοι, δύο ἀδελφεαὶ τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπεε τῶν
εἰκίων μελεδωνῶν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὲ ᾧ οἱ ἐπανε-
5 στη, μαθὼν τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, αἷς κρύπτοίτο
γνώμενος, καὶ αἷς ὀλγοὶ ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν
Περσίων, οἱ δὲ πολλοὶ περιπῶντά μιν εἰδείσαν. πρὸς
ταῦτα βουλευσας τὰδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιλῆυσιν.
Ἦν οἱ ἀδελφεὸς, τὸν εἰπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκῶς
10 μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύ-
σης, εἶντα ἑαυτοῦ ἀδελφὸν, ἀπίκτου· ἦν τε δὲ ὁμοῖος

bent exstructum maximum omnium, quae nos novi-
mus, templorum: cuius primus architectus fuit Rhoe-
cus, Philis [sive Philae] filius, Samius. Horum caus-
sa sermonem de Samiis paulo longiorem instituiamus.

(61.) Iam adversus *Cambysem*, diutius in Aegyp-
to morantem insanientemque, insurrexerunt *duo fra-
tres Magi*, quorum alterum Cambyses procuratorem
domus suae reliquerat. Hic igitur adversus illum in-
surrexit, quum intelligeret, occultari Smerdis eadem,
paucosque esse Persarum ad quos notitia illius per-
venisset, plerosque vero illum credere superesse:
haec ille reputans, regiam occupare instituit. Erat
ei frater, quem simul cum eo insurrexisse dixi, cor-
poris specie similis admodum Smerdi, Cyri filio,
quem Cambyses, quum ipaius frater esset, interfect-
rat. Erat igitur hic et facie Smerdi similis, et ipsi

εἶδες τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνομα ταῦτό εἶχε Σμέρ-
 δην. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγκάσας ὁ Μάγος Πατιζέλης,
 ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διασηθεῖ, εἶσε ἄγων ἐς τὸν βασι-
 λῆιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας τῇ τε ἄλλῃ 15
 δέπικε, καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, πρεσβότα τῷ
 στρατῷ, ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστίᾳ εἴη τοῦ
 62 λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσιω. Οἱ τε δὴ ἂν ἄλλοι
 κήρυκες προηγέρονται ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐκ' Αἴγυ-
 πτον ταχθεὶς, εὗρισκε γὰρ Καμβύσιω καὶ τὸν στρα-
 τὸν ὄντα τῆς Συρίας ἐν Ἀγβατάνοις, προηγέροντα
 ἐς μέσον τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ Μάγου. Καμβύσης 5
 δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπιδας μιν
 λέγειν ἀληθεῖα, αὐτὸς τε προδιδόσθαι ἐκ Πηξάσπης,
 (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀπακτείσοντα Σμέρδην, οὐ
 ποιῆσαι ταῦτα,) βλέψας ἐς τὸν Πηξάσπην, εἶπε

LXII. 4. Ἀγβατάνοις. Libri fere omnes Ἐγβατάνοις. Tum
 vero c. 64. Ἀγβατ. vel Ἀγβατ.

quoque idem nomen *Smerdis* erat. Hunc hominem
 Patizeithes Magus, postquam ei persuaserat ut sibi
 omnia conficeret, regio in solio collocavit. Quo facto,
 praecones dimisit quum alias in partes, tum et in
 Aegyptum misit qui ediceret exercitui, *Smerdi de-*
hino esse parendum, Cyri filio, non Cambysi-
 (62.) Itaque et alii praecones hoc edixerant; et, qui
 in Aegyptum erat missus, quum Cambysen cum exer-
 citu Eobatanis Syriae invenisset, stans in medio pro-
 clamavit ea quae a Mago mandata habebat. Quae
 ubi a praecone edicta *Cambyses* cognovit, quum
 proditum se a Praxaspe existimaret, (hunc enim, ad
 interficiendum Smerdin missum, non executum esse

- 10 „Πηξάσπες, οὕτω μοι διεπρήξασ τὸ τοι προσέθηκα
 „πρήγμα;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ὡ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα
 „ἀληθέα, ὅπως κοτέ σοι Σμέρδης ἀδελφεός ὁ σὸς ἐπ-
 „ανέστηκε, οὐδὲ ὅπως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρός νεῖκός τοι
 „ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας
 15 „τὰ σὺ με ἐκέλευες, ἔβαίνα μιν χερσὶ τῇσι ἐμεων-
 „τηαῦ. εἰ μὲν νυν οἱ τεθνεώτες ἀνιστάσιν, προσδέκέοι τοι
 „καὶ Ἀστυάγεια τὸν Μῆδον ἐπαναστήσονται· εἰ δ' ἔστι
 „ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μὴ τι τοι ἐκ γέ ἐκείνου νεώτερον
 „ἀναβλαστήσει. νῦν ὦν μοι δοκεῖ, μεταδιώξαντας τὸν
 20 „κῆρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεύοντας παρ' ὅτε ἤκων προ-
 „γορεῦει ἡμῖν Σμέρδης βασιλῆος ἀκούειν.“ Ταῦτα 63
 εἰπαντος Πηξάσπες, ἤρесе γὰρ Καμβύση, αὐτίκα
 μεταδιδίμετος γενόμενος ὁ κῆρυξ ἦκε. ἀπυχμένον δὲ μιν

mandatum) respiciens Praxaspen, ait. *Praxaspes, ita igitur mandatum executus es quod tibi iniunxeram?* Tum ille: *Non est hoc verum, domine, ut Smerdis frater tuus adversus te insurrexerit, aut ut ulla tibi ab illo contentio, sive magna, sive parva, existere possit. Nam ego ipse, tuum mandatum executus, mea manu eum sepelivi. Itaque, si resurgunt mortui, expecta ut etiam Astyages Medus adversus te sit insurrecturus: sin erit ut olim, nihil quidquam novarum rerum ab illa tibi nascetur. Quare mihi videtur, insequi nos debere praeconem, et ex eo perquirere, a quonam missus edixerit, Smerdi regi esse parendum.* (63.) Haec a Praxaspe dicta quum placuissent Cambysi, protinus missi sunt qui praeconem insequerentur redderentque. Qui ut rediit, his verbis sum interro-

αἶρετο ὁ Πηξάσπης τάδε· „Ὡσέωντι, Φῆς γὰρ ἦκειν
 „παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀγγελος· νῦν ἂν, εἶπας 5
 „τὴν ἀληθείην, ἀπὶ χαίρων. κότερα αὐτος τοι Σμέρ-
 „διδι Φαινόμενος ἐς ὅψιν ἐπέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις
 „ἐκείνου ὑπερτέλειον;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ Σμέρδην μὲν
 „τὸν Κύρου, ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἦλασι ἐς
 „Ἀγυπτῶν, οὐ καὶ ὅπουκα· ὁ δὲ μοι Μάγος, τὸν Καμ- 10
 „βύσης ἐπέτροπον τῶν οἰκίων ἀπέδειξε, οὗτος ταῦτα
 „ἐπέλλετο, Φας Σμέρδην τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα
 „ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς ὑμᾶς.“ Ὁ μὲν δὲ σφί εἶ-
 „γε, οὐδὲν ἐπιμαρτυρομένους. Καμβύσης δὲ εἶπε· „Πη-
 „ξάσπης; σὺ μὲν, οἷα αἰνῇ ἀγλαῶς παήσας τὸ καλὸν 15
 „μῆτιν, αἰτῆν ἐκπέφυγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περ-
 „σίων ὁ ἐπαρυστιῶς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνό-

gavit Praxaspes: Tu, homo, quum dicas a Smerda
 Cyri filio te nuncium venire; nunc, si mihi verum
 dixeris, salvus abito. Ipsum-ne Smerdin oculis
 tuis vidisti, qui tibi hoc mandatum dederit; an
 ab aliquo ex eius ministris illud accepisti? Tum
 ille, Ego, inquit, Smerdin Cyri filium, ex quo rex
 Cambyses cum exercitu in Aegyptum est profe-
 ctus, nondum vidi: sed Magus, quem domus suae
 procuratorem Cambyses constituit, hic mihi man-
 data haec dedit, dicens Smerdin esse, Cyri filium,
 qui, ut ea ad vos perferrem, imperasset. Haec illis
 homo iste dixit, a veritate nihil dissentientia. Tum
 Cambyses: Tu quidem, Praxaspes, ait, ut vir bo-
 nus mandata mea executus, culpam effugisti: at
 quis tandem illo fuerit Persarum, qui Smerdis
 nomen usurpans, adversus me insurrexisset? Cui ille,

„ματες;“ Ὁ δὲ εἶπε· „Ἐγὼ μὲ δοκίω συνίεναι τὸ
 „γεγονός τοῦτο, ᾧ βασιλεῦ. οἱ Μάγοι εἰσὶ τοι οἱ ἐπα-
 20 „εστέατες, τὸν τε ἑλπίς μελεδωνόν τῶν οἰκίων, Πα-
 „τιζέλης, καὶ ὁ τοῦτου ἀδελφεὸς Σμέρδις.“ Ἐνθαῦ- 64
 τα ἀκούσασα Καμβύσης τὸ Σμέρδιος ὄνομα, ἔτυ-
 ψε ἡ ἀληθείη τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς εἶδ-
 καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαι τινα οἱ, ὡς Σμέρδις ἰζό-
 5 μως ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ψαύσει τῇ κεφαλῇ
 τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκώς εἶη τὸν
 ἀδελφεόν, ἀπέκλειε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ
 περιμηκτῆσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναβρώσκει ἐπὶ
 τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σούσα στρα-
 10 τεύσθαι ἐπὶ τὸν Μάγον. καὶ οἱ ἀναβρώσκοντι ἐπὶ τὸν
 ἵππον, τοῦ κουλαῦ τοῦ ξίφους ὁ μύκης ἀποπίπτει· γυ-

*Equidem, Rex, mihi videor, inquit, intelligere
 quid hoc rei sit. Magi sunt qui tibi insurrexerunt,
 tum is quem tu procuratorem domus tuae consti-
 tuisti, Pathizeithes, tum huius frater Smerdis.
 (64.) Ibi tunc, audito Smerdis nomine, veritas quum
 dictorum tum insomni animum percutit Cambysis,
 cui per somnum visum erat nunciare aliquem sibi,
 Smerdin, regio in solio sedentem, capite coelum
 tetigisse. Itaque intelligens, frustra periisse fratrem,
 deploravit Smerdin: et postquam universam suam ca-
 lamitatem deplorasset lamentatusque esset, in equum
 insiliit; in animo habens, quam celerrime posset,
 Susa adversus Magum ducere exercitum. At, dum in
 equum insilit, de vagina gladii fungus [extremæ
 vaginae claustrum sive aeneum vinculum, fungi
 figurâ] decedit; et nudatus gladius femur ferit. Vul-
 Herod. T. II. P. I. F*

μωβὲν δὲ τὸ ξίφος παῖει τὸν μηρόν. τραυματισθεὶς δὲ
κατὰ τοῦτο τῇ αὐτῇ πρότερον τῶν τῶν Αἰγυπτίων θεὸν
Ἄπην ἐπληξεί, ὡς οἱ καιρὴν ἔδοξε τιτύφθαι, εἶρετο ὁ
Καμβύσης ὅτι τῇ πόλει οὐνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν ὅτι 15
Ἀγβατάνα. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτούς
πόλιος, ἐν Ἀγβατάνοις τελευτήσιν τὸν βίον. ὁ μὲν
δὲ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἀγβατάνοις ἔδοκε τελευτήσιν
γηραιὸς, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πάντα τὰ πρήγματα· τὸ δὲ
χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοις ἔλαγε ἄρα. καὶ 20
ὁ ὡς τότε ἐπειροόμενος ἐτύβετο τῆς πόλιος τὸ οὐνομα,
ὅπῃ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ Μάγου ἐκπεπληγμέ-
νος, καὶ τοῦ τραύματος, ἐσωφρόνησε· συλλαβὴν δὲ τὸ
θεοπρόπιον, εἶπε· „Ἐνθαῦτα Καμβύσια τὸν Κύρου
„ἔστι πεπρωμένον τελευτᾶν.“ 25

65 Τότε μὲν τσαῦτα· ἡμέρησι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι με-

neratus igitur *Cambyses* eadem parte, qua ipse an-
tea deum *Aegyptiorum* *Apin* percusserat, quum le-
tale vulnus accepisse sibi videretur, quaesivit *quod-*
nam nomen esset oppido? Et illi *Agbatana* dixerunt.
Erat ei autem superiori tempore oraculi responsum
ex *Buto* urbe adlatum, *Agbatanis illum moritu-*
rum: unde sibi persuaserat, *Agbatanis* *Mediae*, ubi
ei rerum omnium summa erat, senem sese vita fun-
cturam; at nimirum *Agbatana* *Syriae* dixerat oracu-
lum. Itaque, postquam tunc percunctatus oppidi no-
men cognovit, consternatus calamitate quae et ex
Mago ei imminebat, et ex vulnere, respuit; intelli-
gensque oraculi responsum, ait: *Hic loci fatale est*
vitam finire Cambysen, Cyri filium.

(65.) Neque tunc plura; sed deinde, interiectis fere.

229, 90.

- ταπεμφάμενος Περσέων τῶν παρόντων τοὺς λογιμα-
 τάτους, ἔλεγε σφί τάδε· „Ω Πέρσαι, καταλεάβη-
 „κέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρυπτον ποηγμάτων,
 5 „τοῦτο ἐς ὑμᾶς ἐκΦῆναι. ἐγὼ γάρ, ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ,
 „εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν.
 „ἐδόκειον δέ μοι ἄγγελον, ἐλθόντα ἐξ οἴκου, ἀγγέλλειν,
 „ὥς Σμέρδις ἰζόμενος ἐς τὸν βασιλεῖον θρόνον, ψαύ-
 „σει τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δέισας δὲ μὴ ἀπαίρε-
 10 „θῶ τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ, ἐποίησα ταχύ-
 „τερα ἢ σοφώτερα· ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐκ
 „εἴην ἄρα, τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν· ἐγὼ δέ, ὁ
 „μάταιος, Πηξάσπεια ἀποπέμψω ἐς Σούσα ἀποκτε-
 „νέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τσούτου,
 15 „ἀδεῶς διαταύμην, οὐδαμᾶ ἐπιλεξάμενος μὴ κοτὲ τίς
 „μοι, Σμέρδιος ὑπαρασημέτω, ἄλλος ἐπανασταίῃ

viginti diebus, convocatis ad se spectatissimis qui ade-
 rant Persarum, haec ad eos verba fecit: *Eo redactus*
sum, ὁ Persae, ut rem vobis eam, quam omnium
maxime occultavi, debeam aperire. Quum in Aegypt-
to essem, vidi nocturnam visionem, quam utinam
numquam vidissem! Visum erat mihi, venientem
domo nuncium renunciare, Smerdin, regio in solio
sedentem, capite coelum tetigisse. Itaque veritus, ne
imperium mihi a fratre raperetur, properantiora
feci quam prudentiora: nec enim naturae hominis
datum est, avertere id quod sit eventurum: ego vero
fatiuus Praxaspen Susa mitto, qui Smerdin interfici-
at. Quo tanto admissio facinore, securus vitam egi,
nullo pacto cogitans fore, ut, occiso Smerdi, alius
quisquam hominum mihi insurgat. Sed ab eius quod

„ἀνθρώπων. πάντος δὲ τοῦ μέλλοντος ἴσθαι αἶμαρ-
 „τῶν, ἀδελφοκτόνος τε, οὐδὲν δέον, γέγονα, καὶ τῆς
 „βασιλείης οὐδὲν ἥσπον ἑστέημαι. Σμέρδης γὰρ δὴ ἦν
 „ὁ Μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὄψει 20
 „ἐπαναστήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέργασταί μοι,
 „καὶ Σμέρδην τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογίζεσθαι
 „οἱ δὲ ὑμῖν Μάγοι κρατέουσι τῶν βασιλείων, τὸν τε
 „ἐλπὼν ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφός
 „Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χοῆν, ἐμεῦ αἰσχυρά 25
 „πρὸς τῶν Μάγων πεπονθότος, τιμωρέειν ἐμοὶ, οὗτος
 „μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ οἰκιστῶ-
 „τάτων. Τούτου δὲ μηκέτι ἔοντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν
 „ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐπιέλ-
 „λεσθαι, τὰ θελω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον. 30
 „καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκῆπτω, θεοὺς τοὺς βασιλείους

*futurum erat notione prorsus aberrans, praeter
 ius et fas fratrem occidi, et nihilo minus regno
 sum privatus. Smerdis enim Magus fuit, quem
 contra me insurrecturum esse deus mihi signifi-
 caverat. Patratum igitur a me facinus est; vosque
 sic existimate, non amplius in vivis esse Smerdin:
 sed Magi vobis regiam occuparunt, is quem ego
 procuratorem domus meae reliqui, et frater eius
 Smerdis. Iam, quem maxime oportuerat vicem
 meam, qui haec indigna a Magis patior, ulcisci;
 is nefaria caede, a proximis patratâ, vitam fini-
 vit. Qui quum amplius non sit; secundo loco sum-
 ma me necessitas urget, ut de caeteris vos, Persae,
 quae nunc, quum vitam finio, mihi a vobis fieri
 volo, moneam. Itaque hoc nempe, deos regios obte-*

„ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαι-
 „μενιδέων τοῖσι παροῦσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην
 „αὐτῆς ἐς Μήδους περιελθοῦσαν· ἀλλ', εἴτε δόλῳ ἔχου-
 35 „σι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμείων·
 „εἴτε καὶ σθένει τῷ κατεργασάμενοι, σθένει κατὰ τὸ
 „καρτερόν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν
 „γῇ τε καρπὸν ἐκφέρει, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια
 „τίκτειν, εὐῶσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροις· μὴ
 40 „ἀνασωσάμενοισι δὲ τὴν ἀρχὴν, μηδ' ἐπιχειρήσασι
 „ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοις ἀρόμαι ὑμῖν γενέ-
 „σθαι· καὶ πρὸς ἐτι τούτοις, τὸ τέλος Περσέων ἐκά-
 „στω ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπὶ γέγονε.“ Ἄμα τε εἰπας
 ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλειε πᾶσαν τὴν ἐσωτοῦ πρῆ-
 ξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, 66
 πάντες τὰ τε εὐθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρεῖ-

*status, vobis iniungo, et in universum cunctis,
 et maxime his qui ex Achaemenidum stirpe adestis,
 ne principatum ad Medos iterum redire patiamini;
 sed, sive illi dolo eum obtinuerunt, dolo eis
 eripiat; sin vi quadam illum sibi paraverunt, vi
 et armis recuperetis. Atque, hoc quidem si fece-
 rit, et terra vobis fructum ferat, et uxores et
 greges uberem edant prolem, et libertate in omnia
 futurum tempus fruamini! Sin non recuperaveri-
 tis, nec conati fueritis recuperare, contraria ho-
 rum vobis precor, et hoc amplius, ut Persarum
 unicuique finis vitae, qualis mihi, eveniat. Simul
 haec locutus Cambyses, universam suam sortem de-
 ploravit. (66.) Tum Persae, regem videntes edere
 ploratum, universi quidquid vestium habebant dis-*

παρτο, καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνη διεχράωντο. μετὰ δὲ ταῦτα,
 ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὄστέον, καὶ ὁ μῆρος τάχιστα
 ἐσάπη, ἀπήνεκε Καμβύσεια τὸν Κύρου, βασιλεύσαν- 5
 τα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἅπαι-
 दा δὲ τὸ παράπαν εἶντα ἔρσεως καὶ θήλεος γόνου.
 Περσέων δὲ τοῖσι παρῶσι ἀπιστίη πολλή ὑπεκέχυτο,
 τοὺς Μάγους ἔχων τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ
 διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεια, τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρ- 10
 διος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν.
 οὔτοι μὲν· νυν ἠπιστέατο Σμέρδην τὸν Κύρου βασιλέα
 ἀνιστεῖν· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πηξάσπης ἕκαστος ἦν
 μὴ μὲν ἀπακτεῖναι Σμέρδην· οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλές·
 Καμβύσειω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπο- 15
 λωλέκεναι αὐτοχειρίῃ.

LXVI. 13. ἀνιστεῖται. ἰνιστεῖται ed. Reiz. et seqq. ex coniect.

corpore, immensumque edero ciuitatum coeperunt.
 Et haud multo post, carie corroso osse, et in putre-
 dinem abeunte femore, e vivis ereptus est *Camby-*
aes, Cyri filius, postquam annos omnino septem et
 quinque menses regnasset, nec ullam prolem, nec
 masculam, nec foemineam, reliquisset. At, qui ade-
 rant Persae, persuadere sibi nullo pacto potuerunt,
 Magos rerum esse potitos; sed Cambysem existimarunt
 calumniae causa haec dixisse quae de morte Smer-
 dis dixerat, quo Persicum omne genus ad bellum ad-
 versus illum concitaretur. Hi igitur existimabant,
 Smerdin Cyri filium insurrexisse regnumque occu-
 passe: nam prae fracte etiam negabat Praxaspes, a se in-
 terfectum esse Smerdin; nec enim tutum ei erat, mor-
 tuo Cambyse fateri, Cyri filium ipsius manu periisse.

Ὁ ΜΕΝ Δ' Ἡ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσιω, 67
 αἰδεῶς ἐβασιλεύσε, ἐπιβατεύων τοῦ ἐμμανήμου Σμέρ-
 διος τοῦ Κυρίου, μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοιπούς Καμβύσιω
 εἰς τὰ ἑκτὴ ἔτεα τῆς πληρώσιος. ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο
 εἰς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε
 ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχεν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ,
 παρὲς αὐτῶν Περσίων. διαπέμψας γὰρ ὁ Μάγος εἰς
 πᾶν ἔθνος τῶν ἡρχῶν, προεῖπε ἀτελείην εἶναι στρατιῆς
 καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτί-
 κα ἐπιστάμενος εἰς τὴν ἀρχὴν. Ὁ γόοι δὲ μηνὶ ἐγέ- 68
 νετο κατὰ δὴλος τρόπῳ τοιῶδε. Ὀτάνης ἦν, Φαρνάσπειω
 μὲν παῖς, γενεῇ δὲ καὶ χηρίμασι ὁμοῖος τῷ πρώτῳ Περ-
 σίῳ. οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπόπτευσεν τὸν Μάγον,
 ὥς οὐκ εἶναι ὁ Κυρίου Σμέρδης, ἀλλ' ὅσπερ ἦν τῆδε

(67.) *Magus* igitur, *Smerdis* nomen usurpans, mortuo Cambyse, per septem menses, qui Cambysi ad complendum octavum annum defuerunt, secure regnavit: intra quod tempus cunctos imperio Persarum subiectos ingentibus adfecit beneficiis, ita ut eundem mortuum desiderarent omnes Asiae populi, ipsis Persis exceptis. Dimissis enim per omnes, quibus imperavit, populos praesonibus, edixerat, *per triennium immunes fore omnes, quum a militia, tum a tributo*. Atque hoc edictum protinus promulgaverat, simulatque insurrectione facta iniit regnum.

(68.) At octavo mense, quoniam esset, tali modo compertum est. Fuit *Otanes*, *Pharnaspis* filius, genere et opibus par ei qui primus esset inter Persas. Hic *Otanes* primus suspectum habuit Magum; non esse *Smerdin* Cyri filium, sed eum qui erat, inde coniciens, quod nunquam ex arce egrederetur, nec ullum

συμβαλλέμενος, ὅτι τε οὐκ ἔξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπό-
 λιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὅψιν ἐωυτῷ οὐδένα τῶν
 λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίησε τὰδε.
 Ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὐνομα ἦν
 Φαιδίμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ Μάγος, καὶ 10
 ταύτῃ τε συνοίκεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ
 Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὲ ὧν ὁ Ὀτάνης παρὰ
 ταύτην τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεω ἀνθρώπων
 κοιμῶτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ
 ἄλλου τευ. ἡ δέ οἱ ἀντέπεμπε, Φαμένη οὐ γινώσκων· 15
 οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ιδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε
 ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ
 Ὀτάνης, λέγων· „Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τὸν Κύρου
 „γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσσης πύθου ὅτεω τού-
 „τω συνοικέει αὐτὴ τε ἐκείνη, καὶ σὺ. πάντως γὰρ δὴ 20

ex nobilibus Persis in conspectum suum vocaret.
 Ea suspicione ductus, hocce instituit facere. Filiam
 eius, cui Phaedima nomen erat, in uxoribus habue-
 rat Cambyses: eamdemque perinde tunc Magus ha-
 bebat, cum eaque pariter atque cum aliis Cambysis
 uxoribus consuetudinem habebat. Ad hanc igitur
 filiam suam misit Otanes, quaerens ex ea, quisnam
 homo esset cum quo concumberet? utrum Smerdis
 Cyri filius, an alius quispiam? Cui illa responsum
 remisit, nescire se; nec enim Cyri filium Smerdin
 umquam vidisse, nec scire quis sit cum quo con-
 cumbat. Tum iterum ad eamdem mittens Otanes,
 ait: Si Smerdin Cyri filium non nosti, at tu ab
 Atossa percunctare, quonam cum viro et illa con-
 cumbat et tu! Nam illa utique fratrem novit suum.

231, 82.

- „και τὸν γε ἑαυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει.“ Ἀντιπέμπει
 πρὸς ταῦτα ἡ Θυγάτηρ· „Οὔτε Ἀτόσση δύναμαι εἰς
 „λόγους εἰλθεῖν, οὔτε ἄλλην οὐδεμίην ἰδέσθαι τῶν συγ-
 „κατημένων γυναικῶν· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα οὗτος ὢν-
 25 „θρῶπος, ὅστις κατ' ἐστὶ, παρέλαβε τὴν βασιληίην,
 „διέσπικε ἡμέας, ἄλλην ἄλλῃ τάξας.“ Ἀκούοντι δὲ 69
 ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεθαίνεται τὸ πῆγμα.
 τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπει παρ' αὐτὴν, λέγουσαν
 ταῦτα· „ὦ Θύγατερ, δεῖ σε, γεγонуῖαν εὖ, κίνδυνον
 5 „ἀναλαβεῖσθαι τὸν ἂν ὁ πατὴρ ὑποδύνειν κελεύῃ. εἰ
 „γὰρ δὴ μὴ ἐστὶ ὁ Κύρου Σμέρδης, ἀλλὰ τὸν κα-
 „ταδοκέω ἐγὼ, οὐ τοι μιν, σοί τε συγκοιμώμενον, καὶ
 „τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσ-
 „σειν, ἀλλὰ δοῦναι δίκην. νῦν ὢν παίησον τάδε· ἐπειὰν
 10 „σοι συνεύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφα-

Respondit ad haec filia: *Neque Atossae ego possum in colloquium venire, neque alii ulli mulieri ex his quae mecum hic una habitant: nam simulatque hic homo, quisquis est, occupavit regnum, disseminavit nos, alii aliam sedem adsignans.* (69.)

Haec audienti Otani magis etiam manifesta facta res est. Itaque tertio ad illam nuncium mittit, his verbis: *Oportet te, filia, quum bene nata sis, periculum suscipere quod pater te adire iubet. Quod si enim hic non est Cyri filius Smerdis, sed is quem ego esse existimo; non debet ille, quod tecum concubabat, et Persarum teneat imperium, impune ferre, sed meritam luere poenam. Nunc igitur fac hocce; quando tecum cubuerit, tuque eum somno sopitum intellexeris, palpa eius aures. Quod si com-*

„σον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἦν μὲν φαίνεται ἔχων ὦτα,
 „νόμιζε σεωτήν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν· ἦν δὲ μὴ
 „ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.“ Ἀντιπέμπει πρὸς
 ταῦτα ἡ Φαίδιμη, Φαμένη „κινδυνεύσειν μεγάλως, ἦν
 ποιῇ ταῦτα. ἦν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, 15
 ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα ἔσται, εὖ εἶδέναι ὡς αἰ-
 στῶσιν μιν. ὅμως μέντοι ποιήσῃ ταῦτα.“ ἡ μὲν δὲ
 ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσεσθαι. τοῦ δὲ Μά-
 γου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσιω ἄρχων
 τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ’ αἰτίῃ δὴ τιμὴ οὐ σμικρῇ. Ἡ αὖν δὲ 20
 Φαίδιμη αὕτη, ἡ τοῦ Ὀτάνω θυγάτηρ, πάντα ἐπι-
 τελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεὶ τε αὐτῆς μέ-
 ρος ἐγένετο τῆς ἀπίξις παρὰ τὸν Μάγον, ἐν περὶ τῇ
 γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες φοιτοῦσι τοῖσι Πέρσῃσι, ἐλθοῦσα
 παρ’ αὐτὸν ἧδε. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ Μάγου, 25

*pertus fuerit aures habere, puta te cum Cyri Smerdi
 concumbere: sin aures eum non habere deprehen-
 des, magus Smerdis est quicum concumbis. Ad
 haec renunciarī Phaedima iubet, ingens se adire peri-
 culum, si id faciat. Si forte enim aures ille non
 habeat, ipsa autem deprehendatur palpare, satis
 se scire, fore ut ab illo trucidetur: attamen im-
 perata facturam. Sic illa, hoc se effecturam, patri
 recepit. Mago nempe huic Smerdi Cyrus, Cambysis
 filius, tum regnans, graviozem quamdam ob culpam
 praecidi aures iusserat. Haec igitur Phaedima, Otania
 filia, cuncta exsequens quae patri receperat, quum ad
 illam rediisset ordo intrandi ad Magum. (per vices
 enim apud Persas uxores ad maritum intrant) cubi-
 culum ingressa cum eo concubuit: et postquam gravi*

232, 14.

ἤφασκε τὰ ὅτα. μαθεῖσα δὲ οὐ χαλεπῶς, ἀλλ' εὐ-
πετέως, οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὅτα, ὥς ἡμέρη τάχιστα
ἐγγεγόνει, πέμψασα ἐσήμνη τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα.

Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γω- 70
βρύην, Περσέων τε πρώτους ὄντας καὶ ἐωυτῶ ἐπιτη-
δεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπήγγεστο πᾶν τὸ πρῆγμα· οἱ
δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπέπτευσον οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνενεί-
5 καντος δὲ τοῦ Ὀτάνου τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξε
σφι, ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τούτον,
τῷ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰν-
ταφέρεια· Γωβρύης δὲ, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ,
Υδάρνεα. γεγονότων δὲ τούτων ἐξ, παραγίνεται ἐς τὰ
10 Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ἐκ Περσέων ἦκων· τού-
των γὰρ ὅη ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὑπαρχος. ἐπὶ αὖν οὗτος ἀπί-

somno Magus sopitus erat, aures eius palpavit. Utque
haud aegre, sed facile, cognovit auribus carene homi-
nem, simulatque dies adfuit, ad patrem misit, rem-
que ei significavit.

(70.) Tum *Otanes*, adsumto *Aspathine* et *Gobris*,
primariis inter Persas viris, maximeque idoneis qui-
bus fidem haberet, totam rem his enarravit: atque hi
etiam ipsi suspicati erant, ita se rem habere. Quibus
quum deinde rationes suas exposuisset, adgentiti sunt
ambo: constitueruntque hi tres, ut ipsorum quisque
unum virum Persam, cui maxime fidem haberet,
sibi legeret socium. Proponit igitur *Otanes* pro sua
parte *Intaphernem*; *Gobryas*, *Megabyzum*; *Aspathi-
nes*, *Hydarnen*. Ita quum sex essent, advenit *Susa Da-
rius*, *Hystaspis filius*, ex Perside veniens, cui re-
gioni pater ipseus erat praefectus. Qui ubi advenit,

κατο, τοῖσι ἐξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσε-
 71 ταιρῖσασθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι, ἴοντες ἑπτὰ, ἐδί-
 δασάν σφισι πίστις καὶ λόγους. ἐπεὶ τε δὲ ἐς Δαρεῖον
 ἀπῖκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε· „Ἐγὼ
 „ταῦτα ἔδοκεον μὲν αὐτὸς μόνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε
 „ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδης ὁ Κύρου τε 5
 „τελεύτηκε· καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν ἦκω σπουδῇ, ὡς
 „συδτήσω ἐπὶ τῷ Μάγῳ θάνατον. ἐπεὶ τε δὲ συνήκει
 „κε, ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ μὴ μόνον ἐμὲ, ποιεῖν
 „αὐτίκα μοι δοκεῖ, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι· οὐ γὰρ
 „ἄμεινον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης· „ὦ παῖ 10
 „Ῥστασπίος, εἰς τε πατὴρ ἀγαθοῦ, καὶ ἐκφαίνω
 „ῖοικας σεαυτὸν ἶοντα τοῦ πατρός οὐδὲν ἥσσον. τῇ
 „μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτῃ μὴ οὕτω συντάχῃς ἀβού-
 „λως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωφρονέστερον αὐτὴν λαμβάνει·

placuit reliquis sex Persis, Darium etiam socium sibi
 adsciscere. (71.) Hi septem igitur congressi, fidem
 sibi dant invicem, et sermones conferunt. Ubi ad
 Darium venit ordo sententiae dicendae, ait ille: *Ego*
hoc solus cognitum habere putabam, regnare Ma-
gum, et vita excessisse Smerdin, Cyri filium: at-
que ad hoc ipsum dedita opera huc me contuli, ut
mortem Mago pararem. Quandoquidem vero acci-
dit, ut et vos rem compertam habeatis! non ego
solus; videtur mihi res e vestigio peragenda, ne-
que differenda: nec enim hoc melius fuerit. Ad
haec Otanes: O fili Hystaspis! ait: forti viro patre
genitus es; et videris ostendere, nihil te patre esse
inferiorem. Verumtamen hanc rem noli ita prae-
propere et inconsulto adgredi; sed consideratius

15 „δὲ γὰρ πλεῦνας γενομένους, οὕτω ἐπιχειρεῖν.“ Λέ-
γει πρὸς ταῦτα Δαρείος· „Ἄνδρες οἱ παρόντες,
„τρέπω τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνῃ εἰ χρησιστε, ἐπί-
„στασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γὰρ τις πρὸς
„τὸν Μάγον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἑαυτῷ κέρδεα. μά-
20 „λιστα μὲν νῦν ὠφείλετε ἐπ’ ὑμῶν αὐτῶν βαλόμενοι
„ποιεῖν ταῦτα· ἐπεὶ τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν εἰς πλεῦ-
„νας ἐδόκει, καὶ ἐμοὶ ὑπερέβησθε, ἢ ποιῶμεν σήμε-
„ρον, ἢ ἴστε, ὑμῖν ὅτι ἦν ὑπερέψη ἡ νῦν ἡμέρη, ὥς
„οὐκ ἄλλος Φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφέας
„αὐτὸς ἐγὼ κατερῶ πρὸς τὸν Μάγον.“ Λέγει πρὸς 72
ταῦτα Ὀτάνης, ἐπιπυθὲν ὥρα σπερχόμενον Δαρείον·
„Ἐπεὶ τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ ὑπερ-
„βάλλεσθαι οὐκ εἴς, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅτῃ τρέπω

*illam capesse. Plures simus oportet; et sic deinde rem adgrediamur! Tum Darius: Viri qui hic ad-
estis, inquit: si ea ratione utemini quae ab Otane
est proposita, scitote pessime vos esse perituros.
Deferet enim aliquis rem ad Magum, privatim
sibi lucrum quaerens. Debebatis quidem maxime
vos soli, cum nemine alio consilium communi-
cantes, rem conficere: quoniam vero mecum com-
municastis, aut hoc ipso die rem exsequamur,
aut scitote, si hunc unum diem siveritis elabi,
non alium accusatorem me praeveniturum esse,
sed me ipsum nomina vestra ad Magum esse dela-
turum. (72.) Ita ardentem Darium videns Otanes:
Quoniam igitur, inquit, adeo propere rem nos
exsequi cogis, nec differre pateris; age dic nobis
ipse, quonam pacto intrabimus regiam, illosque*

„πάρμεν ἐς τὰ βασιλῆα, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖ- 5
 „σι Φυλακαὶς γὰρ δὴ διεστωῖσας αἰδᾶς κου καὶ αὐ-
 „τὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ' ἀκούσας· ὥς τίς τρόπος πε-
 „ρήσομεν;“ Ἀμείβεται Δαρίως τοῖσδε· „Ὅταν, ἦ
 „πλλά ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οὐκ εἰς τε δηλῶσαι, ἔργῳ
 „δὲ· ἄλλα δ' ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν εἰς τε, ἔργῳ δὲ οὐ- 10
 „δὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεσθαι. ὑμεῖς δὲ ἴστε, Φυ-
 „λακαὶς τὰς κατωττώσας, εἰούσας οὐδὲν χαλεπὰς πα-
 „ρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς
 „όστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν κου κατακιδέμενος ἡμέας,
 „τὰ δὲ κου καὶ διμαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆ- 15
 „ψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πάρμεν· Φας ἄρτι τε ἤκω
 „ἐκ Περσίων, καὶ βούλεσθαι τι ἔπας παρὰ τοῦ πα-
 „τρὸς σημῆναι τῷ βασιλεῖ. ἔνθα γὰρ τι δεῖ ψῆδος

adgrediemur? Custodias enim esse dispositas tu etiam ipse (puto) nosti, si non visu, auditis certe: quas quo pacto superabimus? Qui Darius respondit: Multa sunt, Otanes, quae verbis non facile est demonstrare, sed re ipsa atque opere: sunt rursus alia, verbis quidem expeditu facilia, sed unde factum nullum praeciarum existit. Notis autem vos, per dispositas illas custodias nulla difficultate transire nos posse. Quam enim simus hac dignitate viri, nemo non transire nos patietur, partim reverentia ductus, partim timore. Praeterea vero ego ipse praetextum maxime idoneum habeo, cur illos adcamus; dicens ex Perside me adesse, velleque quidpiam, quod a patre mihi mandatum sit, regi significare. Etenim, si mendacium aliquod dicendum est, dicatur. Eodem qui-

234, 74.

- „λέγεσθαι, λεγίσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα, οἳ τε
 20 „ψευδόμενοι, καὶ οἱ τῇ ἀληθείᾳ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν
 „γε ψεύδονται τότε, ἑπεὰν τι μέλλωσι, τοῖσι ψεύδεσι
 „πίσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται, ἵνα τι τῇ
 „ἀληθείᾳ ἐπισπᾶσονται κέρδος, καὶ τι μᾶλλον σφίσι
 „ἐπιτράπηται. οὕτω οὐ ταῦτ' ἀσκέοντες, τούτου πε-
 25 „ριεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως
 „ἂν ὁ τε ἀληθίζόμενος, ψευδῆς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος,
 „ἀληθής. ὅς ἂν μὲν νυν τῶν πλουρῶν ἐκὼν παρή,
 „αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὅς δ' ἂν ἀντιβαί-
 „νειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος· καὶ
 „ἔπειτα ὠσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα.“ Λέγει Γω- 73
 βρύης μετὰ ταῦτα· „Ἄνδρες Φίλοι, ἡμῖν κοτε κάλ-
 „λιον παρῆξει ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἰ γε μὴ

dem tendimus, et mendaces, et veraces: hi falsum dicunt, si falsa persuadendo commodum aliquod sunt percipienturi; illi vera loquuntur, ut per veritatem lucrum quoddam faciant, utque maius aliquid illis dehinc committatur. Ita, diversas vias sequentibus, idem nobis finis propositus est. Si nihil commodi exspectaretur; alter (homo mendax) qui (lucri causa) verum loquitur, mentiretur; alter (homo verax) qui (commodi causa) mentitur, verum dicturus erat. Quisquis ergo ex portarum custodibus ultro nos admiserit, is posthac fructum facti percipiet; qui vero se nobis opponere conabitur, is eo ipso hostis declaratus esto, nosque deinde vi penetrabimus intus, et opus adgrediemur. (73.) Post haec Gobryas, Umquam-πε, inquit, viri amici, honestius possemus recuperare

„οἳοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν; ὅτε
 „γι ἀρχόμεθα μὲν, εἶντες Πέρσαι, ὑπὸ Μήδου ἀν- 5
 „δρός Μάγου, καὶ τούτου ὧτα οὐκ ἔχοντος. ὅσοι τε
 „ὑμῶν Καμβύση νοσέει παρσένοντο, πάντας καὶ
 „μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον,
 „μὴ πειρωμένοισι ἀναπαύσθαι τὴν ἀρχήν· τὰ τότε
 „οὐκ ἐνδεκόμεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἰδοκέομεν εἰπεῖν 10
 „Καμβύση. Νῦν ἂν τίθιμαι ψῆφον, πύθισθαι Δα-
 „ρίῳ, καὶ μὴ διαλύσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τούτου ἄλ-
 „λοθι ἰόντας, ἢ ἐπὶ τὸν Μάγῳ ἰδίας.“ Ταῦτα εἶπε
 Γωβρύης· καὶ πάντες ταῦτα αἶψαν..

74 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλευόντο, ἐγένετο κατὰ συν-
 τυχήν τὰδε. Τοῖσι Μάγοσι ἰδοξε βουλευμένοισι Πη-
 ξασπία φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθης πρὸς Καμ-

*imperium, aut, si recipere illud non licuerit no-
 bis, honestius mori, quam nunc, ubi nobis, viris
 Persis, Medus homo Magus imperat, isque mutila-
 tus auribus. Et quicumque vestrum aegrotanti ad-
 fuistis Cambysi, utique meministis, puto, quae ille,
 quum finiret vitam, iniunxit Persis, imprecatusque
 est non connitentibus recuperare imperium: quae
 nos tunc quidem non admittebamus, sed per calum-
 niam dici a Cambyse putabamus. Nunc igitur
 censeo, Dario esse obtemperandum, neque ex hoc
 coetu aliorum discedendum, nisi recta adversus
 Magum. Haec dicenti Gobryae, omnes sunt adsen-
 si.*

(74.) Dum hi ita deliberant, per idem tempus ac-
 cidit forte hocce. Placuerat deliberantibus Magis,
 amicū sibi conciliare *Praxaspen*, tum quoniam
 indigna ille erat passus a Cambyse, qui filium eius

βύσει ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέ-
 5 κε· καὶ διὰτι μῶνος ἥϊστότατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύ-
 ρου θάνατον, αὐτοχειρὴ μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι,
 ἔόντα ἐν αἷνι μεγίστη τὸν Πηξάσπεια ἐν Πέρσῃσι. τού-
 των δὴ μιν εἵνεκεν καλέσαντες, φίλον προσεκτέωντο,
 πίστι τε λαβόντες καὶ ὀρκίοισι, ἥ μὲν ἔξιν παρ' ἐω-
 10 τῷ, μὴδ' ἐξοίσειν μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφείων
 ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγонуῖαν· ὑπισχνύμενοι τὰ πάν-
 τα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεχομένου δὲ τοῦ Πηξάσπεια
 πώσσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ Μάγοι, δεύτερα
 προσέφeron, αὐτοὶ μὲν Φάμενοι Πέρσας πάντας συγ-
 15 καλέσειν ὑπὸ τὸ βασιλεῖον τεῖχος, κεῖνον δ' ἐκέλευον
 ἀναβάντα ἐπὶ πυργον ἀγορεύσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου
 Σμέρδιος ἀρχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ
 οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἔοντος αὐτοῦ ἐν

sagitta transfixum interfecerat; tum quod unus idem
 mortem noverat Smerdis, Cyri filii, quippe qui sua
 manu eum occidisset; praeterea quod summa aucto-
 ritate erat apud Persas. His igitur rationibus inducti,
 vocatum ad se *Praxaspen*, operam dederunt ut
 amicum sibi adiungerent, fide data et iuramentis
 eum obstringentes, *apud se habiturum nec ulli ho-*
mini aperturum malam fraudem qua illi adversus
Persas uterentur; pollicentes ei, infinitis modis cu-
 mulate se eum remuneraturos. Id quum se facturum
 Praxaspes recepisset, sicut ei persuadere conati erant
Magi, secundo loco aliud ei proposuerunt: *convoca-*
turos se, aiebant, *universos Persas sub regiae mu-*
ris, illumque iusserunt consensa turri concionari,
regi illos a Smerdi, Cyri filio, nec ab alio. Hoc
Herod. T. II. P. I.

Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμῃ ὡς πε-
 ραίῃ ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρησαμένου τὸν Φόνον 20
 75 αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα εἰκόμου εἶναι ποιεῖν
 τοῦ Περζάσπῃ, συγκαλέσαντες Πέρσας οἱ Μάγοι,
 ἀντιβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.
 Ὁ δὲ, τῶν μέντοι ἐκείνοι προσεδίοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν
 ἐκὼν ἐπελήθετο· ἀρξάμενος δὲ ἀπὸ Ἀχαιμένους, ἐγενε- 5
 λόγησε τὴν πατριὴν τὴν Κύρου· μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτον
 κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κύρος Πέρσας
 πεποιήκοι· διεξιελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην.
 Φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ εἶναι ἀσφα-
 λές λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν δὲ τῷ παρόντι ἀναγκαίην 10
 μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν
 Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς, ὑπὸ Καμβύσιω ἀναγκαζό-

ei mandabant, ut qui summa fide esset apud Persas,
 quique saepe professus esset vivere Smerdin, Cyri
 filium, caedemque illius pernegasset. (75.) Post-
 quam et hoc se facturum Praxaspes dixit, Magi,
 convocatis Persis, iusserunt eum conscendere turrim,
 et concionari. At ille quidem, quae ab his rogatus
 erat, eorum ultro oblitus, exordio sumto ab Achae-
 mene, genus recensuit Cyri; et postquam ad hunc
 descendit oratio, ad extremum beneficia omnia a
 Cyro in Persas collata commemoravit. Quibus expo-
 sitis, aperuit veritatem, quam adhuc a se occulta-
 tam esse, ait, quum non tutum sibi fuisset, id
 quod factum sit edicere; in praesentia autem ne-
 cessitate se cogi, ut verum declaret. Dixit igitur, se
 ipsum, coactum a Cambyse, Smerdin Cyri filium
 necasse, et Magos esse qui nunc regnum teneant.

μενος, ἀποκτείνει, τοὺς Μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρ-
σῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίαιτο
a5 ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς Μάγους τισαίαιτο, ἀπῆκε
ἑαυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω.
Πηξάσπης μὲν νυν, ἰὼν τὸν πάντα χρόνον αἰὲρ δόκι-
μος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐ- 76
τίκα ἐπιχειρεῖν τοῖσι Μάγοις, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι,
ἥσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πηξάσπεια
πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ στεί-
b χοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πηξάσπεια γεγονότα
ἐπυνθάνοντο. ἐθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, εἰδόσαν αὐ-
τίς σφισι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ
καλειόντες ὑπερβαλέσθαι, μηδὲ, οἰδεόντων τῶν πρηγμα-
των, ἐπιτίθασθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε
10 ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιεῖν, μηδὲ ὑπερβάλλεσθαι.

Denique multa imprecatus Persis, ni regnum recu-
perarent, poenasque a Magis sumerent, de turri se
praecipitem deiecit. Hunc finem *Praxaspes* habuit,
quum per totam vitam spectata fide vir fuisset.

(76.) Septem quos dixi Persae, postquam decre-
verunt protinus adgredi *Magos*, neque rem differre,
perrexerunt deos precati, prorsus ignari eorum quae
circa *Praxaspen* acta erant. Sed dimidium viae pro-
gressi, rem comperiunt. Itaque de via declinantes,
quid faciendum deliberant: et *Otanes* quidem, om-
nino differendum inceptum censuit, neque in hac
rerum perturbatione adgrediendum: *Darius* vero,
protinus eundum esse, et exsequendum decretum. Qui

ἀδιζομένων δ' αὐτῶν, ἑφάνη ἰσχανὸν ἑπτὰ ζεύγη, δύο
 αἰγυπτιῶν ζεύγη διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσ-
 σατα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τὴν τε Δαρείου πάν-
 τες αὐτὸν γνώμην, καὶ ἔπειτα ἦσαν ἐπὶ τὰ βασι-
 77 λῆα, τεθαρσηκότες τοῖσι ὄρνοι. Ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ
 τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε· κα-
 ταυδιόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἀνδρας τοὺς Περσέων πρώ-
 τους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσε-
 σθαι, παρέσαν, θύῃ πομπῇ χρεωμένους· οὐδ' ἐπι- 5
 ρῶτα οὐδεὶς. ἐπεὶ τε δὲ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλὴν, ἐνέ-
 κυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἱ
 σφίας ἰστόρεον ὅτι θέλοντες ἤκοιεν· καὶ ἅμα ἰστο-
 ρίοντες τούτους, τοῖσι πυλουργοῖσι ἀπέειπον, ὅτι σφέας
 παρῆκαν· ἰσχανὸν τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρῶτον 10
 παρίεναι. οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ

dum inter se altercantur, adparent septem accipitrum
 paria, insectantium duo paria vulturum, vellican-
 tiumque ea, et fodicantium. Quibus conspectis, sep-
 temviri cuncti collaudant *Darii* sententiam et ad re-
 giam pergunt, augurio freti. (77.) Qui ubi ad por-
 tam venerunt, accidit id quod Darius pro sententia
 dixerat: custodes reveriti primarios ex Persis viros,
 ac nihil mali ab eis suspicati, transire eos passi sunt,
 veluti divinitus missos; neque quisquam eos interro-
 gavit. Postquam vero in aulam progressi sunt, inci-
 dunt in eunuchos quorum munus est nuncios ad re-
 gem deferre: hique ex eis, quid velint, cuius rei caus-
 sa veniant, quaerunt; simulque portae custodibus,
 quod eos admiserint, minas intentant, denique pro-
 gredi volentes septemviros prohibent. At illi, sese

ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἰσχύοντας αὐτοῦ ταύτη
 συγκεντέουσιν· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ εἰς τὸν ἀνδραῖνα.
 Οἱ δὲ Μάγοι ἔτυχον ἀμφοτέροι τηρικάῦτα ἐόντες τε 78
 ἔσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπειω γινόμενα ἐν βουλῇ ἔχον-
 τες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεταρβημένους τε καὶ
 βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφοτέροι, καὶ, ὡς
 ἔμαθον τὸ ποιεῦμενον, πρὸς ἀλλήν ἐτράποντο. ὁ μὲν
 δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς
 τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλή-
 λουσι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων
 τε ἀγχοῦ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρη-
 10 στα οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἡμύνετο, καὶ τοῦτο
 μὲν Ἀσπαθίνην παίει εἰς τὸν μηρὸν, τοῦτο δὲ ἸνταΦέρ-
 να εἰς τὸν ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλ-
 μοῦ ἐκ τοῦ τραύματος ὁ ἸνταΦέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανε

invicem cohortati, strictis gladiis, hos qui illos pro-
 hibere conantur, e vestigio trucidant, et cursu in
 conclave contendunt. (78.) Erant forte tunc intus
Magi ambo; et de his quae a Praxaspe acta erant
 consultabant. Qui ubi eunuchos viderunt consterna-
 tos clamantesque, vicissim et ipsi prosiluerunt ambo;
 et, postquam cognoverunt quid rei esset, ad virtu-
 tem sunt conversi. Alter raptim arcum capit, hastam
 alter prehendit: committiturque ibi pugna. Et is qui-
 dem, qui arcum sumserat, cominus instantibus ho-
 stibus, nihil in eo praesidii invenit: alter vero, hastâ
 se defendens, primum *Aspathinem* percussit in
 femur, tum *Intaphernem* in oculum; et oculum qui-
 dem ex vulnere amisit Intaphernes, nec tamen mor-
 tuus est. Dum alter ex *Magis* hos vulnerat, interim

γα. τῶν μὲν δὲ Μάγων οὐτέρας τραυματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπὶ τῇ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγένετο, 15 ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρείωνα, ἐς ταῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἐπτά δύο, Δαρεῖος τε καὶ Γωβρύης. συμπλακέντες δὲ Γωβρύεω τῷ Μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπιστενὺς ἠπόρει, οἷα ἐν σκότει προμνησθέντος 20 μὴ πλῆξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρῶν δὲ μὴ ἀργὸν ἐπιστενῶτα ὁ Γωβρύης, εἶρετο ὅτι οὐ χράται τῇ χειρὶ· ὁ δὲ εἶπε· „Προμνησθέντος σέο, μὴ πλῆξω.“ Γωβρύης δὲ ἀμείβετο· „Ὡς καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος.“ Δαρεῖος δὲ πειθόμενος, ὥς τε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχεν 25 κως τοῦ Μάγου.

- 79 Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς Μάγους, καὶ ἀποταμύοντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραυματίας ἐσωτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυναστὴς εἶναι, καὶ φυλακῆς τῆς

alter, quum ei arcus nihil prodesset, esset autem cubiculum conclavi contiguum, in hoc confugit, ianuam clausurus. Sed duo ex septemviris, *Darius* et *Gobryas*, simul irrumpunt, et *Magum* Gobryas medium corripit: at colluctantibus adstans Darius, ferire cunctatur, quippe in tenebris metuens ne *Gabryam* feriat. Quem ille ita otiosum videns adstantem, *Quidni manu*, inquit, *uteris?* cui Darius, *tibi timens*, ait, *ne te feriam*. Et Gobryas, *Etiam per ambo adige*, inquit, *ferrum!* Cui parens Darius ferrum adegit, et forte fortuna *Magum* transfixit.

(79.) *Interfectis Magis*, abscissisque eorum capitibus, duo vulnerati ex septemviris ibi relinquuntur, quum infirmitatis causa, tum arcis custodiendae:

αἰροπόλιος· οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν Μάγων τὰς
 5 κεφαλὰς, ἔβρον ἔζω, βοῇ τε καὶ πατάγῳ χρεώμενοι,
 καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπικαλέοντο, ἐξηγεόμενοί τε
 τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλὰς· καὶ ἅμα
 ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν Μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον.
 Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τό τε γεγονός ἐκ τῶν ἑπτὰ,
 10 καὶ τῶν Μάγων τὴν ἀπάτην, ἐδικαίουν καὶ αὐτοὶ ἑτε-
 ρα τοιαῦτα ποιέειν· σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτει-
 νον ὅκου τινὰ Μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νύξ ἐπελθούσα
 ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα Μάγον. Ταύτην τὴν ἡμέρην θε-
 ραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν
 15 αὐτῇ ὀρθὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περ-
 σέων Μαγοφόνια· ἐν τῇ Μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι
 εἰς τὸ Φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑαυτοὺς οἱ Μάγοι ἔχουσι
 τὴν ἡμέρην ταύτην.

reliqui quinque, capita Magorum gestantes, forās
 currunt, ingentem clamorem strepitumque cientes;
 convocatisque Persis, quid gestum sit, exponunt,
 capitaque ostendunt; simul, quicumque eis obvi-
 us sit de Magorum genere, hunc interficiunt. Tum Per-
 sae, cognita Magorum fraude, et re a septemviris
 gesta, aequum et ipsi censuere paria facere; strictis-
 que gladiis, ubicumque Magum quemdam offende-
 rent, hunc trucidarunt: ac, nisi superveniens nox
 eos inhibuisset, nullum Magum reliquum erant fa-
 cturi. Hunc diem publice colunt Persae maxime die-
 rum omnium, eoque die ingens celebrant festum,
 quod *Magophonia* a Persis vocatur; quo die nulli
 Mago licet in publicum prodire, sed intra domos
 cuncti se continent.

80 Ἐπὶ τε δὲ κατίσθη ὁ Θούριος, καὶ ἐκτὸς πάρε
 ἡμερῶν ἐγένετο, ἐβουλευόντο οἱ ἱππαστάντες τοῦ
 Μάγοις περὶ τῶν πραγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν
 λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοις Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' αὖ
 Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε εἰς μέσον Πέρσῃσι καταβῆναι τὰ 5
 πρῆγματα, λέγων τάδε· „Ἐμοὶ δοκεῖ, ἓνα μὲν ἡμεῶν
 „μουνάρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺ, οὔτε ἀγα-
 „θόν. εἶδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσειω ὕβριν ἐπ' ὅσῳ
 „ἐπεξῆλθε, μετισχηκατέ δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος.
 „Κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρητημένον μουναρχίᾳ, τῇ 10
 „ἑξῆστι ἀνυθύνῃ ποιεῖν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν
 „ἀριστον ἀνδρῶν πάντων, σπάντα εἰς ταύτην τὴν ἀρχὴν,
 „ἐκτὸς τῶν ἐσθότων νοημάτων στήσει. ἐγγίνεται μὲν
 „γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παριόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ

(80.) Sedato tumultu, interiectis quinque diebus, hi qui Magos invaserant, de summa rerum deliberarunt: habitique sunt sermones, incredibiles quidem Graecis nonnullis, habiti tamen utique. Et Otanes quidem, imperium summum Persis in medio deponendum censens, haec verba fecit. Mihi videtur, inquit, non amplius debere unum e nobis summam imperii potiri: nec enim iucundum hoc fuerit, nec bonum. Videtis enim, Cambysis contumelia quousque progressa sit, et Magi insolentiam estis experti. Et quo pacto bene composita res fuerit unius imperium? cui licet, nulli rationi reddendae obnoxio, facere quidquid libuerit. Tale quidem imperium, si viro etiam omnium optimo committatur, extra consuetos animi sensus facile eum abripiet. Nam praesentes opes insolentiam

- 15 „ἀρχῆθεν ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει
 „πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ, ὕβρι κεκορημένος,
 „ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δὲ, φθόνῳ. καίτοι
 „ἀνδρᾶ γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε
 „πάντα τὰ ἀγαθὰ· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς
 20 „πελοῦσας πέφυκε. φθονεῖ γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι πε-
 „ρνεῦσιν τε καὶ ζῶουσιν, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν
 „αἰστῶν, διαβελὰς δὲ ἄριστος ἐνδέκεσθαι. ἀναρμοστό-
 „τατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωυμά-
 „ζει, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἦν τε θε-
 25 „ραπεύῃ τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπί. τὰ δὲ δὴ
 „μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμαιά τε κινεῖ πατρία, καὶ
 „βιάται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. Πλήθος δὲ ἀρ-

ei ingenerant; invidia autem principio innata est homini. Et haec duo habens, omnem habet pravitatem: alia enim scelesti multa, insolentiâ repletus, faciet; alia, invidiâ. Quamquam virum in regia dignitate constitutum oportebat utique invidiâ vacare, quippe bonis rebus omnibus abundantem. At contrarium huius ei accidere adversus cives solet: invidet enim optimis quibusque, quod supersint vivantque; et gaudet pessimis, horumque adversus illos calumnias facillime admittit. Quod vero maxime omnium incongruum est: si modice eum admiraris, aegre fert quod non summopere colatur; si quis eum summopere colit, offenditur, adulatorem esse existimans. Denique, ut dicam quae sunt maxima: instituta mutat patria, vim adfert mulieribus, occidit iniudicatos. At populi imperium, primum, nomen habet omnium

„χον, πρῶτα μὲν, εὐνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσο-
 „νομίην. δευτέρα δέ, τούτων, τῶν ὁ μούναρχος, ποιεῖ σι-
 „δέν. πάλω μὲν ἀρχαὶς ἀρχεῖ, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, 30
 „βουλευμάτων δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. Τίθεμαι
 „ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας μοναρχίην, τὸ πλῆθος
 „αἰέξει· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἐνὶ τὰ πάντα.“ Ὅτάνης μὲν
 81 δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐπέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλι-
 „γαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων ταῦτ· „Τὰ μὲν
 „Ὅτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω καὶ μοι ταῦ-
 „τα· τὰ δ' ἐς τὸ πλῆθος ἀνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώ-
 „μης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκα. ἐμίλου γὰρ ἀρχηίου οὐδέν 5
 „ἔστι ἀξυνετότερον, οὐδὲ ὑβριστότερον. καὶ τοι, τυράννου
 „ὑβριν φεύγοντας ἄνδρας, ἐς δῆμον ἀκολάστου ὑβριν

honestissimum, iuris aequalitatem. Deinde, eorum quae patrat is qui unus imperat, nihil facit. Sorte gerit imperia et magistratus; potestatem habet rationi reddendae obnoxiam; consilia omnia ad commune civium refert. Quare sic ego censeo, misso facto unius imperio, multitudini imperium potestatemque esse permittendam: nam in multitudine insunt omnia. Hanc Otanes sententiam dixit. (81.) Tum Megabyzus, censeas paucorum imperio res esse permittendas, in hunc modum est locutus. Quae Otanes de abolenda regia potestate dixit, eadem mihi quoque dicta sunt: quod vero ad multitudinem deferri iussit imperium, ab optima sententia aberravit. Nam inufili turba nihil est insipientius, nihilque insolentius. Atqui hoc neutiquam ferendum, ut, qui regis contumeliam effugere cupimus, iidem in plebis indomitae inci-

139, 57.

- „πιστεύω, ἔστι οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι
 „ποιέει, γινώσκων ποιέει· τῷ δὲ οὐ γινώσκων ἐνί. καὶ
 10 „γὰρ ἂν γινώσκοι, ὅς οὐτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλόν
 „οὐδὲν, οὐδ' οἰκίον; ὥθέει τε ἐμπιστῶν τὰ πρήγματα
 „ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἕκελος; Δήμῳ μὲν νυν,
 „οἱ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσι, οὗτοι χράσθων. ἡμῖς δὲ,
 „ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, ταύ-
 15 „τοις περὶβέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τούτοις καὶ
 „αὐτοὶ ἐνισόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν οἶκος ἀρίστα βου-
 „λεύματα γίνεσθαι.“ Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώ-
 „μην ἐσέφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην, 82
 „λέγων· „Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλῆ-
 „θος ἔχοντα, δοκέει ἀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγα-

damus contumeliam. Nam ille, si quid facit, intelligit tamen quid sit quod facit; at plebi ne hoc quidem inest, ut intelligat. Quo enim pacto intelligat, quum nec didicerit nec noverit honestum aut conveniens quidquam, et deproperet negotia, cum impetu sine mente irruens, torrenti flumini similis? Populari igitur statu hi utantur, qui Persis male cupiunt: nos vero optimorum virorum seligamus societatem, cui imperium deferamus; quorum nempe in numero nos quoque erimus ipsi. Optimorum autem virorum consentaneum est optima etiam esse consilia. Haec est sententia a Megabyzo in medium proposita. (82.) Tertio loco Darius dixit sententiam, his usus verbis: Mihi vero, quae Megabyzus dixit ad multitudinem spectantia, ea recte dixisse videtur; quae vero ad oligarchiam spectant, non recte.

„χὴν, οὐκ ὀρθῶς. Τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν- 5
 „τῶν τῶν λέγω ἀρίστων ἰόντων, δήμου τε ἀρίστου, καὶ
 „ὀλιγαρχίης, καὶ μοναρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν
 „λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν
 „Φανείη· γνώμη γὰρ τοιαύτη χρωόμενος, ἐπιτροπεύει
 „ἂν ἀνωμότητος τοῦ πλήθους· σιγῶτό τε ἂν βουλευμα- 10
 „τα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα. ἐν δὲ ὀλι-
 „γαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι εἰς τὸ κοινόν,
 „ἔχθρα ἴδια ἰσχυρὰ φιλεῖ ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕτα-
 „στος βουλόμενος καρυφαῖος εἶναι, γνώμησί τε νικᾷν,
 „εἰς ἔχθρα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνεύονται. ἐξ ὧν στά- 15
 „σιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασιῶν, Φόνος· ἐκ δὲ τοῦ
 „Φόνου, ἀπέβη εἰς μοναρχίην· καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε,

Nam si tria proposita sint, et quodque eorum, quae dico, in suo genere optimum, optimus status popularis, optima oligarchia, et monarcha optimus; horum trium hoc postremum reliquis longe praeferendum esse autumo. Etenim unius viri imperio qui sit optimus nihil profecto melius queat reperiri: optimo quippe consilio utens, inculpatus administrabit res multitudinis, et ea ratione consilia adversus male animatos capta, tacita maxime habebuntur. In oligarchia vero, quum plures sint virtutem in commune exercentes, validae privatim inimicitiae exsistere amant: etenim, dum quisque cupit esse princeps, vultque ut sua sententia vincat, in magnas incidunt inimicitias: tum ex inimicitiis existunt seditiones, ex seditionibus caedes, et ex caedibus ad unius imperium res redit: atque ita adparet, quanto sit hic status

„ὅσω ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. Δήμου τε αὖ ἄρχοντος, αἰδύ-
 „νατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι. κακότητος τοίνυν
 20 „ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθρα μὲν οὐκ ἐγγίνεται
 „τοῖσι κακοῖσι, Φιλίαι δὲ ἰσχυραί· οἱ γὰρ κακοῦντες
 „τὰ κοινὰ, συγκύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γί-
 „νεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους
 „παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θαυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ
 25 „δήμου· θαυμαζόμενος δὲ, ἂν ὧν ἐφάνη μούναρχος
 „εἰάν· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μούναρχία
 „κράτιστον. Ἐνὶ δὲ ἑπὶ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν,
 „κόθεν ἡμῶν ἡ ἐλευθερία ἐγένετο; καὶ τεῦ δόντος; κότε-
 „ρα παρὰ δήμου, ἡ ὀλιγαρχίης, ἡ μούναρχου; Ἐχω
 30 „τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἓνα ἄνδρα,

*melior. Rursus, imperante plebe, fieri non potest
 quin pravitas se insinuet: pravitate vero in repu-
 blica gliscente, inimicitiae quidem inter pravos
 non existunt, sed validae amicitiae: nam, qui rei
 publicae male faciunt, conspirantes id agunt: atque
 hoc ita succedit, usque dum existat aliquis populi
 patronus, qui hisce finem imponat. Eo fit igitur,
 ut hunc talem miretur populus; et mox eidem,
 quem populus miratur, summa imperii defertur:
 atque ita rursus hic idem ostendit, unius impe-
 rium esse optimum. Ut autem uno verbo omnia
 complectar, unde nobis libertas exstitit? quis nobis
 eam dedit? populus-ne, an oligarchia, an unus
 imperans? Est igitur mea haec sententia, quum
 per unum virum in libertatem simus vindicati,
 ut hanc imperii formam tueamur, adhaec patria*

„τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν· χωρὶς τε τούτου, πατρίους
 „νόμους μὴ λύνειν ἔχοντας εὖ· οὐ γὰρ ἄμεινον.“

- 83 Γινῶμαι μὲν δὴ τρεῖς αὐται προεικιάτο· οἱ δὲ τέσσε-
 ρες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. Ὡς δὲ ἐσώθη
 τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆ-
 σαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε· „Ἄνδρες στασιῶ-
 „ται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἓνα γέ τινα ἡμέων βασι- 5
 „λέα γενέσθαι, ἥτοι κλήρω γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρε-
 „ψάντων τῶ Περσέων πληθεῖ τὸν ἂν ἐκείνοι ἔλονται,
 „ἢ ἄλλη τινὶ μηχανῇ. Ἐγὼ μὲν νυνὶ ὕμῶν οὐκ ἐναγα-
 „νιῦμαι· οὔτε γὰρ ἄρχειν, οὔτε ἄρχεσθαι, ἐθέλω.
 „ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε ὑπ' 10
 „οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ'
 „ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.“ Τούτου εἰπατος ταῦτα, ὡς

*ne aboleamus instituta bene habentia; nec enim
 hoc utile nobis fuerit.*

(83.) Tres igitur istae sententiae fuerunt proposi-
 tae; et reliqui quatuor ex septemviris huic postremae
 adhaeserunt. Ut vero succumbere suam sententiam
 vidit Otanes, qui iuris aequitatem inter Persas stu-
 duerat stabilire, ita in collegarum medio locutus
 est: *Viri socii, adparet igitur necesse esse, ut
 unus e nobis rex creetur, sive is sorte lectus, sive
 Persis permittamus arbitrium eligendi quem illi
 voluerint, sive qua alia ratione. At equidem vobis-
 cum in contentionem non descendam, nec enim
 imperare volo. nec parere imperio. Itaque hac
 conditione ego vobis cedo imperio, ut nullius ve-
 strum imperio sim subiectus, nec ego ipse, nec
 ex meis posteris quisquam.* Quae quum ille dixit-

240, 17.

συνεχάρειον οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοις, οὗτος μὲν δὴ σφι οὐκ
 ἐνηγωνίζετο, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέσου κατήστο. Καὶ νῦν
 15 αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἐλευθέρη ἐοῦσα Περσέων,
 καὶ ἀρχεται τσαῦτα ὅσα αὕτη θέλει, νόμους οὐκ
 ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτά 84
 ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιοτάτα στήσονται· καὶ
 σφι ἔδοξε, Ὅτάνη μὲν, καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὅτάνω αἰεὶ
 γινομένοις, ἣν ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτά ἔλθῃ ἡ βασι-
 5 λήϊς, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἑτέος ἐκά-
 στου, καὶ τὴν πᾶσαν δαρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τι-
 μιωτάτη. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσάν οἱ δίδοσθαι ταῦ-
 τα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέ-
 στησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὅτάνη ἐξαίρεται. Τάδε
 20 δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν· παρίεναι ἐς τὰ βασιλῆϊα

set, reliqui sex postulatis eius sunt adsen-
 si; et ille cum his in contentionem non descendit, sed ex eorum medio discessit. Atque ad hunc diem familia haec, una ex cunctis Persis, sui iuris esse perseverat, neque paret imperio nisi quatenus vult ipsa, caeterum leges non transgrediens Persarum. (84.) Inde reliqui ex septemviris consultantes de rege acquirissima conditione constituendo, decreverunt, ut Otanes, eiusque in omne futurum tempus posteris, si alii cuiquam ex septem viris regia obtingeret dignitas, eminenter prae caeteris Medica veste quotannis, omnibusque muneribus quae apud Persas honorificentissima habentur, donaretur. Haec Otani extra ordinem conferenda decreverunt eo, quod is primus rem proposuerat, et ad deliberandum illos convocaverat. In commune vero haec placuere: cuique ex septemviris,

πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἐπτά ἀνὺ ἐσαγγελέος, ἢ μὴ τυγχάνη εὐδῶν μετὰ γυναῖκός βασιλεύς· γαμῖον δὲ μὴ ἐξῆναι ἄλλοθεν τῷ βασιλεῖ ἢ ἐκ τῶν συνεπα-
ναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιλείης ἐβούλευσαν τοιόνδε·
ὅτεν ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος φθέγξη- 15
ται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον
ἔχειν τὴν βασιλείην.

- 85 Δαρεῖος δὲ ἦν ἵπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ οὐνομα
ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ τε διελύθη-
σαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε· „Οἰβάρης, ἡμῶν δίδοται
„περὶ τῆς βασιλείης ποιεῖν κατὰ τάδε· ὅτεν ἂν ὁ ἵπ-
„πος πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν 5
„ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιλείην. νῦν
„ὦν, εἴ τινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶν ὥς ἂν ἡμεῖς σχῶ-
„μεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις.“ Ἀμαίβεται

qui vellet, licitum fore intrare regiam *sine internun-*
cio, nisi forte cum uxore rex concumberet: praeterea,
non licere regi aliunde uxorem ducere nisi ex con-
iuratorum familia. De ratione vero constituendi re-
gis hoc decreverunt, ut, cuius equus oriente sole
primus hinnitum edidisset in suburbio, ipsis insi-
dentibus, is regnum obtineret.

(85.) Erat *Dario* equorum custos, callidus homo,
cui nomen *Oebares*. Huic homini, postquam e conci-
lio discesserunt, dixit *Darius*: *Oebares*, quod ad re-
gnum spectat, hoc facere decrevimus: cuius equus
inter solis ortum, nobis insidentibus, primus hin-
nitum ediderit, illum regem fore. Tu igitur si quod
nosti artificium, fac ut nobis obtingat haec digni-
tas, non alii cuipiam. Cui *Oebares* respondit: Si in

Οὐβάρης τοῖσδε· „Εἰ μὲν δὴ, ὦ δόποτα, ἐν τούτῳ
 10 „τοῖ ἐστὶ ἢ βασιλεὺς εἶναι ἢ μὴ, θάρσει τούτου εἵνεκα
 „καὶ θυμὸν ἔχει ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος
 „πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα ἔχω φάρμακα.“ Λέγει Δα-
 ρεῖος· „Εἰ τούτων τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ἄρῃ μὴ-
 „χανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τῆς ἐπιούσης
 15 „ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῶν ἐστὶ.“ Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οὐ-
 βάρης, ποιεῖ τοιόνδε· ὡς ἐγένετο ἡ νύξ, τῶν θηλέων
 ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἑσπεριεργε μάλιστα,
 ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστιον, κατέδησε, καὶ ἐπὶ
 20 ἀγχοῦ τῇ ἵπῳ, ἐγχερίμπτων τῇ θηλέῃ· τέλος δὲ,
 ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. Ἀμὲν ἡμέρῃ δὲ διαφωσκού- 86
 ση, οἱ ἐξ, κατὰ συνθήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵπ-
 πων. διεξελαινόντων δὲ κατὰ τὸ προάστιον, ὡς κατὰ

*hoc situm est, here, ut tu rex sis aut non sis, confi-
 de huius rei caussa, et bono animo esto: nec enim
 alius prae te rex erit; talia habeo medicamenta. Re-
 ponit Darius: Quod si ergo tale quoddam habes com-
 mentum, adest tempus quo illud pares, nec diffe-
 ras; in crastinum enim certamen nobis est pro-
 positum. Quibus auditis, haec machinatur Oebar-
 res. Ut ingruit nox, ex equabus unam, quam prae
 caeteris amabat Darii equus, in suburbium ductam
 adligat; dein adductum Darii equum aliquamdiu
 circa illam circumducit, paulatim adpropinquans;
 ad extremum, ut illam ineat, admittit. (86.) Simul
 atque dies illuxit, aderant sex viri equis insidentes,
 sicut inter eos convenerat. Qui dum per suburbium
 vehuntur, ubi ad eum locum venerunt quo proxima
 Herod. T. II. P. I.*

- τοῦτο τὸ χάριον ἐγίνοντο ἅα τῆς παροισχομένης νυκτὸς
κατιδέετο ἡ θῆλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος 5
προσθραμῶν ἐχρεμέτισε· ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιή-
σαντι, ἀστραπή ἐξ αἰθέρος καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγι-
νόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ
συνθέτου τευ γινόμενα· οἱ δὲ, καταβορόντες ἀπὸ τῶν
87 ἵππων, προσεκύνηον τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. Οἱ μὲν
δὴ φασὶ τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι. οἱ δὲ,
τοιὰδε (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρω λέγεται ὑπὸ Περ-
σίων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψάψας
τῇ χειρὶ, ἔχοι αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ 5
ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀπόπτι ἀπίσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους,
τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δα-
ρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖμαι· τὸν δὲ, αἰσθό-
μενον, φριμάξασθαι τε καὶ χρεμέτισαι.
- 88 ΔΑΡΕΪΟΣ τε δὴ, ὁ Τοτάσπειος, βασιλεὺς ἀπὸ

nocte adligata fuerat equa, ibi adcurrrens Darii equus hinnitum edidit: et eodem temporis momento fulgur atque tonitru sereno de coelo exstitit. Atque haec, Dario veluti ex composito quodam supervenientia, auspiciū consummarunt: et reliqui quinque, ex equis desilientes, ut regem *Darium* adoraverunt. (87.) De *Oebare* duplex apud Persas fama fertur; aliis id eum, quod dixi, fecisse narrantibus; aliis hocce: genitalia equae sua manu eum attrectasse, manumque in subligaculis occultasse; dein, quum oriente sole in eo essent equi ut procederent, exsertam manuum naribus equi Darii admovisse; moxque hanc, ad odoris sensum, infremuisse hinnitumque edidisse.

(88.) DARIUS igitur, *Hystaspis filius*, rex renun-

δέδωκετο· καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πληρὴν
 Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον
 αὐτῆς Καμβύσιου. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμᾶ κατήκουσαν
 5 ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξῆνοι ἐγένοντο, παρέν-
 τες Καμβύσεια ἐπ' Αἴγυπτον· ἀκούοντων γὰρ Ἀρα-
 βίων, οὐκ ἂν ἐσβάλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. Γάμους
 τε τοὺς πρώτους ἐγάμει Πέρσῃσι ὁ Δαρείος, Κύρου μὲν
 δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστάνην· τὴν μὲν
 10 Ἀτοσσαν, προσνυικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ,
 καὶ αὐτῆς τῷ Μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστάνην, παρθένον.
 ἑτέραν δὲ, Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα, ἔγημε, τῇ
 ὄνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνου θυ-
 γατέρα, ἣ τὸν Μάγον καταδήλον ἐποίησε. δυνάμιός τε
 15 πάντα οἱ ἐπιπλέατο. Πρωτὸν μὲν νυν τύπον ποιησάμε-
 νος λίθινος, ἔσκησε· ζῶον δὲ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἱππεύς· ἐπέ-

ciatu est: omnesque Asiae populi, Arabibus excep-
 tis, imperio eius paruerunt, a Cyro primo subacti,
 ac dein rursus a Cambyse. Arabes vero numquam in
 servitutem sunt redacti, sed hospites erant et amici,
 qui Cambysi transitum in Aegyptum praestiterunt;
 nam invitis Arabibus numquam in Aegyptum pene-
 trare Persae potuissent. Matrimoniaque Darius iniit
 nobilissima inter Persas, cum duabus Cyri filiabus,
 Atossa et Artystone; quarum illa quidem ante Cam-
 bysis uxor fuerat, fratris sui, deinde rursus Magi;
 Aristone vero virgo erat: praeterea Smerdis filiam,
 Cyri filii, uxorem duxit, cui nomen erat Parmys:
 habuitque etiam Otanis filiam, quae Magum prodi-
 derat. Quumque iam omni ex parte stabilita esset
 eius potentia, primum monumentum statuit lapi-

γραψὲ δὲ γράμματα λέγοντα ταῦτα· ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ
 ὙΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ἵΠΠΟΥ ΤΗΣ ἈΡΕ-
 ΤΗΣ (τὸ οὐνομα λέγων) ΚΑΙ ΟἴΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ἵΠ-
 ΠΟΚΟΜΟΥ, ἔΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑ- 20
 89 ΣΙΛΗΙΝΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς
 κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐταὶ καλεῖουσι σάτρα-
 πῆτας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἀρχοντας
 ἐπιστήσας, ἐτάξατο Φόρους οἱ προσμέναι κατὰ ἔθνη
 τι, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστά- 5
 σων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, ἄλλοισι ἄλλα
 ἔθνη τὰ ἑκαστέρῳ νέμων. Ἀρχὰς δὲ καὶ Φόρων πρόσ-
 οδον τὴν ἐπέτειον κατὰ ταῦτα διέειλε. τοῖσι μὲν αὐτέων
 ἀργύριον ἀπαγινέουσι, εἴρητο Βαβυλωνίον σταθμὸν τά-
 λαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐ- 10

deum, cui figura insculpta erat, vir equo insidens,
 cum inscriptione huiusmodi: DARIUS HYSTASPIS FI-
 LIUS EQUI VIRTUTE (nomen equi hic erat adscri-
 ptum) ET OEBARIS EQUORUM CUSTODIS REGNUM PER-
 SARUM OBTINUIT. (89.) His domi peractis, *impe-
 rium in praefecturas distribuit, viginti numero,*
quas satrapias illi vocant. Quibus constitutis prae-
 fecturis, nominatisque singularum praefectis, *tributa*
ordinavit, quae ei e singulis populis redirent; ita qui-
dem ut aliis populis finitimos populos adtribueret,
et finitimos hos praetermittens [scil. nomina eorum
in viginti praefecturarum numero praetermittens]
aliis rursus populis alios remotiores adtribueret.
 Praefecturas autem et annua tributa hoc modo con-
 stituit. Quibus imperatum est argentum adferre, his
 praedictum erat, ut Babylonico pondere talentum ad-

243, 7.

βοεικόν. τὸ δὲ Βαβυλωνίον τάλαντον δύναται Εὐβοί-
 δας ἐβδομήκοντα μνίας. Ἐπὶ γὰρ Κύρου ἀρχontos,
 καὶ αὐτὶς Καμβύσιω, ἣν κατιστηκός οὐδὲν φόρου πέρι,
 ἀλλὰ δῶρα αἰγίνιον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ
 15 φόρου, καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρ-
 σαι, ὡς Δαρῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δε-
 σπότης· Κύρος δὲ, πατήρ· ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάν-
 τα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἦν καὶ ὀλί-
 γωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἥπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα
 ἐμμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὲ Ἰωνῶν, καὶ Μαγνητῶν 90
 τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰαλέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυ-
 κίων, καὶ Μιλυίων, καὶ Παμφύλων, εἰς γὰρ ἦν οἱ τε-
 ταγμένοι φόρος οὗτος, προσήϊς τετρακίσια τάλαντα
 5 ἀργυρίου. ὁ μὲν δὲ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς κατιστήκει.

ferrent; quibus aurum imperatum, hi Euboicum ad-
 ferrent talentum: valet autem Babylonium talentum
 Euboicas libras septuaginta. Nam Cyro imperante,
 atque etiam dein Cambyse, de tributo pendendo
 nihil erat constitutum, sed dona adferebant. Itaque
 propter hanc tributorum impositionem, et alia huic
 similia, aiunt Persae, institorem fuisse *Darium*;
Cambysen vero, dominum; Cyrum, patrem fuisse.
Darium enim, ut institorem administrasse reg-
num; Cambysen durum fuisse et superbum; Cy-
rum vero mitem, qui omne bonorum genus ipsis
parasset. (90.) Ab Ionibus igitur, et Magnetibus
 Asiam incolentibus, et Aeolensibus, et Caribus, et
 Lyciis, et Milyensibus, et Pamphylis, (quibus in
 commune unum erat tributum impositum) quadrin-
 genta redibant argenti talenta: haec *prima* erat *prae-*
fectura. A Mysis vero, et Lydis, et Lasoniis, et Ca-

Ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Λασονίων, καὶ Κα-
βαλίων, καὶ Ὑγενίων, πεντακόσια τάλαντα. νομὸς
δεύτερος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων, τῶν ἐπὶ δεξιὰ
ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ,
καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἐξή- 10
κοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος. νομὸς τρίτος
οὗτος. Ἀπὸ δὲ Κιλικίων, ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ
τριηκόσαιο, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος, καὶ τάλαντα
ἀργυρίου πεντακόσια· τούτων τεσσαράκοντα μὲν καὶ ἑκα-
τὸν ἐς τὴν Φρουρέουσιν ἵππων τὴν Κιλικίην χώραν ἀνα- 15
σιμῶτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἐξήκοντα Δαρείῳ ἐφοί-
91 τα. νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλιος,
τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάραι οἰκιστὴς ἐπ' οὐρεσὶ τοῖσι
Κιλικίων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενος ἀπὸ ταύτης μέχρι
Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων, ταῦτα γὰρ ἦν

XC. 7. Ὑγινίων. *Suspectum nomen.* Αὐτενίων nonnulli.

ballis, et Hygennensibus, quingenta talenta: *altera*
haec praefectura. Ab Hellespontis, ad dextram intro
naviganti, et Phrygibus, et Thracibus Asiam incolen-
tibus, et Paphlagonibus, et Mariandynis, et Syriis,
trecenta sexaginta talenta tributum nomine redibant:
tertia haec praefectura. A Cilicibus trecenti sexaginta
equi candidi, unus in diem, et quingenta argenti ta-
lenta; quorum talentorum centum et quadraginta in
equitatum insumebantur, qui Ciliciam provinciam
custodiebat, reliqua trecenta et sexaginta ad Darium
mittebantur: *quarta* haec praefectura. (91.) A Po-
sideo urbe, quam Amphilocho condidit, Amphiarai
filius, in Cilicum et Syrorum confinibus, ab hac in-
cipiendo usque ad Aegyptum (excepta Arabum di-

5 ἀτελέα, πενήκοντα καὶ τριακόςια τάλαντα φόρος ἦν.
ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συ-
ρία ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος. νομὸς πέμ-
πτος οὗτος. Ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσ-
χέων Αἰγύπτῳ, καὶ Κυρήνης τε καὶ Βάρκης, (ἐς γὰρ
20 τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὐταὶ ἐκκοσμέατο,) ἑπτακόςια
προσθήε τάλαντα, παρὲξ τοῦ ἐκ τῆς Μαίριος λίμνης γι-
νομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγένετο ἐκ τῶν ἰχθύων. τούτων τε δὴ
χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρομένου σίτου, προσ-
θήε ἑπτακόςια τάλαντα· πρὸς γὰρ, δύο καὶ δέκα μυ-
35 ριάσι, Περσῶν τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῶ ἐν Μέμ-
φι κατοικημένοισι, καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων
ἐπικούροισι. νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ
Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς ταῦτὸ

XCI. 14. πρὸς γὰρ. *Alii σίτου γὰρ. Ibid. μυριάσι. An μν-
ρί·άδας? centum et viginti millia medimnorum frumenti.*

tionem, quae tributū erat immunis) tributum im-
positum erat trecentorum quinquaginta talentorum. Est
autem in hac praefectura Phoenice omnis, et Palaes-
tina quae vocatur Syria, et Cyprus: quinta haec
praefectura. Ex Aegypto vero, et Afris Aegypti fini-
timis, et ex Cyrene et Barce, (nam et haec Aegyptia-
cae praefecturae erant adtributae) septingenta redi-
bant talenta, praeter pecuniam quod ex Moeridis
lacu ex piscibus redibat: praeter hanc, inquam, pe-
cuniam, ac praeter demensum frumentum, septin-
genta redibant talenta; nam insuper frumentum me-
tiuntur duodecim myriadibus Persarum, qui in Alba
arce Memphi habitant, horumque auxiliariis: sexta
haec praefectura. Sattagydae, Gandarii, Dadicae et
Aparytae, in unam praefecturam, quae septima est,

πεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέ-
 φερον· νομὸς οὗτος ἑβδομος. ἀπὸ Σούσων δὲ, καὶ 20
 τῆς ἄλλης Κισσιῶν χώρας, τριηκόσια νομὸς ὄγδος.
 92 οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυ-
 ρίης, χίλια οἱ προσήϊε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες
 ἐκρομῆαι πεντακόσιοι νομὸς ἑνατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἀγ-
 βατάνων καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς, καὶ Παρικανίων,
 καὶ Ὀρθοκορυβατιῶν, πενήκοντά τε καὶ τετρακόσια 5
 τάλαντα νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παν-
 σίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρῖται, ἐς ταῦτ' οὐ συμ-
 φέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγγίτων νομὸς ἐνδέ-
 κατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἐξή-
 κοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα Φόρος ἦν. νομὸς δωδε- 10
 93 κατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων,
 καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τε-

contributi, centum septuaginta conferebant talenta.
 Ex Susis et reliqua Cissiorum regione, trecenta talenta
 redibant: *octava* haec praefectura. (92.) Ex Babylo-
 ne reliquaue Assyria mille argenti talenta redibant
 Dario, et castrati pueri quingenti: *nona* haec prae-
 fectura. Ex Agbatanis et reliqua Medica provincia,
 et Paricaniis et Orthocorybantibus, quadringenta
 quinquaginta talenta: *decima* haec praefectura. Cas-
 pii et Pausicae, tum Pantimathi et Daritae, unâ con-
 tributi, talenta conferebant ducenta; *undecima* haec
 praefectura. A Bactrianis ad Aeglos usque tributum
 pende batur trecentorum et sexaginta talentorum:
duodecima haec praefectura. (93.) Ex Pactyica et
 ex Armeniis horumque finitimis usque ad Euxinum
 Pontum, quadringenta talenta: *decima tertia* haec

245, 65.

τρακόςια τάλαντα. νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος.
 Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγίων, καὶ Θαμαναίων,
 5 καὶ Οὔτιων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοις οἰ-
 κούντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ, ἐν τῇσι τοῦθ
 ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀπὸ
 τούτων πάντων ἑξακόςια τάλαντα ἐγίνετο φόρος. νο-
 μὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κά-
 10 σπιοι πνυτήκοντα καὶ διηκόςια ἀγίνεον τάλαντα. νο-
 μὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθει δὲ, καὶ Χο-
 ράσμοι, καὶ Σόγδοι τε καὶ Ἄρειοι, τριηκόςια τάλαντα.
 νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ 94
 Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας, τετρακόςια τάλαντα ἀπα-
 γίνεον νομὸς ἑβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνῶσι
 δὲ, καὶ Σάσπειροι, καὶ Ἀλαροδίσοι διηκόςια ἐπέτε-
 5 τακτο τάλαντα. νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μό-
 σχρισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρονσι, καὶ Μεσ-

XCIII. 9. Κάσπιοι. Κάσπιοι ed. Reiz. ex coniect.

praefectura. A Sagartiis, et Sarangis, et Tamanceis,
 et Utiis, et Mycis, et ex Rubri maris insulis, quas
 his, qui *relegati* vocantur, habitandas rex adsignat,
 ex his omnibus sexcenta talenta tributii nomine coge-
 bantur: *decima quarta* haec praefectura. Sacae et Cas-
 pii ducenta quinquaginta contulerunt talenta: prae-
 fectura haec *decima quinta*. Parthi vero et Choras-
 mii, et Sogdi et Arci, trecenta talenta: *decima sexta*
 praefectura. (94.) Paricanii et Aethiopes Asiam in-
 colentes, quadringenta conferebant talenta: praefectu-
 ra haec *decima septima*. Matienis, Saspiribus et Ala-
 rodiis ducenta imposita talenta erant: praefectura haec
decima octava. Moschis et Tibarenis et Macronibus,
 et Mossynoecis et Maribus trecenta imperata talenta:

συνοίκεισι, καὶ Μαρσί, τριηκόσια τάλαντα προείρητο-
 νομὸς εἵνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθος τε
 πολλῷ πλεϊστὸν ἐστὶ πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώ-
 πων, καὶ Φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, 10
 ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος. νομὸς εἰκο-
 95 στός οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλωνίον πρὸς
 τὸ Εὐβοικὸν συμβαλλεόμενον τάλαντον, γίνεται τεσ-
 σεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα.
 τὸ δὲ χρυσίον τρισκαίδεκάστασιον λογιζόμενον, τὸ ψή-
 γμα εὐρίσκεται ἐὼν Εὐβοικῶν τάλαντων ὀγδώκοντα 5
 καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ἂν πάντων
 συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοικὰ τάλαντα συνελ-
 γετο εἰς τὸν ἐπέτειον Φόρον Δαρείῳ μύρια καὶ τετρακισ-
 χίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἐξήκοντα· τὸ δ' ἐτι τού-
 96 των ἔλασσον ἀπίεις, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊς

XCIV. 7. Μαρσί. Vulgo Μάρδοισι. Alii Μάρσοισι vel Μαρσοῖσι.

XCV. 2 seq. τεσσερ. καὶ πεντ. Upsie cod. ὀγδώκοντα καὶ ὀκτακόσια.

praefectura haec decima nona. Indorum populus
 longe frequentissimus omnium quos novimus homi-
 num est, et tributum hi pependerunt pro ratione alio-
 rum omnium, trecenta et sexaginta talenta ramento-
 rum auri: *vicesima* haec praefectura. (95.) Iam
 Babylonicum argentum si cum Euboico conferatur,
 fuerint talenta novies mille quingenta et quadragin-
 ta. Aurum vero si tredecuplum aestimetur, reperi-
 tur ramentum illud valere talenta quater mille sex-
 centa et octoginta. Quibus cunctis in unam summam
 collectis, tributum nomine colligebantur Dario quot-
 annis Euboicorum talentorum quatuordecim millia
 cum quingentis et sexaginta; ut minorem numerum
 mittam, qui hanc summam excedit. (96.) Hoc tri-

246, 96.)

Φόρος ἀπὸ τε τῆς Ἀσίας, καὶ τῆς Λιβύης ὀλυγαχόδου
 προϊόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήμι
 ἄλλος Φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θέσσαι-
 6 λῆς οἰκημένων. Ταῦτον τὸν Φόρον θησαυρίζει ὁ βασι-
 λεὺς τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους κεραμνεύας τήξας κατεγ-
 χρεῖ πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρεί τὸν κέραμος.
 ἔπειτα δὲ δευρὴ χρημάτων, κατακίεσται τοσούτο ὅσον
 αὐτῷ ἐκάστοτε δεήται.

Αὗται μὲν νῦν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ Φόρον ἐπιτάξας. 97
 ἡ Πέρσις δὲ χώρα μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμαφόρος·
 ἀτελής, γὰρ Πέρσαι νέμονται χώραν. Οὐδὲ δὲ Φόρον
 μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν Φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον. Αἰθίο-
 5 πες οἱ πρόσσυροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύναν
 ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας καταστρέψατο· οἱ πρὶ
 τε Νύσῃ τὴν ἰσὴν κατοικηται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνά-

butum Dario ex Asia redibat, et ex exigua Africae
 parte. Sed procedente tempore etiam aliud ei tribu-
 tum ex insulis rediit, et ab his qui Europam inco-
 lunt usque ad Thessaliam. Hoc tributum tali modo
 rex in thesauris recondit. Liquefactum metallum in
 dolia fictilia infundit, et repleto vase frangit testam.
 Dein, quando pecuniâ indigat, tantumdem eudem-
 dum curat, quantum usus postulat.

(97.) Hae igitur sunt praefecturae, et taxationes
 tributorum. *Persidem* vero regionem solam in tribu-
 tatarum numero non nominavi; hanc enim a tribu-
 tis immunem incolunt Persae. Porro impositum qui-
 dem tributum non pendebant, sed *dona ferebant* hi
Aethiopes Aegypto contermini, quos Cambyses,
 quum adversus Macrobios Aethiopes arma ferret,

ἦν, ἐπὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ ποταμοῦ Φλοῦν ἀμῆσιν καὶ κό-
 ψωσι, τὸ ἐνβύτην Φορμῶν τρόπον καταπλέξαντες, ὡς 15
 99 θωρήκα ἐνδυνέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἡῶ οἰκίον-
 τες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδιστάι ὤμων· καλέον-
 ται δὲ Παδαῖοι. νομαίοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶ-
 σθαι. ὅς ἂν κάμη τῶν ἀστῶν, ἣν τε γυνή, ἣν τε ἀνὴρ,
 τὸν μὲν ἀνδρᾶ ἀνδρὲς οἱ μάλιστα οἱ ὀμιλέοντες κτείνου- 5
 σι, Φάμενοι, αὐτὸν τηκόμενον τῇ νοῦσῳ, τὰ κρέα σφίσι
 διαφθείρεσθαι. ὁ δὲ, ἄπαρνος ἐστὶ μὴ μὲν νοσέειν· οἱ
 δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες κατευωχέονται.
 ἣν δὲ γυνὴ κάμη, ὡσαύτως αἱ ἐπιχειρώμεναι μάλιστα
 γυναῖκες ταῦτα τοῖσι ἀνδράσι ποιῶσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς 10
 θῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατευωχέονται. ἐς δὲ τού-
 του λόγον οὐ πολλοὶ τῆς αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ
 100 τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πίπτοντα πάντα κτείνουσι. Ἐτέρων

quam scirpum (*phleum*) e flumine demessuerunt tu-
 deruntque, plectunt deinde in storeae modum, et
 tamquam thoracem induunt. (99.) Alii ex *Indis*,
 his ab oriente habitantes, nomades sunt; cruda carne
 vescentes, qui *Padaei* vocantur. Institutis hi utun-
 tur huiusmodi. Quando quis morbo laborat civium,
 sive mulier, sive vir, tunc virum viri maxime fami-
 liares occidunt, dicentes, si morbo consumeretur,
 carnem ipsis corruptum iri. At ille negat se aegro-
 tare; hi vero, non adsentientes, interficiunt eum epu-
 lanturque. Quando mulier aegrotat, similiter mulie-
 res maxime necessariae idem faciunt quod viris viri.
 Nam et, qui ad senectutem pervenit, eum mactant,
 carneque eius vescuntur: haud multi autem illorum
 eo perveniunt; nam antea quemcumque morbo quo-

δέ ἐστι Ἰνδῶν ὁδὲ ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε τι σπεύρουσι, αὐτὲ οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι· ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἐστὶ ὅσον κέγχρος· ἐπὶ τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ κάλυκι ἔψουσί τε καὶ σιτέονται. ὅς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέεται· φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὐτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κα- 101
τέλεξα πάντων, ἐμφανής ἐστι, καταπερ τῶν προβάτων· καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ παραπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς 5 τὰς γυναῖκας, οὐ, κατὰπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατὰπερ τὸ χρῶμα· τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται θορήν. οὗτοι μὲν τῶν Ἰν-

dam correptum interficiunt. (100.) Aliorum *Indorum* alius mos est huiusmodi. Nec occidunt animatum quidquam, nec semen faciunt, nec domos solent possidere: herbis vescuntur; estque eis semen quoddam, milli fere magnitudine, folliculo inclusum, sponte e terra nascens, quod colligunt, et cum folliculo elixum comedunt. Si quis ex eis in morbum incidit, abit in desertum, ibique iacet; neque quisquam aut mortuum curat, aut aegrotum. (101.) Omnes hi, quos commemoravi, *Indi* foeminis miscentur publice, veluti pecudes; et colorem habent similem maxime Aethiopibus. Semen autem ipsorum genitale non, quemadmodum aliorum hominum, album est, sed nigrum, sicut corporis color: talis vero etiam semen genitale Aethiopes edunt. Hæ

δῶν ἑκατέρω τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότον αἰέμου· καὶ Δαρίου βασιλῆος αὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

- 102 Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορείῳ αἰέμου κατοικημένοι τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι διασταν. οὗτοι καὶ μαχμώτατοι εἰσὶ Ἰνδῶν, καὶ οἱ ἐπὶ τὸν χρυσὸν στελλόμενοι 5 εἰσὶ οὗτοι. κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημίη διὰ τὴν ψάμμον· ἐν δὲ ᾧ ἔρημίη ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάβια ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, αἰλωπέκεων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλείῃ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ᾧ οἱ 10 μύρμηκες, ποιούμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατὰπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον· εἰσὶ δὲ καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότα-

Indi longius a Persis habitant, meridiem versus; neque umquam Darii paruerunt imperio.

(102.) Alii vero *Indi* Caspatyro urbi et Pactyicae regioni sunt finitimi, a septemtrione reliquorum Indorum habitantes, qui vitae ratione utuntur Bactrianis simili. Hi sunt Indorum bellicosissimi, iidemque qui ad conquirendum *aurum* proficiscuntur. Est enim ibi desertā regio propter sabulum: et in hoc nimirum deserto atque sabulo sunt *formicae*, magnitudine non quidem tanta quanta canum, sed tamen *maiores vulpibus*: quarum nonnullae aluntur apud regem Persarum, In illa regione a venatoribus captae. Hae igitur formicae, sub terra habitantes, egerunt sabulum eodem modo sicut in Graecia formicae; quibus etiam specie corporis simillimae sunt. *Sabu-*

τρι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῆτις. Ἐπὶ
 15 δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται εἰς τὴν ἐρήμον οἱ
 Ἰνδοὶ, ζευζάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σινηφό-
 ρον μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσινα παρέλκειν, θήλειαν δὲ, εἰς
 μέσον· ἐπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας
 ὅπως ἀπὸ τέκνων ὡς νεοτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ
 20 γὰρ σφι καμήλοι ἵππων οὐκ ἥσσονες εἰς ταχύτητα εἰσι·
 χωρὶς δὲ, ἀχθεῖα δυνατώτεραι πολλὸν φέρειν. Τὸ μὲν 103
 δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ καμήλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι
 Ἕλλησι οὐ συγγράφω· τὸ δὲ μὴ ἐπιστεύεται αὐτῆς,
 τοῦτο φράσω. καμήλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει
 5 τέσσαρας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσαρα· τὰ δὲ αἰδοῖα,
 διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα.
 Οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτη χρῶ- 104
 μενοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσόν, λελογισμένως ὅπως

Iam autem quod ab illis egeritur, auriferum est.
Ad hoc igitur colligendum profecturi Indi iungunt
quisque tres camelos, funalem utrimque marem, qui
a latere trahant; in medio foeminam, dans operam
ut a pullis quam recentissime natis abstractam iun-
gat: hanc ipse conscendit. Sunt enim cameli equis
velocitate non inferiores, insuper vero ad onera fe-
renda multo validiores. (103.) Iam, species qui-
dem qualis sit cameli, Graecis satis gnaris non de-
scribam: quod vero de eo ignoratur vulgo, hoc di-
cam. Camelus in posterioribus cruribus quatuor ha-
bet femora et quatuor genua; veretrum vero inter
posteriora crura caudam versus spectans. (104.)
Hoc igitur modo, talique utentes vectura, ad colli-
gendum aurum proficiscuntur Indi, temporis ratio
Herod. T. II. P. I.

αὐ καυμάτων τῶν θερμότητων ἑόντων ἔσονται ἐν τῇ
 ἀρπαγῇ· ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφα- 5
 νείας γίνονται ὑπὸ γῆν. Θερμότητος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τοῦ-
 τοῖσι· τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἐωθινόν· οὐ, κατὰ πᾶν τοῖσι
 ἄλλοις, μεσαμβρίας· ἀλλ' ὑπερτίλας, μέχρις οὗ
 ἀγορῆς διαλύσιος. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῶν
 μᾶλλον, ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα, οὕτως ὥστ'
 ἐν ὕδατι λόγος αὐτοὺς ἐστὶ βρέχεσθαι τῆνικαῦτα. με- 10
 σοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε
 ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδοὺς. ἀποκλιναμένης δὲ
 τῆς μεσαμβρίας, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατὰ πᾶν τοῖσι
 ἄλλοις ὁ ἐωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπιπῶν ἐπὶ μᾶλλον
 ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῆσι ἐών, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. 15
 105 Ἐπειὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χρόνον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυ-

nem ita incuntes ut eâ diei horâ, qua ferventissimi
 sunt aestus, illud rapiant: fervente enim aestu sub
 terra conduntur formicae. Ardentissimus autem his
 hominibus sol est tempore matutino; non, ut aliis
 hominibus, medio die; sed ab eo tempore quo ad
 aliquam altitudinem in coelo pervenit, usque dum
 tempus est a foro discedendi. Per id tempus multo
 magis ibi ardet sol, quam in Graecia medio ipso
 die; ita ut dicantur illi tunc aquâ madere. Medio vero
 die similiter fere sol ardet alios homines atque Indos.
 Postquam de medio coelo declinavit sol, talem ibi
 vim habet, qualem alibi matutinus. Reliquum coelî
 spatium percurrrens, magis magisque friget; donec,
 ubi ad occasum pervenit, admodum etiam friget.
 (105.) Postquam ad locum Indi pervenerunt, culeos,
 quos secum adtulere, sabulo complent, et quam pri-

249, 15.

λάκρια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχύ-
 στήν ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες, ὁδμῇ
 (ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων) μαθόντες, διώκουσι·
 5 εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἐτέρῳ ὁμοῖον, οὕτω ὥστε, εἰ
 μὴ προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἴνδους ἐν ᾧ τοὺς μύρ-
 μηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφῶν ἀποσώζεσθαι.
 τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων (εἶναι γὰρ ἥσσονας
 θεῖν τῶν θηλέων) καὶ παραλύεσθαι, ἐπελκομένους οὐκ
 10 ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας, ἀναμιμνησκομένας
 τῶν ἔλιπον τέκνων, ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. Τὸν μὲν
 δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἴνδοι κτῶνται, ὡς Περ-
 σαι Φασι. ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι, ἐν τῇ χώρῃ,
 ὀρυσσόμενος.

Αἱ δ' ἐσχατιαί πως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα 106
 ἔλαχον, κατὰπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλὸν τι καλ-

CV. 10. οὐκ. *Pavium probo, non pro oñk legentem.*

mum sese recipiunt. Protinus enim formicae, odore (ut aiunt Persae) illos sentientes, persequuntur; velocitate autem hanc bestiam alias omnes ita aiunt superare, ut nisi, dum congregantur formicae, viam interim Indi praeciperent, nullus eorum salvus esset evasurus. Iam mares quidem camelos, quum sint ad currendum foeminis inferiores, viribus aiunt deficere, et segnius quodammodo sequi utrumque; foeminas vero, recordantes pullorum domi relictorum, nihil molliter de cursu remittere. Maiorem igitur auri partem hac ratione, ut quidem Persae narrant, nanciscuntur Indi: aliud rarius est aurum, quod ex metallis effoditur.

(106.) *Extremae terrarum partes, nescio quo pacto, res praestantissimas sunt sortitae, quemad-*

λιστα κεραμένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ, πρὸς τὴν ἑω
 ἰσχάτη τῶν οἰκομένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγον
 πρότερον εἶρηκα. ἐν ταύτῃ, τοῦτο μὲν, τὰ ἐμψυχα τε 5
 τράποδά τε καὶ τὰ πετηνά πολλῶ μέζω ἢ ἐν τοῖσι
 ἄλλοισι χωρίοις ἐστι, πᾶρες τῶν ἵππων· τούτω δὲ ἰσ-
 σϋνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλυμμένων
 ἵππων. τοῦτο δὲ, χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί· ὁ μὲν,
 ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ 10
 δὲ, ὥσπερ ἐσθήμηνα, ἀρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ
 αὔγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια, καλλονῇ τε πρόφέ-
 ροντα καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰν-
 107 δοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δένδρεων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ
 μισαμβροῖς ἰσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκομένων χωρίων
 ἐστί· ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τέ ἐστι μούνη χωρίων πα-

modum Graecia coeli temperiem longe praestantissi-
 mam sortita est. Est enim ab una parte, orientem
 versus, extrema regionum habitatarum Indica, ut
 paulo ante dixi. In hac igitur, partim, animantes
 quadrupedes atque volucres insunt longe quam in
 reliquis regionibus grandiores, equis exceptis; nam
 magnitudine superantur Indorum equi a Medicis, qui
Nisaei vocantur. Partim vero, auri immensa ibi co-
 pia est; aliud effossum, aliud per flumina devectum,
 aliud ita ut memoravi subreptum. Ibidem porro ar-
 bores agrestes pro fructu *lanam* edunt, pulcritudine
 et reliqua virtute ovinam *lanam* superantem: et vesti-
 mentis Indi ex his arboribus utuntur. (107.) Rur-
 sus, meridiem versus, extrema alia habitatarum re-
 gionum *Arabia* est. In hac vero una regionum om-
 nium thus nascitur, et myrrha, et casia, et cinna-

σίων Φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμω-
 5 μον, καὶ λιβανον. ταῦτα πάντα, πλὴν τῆς σμύρνης,
 δυσπετέως κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. Τὸν μὲν γε λιβανω-
 τὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἑλ-
 ληνας Φοίνικας ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβά-
 νουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὅφιος
 10 ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάλα, ποικίλοι τὰ εἶδη, φυ-
 λᾶσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὗτοι
 οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται. οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ
 ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δένδρων, ἢ τῆς στύρακος τῷ
 καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα αἶν 108
 γῇ ἐπίμπλατο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ'
 αὐτοὺς οἷον τι κατὰ τὰς ἐχίβνας ἡπιστάμην γίνεσθαι.
 Καὶ κως τοῦ Θεοῦ ἡ προνοία, ὥσπερ καὶ οἶκός, ἔστι
 5 εὐοῦσα σοφή. ὅσα μὲν γὰρ ψυχὴν τε διὰ καὶ ἐδά-

momum, et ladanum. Haec quidem omnia, *myrrham*
 si excipias, non sine labore nanciscuntur Arabes. *Thus*
 quidem colligunt, styracem adolentes, quae in Grae-
 ciam a Phoenicibus importatur. Styrace, inquam,
 incensâ thus nanciscuntur: arbores enim thuriferas
 custodiunt alati serpentes, exiguo corpore, variegata
 specie, ingenti numero arborem quamque circumse-
 dentes; iidem qui Aegyptum veluti hostile agmen
 invadunt. Nulla vero alia re, nisi styracis fumo, hi ab
 arboribus illis abiguntur. (108.) Aiunt vero etiam
 Arabes, universam terram his serpentibus oppletum
 iri, nisi illis accideret id quod compertum habeo
 viperis accidere. Et recte puto dixerim, Dei provi-
 dentiam, ut est consentaneum, vere esse sapientem.
 Nam, quae et timidæ indolis sunt animalia, et quae

διμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπη κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνιερὰ, ὀλιγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου καὶ ὄρνιθος καὶ ἀνθρώπου, οὕτω δὲ τι πολύγονόν ἐστι, ἐπικυίσκεται μῶνον πάντων θηρίων· καὶ 10 τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ· τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτεσι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναίρεται. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὼν ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκεται ἐν· τίκτουσα γάρ, συνεχβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας. 15 τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστὶ· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἀρχῇται διακινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξύτατους, ἀμύσσει τὰς μήτρας· αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέεται καταγνάφῳ· πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ πα- 20

esculenta, ea omnia foecunda admodum fecit, ne adsiduo esu genus eorum intereat; quae vero prava et malefica, parum foecunda. Sic, ut hoc utar, lepus, quem venatur fera omnis et avis et homo, ita foecundus est, ut leporis foemina una sit ex omnibus animantibus quae superfoetet, et alium foetum iam pilis vestitum in utero gerat, alium nudum, alium tantum quod formatum, alium nunc maxime concipiat. Et haec quidem huius natura est. E contrario leaena, quum sit animalium validissimum, idemque ferocissimum, non nisi semel parit in vita: nam, dum partum edit, simul uterum eiicit. Cuius rei haec causa est: quando catulus in utero sese incipit movere, tum vero, quoniam ungues habet longe omnium acutissimos, fodiat uterum, augescensque mul-

5 ῥάπαν λείπεται αὐτέων ὑγιᾶς οὐδὲ ἐν. Ὡς δὲ καὶ 109
 αἱ ἔχιδναί τε, καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφεις,
 εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν
 βιώσιμα ἀνθρώποισι. νῦν δ', ἐπεὶ θορνύονται κατὰ
 6 ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἥ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποίησει, ἀπιε-
 μένου αὐτοῦ τὴν γονὴν, ἡ θήλεα ἀπτεται τῆς δευρῆς,
 καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὲ
 ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τί-
 σιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι τῷ γονεῖ τιμωρόντα ἐτι
 10 ἐν τῇ γαστρὶ ἔοντα τὰ τέκνα, διεσθίει τὴν μήτραν. δια-
 φαγόντα δὲ τὴν νηδύν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἐκδύσιν ποίε-
 ται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφεις, ἔοντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες,
 τίκτουσί τε ὡὰ, καὶ ἐκλέπασσι πολλόν τι χρῆμα τῶν
 τέκνων. αἱ μὲν δὲ νῦν ἔχιδναί κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν
 15 εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἔοντες, ἀβρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ,

to magis penetrat lacerando; ad extremum, quando
 partus instat, nihil amplius sani in utero superest.
 (109.) Similiter vero etiam viperæ et alati in Arabia
 serpentes, si tanta copia nascerentur quanta per suam
 naturam possent, non esset vivendum hominibus.
 Nunc, quando per paria ad coitum libidine concitan-
 tur, dum in eo mas est ut genitale semen emittat,
 collum eiusprehendit foemina, et innixa non prius
 dimittit quam perroserit. Atque ipsa quidem mas
 moritur: foemina autem talem matri dat poenam.
 Patrem parvuli ulciscences, dum adhuc in ptero sunt,
 matricem corrodunt; atque etiam ipsum ventrem cor-
 rodentes, ita in lucem prodeunt. At caeteri serpentes,
 qui hominibus non sunt noxii, ova pariunt, et mag-
 nam foetuum copiam excludunt. Iam viperæ quidem

- καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι.
- 110 Τὸν μὲν δὲ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι·
τὴν δὲ κασίην, ὧδε. ἐπὶ αὐτὴν καταδῆσανται βύρσοι καὶ
δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν
αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασίην. ἡ δὲ
ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαβύη· περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ 5
αὐλίζεται κου θηρία πτερωτά, τῇσι νυκτερίσι προσέ-
καλα μάλιστα, καὶ τέτρογι δεινόν, καὶ εἰς ἀλκὴν ἄλ-
κιμα. τὰ δὲ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω
111 δρέπειν τὴν κασίην. Τὸ δὲ δὴ κινάμων μὲν ἐστὶ τούτων
θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ
ἥτις μιν γῆ ἢ τρέφουσα ἐστὶ, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν· πλὴν
ὅτι, λόγῳ εἰκότι χρεώμενοι, ἐν τοισίδε χωρίοις Φασί-
τινες αὐτὸ φύσθαι, ἐν τοῖσι δὲ Διόνυσος ἐτράφη. 5

ubivis terrarum reperiuntur: alati vero serpentes
universi in Arabia sunt, nec usquam alibi; ea ratione
frequentes esse videntur.

(110.) Thus igitur, de quo verba facere coeperam,
ista ratione Arabes nanciscuntur: *casiam* vero hoc
modo. Toto corpore atque facie, solis oculis exceptis,
bubulis aliisque coriis tecti, ad colligendam casiam
exeunt. Nascitur haec autem in palude non admodum
alta, circa quam et in qua stabulantur bestiae alatae,
vespertilionibus maxime similes, diro modo striden-
tes, et viribus praevalentes. Has ab oculis abigentes,
casiam metunt. (111.) *Cinnamomum* vero mirabi-
liori etiam modo colligunt. Etenim, quo loco illud
nascatur, quaeve terra illud alat, ignorant; nisi quod,
probabilem sequentes rationem, in eis regionibus
nasci illud aiunt, in quibus Bacchus educatus est. Nar-

νίβας δὲ λέγουσι μεγάλας Φορέειν ταῦτα τὰ κάρφια,
 τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες κινάμωμον καλέο-
 μεν· Φορέειν δὲ τὰς ὀρνίθας ἐς νεοσσίας, προσπεπλασ-
 μένας ἐκ πηλοῦ πρὸς ἀποκρήμνοισι οὖροις, ἐνθα πρὸς-
 10 βασιν ἀνθρώπων οὐδεμίην εἶναι. πρὸς ὧν δὴ ταῦτα τοὺς
 Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπο-
 γινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλα δια-
 ταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία·
 καὶ σφραζίντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσίων, ἀπαλλάσ-
 15 σεσθαι ἐκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὀρνίθας καταπετειωμένας,
 τὰ τῶν ὑποζυγίων μέλα ἀναΦορέειν ἐπὶ τὰς νεοσσίας·
 τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῇ·
 τοὺς δὲ, ἐπιόντας, συλλέγειν εὐτὼ τὸ κινάμωμον·
 συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας
 χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήσανον, τὸ καλέουσι Ἀράβιοι λάδα 112

rant autem, ingentes aves adferre hos bacillos, quos
 nos a Phoenicibus edocti *cinnamomum* vocamus:
 inferri eos autem ab illis avibus in nidos, e luto ad-
 structos ad montium praecipitia, ad quae nullus ho-
 mini accessus pateat. Adversus haec igitur tali arti-
 ificio uti Arabes: boum et asinorum aliorumque iu-
 mentorum cadavera, in frusta quam maximae molis
 dissecta, congerere eos in haec loca; eisque in vici-
 nia nidorum depositis, procul inde recedere: tum
 volucres descendentes, iumentorum illorum membra
 tollere et in nidos comportare; hos autem, quum su-
 stinere onus non possint, rumpi et in terram deci-
 dere: tunc adcurrentes homines, cinnamomum col-
 ligere; quod, ab his ita collectum, dein in alias re-
 giones transportetur. (112.) *Ledanum* vero [nempe]

- νον, ἔτι τούτου θωυμασιώτερον γίνεται· ἐν γὰρ δυσοδ-
μοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν
τῶν τραγῶν ἐν τοῖσι πώγωσι εὐρίσκεται ἐγγινόμενον,
οἷον γλοιός, ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν 5
μύρων ἐστί· θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι.
- 113 Τραῦτα μὲν θυνμάτων περὶ εἰρήσθω· ἀπόζει δὲ τῆς
χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. Δύο δὲ γένηα
οἷον σφι ἐστί θυνματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι ἐτέρωθί
ἐστί. τὸ μὲν αὐτέων ἕτερον ἔχει τὰς οὐράς μακράς,
τριῶν πηχέων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπείη σφι 5
ἐπέλκειν, ἑλκεα αὖ ἔχοιεν, ἀνατριβομενέων πρὸς τῇ
γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίστα-
ται ξυλουργεῖν ἐς τοσοῦτο· αἰμαξίδας γὰρ ποιῶντες,
ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἐνὸς ἐκάστου κτήντος τὴν
οὐρὴν ἐπὶ αἰμαξίδα ἐκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον 10

sic, λήδανον, vulgo Graeci et ipse etiam Herodotus vocat] quod *ladanum* Arabes nominant, modo adhuc mirabiliore, quam cinnamonum, comparatur. Reperitur in loco teterrime olente, ipsum suavissime olens: in hircorum enim barbis reperitur, veluti viscum, adhaerens e frontibus. Est autem utile ad multa unguentorum genera; et ad sufflitum hoc maxime utuntur Arabes. (113.) Haec quidem de aromatibus et suffimentis hactenus: spirat autem terra Arabia suavissimum et divinum quemdam odorem. Duo sunt ibidem *ovium* genera miratu digna, quae nulla in alia regione reperiuntur. Alterum genus caudas habet praelongas, tribus non breviores cubitis: quas si illae sinerentur post se trahere, ulcera haberent, caudis ad terram adtrititis. Nunc pastorum quisque artem fa-

γένος τῶν οἴων τὰς οὐρὰς πλατείας φορέουσι, καὶ ἐπὶ
 πῆχυν πλατος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίας παρῆ- 114
 κει πρὸς δύοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπική χώρα, ἐσχάτη τῶν
 οἰκουμένων· αὕτη δὲ χρυσὸν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέ-
 Φαντας ἀμφιλαφείας, καὶ δένδρα πάντα ἄγρια, καὶ
 5 ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μα-
 κροβιωτάτους.

Αὗται μὲν νυν ἐν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν 115
 τῇ Λιβύῃ. Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἐσπέ-
 ρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν· οὔτε γὰρ
 ἔγωγε ἐνδέχομαι Ἡριδανόν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρ-
 5 βάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βο-
 ρῇν ἄνεμον, ἀπ' ὅτε τοῦ ἡλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστὶ.

brilem in tantum callet, ut exiguum plaustrum fa-
 bricetur, quod caudae subligatur: cuiusque pecudis
 caudae suum subligatur plaustellum. Alterum genus
 ovium caudas gerit latas; usque ad cubiti latitudi-
 nem. (114.) Ubi meridiana coeli plaga versus occi-
 dentem solem inclinatur, ibi protenditur *Aethiopia*,
 ab hac parte regio extrema terrarum. Haec aurum fert
 frequens, et vastos elephantos, vastarumque arborum
 agrestium omne genus, et ebenum, et homines sta-
 turâ maximos et pulcerrimos et maxime longaevos.

(115.) Hae sunt igitur in Asia et in Libya extre-
 mae terrarum regiones. Iam de *Europae* quidem
 versus occidentem *extremis*, quod pro accurate
 comperto dicam, non habeo. Neque enim adsentior,
Eridanum aliquem fluvium nominari a barbaris,
 qui in mare boreale influat; a quo ad nos *electrum*
 venire fama est: neque *insulae* mihi cognitae sunt.

οὔτε νήσους οἶδα Κασσιτερίδας εἰσάσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἡριδανός, αὐτὸ κατηγορεῖ τοῦ ὕνομα, ὡς ἐστὶ Ἑλληνικόν, καὶ οὐ τι βαρβαρικόν, ὑπὸ ποιητῶν δὲ τινος ποιηθέν· τοῦτο δὲ, οὐδε-
 10 ἰός αὐτοπτεῖν γενομένου οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι, τοῦτο μελετῶν, ὅπως θαλάσσι ἐστὶ τὰ ἐπέκεινα τῆς Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὧν ὁ τε κασσίτερος ἡμῖν Φοιτᾶ,
 116 καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολ-
 λῶ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται εἶναι ὅπως μὲν γνωμέ-
 νος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀπρεκίως εἶπαι· λέγεται δὲ
 ὑπ' ἐκ τῶν γρυπῶν ἀρπάξιν Ἀρμασπούς, ἀνδρας
 μουνοφθαλμοὺς. πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅπως μουνό-
 5 φθαλμοὶ ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην
 ὁμοίην τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις. Αἱ δὲ ὧν ἐσχάτια

Cassiterides, unde stannum adfertur. Partim enim ipsum hoc nomen *Eridanus* se prodit graecum esse, neutiquam barbaricum, nempe a poetâ aliquo fictum: partim, quamvis studiose id egerim, tamen a nemine, qui ipse suis oculis vidisset, comperire potui, ultra Europam [septemtrionem versus] mare esse. Ab extrema quidem certe Europa et stannum nobis venit et electrum. (116.) In septentrionalibus vero Europae partibus maximam quamdam reperiri *auri* copiam, satis compertum est: at, id quo pacto adquiratur, ne hoc quidem certo dicere valeo: fama est autem, *gryphibus* illud subripere *Arimaspos*, homines *unoculos*. At mihi ne hoc quidem persuadetur, esse homines naturâ unoculos, reliquam naturam aliis hominibus similem habentes. Sed, quod initio dixi, videntur utique extremitates terrae, quae reli-

οἶκαςι, πηρικληϊόυσαι τὴν ἄλλην χώραν καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι, τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῶν εἶναι καὶ
10 σπανιότατα, ἔχων αὐται.

Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκληϊμένον οὐρεῖ πάν- 117
τοθεν, διασφάγες δὲ τοῦ οὐρέος εἰσι πέντε. τοῦτο τὸ
πεδίον ἦν μὲν ποτε Χορασμίων, ἐν οὐροισι ἐὼν τῶν Χο-
ρασμίων τε αὐτίαν καὶ Τυρανίων, καὶ Πάρθων, καὶ
5 Σαραγγίων, καὶ Θαμαναίων· ἐπεὶ τε δὲ Πέρσαι
ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βασιλῆος. ἐκ δὲ ἂν τοῦ περι-
κληϊόντος οὐρέος τούτου ῥεῖ ποταμὸς μέγας, οὐνομα δὲ
οἱ ἐστὶ Ἀκης. οὗτος πρότερον μὲν ἀρδεσκε, διαλαλα-
μίνος πενταχοῦ, τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ
10 διασφάγος ἀγόμενος ἐκάστης ἐκάστοισι. ἐπεὶ τε δὲ
ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε. τὰς διασφά-
γας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἐκά-

quam omnem terram circumdant et intus intercludunt, eas res possidere, quae et praestantissimae esse vulgo putantur et rarissimae.

(117.) Est in Asia campus, monte undique clausus; montis autem quinque sunt divortia. Hic campus olim Chorasmiorum erat, estque in confinibus ipsorum Chorasmiorum et Hyrcaniorum et Parthorum et Sarangarum et Thamanaeorum: ex quo vero Persae obtinuerunt imperium, rex eum possidet. Ex monte campum claudente profluit ingens fluvius, cui nomen Aces. Is fluvius prius, in quinque alveos divisus, populorum quos dixi irrigabat agros, ad singulos populos per singulas montis fauces derivatus: ex quo vero sub Persa est haec regio, calamitas illis accidit huiusmodi. Montium fauces obstruxit

στη διασφάγι ἑστῆς· ἀποκεκλημένου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαιος γίνεται· ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδα- 15 μῇ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν, οἱ περ ἔμπροσθεν ἐώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ μεγάλη διαχρέωνται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ θερέος σπεύροντες μελίην καὶ σήσαμον, χρηίσκοιτο τῷ 20 ὕδατι. ἐπεὶ ὦν μηδὲν σφι παραδίδωται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες εἰς τοὺς Πέρσας αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες, στάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέως, βοῶσι ὠρυόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοις αὐτέων μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς εἰς τοῦτο φερούσας· 25 ἐπεὶ δὲ διάκορος ἢ γῆ σφείων γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληθόνται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοις τοῖσι δεομένοις μάλιστα

rex, et ad singulas fauces portam construxit. Ita, exitu aquae intercluso, *ex campo* factum est *pelagus*, influente fluvio, et exitum nusquam habente. Hi igitur populi, antea aquis illius fluvii soliti uti, nunc ubi non amplius illis uti possunt, ingenti premuntur incommodo. Nam hyeme quidem pluit ibi, sicut in aliis regionibus: at aestate, postquam panicum et sesamum severunt, aquâ illâ indigebant. Igitur, quandoquidem eis nunc haec intercluditur, veniunt ad Persas, viri et mulieres, stantesque ad regis portam, ingenti clamore ululant. Et rex eis, qui aquâ maxime indigent, iubet aperiri portam ad hos ducentem: quorum postquam satis aquarum terra bibit, claudi eam portam iubet, et aliam aperiri his qui e

τῶν λοιπῶν. ὡς δὲ ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρέματα με-
30 γάλα πρησόμενος ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ Φόρου. ταῦτα
μὲν δὴ ἔχει οὕτω.

Τῶν δὲ τῷ Μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, 118
ἓνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε, ὑβρίσαντα τὰδε,
ἀποθανεῖν αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν. ἤθελε εἰς τὰ
βασιλῆα ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλεῖ· καὶ
5 γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος οὕτω εἶχε τοῖσι ἐπαναστάσι τῷ
Μάγῳ, ἔσθον εἶναι παρὰ βασιλέα ἀνευ ἀγγέλου, ἢ
μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος ὁ βασιλεὺς. οὐκ ἔ-
δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίει οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ',
ὅτι ἦν τῶν ἑπτὰ, ἐσιέναι ἤθελε. ὁ δὲ πύλῳρος καὶ ὁ
10 ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρεον. Φάμενοι τὸν βασιλέα γυ-
ναικὶ μίσεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφίσι ψευ-

reliquorum numero maxime aquâ indigent. Ut vero
auditu equidem cognovi, nonnisi ingenti pecunia
praeter tributum exacta aperiri iubet. Et haec qui-
dem ita se habent.

(118.) Uni e septem viris, qui adversus Magum
conspiraverant, *Intapherni*, accidit ut periret brevi
post oppressos Magos, tali patrato facinore. Voluit
hic regiam ingredi, cum rege collocuturus: quippe
(ut dixi) ita convenerat inter coniuratos, ut ad re-
gem ingredi eis licerei absque internuncio, nisi forte
cum uxore rex concumberet. Itaque aequum cen-
suerat *Intaphernes*, ut absque internuncio intraret,
utpote qui e septem virorum numero esset. Sed iani-
tor atque internunciûs prohibuerunt; dicentes, cum
uxore concumbere regem. Tum ille, falso id ab his
dici ratus, haecce patravit: stricto acinace, aures utri-

θεα λέγειν, ποῦ τοιαύτῃ σπασάμενος τὸν ἀκινάκεια,
 ἀποτάμνῃ αὐτῶν τὰ τε ὄτα καὶ τὰς ῥίνας· καὶ ἀνέ-
 ρας περὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένας
 119 σφίον ἔδῃσε, καὶ ἀπῆκε. Οἱ δὲ τῷ βασιλεῖ δεικνύ-
 σι ἑαυτοὺς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴη-
 σαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἐξ
 πεποιηκότες ἴωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκα-
 στον, ἀπεπειράτο γνώμης, εἰ συνέπανοί εἰσι τῷ πεποιη- 5
 μένῳ. ἐπὶ τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ σὺν ἐκείνοισι εἴη ταῦτα
 πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτὸν τε τὸν ἸνταΦέρνεια, καὶ τοὺς
 παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηίους πάντας· ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων, μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν
 εἰ ἐπανάστασιν· συλλαβὼν δὲ σφεας, ἔδῃσε τὴν ἐπὶ 10
 θανάτῳ. Ἡ δὲ γυνὴ τοῦ ἸνταΦέρνιος Φοπτίουσα ἐπὶ
 τὰς θύρας τοῦ βασιλῆος, κλαίσκε ἂν καὶ ὀδυρόσκετο·

que et nares praecidit, casque circa frenum equi ad-
 nexas cervicibus eorum circumdedit, atque ita homi-
 nes dimisit. (119.) Qui quum se regi ostendissent,
 causamque cur hoc essent passi exposuissent; tum
Darius, veritus ne communi consilio sex viri hoc
 fecissent, singulos ad se vocavit, sententiamque eo-
 rum, probarent-ne factum, exploravit. Ubi cogno-
 vit, non communicato cum illis consilio rem factam
 esse, ipsum Intaphernem eiusque filios et familiares
 omnesprehendit; non fere dubitans, illum cum suis
 propinquis rebellionem esse moliturum: prehensos
 in vincula coniecit, extremoque supplicio destina-
 vit. Tunc uxor Intaphernis, ad fores regis idem-
 tidem accedens, plorabat lamentabaturque: idque

ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰ-
 κτιραῖ μιν. πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε· „³Ω
 25 „γύναι, βασιλεὺς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἕνα τῶν δεδεμένων
 „οἰκῆϊόν ῥύσασθαι, τὸν βούλει ἐκ πάντων.“ Ἡ δὲ,
 βουλευσαμένη, ὑπεκρίνατο τάδε· „Εἰ μὲν δὴ μοι δι-
 „δοῖ βασιλεὺς ἐνὸς τὴν ψυχὴν, αἰρέομαι ἐκ πάντων
 „τὸν ἀδελφεόν.“ Πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ
 30 θωμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε· „³Ω γύναι,
 „εἰρωτᾷ σε βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄν-
 „δρα τι καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεόν
 „εἴλευ περιεῖναι τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῶν
 „παίδων, καὶ ἥσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι.“
 25 Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε· „³Ω βασιλεῦ, ἀνὴρ μὲν μοι
 „ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλ-
 „λα, εἰ ταῦτα ἀποβάλοιμι· πατὴρ δὲ καὶ μητὴρ

continenter faciens, ad misericordiam commovit Da-
 rium; qui misso ad eam nuncio haec ei nunciari ius-
 sit: *Mulier, rex Darius unum ex vinctis propin-*
quis tibi concedit eximendum, quem tu ex omnibus
selegeris. Et illa, re deliberata, respondit: *Si mihi*
ergo rex unius vitam concedit, seligo ex omnibus
meum fratrem. Quo cognito responso, miratus Da-
 rius, remisit ad eam qui diceret: *Mulier, quaerit*
ex te rex, quidnam tibi consilii sit, quod omisso
marito filiisque fratrem elegeris, cuius tibi vita
donaretur; quum tibi ille sit minus propinquus
quam filii, et minus iucundus quam maritus. Re-
 spondit illa: *Rex, maritus mihi alius esse poterit,*
si deus voluerit; filiique alii, quando hos amisero.
At, quum pater meus materque non amplius sint
Herod. T. II. P. I.

„οὐκ ἔτι μευ ζώντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρό-
 „πῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρωμένη, ἔλεξα ταῦ-
 „τα.“ Εὐ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καὶ 30
 οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέτο, καὶ τῶν παίδων
 τὸν πρεσβύτατον, ἥσθεις αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε
 πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρη-
 μένῳ ἀπολώλει.

- 120 ΚΑΤΑ δέ κου μάλιστα τὴν Καμβύσιον νόσον ἐγέ-
 νετο τάδε. Ὑπὸ Κύρου κατασταθείς ἦν Σαρδίαν ὑπαρ-
 χος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης. οὗτος ἐπεθύμησε πρῆγμα-
 τος οὐκ οἰίου· οὔτε γὰρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά-
 ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτους τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν 5
 πρότερον, ἐπεθύμει λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὥς μὲν
 οἱ πλεῖντες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. ἐπὶ τῶν

in vivis, frater mihi alius nullo pacto esse poterit. Hac usa sententiā, istud dixi. Quae quum regi
 visa essent commode ab illa dicta, delectatus con-
 donavit ei fratrem quem deprecata erat, insuperque
 filiorum natu maximum; reliquos vero universos
 interfecit. Unus igitur e septemviris mox eo, quo
 dixi, modo periit.

(120.) Quo tempore Cambyses morbo laboravit,
 eodem fere tempore accidit hocce. *Oroetes* Persa,
 Sardium praeses constitutus a Cyro, facinus animo
 agitavit nefarium: etenim *Polycratem* Samium,
 a quo nec facto ullo, nec dicto quopiam iniurioso
 fuerat laesus, quemque nec viderat umquam antea,
 hunc capicndi interficiendique cupido cum incesse-
 rat: idque, ut plerique tradunt, talem ob causam.
 Ad regis portam quum sedisset hic *Oroetes*, et alius

258, 53.

- βασιλῆος θυρέων κατήμενον τὸν τε Ὀροίτην καὶ ἄλ-
 λον Πέρσην, τῷ οὐνομα εἶναι Μιτροβάτεια, νομοῦ ἄρ-
 10 χοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νέικεα
 συμπεσέειν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μι-
 τροβάτεια τῷ Ὀροίτῃ, προφέροντα· „Σὺ γὰρ ἐν ἄν-
 „δρὸς λόγῳ, ὃς βασιλεῖ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῶ
 „νομῷ προσκειμένην οὐ προσεκτήσας, ᾧδε δὴ τι εὐ-
 15 „σαν εὐπετέα χειρωθῆναι; τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων πεν-
 „τεκαίδεκα ὀπλίτησι ἐπαναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς
 „τυραννεύει.“ Οἱ μὲν δὴ μὴν Φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα,
 καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνειδέει, ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὕτω τὸν
 εἰπαντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεια πάντως ἀπο-
 20 λέσαι, δι' ὃν τινα κακῶς ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάσσονες 121
 λέγουσι, πέμψαι Ὀροίτεια ἐς Σάμον κήρυκα, ὅτε

Persa, cui Mitrobates nomen, praeses praefecturae
 cuius caput Dascyleum oppidum est; hi ambo ex fa-
 miliaribus sermonibus in contentionem dicuntur in-
 eidisse. Et Mitrobatem quidem, quum de virtute inter
 se disceptarent, *Oroetae* cum exprobratione dixisse:
Tu vero in virorum numero habere, qui Samum
insulam, tuae praefecturae proximam, in Regis
potestatem non redeigisti; quum sit subactu ita
facilis, ut indigenarum aliquis, cum quindecim
armatis insurgens, ea potitus sit, atque etiam
nunc in ea dominetur! Dicunt igitur, hunc his au-
 ditis, aegre ferentem exprobrationem, cupivisse non
 tam vindictam capere de eo qui haec illi dixisset,
 quam omnino *Polycratem* perdere, propter quem
 male audisset. (121.) Sunt pauciores nonnulli qui
 tradant, misisse *Oroeten* praekonem Samum, nescio

δὴ χρήματος δεησόμενον· οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέ-
γεται· καὶ τὸν Πολυκράτεια τυχεῖν κατακείμενον ἐν
ἀνδρεῶνι, παρῆναι δὲ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τηϊόν· 5
καὶ κως, εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροί-
τεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίῃ τις τοιαύτῃ ἐπεγέ-
πιτο· τὸν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεια παρελθόντα δια-
λέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεια, τυχεῖν γὰρ ἐπιστραμ-
μένον πρὸς τὸν τοῖχον, οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε 10
122 ὑπακρίνασθαι. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσαι λέγον-
ται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι· πάριστι
δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. Ὁ δὲ ὦν
Ὀροίτης, ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου πο-
ταμοῦ οἰκημένη, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγειω, ἄνδρα Λυ- 5
δὸν, ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαβῶν τοῦ Πολυκρά-
τεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς
ᾧμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, παρέξ

quid petiturum: (nec enim hoc memoriae proditur:)
Polycratem autem tunc in exhedra forte decubuisse,
adfuissetque ei *Anacreontem* Τεῖον: atque (sive con-
sulto res *Oroetae* aspernatus sit, sive casu ita accide-
rit) quum accedens *Oroetae* praeco verba fecisset,
Polycratem versus murum tunc forte conversum, nec
sese versus illum paulisper convertisse, nec responsum
homini dedisse. (122.) Sic caussa *mortis Polycratis*
duplici modo traditur: licetque cuilibet eam, quam
voluerit, probare. *Oroetes* igitur, *Magnesiae* resi-
dens ad *Macandrum* fluvium sitae, *Myrsum* *Gygae*
filium, *Lydum* hominem, *Samum* misit, nuncium fe-
rentem, quo animum *Polycratis* exploraret. Etenim
Polycrates primus fuit, quem novimus, ex Graecis,

Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος πρῆτε-
 10 ρος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης· τῆς δὲ ἀνθρωπίνης
 λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης ἐστὶ πρῶτος, ἐλπίδας
 πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν
 ταῦτά μιν διανοούμενον ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην,
 ἔλεγε τάδε· „ὈΡΟΪΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ὩΔΕ ΛΕ-
 15 „ΓΕΙ. Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πρήγμασι μεγά-
 „λοισι, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ τὰ φρονήμα-
 „τα. σὺ νῦν ὧδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲν σεαυτὸν, σώσεις
 „δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβου-
 „λεύει θάνατον, καὶ μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφ-
 20 „νῶς. σὺ νῦν ἐμὲ ἐκκομίσας, αὐτὸν καὶ χρήματα,
 „τὰ μὲν αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ ἐμὲ ἔα ἔχειν.
 „εἵνεκέν τε χρημάτων, ἄρξεις ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος.

qui maris obtinere imperium molitus sit; Minoem
 si excipias, et si quis alius ante hunc mari domi-
 natus est. Ex hominum quidem, quae vocatur, aetate
 primus Polycrates est, qui magnam spem habuerit
 fore ut Ioniae et insularum obtineat imperium. Hoc
 eum animo agitare intelligens Oroetes, misso nuncio,
 haec ei dixit. *Oroetes Polycrati haec dicit.*
Intellexi te magnas res moliri, nec vero pro talibus
consiliis satis instructum esse pecunia. Nunc tu,
si hocce feceris, et tuas res augebis, et me quoque
servabis. Mortem mihi meditatatur Cambyses, et hoc
satis pro certo mihi renunciatur. Tu ergo et me
ipsum fac ex hac terra educas, et pecunias meas
exportes; et harum quidem partem tu tene, par-
tem me patere habere: harum pecuniarum ope uni-
versae Graeciae obtinebis imperium. Quod si pecu-

„εἰ δὲ μοι ἀπιστείεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων, πέμψον
 „ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἑὼν, τῷ ἐγὼ ἀποδέ-
 123 „ξω.“ Ταῦτα ἀκούσας ὁ Πολυκράτης, ἥσθη τε καὶ
 εἰβούλετο καὶ κως, ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλας,
 ἀποπέμπει πρῶτα κατοψόμενον *Μαιάνδριον Μαιαν-
 δρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὅς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς
 χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ 5
 τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτους, ἔοντα ἀξιοθέητον, ἀνέ-
 θεκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. Ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν
 καταόσκοπον ἔοντα προσδόκιμον, ἐποίησε τοιαύδε. λάρνα-
 κας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν ἀόστα βραχέος τοῦ
 περὶ αὐτὰ τὰ χεῖλεα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων χρυσὸν ἐπὶ 10
 βαλε· καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἐτοίμας.
 ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε
 124 τῷ Πολυκράτει. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντιῶν ἀπα-

*niarum causa fidem mihi non habueris, mitte
 qui tibi erit fidissimus, cui ego monstrabo. (123.)*
 His auditis gavisus Polycrates, accepit conditio-
 nem; quumque pecuniarum admodum esset cupi-
 dus, misit primum speculandi causa Macandrium,
 Macandrii filium, ex civium numero, qui scriba eius
 erat; eundem qui haud multo post ornamenta
 omnia exhedrae Polycratis, spectatu utique digna,
 in Iunonis templo dedicavit. Oroetes postquam co-
 gnovit exspectari speculatorem, hoc egit. Cistas octo
 lapidibus complevit, brevi spatio excepto circa oras,
 super lapides vero aurum coniecit: tum obsignatus
 cistas in parato habuit. Et Macandrius ubi advenit,
 spectavitque, renunciavit Polycrati. (124.) Tum ille,

259, 13.

γορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτοῖσι
 πρὸς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιή-
 νη· ἐδόκει οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἡέρι μετέωρον ὄντα,
 5 λαῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου.
 ταύτην ἰδούσα τὴν ὄψιν, παντοίῃ ἐγένετο μὴ ἀποδημῆ-
 σαι τὸν Πολυκράτεα παρὰ τὸν Ὀροίτεα· καὶ δὴ καὶ
 ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντερον, ἐπεφημίζετο. ἃ δὲ
 οἱ ἠπείλησε, ἦν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλόν μιν χρόνον
 10 παρθενεύεσθαι. ἣ δὲ ἡρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι·
 βούλεσθαι γὰρ παρθενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πα-
 τρὸς ἐστέρησθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλῆς 125
 ἀλογήσας, ἔπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτεα, ἅμα ἀγόμενος
 ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἐταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημο-

CXXIV. 2. αὐτοῖσι. αὐτὸς ἀπίπται codd. nonnulli.

quantumvis dehortantibus vatibus atque etiam ami-
 cis, ipse eo proficisci paravit. Adhaec filia eius per
 quietem tale viderat insomnium. Visus ei erat pater
 in aëre sublimis esse, et lavari a Iove, inungi vero
 a sole. Hoc quum ei oblatum esset visum, quovis
 modo contendebat, ne ad Oroetem pater proficisce-
 retur: atque etiam, dum ille actuariam navem con-
 scendebat, ominosis illum verbis est prosecuta. Tum
 ille ei minatus est, *quando salvus redisset, bene*
multos annos illam virginem mansuram: et illa
precata est, ut rata haec fiant; malle se enim per-
diu virginitatem servare, quam patre privari.
 (125.) Polycrates itaque, spreto omni consilio, ad
 Oroefem navigavit, quum alios multos comites se-
 cum ducens, tum in his Democedem, Calliphontis
 filium, Crotoniatam, professione medicum, qui ar-

κῆδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνίτην, ἄνδρα ἱππρόν
 τε ἑόντα, καὶ τὴν τέχνην ἀσκήοντα ἄριστα τῶν κατ' 5
 ἑαυτὸν. Ἀπικόμενος δὲ εἰς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκρά-
 τής, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑαυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν
 ἑαυτοῦ Φρονημάτων· ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων γενό-
 μενοι τύραννοι, οὔδ' εἰς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράν-
 νων ἀξίός ἐστι Πολυκράτει μεγαλοπρεπείην συμβλη- 10
 θῆναι. ἀποκτείνας δὲ μὴ οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀροί-
 τής, ἀνισταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἐπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν
 Σάμιοι, ἀπῆκε, καλεῦν σφείας ἑαυτῷ χάριν εἶδέναι,
 ἑόντας ἐλευθέρους· ὅσοι δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι
 τῶν ἐπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιούμενος εἶχε. 15
 Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλλε παῖσαν τὴν
 ὄψιν τῆς θυγατρὸς· ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως
 υἱοί, ἐχράετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνείς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώ-

fem hanc dexterrime prae caeteris per eam aetatem
 exercebat. Postquam vero Magnesiam Polycrates per-
 venit, misere periit, supplicio et persona ipsius in-
 digno, et ingenio: nam, exceptis Syracusiorum ty-
 rannis, ne unus quidem ex aliis graeci generis ty-
 rannis magnificentia cum Polycrate conferri mere-
 tur. Foedo modo et narratu indigno occisum, cruci
 Oroetes adfixit; quicumque vero ex comitibus illius
 Samii erant, hos dimisit, gratiam sibi habere iubens,
 quod libertatem servarent: quotquot vero peregrini
 aut servi in comitatu eius fuerant, hos vinctos manci-
 piorum loco habuit. Sic *Polycrates ex cruce suspen-*
sus universam filiae visionem explevit: lavabatur
 enim ab Iove, quando pluebat; et inungebatur a
 sole, humorem ipse e corpore emittens. Igitur cu-

ματος ἱεμάδα. Πολυκράτειος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυ-
20 χίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἀμασις ὁ Αἰγύπτου
βασιλεὺς προεμαντεύσατο.

Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεια Πολυκρά- 126
τειος τίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσῳ θάνα-
τον, καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιλείην, μένων ἐν τῇσι
Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφέλει μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ
5 Μηδῶν ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
ταραχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεια τὸν ἐκ Δασκυ-
λείου ὑπαρχον, ὅς οἱ ᾠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεια ἔχον-
τα· κατὰ δὲ, τοῦ Μιτροβάτew τὸν παῖδα Κρανάσπην,
ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλα τε ἐξύβρισε παν-
10 τοῖα, καὶ τινὰ ἀγγαρήϊον Δαρείου ἐλθόντα παρ' αὐ-
τὸν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονήν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει
μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπείσας κατ' οὐδόν·
ἀποκτείνας δὲ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ 127.

mulatae Polycratis felicitates hunc habuere finem,
quemadmodum ei Amasis Aegypti rex ominatus erat.

(126.) Haud vero multo post etiam *Oroeten* dirae
Polycratis ultrices sunt persecutae. Nam mortuo Cam-
byse, regnantibus Magis, Sardibus manens Oroetes,
nihil iuverat rem Persarum, quum eis imperium esset
a Medis ademtum: sed in illa rerum perturbatione
Mitrobaten interfecit, Dascylei praefectum, qui ei
istud de Polycrate exprobraverat; Mitrobatae item
filium Granaspem occidit, ambo spectatos inter Persas
viros; tum et alia multa insolentius gessit, et equitan-
tem Darii nuncium, quum parum grata ipsi essent
quae ille nunciaverat, redeunter collocatis in via insi-
diatoribus occidit, et cadaver cum ipso equo ex homi-

ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμει τὸν Ὀροίτεια τίσασθαι,
 πάντων τε τῶν ἀδικημάτων εἵνεκεν, καὶ μάλιστα Μι-
 τροβάτew καὶ τοῦ παιδός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρα-
 τὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἔδοκεε πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδεόντων ἔτι 5
 τῶν πραγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν
 Ὀροίτεια μεγάλην τὴν ἰσχύϊν πυνθανόμενος ἔχειν τὸν
 χίλιοι μὲν Περσέων ἑδορυφόρον, εἶχε δὲ νομὸν τὸν τε
 Φρύγιον καὶ Λύδιον καὶ Ἴωνικόν. Πρὸς ταῦτα δὴ ὦν
 ὁ Δαρεῖος τὰδε ἐμνηχανήσατο. συγκαλέσας Περσέων 10
 τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τὰδε· „ὦ Πέρσαι,
 „τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστάς ἐπιτελέσει σοφίη.
 „καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ; ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ,
 „βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεια ἢ
 „ζῶντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείναι; ὃς ὠφέλῃσιν μὲν καὶ 15

num conspectu removit. (137.) *Darius* vero, post-
 quam imperium obtinuit, poenas cupiebat ab *Oroete*
 sumere, quum reliquorum omnium flagitiorum caus-
 sa, tum maxime propter Mitrobatae eiusque filii cae-
 dem. Ex aperto vero copias contra eum mittere pa-
 rum consultum ei videbatur, quippe rebus domi non-
 dum satis tranquillis, et imperio recens inito; tum
 quod magnam illi esse potentiam cognoverat, ut cui
 mille praesto essent Persici generis satellites, quique
 Phrygiam, Lydiam atque Ioniam provincias obtineret.
 Quae reputans *Darius*, hancce iniit rationem. Convo-
 catis Persarum spectatissimis, his verbis eos est adlo-
 cutus: *Quis mihi e vobis, Persae, recipiet astu se*
hoc effecturum, non vi et armatorum manu? Nam
ubi prudentiâ opus est, ibi vim adhibere nil adti-
net. Vestrum igitur quis mihi Oroeten aut vivum

„Πέρσας οὐδὲν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν,
 „δύο ἡμέων ἥστωσε, Μιτροβάτεια τέ καὶ τὸν παῖδα
 „αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, καὶ τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, καὶ
 „πεμπομένους ὑπ’ ἐμεῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ ἀνάσχετον
 20 „Φαίνων, πρὶν τι ὦν μέζον ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας
 „κακὸν, καταλαμπτέος ἐστὶ ἡμῖν θανάτω.“ Δα- 128
 ρεῖος μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέ-
 στησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιεῖν ταῦτα. ἐρίζον-
 τας δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι·
 5 παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρ-
 τόντειω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιεῖ τοιαύτη· βιβλία
 γραψάμενος πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγ-
 μάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρεῖου· μετὰ
 δὲ, ἥτις ἔχων ταῦτα εἰς τὰς Σάρδεις. ἀπικόμενος δὲ,

*adduxerit, aut interfecerit? qui de Persis adhuc ni-
 hil bene meruit, sed magnis eos malis adfecit: qui et
 duo e nobis, Mitrobalen eiusque filium, trucidavit,
 et nuncios a me ad illum evocandum missos inter-
 imit, denique insolentiam nullo modo ferendam
 ostentat. Quare, priusquam maius aliquod malum
 Persis infligat, morte nobis occupandus est. (128.)*
 Hoc quum Darius ab illis quaesisset, triginta viri se
 offerebant, quorum unusquisque recipiebat, velle
 se solum rem effectam dare. Quos inter se conten-
 dentes cohibuit Darius, sortiri iubens: quod ubi illi
 fecere, sors prae omnibus Bagaeum contigit, Artontae
 filium. Is igitur sorte ad rem suscipiendam designa-
 tus, hanc rationem iniit. Libellos plures conscripsit,
 variis de rebus agentes, quibus sigillum imposuit
 Darii: dein cum his libellis Sardes proficiscitur. Quo

καὶ Ὀροίτῳ ἐς οὔψιν ἰλθὼν, τῶν βιβλίων ἐν ἑκάστον 10
 περιαιρούμενος, εἰδὼς τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλῆϊ
 ἐπιλέγεσθαι γραμματιστὰς δὲ βασιλῆϊοὺς οἱ πάντες
 ὑπαρχοὶ ἔχουσι· ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, εἰ-
 δὼς τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίετ' ἀπόστασιν
 ἀπὸ Ὀροίτῳ. ὁρέων δὲ σφεας τὰ τε βιβλία σεβομέ- 15
 νους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι
 μεζόνως, δίδοι ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε· „Ω
 „Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δο-
 „ρυφορεῖν Ὀροίτῳ.“ Οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων,
 μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμὰς. ἰδὼν δὲ τοῦτό σφεας ὁ Βα- 20
 γαῖος πειθομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσύνσας,
 τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων δίδοι τῷ γραμματιστῇ, ἐν
 τῷ ἐγέγραπτο· „Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν

postquam advenit, in conspectum Oroetae progressus, singulos deinceps libellos, detracto sigillo, scribae regio tradidit praelegendos: omnibus quippe provinciarum praefectis adsunt regii scribae. Libellos istos Bagaeus tradebat explorandae sententiae caussa satellitum, an ad deficiendum ab Oroeta parati essent futuri. Quos ubi vidit magna veneratione prosequi libellos, maiorique etiam veneratione prosequi ca quae e libellis praelegebantur, alium tradidit libellum, in quo haec erant scripta: *Persae, rex Darius vobis edicit, ne amplius apud Oroetem satellitum fungamini officio.* Et illi, his auditis, lanceas coram eo deposuerunt. Tum vero Bagaeus, videns illos in hac re obtemperantes libello, fidenter postremum libellorum scribae tradidit, in quo scriptum erat: *Rex Darius Persus, qui Sardibus sunt, iubet occidere*

„Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεα.“ Οἱ δὲ δορυ-
 25 Φόροι αἷς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινά-
 κεας, κτείνουσι παρατύκα μιν. Οὕτω δὴ Ὀροίτεα τὸν
 Πέρσῃ Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσις μετῆλθον.

Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεω 129
 χρημάτων εἰς τὰ Σοῦσα, συνήνεκε χρόνον οὐ πολλῷ
 ὕστερον βασιλέα Δαρείω, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρῶσκον-
 τα ἀπὸ ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καὶ κως ἰσχυρο-
 8 τέρως ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ
 τῶν ἁφθῶν. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἐαυτὸν ἔχειν
 Αἰγυπτίων τοὺς δοκούντας εἶναι πρώτους τὴν ἱπτρικὴν,
 τούτοις ἐχοῆτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιάμενοι τὸν
 πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο. ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέ-
 10 ρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δα-
 ρεῖος ἀγρυπνήσας εἶχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί

Oroetem. Quo audito, protinus satellites strinxerunt
 acinaces, illumque interfecerunt. Tali igitur modo
 Oroeten persecutae sunt Dirae Polycratis ultrices
 Samii.

(129.) Postquam Oroetae res familiaris Susa esset
 transportata, ibique iam aderat; accidit haud multo
 post, ut *Dario* regi, inter venandum ex equo desi-
 lienti, pes distorteretur. Et graviore quodam modo
 distortus est; nam astragalus ex articulis exierat. Ita-
 que, quum etiam antea existimasset adesse sibi me-
 dicos Aegyptios, primarios ip̄ arte medicandi viros,
 hisce usus est. At illi torquentes pedem vimque
 magnam adferentes, malum auxerunt. Postquam igi-
 tur totos septem dies septemque noctes insomnes
 egisset; octavo die graviter admodum laboranti *Dario*

αἱ Φλαύρις, παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι
 τοῦ Κροτωνήτεω Δημοκλήδους τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ
 Δαρείῳ· ὁ δὲ ἄγχι μὴ τὴν ταχίστην παρ' ἑαυτὸν ἐκέ-
 λευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροῖτεω ἀνδραπόδοις 15
 ὅκου δὴ ἀπημελημένον, παρῆγον εἰς μέσον, πέδας τε
 130 ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. Σταβέντα δὲ εἰς μέ-
 σον εἰρώτα ὁ Δαρεῖος, τὴν τέχνην εἰ ἐπίστατο. ὁ δ' οὐκ
 ὑπέδεκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑαυτὸν ἐκφῆνας, τὸ παράπαν
 τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπιστευόμενος. κατεφάνη δὲ τῷ Δα-
 ρεῖῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐ- 5
 τὸν, ἐκέλευσε μάστιγας τε καὶ κέντρα παραφέρειν εἰς
 τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, Φας ἀτρε-
 κέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἡτρώ, Φλαύ-
 ρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλ-
 ληνικοῖσι ἡμασι χρεώμενος, καὶ ἥπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ 10

nunciat quispiam, se olim Sardibus Crotoniatae De-
 mocedis artem forte audivisse laudari: rexque illum
 quam primum ad se adduci iussit. Qui ut inter Oro-
 tae mancipia repertus est nescio ubi neglectus, pro-
 ducitur in medium, compedes trahens, et laceros
 pannos indutus. (130.) In medio stantem interro-
 gat rex, an artem calleret: at ille negavit, veritus ne,
 si cognosceretur; nulla ipsi spes reliqua foret in Grae-
 ciam umquam redeundi. *Darius* vero satis intelligens
 dissimulare hominem, et gnarum esse artis; fla-
 gella et stimulos iussit in medium proferri. Tum ille
 professus ait, adcurate quidem se artem non callere,
 sed aliquantulam eius notitiam habere ex consuetu-
 dine quam cum medico quodam habuisset. Deinde,
 quum rex se illi permisisset, graecanicis adhibit

προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίη, καὶ ἐν χρό-
 νῳ ὀλίγῳ ὑγίᾳ μιν ἔόντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπί-
 ζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. Δωρέεται δὴ μιν μετὰ ταῦτα
 ὁ Δαρῖος πεδέων χρυσεῶν δύο ζεύγασι. ὁ δὲ μιν ἐπέ-
 15 ρετο, εἴ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν
 ὑγία ἐποίησε. ἥσθεις δὲ τῷ ἐπεὶ ὁ Δαρῖος, ἀποπέμ-
 πει μιν παρὰ τὰς ἑωυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ
 εὐνοῦχρι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας, ὡς βασιλεῖ οὗ-
 τοσ' εἴη ὅς τὴν ψυχὴν ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐ-
 20 τῶν ἐκάστῃ Φιάλῃ, τοῦ χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἔδωρέετο
 Δημοκῆδεα οὕτω δὴ τι δαψιλῇ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀπο-
 πίπτοντας ἀπὸ τῶν Φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰ-
 κέτης, τῷ ὀνόματι ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χεῖμα
 πολλὸν τι χρυσοῦ συνελέχθη.

medicamentis, et lenibus post vehementiora admotis,
 effecit ut et somnum caperet rex, et brevi tempore
 sanum incolumemque praestitit, quum numquam
 ille rectum pedis usum se recepturum sperasset. Inde
 duobus paribus aurcarum compedum donatus a Dario
Democedes, quaerit ex rege, *an consulto duplex*
malum ipsi reddat propterea, quod sanum illum
praestitisset? Quo verbo delectatus Darius, ad ux-
 ores suas eum ablegavit; quibus eunuchi, eum pro-
 ducentes, dicebant, *esse hunc qui vitam regi reddi-*
disset. Et earum unaquaeque, phialâ [aurum e cista]
 hauriens, tam largo auri munere simul cum theca
 [cum ipsa phiala] *Democeden* donavit, ut famulus,
 qui eum sequebatur, cui nomen erat Sciton, ex sub-
 lectis stateribus qui de phialis in terram deciderant,
 ingentem auri vim sibi collegerit.

- 131 Ὁ δὲ Δημοκῆδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμῆ-
 νος, Πολυκράτει ὤμιλῃσι. πατρὶ συνείχeto ἐν Κρότωνι,
 ὀργὴν χαλεπῶ· τοῦτον ἐπεὶ τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν,
 ἀπελυπὼν, οἶχeto ἐς Αἶγιναν. καταστάς δὲ ἐς ταύτην,
 τῷ πρώτῳ ἔτει ὑπερεβάλετο τοὺς πρώτους ἰητροὺς, 5
 ἀσκευῆς περ ἐὼν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν
 τέχνην ἐστὶ ἐργαλῆια. καὶ μιν δευτέρῳ ἔτει ταλάντου
 Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθεῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτει Ἀθηναῖοι,
 ἑκάστῳ μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτει Πολυκράτης δυὼν τα-
 λάντων. οὕτω μὲν ἀπίκeto ἐς τὴν Σάμον. Καὶ ἀπὸ 10
 τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκί-
 μησαι· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτω-
 νῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνά τὴν Ἑλλάδα εἶναι· δεύτε-
 ροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον καὶ Ἀρ-
 132 γεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε δὲ

(131.) *Democedes* hic tali ratione, relicta Cro-
 tone, in Polycratis pervenerat familiaritatem. Crotone
 premebatur a patre difficili et iracundo: quem quum
 ferre non possēt, relicto eo Aeginam abiit. Ibi quum
 sedem suam fixisset, primo anno primarios supera-
 vit medicos, imparatus licet, et instrumentis omni-
 bus carens quibus ad eam artem exercendam vulgo
 utuntur. Itaque secundo anno Aeginetae publice eum
 talento conduxerunt; tertio anno Athenienses, centum
 minis; quarto vero anno Polycrates duobus talentis.
 Hoc modo Samum venerat. Et inde ab hoc viro ma-
 xime inclaruerunt *Crotoniatae medici*. Fuit enim
 tempus quum primarii in Graecia medici dicerentur
 esse Crotoniatae; tum secundi ordinis, *Cyrenaei*.
 Per idem tempus Argivi primarii inter Graecos mu-

ὁ Δημοκλήδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξηισάμενος Δαρείον,
οἰκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλεῖ· ἐγε-
γόνει· πλὴν τε ἐνὸς τοῦ ἐς Ἑλλήνας ἀπίναί, πάντα
5 τὰ ἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους
ἡτρους, οἱ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνα-
σκολοπιεῖσθαι, διότι ὑπὸ Ἑλλήνος ἡτροῦ ἐσσωθήσαν,
τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο
δὲ, μάντιν Ἥλειον Πολυκράτῃ ἐπισπόμενον, καὶ ἀπη-
10 μελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοις, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέ-
γιστον πρῆγμα Δημοκλήδης παρὰ βασιλεῖ.

Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τὰδε ἄλλα συνή- 133
νικε γενέσθαι. Ἀτόσση, τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δα-
ρείου δὲ γυναικί, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ Φῦμα· μετὰ
δὲ, ἱεραγὴν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν

aici ferebantur. (132.) Tunc vero *Democedes*, post-
quam *Darium* persanavit, maximam *Susis* domum
habuit, et regis fuit commensalis: denique, praeter-
quam quod in *Graeciam* redire non licuit, omnium
rerum copia adfluebat. Idem *Aegyptios* medicos, qui
regem prius curaverant, et nunc in eo erant ut regis
iussu palis transfigerentur, quoniam a Graeco medico
fuissent superati, hos a rege deprecatus conservavit:
item *Eleum* vatem, qui, *Polycratem* secutus, nunc
inter mancipia neglectus latebat, servitute liberavit.
Plurimum enim apud regem *Democedes* valebat.

(133.) Haud vero ita multo post, aliud quidpiam
forte fortuna accidit huiusmodi. *Atossae*, *Cyri* filiae,
uxori *Darii*, ortus erat in mamma tumor; qui post-
quam erupit, latius serpebat. Quamdiu minor erat

ἔλασσαν, ἡ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε 5
οὐδενί· ἐπὶ τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δη-
μακῆδεα, καὶ οἱ ἐπέδεξε. ὁ δὲ, φᾶς ὑγίεια ποιήσειν,
ἐξορκῶ μιν, ἡ μὲν οἱ ἀντυπουργήσειν ἐκείνην τοῦτο τὸ
ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰ-
134 σχύνην ἐστὶ φέροντα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα
ἰώμενος ὑγίεια ἀπέδεξε, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ
τοῦ Δημακῆδεος ἡ Ἀτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δα-
ρεῖῳ λόγον τοιόνδε· ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν το-
,,σαύτην, κατέησαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος οὔτε δύ- 5
,,ναμιν Πέρσῃσι. οἶκος δὲ ἐστὶ ἄνδρα, καὶ νέον, καὶ
,,χηρημάτων μεγάλων δεσπότην, φαίνεσθαι τι ἀποδυ-
,,κνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς
,,ἄρχονται. ἐπ' ἀμφοτέρω δέ τοι φέροι ταῦτα ποιέειν,
,,καὶ ἵνα σφίων Πέρσαι ἐπιστεύωσιν ἄνδρα εἶναι τὸν 10

tumor, occultabat eum Atossa, prae pudore nemini indicans: ubi vero iam male erat adfecta, accersito Democedi tumorem monstravit. Et ille, sanitati se eam restitutum professus, persuadet reginae, ut interposito iureiurando ipsi promitteret, *vicissim ipsam illi in eo quod oraturus esset* (nihil autem se petituturum adfirmat quod dedecus adferre possit) *operam suam esse collaturam.* (134.) Deinde, quum adhibitis remediis sanam Democedes praestilisset, tum ab illo edocta Atossa his verbis Darium, dum cubitum eunt, adlocuta est: *Tantis, o Rex, quum sis viribus instructus, otiosus sedes; nec populum ullum aut potentiam adquiris Persis. Aequum est tamen, ut vir et aetate florens, et magnarum opum dominus, aliquod factum a se gestum ostendas, quo*

„πρεσβυτά, καὶ ἵνα τρίζωνται πολέμῳ, μηδὲ σχο-
 „λὴν ἄγοντες, ἐπιβουλευσὶ τοι. νῦν γὰρ ἂν τι καὶ
 „ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην αὐξανόμενῳ
 „γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ Φρένες· γηρά-
 15 „σκοντι δὲ συγγραύσκουσι, καὶ εἰς τὰ πρήγματα πάν-
 „τα ἀπαμβλύνονται.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς
 ἔλεγε. ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε· „ὦ γυναῖ, πάντα ὅσα
 „περ αὐτὸς ἐπινοέω ποιήσῃ, εἰρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβού-
 „λευμαι, ζεύξας γέφυραν, ἐκ τῆσδε τῆς ἡπείρου εἰς
 20 „τὴν ἐτέρην ἡπείρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι· καὶ ταῦ-
 „τα ὀλόγου χρόνου ἔσται τελεύμενα.“ Λέγει Ἄτοσ-
 σα τὰδε· „Ὅρα νυν, εἰς Σκύθας μὲν τὴν πρῶτην ἵεναι
 „ἔασον· αὐτοὶ γὰρ, ἐπεὰν σὺ βούλῃ, ἔσονται τοι. σὺ
 „δὲ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι· ἐπιθυμέω γὰρ.

*Persae etiam intelligant, a viro se regi. Duobus
 autem modis tibi hoc facere conducet, ut et Persae
 sciant virum esse qui illis praesit, et ut ipsi bellis
 occupentur, ne, dum otium agunt, tibi insidien-
 tur. Nunc enim praeclarum aliquod edere facinus
 licet, dum viget aetas; nam augescente corpore
 augmentur et animi vires; senescente autem corpore,
 etiam ingenium senescit, et ad res omnes hebeta-
 tur. Quae quum illa, ut erat edocta, dixisset, in
 hunc modum Darius respondit: Quae ego ipse fa-
 cere destinaveram, ea tu omnia, uxor, dixisti. Con-
 stitutum enim habeo, duabus continentibus ponte
 iunctis, ex nostra continente in alteram trans-
 gredi, et Scythis bellum inferre: atque haec brevi
 effecta dabo. Tum Atossa, Ecce nunc! ait, adversus
 Scythas primum proficisci omitte: hi enim, quan-
 documque volueris, in tua erunt potestate: at tu*

„λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι Θερ- 25
 „παίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικάς καὶ Κορινθίας.
 „ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδewτάτον ἀνδρῶν πάντων δέξαι
 „τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τούτων
 „ὅς σευ τὸν πόδα ἐξήσατο.“ Ἀμείβεται Δαρεῖος·
 „ὦ γύναι, ἐπεὶ τοῖνυν τοι δοκεῖ τῆς Ἑλλάδος ἡμέας 30
 „πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκεῖ Περ-
 „σέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι, ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέ-
 „γεις, πέμψαι ἐς αὐτούς· οἱ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκα-
 „στα αὐτῶν, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα, ἐξῆπι-
 135 „στάμενος, ἐπ' αὐτούς τρέψομαι.“ Ταῦτα εἶπε καὶ
 ἅμα ἔπος τε, καὶ ἔργον ἐποίησε. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα
 ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους
 πυτικάδεκα, ἐντέλλετό σφι, ἐπομένους Δημοκῆδεϊ,

mihi in Graeciam suscipe expeditionem: cupio enim, de quibus fando audiui, Lacaeas et Argivas et Atticas atque Corinthias habere famulas. Est autem tibi praesto vir omnium maxime idoneus, qui cuncta tibi in Graecia demonstret et viae dux sit; is qui tuum pedem sanavit. Respondit Darius: Quoniam igitur tibi placet, mulier, ut Graeciam statim experiamur, consultius mihi videtur exploratores primum, unā cum hoc quem tu dicis, eo mittere; qui, postquam res Graecorum cunctas cognoverint spectaverintque, nobis sint renunciaturi. Ac deinde, rebus omnibus recte cognitis, arma contra illos convertam. (135.) Haec ille dixit: et dictum factum. Simul ac enim dies illuxit, quindecim probatos ex Persis viros vocat, eisque dat manda-

5 διεξελθεῖν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅπως τε
 μὴ διαδρῆσεται σφῆας ὁ Δημοκῆδης, ἀλλὰ μιν πάν-
 τως ὀπίσω ἀπάξουσιν. ἐντειλάμενος δὲ τούτοις ταῦτα,
 δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκῆδεα, ἐδέετο αὐτοῦ, ὅπως
 ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι
 10 Πέρσῃσι, ὀπίσω ἤξει. δῶρα δὲ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι
 ἀδελφοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπιπλα λαβόντα
 ἄγειν, φᾶς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν· πρὸς
 δὲ, ἐς τὰ δῶρα ὁλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλη-
 σας ἀγαθῶν πανταίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δα-
 15 ρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοί, ἀπ' οὐδενὸς δολεροῦ νόου
 ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα. Δημοκῆδης δὲ, δῶσας μὴ εὖ
 ἐκπειρώτο Δαρεῖος, οὐ τι ἐπιδραμὼν πάντα τὰ διδο-

tum, ut Democeden comitantes maritima Graeciae
 loca lustrent, nec vero committant ut ab ipsis pro-
 fugiat Democedes, sed omnino illum reducant. Hæc
 postquam his mandata dedit, dein ipsum vocat Demo-
 ceden, illumque orat, ut, postquam itineris dux
 in Graeciam Persis illis fuisset, totamque eis de-
 monstrasset, ad se revertatur; iubetque eum, ut
 sua omnia quæ moveri possent secum sumat, et
 dono adferat patri fratribusque; quorum loco se
 illi alia multis partibus copiosiora in vicem da-
 turum confirmat; præterea ad transferenda dona
 onerariam navem se ei adtributurum, ait, omni-
 genis bonis refertam, quæ simul cum eo sit navi-
 gatura. Darius igitur, ut mihi videtur, nullo do-
 loso consilio hæc ei est pollicitus. Democedes vero,
 veritus ne se rex tentaret, non cupide oblata omnia
 arripuit: sed, res suas, ait, Susis se relicturum,

μενα εἴδικοτο· ἀλλὰ, τὰ μὲν ἰωυτοῦ κατὰ χάριν, ἔφη, καταλέγειν, ὅσα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μὲν τοι Ὀλεάδα, τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο εἰς τὴν δωρεὴν 20 τοῖσι ἀδελφοῖσι, δεκῆσθαι ἔφη. ἐντυλάμενος δὲ καὶ τούτοις ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν.

- 136 Καταβαίντες δὲ οὕτω εἰς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης εἰς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι καὶ γαυλὸν μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον εἰς τὴν Ἐλλάδα· προσίσχοντες δὲ, αὐτῆς τὰ παραθαλάσσια 5 ἐθηῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο· εἰς δὲ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστότατα θησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίας εἰς Τάραντα. Ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ρηστώνης τῆς Δημοκίδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν

ut post reditum eas haberet; onerariam autem navem, quam ei promitteret Darius ad dona fratribus perferenda, accipere se, ait. Haec igitur mandata postquam et Persis et Democedi Darius dedit, ad mare eos dimisit.

(136.) Itaque hi quum in Phoenicem et Phoenices urbem Sidonem descendissent, protinus duas triremes instruxerunt, simulque cum his ingentem gaulum (onerariam navem) omni bonorum genere impleverunt; rebusque cunctis praeparatis, in Graeciam navigarunt. Quo ubi adpulerunt, oras omnes contemplati sunt descripseruntque: deinde, postquam pleraque et maxime notabilia spectarunt, Tarentum in Italiam pervenerunt. Ibi vero Democedi indulgens Aristophilides, rex Tarentinorum, et gubernacula

10 τὰ πηδάλια παρέλυσεν τῶν Μηδικῶν νεῶν· τοῦτο δὲ,
αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν ἔόν-
τας. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκῆδης ἐς
τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπικνέμενος δὲ ἤδη τούτου ἐς
τὴν ἑαυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσεν τοὺς Πέρσας, καὶ
15 τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλέοντες δὲ ἐν- 137
θεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκῆδεα, ἀπικνέον-
ται ἐς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ μιν ἀγοράζοντα, ἀπτον-
το αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητῶν οἱ μὲν, καταρρώδον-
5 τες τὰ Περσικὰ πρῆγματα, προϊέναι ἐτοῖμαι ἔσαν· οἱ δὲ
ἀντάπτοντό τε, καὶ τοῖσι σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρ-
σας, προϊσχομένους ἔπεα τάδε· „Ἄνδρες Κροτωνιῆται,
„ὄρατέ τὰ ποίετε· ἄνδρα βασιλῆος δρηπέτην γενόμε-
„νον ἔξαιρέεσθε. κῶς ταῦτα βασιλῆϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει
10 „, περιυβρίσθαι· κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιούμενα ἔξει κα-

navium Medicarum solvi iussit, et ipsos Persas deti-
nuit, tamquam speculatores: interimque, dum illis
hoc accidit, Democedes Crotonem abiit. Qui post-
quam domum ad suos pervenit, Persas Aristophili-
des custodiâ cmisit, et, quae de navibus eorum de-
merat, illis restituit. (137.) Inde Persae navibus
profecti, Democeden persequentes, Crotonem perve-
nerunt: ubi quum eum in foro invenissent versan-
tem, manus ei iniecerunt. Ibi tum Crotoniatarum alii,
Persarum opes veriti, tradere illum parati erant: alii
vero Persis vicissim manus iniicientes, fustibus eos
percutiebant. Quibus illi haec verba proferebant:
*Viri Crotoniatae, videte quid faciatis! hominem,
qui Regis servus fugitivus est, eripitis. Quomodo
rex Darius patienter feret tali contumelia adfici?*

„λῶς, ἢ ἀπέλθοι ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε προτέ-
 „ρη στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέραν ἀνδραπέ-
 „διζεσθαι περυσόμεθα;“ Ταῦτα λέγοντες, τοὺς Κρο-
 τωνιῆτας οὐκ ὦν ἐπειθον· ἀλλ' ἐξαιρέοντες τε τὸν Δη-
 μοκῆδα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο αἰπαι- 15
 θέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω εἰς τὴν Ἀσίην, οὐδ' ἐτι ἐξή-
 τησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμα-
 θῶν, ἐστειρημένοι τοῦ ἡγεμόνος. Τοσόνδε μέντοι ἐντέ-
 λατο σφὶ Δημοκῆδης ἀναγομένοις, καλεῶν εἰπεῖν
 Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἄρμοσται τὴν Μίλωνος θυγατέρα 20
 Δημοκῆδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστῆα Μίλωνος
 ἦν ὄνομα πολλὸν παρὰ βασιλῆϊ. κατὰ δὲ τοῦτό μοι
 δοκέει σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τέλοςας χρήματα
 μεγάλα Δημοκῆδης, ἵνα Φανῇ πρὸς Δαρείου εἶναι καὶ
 138 ἐν τῇ ἐαυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότω-

*et quo pacto vobis impune abibit facinus, si nobis
 illum eripueritis? Cui prius, quam huic civitati,
 bellum inferemus? quam priorem sub iugum mit-
 tere conabimur? Haec illi dicentes non moverunt
 Crotoniatis: sed, erepto sibi Democede, atque etiam
 gaulo spoliati, quem adduxerant, in Asiam sunt re-
 versi; neque porro Graeciam adire aliasque Graeciae
 partes cognoscere cupivere, duce privati. Hoc tamen
 eis abeuntibus mandatum Democedes dedit, nuncia-
 rent Dario, Democeden filiam Milonis sibi despon-
 disse uxorem. Erat enim apud regem celebre Milonis
 nomen luctatoris: atque hac nimirum de causa vide-
 tur mihi Democedes, magna vi pecuniae erogata, pro-
 perasse hoc matrimonium, ut adpareret Dario, esse
 ipsum etiam in patria spectatum virum. (138.) Cro-*

νος οἱ Πέρσαι, ἐκπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην καὶ
σφίας, δουλεύοντας ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντίνος
Φυγάς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρῖον.
5 ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἐτοῖμος ἦν δίδόναι τούτο ὅ τι βούλοιτο
αὐτός. Γίλλος δὲ αἰρείεται κάτωδόν οἱ ἐς Τάραντα γε-
νέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφερόν. ὥα δὲ μὴ
συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἣν δὲ αὐτὸν στόλος μέγας
πλήρῃ ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούρους ἀπεχρᾶν οἱ,
10 ἔφη, τοὺς κατὰγοντας γίνεσθαι δοκέων, ἀπὸ τούτων,
ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων, μάλιστα δὲ τὴν κά-
τωδόν οἱ ἔσοσθαι. Δαρῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπέτελλε
πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατὰγειν σφίας ἐκέ-
λευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρῖον Κυ-
15 διοι, Ταραντίνους οὐκ ὦν ἐπιβον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν

tone profecti Persae, cum navibus in Iapygiam [Apu-
liam] eiectioni sunt: ubi quum in servitutem essent re-
ducti, *Gillus* eos liberavit, exsul Tarentinus, et ad
regem *Darium* reduxit. Pro quo beneficio quum ei,
quidquid postulasset, dare paratus rex esset; *Gillus*,
exposita sua calamitate, petiit ut in patriam Taren-
tum ex exsilio restitueretur. Ne autem Graeciam
conturbaret, si propter ipsum magna classis in Ita-
liam navigaret, *Cnidios solos*, ait, *ad se reducendum sufficere*; ratus, ab his maxime, quippe Taren-
tinorum amicis, reditum sibi procuratum iri. Id *Darius*
recepit ei, et promisso stetit: misso enim ad
Cnidios nuncio, imperavit his ut Tarentum reduce-
rent *Gillum*. Sed *Cnidii*, *Dario* obsequentes, Taren-
tinis ut eum reciperent non persuaserunt; ad vim vero
adhibendam parum validi erant. Ita igitur hac res

προσφέρειν. Ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη· οὗτοι δὲ πρῶ-
τοι ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπίκοντο Πέρσαι,
καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατασκόποι ἐγένοντο.

- 139 ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμων βασιλεὺς Δαρεῖος αἰ-
ρεῖται, πολλῶν παστῶν πρῶτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβά-
ρων, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην. Καμβύσῃ τοῦ Κύρου
στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ ἐς τὴν
Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς οἶκος, κατ' 5
ἐμπορίην· οἱ δὲ, στρατευόμενοι· οἱ δὲ τινες, καὶ αὐτῆς
τῆς χώρας θεηταί· τῶν ἦν καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκειος,
Πολυκράτειός τε ἐὼν ἀδελφεός, καὶ Φεύγων ἐκ Σά-
μου. Τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίη τις
τοιήδε· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν, 10
ἤγοραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δο-
ρυφόρος τε ἐὼν Καμβύσῃ, καὶ λόγου οὐδενός κω με-

gestae sunt: hique primi fuere Persae, qui ex Asia in
Graeciam venere, et talem ob causam speculatum
erant missi.

(139.) Post haec *Samum* cepit rex *Darius*: est-
que haec prima ex urbibus vel Graecorum vel bar-
barorum, quae sub illius imperio vi capta est. Capta
est autem tali ex causa. Quo tempore Cambyse ex-
peditionem in Aegyptum suscepit, frequentes Graeci
in Aegyptum venerant; alii (ut consentaneum est)
negotianti causa, alii militandi, alii solummodo
spectandae gratia regionis. Horum in numero *Sylo-*
son erat, Aeacis filius, frater Polycratis, Samo exsu-
lans. Huic Sylosonti, talis quaedam oblata fortuna
est. Sumto rutilo pallio, hoc circumdatus obambula-
bat Memphi in foro: quem ubi conspexit *Darius*,

γάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν προσελ-
θὼν ᾤνετο. ὁ δὲ Συλοσῶν, ὁρῶν τὸν Δαρεῖον μεγά-
15 λως ἐπιθυμῶντα τῆς χλανίδος, θεῖν τύχῃ χρειόμενος,
λέγει· „Ἐγὼ ταύτην πωλέω μὲν οὐδενὸς χρημάτων·
„δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι πάντως
„τοι.“ Αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ
εἶμα. Ὁ μὲν δὲ Συλοσῶν ἡπίστατό οἱ τοῦτο ἀπο- 140
λωλέναι δι' εὐηθίην. ὡς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος
Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ Μάγῳ ἐπανέστησαν οἱ
ἐπτά, καὶ ἐκ τῶν ἐπτά Δαρεῖος τὴν βασιλικὴν ἔσχε·
5 πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν, ὡς ἡ βασιλικὴ περιελήλυθοι ἐς
τοῦτον τὸν ἄνδρα, τῷ κατὰ αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ
δεσφέντι τὸ εἶμα. ἀναβαὶς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἔζητο ἐς
τὰ πρόθυρα τῶν βασιλικῶν οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρεῖου

qui satelles tunc erat Cambysis, nec ullo dum no-
mine clarus; cupidine pallii captus, adit Sylosontem,
illud mercaturus. Syloson, vehementer cupidum ami-
culi videns Darium, divino quodam instinctu ait:
*Equidem hoc pallium nullo vendo pretio: do tibi
vero gratis, si omnino ita tuum illud fieri cupis.*
Quo laudato responso, accipit pallium Darius. (140.)
Iamque existimabat Syloson, se propter nimiam animi
bonitatem amiculum hoc perdidisse. Interiecto vero
tempore, postquam mortuo Cambyse adversus Ma-
gum coniuraverant septemviri, et ex septem virorum
numero *Darius* regnum obtinuerat; rescivit *Sylo-*
son, in manus eiusdem viri transiisse regnum, cui
olim ipse in Aegypto amiculum, cuius ille fuisse cu-
pidus, dono dedisset. Itaque Susa adscendit, sedens-
que in vestibulo aedium regiarum, ait, *se de Dario*

εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πύλα-
 ρος τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει πρὸς αὐτόν· 10
 „Καὶ τίς ἐστὶ Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃ ἐγὼ προαιδού-
 „μαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβηκε δ' ἢ
 „τις ἢ οὐδεὶς καὶ παρ' ἡμῶς αὐτῶν. ἔχω δὲ χρέος
 „εἰπεῖν οὐδὲν ἄνδρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παρὰ
 „γετε ἔστω, ἵνα εἰδῶ τί θύλων λέγει ταῦτα.“ Πα- 15
 ρῆγος ὁ πύλαρος τὸν Συλοσῶντα· στάντα δὲ ἐς μέσον
 εἰσάγει· οἱ ἑρμηνεῖς τίς τε εἶη, καὶ τί ποιήσας, εὐερ-
 γέτης φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάν-
 τα τὰ περὶ τὴν χλαμίδα γινόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἶη
 καῖνος ὁ δούλος. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρῆος· „ὦ 20
 „γυναῖκατε ἀνδρῶν, σὺ καῖνος εἶ, ὃς ἐμοὶ οὐδεμίᾳ
 „ἔχοντί καὶ δύναμιν ἔδωκας, εἰ καὶ σμικρὰ; ἀλλ'

bene meruisse. Id ubi audivit portae custos, renun-
ciavit regi; et ille miratus, ait secum ipse: Quis
tandem Graecus est, qui bene de me meruerit, cui
ego gratiam debeam, qui nuper modo regnum ob-
tinui? Vix unus aut nullus adhuc ex illa gente
ad me adscendit: neque quidquam dicere possum
quod Graeco cuiquam homini debeam. Verum ta-
men producite eum intro, ut sciam quid sibi velit
homo, quod istud dicat. Introducit ianitor Sylo-
sontem; stantemque in medio interrogant interpre-
tes, quis sit: quove facto bene se de Rege meruisse
dicat. Exponit igitur ille rem omnem ad amiculum
spectantem; adfirmatque se illum esse qui ei illud
dono dederit. Tum rex, O liberalissime hominum,
ait, tu ergo ille es, qui mihi nullam dum potesta-
tem habenti donum dedisti? quod etsi exiguum,

270, 45.

- „ὦν ἴση γε ἡ χάρις ὁμοίως ὥς εἰ νῦν κοῖνόν τι μέγα
 „λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλετον
 25 „δίδωμι, ὥς μὴ κοτέ τοι μεταμелήσῃ Δαρεῖον τὸν
 „Υστάσπεος εὖ ποιήσαντι.“ Λέγει πρὸς ταῦτα ὁ
 „Συλοσῶν. „Ἐμοὶ μῆτε χρυσόν, ὦ βασιλεῦ, μῆτε
 „ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασώσάμενός μοι δὸς τὴν πα-
 „τρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ Πολυκρά-
 30 „τος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτῳ, ἔχει δοῦλος ἡμέτερος·
 „ταύτην μοι δὸς ἀνεὺ τῆς Φόνου καὶ ἑξαδραποδίστιος.“
 Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιὴν τε καὶ 141
 στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἐπτά γενόμενον· ἐν-
 τειλόμενος, ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιεῖν
 ἐπιτελεῖα. καταβάς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης,
 5 ἔστειλε τὴν στρατιήν.

Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ 142

*tamen prorsus aequale est beneficium, ac si nunc
 magnum quidpiam alicunde accipiam. Pro quo
 tibi ego ingens auri argentique pondus reddo, ne
 umquam te poeniteat, Dario Hystaspis filio bene-
 ficium contulisse. Ad haec Syloson: Nec auro me,
 Rex, nec argento dona: sed patriam meam Samum
 serva, mihiq̄ue redde; quam nunc, postquam fra-
 ter meus Polycrates ab Oroete interfectus est,
 tenet servus noster. Hanc mihi da, a caedibus et
 servitute liberatam. (141.) His auditis, Darius exer-
 citum misit ducemque Otanen, unum e numero sep-
 tem virorum, cui mandat ut omnia effecta det quae
 Syloson petiisset. Itaque ad mare descendit Otanes,
 exercitumq̄ue contraxit.*

(142.) *Sam̄i tunc imperium tenebat Maeandrius.*

κράτος, ἐπιτροπαίην παρὰ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν
 ἀρχήν· τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλευμένῳ γενέσθαι, οὐκ
 ἐξεγένετο. Ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγγέλλῃ ὁ Πολυκράτεος 5
 θάνατος, ἐποίηε τοιαύδε. πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου
 βωμὸν ἰδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὖρισε τοῦτο,
 τὸ νῦν ἐν τῷ προαστείῳ ἐστί. μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπεπαύητο,
 ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστών, ἔλεξε τάδε·
 „Ἐμοί, ὥς ἴστε καὶ ὑμεῖς, σκῆπτρον καὶ δύναμις πα-
 „σα ἡ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καὶ μοι παρέχει 10
 „νῦν ὑμέων ἀρχεῖν· ἐγὼ δὲ, τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσ-
 „σω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γάρ μοι
 „Πολυκράτης ἤρεσκε διαπόζων ἀνδρῶν ὁμοίαν ἑαυτοῦ,
 „οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιεῖ. Πολυκράτης μὲν
 „νῦν ἐξέπλησε μοῖρην τὴν ἑαυτοῦ· ἐγὼ δὲ εἰς μέσον 15

Maeandrii filius, cui cura regni a Polycrate fuerat com-
 missa. Hic, quum voluisset vir esse omnium iustissi-
 mus, perficere propositum non potuerat. Postquam
 enim nunciatus ei interitus erat Polycratis, haecce
 fecit. Primum, *Iovis Liberatoris* aram constituit, et
 templum circa illam designavit, hoc ipsum quod etiam
 nunc est in suburbio. Dein, hoc perfecto, concione
 convocata civium omnium, haec apud eos verba fecit.
Mihi, ut etiam nostis ipsi, sceptrum Polycratis
atque potestas omnis commissa est: nihilque nunc
prohibet, quo minus regnum in vos capessam. At,
quod in aliis ego reprehendo; id quoad in me est,
non faciam ipse: nec enim mihi Polycrates placuit,
in viros sibi pares dominium exercens; nec alius
quisquam, qui hoc facit. Polycrates igitur nuno
fatum suum explevit: ego vero, regnum in medio

270, 74.

„τὴν ἀρχὴν τιθεῖς, ἰσανομένη ὑμῖν προαγορεύω. Τόσα
 „δε μέντοι δικαῖα γέρεα ἐμευτῷ γενέσθαι· ἐκ μὲν γε
 „τῶν Πολυκράτεος χρημάτων, ἐξαίρετα ἐξ τάλαντά
 „μοι γενέσθαι· ἱρωσύνην δὲ πρὸς τούτοις αἰρέυμαι αὐ-
 20 „τῷ τ' ἐμοὶ, καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοις, τοῦ
 „Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτὸς τε ἱρὸν ἰδρυσάμην,
 „καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῶν περικτήσῃμι.“ Ὁ μὲν δὲ ταῦ-
 τα τοῖσι Σαμίοις ἐπαγγέλλετο· τῶν δὲ τις ἐξανα-
 στας εἶπε· „Ἀλλ' οὐδ' ἄξιός εἰ σύ γε ἡμέων ἀρχεῖν,
 25 „γεγονώς τε κακὸς καὶ ἐὼν ὀλεβρὸς· ἀλλὰ μᾶλλον
 „ὅπως λόγον δώσεις τῶν μετεχείριστας χρημάτων.“
 Ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀσπόισι δόκιμος, τῷ οὐνομα 143
 ἦν Τελέσαρχος. Μαιάνδριος δὲ, νόῳ λαβὼν, ὡς, ἰεὶ
 μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος κα-
 ταστήσεται, οὐδ' ἔτι ἐν νόῳ εἶχε μετέναι αὐτήν. ἀλλ'

deponens, iuris aequabilitatem vobis pronuncio.
Aequum tamen censeo, ut haecce mihi praemia
honoresque tribuantur: ex pecuniis Polyoratis
praecipua sex talenta: tum sacerdotium mihi meis-
que in omne tempus posteris postulo Iovis Libe-
ratoris, cui et templum ego dedicavi, et [eius no-
mine] libertatem vobis trado. Haec quum a Samiis
 Maeandrius postulasset, surgens aliquis ait: *At non*
tu dignus es qui nobis imperes, pravus qui fuisti
et pestifer homo; quin potius dignus es qui pecu-
niarum, quas administrasti, reddas rationem.
 (143.) Haec dixit homo spectatus inter cives, cui
 erat nomen *Telesarchus*. Tum vero *Maeandrius*, ac-
 cum reputans, si dominatum ipse deponeret, fore ut
 alius quispiam in ipsius locum tyrannus constitua-

ὡς ἀνχώρησεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα 5
 ἕκαστον, ὡς δὲ λόγον τῶν χρημάτων δάσων, συνέλα-
 βέ σφιας καὶ κατέδησεν. οἱ μὲν δὲ ἐδεδέατο· Μαιάν-
 δριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβεν νοῦσος. ἐλπίζων δὲ μιν
 ἀποθανέσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὐνόμα ἦν Λυκάρετος,
 ἵνα εὐπετιοτέρως κατὰσχη τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγμα- 10
 τα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὲ,
 ὡς οἴκασιν, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι.

144 Ἐπειδὴ ὧν ἀπίκοντο εἰς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κα-
 τάγοντες Συλοσῶντα, οὐ τε τίς σφι χεῖρας ἀνταίρε-
 ται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἐτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιαν-
 δρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρῆσαι
 ἐκ τῆς νήσου. καταινέσαντος δ' ἐπὶ τούτοις Ὀτάνῳ 5

tur, ne quidem amplius deponere potestatem decre-
 vit. Sed, postquam in arcem est reversus, singulos
 deinceps ad se vocavit, quasi rationem redditurus
 administratae pecuniae; eosque comprehensos, in
 vincula coniecit. Qui dum ita in custodia servantur,
 posthaec Macandrius in morbum incidit. Tunc frater
 eius, cui nomen erat Lycaretus, moriturum illum
 ratus, quo facilius ipse rerum Sami potiretur, vin-
 ctos cunctos interfecit. Nec enim, ut videtur, vo-
 luerant illi [ea conditione quam eis Lycaretus propo-
 suit] liberari.

(144.) Iam postquam Persae Samum venerunt,
 Sylosontem in regnum restitutori, nemo manus con-
 tra eos sustulit: sed, qui Macandrio credebant, atque
 ipse etiam Macandrius, professi sunt, paratos se
 esse data fide excedere insulam. Quam conditionem

καὶ σπυσαμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θρό-
νους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκατέατο.

Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαρογότερος, 145
τῷ ὄνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὁ τι δὴ ἐξαμαρτῶν, ἐν
γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ προ-
σόμενα, καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὥς εἶδε τοὺς
5 Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέ-
γων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ἐπακούσας
δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ'
ἑαυτοῦ. ὥς δὲ ἄχθη τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακί-
ζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιά-
10 δε· „ Ἐμὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἔοντα σεαυτοῦ ἀδελ-
„ φεόν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δήσας γορ-
„ γύρης ἡζήσας· ὀρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς

quum probasset *Otanes*, fidemque dedisset et acce-
pisset; Persarum nobilissimi, positis sellis, ex ad-
verso arcis residebant. (145.) Erat *Macandrio* ty-
ranno frater haud satis compos mentis, nomine *Cha-
rilaus*; qui, quod nescio quid deliquerat, in subter-
raneo carcere vinctus erat. Hic tunc, postquam quae
gerebantur audivit, et per carceris fenestram prospe-
ctans Persas vidit tranquille sedentes, clamavit, di-
cens *velle se in colloquium venire Macandrii*. Quo
audito, *Macandrius* vinculis eum solvi iussit, ad se-
que adduci. Et ille, simulatque adductus est, incre-
pans fratrem et ignavum adpellans, persuadere ei
conatus est, ut in Persas impetum faceret, his usus
verbis. *Me vero*, inquit, *ὁ hominum pessime, tuum*
fratrem, qui nihil deliqui quod vinculis dignum
esset, ad vincula et subterraneum carcerem con-
Herod. T. II. P. I. M

„τε σὲ καὶ ἄνοικον ποιῶντας, οὐ τολμᾶς τίσασθαι,
 „οὔτω δὴ τι ἔοντας εὐπτείας χειρωθῆναι; Ἄλλ', εἴ τι
 „σύ σφας καταρρώδης, ἐμοὶ δὲ τοὺς ἐπικούρους, 15
 „καὶ σφας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐ-
 „τὸν δὲ σὲ ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἐτοῖμός εἰμι.“

146 Ταῦτα ἔλεξε δ' Ἥρακλεις. Μαϊάνδριος δὲ ὑπέλαβε
 τὸν λόγον· ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύ-
 νης ἀπικόμενος, ὡς δόξαι τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν περὶ-
 σθαι τῆς βασιλῆος, ἀλλὰ φρονήσας μᾶλλον Συλο-
 σῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπολάμψεσθαι ἀκέραιον τὴν 5
 πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔθελε ὡς ἀσθενέστα-
 τα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρῆγματα, καὶ οὔτω παρα-
 δίδόναι· εὐ ἐξεπιστάμενος, ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κα-
 κῶς, προσμυκτανίσσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοις· εἰ-

*demnasti: Persas vero quum videas te eiicientes et
 in exsilium agentes, non audes poenam ab illis
 repetere, licet ita facile opprimi possint. Quod si
 tu illos perhorrescis, at mihi da auxiliares, et
 ego ab illis ob terrae nostrae invasionem poenas
 sumam: teque ipsum paratus sum ex insula di-
 mittere. (146.) Haec a Charilao dicta probavit Mae-
 andrius; ut mihi quidem videtur, non quod eo stul-
 titiae venisset, ut existimaret suas copias superiores
 futuras copiis regis; sed potius invidens Sylosonti,
 si civitatem salvam et integram nullo labore obtinui-
 set. Itaque, irritando Persas, voluit res Samiorum
 quam maxime infirmas reddere, atque ita urbem tra-
 dere: bene quippe gnarus, si male acciperentur Per-
 sae, tanto magis eos exasperatum iri adversus Sa-
 mios; et notum sibi exitum habens, per quem tuto*

- 10 ὥς τε ἐαυτῷ ἀσφαλέα ἔκδυσιν εἴουσιν ἐκ τῆς νήσου
τότε, ἔπειν αὐτὸς βούληται· ἐπεποίητο γάρ οἱ κρυπτῇ
διώρυξ, ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν.
Αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου·
τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὀπλίσας ὁ Χαρίλεως, καὶ
15 ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε
προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν, δοκέοντας τε δὴ πάντα
συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπικούροι, τῶν Περ-
σέων τοὺς διφροφορευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἐόν-
τας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίουν, ἡ δὲ ἄλλη
20 στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθει· πιεζέμενοι δὲ οἱ ἐπί-
κουροι, ὀπίσω κατειλήθησαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν. Ὅτ' 147
νῆς δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπον-
θότας, ἐντολάς τε, τὰς Δαρειῶς οἱ ἀποστέλλων ἐνε-
τέλλετο, μῆτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μῆτε ἀνδρα-
5 ποδίζεσθαι, ἀπαθία τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον

ex insula evadere, simulatque voluisset, posset: effodiendum enim sibi curaverat occultum cuniculum, ex arce ad mare ducentem. Ipse igitur Macandrius *Samo* navi egreditur: Charilaus vero auxiliares cunctos armis instructos, apertis portis, adversus *Persas* educit, nihil tale exspectantes, omniaque convenisse existimantes. Et auxiliares, impetu facto, nobiles *Persas* sellis insidentes interficiunt. Dum vero hi id faciunt, suppetias interim adcurrunt reliquae *Persarum* copiae: a quibus repulsi auxiliares, in arce sunt conclusi. (147:) Otanes vero dux, ingentem videns calamitatem, quam passi erant *Persae*, neque mandata ignorans, quae illi *Darius*, quum eum *Samum* mitteret, dederat, ne *Samiorum* quicquam vel oc-

Συλοσῶντι· τουτίαν μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπε-
 λανθάντο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ, πάντα τὸν αὖ
 λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτενέειν. ἐν-
 θαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκειον,
 οἱ δὲ ἐκτείνον πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, ὁμοίως ἐν 10
 148 τε ἱρῶ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδράς ἐκ τῆς
 Σάμου, ἐκπλέει εἰς Λακεδαίμονα· ἀπικόμενος δ' εἰς
 αὐτὴν, καὶ ἀνενεκάμενος τὰ ἔχων ἐξαχώρησε, ἐποίη-
 ταῖα. ὅπως ποτήρια ἀργυρεὰ τε καὶ χούστια προθήτο,
 ὁ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά· ὁ δὲ αὖ τὸν 5
 χρόνον τούτον τῷ Κλεομένει τῷ Ἀναξανδρίδῃ ἐν λό-
 γοις ἰὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν εἰς τὰ οἰ-
 κία. ὅπως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώμαζε
 τε καὶ ἐξπλήσσετο· ὁ δὲ αὖ ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρει-

*sideret vel in servitutem redigeret, sed immunem
 malorum insulam traderet Sylosonti; mandata
 ista lubens volens oblitus est, edixitque exercitui,
 quemcumque nacti essent, sive virum, sive puerum,
 eum perinde interficerent. Ibi tum militum alii op-
 pugnarunt arcem, alii vero obvium quemque inter-
 fecerunt, nullo discrimine sive sacro in loco, sive in
 profano. (148.) Maeandrius, Samo profugiens,
 Lacedaemonem navigavit. Quo postquam pervenit,
 resque, quas secum advexerat, in hospitium transfe-
 rendas curavit, hocce instituit facere. Pocula subinde
 exponebat aurea et argentea, eaque extergebant fa-
 muli: et ille per idem tempus cum Cleomene, Ana-
 xandridae filio, rege Spartanorum, sermones miscens,
 secum in hospitium illum ducebat; ubi quum pocula
 videns Cleomenes admiratione stuperet, ille eum*

10 σθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιο. τοῦτο καὶ δις καὶ τρεῖς εἶπαν-
τος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιοτάτος ἀνδρῶν γίνε-
ται· ὃς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ εἰδικαίει· μαθὼν δέ, ὡς
ἄλλοισι διδούς τῶν ἀστῶν εὐρήσεται τιμωρίην, βας ἐπὶ
τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ, τὸν ξεῖνον
15 τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα
μὴ ἀναπίσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων,
κακὸν γενέσθαι. οἱ δ' ὑπακούσαντες, ἐξεκήρυξαν Μαιάν-
δριον. Τὴν δὲ Σάμιον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, πα- 149
ρέδσαν Συλοσῶντι, ἐρῆμον εἶουσαν ἀνδρῶν. ὑστέρω μέν-
τοι χρόνῳ καὶ συγκατόικισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτά-
νης, ἐκ τε ὀψίος ὀνείρου, καὶ νούσου ἣ μιν κατέλαβε
5 νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα.

Ἐπὶ δὲ Σάμιον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομέ- 150

iubebat ex his secum auferre quaecumque voluisset. Id quum his aut ter Maeandrius dixisset, iustissimus vir fuit Cleomenes; qui accipere oblata dedignatus, quum animadverteret, si aliis eadem offerret, auxilia eum inventurum, ephoros adiit, dixitque, *ex usu esse Spartaе, ut Samius hospes Peloponneso egrediatur; ne aut se aut alium ex Spartanis corrupat*. Qua re audita, ephori per praeconem abire Maeandrium iusserunt. (149.) Persae vero *Samum*, veluti verriculo captam, hominibusque nudatam, Sylosonti tradiderunt. Insequente vero tempore dux Otanes eandem incolis rursus frequentavit, viso nocturno monitus, et morbo laborans, quo pudenda eius erant adfecta.

(150.) Postquam navalis exercitus Samum erat profectus, *Babyloni* a Persis defecerunt, rebus om-

νου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμέ-
 ναι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ τε Μάγος ἤρχε, καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπαν-
 ἔστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς
 τὴν πολιορκίην παρεσκευάδατο· καὶ κως ταῦτα ποιῶν- 5
 τες ἐλάνθανον. Ἐπὶ τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν,
 ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκα-
 στος μίην προσῆλαιρέτο, τὴν ἐβούλετο, ἐκ τῶν ἑωυτοῦ
 οἰκίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἀπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνι-
 ξαν· τὴν δὲ μίην ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέτο. ἀπέπνι- 10
 ξαν δὲ αὐτάς, ἵνα μὴ σφειων τὸν σῖτον ἀναισιμώσωσι.

151 Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπα-
 σαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπε-
 λάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιορκεε, φροντίζον-
 τας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς
 προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, καταρχέοντο, 5

nibus bene admodum praeparatis. Nam quo tempore
 Magus regnavit, et adversus eum septem viri insurrexe-
 runt, per omne id tempus, per illamque rerum pertur-
 bationem, ad tolerandam obsidionem sese praepara-
 verant. Et initio quidem occulte quodammodo id fe-
 cerant. Ex quo autem de professo descivere, haecce
 fecerunt. Matribus exceptis, et una ex uxoribus quam
 quisque sua e domo exemptam voluerat, reliquas omnes
 mulieres congregatas suffocarunt; unam autem, quam
 dixi, eximebat quisque quae panem conficeret. Suffo-
 carunt autem illas, ne frumentum ipsorum consu-
 merent. (151.) His rebus cognitis *Darius*, contra-
 ctis universis suis copiis, adversus eos profectus est;
 admotoque exercitu, obsedit urbem. At obsidio-
 nem pro nihilo habebant *Babylonii*; nam in pro-

καὶ κατέσκηπτον Δαρείον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ, καὶ
 τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος· „Τί κάτησθε ἐνθαῦτα,
 „ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἰ-
 „ρήσετε ἡμέας, ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι.“ Τοῦτο εἶπε τῶν
 10 τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον τεκεῖν.
 Ἑπτὰ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δα- 152
 ρεῖος τε ἥσχαλλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ
 εἶδυσθαι ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καὶ τοι πάντα σοφίσ-
 ματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπέποιήκει ἐς αὐτοὺς Δα-
 5 ρεῖος. ἀλλ' οὐδ' ὥς ἐδύνατο ἐλεῖν σφέας, ἄλλοισι τε
 σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἰλέ
 σφείας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν
 φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφείας οἷός τε ἦν ἐλεῖν.
 Ἐνθαῦτα, εἰκοστῷ μηνί, Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου τοῦ- 153

pugnacula muri adscendentes tripudiabant, irride-
 bantque Darium et eius exercitum; unusque eorum
 hoc verbum emisit: *Quid hic sedetis, Persae; quid-
 ni abitis? tunc enim nos capietis, quando mulae
 pepererint.* Hoc dixit Persarum aliquis, existimans
 numquam mulam parituram. (152.) Integer annus
 iam et septem menses erant elapsi, taedioque adfec-
 tus erat *Darius* eiusque exercitus, quod expugnare
 urbem non valerent. Nam omnibus licet artificiis
 omnibusque machinamentis adversus eos adhibitis,
 nihil *Darius* profecerat. Tentaverat autem et alia ar-
 tificiorum genera, et illud etiam quo *Cyrus* urbem
 ceperat: sed ita diligenter custodias agebant Baby-
 lonii, ut capi nullo pacto potuerint.

(153.) Ibi tum, quum vicesimus ageretur mensis,
Zopyro Megabyzi filio huius, qui e septem virorum

του, ὃς τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν Μάγον κατε-
 λόντων, τούτῳ Μεγαβύζου παιδί Ζωπύρῳ ἐγένετο τέ-
 ρας τότε τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων μίη ἔτεκε. αἷς δὲ οἱ
 ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίας αὐτὸς ὁ Ζωπύρος εἶδε
 τὸ βρέφος, ἀπέιπας τοῖσι δούλοισι μηδὲν φράζειν τὸ
 γεγονός, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου
 ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὶ περ ἡμιόνου τέ-
 κωσι, τότε τὸ τεῖχος αἰλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φή-
 μην Ζωπύρῳ εἰδοκεῖ αἰλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλῶν· σὺν
 γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἰπεῖν, καὶ ἑαυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμί-
 154 νον. Ὡς δὲ οἱ εἰδοκεῖ μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυ-
 λῶνι αἰλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυνθάνετο, εἰ
 περὶ πολλοῦ κάρτα ποιεῖται τὴν Βαβυλῶνα εἰλεῖν. πυ-
 θεμένος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῶτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅπως

numero fuit a quibus Magus interemtus est, huic,
 inquam, Megabyzi filio Zopyro tale obtigit prodigium:
 una ex ipsius mulis frumentum vehentibus peperit.
 Quod quum Zopyro esset renunciatum, et ille, ut qui
 fidem nuncio non adhiberet, pullum ipse spectasset,
 imperavit servis ut nemini edicerent factum, secumque
 deliberavit. Recordatus igitur Babylonii illius verbum,
 qui initio dixerat, *tunc Babylonem captum iri, quum mulae pepererint*,
 ex huius verbi omen colligebat, capi nunc Babylonem posse:
 nec enim illum sine dei numine id dixisse; et sibi nunc
 mulam peperisse. (154.) Quum igitur in fatis esse illi
 videretur, ut nunc Babylon caperetur, *Darium* adiens
 quaesivit ex eo, *an utique maximi faceret capi Babylonem*.
 Accepto responso, maximi id facere regem; secundo loco
 secum deliberavit,

5 αὐτὸς τε ἔσται ὁ ἐλὼν αὐτὴν, καὶ ἑαυτοῦ τὸ ἔργον
 ἔσται· κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς
 τὸ πρόσω μεγάβιος τιμῶνται. Ἄλλω μὲν νυν οὐκ ἐφρά-
 ζετο ἔργῳ δυνατὸς εἶναι μιν ὑποχειρὴν ποιῆσαι, εἰ δ'
 ἑαυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσκει ἐς αὐτούς. Ἐνθαῦτα
 10 ἐν ἑλαφρῷ ποιησάμενος, ἑαυτὸν λωβᾶται λώβην αἰτή-
 κατον· ἀποταμὼν γὰρ ἑαυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα,
 καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγῶσας,
 ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεκε, 155
 ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρό-
 νου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἰρετό μιν, ὅστις εἶη
 ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ τι ποιήσαντα. ὁ δὲ εἶπε· „Οὐκ
 5 „ἔστι οὗτος ὡτὴρ ὅτι μὴ σὺ, τῷ ἔστι δύναμις τσαυτή
 „ἐμὲ δὴ ὥδε διαθεῖναι· οὔτε τις ἀλλοτρίων, ὦ βασιλεῦ,

quo pacto ipse esset qui illam caperet, ipsiusque hoc
 facinus esset futurum: nam apud Persas praecipue
 res praeclare gestae maximis honoribus rependuntur.
 Nulla vero alia ratione fieri posse, ut illam in pote-
 testatem redigeret, iudicavit, nisi si se ipse mutilas-
 set, atque ita ad illos transfugisset. Ibi tum, parvi hoc
 pendens, insanabili mutilatione se ipse adficit: quip-
 pe abscissis naribus auribusque, comâ male tonsâ,
 flagellis item laceratus, regem adit. (155.) *Darius*,
 ubi virum nobilissimum ita vidit mutilatum, gravis-
 sime adfectus, e solio subsiliens exclamat, ex eoque
 quaerit, *quis eum ita mutilaverit, quave de causa?*
 Cui *Zopyrus* respondit: *Non est is alius nisi tu,*
qui tantam habes potestatem, ut ego hoc modo
sim adfectus. Nec vero alienus quispiam, ô Rex,

„τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἑμικυτὸν δυνόν τι
 „ποιούμενος Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγελᾶν.“ Ὁ δ'
 αἰμίζετο „Ὡ σχετλιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχρό- 10
 „στῳ ὄνομα τὸ κάλλιστον ἔβου, Φᾶς διὰ τοὺς πολιοῖ-
 „κευμένους σικυτὸν ἀνηκέστως διαβιβῆναι· τί δ', ὦ μά-
 „ταις, λελωβημένοι σιῦ, Ἰᾶσσον οἱ πολέμοι παρα-
 „στήσονται; κῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν Φρενῶν, σικυτὸν
 „διαφθείρας;“ Ὁ δὲ εἶπε „Εἰ μὲν τοὶ ὑπερετίθια
 „τὰ ἔμμελλον ποιήσῃ, οὐκ ἂν με περιεῖδες· νῦν δ' ἐπ' 15
 „ἑμικυτοῦ βαλόμενος, ἔπρηξα. ἤδη ὦν, ἢ μὴ τῶν σῶν
 „δέησῃ, αἰρέομαι Βαβυλῶνα. Ἐγὼ μὲν γάρ, ὡς ἔχω,
 „αὐτομαλῆσω ἐς τὸ τεῦχος, καὶ Φήσω πρὸς αὐτοὺς,
 „ὡς ὑπὸ σιῦ τάδε πέπονθα· καὶ δοκέω, πείσας σφέας
 „ταῦτα ἔχων· οὕτω, τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ, ἀπ' 20

me ita adfecit, sed ego ipse, indignatus Assyriis Persas deridentibus. Tum Darius; O miserrime hominum, ait; foedissimo facto pulcerrimum nomen imposuisti, quum te profitearis propter hos, quos obsidemus, te ipsum tam insanabili modo adfecisse. Quo vero pacto, stulte, quod tu ita mutilatus sis, eo citius in potestatem redigentur hostes? Anne mente es alienatus, qui te ita perdidisti? Respondit ille: Atqui, si tecum communicassem quae facturus eram, tu me prohibuisses: nunc privato id feci consilio. Iam ergo, nisi tu nobis defueris, capiemus Babylonem. Nam ego, ita ut sum adfectus, ad murum pro transfuga me conferam, dicens a te me haec esse passum: et puto, quum rem ita se habere illis persuasero, exercitum mihi commissum iri. Tu vero, a quo die ego

276, 51.

- „ ἥς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω εἰς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης
 „ εἰς δεκάτην ἡμέραν, τῆς σπαντοῦ στρατιῆς, τῆς αὐ-
 „ δεμῆ ἔσται ὥρη ἀπολλυμένης, ταύτης χιλίους τὰ-
 „ ξον κατὰ τὰς Σεμιράμιδος καλεομένας πύλας· μετὰ
 25 „ δὲ αὐτῆς, ἀπὸ τῆς δεκάτης εἰς ἐβδόμην, ἄλλους μοι
 „ τάξον δισχιλίους κατὰ τὰς Νινίαν καλεομένας πύ-
 „ λας· ἀπὸ δὲ τῆς ἐβδόμης διαλείπειν εἴκοσι ἡμέρας,
 „ καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλ-
 „ δαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους· ἐχόντων
 30 „ δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲ τῶν ἀμυνούντων, μήτε οὐ-
 „ τοι, πλην ἐγχειριδίων· τοῦτο δὲ εἰὼν ἔχειν. μετὰ δὲ
 „ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν, ἰθείας τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν
 „ καλεῦναι περὶ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος, Πέρσας
 „ δὲ μοι τάξον κατὰ τὰς Βηλίδας καλεομένας πύ-
 35 „ λας καὶ Κισσίας. ὥς γὰρ ἐγὼ δεκίω, ἐμὲ μογά-

*murum ero ingressus, decimo inde die de illa co-
 piarum tuarum parte, cuius iacturam minime
 aegre laturus sis, mille homines contra portam
 colloca quae Semiramidis vocatur. Deinde rursus
 septimo die ab illo decimo, alios bis mille contra
 Niniam, quae vocatur, colloca portam. Ab hoc
 vero septimo die intermitte dies viginti, deinde
 quater mille contra Chaldaeam, quam vocant, due
 portam, ibique locum capere iube. Nec vero prio-
 res, neque hi, aliud quo se tueantur habeant prae-
 ter gladios: hoc uno telo armati sint. Post illum
 vero vicesimum diem continuo reliquum exercitum
 iube murum circumcirca adgredi: Persas autem
 mihi ad Belidam, quam vocant, et ad Cissiam
 colloca portam. Nam, ut equidem puto, post-*

„λα ἔργα ἀποδεξαμένου, τὰ τε ἄλλα ἐπιτραίβονται
 „ἔμοι Βαβυλωνίοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βα-
 „λανάγρας. τὸ δ' ἐνθεῦτεν, ἔμοι τε καὶ Πέρσῃσι με-
 „λήσει τὰ δὲ ποίειν.“

- 156 Ταῦτα ἐντειλάμενος, ἥϊε ἐπὶ τὰς πύλας ἐπιστρεφόμενος, ὡς δὴ ἀληθῶς αὐτόμολος. ὁρῶντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἐτέραν πύλην, εἰρώ- 5
 τρον τίς τε εἴη, καὶ ὅτεν δεόμενος ἦκοι. ὁ δὲ σφι ἡγό-
 ρευσ, ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολέει εἰς ἐκείνους.
 ἦγον δὴ μὴ οἱ πυλουργοὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ
 κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. καταστάς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κα-
 τοικτιζέτο, φὰς ὑπὸ Δαριίου πεπονθέναι τὰ ἐπιπόνθη
 ὑπ' ἐωυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλευσαι οἱ 10
 ἀπανιστάναι τὴν στρατιήν, ἐπεὶ τε οὐδεὶς πόρος ἐφαί-

*quam praeclara edidero facta, et reliqua meae fidei
 committent Babylonii, et portarum obices. Exin-
 de meum erit et Persarum, curare ut quae ex usu
 sint faciamus.*

(156.) Haec postquam mandavit, ad portam per-
 rexit; subinde retro conversus, tamquam vere trans-
 fuga. Quem ubi conspexerunt qui in turribus specu-
 landi caussa stationem habebant, raptim descendunt,
 et paululum reclinatâ alterâ portae alâ interrogant,
 quis sit, quave caussâ adveniat? Et ille, *Zopyrum*
se esse, dixit, et ut transfugam ad eos venire. Quo
 audito, portae custodes in curiam Babyloniorum
 eum duxerunt: ubi coram senatu constitutus, sortem
 suam deplorans, ait, *a Dario se haec* (quae sibi ipse
 infligerat) *esse passum, eo quod illi suavisset abdu-*

277, 83.

κετο τῆς ἀλώσεως. „Νῦν τε, ἔφη λέγων, ἐγὼ ὑμῶν,
 „ὦ Βαβυλωνίαι, ἤκω μέγιστον ἀγαθόν, Δαρείῳ δὲ
 „καὶ τῇ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γάρ
 15 „δὴ, ἐμέ γε ὥδε λωβησάμενος, καταπρόϊξεται ἐπί-
 „σταμαι δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευ-
 „μάτων.“ Τοιαῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ Βαβυλωνιοὶ ὄφροντες 157
 ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὧτων
 ἐστέρημένον, μᾶστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον,
 5 πᾶγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καὶ σφί' ἔκειν
 σύμμαχον, ἐπιτράπτεσθαι ἐτοῖμοι ἔσαν τῶν ἐδέετο σφέων.
 ἐδέετο δὲ στρατιῆς. Ὁ δὲ, ἐπεὶ τε αὐτέων τοῦτο παρέ-
 λαβε, ἐποίηε τὰ περ τῷ Δαρείῳ συνεβήκατο. ἔξαγα-
 γὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλω-
 νίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους

*cere exercitum, quandoquidem nulla via capien-
 dae urbis ostenderetur. Et nunc ego (sic dicere
 perrexit) ad vos, Babylonii, venio, maximo vobis
 commodo futurus, Dario autem eiusque exercitui
 et Persis maximo detrimento. Nec enim nimirum
 impune ille feret, qui hoc me modo mutilavit: ex-
 ploratas autem habeo omnes consiliorum ipsius
 vias. (157.) Quae ubi ille locutus est, videntes
 Babylonii virum inter Persas nobilissimum, naribus
 auribusque mutilatum, et cruore ex flagellis inquina-
 tum, prorsus existimaverunt vera cum dicere, et ut
 socium sibi advenire. Itaque parati erant ei indul-
 gere quae ab ipsis postulasset; postulabat autem ar-
 matorum manum. Tum vero ille, postquam copias
 impetravit, ea facere instituit de quibus illi cum Da-
 rio convenerat. Decimo die, educto Babyloniorum*

ἐντεύλατο Δαρείῳ τάξαι, ταύτους κατεφόνευσεν. μα- 10
 θόντες δέ μιν οἱ Βαβυλωνιοὶ τοῖσι ἔπειτα τὰ ἔργα πα-
 ρεχόμενοι ὁμοῖα, πάγχυ περιχαρεῖς ἔοντες, πᾶν δὴ ἐτεί-
 μοι ἔσαν ὑπηρετεῖν. ὁ δὲ, διαλυτῶν ἡμέρας τὰς συγ-
 κειμένας, αὐτὶς ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξή-
 γαγε καὶ κατεφόνευσεν τῶν Δαρείου στρατιωτῶν τοὺς 15
 δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλω-
 νιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ,
 αὐτὶς διαλυτῶν τὰς συγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς
 τὸ προειρημένον καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσεν τοὺς
 τετρακισχιλίους. ὥς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα 20
 δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρ-
 158 χης τε οὗτός σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Προσ-
 βαλὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα ποιευμένου πέ-
 ρεξ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος

exercitu mille illos, quos primos certo loco locare
 mandaverat Dario, circumdatos interfecit. Iamque
 intelligentes Babylonii, factis eum verba aequare,
 in omnibus ei parere erant parati. Tum ille, inter-
 iecto dierum numero de quo convenerat, iterum se-
 lectos Babyloniorum eduxit, et bis mille illos, quos
 supra dixi, Darii milites interfecit. Igitur hoc etiam fa-
 ctum ubi viderunt *Babylonii*, omnium ore *Zopyrus*
 celebrabatur. At ille rursus, intermisso definito die-
 rum numero, in locum constitutum copias eduxit, et
 circumdatos quatuor mille interfecit. Qua denuo re ge-
 sta, iam omnia *Zopyrus* apud Babylonios erat, et
 imperii summa et muri custodia eidem permissa est.
 (158.) Deinde vero, ut ex composito *Darius* murum
 circumcirca oppugnare est adgressus, ibi tum *Zopy-*

278, 12.

ἔξῃφαινε. αἱ μὲν γὰρ Βαβυλωνῖοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ
 5 τείχος, ἡμύνοντο τὴν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλου-
 σαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τὰς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας κα-
 λεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς
 τὸ τείχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν,
 οὗτοι ἔφευγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱρόν· οἱ δὲ οὐκ
 10 εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑωυτοῦ τάξει ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ
 οὗτοι ἔμαθον προδεδομένοι.

Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἰρέθη. Δαρεῖος δὲ 159
 ἐπεὶ τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν σφειν
 τὸ τείχος περιῆλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε·
 τὸ γὰρ πρότερον ἔλων Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε
 5 τούτων οὐδέτερον· τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς
 κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖ-
 σι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν.

rus dolum universum nudavit. Nam, dum Babylonii
conscenso muro repellere oppugnantem Darii exer-
citum conantur, Zopyrus interim apertâ Cissî et Be-
lidâ portâ Persas intra murum recepit. Quod factum
qui viderunt Babylonii, hi in Iovis Beli templum
confugerunt: qui vero non viderunt, in suo quisque
manserunt ordine, donec et hi proditos se esse intel-
lexerunt.

(169.) Igitur hoc modo *capta* iterum *Babylon*
 est. *Darius* vero, urbe potitus, et murum eius diruit,
 et portas omnes detraxit; quorum nihil *Cyrus* fece-
 rat, postquam primum *Babylonem* cepit. Adhæc ex
 primariis civibus ter mille admodum e palis suspendi
Darius iussit; reliquis vero *Babyloniis* urbem reddi-
 dit habitandam. Quo verò mulieres haberent *Babylono-*

ὡς δ' ἔχουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἥα σφι γένηα
 ὑπογίνηται, τὰδε Δαρεῖος προῖδων ἐποίησε· τὰς γὰρ
 ἑαυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς διδῆλωται, ἀπέπνιξαν 10
 οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦ σίτου προορέωντες· ἐπέταξε τοῖσι
 περιόικοις ἔθνεσι γυναῖκας εἰς Βαβυλῶνα κατιστάναι,
 ὅσας δὴ ἐκάστοισι ἐπιτάσων, ὥστε πέντε μυριάδων
 τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε· ἐκ τούτων δὲ
 160 τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου
 δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσίων ὑπερβαίλετο παρὰ Δα-
 ρεῖῳ κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρό-
 τερον, ὅτι μὴ Κῦρος μόνος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περ-
 σίων ἤξιώσε κω ἑαυτὸν συμβαλέειν. Παλλάκις δὲ 5
 Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βαύ-
 λοιτο ἂν Ζωπυρον εἶναι ἀπαθεία τῆς αἰκείης μᾶλλον,
 ἢ Βαβυλωνιάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ εἰούσῃ προσγενέσθαι.

nii, et soboles eis subnasceretur, (quandoquidem,
 ut initio-expositum est, suas suffocaverant Babylonii,
 rei frumentariae consulentes) tali ratione initâ Darius
 providit: circum habitantibus populis imperavit, ut
 mulieres Babylonem, certum cuique populo nume-
 rum definiens, mitterent. Ita mulierum summa, quae
 convenerunt, fuit millium quinquaginta; quibus e
 mulieribus prognati sunt qui nunc sunt Babylonii.
 (160.) Dario vero iudice, nemo Persarum, nec eo-
 rum qui ante, nec qui post fuerunt, melius de Persis
 meritus est quam *Zopyrus*, uno *Cyro* excepto: nam
 cum hoc se conferre nemo adhuc Persarum ausus
 est. Fertur autem saepius hanc sententiam declarasse
 Darius, *malle se, Zopyrum indigna illa mutila-
 tione non esse adfectum, quam viginti Babylones*

ἐτίμησε δὲ μιν μεγάλως· καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν
 10 ἔτος εἰδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἐστὶ τιμιώτατα, καὶ
 τὴν Βαβυλωνίαν οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς
 ἐκείνου ζῆς· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε. Ζωπύρου δὲ
 τούτου γίνεται Μεγαβύζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθη-
 ναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου
 15 δὲ τούτου γίνεται Ζωπύρος, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτομύλησε
 ἐκ Περσίων.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Γ'.

sibi ad eam quae nunc est accedere. Magnifice au-
 tem illum honoravit: nam et munera illi quotannis
 tribuit ea, quae honorificentissima sunt apud Persas,
 et Babylonem eidem, quoad victurus esset, admini-
 strandam concessit, ita ut nullum tributum regi pen-
 deret; et alia multa insuper munera ei contulit.
 Zopyri huius filius fuit *Megabyzus* ille, qui in Ae-
 gypto dux exercitus fuit adversus Athenienses atque
 socios; huiusque Megabyzi filius fuit *Zopyrus* is,
 qui ad Athenienses transfugit a Persis.

FINIS LIBRI TERTII
 HISTORIARUM HERODOTI.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΊΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

1 ΜΕΤΑ' δὲ τὴν Βαβυλωνίως αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ
Σκύθας αὐτοῦ Δαρείου ἔλασις. Ἀνθύσης γὰρ τῆς
Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων,
ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκείνοι πρό- 5
τεροι, ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικήν, καὶ νικήσαντες μά-

Cap. I. l. 9. αὐτοῦ nostra de coniectura. Vulgo omittit αὐτοῦ
Δαρείου.

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUARTUS.

MELPOMENE.

(1.) CAPTA Babylone, iam adversus *Scythas* expeditionem *Darius* suscepit. Quum enim viris floreret Asia, et magnae redirent pecuniae, cupido incessit Darium poenas sumendi ab *Scythis*, quod illi, incursione facta in Medicam terram, et praelio victis

χη τοὺς ἀντιουμένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. Τῆς γὰρ ἄνω
Ἀσίης ἦρξαν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, Σκύθαι
ἔτεα δυὼν δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιά-
κοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς
10 ἀρχῆς Μηδούς· οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι,
ἤρχον τῆς Ἀσίης. Τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας
ὀκτῶ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κα-
τιόντας ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος
τοῦ Μηδικοῦ· εὖρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιὴν οὐκ
15 ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθῶν γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄν-
δρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐφοίτεον παρὰ τοὺς δού-
λους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντα τυφλοῦσι, 2
τοῦ γάλακτος εἵνεκεν τοῦ πίνουσι, ποιεῦντες ᾧδε· ἐπεὶ ἂν
Φυσητῆρας λάβωσι ὀστεῖνους, αὐλοῖσι προσεμφορεστά-

adversariis, priores initium fecissent iniuriarum.
Etenim, ut supra docui, per duodetriginta annos
Scythae superioris Asiae tenuerant imperium: quippe
persequentes Cimmericos, irruptione in Asiam facta,
Medos imperio exuerant, qui ante Scytharum adven-
tum imperaverant Asiae. Scythas autem, postquam
octo et viginti annos domo abfuerant, et tam longo
interiecto tempore in patriam erant reversuri, excepit
non minor, quam Medicus fuerat, labor: offende-
runt enim occurrentem sibi exercitum haud exiguum.
Scilicet uxores Scytharum, dum per longum tempo-
ris spatium domo aberant viri, cum servis habuerunt
consuetudinem. (2.) Servos autem cunctos excae-
cant *Scythae*, laetis causa, cuius potu utuntur. Emul-
gent vero lac hoc modo: fistulas sumunt osseas, tibiis
simillimas; quibus in equarum genitalia insertis,

τους, τούτους ἐσθύντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα,
 Φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ, ἄλλων Φυσιόντων, 5
 ἀμέλγουσι. Φασὶ δὲ τοῦδε εἴνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς
 Φλέβας τε πίμπλασθαι Φυσιωμένας τῆς ἵππου, καὶ
 τὸ οὖθαρ κατίσθαι. ἵππων δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα,
 ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγηῖα κοῖλα, καὶ περιστίζαν-
 τες κατὰ τὰ ἀγγηῖα τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. 10
 καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγυῖνται
 εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ' ὑπιστάμενον, ἥσπον τοῦ ἑτέρου.
 τούτων μὲν εἴνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι,
 3 ἐκτυφλοῦσι· αὐτὰρ ἄρθραι εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ
 τούτων δὲ ἂν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐπι-
 τράφη νέτης· οἱ ἐπεὶ τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν,
 ἠγτιοῦντο αὐτοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων. καὶ πρῶτα
 μὲν τὴν χώραν ἀπετάμοντο, τὰ φρον ὀρυζάμενοι εὐρίαν, 5

II. 9. πιστιζαντες. Alii πιστήσαντες.

sufflant ore; et dum alter sufflat, alter mulget. Id ea
 causa se facere aiunt, quod venae equarum ita infla-
 tae repleantur, et deprimantur ubera. Postquam emul-
 sere lac, in cava vasa lignea infundunt, illudque
 caecorum operâ, circum vasa collocatorum, agitant:
 tum, quod supernatat, id desuper exhauriunt, ex-
 quisitius aestimantes; quod subsidit, minoris aesti-
 mant altero. Huius operae causa, quemcumque bello
 capiunt Scythae, cum excaecant: nec enim aratores
 sunt, sed pastores. (3.) Ex his igitur servis et ex
 Scytharum uxoribus prognata erat iuventus: qui,
 cognita sua origine, illis ex Media redeuntibus sese
 opposuerunt. Ac primum quidem regionem interce-
 perunt lata ductâ fossâ, quae a Tauricis montibus ad

κατατείνουσιν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων ἐς τὴν Μαιώ-
 τιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μεγίστη· μετὰ δὲ, πειραζομένοισι
 ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθησι ἀντικατιζόμενοι ἐμάχοντο.
 γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν
 10 πλέον ἔχων τῶν Σκυθῶν τῇ μάχῃ, εἰς αὐτῶν ἔλεξε
 τάδε· „Οἷα ποιῶμεν; ἄνδρες Σκύβαι. δούλοισι τοῖσι
 „ἡμετέροισι μαχομένοι, αὐτοὶ τε ἐλάσσονες κτεινόμενοι
 „γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν
 „ἄρξομεν. νῦν ὦν μοι δοκεῖ αἰχμᾶς μὲν καὶ τόξα
 15 „μετεῖναι· λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μά-
 „στιγα, ἵεναι ἄσπον αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ ὥρεον
 „ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοῖοί τε καὶ
 „ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μᾶστιγας
 „ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαθόντες ὥς εἰσι ἡμέτεροι δοῦ-
 20 „λοι, καὶ συγγόντες τοῦτο, σὺν ὑπομένουσιν.“ Ταῦτ’

Macotin vastissimam paludem pertinebat. Deinde
 conantibus introire Scythia, oppositis castris, repu-
 gnarunt. Frequentibus commissis praeliis, quum ni-
 hil Scythae pugnando proficerent, unus ex eis haec
 verba fecit: *Quidnam rei facimus, Scythae? Cum*
servis nostris pugnantes interficimur ipsi minui-
murque; et, illos si interficimus, paucioribus dein-
de imperabimus. Mihi videtur, omissis hastis et
sagittis, unumquemque nostrum debere flagellum
sumere equi sui, atque ita adversus istos pergere.
Quamdiu nos viderunt arma gestantes, similes esse
nostrum et ex similibus se genitos putarunt: qui
si nos viderint armorum loco flagellis instructos,
intelligent servos se esse nostros; et conditionis
suae conscii, nos non sustinebunt. (4.) Haec ubi

τα αἰχμαλωτίζοντες οἱ Σκύθαι, ἐποίησαν ἐπιτελεία. οἱ δ' ἐκ-
πλαγύντες τῷ γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο,
καὶ ἐφευγον. Οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίας ἤρξαν,
καὶ ἐξελαθίντες αὐτὶς ὑπὸ Μήδων, κατήλθον τρέποντες 5
τοιούτῳ εἰς τὴν σφετέρην. τῶν δὲ εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσα-
σθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στρατεύματα.

5 Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον αἰπάντων ἐθνῶν
εἶναι τὸ σφετέρων τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε. ἄνδρα γενέ-
σθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, εἰσὴ ἐρήμῳ, τῷ οὐνο-
μα εἶναι Ταργίταον· τοῦ δὲ Ταργίταου τούτου τοὺς
τοκέας λέγουσι εἶναι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, 5
λέγουσι δ' ὧν, Δία τε καὶ Βορυσθένης τοῦ ποταμοῦ
θυγατέρα. γένος μὲν τοιούτου δὴ τις γενέσθαι τὸν
Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπό-
ξαιν, καὶ Ἀρπόξαιν, καὶ νεώτατον Κολάξαιν. Ἐπὶ

audiverunt Scythae, effecta dederunt: et illi, per-
culsi facto, omissâ pugnâ, fugam arripuerunt. Ita *Scy-
thae*, Asiae imperio positi, rursusque a Medis eiekti,
suam in terram isto modo rediere: eâque causâ
poenas ab illis sumere cupiens *Darius*, exercitum
adversus eos contraxit.

(5.) SCYTHAE, ut ipsi aiunt, gens sunt novissima
omnium: originemque gentis hanc fuisse narrant.
Primum hominem in illa terra, quae deserta tunc fuis-
set, natum esse, cui nomen fuerit *Targitaus*. Huius
Targitai parentes fuisse aiunt, parum mihi credibilia
narrantes, aiunt vero utique, Iovem et Borysthenis
fluvii filiam. Tali igitur genere ortum esse Targi-
taum: huic autem filios fuisse tres, *Leipoxain*, et
Arpoxain, minimumque nata *Colaxain*. His reg-

10 πρῶτῶν ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσια
 ποιήματα, ἄρετρόν τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαρον καὶ Φιά-
 λην, πείθειν ἐς τὴν Σκυθικὴν. καὶ τῶν ἰδόντα πρῶτον
 τὸν πρεσβύτατον, ἄσπον ἐναί, βουλόμενον αὐτὰ λα-
 βῆν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος, καίεσθαι ἀπαλλαχθέν-
 15 τας δὲ τούτοις, προσήναι τὸν δεύτερον, καὶ τὸν αὐτὶς
 ταῦτ' ἀποιέναι. τοὺς μὲν δὴ καίόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώ-
 σασθαι· τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι,
 καὶ μὴ ἐκείων κομίσαι ἐς ἑαυτοῦ· καὶ τοὺς πρεσβυ-
 τέρους ἀδελφεοὺς, πρὸς ταῦτα συγγόντας, τὴν βα-
 σιλικὴν πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ 6
 Λειποξάϊος γεγενῆσθαι τούτους τῶν Σκυθίων, οἱ Αὐχά-
 ται γένος καλεῖνται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος,
 οἱ Κατίαραι τε καὶ Τράσπιες καλεῖνται· ἀπὸ δὲ τοῦ
 6 νεωτάτου αὐτέων τοὺς βασιλεῖς, οἱ καλεῖνται Παρα-

VI. 5. τοὺς βασιλεῖς vet. libri omnes. τοῦ βασιλεῖος edd. re-
 cent. ex coniect. τοὺς βασιληῖους con. Wess.

nantibus, de coelo delapsa aurea instrumenta, ara-
 trum et iugum et bipennem et phialam, decidisse
 in Scythicam terram. Et illorum natu maximum,
 qui primus conspexisset, propius accedentem capere
 ista voluisse; sed, eo accedente, aurum arsisse. Quo
 digresso, accessisse alterum, et itidem arsisse aurum.
 Hos igitur ardens aurum repudiasse; accedente vero
 natu minimo fuisse extinctum, huncque illud do-
 mum suam contulisse: qua re intellecta, fratres ma-
 iores ultro universum regnum minimo natu tradi-
 disse. (6.) Iam a Leipoxai progenitum esse aiunt
 illum Scythicum populum, qui *Auchatae* vocantur:
 a medio vero fratrum hos, qui *Catiari* et *Traspies*:

λάται· σύμπασι δὲ εἶναι οὐνομα Σκολότους, τοῦ βασιλέως ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληες οὐνόμασαι.
 7 Γεγονέναι μὲν νῦν σφεας ὧδε λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτα δέ σφι, ἐπεὶ τι γεγονόασι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως Ταργιταίου ἐς τὴν Δαρίου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χυλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλεῖς ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίησι μεγάλῃσι ἱλασκέμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' αὖ ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὀρτῇ ὑπαίθριος κατακειμένη, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθῶν οὐ διανοιτίζεσθαι· δίδωσθαι δὲ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα αὖ ἔκω ἐν ἡμέρῃ μίῃ περλάσῃ αὐτός. Τῆς δὲ χώρας εὐρύτης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιλείας τοῖσι παῖσι τοῖσι ἐαυτοῦ καταστήσασθαι 10

a natu minimo vero Reges, [*sive* Regios] qui *Paralatae* nominantur: universis vero commune nomen esse *Scolotos*, de regis nomine. *Scythas* vero Graeci nominarunt. (7.) Hac igitur origine ac ortos aiunt Scythae: annos autem, ex quo ortum cepissent, a primo rege Targitao usque ad Darii in Scythiam transitum, in universum elapsos aiunt mille admodum, non amplius, sed hunc ipsum annorum numerum. Sacrum autem illud aurum custodiunt Reges summa cura; et quotannis conveniunt, maioribus sacrificiis illud placantes. Dicuntque Scythae, si quis festis illis diebus aurum hoc tenens obdormiverit sub dio, hunc non transigere illum annum; ob eamque causam dono ei dari tantum, quantum ille uno die equo vectus circumire potuisset. Quum sit autem ampla terra, tria regna aiunt *Colaxain* filiis suis constituisse;

283, 100.

Κολάξαι· καὶ ταύτων μὴν μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ
τὸν χρυσὸν φυλάσσειν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βο-
15 ρῆν λέγουσι ἄνθρωποι τῶν ὑπερέκκω τῆς χώρας, οὐκ οἶά τε
εἶναι ἐπὶ προσωτέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτε-
ρῶν καρυμμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥερα
εἶναι πλεον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλήϊοντα τὴν οὐν.

Σκύβαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφείων τε αὐτέων, καὶ τῆς χώ- 8
ρης τῆς κατύπερθε λέγουσι· Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόν-
τον οἰκόντες, ὧδε. Ἡρακλῆα, ἐλαύνοντα τὰς Γηρυό-
νων βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην εἰδῆσαν ἐρήμην, ἣν
5 τῶα νῦν Σκύβαι νέμονται. Γηρυόνα δὲ οἰκεῖν, ἔξω τοῦ
Πόντου κατοικημένον, τὴν οἱ Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύ-
θειαν νῆσαν, τὴν πρὸς Γηρύροις τοῖσι ἔξω Ἡρακλείων
στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν
λέγουσι, ἀπὸ ἡλίου ἀνατολίαν ἀρξάμενον, γῆν περὶ

ex eisque unum regnum fecisse maximum, in quo au-
rum illud servetur. Quae loca versus septentrionem
sitae sunt supra eos qui superiores Scythiae partes in-
colunt, ea ulterius spectari aut peragrari non posse
aiunt, propter diffusas plumas: plumis enim et terram
et aërem esse completum, hisque intercludi prospectum.

(8.) Ista quidem Scythae de se ipsis, et de regio-
ne quae supra ipsorum ditione sita est, narrant:
Graeci vero ultra Pontum habitantes haecce. *Her-
culem*, aiunt, Geryonis boves agentem, in hanc ter-
ram venisse, tunc desertam, quam nunc *Scythae* ha-
bitant; Geryonem autem extra Pontum habitasse in-
sulam illam, quam *Erytheam* Graeci vocant, prope
Gades extra Herculis columnas in Oceano. Oceanum
autem, ab ortu solis initium capientem, universam

πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν 10
 Ἡρακλέα ἀπικέσθαι εἰς τὴν νῦν Σκυθίην χώραν καλεο-
 μένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χιμαῖνά τε καὶ κρυμὸν
 ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοτήν, κατυπτῶσαι· τὰς δὲ οἱ
 ἵππους, τὰς ἀπὸ τοῦ ἄρματος, νεμομένας ἐν τούτῳ
 9 τῷ χρόνῳ ἀφανισθῆναι θεῖήν τύχην. Ὡς δ' ἐγεθῆναι 15
 τὸν Ἡρακλέα, διζῆσθαι πάντα δὲ τὰ τῆς χώρας ἐπε-
 ξελδόντα, τέλος ἀπικέσθαι εἰς τὴν Τλαίην καλεομένην
 γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὗρεῖν ἐν ἀντρῷ μισοπαρόθενόν τινα
 Ἐχιδνὰν διφυέα· τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, 5
 εἶναι γυναῖκός· τὰ δὲ ἐπέρθεν, ὄφιός. ἰδόντα δὲ καὶ
 θωμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ καὶ ἴδοι ἵππους πλα-
 τωμένας· τὴν δὲ φάναι, ἐμυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδά-
 σκω ἐκείνῳ πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι· τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχ-

circumfluere terram, verbis quidem adfirmant, re
 autem ipsa non demonstrant. Inde igitur Herculem
 in eam regionem, quae Scythia nunc vocatur, perve-
 nisse. Nempe, ingruente tempestate geluque, quum
 adducta super se pelle leonina obdormivisset, equas
 de curru ipsius, interim pascentes, divina quadam
 sorte evanuisse. (9.) Tum *Herculem*, ubi experge-
 factus est, quacaisse equas; et, peragrata universa
 regione, postremo in *Hylacem* (Sylvosam) quae
 vocatur terram pervenisse, ibique in antro semivir-
 ginem quamdam *Echidnam* (viperam) invenisse
 mixtae naturae: superiora quippe, inde a natibus,
 foeminae fuisse, inferiora vero serpentis. Hanc quum
 conspexisset miratusque esset, quacaisse ab ea, *an*
equas alicubi vidisset oberrantes? Cui illam, *se*
ipsam eas habere, respondisse; *neq. vero illi reddi-*

284, 19.

- 10 θῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβαλέ-
σθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖ-
στον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ τὸν, κομισάμε-
νον, ἐβέλειν ἀπαλλάσσεσθαι. τέλος δέ, ἀποδοῦσαν
αὐτὴν εἰπεῖν. „Ἴππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας
15 „ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγὼ· σῶστρά τε σὺ παρέσχεις,
„ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπειὰν
„γένωνται τρέφεις, ὅ τι χρὴ ποιέειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε
„αὐτοῦ κατοικίζω, χῶρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος
„αὐτῇ, εἴτε ἀποπέμπω παρὰ σέ.“ Τὴν μὲν δὴ ταῦ-
20 τα ἐπειρωτᾶν· τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν·
„Ἐπειὰν ἀνδρωθέντας ἰδῆαι τοὺς παῖδας, τάδε πειεῦ-
„σα οὐκ ἂν ἀμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὀρέῃς αὐτέων τόδε
„τὸ τόξον ὧδε διατετινόμενον, καὶ τῷ ζωστῆρι τῷδε

*turam, nisi secum concubuisset. Et Herculem
hac mercede cum illa coiisse: at illam distulisse
equarum redditionem, quum cuperet quam diutis-
sime consuetudinem cum Hercule habere. Ad extre-
mum, quum hic cuperet receptis abire equis, reddi-
tis illis dixisse eam: Has equas, quum huc venis-
sent, tibi ego servavi: tuque servatarum solvisti
pretium. Concepi enim ex te tres filios: qui quando
adoleverint, quid iis faciam, tu doce; hac-ne in
terra, cuius ego sola teneo imperium, sedes illis
tribuam; an ad te dimittam. Cui haec interro-
ganti, illum in hunc modum aiunt respondisse:
Postquam eos virilem videris aetatem ingressos,
recte feceris si haecce institueris. Quem tu illo-
rum videris arcum hunc hoc modo tendentem, et
hoc cingulo sese ita cingentem, ei hanc terram*

„κατὰ ταύτῃ ζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσδε τῆς χώρας
 „οἰκήτορα πεμῦ· ὅς δ' αὖ τούτων τῶν ἔργων τῶν ἐν- 25
 „τέλλομαι λίπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς χώρας. καὶ ταῦ-
 „τα ποιῆσαι, αὐτὴ τε εὐφρανεῖαι, καὶ τὰ ἐντεταλ-
 10 „μένα ποιήσεις.“ Τὸν μὲν δὲ εἰρύταντα τῶν τόξων
 τὸ ἕτερον, δύο γὰρ δὴ φορεῖν τέως Ἡρακλέα, καὶ τὸν
 ζωστήρα προδύξαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν
 ζωστήρα, ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς Φιάλην
 χρυσήν· δίδοντα δὲ, ἀπαλλάσσειν. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ 5
 γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι οὐ-
 νόματα θέσθαι· τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτίαν· τῷ δ'
 ἐπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δὲ,
 τῆς ἐπιστολῆς μεμνημένην αὐτήν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλ-
 μένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων, τὸν τε Ἀγάθυρσον 10
 καὶ τὸν Γελωνόν, οὐκ οἴους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς
 τὸν προκείμενον ἀθλον, οἷχεσθαι ἐκ τῆς χώρας, ἐκ-

tribue habitandam; qui vero haec, quae dico, fa-
cere non potuerit, eum ex hac terra emitte. Hoc
ubi feceris, et ipsa laetaberis, et mandata mea per-
egeris. (10.) Heroulem igitur alterum ex arcubus
 (duos enim ad id tempus gestasse) adduxisse, et ap-
 tandi cinguli rationem praemonstrasse: traditoque
 dein et arcu et cingulo, quod in extrema commis-
 sura auream habuisset phialam, abiisse. Tum illam,
 postquam filii ex ea nati ad virilem pervenissent acta-
 tem, nomina primum eis imposuisse; uni, Agathyrso;
 alteri, Gelono; novissimo, Scythae: deinde dati man-
 dati memorem, exsecutam esse mandata. Et duos
 quidem ex filiis, Agathyrsum et Gelonum, quum
 proposito certamini impares fuissent, terrā exces-

βληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης· τὸν δὲ νεώτατον αὐ-
τίων Σκύθην, ἐπιτελέσαντα, καταμείναι ἐν τῇ χώρῃ.
15 καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ
βασιλῆας γινομένους Σκυθίων· ἀπὸ δὲ τῆς Φιάλης,
ἔτι καὶ ἐς τὸδε Φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορεῖν Σκύ-
θας. τὸ δὲ μῦθον μηχανήσασθαι τὴν μητέρα Σκύθη.
ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκίοντες λέγουσι.
Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ἔχων ὥδε, τῷ μάλιστα 11
λεγομένῳ αὐτὸς πρόσκειμαι. Σκύθας τοὺς νομάδας,
οἰκίοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασ-
σαγετίων, οἴχεσθαι διαβαίντας ποταμὸν Ἀράξεια ἐπὶ
5 γῆν τὴν Κιμμερίην· τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐ-
τῇ λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων· τοὺς δὲ Κιμ-
μερίους, ἐπιόντων Σκυθίων, βουλεύεσθαι, ὡς στρατοῦ

sisse, a matre expulsos. Natu vero minimum eorum,
Scytham, qui rem perfecisset, in terra illa mansisse:
ab illoque *Scythia*, *Herculis* filio, genus ducere qui-
cumque deia reges fuerint *Scytharum*; et ab illa *phia-*
la *Scythas* ad hanc usque aetatem *phialas* gestare ex
cingulo suspensas. Hoc igitur solummodo matrem
huic *Scythae* parasse. Et haec quidem *Graeci* narrant
Pontum adcoleptes.

(11.) Est vero etiam alia narratio, ita habens; cui
potissimum equidem adsentior. Scilicet, *Scythas no-*
mades (pastores) *Asiam* incolentes, bello pressos a
Massagetis, trajecto *Araxe* fluvio in terram abiisse
Cimmeriorum: quam enim nunc terram *Scythae* te-
nent, ea olim *Cimmeriorum* fuisse traditur. *Cimmerios*
autem, invadentibus terram ipsorum *Scythis*, quum
deliberarent, utpote ingente irruente exercitu, diver-

ἐπιόντες μεγάλου· καὶ δὴ τὰς γνώμας σφόδρα παρ-
 ρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας. αἰεὶναι δὲ τὴν τῶν
 βασιλῆων· τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς 10
 ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἶη, μηδὲ πρὸς πολλὰς δακ-
 μενον κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλῆων, διαμάχεσθαι
 περὶ τῆς χώρας τοῖσι ἐπιοῦσι. οὐκ ἔδεικεν οὐδὲν
 οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βα-
 σιλῆας. τοὺς μὲν δὲ ἀπαλλάσσεσθαι βουλεύεσθαι, ἅμα 15
 χητὶ, τὴν χώραν παραδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βα-
 σιλεῦσι δοῖναι ἐν τῇ ἐωυτῶν κείσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ
 συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀρχαὶ
 πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ
 ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δοῖναι σφὶ ταῦτα, δια- 20
 στάνας, καὶ ἀριθμὸν ἵσους γνωμένους, μάχεσθαι πρὸς
 ἀλλήλους· καὶ τοὺς μὲν, ἀποθανόντας πάντας ὑπ'

sas abiisse in sententias; fortiter quidem propugna-
 tam utramque, fortiolem vero eam pro qua reges
 stabant. Populi enim fuisse sententiam, excedendum
 terrâ, neque adversus plures adeundum periculum:
 regum vero, pro terra utique dimicandum cum inva-
 dentibus. Atqui nec regibus populum voluisse parere,
 nec reges populo. Itaque his fuisse constitutum, non
 tentatâ pugnâ abire, et invadentibus permittere ter-
 ram: regibus vero placuisse, sua potius in patria oc-
 cumbentem sepeliri, quam cum plebe aufugere; repu-
 tantes quantis bonis essent frui, et quantis malis se
 pressum iri consentaneum esset, si ex patria profu-
 gissent. Talis quum fuisset utrorumque sententia, di-
 visis agminibus, numero utrimque paribus, inter se
 mutuo pugnam civisse; et hos quidem, qui a regum

αὐτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ πο-
 ταμὸν Τύρην· καὶ σφραγίσαι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. Θά-
 25 ψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρας ποιέεσθαι
 Σκύθας δὲ ἐπιπλέοντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώραν. Καὶ 12
 πῶν ἴσται μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεα, ἔστι
 δὲ Περσικὴ Κιμμέρια· ἔστι δὲ καὶ χώρα οὐνομα Κιμ-
 μερία· ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαί-
 5 ρονται δὲ οἱ Κιμμέριοι, Φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς
 Σκύθας, καὶ τὴν χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν
 Σινώπῃ πόλιν Ἑλλάς οἰκοῦνται. Φανεροὶ δὲ εἰσι καὶ
 οἱ Σκύθαι διαΐξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν
 τὴν Μηδικήν, ἀμαρτόντες τῆς οδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμ-
 10 μέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ Θάλασσαν ἔφωγον· οἱ δὲ Σκύ-
 θαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον. ἐς ὃ

partibus stetissent, a popularibus suis interfectos esse
 cunctos, sepultosque a plebe *Cimmeriorum* ad Tyram
 fluvium, ubi ad hunc diem conspicitur illorum sepul-
 crum; quibus sepultis, plebem terrâ excessisse; super-
 venientes vero *Scythas* desertam terram occupasse.
 (12.) Est autem ad hunc diem in Scythica terra *Cim-
 merium castellum*; est et *Cimmerium portorium*;
 est item regio cui *Cimmeria* nomen; est *Bosporus*,
Cimmerius cognominatus. Satis vero etiam constat,
 Cimmerios, quum a Scythis expulsi in Asiam se reci-
 perent, peninsulam illam colonis frequentasse, in
 qua nunc *Sinope*, graeca civitas, condita est: constat-
 que etiam, Scythas, quum illos persequerentur, et
 Medicam terram invaderent, a via aberrasse. Cimme-
 rii enim fugientes, semper secundum mare progressi

ἰστίβαλον εἰς τὴν Μηδικὴν γῆν, εἰς μεσόγαλιαν τῆς ὁδοῦ τραφέντες. οὗτος δὲ ἄλλος ξυὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λεγόμενος λόγος εἴρηται.

- 13 Ἐφη δὲ Ἀριστεύης ὁ Καυστροβίου, αἰὲρ Προκοπήσιος, ποίειν ἔπεια, ἀπικέσθαι εἰς Ἴσσηδόνας, Φοιβέλαμπος γινόμενος· Ἴσσηδόνων δὲ ὑπεροικέειν Ἀριμασπούς, ἀνδρας μουνοφάλμους· ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατῆ- 5 κοντας ἐπὶ θαλάσσαν. τούτους ὦν πάντας πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωδέεσθαι ἐκ τῆς χώρας Ἴσσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἴσσηδόνων, Σκύβας· Κιμ- 10 μέρους δὲ, οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσῃ, ὑπὸ Σκυθίῳ πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώραν. Οὕτω οὐδὲ οὗτος
- 14 συμφέρεται περὶ τῆς χώρας ταύτης Σκύθησι. Καὶ ὅτι

sunt; Scythae vero Caucaso ad dextram relicto eos sunt persecuti, itinere in mediterranea converso. Haec est altera narratio, in qua referenda Graecis convenit cum barbaris.

(13.) Sed *Aristeus*, *Caustrobii* filius, *Proconnesius*, in epico carmine ait, *Phoebi* instinctu se ad *Issedonas* pervenisse; super *Issedonibus* verò habitare *Arimaspos*, homines unoculos; super his auri custodes *Grypas*; ulterius *Hyperboreos*, ad mare pertinentes. Hos igitur cunctos, exceptis *Hyperboreis*, initio facto ab *Arimaspis*, bellum constanter inferre finitimis: et ab *Arimaspis* quidem sedibus suis pelli *Issedonas*, ab *Issedonibus* verò *Scythas*; *Cimmerios* verò, ad australe mare habitantes, pressos à *Scythis*, terram suam deseruisse. Ita ne huic quidem de hac regione convenit cum *Scythis*. (14.) Quae patria

287, 21.

μὲν ἦν Ἀριστεύης, ὁ ταῦτα ποιήσας, εἰρηται τὸν δὲ περὶ
 αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω.
 Ἀριστεύην γὰρ λέγουσι, ὄντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γέ-
 5 νος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κναΦήϊον ἐν Προκοννήσῳ,
 ἀποθανεῖν καὶ τὸν κναΦέα κατακλιθεῖσαντα τὸ ἐργαστή-
 ριον, οἵχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ.
 ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκώς
 εἶη ὁ Ἀριστεύης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπι-
 10 κέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνόν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος,
 φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λό-
 γους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισ-
 βητέειν τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναΦήϊον
 παρῆναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναιρησομένους.
 15 ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶν-

fuerit huius Aristaeae, qui ista versibus descripsit,
 dictum est: commemorabo vero etiam id, quod de
 eodem in Proconneso et Cyzico narratum audiui.
Aristeam, narrant, nulli civium nobilitate generis
 secundum, quum fullonis ingressus esset officinam,
 ibidem mortuum esse; et fullonem, occlusâ officinâ,
 ad propinquos, mortui perrexisse, rem nunciaturum.
 Quumque iam rumor pervulgatus esset per urbem,
 mortuum esse *Aristeam*; controversiam his qui id
 dicebant movisse civem Cyzicenum, ex Artaca op-
 pido venientem, adfirnantemque *obviam se illi ve-*
nisse Cyzicum versus eunti, cum eoque sermones
miscuisse. Dum hic ita cum contentione disceptat,
 interim propinquos mortui ad fullonis adfuisse offi-
 cinam, secum adferentes quae usui essent ad tollen-
 dum mortuum: sed aperto conclavi, nec mortuum

τα φαίνεσθαι Ἀριστήν. μετὰ δὲ, ἐβδόμεν ἔτι Φα-
 νέντα αὐτὸν εἰς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπια ταῦτα
 τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεια καλεῖται· ποιήσαντα
 δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλεις
 15 αὗται λέγουσι. Τὰδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν
 Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέραν
 Ἀριστέω ἔτεσι τεσσέρακοντα καὶ τρηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ
 συμβαλλόμενος ἐν Προκονήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὐ-
 ρισκον. Μεταποντῖνοί φασι, αὐτὸν Ἀριστήν, φανέντα 5
 σφί ἐς τὴν χώραν, καλεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἰδρῦσα-
 σθαι, καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκονησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα
 ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἰσθάναι. Φάναι γάρ, σφί τὸν
 Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μύνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν

XV. 3, τρηκοσίοισι. Alii διηκοσίοισι, ducentesimo.

Aristeam, nec vivum, comparuisse. Septimo vero post anno rursus Proconnesum venisse, et carmen illud composuisse, quod a Graecis nunc *Arimaspea* nominatur: post id tempus autem iterum e conspectu hominum evanuisse. Ista quidem narrant illae civitates. (15.) Hoc vero scio *Metapontinis* in Italia accidisse, anno postquam iterum evanuerat *Aristeas* trecentesimo quadragésimo, quemadmodum conferrando quae et Proconnesi et Metaponti narrantur reperi. Aiunt Metapontini, *Aristeam* sibi sua in terra adparuisse, iussisseque ipsos aram statuere Apollini, et statuam iuxta illam aram ponere, quae nominaretur *Aristeae Proconnesii*. Dixisse enim, in solam ipsorum, ex omnibus Italiotis, regionem venisse *Apollinem*; et se, qui nunc *Aristeas* sit, illum esse

- 10 χάριν, καὶ αὐτὸς οἱ εἶπεν οἱ νῦν ἰὼν Ἀριστήϊς τότε
 δέ, ὅτε εἶπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ. καὶ τὸν, εἰπαντα
 ταῦτα, ἀφανισθῆναι. σφείας δέ, Μεταποντῖνοι λέγουσι,
 εἰς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅτι τὸ
 φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη. τὴν δὲ Πυθίην σφείας κε-
 15 λεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δέ, ἄμεινον
 συνοίσεσθαι. καὶ σφείας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι
 ἐπιτελέα. Καὶ νῦν ἔστηκε ἀνδρία ἐπωρυμνῆν ἔχων Ἀρι-
 στέω, παρ' αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος, πέ-
 ριξ δὲ αὐτὸν δάδναι ἐστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ
 20 ἀγορῇ ἴδνται. Ἀριστέω μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω.
 Τῆς δὲ γῆς, τῆς περὶ οὗδε ὁ λόγος ὤρηται λέγε- 16
 σθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὅτι τὸ κατ' ὑπερθεῖ ἐστι. οὐδενὸς
 γὰρ δὴ αὐτόπτεω, εἰδέναι φαιμένον, δύναμαι πυθέ-
 σθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστήϊς, τοῦ περ ἐλγῶ πρότερον

comitatum; fuisse autem tunc, quam illum sequeretur, corvum. His dictis, illum evanuisse. Aiunt autem Metapontini, se Delphos misisse qui consularent oraculum, quodnam illud esset hominis spectrum? respondisseque Pythiam, parendum esse spectri mandatis; id si fecissent, bene eis cessurum. Se igitur, accepto hoc responso, exsecutos esse mandata. Atque nunc stat Metapontii in foro statua, quam Aristee statuam vocant, iuxta ipsam Apollinis statuam collocata, et lauri arbores illam circumstant. Sed haec de Aristee hactenus dicta sunt.

(16.) REGIONE ea, de qua hunc sermonem facere institui, quid sit superne ulterius, nemo accurate novit. Neminem quippe, qui suis id oculis conspexisset affirmaret, potui reperire: etenim ne *Aristee* qui-

τούτων μῆμην ἐποιούμην, οὐδὲ αὐτός προσωτέρω Ἰσσηδό- 5
 ναν, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπιοι ποιέων, ἔφησι ἀπικέσθαι
 ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, Φαῖς Ἰσσηδόνας εἶναι
 τοὺς ταῦτα λέγοντας. Ἄλλ' ὅσων μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως
 ἐπὶ μακρότατον οἰοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν
 17 εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενιτέων ἐμπορίου, τοῦτο
 γὰρ τῶν παραβαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς
 Σκυθίης, ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι ἤμονται, ἰόν-
 τες Ἑλλήνες Σκύθαι· ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, αἱ
 Ἀλάζωνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ 5
 μὲν ἄλλα κατὰ ταῦτα Σκύθησι ἐπασκέουσι, σῖτον δὲ
 καὶ σπείρουσι καὶ σιτέονται, καὶ κρίμμυα καὶ σκόρο-
 δα καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. Ὑπὲρ δὲ Ἀλαζώνων
 οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἱ οὐκ ἐπὶ σιτῇσι σπείρουσι

dem, cuius modo mentionem feci, ne hic quidem
 ultra Issedonas pervenit, ut in carmine suo ipse profi-
 tetur; sed, quae de eis narrat qui supra hos habitant,
 ea fando accepta narravit, dicens *Issedonas esse qui*
id tradant. Sed nos quidem, quoad longissime auditu
 cognoscere adcurate potuimus, omnia referemus. (17.)
 A Borysthenitarum emporio, quod in medio maxime
 universae orae maritimae *Scythiae* situm est; ab hoc,
 inquam, primi *Callipidae* habitant, qui sunt Graeci
Scythae: tum super his alius populus, qui vocantur
Alazones. Hi atque *Callipidae* in caeteris quidem *Scy-*
tharum instituta sequuntur, frumentum vero et serunt
 et comedunt, itemque cepas et allium et lentem et
 milium. Supra *Alazones Scythae* habitant *aratores*;
 qui frumentum serunt, non in cibi usum, sed ven-

10 τὸν σῆτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπαρθε οἰ-
 κέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορῆν ἄνεμον, ἐρῆ-
 μος ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν
 Ὑπανιν ποταμὸν ἐστὶ ἔθνηα, πρὸς ἐσπέρας τοῦ Βορυ-
 σθένης. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένα, ἀπὸ θαλάσσης 18
 πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἀνω οἰκέουσι
 Σκύθαι γεωργοί, τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκόντες ἐπὶ τῷ
 Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενίτας, σφέας δὲ αὖ-
 5 τοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ἂν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέ-
 μονται, τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ, κα-
 τήκοτες ἐπὶ ποταμὸν τῷ ὀνόματι καίται Παντικαίης·
 τὸ δὲ πρὸς βορῆν ἄνεμον, πλεον ἀνα τὸν Βορυσθένα
 ἡμερέων ἑνδεκα. ἡ δὲ κατύπαρθε τούτων ἐρῆμός ἐστι
 10 ἐπὶ πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἐρῆμον Ἀνδροφάγοι οἰκίουσι,
 ἔθνος ἐὼν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων

dendi caussa. Super his *Neuri* habitant: a *Neuris* vero septemtrionem versus, deserta terra est, quoad nos novimus. Hi sunt populi iuxta *Hypanin* fluvium, ab occidente *Borysthenis*. (18.) Trans *Borysthenem*, prima a mari regio *Hylaea* est. Supra hanc proximī habitant *Scythae agricolae*, quos Graeci *Hypanin* fluvium adcolentes *Borysthenitas* nominant, ipsi autem se *Olbiopolitas*. Hi igitur *Scythae agricolae* ad orientem *Borysthenis* habitant ad trium iter dierum, pertinentque usque ad fluvium cui nomen *Panticapes*; versus septemtrionem vero, undecim dierum iter adverso flumine navigantibus. Iam supra hos longe lateque deserta regio est. Post desertum vero *Androphagi* habitant, proprius populus, neutiquam *Scythicus*. Supra hos vero iam verum desertum, nec

κατύπερθε, ἐρήμος ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων
 19 οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἑω γεωργῶν
 τούτων Σκυθῶν, διαβάντι τὸν Παντικάπην ποταμὸν,
 Νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐ-
 δὲν, οὔτε ἀρούντες· ψιλή δὲ δένδρεων πᾶσα αὕτη γῆ,
 πλὴν τῆς Υλαίης. οἱ δὲ Νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν 5
 ἑω, ἡμερίων τεσσάρων καὶ δέκα ὁδὸν, νέμονται χεῶν
 20 κατατείνουσιν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Περὶν δὲ τοῦ
 Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλούμενα Βασιλῆιά· ἐστὶ, καὶ
 Σκύθαι οἱ ἀριστοὶ τε καὶ πλείστοι, καὶ τοὺς ἄλλους
 νομίζοντες Σκύθας δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι
 δὲ οὗτοι, τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικὴν 5
 τὸ δὲ πρὸς ἡῶ, ἐπὶ τε τάφρᾳ, τὴν δὲ οἱ ἐκ τῶν τυ-
 φλῶν γυνόμενοι ὠρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαίη-
 τίδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλεῖται Κρημοί· τὰ δὲ αὐτῶν

ullus hominum populus, quoad novimus. (19.) Ab oriente vero agricolarum istorum Scytharum, trans Panticapen fluvium, *Nomades Scythae* degunt, qui neque serunt quidquam, nec arant: estque arboribus nuda universa haec regio, exceptâ *Hylaeâ*. Nomades autem hi, orientem versus, terram tenent per quatuordecim dierum iter patentem ad *Gerrhum* usque fluvium. (20.) Trans *Gerrhum* haec est quae *Regia terra* vocatur, quam *Scythae* nobilissimi tenent et numerosissimi, qui reliquos *Scythas* servos suos esse reputant. Pertinentque hi, meridiem versus, ad *Tauricam*; versus orientem vero, ad fossam illam quam caecorum filii duxerunt, et ad emporium *Maotidis* paludis quod *Cremni* vocatur; partim etiam ad *Tanain* flumen pertinent. Quae supra *regios Scythas*

κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε
 30 πρὸς βορῇν ἄνεμον τῶν βασιληῶν Σκυθίων οἰκέουσι
 Μελάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Με-
 λαγχλαῖνων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἐρήμός
 ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν.

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' 21
 ἢ μὲν πρώτη τῶν λαξίων, Σαυροματίαν ἐστὶ· οἱ ἐκ
 τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται
 τὸ πρὸς βορῇν ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδόν, πᾶ-
 5 σαν εἴουσιν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δασυέων.
 ὑπεροικέουσι δὲ τούτων, δευτέρην λαξίαν ἔχοντες, Βου-
 δῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασύν ὕλη παντοίῃ. Βου- 22
 δῖνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορῇν, ἐστὶ πρώτη μὲν ἐρή-
 μος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἐρήμον, ἀπο-
 κλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηνλώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσ-

ad septemtrionem vergunt, ea *Melanchlaeni* tenent;
 diversae stirpis populus, non Scythicus. Supra *Me-*
lanchlaenos vero, paludes sunt, et terra hominibus
 vacua, quantum nos quidem novimus.

(21.) Trans *Tanain* fluvium non amplius Scythica
 terra, sed prima regio *Sauromatarum* est; qui ab inti-
 mo Macotidis paludis recessu initium capientes, tenent,
 septemtrionem versus, terram in quindecim dierum
 iter patentem, arboribus omnibus, tam cultis, quam
 agrestibus, nudam. Tum supra hos habitant *Budini*,
 insequentem tenentes regionem, arborum omni ge-
 nere frequentem. (22.) Supra *Budinos*, versus sep-
 temtrionem, primo desertum est, per quinque dic-
 rum iter. Post desertum vero, magis orientem versus,
Thyssagetae habitant, numerosa gens et propria,

σαγείται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζῶουσι δὲ ἀπὸ θήρης. 5
 Συνεχέες δὲ τούτοις ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικη-
 μένοι ἐπὶ τοῖσι οὐνομα καῖται Ἰύρκαι, καὶ οὗτοι ἀπὸ
 θήρης ζῶντες τρέπω τοιαῦδε. λοχᾶ, ἐπὶ δένδρεον ἀνα-
 βάς· (τὰ δὲ ἐστὶ πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν) ἵππος
 δὲ ἐκάστω, δεδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι ταπει- 10
 νότητος εἵνεκα, ἐτοιμός ἐστι, καὶ κύων· ἐπειὰν δὲ ἀπὸ
 τοῦ θηρίου ἀπὸ τοῦ δένδρεου, τοξεύσας καὶ ἐπιβάς ἐπὶ
 τοῦ ἵππου διώκει, καὶ ὁ κύων ἔχεται. Ὑπὲρ δὲ του-
 τῶν, τὸ πρὸς τὴν ἡῶ ἀποκλίνοντι οἰκέουσι Σκυθαὶ ἄλ-
 λοι, ἀπὸ τῶν βασιλείων Σκυθῶν ἀποστάτες, καὶ 15
 23 οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τούτον τὸν χώρον. Μέχρι μὲν δὴ
 τῆς τούτων τῶν Σκυθῶν χώρας, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖ-
 σα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεις· τὸ δ' ἀπὸ
 τούτου, λιβάδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχέη· διεξιθῆντι δὲ καὶ

venatione victitans. His contigui eodem in tractu ha-
 bitant qui *Iyrcae* vocantur, et ipsi venatione victi-
 tantes tali modo. Arborem conscendit venator, ibi-
 que in insidiis latet: frequentes autem per totam illam
 regionem arbores sunt. Sub arbore praesto est equus,
 in ventrem procumbere edoctus, quo quam minime e
 terra emineat, et iuxta equum canis. Ubi ex arbore
 feram homo conspexit, arcu ferit, moxque illam con-
 scenso equo persequitur, et canis inhaeret vestigiis.
 Supra hos rursus, orientem spectantes, habitant alii
Scythae, qui ab *regiis Scythis* defecerunt, et haec in
 loca migrarunt. (23.) Ad horum igitur usque *Scy-*
tharum regionem, universa quam descripsimus terra
 plana est et humilis: ab inde vero petrosa et aspera.
 Peragrato autem huius asperae terrae longo tractu,

- § τῆς τηχῆς χώρον πολλόν, οἰκέουσι ὑπὲρ αὐτῶν οὐρέων
 ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες Φαλακροί, ἐκ
 γενεῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσητες καὶ θήλειαι ὁμοίως, καὶ
 σιμοί, καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· Φωνὴν δὲ ἰδίην ἔν-
 10 τες· ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δρυ-
 ῶν. ποτικὸν μὲν οὖνομα τῷ δένδρεϊ ἀπὸ τοῦ ζῶσι,
 μέγας δὲ κατὰ σκέπη μάλιστα καὶ καρπὸν δὲ Φο-
 ρεῖ κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπὶ αὐτῷ γίνεται
 πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτοῦ πα-
 χύ καὶ μέλαν· οὖνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ἐστὶ ἄσχυ.
 15 τοῦτο καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πί-
 νουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγῆς πα-
 λάβας συντίθεσσι, καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γάρ
 σφι οὐ πολλά ἐστί· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ αὐ-
 τόθι εἰσὶ. Ὑπὸ δένδρεϊ δὲ ἕκαστος κατοικῆται· τὸν μὲν

radices aliorum montium habitant homines, qui inde
 a nativitate *calvi* sunt omnes, mares pariter atque
 foeminae, et *simo naso mentoque oblongo*. Peculiari
 lingua utuntur, vestem autem gestant Scythicam:
 cacterum arborum fructu vitam sustentant. *Ponticum*
 nomen arboris est, qua victitant, fici admodum ma-
 gnitudine: fructum fert autem fabae similem, nu-
 cleum intus habentem. Hunc fructum, postquam ma-
 turuit, pannis excolant; et, quod ab eo defluit cras-
 sum et nigrum, quod *aschy* adpellant, id et lingunt,
 et lacte mixtum potant: ex faecum vero crassitudine
 massas conficiunt, quibus vescuntur. Pecorum enim
 non magna illis copia est, quippe pascua ibi parum
 sunt eximia. Quilibet pater familiās sub arbore ha-
 bitat; hieme quidem, arborem tegens tegmine ex

χιμῶνα, ἐπεὶ τὸ δένδριον περικαλύψῃ πύλον στεγνῶ 20
 λευκῶ· τὸ δὲ θέρους, ἄνευ πύλου. Τούτους οὐδαὶς ἀδι-
 κείναι ἀνθρώπων· ἰσοὶ γὰρ λέγονται εἶναι· οὐδέ τι ἀρτίον
 ὄπλον ἐκτίεται. καὶ, τοῦτο μὲν, τοῖσι περιοικέουσιν
 οὗτοί εἰσι αἱ τὰς διαφορὰς διακρίνοντες· τοῦτο δέ, ὃς ἂν
 Φεύγων καταφύγῃ ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέσται. 25
 οἶνομα δὲ σφί ἐστι Ἀργιππαῖοι.

24 Μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν τούτων, πολλὴ πε-
 ριφάνεια τῆς χώρας ἐστὶ, καὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐθνέων.
 καὶ γὰρ Σκυθῶν τινὲς αἰπικνέονται ἐς αὐτοὺς, τῶν οὐ
 χαλεπὸν ἐστὶ πυνέσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυ-
 σθένος τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπο- 5
 ρίων. Σκυθῶν δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτοὺς, οἱ ἐπτα
 25 ἐμμηρέων καὶ οἱ ἐπτα γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέ-
 χρι μὲν δὴ τούτων γνωσκέται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν

lana cootili; aestate vero, absque tegmine. His ho-
 minibus nemo mortalium iniuriam infert; sacri enim
 habentur; nec arma ulla bellica habent. Iidem et
 finitimorum dirimunt controversias; et, si quis pa-
 triâ profugiens ad hos confugit, a nemine laeditur.
 Nomen his est *Argippaci*.

(24.) Iam usque ad *calvos* hos satis cognita haec
 terra est; et, qui ante hos habitant populi, satis noti.
 Nam et Scytharum nonnulli ad illos commeant, e
 quibus haud aegre licet cognoscere, et Graecorum
 nonnulli ex Borysthenis emporio, et ex aliis Ponticis
 emporiis. Scythae vero, qui ad illos commeant, per
 septem interpretes septemque linguas negotia sua per-
 agunt. (25.) Ut vero ad hos usque cognita terra est,
 sic, qui ultra calvos illos habitent, liquido adfirmare

291, 74.

κατύπερθε οὐδὲς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· οὐρα γὰρ ὑψη-
 λὰ ἀποτάμνι ἄβατα, καὶ οὐδεὶς σφρα ὑπερβαίνει. οἱ
 5 δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέ-
 γοντες, οὐκ εἰν ταῦτα οὐρα αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβάντι
 δὲ ταύτους, ἄλλους ἄνθρώπους, οἱ τὴν ἐξάμηνον καθεύ-
 θουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέχομαι τὴν ἀρχὴν. Ἀλλὰ τὸ
 μὲν πρὸς ἧν τῶν Φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως, ὑπὸ
 10 Ἰσσηδόνων αἰετούμενον· πᾶ μὲν τοι κατύπερθε πρὸς βορρῇν
 ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν
 Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτίων τευτίων λεγόντων. Νό- 26
 μοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοῦσί τε λέγονται χρᾶσθαι. Ἐπειὰν
 ἀνδρὶ ἀποδάνη πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι
 πρόβατα· καὶ ἔπιτα ταῦτα θύσαντες, καὶ κατατα-
 5 μόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ διχομένου
 τιθνηῖτα γόνια· ἀναμίζαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα

nemo potest: nam praecaliti praeruptique montes, quos
 nemo transcendit, praecludunt iter. Narrant autem
 calvi, quod mihi quidem non persuadetur, *habitari*
illos montes ab hominibus capripedibus: tum ul-
tra hos degere alios homines, qui per sex menses
dormiant; quod equidem nullo pacto admitto. Quae
 calvis ab oriente sita regio, ea quidem, ut ab Issedonibus habitata, satis cognita est: quae vero supra
 hanc ad septemtrionem vergit, cognita non est, nec
 calvis istis, nec Issedonibus, nisi quatenus hi ipsi
 narrant. (26.) *Issedones* autem huiusmodi uti in-
 stitutis perhibentur. Quando cuiusdam pater mortuus
 est, propinqui cuncti adducentes pecudes ad eum
 conveniunt: quibus mactatis et in frusta concisis,
 mortuum etiam patrem hospitibus in frusta concidunt,

προτιθέσθαι. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, καταχρυσούσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἐγγάμῳσι χρίανται, θυσίας μεγάλας ἐπιτέουσ ἐπιτελέοντες. πᾶς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιεῖ, κατὰπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι· ἰσοκρατίες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γυνώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι.

- 27 Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατώτερον, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες, τοὺς μονοφθαλμοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας εἶναι· παρὰ δὲ τούτων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθῶν ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς· ἄριμα γὰρ ἐν καλέουσι Σκύθαι, σποῦ 5
28 δὲ τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχεΐμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχ-

mixtisque cunctis carnibus epulum exhibent. Caput vero depilatum expurgatumque inaurant, eoque pro sacro vase utuntur, quando annua magna sacrificia peragunt. Hoc apud illos filius patri praestat; quemadmodum Graeci diem, quo defunctus est pater, festum agunt. Caeterum hi quoque homines iusti esse dicuntur: mulieres autem apud eos aequam cum viris potestatem habent. Igitur hi etiam noti sunt.

(27.) Quod vero ad regionem spectat supra hos sitam, Issedones sunt qui narrant, *habitare ibi homines* quos dixi *unoculos*, et *Grypas auri custodes*: et fabulam ab Issedonibus traditam repetunt Scythae, nosque alii a Scythis accepimus, et nominamus scythico vocabulo *Arimaspos*; *arima* enim Scythae *unum* nominant, *spu* autem *oculum*. (28.) *Universa* autem haec terra, quam descripsimus, adeo

292, 4.

Θέωσα πᾶσα χώρα οὕτω δὴ τί ἐστὶ· ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτῶ
 τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἷος γίνεται κρυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδαρ
 ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιή-
 5 σις πηλόν. ἡ δὲ θάλασσα πῆγνυται, καὶ ὁ Βόσπο-
 ρος πᾶς ὁ Κιμμέριος· καὶ ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου αἱ ἐν-
 τὸς τᾶφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ
 τὰς αἰμάξας ἐπελαύνουσι πέσῃν ἐς τοὺς Σινδοὺς. οὕτω
 μὲν δὴ τοὺς ὀκτῶ μῆνας διατελεῖ χειμῶν ἰάν· τοὺς δ'
 10 ἐπιλοιπούς τέσσαρας ψυχρα αὐτόθι ἐστὶ. Κεχώρισται
 δὲ οὗτος ὁ χειμῶν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοις
 χωρίοις γινομένοις χειμῶσι· ἐν τῷ τὴν μὲν ἀραιήν οὐκ
 ὕει λόγου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρους, ὕων οὐκ ἀνίει. βρο-
 ταί τε ἡμους τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνον-
 15 ται, θέρους δὲ ἀμφιλαφεῖς· ἡ δὲ χειμῶνος βροτὴ

XXVIII. 7. στρατεύονται, στραγγιεύονται, morantur, ed. Borh.

*rigida premitur hyeme, ut octo menses duret intole-
 rabile gelu; in quo si aquam in terram effundas, non
 facias lutum; sed, ignem si accenderis, lutum facias.
 Atque etiam mare constringitur glacie et totus Cim-
 merius Bosphorus: et super glacie militant Scythae,
 et plaustis in ulteriora ad Sindos vehuntur. Ita so-
 lidos octo menses hyems durat, reliquosque quatuor
 ibidem frigus obtinet. Est autem huius hiemis indo-
 les longe diversa ab eis quae in caeteris regionibus
 omnibus obtinent: nam pluendi tempore [*alii* verno
 tempore *intelligunt*] nihil ibi pluit quo sit ullius
 momenti, aestate autem pluere non desinit: et, quan-
 do alibi tonitrua incidunt, ibi nulla sunt; sin hyeme
 coelum tonat, pro miraculo solet haberi. Item terrae
 motus si existit in Scythica terra, sive aestate, sive*

γίνεται, ὡς τέρας νομόσται θαυμάζεσθαι. ὥς δὲ καὶ ἢ σισιμός γίνεται ἢ τε θέρμος ἢ τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ; τέρας νομόσται. ἵπποι δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ καὶ ὄνοι οὐκ ἀνέχονται τὴν ἀρχὴν· τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ 20 ἐστιῶντες ἀποσφακάλιζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κάλον διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρια αὐτόθι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῇ γνώμῃ καὶ Ὀμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσίῃ, ἔχον ὥδε·

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κερὰσι τελέθουσι.
 ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῦσι ταχὺ παραγίνεσθαι 5
 τὰ κέρια. ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύει κέρια τὰ κτήνη ἀρχὴν, ἢ φύοντα φύει μόγις. ἐνθαῦτα 30 μὲν νυν διὰ τὰ ψύχρα γίνεται ταῦτα. Θαυμάζω δὲ, (προσθήκας γὰρ δὴ μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς εἰδίζητο.)

hyeme, prodigii loco est. Porro hyemem illam tolerant equi; asini vero et muli neutiquam tolerant: alibi contra equi in gelu stantes tabescunt, asini vero et muli tolerant gelu. (29.) Videtur autem mihi eadem de caussa ibidem boum generi mutilo cornua non enasci: sententiaeque meae adstipulatur illud *Homeri* verbum in *Odyssea*, ubi ait:

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.
 Quod recte dictum est, in locis caldis cito enasci cornua: contra ubi valida obtinent frigora, ibi autem prorsus non enascuntur pecoribus cornua; aut, si nascuntur, pusilla manent. Ibi ergo propter frigora hoc ita se habet. (30.) Atque hoc loco subit mirari (nam digressiones ab initio amavit mea narratio) quid sit quod in universo *Eleo* agro non possint

ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάση χώρα οὐ δύναται γίνεσθαι ἡμί-
νοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χαίρου ἔοντος, οὔτε ἄλλου Φαν-
5 ροῦ αἰτίου οὐδενός. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρης
τε οὐ γίνεσθαι σφι ἡμιόνους. ἀλλ' ἐπεὶ προσή η' ὥρῃ
κυΐσκεισθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιωχώ-
ρους αὐτάς· καὶ ἔπειτ' αὖ σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιείσιν
τοὺς ὄνους, ἐς οὓς αὖ σὺν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρὶ· ἔπει-
τα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσιν. Περὶ δὲ τῶν πτερῶν, τῶν 31
Σκύβαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἥερα, καὶ τούτων
εἵνεκα οὐκ οἶά τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσωπ' ἡπείρου,
οὔτε διεξιέναι, τήνδ' ἔχω περὶ αὐτῶν τὴν γνώμην. τὰ
5 κατύπερθε ταύτης τῆς χώρας αἰεὶ νίφεται, ἐλάχιστοι δὲ
τοῦ θέρους ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ οἰκός. ἤδη αὖ
ὅστις ἀγχοῦθεν χιόνα ἀδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λε-
γώ. ἵοικε γάρ ἡ χιὼν πτεροῖσι· καὶ διὰ τὸν χειμῶνα

*mulī nasci; quum nec frigida sit regio; nec alla ulla
adpareat caussa. Aiunt quidem Elei, ex imprecatione
quadam non nasci apud se mulos: itaque, quum ad-
est tempus quo gravidæ fiunt equæ, ad finitimos eas
agunt, et in alieno agro asinos ad eas admittunt:
deinde postquam conceperunt, retro agunt. (31.)
Quod vero ad plumas adinet, quibus plenum esse
aërem Scythæ dicunt, ob eamque causam in ulte-
riora nec prospectum nec transitum patere, de
his ego ita sentio. In locis quæ sunt supra hanc
(quam commemoravi) terram constanter nix cadit;
minus quidem frequens æstate, ut consentaneum est,
quam hyeme. Iam, qui copiosam cadentem nivem
cominus vidit, is quid dicam novit. Similis est enim
nix plumis: et propter hanc hiemen, quum sit talis*

ταῦτον, ἔόντα τοιοῦτον, αἰκίητα τὰ πρὸς βορῇν ἔστι
 τῆς ἡπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ, εἰκάζοντας, τὴν χιό- 1α
 να τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιόικους δοκέω λέγειν.
 Ταῦτα μὲν νυν, τὰ λέγεται μακρότατα, εἴρηται.

- 32 Ὑπερβορέων δὲ περὶ ἀνθρώπων οὔτε τι Σκύθαι λέ-
 γουσι, οὔτε τινὲς ἄλλαι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ
 ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' οὔτοι λέγουσι οὐ-
 δέν' ἔλεγον γὰρ αὖ καὶ Σκύθαι, ὡς περὶ τῶν μουνουφ-
 θάλμων λέγουσι. Ἄλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ἔστι περὶ Ὑπερ- 5
 βορέων εἰρημένα, ἔστι δὲ καὶ Ὀμήρῳ ἐν Ἐπιγόνιοις,
 εἰ δὴ τῶ ἔοντι γε Ὀμηρος ταῦτα τὰ ἔπια ἐποίησε.
 33 Πολλῶν δὲ τι πλείστα περὶ αὐτέων Δῆλιοι λέγουσι,
 Φάμενοι ἰρὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερ-

qualem dixi, habitari non possunt loca huius conti-
 nentis ad septemtrionem pertinentia. Itaque *plumas*
 quas dicunt, propter similitudinem, *nivem* dici a Scy-
 this eorumque finitimis arbitror. Atque haec quidem,
 quae de remotissimis terris narrantur, hactenus e
 nobis commemorata sunt.

(32.) De *Hyperboreis* vero hominibus nec Scythae
 loquuntur, nec alii ulli, qui istas regiones incolunt,
 nisi forsitan Issedones. At ne hi quidem, ut mihi vi-
 detur, de illis quidquam memorant: alioqui enim
 Scythae quoque de eisdem narrant, quemadmodum
 de unoculis. Sed Hesiodus de Hyperboreis locutus
 est, atque etiam Homerus in Epigonis, si modo vere
 auctor huius carminis Homerus est. (33.) Longe
 vero plurima de his *Delii* narrant; dicentes, *sacra*
stramini triticeo illigata, ex Hyperboreis delata,

βορέων φερόμενα, ἀπικνέσθαι ἐς Σκύθας· ἀπὸ δὲ
 Σκυθῶν ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκά-
 5 στους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρας ἐκαστάτῳ ἐπὶ
 τὸν Ἀδρίην· ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβροίην προπεμπόμε-
 να πρῶτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ
 ταυτέων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ δια-
 πορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν· πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν, μέ-
 10 χρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἀνδρον· Κα-
 ρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον· Τηνίους
 δὲ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱρὰ οὕτω
 λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμ-
 ψαι φερούσας τὰ ἱρὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δῆ-
 15 λιοὶ εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· αἷμα δὲ αὐτῇσι
 ἀσφαλὴς εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν
 ἀνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν Περφερέες κα-
 λέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ

venire ad Scythas; a Scythis vero accipere ea popu-
 lum quemque deinceps habitantem versus occiden-
 tem, usque ad Adriaticum sinum: inde meridiem
 versus mitti, et primos ex Graecis Dodonaeos ea acci-
 pere; ab his descendere ad sinum Maliacum, et in
 Euboeam transire, ibique de civitate ad civitatem
 mitti usque Carystum; inde denique, praetermissâ
 Andro insulâ, ab ipsis Carystiis *Delum* deferri. Eo
 modo *Delum* pervenire sacra ista dicunt. Primo au-
 tem Hyperboreos aiunt duas misisse virgines sacra
 haec ferentes, quarum nomen *Delii* aiunt fuisse Hy-
 perochen et Laodicen; simulque cum his tutelae
 caussâ comites misisse quinque viros de suis, hos
 qui nunc *Perpherees* vocantur: qui summos *Deli* ho-
Herod. T. II. P. I. P

τοῖσι Ὑπερβορείοις τοὺς ἀποπεμφθέντας ἐπίσω οὐκ ἀποστέλλειν, δυνά ποικυμένους εἰ σφείας αἰεὶ καταλάμ- 20
 *Ψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκασθαι, οὕτω δὲ Φέ-
 ροντας εἰς τοὺς οὖρους τὰ ἱερά ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν κα-
 λάμῃ, τοῖς πλησιοχώροις ἐπισκῆπτειν, καλεῦντας προ-
 πέμπειν σφεία ἀπὸ ἑαυτῶν εἰς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα
 μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι εἰς Δῆ- 25
 λον. Οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοις ἰοῦσι τότε ποιούμενον
 προσφέρειν τὰς Θρηϊκίας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας,
 ἑατὰν θύουσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιλῇ, οὐκ ἂν πυ-
 ρῶν καλάμης ἐχούσας τὰ ἱερά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα
 34 ταύτας ποιούσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτησι τῇσι
 ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δῇλῳ, κείρονται καὶ
 αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου
 πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλξα-

nones obtinent. Quum vero hi ab illis missi non re-
 verterentur ad suos, graviter ferentes Hyperboreos,
 semper sibi accidere ut non reciperent quos misis-
 sent; eâ caussâ sacra illa triticeo stramini illigata
 non nisi ad fines suos pertulisse, finitimisque man-
 dasset, ut sua e terra ad alium populum ea deferrent:
 atque ita hæc gradatim missa, aiunt, Delum perve-
 nisse. Novi autem equidem simile quoddam hisce
 sacris sacrum peragi a Thracicis Paeonicisque mulieri-
 bus: hae enim, quando *Dianae Reginae* diem festum
 celebrant, non sine triticeo stramine sacra faciunt.
 Hoc illarum novi equidem institutum. (34.) In ho-
 norem autem harum *virginum Hyperborearum*, quae
 Deli mortuae dicuntur, caput tondent et puellae et
 pueri Deliorum; et illae quidem ante nuptias praeci-

295, 95.

6σαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσι· (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς
 τὸ Ἀρτεμῖσιον ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρὸς· ἐπιπέφυκε δὲ
 αἱ ἐλαίη·) οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλὴν τινα
 εἰλῆξαντες τῶν τριχῶν, προτιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆ-
 μα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν
 10 Δήλου οἰκητόρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, καὶ τὴν Ἄργην 35
 τε καὶ τὴν Ὠπιν, εἰούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων,
 κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας, ἀπι-
 κέσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαο-
 5 δίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίᾳ ἀποφερούσας ἀντὶ
 τοῦ ἀκνυτοῦ τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι· τὴν δὲ
 Ἄργην τε καὶ τὴν Ὠπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπι-
 κέσθαι λέγουσι, καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς
 σφίαν· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομα-
 10 ζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλὴν ἀνῆρ

sum cincinnum, et fuso circumvolutum, in earum
 sepulcro deponunt: (est autem illud sepulcrum in
 Dianae templo, intranti ad sinistram; in eoque nata
 est oliva arbor:) pueri vero Deliorum herbis qui-
 busdam capillos circumvolvunt, et hos pariter super
 sepulcro deponunt. Hunc honorem illae a Deli incol-
 lis consequuntur. (35.) Narrant autem iidem, *Ar-
 gen* quoque atque *Opin*, virgines ex Hyperboreis,
 itinere per eosdem populos facto, Delum venisse
 prius etiam quam Hyperochen et Laodicen: et has
 quidem venisse tributū ferendi causa, quod Lucinae
 pro maturato partu pactae fuissent; Argin vero et
 Opin simul cum Diis aiunt advenisse, hisque alios
 honores a se esse tributos; his enim stipem corro-
 gare mulieres, nomina earum invocantes in hymno

Λύκιος ἐποίησε· παρά δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνεῖν Ὀπίν τε καὶ Ἀργην, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας· (οὗτος δὲ ὁ Ὀλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιούς ὕμνους ἐποίησε, ἐκ Λυκίης ἐλθὼν, τοὺς αἰδομένους ἐν Δήλῳ) καὶ τῶν μηρίων καταγιζο- 15 μένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν, ταύτην ἐπὶ τὴν Θήκην τῆς Ὀπιδίος τε καὶ Ἀργῆς ἀναισιμουῦσθαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ Θήκη αὐτέων ἐστὶ ὅπισθε τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἧν τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἱστοητορίου.

36 Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν εἰστὸς περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σιτεόμενον. Εἰ δὲ εἰσὶ τινες Ὑπερβορεοὶ ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρέων Γῆς 5

eo, quem ipsis *Olen*, vir Lycius, composuit; et a se edoctos Insulanos etiam et Ionas Opin et Argen carmine celebrare, nomen illarum invocantes, stipemque eisdem corrogantes: (idem vero *Olen*, e Lycia Delum veniens, alia etiam prisca carmina confecit, quae Deli canuntur:) et cineres ex femoribus in ara crematis omnes sepulcro Opis et Arges iniici. Est autem illarum sepulcrum post Dianae templum, orientem versus, proxime coenaculum Georum. (36.) Atque haec quidem de *Hyperboreis* dicta sunt. Nam de *Abaride* fabulam, qui Hyperboreus fuisse perhibetur, taceo; nec memoro quo pacto hunc sagitta per universam terram circumvexerit, nihil cibi capientem. Quod si vero sunt *Hyperborei* quidam homines, fuerint etiam alii *Hypernotii*. Rideo autem quum multos iam video describentes *Terrae circuitus*,

197, 24.

περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον
ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἱ Ὠκεανὸν τε ρέοντα γράφουσι
πέριξ τὴν γῆν, εὐῶσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου· καὶ
τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιούνταν ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ
10 ἐγὼ δηλώσω μέγας τε ἐκάστης αὐτέων, καὶ οἷη τίς
ἔστι ἐς γραφὴν ἐκάστη.

[ΑΣΙΗΝ] ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν 37
νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τούτων δ'
ὑπεροικέουσι πρὸς βορέῳ αἰέμου, Μῆδοι· Μήδων δέ,
Σάσπειρες· Σασπείρων δέ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ
5 τὴν βορήϊην θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδόι.
ταῦτα τέσσαρα ἔθνη οἰκεῖ ἐκ θαλάσσης ἐς θαλάσ-
σαν. Ἐνθεῦτεν δέ, τὸ πρὸς ἐσπέρας, αἰκταὶ διφάσιαι 38

XXXVI. 10. ποιούντων. ποιῶσι Edd. vet.

XXXVII. 1. ἈΣΙΗΝ ignorant vulgo omnes, quod vocab. ex
coniect. adieci.

nec eorum ullum rectam rationem habentem, quam
ducem sequatur: qui Oceanum describunt, quasi ter-
ram undique circumfluat, quam rotundam fingunt
velut ex torno; et Asiam aequalem faciunt Europae.
Nam equidem brevibus verbis et magnitudinem
utriusque harum terrarum declarabo, et qualis fere
sit utriusque figura.

(37.) ASIAM Persae incolunt, ad australem mare
pertinentes, quod Rubrum vocatur. Supra hos, sep-
temtrionem versus, Medi habitant; supra Medos Sa-
spires; supra Saspiribus Colchi, ad boreale mare per-
tinentes, in quod Phasis fluvius influit. Hi quatuor
populi ab altero mari habitant ad alterum. (38.)
Inde ex eadem Asia, versus occidentem, duae orae

ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι εἰς Θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπη-
 γήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἐτέρη, τὰ πρὸς βορρῇ ἀπὸ
 Φάσιος ἀρξάμενη, παρατίθεται εἰς Θάλασσαν παρὰ
 τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου ἡ
 τοῦ Τρωϊκοῦ· τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὐτὴ ἀκτὴ
 ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου, τοῦ πρὸς Φοινίκῃ και-
 μένου, τῆναι τὰ εἰς Θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης.
 οἰκέει δ' ἐν τῇ ἀκτὴ ταύτῃ ἔθνη ἀνθρώπων τριήκοντα.
 39 αὕτη μὲν νυν ἡ ἐτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἐτέρη,
 ἀπὸ Περσίων ἀρξάμενη, παρατίθεται εἰς τὴν Ἐρυθρὴν
 Θάλασσαν· ἡ τε Περσικὴ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδε-
 κομένη Ἀσσυρίη, καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης ἡ Ἀραβίη. λέγει
 δὲ αὕτη (οὐ λήγουσα εἰ μὴ νόμῳ) εἰς τὸν κόλπον τὸν
 Ἀράβιον, εἰς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώψυχα ἐστῆ-

XXXVIII. 2. ἀπ' αὐτῆς. ἀπ' αὐτῆς ed. Reiz. et Borh. ex
 coniect.

porriguntur in mare, quas ego describam. Altera ora,
 in boreali parte a Phasi incipiens, in mare excurrit
 secundum Pontum et Hellespontum, usque ad Troi-
 cum Sigeum: in parte meridionali, eadem ora ini-
 tium capit a Myriandrio sinu, ad Phoenicem sito,
 et in mare porrigitur usque ad Triopium promon-
 torium. Hanc oram triginta incolunt hominum po-
 puli: et haec quidem altera est earum quas dixi ora-
 rum. (39.) Altera vero ora, a Perside incipiens, in
 Rubrum mare porrigitur; estque Persica, tum hanc
 excipiens Assyriaca, et post Assyriacam Arabica ora.
 Desinit autem haec ora (non quidem vere desinens,
 sed solummodo ex usu loquendi) in sinu Arabico, in
 quem Darius fossam ex Nilo duxit. Iam a Perside

γαγε. Μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος
πλατύς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει
διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρά τε Συ-
10 ρίην τὴν Παλαιστίνην, καὶ Αἴγυπτον, εἰς τὴν τελευτᾷ
ἐν τῇ ἐθνῷ ἐστὶ τρία μῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων
τὰ πρὸς ἐσπέρας τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. Τὰ δὲ κα- 40
τύπηθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σασπείρων, καὶ
Κόλχων, τὰ πρὸς ἥῳ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἐν-
θεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα· πρὸς βορῶν δὲ
5 ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀραξὴς ποταμός,
ρίων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέ-
ται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἐρήμος ἤδη τὸ πρὸς τὴν
ἑῷ, οὐδ' ἔχει οὐδὲν φράσαι οἷον δὴ τί ἐστὶ. Τοιαύτη
μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστὶ.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἐτέρῃ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ 41

usque ad Phoenicem lata et ampla regio est: a Phoe-
nice vero haec ora per mare Nostrum (mediterra-
neum) secundum Syriam Palaestinam ad Aegyptum
porrigitur, ubi desinit: hancque oram nonnisi
tres incolunt populi. Hae sunt Asiae regiones, Persis
ab occidente sitae. (40.) Quae vero ultra Persas
et Medos Saspis et Colchos versus orientem so-
lem spectant, secundum ea, ab altera parte, (a meri-
die) Rubrum mare porrigitur, a septentrione vero
Caspium mare et Araxes fluvius, qui contra solem
orientem fluit. Non ultra Indiam vero habitatur Asia:
quae inde versus orientem spectant, deserta regio
est; quae qualis sit, nemo dicere potest. Talis igitur
ac tanta Asia est.

(41.) *Libya* in altera earum, quas dixi, orarum

Αἰγύπτου Λιβύη ἥδη ἐκδέχεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυ-
 γτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στενὴ ἐστὶ· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς
 θαλάσσης εἰς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες
 εἰς ὀργυιῶν· αὗται δ' αὖ εἰεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ 5
 ἀπὸ τοῦ στενοῦ τούτου, κάρτα πλατεῖα τυγχάνει ἐου-
 42 σα ἡ ἀκτὴ, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θωυμάζω ὦν τῶν
 διακρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην τε καὶ Ἀσίην καὶ
 Εὐρώπην· οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτῶν ἐστί.
 μήκει μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέραις παρήκει ἡ Εὐρώπη·
 εὐρεῖς δὲ πέρα, οὐδὲ συμβαλεῖν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. 5
 Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἐαυτὴν, εἰούσα περίρρυτος, πλήν
 ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην αὐρίζει· Νεκὰ τοῦ Αἰγυ-
 πτίων βασιλῆος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαν-
 τος. ὃς ἐπεί τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ

est: est enim Libya Aegypto contigua. Iam ad Ae-
 gyptum quidem angusta haec ora est: nam ab hoc
 (citeriore) mari ad mare Rubrum sunt centum millia
 orgyiarum, quae mille admodum stadia conficiunt.
 Inde ab his vero angustiis, spatiosa fit haec ora, quae
 Libya vocatur. (42.) Miror autem hos, qui univer-
 sam terram in tres partes dividunt atque distinguunt,
 Libyam, Asiam, et Europam: nec enim exigua inter
 has est differentia. Nam longitudine quidem secun-
 dum utramque (Asiam et Africam) porrigitur Euro-
 pa: quod vero ad latitudinem eius adinet, ne licet
 quidem collationem instituere. [sive, cōiecturam
 facere.] Nam *Africa* quidem ipsa se declarat, *esse*
circumfluatam, ex quo primus, quem novimus, *Neco*
rex Aegyptiorum rem demonstravit. Hic enim, post-
 quam desiit fossam fodere, quae ex Nilo in sinum

- 10 τῷ Νείλῳ διέχουσαν εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-
 πειψε Φοίνικας ἀνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος εἰς τὸ
 ὀπίσω δι' Ἡρακλεῖων στήλέων διεκπλέειν ἕως εἰς τὴν
 βορήνῃ θάλασσαν, καὶ οὕτω εἰς Αἴγυπτον ἀπικνέσθαι.
 Ὀρμηθέντες ἂν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης,
 15 ἐπλεον τὴν νοτίῃν θάλασσαν. ὅπως δὲ γίνοιτο Φθινόπωρον,
 προσίσχοντες ἂν σπείρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἐκάστοτε τῆς
 Λιβύης πλέοντες γνῶναιτο, καὶ μένεσκον τὸν ἄμητον
 θείσαντες δ' ἂν τὸν σῆτον, ἐπλεον ὥστε δύο ἔτην διεξ-
 ελθόντων, τρίτῳ ἔτει κάμψαντες Ἡρακλείας στήλας,
 20 ἀπίκοντο εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ,
 ἄλλω δὲ δὴ τῷ, ὡς περιπλέοντες τὴν Λιβύην, τὸν
 ἥλιον ἔσχον εἰς τὰ δεξιά. αὐτῷ μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ
 πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοί εἰσι οἱ λέγοντες. ἐπεὶ 43

Arabium dirigebatur, viros *Phoenices* navibus emisit, dato mandato, ut per *Herculeas columnas renavigarent in mare quod Libyae a septemtrione est, atque ita in Aegyptum reverterentur*. Igitur *Phoenices*, ex Rubro mari profecti, per australe mare navigarunt: et, quando adveniebat autumnus, adpulsis ad terram navibus, quaecumque ad Libyae regionem tunc pervenissent, in ea sementem faciebant, messemque expectabant: deinde, messo frumento, navibus ulterius pergebant. Ita, duobus elapsis annis, tertio anno, itinere per *Herculeas columnas flexo*, in *Aegyptum* pervenerunt. Dixeruntque, quod mihi quidem non persuadetur, sed fortasse alii cuipiam, *quum Libyam circumnavigarent, habuisse se solem a dextra*. Hoc modo primum cognita Libya est. (43.) Post hos, *Carthaginenses* idem adfirmant:

Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιπλώσει Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθεὶς· ἀλλὰ
 δῶσας τὸ τε μῆκος τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε
 ὀπίσω, οὐδ' ἐπέτελεσι τὸν ἐπταξί οἱ ἡ μήτηρ ἄβλον. 5
 Θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου τοῦ Μεγαβύζου ἐβίβαστο
 παρθένον· ἔπειτα μίλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην
 ἀνασκολοπεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξῳ βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ
 Σατάσπης, εὐῶσα Δαρείου ἀδελφεῇ, παραστήσατο,
 Φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ἥπερ ἐκείνον· Λι- 10
 βύην γάρ οἱ ἀνάγκην εἶσθαι περιπλῶειν, ἐς ὃ ἂν ἀπί-
 κηται, περιπλέων αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγ-
 χωρήσαντος δὲ Ξέρξῳ ἐπὶ τούτοις, ὁ Σατάσπης ἀπ-
 κόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας
 παρὰ τούτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακλείας στήλας. διεκ- 15

[scilicet, *compertum sibi esse, circumnavigari Li-
 byam posse.*] Nam Sataspes quidem, Theaspis filius,
 de Achæmenidum stirpe, non circumnavigavit Li-
 byam, quamquam ob id ipsum emissus: sed, quum
 longitudine itineris, tum solitudine territus, retro-
 gressus est, neque laborem implevit a matre sibi in-
 iunctum. Is filiae Zopyri virgini vim intulerat, nepti
 Megabyzi: quam ob culpam quum in eo esset ut a
 Xerxe e palo suspenderetur, mater Sataspis, soror
 Darii, deprecata est supplicium, dicens *gravio-rem se
 poenam illi inflicturam; imposituram quippe ei
 necessitatem circumnavigandi Libyam, donec ea
 circumnavigata in Arabium sinum pervenissent.*
 Quam in conditionem postquam Xerxes consensit,
 Sataspes in Aegyptum profectus, accepta ab Aegyp-
 tiis navi nautisque, ad Herculeas navigavit columnas:

πλάσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρατήριον τῆς Λιβύης,
 τῷ οὐνομα Σολόεις ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην· πε-
 ρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μῆνεσι, ἐπεὶ
 20 τε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε
 εἰς Αἴγυπτον. Ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασι-
 λῆα Ξέρξης, ἔλεγε Φᾶς τὰ προσωτάτω ἀνθρώπους
 σμικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι Φοινικὴν διαχρωμένους·
 οἱ, ὅπως σφεῖς καταγοῖατο τῇ νηὶ, Φεύγεσκον πρὸς
 τὰ οὐρεα, λείποντες τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ ἀδικεῖν οὐ-
 25 δὲν ἐσιόντες, πρόβατα δὲ μούνα ἐξ αὐτέων λαμβά-
 νειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον
 τόδε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τὸ πρὸσω οὐ δυνατόν ἐτι προβαί-
 νειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οὐ οἱ συγγινώσκων
 λέγειν ἀληθέα, οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκειμένον

hisque transmissis, circumvectus Africae promonto-
 rium, cui *Soloeis* nomen est, meridiem versus navi-
 gavit: et permultum maris pluribus mensibus emen-
 sus, quum maior semper itineris pars conficienda
 superesset, retro navisavit, in Aegyptumque est
 reversus. Ex qua quum ad Xerxem regem rediisset,
 narravit, in remotissimis locis praeter homines se
 navigasse staturâ minutos, veste e palmae foliis
 utentes; qui, quando ipsi navem ad terram adpulis-
 sent, relictis oppidis in montes profugissent: se vero
 cum suis, oppida illorum ingressum, nullâ iniu-
 riâ incolis inlatâ, pecora solummodo eorum abe-
 gisse. Quod autem Libyam non penitus circumna-
 vigasset, causam hanc esse aiebat: navem non po-
 tuisse ulterius progredi, sed fuisse inhibitam. Xer-
 xes autem, intelligens vera eum non dicere, quod

αὐθλον, ἀνισκολόπισι, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. ταύ- 3ο
του δὲ τοῦ Σατάσπειος εὐνοῦχος ἀπέδρεν ἐς Σάμον,
ἐπεὶ τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότηα τελευτηκότεα,
ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος αἴηρ τατέσχε
τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὐνομα, ἰκὼν ἐπιλήθομαι.

- 44 Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς
βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὐ-
τος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν
εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλ- 5
λους τε ταῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην εἶρεν, καὶ δὴ καὶ
Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κα-
σπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον
κατὰ ποταμὸν πρὸς ἧν τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θά-
λασσαν· διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἐσπέρην πλέοντες,

impositum laborem non esset exsecutus, pristinâ poe-
nâ adfectum e palo suspendit. Huius Sataspis eunu-
chus, audita domini morte, propere Samum confugit,
ingentes secum ferens pecunias, quas intervertit civis
quidam Samius; cuius nom^a; cognitum mihi qui-
dem, volens obliviscor.

(44.) *Asiae* vero plurima pars [quae ante inco-
gnita erat] a Dario pervestigata est. Is quum cognos-
cere voluisset, ubinam *Indus* fluvius, unus post Ni-
lum fluviorum omnium qui crocodilos alat, in mare
se evolvat; cum navibus et alios misit, quos verum
relaturos iudicabat, tum *Scylacem* in primis, eivem
Caryandensem. Hi igitur ex Caspatyro oppido et
Pactyica regione profecti, secundo fluvio orientem
solem versus in mare navigarunt: tum per mare oc-
cidentem versus navigantes, trigesimo mense cum

10 τριηκοστῶ μῇ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χρόνον, ὅθεν ὁ
Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα,
ἀπέστειλε περιπλῶειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περι-
πλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ
θαλάσῃ ταύτῃ ἐχράτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίας πλὴν τὰ
15 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοῖα πα-
ρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν 45
φανερῇ ἐστὶ γνωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλ-
λοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορρῇ, εἰ περὶ ῥύτος ἐστὶ μήκει
δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. Οὐδ' ἔχω
5 συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτε μὴ εὐύση γῇ οὐνόματα τρι-
φάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν, καὶ οὐ-
ρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτίθη,
καὶ Φάσις ὁ Κόλλχος· (οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν τὸν Μαιή-
την καὶ Πορθμήϊα τὰ Κιμμέρια λεγουσι) οὐδὲ τῶν

in locum pervenerunt, unde rex Aegyptiorum Phoe-
nices illos, de quibus supra dixi, emisit Libyam cir-
cumnavigaturos. Qua confecta navigatione Indos
subegit Darius, et mari illo usus est. Atque ita Asiae,
praeter eam partem quae Indis ab oriente est, reli-
qua cognita sunt; compertumque est, Asiam simi-
lia exhibere atque Africam. (49.) *Europa* autem
a nemine plane cognita est; neque compertum ha-
bemus an aut ab oriente aut a septentrione circum-
flua sit: illud novimus, secundum Libyam Asiamque
esse illam porrectam. Nec vero coniecturâ adsequi
possum, cur, quum una sit terra, tribus illa nomini-
bus distinguatur, a mulierum nominibus desumptis,
terminique eidem ponantur, Nilus fluvius Aegyptius,
et Phasis Colchicus; pro quo quidem alii Tanaim

διουρισάντων τὰ οὐνάματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο 10
 τὰς ἐπωνυμίας. ἡ δὲ γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέ-
 γεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ οὐνομα, γυ-
 ναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη ἐπὶ τῆς Προμηθέος γυ-
 ναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνον-
 ται τοῦ οὐνάματος Λυδαί, Φάμενοι ἐπὶ Ἀσίῳ, τοῦ 15
 Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκληῖσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ'
 οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέος Ἀσίης· αἶψ' ἄτεν καὶ τὴν ἐν
 Σάρδισι φυλὴν κεκληῖσθαι Ἀσιαδαί. Ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη
 οὔτε εἰ περιρρύτος ἐστὶ γνωσκαται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώ-
 πων· οὔτε ὁκόθεν τὸ οὐνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις 20
 οἱ ἦν ὁ θεῖμος φαίνεται· εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίας φήσα-
 μεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὐνομα τὴν χώραν, πρότερον δὲ
 ἦν ἄρα ἀνώγκμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ

fluvium Maeoticum ponunt, et Cimmeria Porthmea:
 neque nomina potui comperire eorum qui hanc di-
 stributionem instituerunt, nec cur ista nomina his
 regionibus imposuerint. Nam *Libyam* quidem pleri-
 que Graeci aiunt a *Libya*, muliere indigenā, nomen
 invenisse; *Asiam* vero a cognomine uxoris Promethei.
 At nomen hoc sibi vindicant Lydi; perhibentes,
 a Cotyis filio, Manis nepote, cui *Asias* nomen fuit,
 nominatam *Asiam* fuisse, non a Promethei uxore
 Asia: ab eodemque etiam Sardibus tribum *Asiadem*
 ducere nomen. Sed *Europa*, quemadmodum, an cir-
 cumflua sit, nulli hominum compertum est; sic nec,
 unde hoc nomen acceperit, aut quis ei illud imposue-
 rit, adparet: nisi dicamus, a *Tyria Europa* nomen
 invenisse hanc regionem, antea vero caruisse nomine,
 quemadmodum duae reliquae. At hanc quidem ex

τῆς Ἀσίας τε φαίνεται εἶσα, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς
25 τὴν γῆν ταύτην ἢ τις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπῃ καλεέ-
ται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην, ἐκ Κρήτης δὲ
ἐς Λυκίαν. Ταῦτα μὲν νῦν ἐπὶ τοσούτον εἰρήσθω· ταῖσι
γὰρ νομιζομένοισι αὐτίων χρησόμεθα.

Ὁ ΔΕ ΠΟΝΤΟΣ ὁ Εὐξείνος, ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο 46
Δαρείος, χωρίων πασίων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθι-
κοῦ, ἔθνη ἀμαθίστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ
Πόντου οὐδὲν ἔχονεν προβαλέσθαι σοφίης περὶ, οὔτε
5 ἀνδρα λόγιον αἰδμεν γινόμενον, πᾶρεξ τοῦ Σκυθικοῦ
ἔθνους, καὶ Ἀναχάρσιος. Τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν
τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπείων πηγμάτων σοφάτατα
πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μὲντοι ἄλλα
οὐκ ἀγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφί ἀνεύρηται,

Asia fuisse constat, neque in hanc terram, quam
Europam Graeci vocant, pervenisse: nec enim ultra
Cretam ex Phoenice pervenit, ex Creta vero in Ly-
ciam. Atque haec hactenus dicta sunt: caeterum nos
eisdem nominibus utemur, quae sunt usu recepta.

(46.) *Pontus Euxinus*, in quem *Darius* expedi-
tionem suscepit, prae regionibus omnibus populos
habet incultissimos, si Scythicam gentem excipias.
Neque enim populum ullum ex his, qui citra Pontum
habitant, possumus sapientiae caussa memorare, nec
virum novimus qui eruditionis nomine claruerit, nisi
Scythicum populum, et in hoc Anacharsin. *Scythica*
autem *gens* unum, quod maximum est in rebus hu-
manis, prae caeteris omnibus, quos novimus, homi-
nibus sapientissime invenit: caetera tamen eiusdem
non laudo. Maximum illud, quod dico, ita ab his

ὥστε ἀποφυγεῖν τε μηδένα ἐπιλθόντα ἐπὶ σφέας, μὴ 10
 βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καταλαβεῖν μὴ οἷόν τε εἶναι.
 τοῖσι γὰρ μήτε ἀστία μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλ-
 λά Φερίοικοι ἔόντες, πάντες ἔωσι ἱπποτοξόται, ζῶντες
 μὴ ἀπ' ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τέ σφι
 ἢ ἐπὶ ζυγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴησαν οὗτοι ἀμαχοί τε καὶ 15
 47 ἄποροι προσμίσγειν; Ἐξυρήται δὲ σφι ταῦτα, τῆς τε
 γῆς εὐρύτης ἐπιτηδείας, καὶ τῶν ποταμῶν ἔντων σφι
 συμμάχων. ἢ τε γὰρ γῆ εὐρύσα πεδιάς αὕτη, ποιῶ-
 δης τε καὶ εὐνδρός ἐστι ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι
 οὐ πολλῶν τέω ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διω- 5
 ρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοί τ' εἰσι αὐτέων, καὶ προσ-
 πλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομανέω. Ἴστρος
 μὲν, πεντάστομος μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ἵπανις,

inventum est, ut et nemo qui illos bello invaserit,
 effugere possit; et ut ipsi, si nolint reperiri, a nemine
 possint deprehendi. Nam, qui nec oppida nec castella
 exstructa habent, sed, domos suas secum ferentes,
 sagittarii equites sunt cuncti, non aratro vicitantes,
 sed pecoribus, domos suas plaustis circumvehentes;
 quo pacto hi non essent invicti, atque etiam aditu
 perquam difficiles? (47.) Est autem hoc ab illis in-
 ventum, quum opportunitate terrae, tum fluviorum
 adiumento: est enim terra haec plana, herbida, et
 irrigua; fluviique illam perfluunt non multo paucio-
 res numero, quam canales sunt in Aegypto. Quorum
 fluviorum, qui et notabiliores sunt, et a mari adna-
 vigari possunt, eos recensebo. Sunt autem *Ister*,
 quinque ostiis patens, dein *Tyras*, et *Hypanis*, et
Borysthenes, et *Panticapes*, et *Hypacyris*, et *Ger-*

καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Τπάκυρις, καὶ
10 Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι δὲ οὗτοι κατὰ τὰδε.

Ἰστρος μὲν, ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων τῶν 48
ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἐαυτῷ ῥεῖ καὶ θέρους καὶ
χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἐσπέρας τῶν ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ ῥέων, κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν
5 καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἷδε οἱ μέγαν
αὐτὸν ποικῦντας· διὰ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρας πέντε
μὲν οἱ ῥέοντες, τὸν τε Σκύβαι Πόρατα καλέουσι, Ἑλ-
ληνης δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος, Τιαραντός· καὶ Ἀραρός
τε, καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχ-
10 θεις τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἧν ῥέων ἀνακοι-
νοῦται τῷ Ἰστρῷ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς, Τια-
ραντός, πρὸς ἐσπέρας τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων. ὁ δὲ
δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ

XLVIII. 4 seq. ποταμῶν καὶ ἄλλων. Forc. πολλῶν καὶ ἄλλων.
l. 7. μὲν οἱ. μόνοι ed. Reiz. et Borh.

rhus, et *Tanais*. Est autem horum cursus huius-
modi.

(48.) *Ister*, fluviorum omnium, quos novimus,
maximus, semper sibi ipse æqualis fuit et aestate
et hyeme. Ab occasu venit, primusque est qui *Scy-
thicam* adluit terram: ob id omnium maximus, quod
alii multi in eum influunt. Qui illum augment, hi
sunt: primum quinque, qui *Scythicam* terram per-
fluunt: is quem *Scythae Porata*, *Graeci vero Pyre-
ton* vocant; tum deinde *Tiarantus*; porro *Ararus*,
et *Naparis*, et *Ordessus*. Quem primo loco nomina-
vi, is magnus est, et ad orientem fluens aquam suam
cum *Istro* miscet: alter, *Tiarantus*, magis ab occi-
Herod. T. II. P. I. Q

μέσου τούτων ἰόντες, ἐσβάλλουσι εἰς τὸν Ἰστρον. οὗτος
 μὲν αὐτῶν ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύνουσι αὐτόν. 15
 49 Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσχεται
 τῷ Ἰστρον. ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφῶν τρεῖς ἄλλοι
 μεγάλοι, ῥέοντες πρὸς βορρῇ ἀνεμον, ἐσβάλλουσι εἰς
 αὐτόν, Ἄτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις· διὰ δὲ Θρη-
 κῆς καὶ Θρηίκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄθρυς, καὶ 5
 Νόης, καὶ Ἀρτάνης, ἐκδιδοῦσι εἰς τὸν Ἰστρον· ἐκ δὲ
 Παιόνων καὶ οὐραὶ Ροδόπης, Σκίος ποταμὸς, μέσσω
 σχίζων τὸν Αἶμον, ἐσδιδόει εἰς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ
 ῥέων πρὸς βορρῇ ἀνεμον Ἀγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει
 εἰς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ εἰς ποταμὸν Βρόγγον· 10
 ὁ δὲ Βρόγγος εἰς τὸν Ἰστρον. οὕτω ἀμφοτέρους, ἰόντας

XLIX, 2 seq. ἄλλοι οὐ μεγάλοι corrigé vir doctus, fluvii non
 magni. L. γ. Σκίος. Alii Κίος vel Κίος. Forcan Ἡσκίος.

dente, estque minor: Ararus vero et Naparis et Or-
 dessus, medium inter hos cursum tenentes in Istrum
 influunt. Hi sunt fluvii in ipsa Scythia oriundi, qui
 Istrum augment. (49.) Miscet autem suam aquam
 cum Istro *Maris* etiam fluvius, ex Agathyrasis de-
 currens. Tum ex Haemi montis verticibus tres alii
 magni fluvii, septemtrionem versus decurrentes, in
 eundem influunt, *Atlas*, *Auras*, et *Tibisis*: per
 Thraciam vero et Crobyzos Thracas fluentes *Athrys*
 et *Noës* et *Artanes* Istro miscentur: porro ex Paeo-
 nia et monte Rhodope decurrens *Sciüs* fluvius, me-
 diumque scindens Haemum, in eundem Istrum in-
 fluit. Tum ex Illyriis versus septemtrionem fluens
Angrus fluvius in campum labitur Triballicum, at-
 que inde in Brongum fluvium, *Brongus* vero in

μεγάλους, ὁ Ἰστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατ' ὑπερθε χά-
ρης Ὀμβροίκαν, Κάρπισ ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἀλπισ
ποταμὸς, πρὸς βορῇν ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐκδι-
15 δοῦσι εἰς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ
Ἰστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελσιῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου
δυσμέων μετὰ Κύπτης οἰκίουσιν τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ
ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, εἰς τὰ πλάγια τῆς
Σκυθίας ἐσβάλλει. Ταυτίων ὦν τῶν καταλεχθέντων, 50
καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ
γίνεται ὁ Ἰστρος ποταμῶν μέγιστος. ἐπεὶ ὕδωρ γε ἐν
πρὸς ἐν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατεῖ· εἰς
5 γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρήνη οὐδεμίη ἐσδι-
δοῦσα, εἰς πλῆθος οἱ συμβάλλεται. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει
ἐν τε θέρει καὶ χειμῶνι ὁ Ἰστρος, κατὰ τοιόνδε τι,

Istrum: ita ambo, iam satis magnos, excipit Ister.
Ex regione vero super Umbris sita oriens *Carpis*
fluvius, et alius *Alpis* fluvius, versus septentrionem
fluentes, in eundem se exonerant. Universam enim
Europam *Ister* perfluit, initium sumens ex *Celtis*,
qui populorum omnium Europae extremi versus oc-
cidentem habitant post Cynetas: totamque Europam
emensus, Scythiam a latere adluit. (50.) His igitur,
quos recensui, fluviiis, aliisque praeterea multis,
aquam suam miscentibus, fluviorum maximus fit
Ister. Nam si solius per se aquam cum Nili aqua
conferas, copiâ illum superat *Nilus*: in hunc enim
nullus alius fluvius, immo ne fontis quidem rivulus
influit, qui cum augeat. Quod vero constanter sibi
ipso aequalis fluat Ister tam aestate quam hyeme, id
tali quadam ex causa, ut mihi videtur, efficitur.

ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. τοῦ μὲν χειμῶνος, ἐστὶ ὅσος πέρ ἐστι, ὀλίγω τε μέζων τῆς ἐαυτοῦ φύσιος γίνεται· ὕεται γὰρ ἢ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πᾶμπαν ὀλίγω, νιφετῷ δὲ 10 πάντα χρεῖται. τοῦ δὲ θέρους ἢ χιῶν ἢ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα, ἐοῦσα ἀμφιλαφῆς, τηκομένη πάντοθεν ἐσθιδοῖ ἐς τὸν Ἰστρον· αὕτη τε δὴ ἢ χιῶν ἐσθιδούσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύνει, καὶ ὄμβροι πολλοὶ τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ· ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσῳ δὲ πλέον ἐπ' ἐαυ- 15 τὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρει ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἰστρῷ, πολλὰ πλῆσιά ἐστι τοῦ θέρους ἢ περ τοῦ χειμῶνος· ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντιστήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μὲν αἰεὶ φαίνεσθαι ἰόντα.

- 51 Εἰς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθησί ἐστι ὁ Ἰστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης· ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου

Hyeme tantus est fere, quantus est suâ naturâ, paulo quidem maior. Hyeme enim parum admodum pluit in hac regione; nix maxime omnia obtinet. Aestate vero, liquefacta ingens nivis copia, quae per hyemem cecidit, undique in Istrum dilabitur: et haec proinde nix, simulque frequentes vehementesque imbres, in illum confluentes, augent fluvium: nam aestate ibidem pluit. Quanto maiorem itaque aquae copiam sol aestate adtrahit, quam hyeme; tanto copiosiores per aestatem, quam per hyemen, sunt aquae quae cum Istro miscentur. Quibus invicem oppositis, existit aequilibrium; unde semper sibi par deprehenditur hic fluvius.

(51.) Primus igitur *Scytharum* fluvius *Ister*: post hunc vero *Tyras* est. Is a septemtrione progrediens,

ὀρμαῖται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐ-
ρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ τὴν Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ
5 στῆματι αὐτοῦ κατοικίηται Ἕλληνες, οἱ Τυρίται κα-
λεῖνται. Τρίτος δὲ Ἵπανις ποταμὸς ὀρμαῖται μὲν 52
ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περὶ
νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλεῖται δ' ἡ λίμνη αὐ-
τῇ ὀρθῶς, μήτηρ Ἵπανιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ
10 Ἵπανις ποταμὸς, ῥέει ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερῶν πλὺν
βραχύς, καὶ γλυκύς ἐστι ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θα-
λάσσης τεσσέρων ἡμερῶν πλὺν, πικρὸς αἰνῶς. ἐκδι-
δοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δ' ἡ τι εὐῶσα πικρὴ,
ἣ μεγαλὴ σμικρὴ εὐῶσα, κινᾷ τὸν Ἵπανιν, εἶντα
10 ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν
οὐροισι χώρας τῆς τε ἀροτήρων Σκυθίων καὶ Ἀλαζό-
νων· οὐνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χωρῷ, Σκυ-

fluere incipit ex magno lacu, quae in confinibus est
Scythicae et Neuridis terrae. Ad eius ostium autem
habitant Graeci, qui *Tyritae* vocantur. (52.) Tertius
fluvius, *Hypanis*, in ipsa Scythia oritur; effluitque
e lacu, circa quem feri equi pascuntur albi: nomen
lacui merito inditum, *Mater Hypanios*. Ex hoc igitur
ortum capiens Hypanis, per quinque dierum na-
vigationem brevis fluit, et dulcis adhuc: inde vero,
ad quatuor dierum a mari navigationem, amarus ad-
modum: influit enim in eum fons amarus; ita qui-
dem amarus, ut, quamquam exiguus, inficiat tamen
sapore suo Hypanin, fluvium inter minores magnum.
Est autem hic fons in confinibus terrae Scytharum
agricolarum et Alazonum: nomen fonti, et ipsi loco
unde fluit, Scythicâ linguâ *Exampaeus*, Graecorum

θισι μὲν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, Ἰραὶ ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὁ τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπανίης κατὰ Ἀλάζωνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, 15 ἀποστρίψας ἑκάτερος ῥέει εὐρύναυον τὸ μέσον.

- 53 Τέταρτος δὲ, Βορυσθένης ποταμός· ὅς ἐστι μέγιστός τε μετὰ Ἰστρου τουτίων, καὶ πολυαρκέστατος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, οὔτι μῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου· τούτω γὰρ οὐκ οἶά τε ἐστὶ 5 συμβαλεῖν ἄλλον ποταμὸν, τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος. ὅς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκαρμίδεστας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε αἰρίστους διακροδὸν καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἡδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρός παραΐ Φολέροισι. σπόρος τε παρ' αὐτὸν 10 πρῶτος γίνεται· ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χώρα, βα-

vero sermone *Sacrae viae*. In Alazónum regione modico a se invicem intervallo fluunt Tyras et Hypanis; deinde vero cursum uterque inflectit, latius interval-
lum in medio relinquens.

(53.) Quartus fluvius *Borysthenes* est, maximus horum post Istrum, idemque uberrimus, ut mea fert sententia, non modo Scythicorum fluminum, sed et aliorum omnium, Nilo Aegypto excepto: cum hoc enim conferri nullus alius fluvius potest, reliquorum vero uberrimus Borysthenes est. Praebet enim pascua petoribus pulcerrima et optime curata: praebet pisces longè optimos et copiosissimos; estque potatu dulcissimus; fluit limpidus in vicinia turbidorum; seges iuxta eum fit optima; et, ubi non seritur terra, ibi herba nascitur altissima; ad ostium

'Θυάτη' ἄλεις τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματα
 πῆγνυται ἄπλετοι κῆτιά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ
 ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἄλ-
 15 λα τε πολλὰ θωυμάσαι ἄξια. Μέχρι μὲν νυν Γέρρου
 χώρου, ἐς τὸν τεσσαράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γι-
 νώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέα ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε δι'
 ὧν ῥεῖ ἀνθρώπων, οὐδὲς ἔχει φράσαι. Φαίνεται δὲ
 ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν Σκυθέων τὴν χώραν·
 20 οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων
 πλόον νέμονται. μόνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ
 Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγὰς· δοκῶ δὲ, οὐδὲ
 οὐδὲς Ἑλλήνων. Ἀγχυῶ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθίνης
 ῥέων γίνεταί, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὑπανίς, ἐς ταῦτό
 25 ἕλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τουτέων ἐόν

LIII. 16. τεσσαράκοντα. τεσσαρσκαίδεκα ed. Reiz. et Bapth. ex
 coniect.

eius sal concrevit sponte; et cete ibi praebebat fluvius
 ingentia, quos *antiacacos* vocant, qui sale conduntur;
 denique alia multa miratu digna. Usque ad lo-
 cum, cui *Gerrhus* nomen, ad quem navigatio est
 quadraginta dierum, compertum est a septemtrione
 fluere hunc amnem: ulterius vero per quos homi-
 nes fluat, dicere nemo potest. Constat autem, per
 desertum fluere in Scytharum agricolarum regionem:
 hi enim iuxta illum ad decem dierum navigationem
 habitant. Huius unius fluvii atque Nili indicare fon-
 tes non possum: puto autem, nec ullum posse Grae-
 corum. Ubi haud procul a mari fuit Borysthenes, ibi
 ei miscetur Hypanis, et in eundem lacum se exone-
 rat. Quod ibi inter utrumque fluvium interiacet veluti

ἔμβολον τῆς χώρας, Ἰππόλειον ἄκρην καλεῖται· ἐν δὲ αὐτῷ ἱερὸν Διμητρός ἐνίδρυσται· πέσον δὲ τοῦ ἱεροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενεῖται κατοικηται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τούτων τῶν ποταμῶν.

- 54 Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὐνομα Παντικαπῆς. ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένης νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδοῖ δὲ ἐξ τῆς Ὑλαίης παραμειψάμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθενεῖ 5
55 συμμίσγεται. Ἐκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμὸς· ὃς ὁρμάται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθῶν ῥέων, ἐκδοῖ κατὰ Καρκινίτην πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τὴν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχελλίον κα-
56 λόμενον Δρόμον. Ἑβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπὸ-σχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένης, κατὰ τοῦτο τῆς χώ-

rostrum terrae, *Hippolai promontorium* vocatur, in quo Dianae templum exstructum: ultra id templum vero ad Hypanin Borysthenitae habitant. Haec sunt quae de his fluviis memoranda habui.

(54.) Post hos quintus est fluvijs, cui nomen *Panticapes*. Etiam hic a septemtrione fluit, et ex lacu ortum capit; interiectamque inter hunc et Borysthenem regionem incolunt Scythae Agricolae: dein tunc Hylaeam permeat, qua transmissa Borystheni miscetur. (55.) Sextus fluvijs, *Hypacyris*, postquam e lacu exiit, et per medios Scythas Nomades fluxit, ostium habet prope Carcinitin oppidum, a dextra relinquens Hylaeam et Achilleum qui vocatur Dromon. (56.) Septimus fluvijs, *Gerrhus*, ex Borysthene exit circa illam regionis partem, us-

ρης ἐς ὃ γινώσκειται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισται μὲν νυν
ἐκ τούτου τοῦ χώρου, οὐνομα δὲ ἔχει τόπος ὁ χώρος αὐ-
5 τός, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τὴν τε τῶν
Νομάδων χώραν, καὶ τὴν τῶν βασιλείων Σκυθέων· ἐκ-
διδόι δὲ ἐς τὸν Ὑπάκυριν. Ὀγδοὺς δὲ δὴ Τάναϊς 57
ποταμός· ὅς ῥέει τὰ ἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὀρ-
μειώμενος, ἐκδιδόι δὲ ἐς μέζω ἐτι λίμνην καλεομένην
Μαιήτιν· ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιλείους καὶ
5 Σαυρομάτας. ἐς δὲ Ταναϊν τοῦτον ἄλλος ποταμός ἐσ-
βάλλει, τῷ οὐνομά ἐστι Ὑργίς. Τοῖσι μὲν δὴ οὐ- 58
νομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δὴ τι οἱ Σκύθαι ἐσκειάδα-
ται. Τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ πόη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθι-
κῇ, ἐστι ἐπιχλωπάτη πασίων ποίων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν·
5 ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστι σταθμῶσασθαι, ὅτι
τοῦτο οὕτω ἔχει.

que ad quam cognitus Borysthenes est; inde a Bory-
sthene distinctus, nomen habet idem quod loci no-
men est, qui locus ipse *Gerrhus* nominatur. Versus
mare fluens, disternit Nomadum regionem a regio-
rum Scytharum terra: influit autem in Hypocissin.
(57.) Octavus fluvius *Tanaïs*, in superioribus re-
gionibus ex magno lacu ortus, influit in maiorem la-
cum qui *Maeotis* vocatur, qui Regios Scythas a Sau-
romatis dividit. In hunc Tanain vero incidit alius
fluvius cui nomen est *Hyrgis*. (58.) Ita igitur no-
bilissimis fluviis instructi Scythae sunt. Herbae autem,
quae in Scythica nascuntur terra, omnium quae no-
bis innotuerunt maxime hanc vim habent, ut bilem
pecoribus augeant: quod ita esse, ex apertis pecori-
bus colligere licet.

59 Τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὐπορά ἐστι. τὰ δὲ
 λοιπὰ νόμαϊα κατὰ τὰδε σφι διακίεσται. Θεοὺς μὲν
 μόνους τοῖσδε ἱλάσκονται· Ἰστίην μὲν μάλιστα· ἐπὶ
 δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι
 γυναῖκα· μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνα τε καὶ οὐρανίην
 Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλῆα, καὶ Ἄρα. τούτους μὲν
 πάντες οἱ Σκύθαι νομίσκασι· εἰ δὲ καλεόμενοι βασι-
 λῆϊοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδῶνι θύουσι. οὐνομάζεται
 δὲ Σκυθιστὶ, Ἰστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα,
 κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν, καλεῖται Παπαῖος· Γῆ
 δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδί-
 τη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδῶν δὲ, Θαμμιασάδας. ἀγάλ-
 ματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ θεοὺς οὐ νομίζουσι ποιεῖν,
 60 πλὴν Ἀρηί· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίῃ δὲ ἡ αὐτὴ
 πᾶσι κατίσθηκε περὶ πάντα τὰ ἱερά ὁμοίως, ἐρδομένη

(59.) Istis igitur maximis commodis quum abun-
 dent *Scythae*, caeterum *institutis utuntur huius-*
modi. Deos solos placant hosce: Vestam quidem ma-
 xime: insuper vero Iovem et Terram, existimantes
 Terram Iovis esse uxorem: post hos vero, Apollinem,
 et coelestem Venerem, et Herculem, et Martem. Hos
 igitur universi colunt *Scythae*: Regii vero qui vo-
 cantur *Scythae* Neptuno etiam sacra faciunt. Nomi-
 natur autem *Scythico* sermone Vesta quidem *Tabiti*;
 Iupiter vero rectissime, meā quidem sententiā, *Pa-*
paeus vocatur; Terra vero, *Apia*; Apollo, *Oetosy-*
rus; coelestis Venus, *Artimpasa*; Neptunus, *Tha-*
mimasadas. Statuas vero et aras et templa erigere
 non habent in usu, nisi Marti: huic uni erigunt.
 (60.) Sacrorum faciendorum in omnibus sacrificiis

308, 44.

ὧδε. τὸ μὲν ἱρήϊον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους
 πόδας ἔστηκε· ὁ δὲ θύων, ὅπισθε τοῦ κτήneos ἑστειάς,
 5 σπᾶσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μιν·
 πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρήϊου, ἐπικαλεῖ τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ
 καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὧν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυ-
 ταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε
 πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας·
 10 ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἔψησιν.
 Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου εὐούσης, ὧδέ 61
 σφι ἐς τὴν ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἔπειτ' ἀποδεί-
 ρωσι τὰ ἱρήϊα, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα
 ἐσβάλλουσι, ἣν μὲν τύχωσι ἔχοντες, ἐς λέβητας ἐπι-
 5 χωρίους, μάλιστα Λεσβίοσι κρητῆρσι προσεικέλους,
 χωρὶς ἢ ὅτι πολλῶ μίζοντας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες,

eadem est ratio, huiusmodi. Stat victima, anteriores
 pedes constrictos habens: tum is qui sacra facit, pone
 stans, adtrahit principium funis, atque ita prosternit
 pecus. Idem, dum cadit victima, deum illum invocat
 cui sacra facit: tum laqueum cervici circumiicit, et
 insertum laqueo fustem circumagens, strangulat victi-
 mam, non igne incenso, non auspicatus, nulla liba-
 tione facta. Sed postquam strangulavit victimam, ex-
 coriavitque, ad coquendum se confert. (61.) Quum
 autem ligno admodum careat Scythica terra, coquen-
 darum carniū huiusmodi ratio ab illis inventa est.
 Postquam excoriarunt victimas, ossa carnibus nudant:
 tum, si forte ad manus sunt lebetes, quales in illa
 terra conficiuntur, Lesbiiis crateribus fere similes,
 nisi quod multo maiores; in hos iniiciunt carnes,

εἵσουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱερῶν. ἣν δὲ μὴ σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ εἰς τὰς γαστέρας τῶν ἱερῶν ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίζαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἰῖεται κάλλιστα· αἱ δὲ 10 γαστέρες χωρέουσι εὐπιτέως τὰ κρέα ἐπιλωμένα τῶν ὀστέων. καὶ οὕτω βοῦς τε ἑαυτὸν ἐξεΐπει, καὶ τᾶλλα ἱερῆα ἑαυτὸ ἐκάστον. Ἐπειὰν δὲ εἴηθῃ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει εἰς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τᾶλλα πρόβα- 15 τα, καὶ ἵππους μάλιστα.

- 62 Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θιῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ δὴ Ἄρηϊ ᾧδε. Κατὰ νομοὺς ἐκάστοισι τῶν ἀρχῶν ἐσίδρυται σφι Ἄρης ἱερὸν τοιόνδε. Φρυγῶν Φάκελοι συντιέεται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίου

easque succensis inferne pecorum ossibus clixant: quod si non adest illis lebes, tum vero carnes omnes in alvum victimae iniiciunt, aquamque admiscent, atque ita ossa infra succendunt. Optime autem ardent ossa; et alvus victimae facile capit carnes ossibus nudatas. Atque ita bos, aut aliud quodlibet pecus, se ipsum elixat. Postquam elixae sunt carnes, tunc is qui sacrum facit, a carnium et viscerum prosectis auspiciatur, ante se ea proiciens. Immolant autem et alia pecora, sed maxime equos.

(62.) Caeteris igitur diis *Scythae* ita, ut dixi, sacrificant, et haec pecora immolant. *Marti* vero *sacra* in hunc modum instituunt. In singulis praefecturis, quo loco convenire solent magistratus, ibi *Martis templum* erectum est huiusmodi. Congeruntur sarmentorum fascies, ex quibus fit cumulus in longitudinem la-

309, 73.

- 5 τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον· ἄνω δὲ τούτου, τετράγωνον ἀπέδον πεποιήται· καὶ τὰ μὲν τρία τῶν καλῶν ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἐν, ἐπιβατόν. ἔστος δὲ ἐκάστου ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἐκάτον ἐπινύουσι Φρυγῶν· ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χει-
- 10 μῶνων. Ἐπὶ τούτῳ δὲ τοῦ ὄγκου ἀκιννάκης σιδήρεος ἴδεται ἀρχαῖος ἐκάστοισι, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρηος τὸ ἄγαλμα· τούτῳ δὲ τῷ ἀκιννάκῃ θυσίας ἐπετείουσιν προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ' ἐτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. Ὅσους δ'
- 15 αὖ τῶν πελαμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἐκατὸν ἀνδρῶν ἀνδρα ἓνα θύουσι, τρέπων σὺ τῷ αὐτῷ, ᾧ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἐτεροῖω. ἐπεὶ γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κατὰ τῶν κεφαλῶν, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς

LXII. 10. ὄγκον. *Plures codd.* σηκοῦ, sacello, sacro septo.

titudinemque trium fere stadiorum; altitudo quidem minor. Super hoc cumulo fit planities quadrata, cuius tria latera abrupta sunt, ab uno quarto latere patet adscensus. Quotannis centum et quinquaginta plaustra sarmentorum adcumulant: illa enim per vim tempestatum subsidunt. Super quoque horum tumulorum erigitur vetustus *acinaces ferreus*, estque hoc *Martis simulacrum*; eidemque acinaci quotannis offerunt victimas pecorum et equorum: atque his ipsis (acinacibus) plures victimas immolant, quam reliquis diis. Quos captivos faciunt ex hostibus, ex eorum numero centesimum quemque virum mactant; non eodem modo quo pecora, sed diverso. Postquam vinum super capita hominum profuderunt, iugulant eos super vase: deinde sanguinem in sar-

ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀνενέγκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν
Φρυγῶν, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἂνω 20
μὲν δὴ Φορέουσι τοῦτο· κατω δὲ παρὰ τὸ ἱερὸν ποιεῦσι
τάδε. τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιούς ὤμους
πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, ἐς τὸν ἥερα εἰσὶ
καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἰσθία ἀπαλλασ-
σονται· χεῖρ δὲ, τῇ αὖ πύσῃ, κέσται, καὶ χεῖρὶς ὁ νεκρός. 25

63 Θυσίαι μὲν νυν αὐταὶ σφί καταστήσιν. ὑστὶ δὲ οὔτοι
οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρίβειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ
θέλουσι.

64 Τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ἄδ' σφί διακίεσται. Ἐπὶ αὖ
τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἷμα-
τος ἐμπνύει. ὅσους δ' αὖ Φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τοῦτοι
τάς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπεινέας μὲν
γὰρ κεφαλὴν, τῆς λήγης μεταλαμβάνει τὴν αὖ λά- 5
βωσι· μὴ ἐνέικας δὲ, οὐ. ἀποδείξει δὲ αὐτὴν τρέπτω

mentorū tumultum portant, et super acinace effun-
dunt. Hoc superne peraeto, infra iuxta templum haec
faciunt. Iugulatorum hominū dextros lacertos om-
nes, cum manibus praecisos, in aërem proiiciunt:
et deinde, reliquis caesis hostiis, abeunt. Quocum-
que cecidit manus, ibi iacet; et seorsim cadaver.
(63.) Haec est apud eos sacrificiorum ratio. Sui-
bus autem nullo modo utuntur, omninoque eas alere
sua in terra nolunt.

(64.) *Instituti ad bellum spectantibus utuntur*
huiusmodi. Quem primum ex hostibus prostravit vir
Scythae, eius potat sanguinem. Quotquot in praelio
interfecit, horum capita ad regem perfert: adlato
enim capite, sit praedae particeps quam fecerunt;
non adlato vero, partem nullam capit. Caput autem

τοῦδε. περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμε-
 νος τῆς κεφαλῆς ἐκτείνει· μετὰ δὲ, σαρκίσας βοῶς
 πλευρῇ, θέψει τῇσι χερσὶ ὀργήσας δὲ αὐτὸ, αἵτε χι-
 10 ρόμακτρον ἐκτεταί· ἐκ δὲ τῶν χαλκῶν τοῦ ἵππου τὸν
 αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὅς
 γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχη, ἀνὴρ ἀρι-
 στος οὗτος κέκρται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀπο-
 δερμάτων καὶ χλαίνας ἐπένυσθαι ποιεῦσι, συφράπτον-
 15 τες κατὰ περ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς
 δεξιὰς χεῖρας, νεκρῶν ἐόντων, ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυ-
 ξι, καλύπτρας τῶν φαρετρεῶν ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀν-
 δρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἦν ἄρα, σχεδὸν
 δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ
 20 καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατέκναντες ἐπὶ ξύ-

pelle nudat hoc modo. In orbem circumcidit cutim
 circa aures; dein prehensam excutit de capite: tum,
 postquam carnem costâ bovillâ deterisit, subigit pel-
 lem manibus; atque ita mollitâ utitur tamquam man-
 tili, et ex freno equi, quo vehitur, suspendit gloria-
 turque. Nam qui plurima mantilia ex hostium pelli-
 bus habet, is fortissimus censetur. Multi eorum etiam
 ex detractis hisce pellibus laenas, quas induant, confi-
 ciunt, consarcinantes illas in modum coriaceae vestis
 pastoritiae. Multi item dexterâs manus occisorum ho-
 stium cum ipsis unguibus excoriant, et ex huiusmodi
 pellibus opercula conficiunt pharetrarum. Est autem
 pellis humana et spissa et candida, ita quidem, ut,
 si modo de albo homine sit, candoris splendore aliâ
 omnia coria superet. Multi etiam totos homines ex-
 coriant, et super lignis extentos equis circumvahunt.

λων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι
 65 **ν**ερόμινται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ τι πάντων,
 ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιῶσι τὰδε. ἀποπρισας ἑκα-
 στος πᾶν τὸ ἐνερθε τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει· καὶ ἦν
 μὲν ἡ πένης, ὁ δὲ ἔξωθεν ὤμοβοέην μούνην περιτείνας,
 οὕτω χραῖται· ἦν δὲ ἡ πλούσιος, τὴν μὲν ὤμοβοέην πε- 5
 ριτείνει, ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χραῖται ποτη-
 ρίῳ. ποιῶσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκῆϊων, ἣν σφι διά-
 φοροι γίνονται, καὶ ἦν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ
 βασιλεῖ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν αὐτῶν λόγον ποιήνται,
 τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει, ὥς 10
 οἱ ἴοντες οἰκῆϊοι πόλεμον προσέθηκαντο, καὶ σφῶν αὐ-
 66 **τ**ὸς ἐπικράτησε, ταύτην ἀνδραγαθίην λέγοντες. Ἀπαξ
 δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὁ νομάρχης, ἑκάστος ἐν τῷ

Haec ita apud illos usu recepta sunt. (65.) Ipsis autem capitibus, non utique omnium, sed inimicissimorum, hocce faciunt. Quod infra supercilia est, id totum serrâ abscindunt; et expurgato cranio, si pauper homo est, nonnisi extrinsecus corium superinducit bovinum, et sic utitur pro poculo: sin dives est, bovinum quidem pariter superinducit corium, intus vero cranium deaurat, atque ita pro poculo utitur. Faciunt idem etiam familiaribus, quando inter ipsos orta discordia est, atque regis iudicio alter alteri in potestatem est traditus. Quod si cui deinde advenit hospes, cuius rationem quampiam habet, huic ille haec capita profert, memorans fuisse hos olim sibi adversarios, deinde bellum sibi intulisse; se vero eis discessisse superiorem. Haec tamquam fortia facta narrant. (66.) Semel quotannis quisque prae-

ἐαυτοῦ νομῶ, κινῶ κρητῆρα οἶνου, ἀπ' οὗ πίνουνσι τῶν
Σκυθῶν τοῖσι ἂν ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι.
5 τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ἢ τοῦτο, οὐ γέονται τοῦ
οἶνου τούτου, ἀλλ' ἡττωμένοι ἀποκατέεται· ὄνειδος δέ
σφι ἐστὶ μέγιστον τοῦτο. ὅσοι δὲ ἂν αὐτῶν καὶ κάστα
πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὔτ' αὖτε σύνδου κύ-
λικας ἔχοντες, πίνουνσι ὁμοῦ.

Μάντιες δὲ Σκυθῶν εἰσὶ πολλοὶ, οἱ μαντεύονται 67
ράβδοις ἱερίῃσι πολλῇσι ᾄδει. ἐπεὶ αὖ Φακίλους ράβ-
δων μεγάλους ἐνείκονται, θέντες χαμαὶ, διεξιέλισσους
αὐτούς· καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ράβδον τιθέντες, θεοπί-
5 ζωσι· ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συντελέουσι τὰς ράβ-
δους ὀπίσω, καὶ αὐτὶς κατὰ μίαν συντίθεισι. αὕτη μὲν
σφι ἡ μαντικὴ πατρώϊη ἐστὶ. Οἱ δὲ Ἑνάρεις, οἱ ἀν-
δρόγυνοι, τὴν Ἀφροδίτῃ σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι.

fectus in sua praefectura vini craterem miscet, de
quo bibunt *Scythae* omnes quotquot sunt qui hostes
interfecerunt: qui nihil tale ediderunt, hi vinum hoc
non gustant, sed seorsim sine honore sedent: idque
apud illos maxima ignominia habetur. Qui vero ma-
gnum quemdam hominum occiderunt numerum, hi
iuncta bina pocula habentes, ex utroque bibunt.

(67.) *Vatum* apud *Scythas* ingens numerus est;
qui salignis virgis divinant hoc modo. Magnos secum fe-
runt baculorum fascies: hos humi positos dissolvunt,
et singulis baculis separatim positis sortes edunt:
dumque sortes edunt, rursus convolvunt baculos,
iterumque singulos componunt. Haec divinandi ratio
illis a maioribus tradita est. *Enarees* vero, semiviri
illi, *Venerem sibi dedisse* aiunt *divinandi artem*.

Φιλύρης ἂν Φλοιῷ μαντεύονται ἐπὶ τὴν Φιλύρην τρέ-
 χου σχῆσι, διαπλεκων ἐν τοῖσι διακτύλοις τοῖσι ἰων- 10
 68 τοῦ, καὶ διαλύων, χρᾶ. Ἐπὶ τὴν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυ-
 θίων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς
 τοὺς εὐδοκίμεοντας μάλιστα, οἱ τρέπω τῷ ἐξημένῳ
 μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλι-
 στα ταῦτε, ὡς τὰς βασιλῆϊας ἰστίας ἐπιόρακε ὅς καὶ 5
 ὅς, λέγοντες τῶν ἀσπῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι. τὰς δὲ βα-
 σιλῆϊας ἰστίας νόμος Σκύθησι τὰ μάλιστα ἴσoti ὁμνί-
 ναι τότε, ἐπὶ τὸν μέγιστον ὄραον ἐθέλωσι ὁμνῖναι.
 πρῶτα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἂν δὴ Φᾶσι
 ἐπιόραῃσαι· ἀπγυμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες, ὡς 10
 ἐπιόραῃσαι φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιλῆϊας
 ἰστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγείν ὁ βασιλεὺς· ὁ δὲ ἀρνέ-
 ται, οὐ φάμενος ἐπιόραῃσαι, καὶ διωλογοῖται. ἀρνημέ-

Mi interiore tiliae cortice vaticinantur. Tiliam trifariam scissam digitis suis implicat vates, rursusque solvens vaticinatur. (68.) Quando morbo laborat rex Scytharum, vocat ad se e vatibus tres viros prae ceteris probatos, qui praedicto modo divinant: et dicunt hi plerumque, hunc aut illum civem, quem nominatim designant, regios Lares peierasse. Moris est autem apud Scythas, quando maximum interponere iusiurandum volunt, ut per regios Lares iurent. Protinus igitur ille homo, quem hi peierasse dicunt, corripitur adduciturque: et in medio stantem arguunt vates, per divinationem compertum esse, peierasse illum regios Lares, eaque causâ aegrotare regem. Tum ille negat factum, contendisque se non peierasse, et lamentatur. Quo inficiente,

του δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους δι-
 15 πλῆσιους μάντιας. καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι, ἐσθρέωντες
 ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσῃσι ἐπιρκῆσαι, τοῦ δὲ ἰθέως τῇ
 κεφαλῇ ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χοῆματα αὐτοῦ διαλαγ-
 χάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάν-
 τίες ἀπολύσῃσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μάλα
 20 ἄλλοι. ἦν ὧν οἱ πλεῖνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσῃσι, δέ-
 δοκται τοῖσι πρῶτοις τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυ-
 σθαι. Ἀπολλῦσι δὴτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδ' ἐπειὰν 69
 ἄμαξαν Φρυγῶν πλῆσῃσι, καὶ ὑποζεύξῃσι βοῦς,
 ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χέρας ὀπίσῃσι δῆσαν-
 τες, καὶ στομάζαντες, κατειφγνῦσι ἐς μέσα τὰ Φρύ-
 5 γανα· ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπιέεισι φοβήσαντες
 τοὺς βεῦς. πολλοὶ μὲν δὲ συγκατακαίονται τοῖσι μάν-
 τισι βόεις, πολλοὶ δὲ περιεκαυμένοι ἀποφεύγουσι,

LXIX. 1. *Plures codd.* ἄμαξαν καμάρης Φρυγ.

duplum numerum aliorum vatum rex arcessit: qui
 si et ipsi, sortibus inspectis, eundem periurii ar-
 guunt, e vestigio priores vates caput hominis prae-
 cidunt, bonaque eius inter se dividunt. Quod si hi,
 qui supervenerunt, illum absolvunt, alii adsunt,
 iterumque alii: quorum si maior numerus absolvit
 hominem, tum decretum est, ut primi ex vatibus ipsi
 morte plectantur. (69.) Supplicium autem de illis
 sumunt hoc modo. Playstrum replent sarmentis, bo-
 vesque iungunt; tum compedibus vinctos vates, ma-
 nibus in tergo religatis, oreque obstructo, in media
 sarmenta infulciunt; et igne sarmentis subiecto ter-
 ritant agitantque boves. Et multi quidem boves si-
 mul cum vatibus igne absumuntur; multi vero am-

ἐπὶ αὐτῶν ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ
 τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας,
 ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ βασι- 10
 λεύς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα
 70 τὰ ἔρσυνα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικεῖ. Ὅρκια
 δὲ ποικῦνται. Σκύβαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποίεωται. ἐς
 κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμ-
 μίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὁπείατι ἢ
 ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἔπει- 5
 τα ἀποβαίψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεια, καὶ οἷστους,
 καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἐπὶ αὐτὰ ποιήσωσι,
 κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε
 οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου
 ἄξιοι.

busti, cremato temore, aufugiunt. Eodem modo etiam
 alias ob culpas comburunt vates, *falsos vates* adpel-
 lantes. Quos vero interficit rex, eorum ne liberis
 quidem parcat, sed mares omnes occidit; solae foe-
 minae illaesae abeunt. (70.) *Foedus* quando feriunt
Scythae, hoc ritu utuntur. Postquam grande in po-
 culum fictile infuderunt vinum, subulā percutiunt
 aut cultello incidunt corporis aliquam partem eorum
 qui foedus faciunt, eorumque sanguinem cum vino
 miscent: deinde in calicem intingunt acinacem, sa-
 gittas, sagarin, et iaculum. His peractis, multa ad-
 precantur; ac deinde calicem ebibunt et hi ipsi, qui
 foedus faciunt, et ex comitibus hi qui prae aliis digni-
 tate eminent.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλῆων ἐν Γέρροις εἰσὶ, ἐς ὃ ὁ Βορυ- 71
σθένης ἐστὶ προσπλωτός. ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάῃ ὁ
βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον.
ἐτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν,
5 κατακεκρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχι-
σθεῖσαν, καὶ καθαρθείσαν, πλὴν κυτέρου κεκορμμένου
καὶ θυμῆματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ἀνήσου,
συνεράμμενῃν ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν αἰμάξῃ ἐς ἄλ-
λο ἔθνος. οἱ δ' ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν,
10 ποιεῦσι τὰ περ οἱ βασιλῆῖοι Σκύθαι· τοῦ αὐτοῦ ἔπο-
τάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμ-
νονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε
ἀριστερῆς χειρὸς οἰστούς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομί-
ζουσι ἐν αἰμάξῃ τὸν νεκρὸν τοῦ βασιλέως ἐς ἄλλο ἔθνος
15 τῶν ἄρχουσι· οἱ δὲ σφι ἔπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἡλ-

(71.) *Sepulcra regum* in Gerrhis sunt, eo loco
quousque adverso Borysthene navigari potest. Ibi,
quando rex *Scytharum* e vivis decessit, ingentem
fossam fodiunt quadratam. Qua perfecta, corpore in-
cerato, alvo primum incisa et expurgata, dein cy-
pero odorato minutim conciso et suffimento et apii
semine et anetho [*sive* aniso] repleta, rursusque con-
suta, sumunt cadaver, et plaustro ad alium popu-
lum devehunt. Tum hi, ad quos ita devectum perve-
nit cadaver, idem faciunt quod *regii Scythae*: par-
tem auris sibi amputant, capillos tondent, brachia
circumcirca incidunt, frontem nasumque fodicant,
et per sinistram manum sagittas transfigunt. Tum ex
hac regione ad alium populum, cui imperant, ca-
daver regis plaustro devehunt; et hi, ad quos illud

Θορ. ἐπεὶ δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἰσχυάτα κατοικημένοις εἰσι τῶν ἐθνῶν τῶν ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι καὶ ἔπειτα, ἐπεὶ δὴ ὦσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκησι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαντες αἰχμάς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερείκονουσι, καὶ ἔπειτα ῥηφὶ καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακῶν τε μὴν ἀποπνέξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἵπποκόμον, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγελικὸν ὄρον, καὶ ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ Θιάλας χρυσίας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλαζόμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένῳ, αὐτὶς ποιεῖσι τοιοῦτον. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπεύοντων τοὺς ἐπιτηδεύα-

primum pervenit, sequuntur. Postquam per omnes *Scythiae* populos pervexerunt cadaver, iam in *Gerthis* sunt, extremo eorum quibus imperant populorum, ubi est sepulturae locus. Ibi tum cadaver, toro impositum, in sepulcro deponunt; et hastis utrimque circa cadaver defixis, superne ligna intendunt, ac deinde cratibus contegunt. In reliquo vero sepulcri spatio unam ex pellicibus strangulatam sepeliunt, et pincernam, et coquum, et equisonem, et ministrum, et intornuncium, et equos, et aliorum omnium primitias, et phialas aureas: argento enim et aere non utuntur. His rebus peractis, humum certatim adgerunt, magnumque studium adhibent ut tumulum erigant quam maximum. (72.) Circumacto anno, hocce agunt. Ex reliquis regis famulis (sunt autem hi *Scythas* indige-

τοὺς· οἱ δὲ εἰσι Σκύθαι ἐγγεγνῆες· οὗτοι γὰρ δὴ θρα-
 πεύουσι τοὺς ἂν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώ-
 5 κητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες· τούτων ἂν τῶν διη-
 κόνων ἑπταὶ ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς
 καλλιστευόντας πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέαν τὴν κοι-
 λήν, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλάσῃ ἀχύρων, καὶ συρ-
 ράπτουσι· αἰψίδος δὲ ἥμισυ ἐπὶ ξύλα δύο στήσαντες
 10 ὕπτιον, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς αἰψίδος ἐπ' ἕτερα δύο,
 καταπνέξαντες τρώπῳ τοιούτῳ· πολλὰ ταῦτα· ἑπτα
 τῶν ἵππων κατὰ τὰ μήκεια ξύλα παχέα διελάσαντες
 μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐτοὺς ἐπὶ τὰς
 αἰψίδας· τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι αἰψίδες ὑπέχουσι
 15 τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ ὀπίσθι παρὰ τοὺς μη-
 ροὺς τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμ-
 φότερα κατακρίμαται μετώρα· χαλκούς δὲ καὶ στό-
 μια ἐμβαλόντες εἰς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι· εἰς τὸ

pac, nam famulantur regi quoscumque ille iussit;
 nec habent servos aere emtos) ex reliquis igitur fa-
 mulis quinquaginta maxime idoneos, et totidem nu-
 mero equos praestantissimos, strangulant; quos, exem-
 tis intestinis, expurgataque alvo, paleis implent: tum
 dimidiatum rotæ circulum super duobus lignis su-
 pinum statuunt, et alterum rotæ dimidium super
 aliis duobus lignis; eodemque modo multa defigunt.
 Deinde equos, quorum per corpora secundum lon-
 gitudinem spissa ligna traiecta sunt, super istis di-
 midiatis circulis collocant ita, ut anteriores semi-
 circuli humeros equorum, posteriores ventrem pro-
 pe femora sustineant, crura vero utrimque suspensa
 haereant. Denique frena et habenas equis iniiciunt,
 habenasque antrorsum tensas palo adligant. Postre-

πρόσθεν αὐτίων, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δίουσι. τῶν
 δὲ δὴ νεκρῶν τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα 20
 ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον, ὥς ἀνα-
 βιβάζοντες ἑπὶ νεκροῦ ἑκάστου παρὰ τῇ ἀκάνθῃ
 ξύλον ἐρθὸν διαλάσσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν
 δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ ἐς τέρμον πηγνύου-
 σι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαν- 25
 τες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππίας τοιούτους, ἀπελευννοῦσι.
 73 Οὕτω μὲν τοὺς βασιλῆας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους
 Σκύθας, ἑπὶ ἀποθάνουσι, περιάγουσι οἱ ἀγχιστά-
 τω προσήκοντες κατὰ τοὺς Φίλους ἐν ἀμάξῃσι κειμέ-
 νους· τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐώχει τοὺς ἱπομέ-
 νους, καὶ τῶ νεκρῷ πάντων παρατίθει τῶν καὶ τοῖσι 5
 ἄλλοις. ἡμέρας δὲ τεσσαράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται πε-
 ριάγονται, ἔπειτα θάπτονται. Θάψαντες δὲ οἱ Σκύ-
 θαι, καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε. σμῆσάμενοι τὰς κε-

mo quinquaginta strangulatorum iuvenum quemque
 equo imponunt; idque faciunt ligno recto per cor-
 pus secundum spinam dorsi usque ad cervicem trans-
 fixo, cuius ligni pars inferior eminens inseritur fora-
 mini, quod est in altero ligno per equi corpus trans-
 iecto. Huiusmodi equites postquam circa monumen-
 tum in orbem constituerunt, discedunt.

(73.) Tali igitur ratione reges sepeliunt. Alios au-
 tem *Scythas*, quum decesserunt, circumvehunt co-
 gnatione proximi, plaustreis impositos, ad amicos.
 Et horum quisque lauto epulo excipit comitantes,
 mortuoque eadem adponit quae caeteris. Per qua-
 draginta dies ita circumvehuntur privati, deinde
 sepeliuntur. Postquam mortuum sepeliverunt *Scy-*

Φαλας καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ τὸ σῶμα τάδε·
 10 ἐπὶ αὖ ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ
 ταῦτα πύλους εἰσμένους περιτείνουσι· συμφράξαντες δὲ
 ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι ἐς
 σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πύλων.
 Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πλὴν πα- 74
 χύτης καὶ μεγάλους, τῷ λίνῳ ἐμφεριστάτη· ταύτη
 δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἢ κάνναβις. αὕτη καὶ αὐτομάτῃ
 καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρηῖκες μὲν καὶ
 5 εἴματα ποιεῦνται τοῖσι λινίοις ὁμοιότατα· οὐδ' αὖν,
 ὅστις μὴ κάστα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη, λίνου ἢ
 καννάβιός ἐστι· ὃς δὲ μὴ εἰδὲ καὶ τὴν καννάβιν, λίνον
 δοκῆσαι εἶναι τὸ εἶμα. Ταύτης αὖν οἱ Σκύθαι τῆς καν- 75
 νάβιος τὸ σπέρμα ἐπὶ αὖ λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ

thae, hoc modo lustrantur. Postquam caput smegmate terserunt, et gnaviter lavarunt, corpori faciunt hocce: tria ligna statuunt, versus se invicem inclinata; circum haec laneos pileos praetendunt; quos ubi quam artissime inter se iunxerunt, in suppositum in medio lignorum pileorumque alveolum lapides coniiciunt igne candentes. (74.) Nascitur autem in hac terra *cannabis*, lino simillima, si crassitiem et magnitudinem excipias, quibus quippe cannabis longe superat linum. Et sponte haec nascitur, et sata: ex eaque Thraces vestimenta etiam conficiunt, lineis simillima; quae, nisi quis admodum sit usu peritus, non dignoscat ex lino-ne sint, an ex cannabi; qui vero cannabinum numquam vidit, lineum esse vestimentum putabit. (75.) Huius igitur *cannabis semen* sumunt *Scythae*, et, postquam sub pileos su-

τοὺς πύλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ
 τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρὶ· τὸ δὲ θυμιῖται ἐπι-
 βαλλόμενον, καὶ αἰτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε 5
 Ἑλληνικὴ οὐδεμὴ ἂν μιν πυρὴ ἀποκρατήσῃ· οἱ δὲ
 Σκύθαι, ἀγόμενοι τῇ πυρὶ, ὠρύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ
 λουτροῦ ἐστὶ· οὐ γὰρ δὴ λούνται ὕδατι τὸ παράπαν
 τὸ σῶμα. Αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ὕδαρ παραχέουσai,
 κατασώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ 10
 κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ κατασω-
 χόμενον τοῦτο, παχὺ εὖδον, καταπλάσσονται πᾶν τὸ
 σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον. καὶ ἅμα μὲν εὐωδίῃ σφίεας
 ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαίρεται τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ
 τὴν καταπλάστων, γίνονται καθαροὶ καὶ λαμπροί. 15
 76. Ἑσπικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι Φε-
 γουσι, μή τι γε ὦν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἡμι-

bierunt, semen hoc lapidibus igne candentibus ini-
 ciunt: quod dum ita adoletur, vaporem diffundit
 tantum, ut graecanica nulla *assa desudatio* eum
 superet: et *Scythae*, delectati hac desudatione, ulu-
 latum tollunt: estque hoc illis balnei loco, nam aquā
 omnino non lavant corpus. Mulieres vero eorum in
 aspero lapide, adfusā aquā, conterunt ligni frusta
 cypressi, cedri, et thuriferae arboris: deinde isto de-
 trito, quod crassum est, oblinunt totum corpus at-
 que faciem. Id eis simul suavem conciliat odorem;
 simulque, postquam postridie abstulerunt hoc cata-
 plasma, mundaе sunt et pitidae.

(76.) Peregrinorum institutorum usum etiam hi
 vehementer aversantur, ne inter se ipsos quidem al-
 ter Scythicus populus alterius sequi instituta sasti-

στα, ὡς διέδξαν Ἀναχάρσι τε, καὶ δεύτερα αὐτῆς Σκυ-
 λῇ. Τοῦτο μὲν γὰρ Ἀναχάρσις, ἐπὶ τε γῆν πολλὴν
 5 θιωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολ-
 λὴν, ἐκομίζετο εἰς ἥβαν τὰ Σκυθῶν, πλείων δὲ δι' Ἐλ-
 λασπότου, προσίσχει εἰς Κυζικόν, καὶ, εὖρε γὰρ τῇ
 Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνοὺς ὀρθὴν καί-
 τα μεγαλοπρεπείας, εὐξάτο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀναχάρσις,
 10 ἢν σῶς καὶ ὑγιὲς ἀποσοστήσῃ εἰς ἑαυτοῦ, θύσω τε κα-
 τὰ ταῦτα κατὰ τὰ ὅρα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας,
 καὶ παννυχίδα στήσω. ὡς δὲ ἀπῆκατο εἰς τὴν Σκυθι-
 κήν, καταδύς εἰς τὴν καλομένην Ὑλαίην· ἣ δ' ἔστι
 μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλήϊον Δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα
 15 εἰῶσα δένδρεων παντοίων πλὴν· εἰς ταύτην δὲ καταδύς
 ὁ Ἀναχάρσις, τὴν ὀρθὴν πᾶσαν ἐπέτελεε τῇ Θεῷ, τύμ-

net, sed maxime a Graecorum ritibus abhorrent;
 quod in *Anacharside*, et deinde iterum in *Scyla*,
 ostenderunt. *Anacharsis* enim, postquam multas
 spectaverat terras, et multa ibi sapientiae ediderat
 specimina, Scytharum ad sedes reversurus, per Hel-
 lespontum navigans, ad Cyzicum adpulit. Ibi quum
 Cyzicenos offendisset Matri deorum festum celebran-
 tes sane quam magnificum, Matri votum fecit Ana-
 charsis, *si salvus sospesque domum redisset, se*
eodem modo, quo a Cyzicenis fieri vidisset, sacra
ei facturum, pervigiliumque instituturum. Tum
 postquam in Scythicam terram pervenit, in *Hylaea*
 se abdens, quae est regio prope Achillis dromon,
 estque tota arboribus varii generis referta; in hac se
 abdens Anacharsis, omnem festi caerimoniam deae
 absolvit, tympano etiam utens, et imagines gestans

πανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καὶ τῶν
 τις Σκυθῶν καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα,
 ἐσήμηκε τῷ βασιλεῖ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικό-
 μενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύ- 20
 σας αὐτὸν ἀπέκτεινε. Καὶ νῦν, ἢ τις εἴρηται περὶ Ἀνα-
 χάρσιος, οὗ φασὶ μιν Σκύβαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι
 ἐξιδήμησέ τε εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξυνικοῖσι ἔθισι δια-
 χρήσατο. Ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνῳ, τοῦ Ἀριαπί-
 διος ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου τοῦ Σκυθῶν 25
 βασιλέος πάτρων, παῖδα δὲ εἶναι Γινούρου, τοῦ Λύκου,
 τοῦ Σπαργαπίθης. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκίης ὁ Ἀνά-
 χαρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανῶν. Ἰδανθύρ-
 σος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου· Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτεί-
 77 νας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλ-
 λον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυ-

ex pectore suspensas. Quae agentem animadvertens
 quidam Scythae, regi Saulio rem indicavit: et ille,
 adveniens ipse, Anacharsin haec agentem videns,
 excussâ sagittâ interfecit. Et nunc, si quis quaerit de
Anacharside, aiunt Scythae, *se illum non nosse*,
 propterea quod in Graeciam peregrinatus, et peregrini-
 nis usus est institutis. Ut vero equidem ex Timna au-
 divi, tutore [*sive* praefecto] Ariapithis, fuit *Anachar-*
sis patruus Idanthyrsi, regis Scytharum, filius autem
 Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Qui si
 ex hac fuit familia, sciat a fratre se esse interfectum.
 Indanthyrsus enim filius fuit Saulii, Saulius autem
 interfecit Anacharsin. (77.) Quamquam alium etiam
 sermonem audiui, quem Peloponnesii narrant, dicen-
 tes, a rege Scytharum missum Anacharsin, Graeciae

Θείων βασιλῆος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑ-
λάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, Φαίη
5 πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους
εἶναι ἐς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοις
δὲ εἶναι μόνουσι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λό-
γον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπαισται ὑπ'
αὐτῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρῆθῃ,
10 διεφθάρη· Οὗτος μὲν νυν οὕτω δὴ τι ἐπρῆξε διὰ ξεινικὰς
τε νόμους καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας.

Πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης, ὁ Ἀρια- 78
πειθεός, ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπειθεὶ γὰρ τῷ
Σκυθέων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης·
ἐξ Ἰστρινῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς
5 ἐγχωρήσας τὸν ἢ μήτηρ αὐτῇ γλῶσσαν τε Ἑλλάδα καὶ
γράμματα εἰδίδασκε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀρια-

discipulum fuisse: eumque, postquam domum esset
reversus, dixisse ei qui illum miserat, *Graecos uni-
versos in omni genere scientiarum artiumque occu-
pari, exceptis Lacedaemoniis: hos vero solos hoc
habere, prudens consilium et dare posse, et accipere.*
At haec fabula temere ab ipsis Graecis per ludum
narratur. Hic igitur vir eo, quo dixi, modo periit:
idque ei accidit propter externos ritus et Graecani-
cas consuetudines.

(78.) Multis autem admodum interiectis annis
Scylas, Ariapithis filius, simili usus est fato. Ari-
apithes, Scytharum rex quum alios habuerat filios,
tum Scylam; natum ex muliere non indigena, sed
Istriana, quae eum ipsa graeco sermone graecis-
que literis erudivit. Tempore interiecto, Ariapithes

πατρὸς μὲν τελευταῖα δόλωι ὑπὸ Σπαργαπίθης τοῦ
 Ἀγαθύρσαν βασιλῆος Σκύλης δὲ τὴν τε βασιλικήν
 παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ ὀνόμα
 ἦν Ὀποία. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀποία αἰσθή, ἐξ ἧς ἦν Ὀρι- 10
 κος Ἀριπιδεὶ παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθῶν ὁ Σκύ-
 λης, διατῇ μὲν οὐδαμῶς ἡρέσπετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ
 πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ
 παιδείσεως τῆς ἐπιπαίδευσθαι ἐποίει τε τοιοῦτο· εὖτε
 ἀγαγοὶ τὴν στρατὴν τὴν Σκυθῶν εἰς τὸ Βορυσθηνίτιον 15
 αἶστυ, (οἱ δὲ Βορυσθηνίται οὗτοι λέγουσι σφίρας αὐτοὺς
 εἶναι Μιλησίους,) εἰς τούτους ὅπως ἔλθοι ὁ Σκύλης,
 τὴν μὲν στρατὴν καταλείπτειν ἐν τῷ προαστείῳ, αὐ-
 τὸς δὲ ὅπως ἔλθοι εἰς τὸ τείχος, καὶ τὰς πύλας ἐγ-
 κληίσαι, τὴν στολὴν ἀποδόμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβε- 20
 σκε αὖ Ἑλληνίδα ἐσθῆτα. ἔχων δ' αὖ ταύτην, ἡγό-

per dolum occiditur a Spargapithe, Agathyrsum
 rege, et Scylas in regnum successit; et uxorem pa-
 tris, cui Opoea nomen, matrimonio sibi iunxit. Fuit
 autem haec Opoea civis Scythica, ex eaque natus
 Ariapithi erat filius Oricus. Regnum igitur Scytharum
 adeptus *Scylas*, vitae ratione Scythica nequitquam de-
 lectabatur, sed ad instituta magis inclinabat Graeco-
 rum, propter disciplinam qua erat institutus. Itaque
 tali usus est ratione. Quando Scytharum exercitum
 ad Borysthenitarum urbem ducebat, (Borysthenitae
 hi autem sese dicebant esse Milesios) ad hos igitur
 quoties veniebat Scylas, exercitu in suburbio reli-
 cto, ipse urbem ingressus, clausis portis, deposito
 Scythico cultu, Graecanicum induēbat vestimentum.
 Hoc indutus in foro versabatur, nullo satellite nullo-

ῥαζε, οὔτε δορυφόρων ἐπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός·
 τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθῶν ἴδῃ
 ἔχοντα ταύτην τὴν στολήν· καὶ τὰλλα ἐχρᾶτο διαίτη
 35 Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱερὰ ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς
 Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψει μῆνα ἢ πλεον τούτου,
 ἀπαλλάσσετο, ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολήν· ταῦτα ποιέ-
 σκε παλλάκις· καὶ οἰκίᾳ τε ἰδεύματος ἐν Βορυσθένῃ,
 καὶ γυναῖκα ἔχημι ἐς αὐτὰ ἐπιχωρήν. Ἐπεὶ τε δὲ 79
 ἴδῃ οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφασίους τοιῆς-
 δε. ἐπεθύμησε Διονύσιω Βακχεῖῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι
 δὲ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο φάσμα
 5 μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενείτῃ τῇ πόλει οἰκίᾳ μεγά-
 λης καὶ πολυτελέος περιβολῇ, (τῆς καὶ ἐλέγχευε τι πρό-
 τερον τούτων μνήμην εἶχον,) τὴν πέριξ λευκοῦ λίθου

que alio comitatu stipatus: portae autem interim custo-
 diebantur, ne quis Scythia eum conspiceret hoc cultu
 utentem: tum vero et reliquam sequebatur vitae ra-
 tionem Graecanicam, et diis more Graecorum sacra
 faciebat. Sic ibi per mensem aut etiam amplius mo-
 ratus, Scythicam iterum sumpta veste discedebat. Atque
 hoc saepius faciebat, et aedes sibi etiam in Borysthe-
 nide urbe curaverat exstruendas, et uxorem indige-
 nam duxit, quae aedes illas habitabat. (79.) Quum
 autem esset in fatis ut male ei res cederet, accidit
 hoc tibi ex occasione. *Dionysii Bacchii sacris cu-*
piverat initiari: quumque iam in eo esset ut initia
 ei traderentur, maximum incidit prodigium. Erant
 ei in urbe Borysthenitarum magnificae et vasto circu-
 itu aedes, quarum etiam paulo ante feci mentionem;
 circa quas circumeirca sphinges et grypae stabant

σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν ἐς ταύτην ὁ θεὸς
 ἐνόησεν βέλους· καὶ ἡ μὲν κατεκῆ πάσα. Σκύλης
 δὲ οὐδὲν τούτου εἶσα ἦσσαν ἐπετέλειε τὴν τελετὴν. 10
 Σκύβαι δὲ τοῦ βακχεύειν πέρι Ἕλλησι διηκίζουσι· οὐ
 γὰρ Φασὶ οἶκος εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τούτον ὅστις μαί-
 νομαι ἰνάγωι ἀνθρώπους. Ἐπεὶ τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακ-
 χείῳ ὁ Σκύλης, διεπρήστουσιν τῶν τις Βορυσθενείτων
 πρὸς τοὺς Σκύβας, λέγων· „Ἡμῶν γὰρ καταγελάτε, 15
 „ὦ Σκύβαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ, ἡμέας ὁ θεὸς λαμ-
 „βαίνει· νῦν αὖτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα
 „λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνο-
 „ται. εἰ δὲ μοι ἀπιστεῖτε, ἔπισθε, καὶ ὑμῶν ἐγὼ
 „διῶ.“ Εἶποντο τῶν Σκυβίων οἱ προϊστοῦντες· καὶ αὐ-
 τοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης, λάβρη ἐπὶ πύργον κα-

LXXIX. 14. διεπρήστουσιν) διεπίστυσι ms. Arch. διεπρίστυσι
 ed. Reiz. ex coniect. Forsan διδρήστουσιν, profugit.

ex candido marmore: in has aedes deus telum iacu-
 latus est, et totae igne consumtae sunt: *Scylas* vero
 nihilo minus propterea initiationem absolvit. Probro
 autem Graecis vertunt *Scythae* bacchandi ritum;
 aiuntque, *non esse rationi consentaneum, talem*
reperiri deum, qui homines in furorem agat. Ab-
 soluta initiatione, Borysthenitarum aliquis Scythis
 rem effutivit, dicens: *Vos nobis irridetis, Scy-*
thae, quod Bacchanalia agamus, quodque Deus
nos corripit: nunc hic Deus regem quoque corri-
puit vestrum; isque bacchatur. a Deo in furorem
actus. Quod si mihi fidem non habetis, sequimi-
ni; et ego vobis ostendam. Secuti sunt Scytharum
 procures, quos Borysthenita clam in turrin deduxit,

τῆσε. ἐπεὶ τε δὲ παρήϊε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης,
 καὶ εἶδόν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύβαι, κάρτα συμφορὴν
 μεγάλην ἐποίησαντο· ἐξελθόντες δὲ, ἐσήμαινον πάσῃ
 τῇ στρατιῇ τὰ ἰδοιεν. Ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαυνε 80
 ὁ Σκύλης ἐς ἥβρα τὰ ἑαυτοῦ, οἱ Σκύβαι προστησάμε-
 νοι τὸ ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ
 τῆς Τήρεω θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ,
 5 μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν
 ἐποίετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηίκην. πυθόμενος δὲ ὁ
 Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηίκην·
 ἐπεὶ τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ ἐγένετο, ἠντίασαν μιν οἱ Θρηί-
 κες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψειν, ἐπεμίψε Σιτάλ-
 10 κης παρὰ τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιαῦδε. „Τί δεῖ
 „ἡμέας ἀλλήλων πειρηθῆναι; εἰς μὲν μευ τῆς ἀδελ-
 „Φεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν. σύ τ' ἐμοὶ ἀπό-

ibique residere iussit. Quumque praeteriret rex cum
 bacchantium choro, bacchabundum videntes Scythae,
 ingentis calamitatis loco habuerunt; egressique, uni-
 verso exercitui, quae viderant, indicarunt. (80.)
 Deinde, postquam ad lares suos Scylas reversus est,
 ducem sibi constituentes Scythae fratrem eius Octa-
 masaden, Terei filia natum, a Scyla defecerunt. Et
 ille, ubi, quid adversus se gereretur, et qua de
 causa, cognovit, in Thraciam profugit. Quo cogni-
 to, Octamasades arma adversus Thraciam movit; et
 quum ad Istrum pervenisset, obviam ei Thraeces ve-
 nerunt. Iamque in eo erant ut ad manus venirent,
 quum ad Octamasaden nuncium Sitalcas misit, qui ei
 diceret: *Quid opus est, ut armorum fortunam invi-
 cem experiamur? Tu meae sororis es filius; habes*
Herod. T. II. P. I.

ἄνθρωπος τοῦτον, καὶ ἐγὼ σοὶ τὸν σὺν Σκύλῃ παῖδα ἰδόμενον
στρατιῇ δὲ μὴτε σὺ καθυπύσῃς, μὴτ' ἐγώ." Ταῦτά
αἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύτο· ἦν γὰρ παρὰ 15
τῇ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκης, πεφυγὼς τοῦ-
των. ὁ δὲ Ὀκταμασάδης κατανέει ταῦτα· ἐκδιδούς
δὲ τὸν ἑαυτοῦ μήτρωα Σιτάλκῃ, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν
Σκύλῃ. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελ-
φεόν, ἀπήγετο· Σκύλῃ δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ 20
ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλὴν. Οὕτω μὲν περιστέλλον-
σι τὰ σφέτερά νόμοις Σκύθαι, ταῖσι δὲ παραπτωμέ-
νεσι ξυμικοὺς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι.

81. Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθῶν οὐκ οἶός τε ἐγνωμένη ἀτρα-
πίως πηδίσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀρεθ-
μοῦ ἔκκειν· καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφίνας, καὶ

*autem apud te meum fratrem. Trade mihi hunc, et
ego tibi tuum fratrem Scylam tradam. Armoram
vero discrimen nec tu adeas, nec ego. Haec per
caduceatorem ei dicenda curavit: erat enim apud
Octamasaden frater Sitalcae profugus. Et Octamasa-
des, probata hac conditione, Sitalcae avunculum
suum tradidit, et ab illo fratrem suum Scylam rece-
pit. Inde Sitalcas acceptum fratrem secum abduxit:
Scylae vero Octamasades ibidem illico caput praeci-
dit. Ita sua instituta tuentur Scythae, et hanc merce-
dem solvunt his qui externos ritus adsciscunt.*

(81.) *Multitudo quanta sit Scytharum, pro
certo non potui comperire; sed dissentientes de eo-
rum numero audiui sermones: aliis numerosam ad-
modum esse gentem dicentibus, aliis exiguam, si de
vere nominatis Scythis quacras. Verumtamen hos*

ἄλιγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφανόν μοι
 5 ἐς ὅσιν. Ἔστι μεταξύ Βορυσθέτιός τε ποταμοῦ καὶ
 Ὑπάνιος χῶρος, οὐνομα δέ οἱ ἐστὶ Ἐξαμπαῖος τοῦ
 καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, Φάμενος
 ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ
 ἀπορρέον τὸν Ὑπανιν ἅπτοιν ποιεῖν. ἐν τούτῳ τῷ χώ-
 10 ρῳ κέεται χαλκήϊον, μεγάθει καὶ ἐξαπλήσιον τοῦ ἐπὶ
 τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Πausanίης ὁ
 Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὅς δέ μὴ εἶδὲ κω τοῦτον, ὥδε
 δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρεῖ τὸ ἐν
 Σκύθῃσι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλ-
 15 κήϊον ἐστὶ δακτύλων ἕξ. τοῦτο ἂν ἔλεγον οἱ ἐπιχωριοὶ
 ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι· βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον
 βασιλέα, τῷ οὐνομα εἶναι Ἀριαντάν, τοῦτον βουλό-

LXXXI. 17 seq. τοῦτον βουλόμενον etc. Verbum βουλόμ. ex con-
 iect. h. l. odictum est. Vera forsitan fuerit scriptura ἡαε,
 τούτων εἰδέναι τὸ πλ. τ. Σκυθίων, καλεῖται μιν etc.

mihi oculis subiecerunt. Est inter Borysthenem flu-
 vium et Hypanin locus, cui nomen *Exampæus*,
 cuius etiam paulo ante feci mentionem, quum dice-
 rem esse ibi amaræ aquæ fontem, ex quo aqua in
 Hypanin influens impotabilem hunc fluvium reddat.
 Ibi loci positum est ahenum, amplitudinæ sexcuplum
 crateris illius, quem in ostio Ponti Pausanias, Cleom-
 broti filius, dedicavit. Qui hunc non vidit, ei rem
 hoc modo declarabo: sexcentas facile amphoras capit
 illud in Scythia ahenum: crassitudo autem eiusdem
 sex est digitorum. Hoc igitur ahenum narrant indi-
 genæ ex sagittarum acuminibus esse confectum. Re-
 gem quippe ipsorum, nomine *Ariantan*, quum vel-

μενον εἶδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθίων, καλεῖν μὲν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μῆν ἀπὸ τοῦ οἴστοῦ κομίσαι· ὃς δ' αὖ μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλει. κο- 20 μισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἄρδιον, καὶ οἱ δέξαι ἐξ αὐτῶν μνημόσυνον ποιῆσαντι λυπέσθαι· ἐκ τούτων δὴ μὲν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἑξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλῆθους τοῦ 82 Σκυθίων ἤκουον. Θωνμάσια δὲ ἡ χώρα αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμούς τε πολλῶ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὃ δὲ ἀποθωνμάσαι ἄξιον καὶ παρὲς τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάλους τοῦ πεδίου, παρέ- χεται, εἰρήσεται· ἔχους Ἡρακλῆος φαίνουσι ἐν πέτρῃ 5 ἐπὶ τὸν, τὸ οἶκε μὲν βήματι ἀνδρὸς, ἐστὶ δὲ τὸ μέγαθος ἀπηνχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμὸν. Τοῦτο μὲν νῦν

let numerum nosse Scytharum, universos Scythas iussisse quemque unum teli spiculum conferre: si quis non contulisset, ei comminatum esse mortem. Comportata igitur ingente spiculorum copia, visum ei esse ex his monumentum, quod relinqueret, curare conficiendum. Itaque ex illis spiculis ahenum hoc conficiendum illum curasse, idque in hoc Exam-
paeo dedicasse. Haec de Scytharum numero relata audiui. (82.) Caeterum mirabilia nulla habet haec regio, nisi quod fluvios possidet longe maximos, et numero plurimos. Unam tamen rem, praeter fluvios, et praeter planitiei amplitudinem, miratu dignam commemorabo. Monstrant Scythae *Herculis vestigium* petrae impressum iuxta Tyram fluvium, quod pedi quidem viri est simile, sed longitudine bicu-
bitali. Et haec quidem ita se habent: redeo autem ad

τοιοῦτο ἐστὶ. ἀναβήσομαι δὲ εἰς τὸν κατ' ἀρχαίς ἥια
λέξων λόγον,

ΠΑΡΑΣΚΕΤΑΖΟΜΕΝΟΥ Δαρείου ἐπὶ τοὺς 83
Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας
τοῖσι μὲν πιζόν στρατὸν, τοῖσι δὲ νείας παρέχειν, τοῖσι
δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηάκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ
5 Ὑστάσπριος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηζε μηδαιῶς
αὐτὸν στρατηγὴν ἐπὶ Σκύθας ποιέσθαι, καταλέγων
τῶν Σκυθῶν τὴν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἐπειθε συμ-
βουλευόν οἱ χρηστά, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἐπειδὴ οἱ
τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σού-
σων. Ἐνθαῦτα τῶν Περσῶν Οἰόβαζος ἐδεήθη Δα- 84
ρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατιωμέ-
νων, ἵνα αὐτῷ καταλειφθῇ. ὁ δὲ οἱ ἔφη, ὡς φίλοι
ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας κα-

eam narrationem, quam initio adgressus eram ex-
ponere.

(83.) Bellum quum *Darius* adversus *Scythas* pa-
raret, nunciosque dimitteret, qui aliis comparandum
pedestrem exercitum, aliis suppeditandas naves, aliis
ponte iungendum Bosporum Thracicum imperarent;
Artabanus interim, *Hystaspis* filius, frater *Darii*,
oravit eum, ut expeditionem adversus *Scythas* ne-
quaquam susciperet, causam interserens inopiam
Scytharum. Qui quidem, ubi nihil profecit utilia illi
suadendo, ad extremum destitit: *Darius* vero, post-
quam omnia parata habuit, *Susis* exercitum eduxit.
(84.) Ibi tunc *Persarum* aliquis, *Oeobazus*, quum
tres haberet filios in bellum proficiscentes, petiit a
rege, ut unus eorum apud se relinqueretur. Cui ille,

ταλέσιν. ὁ μὲν δὲ Οἰέβαζες περιχαρὴς ἦν, ἐλπίζων τοὺς υἱὰς στρατῆρς ἀπολελυσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε τοὺς ἐπιστάτας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰεβάζου παῖδας. καὶ αὐτοὶ μὲν ἀποσφαγάντες, αὐτοῦ ταύτην εἶλοντο.

- 85 Δαρεῖος δὲ ἐπεὶ τε παρευόμενος ἐκ Σούσων ἀπῆκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ὅα ἔζυκτο ἡ γέφυρα, ἐβηῦτεν ἐσβαῖς ἐς νέα, ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανίας καλυμμένας, τὰς πρότερον πλαγκτάς· Ἕλληνες Φασίηναι. ἐζόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ, ἐβηῖτο τὸν Πόντον, ὅντα ἀξιοθέτην. πελαγίων γὰρ ἀπάντων πέφυκε θνητῶν ἀσπίδατος· τοῦ τὸ μὲν μῆκος στάδιοι εἰσι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ εὖρος, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἐστυῶν, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου τοῦ πελά-

LXXXV. 5. ἱρῷ. ἱερῷ, super tabulato, ed. Borh.

ut homini amico, et modica petenti, respondit, omnes se ei relicturum. Quo responso vehementer gavisus Oeobazus, speravit militiae missionem habere filios: at rex imperat adstantibus, ut omnes interficiant Oeobazi filios; atque ita illi interfecti, ibidem relinquebantur.

(85.) Susis profectus Darius, postquam in Calchedoniam dittonem ad Bosporum pervenit, ubi pons iunctus erat, inde conscensa navi ad Cyaneas quas vocantur insulas navigavit, quas olim errabundas fuisse Graeci perhibent. Ibi ad templum residens spectavit Pontum, spectatu sane dignum, et pelagorum omnium maxime mirabile. Longitudo eius undecim milium et centam stadiorum est: latitudo, ubi maxima, stadiorum ter mille et trecentorum.

10 γίγνεται τὸ στόμα ἐστὶ, εὖρος τέσσερες στάδιοι· μήκος δὲ
 τοῦ στόματος, ὁ αὐχὴν, τὸ δὲ Βόσπορος κέκληται,
 κατ' ὃ δὲ ἔξενκτο ἡ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους ἑκοσι καὶ
 ἑκατὸν ἐστὶ. τῆναι δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος.
 Ἡ δὲ Προποντίς, εὖσα εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίων,
 15 μήκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδίδοι ἐς τὸν
 Ἑλλήσποντον, ὄντα στενότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μή-
 κος δὲ τετρακοσίου. ἐκδοδοὶ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσ-
 μα πελάγεος, τὸ δὲ Αἰγαῖον καλεῖται. Μεμέτρονται 86
 δὲ ταῦτα ὧδε. νηὺς ἐπίπαι μάλιστα καὶ κατανύει ἐν
 μακρομερείᾳ ὀργυίας ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξα-
 κισμυρίας. ἥδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος,
 5 (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον,) ἡμερέων
 ἑπτά πλείους ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκα
 μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυέων γίνονται· ἐκ δὲ τῶν ὀρ-

Ostium huius pelagi quatuor stadia patet in latitudi-
 nem: longitudo ostii, collum, quod *Bosporus* voca-
 tur, in quo iunctus pons erat, centum et viginti
 stadiorum est: pertinetque Bosporus ad Propontidem.
Propontis vero, quindecim stadia patens in latitu-
 dinem, et mille quadringenta in longitudinem; in
Hellespontum influit; cuius latitudo septem stadia
 metitur; longitudo vero quadringenta stadia. Influit
 autem Hellespontus in mare apertius hoc, quod *Ae-
 gaëum* vocatur. (86.) Dimensa autem ista sunt hoc
 modo. Navis longiori die navigans conficit plerum-
 que orgyas fere septuagies mille, noctu vero sexagies.
 Est autem a Ponti orificio usque ad Phasin (quae
 maxima longitudo huius maris) novem dierum octo-
 que nocturnum navigatio: unde conflunt centum et unde-

γυνῶν τουτέων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι
 εἰσι. εἰς δὲ Θεμισκύρην τὴν ἐπὶ Θερμαδῶντι ποταμῷ
 ἐκ τῆς Σινδικῆς, (κατὰ τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου 10
 εὐρύτατον,) τριῶν τε ἡμερῶν καὶ δύο νυκτῶν πλῆος·
 αὐταὶ δὲ, τρεῖς μυριάδες καὶ τριήκοντα ὄργυιων γίνον-
 ται, στάδιοι δὲ τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. Ὁ μὲν νυν
 Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορος τε καὶ Ἑλλήσποντος οὗτοι
 τέ μοι μεμετρήσονται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι. 15
 Παρίχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος, ἐκδιδαῦσάν
 εἰς ἑαυτὸν, οὐ πολλῶ τέω ἐλάσσων ἑαυτοῦ· ἡ Μαῖητις
 τε καλεῖται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

- 87 Ὁ δὲ Δαρεῖος, ὡς ἐδήσατο τὸν Πόντον, ἔπλαε
 ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μαν-
 δροκλῆς Σάμιος. Δησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον,
 στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐνταμίαν

cim myriades orgyarum; quo ex numero orgyarum
 colliguntur stadia undecies mille et centum. Ad The-
 miscyram vero, quae est ad Thermodontem fluvium,
 a Sindica regione (qua est maxima Ponti latitudo)
 trium dierum et unius noctis navigatio est: unde
 conficiuntur triginta tres myriades orgyarum, stadia
 vero ter mille et trecenta. Pontus igitur hic et Bos-
 porus ita a me dimensi sunt; et ea, quam dixi, eo-
 rum ratio est. Offert vero idem Pontus etiam lacum
 qui in eum influit, haud multo minorem ipso. *Moeo-
 tis palus* vocatur is lacus, et *Mater Ponti*.

(87.) Postquam Pontum contemplatus est *Darius*,
 retro navigavit ad *pontem*; cuius architectus fuit
Mandrocles Samius. Deinde postquam *Bosporum*
 etiam spectavit, duas in ipsa ora eius *columnas*

5 γράμματα, ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν Ἑλλην-
 καὶ, ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε ἦγε δὲ πάντα τῶν ἡρχι.
 ταυτῶν μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ,
 ἐβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσθαι συνελέχ-
 θησαν. Τῇσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτησι Βυζάντιοι, κα-
 10 μίσαντες ἐς τὴν πόλιν ὕστερον ταυτίαν, ἐχρήσαντο πρὸς
 τὸν βασιλὸν τῆς Ὀρθωσίας Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἐνὸς Λί-
 θου· οὗτος δὲ κατελείφθη παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νῆον
 ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. Τοῦ δὲ
 Βοσπόρου ὁ χῶρος τὸν ἔξωτε βασιλεὺς Δαρεῖος, εἰς
 15 ἐμοὶ δοκέειν συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε
 καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱοῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, 88
 ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα
 τὸν Σάμιον ἐδώρησάτο πᾶσι δέκα. αἶψ' ὧν δὴ Μανδρο-

posuit candido ex lapide, quibus incisa erant, al-
 teri Assyriis literis, alteri Graecis, populorum om-
 nium nomina quos ducebat: ducebat autem omnes,
 qui imperio ipsius erant subiecti. Numerus autem
 hominum erat, exceptis classiariis, septingenta millia
 unā cum equitibus: naves autem collectae erant sex-
 centae. Columnas istas post id tempus Byzantii in
 urbem suam transportarunt, eisque usi sunt ad aram
 Dianae Orthosiae, uno lapide excepto, qui iuxta
 Bacchi templum prope Byzantium relictus est, Assy-
 riis literis oppletus. *Locus* autem Bospori, *quem*
ponte iunxit Darius, ut mihi quidem coniectanti
 videtur, medius est inter Byzantium et templum
 quod ad ostium. (88.) Deinde gavisus ponte Darius,
 architectum illius Mandroclem Samium donavit de-
 nis rebus omnibus: quibus de muneribus Mandro-

πλὴς ἀπαρχὴν, ζῶα γραψάμενος πᾶσαν τὴν ζυῖον
 τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαριῶν ἐν προεδρίᾳ 5
 κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα
 γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπιγράψας τὰδε·
 Βόσπορον ἰχθυέεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε

Μανδρακλῆς Ἥρῃ μνημόσυνον σχεδῆς·
 αὐτῷ μὲν στέφανον περικτῆς, Σαμίοισι δὲ κῦδος, 10
 Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.
 ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα
 ἔγιντο.

89 Δαριῶς δὲ διαρρηγνύμενος Μανδρακλῆα, διέβαινε
 ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι παραγγίλλας πλεῖν ἐς
 τὸν Πόντον, μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· ἐπειὰ δὲ ἀπί-
 πυνται ἐς τὸν Ἰστρον, ἰθαῦτα αὐτὸν πιαμένῃ, ζυ-
 γύντας τὸν ποταμὸν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνες 5
 τε καὶ Αἰολεὺς καὶ Ἑλλησπόντιοι. Ὁ μὲν δὲ ναυτικὸς

cles, primitiarum nomine, in Iunonis templo pictu-
 ram dedicavit, in qua totus pons, et rex in solio
 præsiciens, et universus exercitus pontem transiens,
 omnia hæc descripta erant, subiectâ inscriptione hu-
 iusmodi:

*Piscosum Bosporum qui iunxit Mandrocles
 Iunoni dedicavit pontis monumentum;
 coronam sibi, Samiis gloriam comparans
 opere ex Regis mente perfecto.*

Hoc fuit monumentum huius viri, qui pontem istum
 iunxerat.

(89.) Donato Mandrocle, Darius in Europam
 transiit, mandato dato Ionibus ut in Pontum navi-
 garent usque ad Istrum fluvium: classem enim duce-

στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου· ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων
 πλὸν ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ
 10 τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἰστρου, ἐξέυγνε. Δα-
 ρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδὴν,
 ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηκῆς· ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου
 ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς.
 Ὁ δὲ Τεáros λέγεται ὑπὸ τῶν προϊκίων εἶναι ποτα- 90
 μῶν ἀριστος, τὰ τε ἄλλα ἐς ἄκισιν φέροντα, καὶ δὴ
 καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ
 αὐτοῦ αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσαρῆκοντα, ἐκ πέτρης
 5 τῆς αὐτῆς ρέουσαι· καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί·
 αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου
 τε πόλιος τῆς παρὰ Περὶνθῳ, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς
 ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρῃ. ἐκδοδοί

bant Iones et Aeoles et Hellespontii. Navalis igitur
 exercitus, Cyaneas insulas praetervectus, recta ver-
 sus Istrum navigavit: et adverso flumine bidui iter
 a mari emensus, collum fluvii, ubi in diversa ostia
 scinditur Ister, ponte iunxit. Darius vero, traiecto
 per pontem Bosporo, per Thraciam iter fecit: quum-
 quo ad Teari fluvii fontes pervenisset, triduo ibi
 stativa habuit. (90.) *Tearus* hic *fluvius* ab adcolis
 perhibetur fluviorum esse optimus, quum ad alios
 sanandos morbos, tum ad scabiem curandam et ho-
 minum et equorum. Fontes eius sunt duodequadra-
 ginta, ex eadem rupe fluentes: quorum alii frigidi
 sunt, alii calidi. Iter ad illos fontes aequale est ex
 Heraeo oppido, quod ad Perinthum est, et ex Apol-
 lonia quae est ad Pontum Euxinum, utrimque bidui

δὲ ὁ Τέαρὸς οὗτος εἰς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν. ὁ δὲ
 Κοντάδεσδος, εἰς τὸν Ἀγριάνην ὁ δὲ Ἀγριάνης, εἰς τὸν 10
 91 Ἐβρον ὁ δὲ, εἰς θάλασσαν τὴν παρ' Αἰνῶ πόλι. Ἐπὶ
 ταῦτον αὖν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, εἰς ἱστρὰν
 τοπιδεύσατο, ἥσθεις τῷ ποταμῷ, στήλην ἱστῆσε καὶ ἐν-
 θαῦτα, γράμματα ἐγγράψας, λέγοντα τάδε· ΤΕΑ-
 ΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ὙΔΩΡ ἈΡΙΣΤΟΝ 6
 ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ· ΚΑΙ ἘΠ' ΑὐΤΑΣ ἈΠΙΚΕ-
 ΤΟ ἙΛΛΥΝΩΝ ἘΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ
 ἈΝΗΡ ἈΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝ-
 ΤΩΝ ἈΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ ὁ ὙΣΤΑ- 10
 ΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ
 ἨΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὲ ἐνθαῦτα ἐγγρά-
 92 φη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμήσας, ἀπῆκετο εἰς ἄλλαν

iter. Influxit autem Tearus in Contadesdum fluvium;
 Contadesdus vero in Agrianen, Agrianes in Ebrum,
 Ebrus vero in mare se exonerat prope Aenum oppi-
 dum. (91.) Ad hunc igitur fluvium postquam pervenit
 Darius, delectatus fluvio, cippum etiam ibi posuit,
 cum inscriptione in hanc sententiam: *Teari flu-
 vii fontes aquam fundunt fluviorum om-
 nium praestantissimam et pulcerrimam:
 et ad hos fontes venit, exercitum adver-
 sus Scythas ducens, vir omnium homi-
 num praestantissimus et pulcerrimus,
 Darius Hystaspis filius, Persarum rex
 et universae continentis.* Haec ibi inscripta
 erant. (92.) Inde profectus Darius, ad alium flu-
 vium pervenit, cui nomen *Artiscus*, qui per *Odrysas*

ποταμὸν, τῷ οὐνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσίαν
ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος, ἐποίησε
τοιοῦτος. ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα
5 ἄνδρα λίθον ἓνα παραξίοντα τίθεναι εἰς τὸ ἀποδοιγμέ-
νον τοῦτο χωρίον. ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε,
ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπὼν,
ἀπέλαυνε τὴν στρατιήν.

Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἴστρον, πρώτους αἰρέει 93
Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυ-
δησσὸν ἔχοντες Θρηῖκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ
Μεσαμβρίας πόλιος οἰκημένοι, καλεούμενοι δὲ Σκυρ-
6 μιάδαι, καὶ Νιψαῖοι, ἀμαρτητὶ σφέας αὐτοὺς παρέ-
δωσαν Δαρείῳ· οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπέ-
μνοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηῖκων ἰόντες καὶ γυ-
μαιοῦνται καὶ δικαιοῦνται. Ἀθανατίζουσι δὲ τοῖς τὸν 94

fuit. Ad hunc fluvium postquam pervenit, hocce instituit facere. Designans locum quemdam, iussit ut quilibet vir de exercitu, dum eum locum praeteriret, unum lapidem ibidem deponeret. Quod quum ab omnibus esset factum, ingentibus lapidum tumulis ibi relictis, exercitum ulterius promovit.

(93.) Priusquam vero ad Istrum pervenisset, primos Getas vi subegit, illos qui se *immortales* praedicant. Nam, qui Salmydessum incolunt Thraeces, et qui super Apollonia et Mesembria oppido sedes habent, qui Scyrmiaetae et Nipsaei nominantur, sine pugna se Dario tradiderant. Getae vero, obstinate resistentes, mox in servitutem sunt redacti, quum quidem essent Thracum et nobilissimi et iustissimi. (94.) Immortales autem hi saepe praedicant

τρόπον αὐτὲ ἀπονήσκειν ἑαυτοὺς νομίζουσι, ἵνα τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάλμοξιν δαίμονα. οἱ δὲ αὐτῶν τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελείζιν. Διὰ πεν-
 τετηρίδος δὲ τὸν πάλω λαχόντα αἰεὶ σφεων αὐτέων 6
 ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάλμοξιν, ἐντελλό-
 μενοι τῶν ἀν' ἐκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ
 μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ
 διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου παρὰ τὸν Ζάλμοξιν
 τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν, με- 10
 τέωρον ριπτεύσι ἐς τὰς λόγχας. ἦν μὲν δὴ ἀποθάνη
 ἀναπαρεῖς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκεῖ εἶναι. ἦν δὲ
 μὴ ἀποθάνη, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, Φάμενοί
 μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον
 ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἐτι ζῶντι. Οὗτοι οἱ αὐ- 15
 τὰι Θρήικες καὶ πρὸς βροτην τε καὶ ἀστραπὴν τοξίζον-

hoc modo. Non mori sese putant, sed hac ex viâ
 decedentes ad Zalmoxin deum ire; quem eum-
 dem nonnulli Gebeleïzin invocant. Quinto vero quo-
 que anno unum e suorum numero, sorte lectum,
 nuncium mittunt ad Zalmoxin, mandata ei dantes
 de his rebus quas tunc maxime desiderant. Mittunt
 autem hoc modo. Ordine stant alii, tria iacula tenen-
 tes: alii pedibus manibusque prehensum hunc, qui
 ad Zalmoxin amandatur, vibrantes sursum coniciunt,
 ut in hastas incidat. Qui si transfixus moritur, tunc
 illis propitius videtur esse Zalmoxis: si non mo-
 ritur, in culpa ponant ipsum nuncium, dicentes
 pravam esse hominem; loco huius vero quem caus-
 santur, aliam mittunt, cui etiam nunc vivo dant
 mandata. Idem Thraces, quum tonat fulguratque,

τις ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλεῦσι τῷ θεῷ, οὐδένα
 ἄλλον θεὸν νόμιζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς 95
 δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων
 Ἑλλήνων καὶ Πόντων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον, εἶντα ἄν-
 θρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
 γόρῃ τῷ Μνησάρχῳ· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν, γενόμενον ἐλευ-
 θερον, χρήματα κτήσασθαι συχνά· κτησάμενον δὲ,
 ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἰωυτοῦ. ἅ. ε. δὲ κακοβίων τε εἰπόντων τῶν
 Θρηίκων καὶ ὑπαφρονιστέρων, τὸν Ζάλμοξιν τοῦτον
 ἐπιστάμενον διαίταν τε Ἰάδα, καὶ ἥβρα βαθύτερα ἢ
 10 κατὰ Θρηίκας, οἷα Ἑλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλ-
 λήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ, κατα-
 σκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν
 τοὺς πρώτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὥς οὔτε
 αὐτὸς οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τούτων αἰεὶ

sagittas sursum adversus coelum contorquent, mini-
 stantes deo: neo enim alium deum censent nisi suum.
 (95.) Ut vero a Graecis accepti ad Hellespontum et
 Pontum habitantibus, homo fuit hic *Zalmoxis*, ser-
 vitutem serviens Sami; *servus* autem fuit *Pythago-
 rae*, Mnesarchi filii. Deinde vero manumissum, aiunt,
 magnas sibi comparasse pecunias, hisque instructum,
 domum rediisse. Quam vero et misere viverent Thra-
 ces, et parum cultis essent ingeniis; Zalmoxin hunc;
 vitae rationem ionicam edoctum, et moribus insti-
 tutum cultioribus quam qui apud Thraces obtine-
 rent, ut qui cum Graecis habuisset consuetudinem,
 et cum Pythagora, viro inter Graecos ingenii cultura
 eminente, extruendam sibi curasse exhedram, in qua
 primarios quoque popularium excipere consuecet;

γινόμενοι ἀποθανόνται, ἀλλ' ἔξουσι ἐς χῶρον τούτων ἵνα αἰὶ περιόντις ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθὰ. ἐν ᾧ δὲ ἐποίησε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ καταγαίον οἶκημα ἐποίησε. ὡς δὲ οἱ παντελῶς εἶχε τὸ οἶκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφάνισθη καταβάς δὲ κάτω ἐς τὸ καταγαίον οἶκημα, διακτάτο ἐπ' ἑταῖα τρία. οἱ δὲ μὲν ἐπόθειόν τε, καὶ ἐπένθειον ὡς τελευτῶντα· τελευτῶν δὲ ἔτι ἐφάνη τοῖσι Θρηίξι. καὶ οὕτω πιθανὰ σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάλμοξις. ταῦτά φασί μιν
 96 πειῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου οὐκ ἐμάρτυρος οὔτε ἀπιστεύω, οὔτε ὧν πιστεύω τι λήν· δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτισι πρότερον τὸν Ζάλμοξιν τούτων γινώσκειν Πυθαγόρειον. Εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάλμοξις

et inter epulandum illos docuisset, *neque se, neque convivas suos, nec horum posteros, morituros, sed venturqs in locum quempiam, ubi perpetuo viventes omnibus bonis sint fruituri.* In eadem vero exhedra, ubi haec faciebat dicebatque, construendam sibi interim parasse, aiunt, cameram subterraneam; quae postquam perfecta esset, evanuisse eum e Thracum conspectu: scilicet in subterraneam cameram descendisse, ibique per triennium esse moratum; et Thracas illum, ut mortuum, desiderasse luctuque esse prosecutos; quarto vero anno Thracibus eum rursus adparuisse: atque ita persuasos hos fuisse, vera esse quae ille dixisset. Haec ab eo facta esse perhibent. (96.) Ego vero, quod de subterranea camera aiunt, neque negare velim, neque fidem admodum his adhibeo: puto vero multis ante Pythagoram annis hunc *Zalmoxin* vixisse. Sive autem

5 ἄνθρωπος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτησι οὗτος ἐπιχώριος,
χαίεται. Οὗτοι μὲν δὴ, τρόπῳ τοιούτῳ χρεώμενοι, ὥς
ἐχειρώθησαν ὑπὸ Περσέων, εἶποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Δαρεῖος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ὁ περὶ αὐτῶν στρα- 97
τὸς, ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἐμβαῦτα διαβάντων πάντων, Δα-
ρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας, τὴν σχεδὴν λύσαντας ἐπε-
σθαι κατ' ἡπείρου ἑαυτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν.

5 Μελλόντων δὲ τῶν Ἴωνων λύειν, καὶ ποιεῖν τὰ κελευό-
μενα, Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλη-
ναίων, ἔλεξε Δαρεῖω τάδε, πυθόμενος πρότερον εἴ οἱ Φί-
λον εἴη γνώμην ἀποδέκεσθαι παρὰ τοῦ βουλομένου ἀπο-
δείκνυσθαι. „ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρα-
10 „τεῦσθαι, τῆς οὔτε ἀρηρομένον Φανήσεται οὐδὲν, οὔτε
„πόλις οἰκεομένη· σὺ νῦν χέφυραν ταύτην ἕα κατὰ

homo quispiam fuerit hic Zalmoxis, sive indigena
Getarum deus, valeat ille. Getae vero, qui eo quo
dixi instituto utuntur, postquam a Persis subacti
erant, reliquum exercitum sunt secuti.

(97.) Ubi ad Istrum Darius cum pedestri exer-
citu pervenit, ibi tunc, postquam fluvium omnes tra-
ieciissent, Ionas rex solvere pontem iussit, seque et
navales copias pedestri itinere sequi. Iamque in eo
Iones erant, ut exsequerentur mandatum, pontem-
que solverent; quum Coas, Erxandri filius, dux Mi-
tylenaeorum, percunctatus prius a rege, an benigne
accepturus esset consilium, si quis ei dare vellet, haec
ad eum verba fecit. In terram, Rex, expeditionem
suscipis, in qua nec aratum quidpiam, nec oppi-
dum adparebit habitatum. Tu igitur sine hunc pon-
tem suo loco stare, et custodes eius relinque hos.

Herod. T. II. P. I.

T

„χάραξ ἰστάναι, Φυλάκους αὐτῆς λαπὼν τούτους, οἱ περ
 „μιν ἔζευξαν. καὶ ἦν τε κατὰ νόον πρήξωμεν εὐρόντες
 „Σκυθας, ἔστι ἄποδος ἡμῖν ἦν τε καὶ μὴ σφας εὐ-
 „ρεῖν δυνάμεθα, ἥ γε ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλές. οὐ γὰρ 15
 „ἰδίῃσά κω, μὴ ἰσσωθέωμεν ὑπὸ Σκυθῶν μάχῃ· ἀλ-
 „λὰ μᾶλλον, μὴ, οὐ δυνάμενοι σφας εὐρεῖν, πάθω-
 „μέν τι αἰσόμενοι. Καὶ τὰδε λέγειν Φαίη τις ἂν με
 „ἑαυτοῦ εἴπῃ, ὡς καταμένω. ἐγὼ δὲ γνώμῃ μὲν, τῇ
 „εὐρίσκω ἀρίστην σοι, βασιλεῦ, ἐς μέσσω Φέρω· αὐ- 20
 „τὸς μέντοι εἴπομαι τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθεῖν.“ Κάρ-
 „τα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἡμεῖψατο τοῖς-
 „δε. „Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν
 „ἑμὸν ἐπιφάνηθί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς
 98 „συμβουλῆς χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι.“ Ταῦτα

qui cum iunxerunt. Ita, sive nobis, Scythas nactis,
vos ex sententia cesserit, paratus reditus erit;
sive reperire eos non potuerimus, vel sic tutus
certe reditus est. Nam illud quidem numquam ve-
ritum sum, ne praelio a Scythis vincamur; sed hoc
potius, ne oberrantes, nec usquam illos reperien-
tes, incommodi quidpiam patiamur. Ac fortasse
dixerit aliquis, mei causa me haec dicere, quo
hic maneam. At equidem tibi, Rex, quae optima
mihi videtur sententia, eam in medium propono:
ceterum ipse te sequar, neque hic velim relinqui.
Cuius viri consilio valde delectatus Darius, his ver-
bis ei respondit: Hospes Lesbie, postquam salvus
domum meam ero reversus, fac omnino mihi
praesto sis, ut te pro bono consilio bene factis
remunere. (98.) *His dictis, sexaginta nodos in*

325, 44.

εἴπας, καὶ αἰπὰς ἄμματα ἐξήκοντα ἐν ἱμάτι, κα-
 λῶσας ἐς λόγους τοὺς Ἴωνων τυράννους, ἔλαγε τὰδε·
 „Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς
 5 „τὴν γέφυραν, μετεσθῆναι μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα
 „τόνδε, ποιεῖτε τὰδε. ἐπεὶ με ἴδῃτε τάχιστα πορευέ-
 „μενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρό-
 „νου, λύετε ἄρμα ἐν ἑκάστης ἡμέρης. ἦν δὲ ἐν τού-
 „τῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρῶ, ἀλλὰ διεξέλθωσι ὑμῶν αἱ
 10 „ἡμέραι τῶν ἀρμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέρην
 „αὐτέαν. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεὶ τε αὐτῷ μετέδοξε, Φυ-
 „λάσσετε τὴν σχεδὴν, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίας τε
 „καὶ Φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιῶντες, ἐμοὶ
 „μεγάλως χαριεῖσθε.“ Δαρεῖός μὲν ταῦτα εἶπας, ἐς
 15 τὸ πρόσω ἐπίγυτο.

loro nexuit; eoque facto, ad colloquium convocatos
 Ionum tyrannos in hunc modum est adductus: *Viri
 Iones, sententiam prius dictam, quod ad pontem
 attinet, missam facio. Ecce vobis hoc lorum; quo
 sumto, facite quae vobis edico. Ex quo me videri-
 tis hinc adversus Scythas profectum, ab illo tem-
 pore incipientes, quotidie unam nodum huius
 lori solvite. Sin intra hoc tempus non adfuero,
 sed elapsi erunt tot dies quot sunt nodi, tum qui-
 dem vestram in patriam navigate. Usque ad id
 tempus vero, quoniam in hanc partem mutavi sen-
 tentiam, custodite pontem, omne studium in illo
 conservando custodiendoque ponentes. Hoc facien-
 tes, gratissimum mihi feceritis. Haec locutus Da-
 rius, nulla interposita mora in ulteriora perrexit.*

99 ΤΗΣ ΔΕ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηίκη τὸ ἐς θάλασσαν πρέκεται· κόλπου δὲ αἰγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδίδεται, καὶ ὁ Ἰστρος ἐκιδδοῖ ἐς αὐτήν, πρὸς ὕρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. Τὸ δὲ ἀπὸ Ἰστροῦ, ἔρχομαι σημαίνει τὸ πρὸς θάλασσαν 5 αὐτῆς τῆς Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρῃσιν. Ἀπὸ Ἰστροῦ αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθική ἐστὶ, πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, εὐῶσαν ὀρεινὴν τε χώραν καὶ 10 προκειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς Τρηχέης καλεομένης· αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηνιόττην ἄνεμον κατήκει. Ἔστι γάρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρη τῶν οὐρῶν ἐς θάλασσαν φέροντα, τὴν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς 15

(99.) ANTE Scythicam terram sita Thracia est, ad mare pertinens. Inde, in sinum ducta hac regione, incipit *Scythia*, per quam Ister in mare influit, orificio orientem versus tendente. Iam Scythiae inde ab Istro eam partem, quae secundum mare porrigitur, ad mensuram declarare adgredior. Protinus ab Istro haec est *vetus Scythia*, versus meridiem sita, usque ad oppidum cui *Carcinitis* nomen. Tum contiguam hinc regionem, ad idem mare pertinentem, quae montana est et in Pontum prominens, incolit *Taurica* gens, ad *Chersonesum* usque *Asperam* quae vocatur. Haec vero ad illud mare pertinet quod est orientem versus. Scythiae enim fines duabus a partibus ad mare pertinent, tam a meridie, quam ab oriente, quemadmodum Atticae fines. Et similiter hanc

τὴν ἡῶ, κατὰ περ τῆς Ἀττικῆς χώρας καὶ παραπλή-
 σια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ
 τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νημοιάτο τὸν
 γουνὸν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην
 20 ἀνέχοντα, τὸν ἀπὸ Θορικῷ μέχρι Ἀναφλύστου δῆ-
 μου. λέγω δὲ, ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι
 συμβαλέειν. ταιούτων ἡ Ταυρικὴ ἐστὶ. ὅς δὲ τῆς Ἀτ-
 τικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώ-
 σω ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰηπυ-
 25 γης, ἀρξάμενοι ἐκ Βρετταίου λιμένος, ἀποταμοιάτο
 μέχρι Τάραντος, καὶ νημοιάτο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέ-
 γων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοις
 εἶκει ἡ Ταυρικὴ. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἥδη Σκύ- 100
 θαι τὸ κατ' ὑπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσ-
 σης τῆς ἡοῆς νέμονται, ταῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμε-

Scythiae partem *Tauri* incolunt, ac si Atticae angu-
 lum Suniacum, promontorium illud magis in mare
 excurrens a Thorico usque ad Anaphlystum pagum,
 alius incoletet populus, non Athenienses. Dico hoc,
 parva haec cum magnis conferens. Talis igitur *Tau-
 rica* est. Quod si quis hanc Atticae partem non prae-
 ternavigavit, huic ego alia ratione rem declarabo:
 perinde est ac si Iapygiae promontorium non Apuli
 habitarent, sed alius populus, a Brundusio portu inci-
 piens, et usque ad Tarentum ab illis praecisus. Atque
 haec duo quum dico, multa alia similia dico, qui-
 buscum conferri *Taurica* potest. (100.) Iam inde a
 Taurica terra, quae sunt supra Tauros, et quae ad mare
 quod ad orientem est pertinent, ea rursus *Scythae*
 incolunt, quae ab occidente Bospori Cimmerii et Pa-

ρίου τὰ πρὸς ἐσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος, 5
 μέχρι Ταναΐδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς
 λίμνης ταύτης. Ἦδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἰστρου, τὰ κατὶ-
 περθε ἐς τὴν μεσόγαίαν φέροντα, ἀποκληίσται ἡ Σκυ-
 θικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν·
 ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαί-
 101 ιων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰούσης τετραγώνου,
 τῶν δύο μερίων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πάντῃ ἴσον
 τό τε ἐς τὴν μεσόγαίαν φέρον, καὶ τὸ παρὰ τὴν θά-
 λασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἰστρου ἐπὶ Βορυσθένα δέκα ἡμε-
 ρίαν ὁδός· ἀπὸ Βορυσθένος τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιῇ- 5
 τι, ἑτέρων δέκα· καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσό-
 γαίαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατὶπερθε Σκυ-
 θέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερίων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμε-
 ρσιῇ ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληται μοι. οὕτω ἂν

Iudis Moeotidis sunt us. ue ad Tanaim fluvium, qui
 in intimum Moeotidis huius recessum se exonerat.
 Iam igitur inde ab Istro [usque ad Tanaim] superne
 mediterranea versus determinatur Scythia primum
 ab Agathyrsis, deinde a Neuris, post hos ab Andro-
 phagis, postremo a Melanchlaenis. (101.) *Scythiae*
 igitur, formam fere quadratam habentis, duae sunt
 partes ad mare pertinentes; quarum utraque alteri
 quaquaversum aequalis est, tum qua in mediterranea
 porrigitur, tum secundum mare. Etenim ab Istro
 ad Borysthenem iter est decem dierum, rursusque a
 Borysthene ad Maeotin paludem decem dierum iter:
 a mari vero versus mediterranea ad Melanchlaenos,
 qui supra Scythas incolunt, iter est viginti dierum.
Iter autem diurnum mihi aequiparatur ducenis

10 εἰς τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχίλιον σταδίων· καὶ τὰ ὄρθια, τὰ εἰς τὴν μεσόγαλιαν φέροντα, ἐτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγας τοσαύτη.

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον, ὥς οὐκ αἰὶ 102
τέ εἰσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμαχίῃ διώσασθαι μού-
και, ἐπέμπον εἰς τοὺς πλησιχώρους ἀγγέλους· τῶν δὲ
καὶ δὴ οἱ βασιλεῖς συνελθόντες ἐβουλεύοντο, ὥς στρα-
15 τοῦ ἐπελαύνοντες μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βα-
σιλεῖς, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ
Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίων, καὶ Γελωνῶν, καὶ
Βουδίνων, καὶ Σαυροματίων. Τούτων *Ταῦροι* μὲν νό- 103
μοισι τοιοῦτ'δε χρεώνται. θύουσι μὲν τῇ Παρθένῳ τοὺς
τε ναυηγούς, καὶ τοὺς ἀν' λαβῶσι Ἑλλήνων ἐπαναχ-
θόντας, τρέφω τριῶνδε καταρξάμενοι, ῥοπαλοὶ παίονσι

stadiis. Ita Scythica terra, in transversum, patebit
quater mille stadia; in rectum vero, mediterranea
versus, totidem stadia. Haec igitur huius terrae am-
plitudo est

(102.) SCYTHAE secum reputantes, solos se im-
pares esse Darii copiis iusto praelio repellendis,
nuncios miserunt ad finitimos: quorum reges etiam
convenere deliberaturi, utpote ingenti invadente
exercitu. Erant autem reges, qui convenere, Tauro-
rum, et Agathyrsorum, et Neurorum, et Androphag-
orum, et Gelonorum, et Budinorum, et Sauroma-
tarum. (103.) Ex his *Tauri* institutis utuntur hu-
iusmodi. Naufragos, et quoscumque ceperunt Grae-
cos illuc delatos, immolant Virgini hoc modo. Post-
quam sacra auspicati sunt, clavâ feriunt hominis ca-

τὴν κεφαλὴν· οἱ μὲν δὲ λέγουσι, ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ διωθέουσι κάτω, (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἴδεται τὸ ἰόν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι· οἱ δὲ, κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογοῦσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ἀθέσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην, τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. Πολεμίους δὲ ἄνδρας, τοὺς αὖ χειράσωνται, ποιῶσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρειται εἰς τὰ οἰκία· ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀνακείρας ἰστᾶ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσιν πολλὸν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς καπινοδόκης. Φασὶ δὲ τούτους Φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραιωρέσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ λήϊς τε καὶ πελέμου.

104 Ἀγὰθυρσοι δὲ, αἰβρότατοι ἄνδρες εἰσὶ, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. ἐτίκαινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν

put: et corpus quidem, ut alii dicunt, de praecipitio deliciunt, (in praerupta enim rupe exstructum templum est) caput vero in cruce erigunt: alii vero de capite quidem consentiunt, corpus autem non de praecipitio delici aiunt, sed terræ condi. Deam autem, cui has victimas immolant, ipsi Tauri aiunt *Iphigeniam* esse, Agamemnonis filiam. Hostibus, quos bello ceperunt, hoc faciunt. Qui captivum fecit, is ei caput praecidit, domumque suam relatum, praealto infixum palo, erigit ita ut multo supra domum, certe supra fumarium, emineat; dicuntque, hos tamquam custodes aedium ita sublime eminere. Vivunt autem ex praeda et bello. (104.) *Agathyrsoi* lautissimi homines sunt, maximamque partem aurum gestant. Cum mulieribus in commune con-

πομπῶνται, ἵνα κασάνητοί τε ἀλλήλων ἴωσι, καὶ οἰκήσῃσι
 ἰόντες πάντες, μήτε φθόνα, μήτ' ἔχθρῃ χρίωνται ἐς
 5 ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαα Θρήξι προσκεχωρή-
 κασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρίωνται Σκυθικοῖσι. 105
 γενεῇ δὲ μὴ πρότερόν σφιας τῆς Δαρείου στρατηλα-
 σίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων.
 ὀφιας γάρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρα ἀνέφαινε, οἱ δὲ
 5 πλεῖντες ἀνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσαν· ἐς δ',
 πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων, τὴν ἑαυτῶν ἐκλι-
 πόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι·
 λέγονται γάρ ὑπὸ Σκυθίων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ
 Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἕτερος ἐκάστου ἀπαξ τῶν
 10 Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ
 αὐτὶς ὁπίσω ἐς τὰντὰ κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα

suetudinem habent, quo sint inter se fratres et con-
 sanguinei, eoque nec invidiam nec inimicitias invicem
 exercent. Quod ad alia adtinet instituta, ad Thraces
 accedunt. (105.) *Neuri* Scythicis utuntur institu-
 tis. Proxima ante Darii expeditionem generatione ac-
 cidit his, ut terram suam desererent propter serpentes.
 Ingentem enim serpentum multitudinem ediderat
 haec regio, quorum quidem maior pars ex superio-
 ribus regionibus, quae desertae sunt, invaserant. Ad
 extremum, malis pressi, relictâ suâ terrâ, cum Bu-
 dinis habitatum concesserunt. Videntur autem prae-
 stigiatores esse hi homines: narrant certe Scythae
 et Graeci Scythiam incolentes, semel quotannis Neu-
 rorum quemque per aliquot dies in lupum mutari,
 deinde vero rursus formae suae reddi. Mihi quidem
 haec narrantes non persuadent; narrant vero nihilo

λέγοντες αὐτοὶ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἦσαν, καὶ ὁμνύ-
 106 ονσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάν-
 των ἀνθρώπων ἔχουσι ἥβια· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε
 νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι· ἐσθῆτα δὲ φο-
 ροῦσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίῃ· γλῶσσαν δὲ ἰδίην ἔχουσι·
 107 ἀνθρωποφάγους δὲ μόνον τούτων. Μελάγχλαινοι 5
 δὲ εἴματα μὲν μέλανα φοροῦσι πάντες, ἐπ' ὧν καὶ
 τὰς ἐκατημίας ἔχουσι· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρεώ-
 108 ται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἰὼν μέγα καὶ πολλόν, γλαυ-
 κόν τε πᾶν ἰσχυρὸς ἐστὶ καὶ πυρρὸν. πόλις δὲ ἐν αὐ-
 τῷ πεπολίσται ξυλίνη, οὐνομα δὲ τῇ πόλει ἐστὶ Γε-
 λωνός· τοῦ δὲ τείχεος μέγας πῶλον ἕκαστον, τριή-
 κοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ 5
 εἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱερά· ἐστὶ γὰρ δὴ αὐτοῖς
 Ἑλληνικῶν θεῶν ἱερά, Ἑλληνικῶς κατασκευασμένα

minus, atque etiam interposito iureiurando adfirmant.
 (106.) *Androphagi* ferocissimos omnium homi-
 num mores habent; neque ius colentes ullum, neque
 lege ulla utentes. Nomades sunt: vestem gestant Scy-
 thicae similem; lingua vero utuntur propria. Soli
 autem ex illis populis humana carne vescuntur.
 (107.) *Melanchlaeni* vestimenta nigra gestant; a
 quibus etiam nomen est eis impositum: institutis au-
 tem utuntur Scythicis. (108.) *Budini*, magnus po-
 pulus et numerosus, glauci admodum sunt omnes, et
 rubicundi. Urbem hi in sua ditione conditam habent
 ligneam: *Gelonus* oppido nomen est: cuius muri latus
 quodque triginta stadia in longitudinem patet; altus
 vero murus, totusque lignus: aedes item et templa
 lignea sunt. Sunt enim ibi Graecanicorum deorum

ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλίνουσι. καὶ
 τῷ Διονύσῳ τριετηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι.
 10 Εἰσι γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες· ἐκ τῶν δὲ
 ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἰκήσαν ἐν τοῖσι Βουδίνουσι· καὶ
 γλώσση τὰ μὲν Σκυθικῇ, τὰ δὲ Ἑλληνικῇ χρέωνται.
 Βουδίνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· 109
 ἀλλ' οὐδὲ δίατα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδίνοι, ὄντες
 αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι, καὶ φθιφοτραγέουσι μοῦ-
 νοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτο-
 5 Φάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲν τῇ ἰδέῃ ὁμοῖαι,
 οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μὲντοι Ἑλλήνων καλεῖνται καὶ
 οἱ Βουδίνοι, Γελωνοί, οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. Ἡ δὲ
 χώρα σφέων, πᾶσα ἐστὶ δασύῃ ἰδῇσι παντοίῃσι· ἐν δὲ
 τῇ ἰδῇ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή,

templa, Graeco more instructa imaginibus et aris et
 delubris ligneis. Idem Baccho triennialia festa agunt,
 et bacchanalia celebrant. Sunt enim *Geloni* origine
 Graeci: qui ex emporiis pulsi, in *Budinos* habitatum
 concesserunt: linguaque utuntur partim Scythica,
 partim vero Graeca. (109.) *Budini* vero non eadem
 lingua, atque *Geloni*, utuntur: nec eadem utrisque
 vitae ratio est. *Budini* enim, indigena gens, noma-
 des (pastores) sunt; solique hi ex omnibus istarum
 regionum incolis pediculos comedunt. *Geloni* vero
 terram colunt, panem comedunt, hortos habent; ni-
 hil istis nec forma similes, nec colore. Verumtamen
 a Graecis *Budini* etiam *Geloni* nominantur; parum
 recte id quidem. Est autem universa illorum terra
 sylvis frequens, omni genere arborum refertis. In
 densissima sylva lacus est ingens et altus, et circum-

καὶ ἔλος καὶ κάλαμος περὶ αὐτὴν· ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες 10
αἰλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγω-
νοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας παραρ-
ράπτεται· καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι εἰσι χρήσιμοι ἐς ὑπε-
ρίων ἀκασιν.

- 210 Σαυροματίων δὲ περὶ ᾧδε λέγεται. Ὅτι Ἕλληνες
Ἀμαζόνσι ἐμαχίσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλεῖουσι οἱ
Σκύθαι Οἰόρπαται· δύναται δὲ τὸ οὐνομα τοῦτο κατὰ
Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· Οἰὸρ γὰρ καλεῖουσι
τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ Πατά, κτείνειν) τότε λόγος, τοὺς 5
Ἕλληνας, νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμοδόντι μάχῃ, ἀπο-
πλεῖν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἡδυ-
νάτο ζωγρῆσαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιθεμένας,
ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς,
οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ιστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ 10

circa palus arundine frequens. In eo lacu lutrae sunt,
et castores, et aliae quadrato fronte ferae, quarum
pelles penulis praetexuntur, testiculi vero ad utero-
rum curationem sunt utiles.

(110.) De *Sauromatis* haec fama est. Postquam
Graeci cum *Amazonibus* pugnarunt, (*Amazonas*
autem Scythae *Oiorpata* nominant, quod voca-
bulum Graeco sermone *viricidas* significat: *oior*
enim *virum* dicunt; *pata* vero, *occidere*.) tunc igi-
tur Graeci perhibentur, victoriâ apud Thermodon-
tem relatâ, tribus navibus domum repetiisse; tot
Amazonas, quot vivas capere potuerant, secum ve-
hentes. At illas in medio mari invasisse viros, cun-
ciosque interfecisse. Easdem vero, quum navigandi
essent imperitae, et nec gubernaculorum usum nos-

ἀλλ' ἐπὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κύ-
μα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαίη-
τιδος ἐπὶ Κρημνοῦς. οἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰς γῆς τῆς Σκυ-
θεῶν τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβαῖσαι ἀπὸ τῶν
15 πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὠδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. ἐν-
τυχοῦσαι δὲ πρῶτῳ ἵπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ
ἐπὶ τούτων ἵππαζόμεναι, ἐλήιζοντο τὰ τῶν Σκυθεῶν.
Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. 111
οὔτε γὰρ Φωνήν, οὔτε ἑσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον,
ἀλλ' ἐν θάματι ἔσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δ' αὐτὰς
εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ
5 πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τῶν νεκρῶν
ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἔγνωσαν εἰούσας γυ-
ναῖκας. βούλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν
οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτὰς, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀπο-

sent, nec velorum, nec remorum, occisis viris, de-
latis quo fluctus ventique pellerent, Cremnos ad
Maeotidem paludem pervenisse: sunt autem *Cremni*
locus, in liberorum Scytharum regione. Ibi post-
quam e navibus exscenderunt *Amazones*, pedibus
in habitata loca profectae, quod primum offenderunt
equorum armentum, hoc direpto obequitantes, res
Scytharum praedabantur. (111.) *Scythae* vero,
quum nec linguam earum, nec vestimentum, nec
gentem nossent, coniectare non potuerant quid hoc
rei esset, demirabanturque unde adessent. Quum ve-
ro viros esse eiusdem staturae aetatisque existima-
rent, praelium cum illis commiserunt: ex pugna au-
tem potiti mortuis, cognoverunt foeminas esse. De-
liberantibus igitur visum est, nequiquam illas dehinc

302 HERODOTI HISTOR. IV.

πέμψαι εἰς αὐτάς, πλῆθος εἰκάσοντας ὅσαι περ ἐκαῶ-
 ναι ἴσαι· τούτους δὲ στρατοπεδεύουσαι πλησίον ἔκει- 10
 ντων, καὶ ποιεῖν τὰ περ αὐτῶν καὶ ἐκεῖναι ποιεῖν· ἦν δὲ
 αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ·
 ἑπὶ αὐτὰν δὲ παύσονται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον στρα-
 τοπεδεύουσαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύβαι, βου-
 112 λόμεναι ἐξ αὐτῶν παῖδας ἐγγενήσεσθαι. Ἀποπεμφ- 15
 θέντες δὲ οἱ νεηίσκοι, ἐποίουν τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ
 ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιῇ δηλήσει ἀπι-
 γμένους, ἔσθ' ἡαίρεν· προσεχώρεον δὲ πλησιαίτερά τὸ
 στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη. εἶχον
 δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηίσκοι, ὥσπερ οὐδ' αἱ Ἀμαζόνες, εἰ 5
 μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζῶν ἐζων τὴν
 113 αὐτὴν ἐμύθησι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμενοι. Ἐποίου

occidere, sed e suis qui maxime iuvenes essent ad-
 versus eas mittere, numero (quantum coniecere po-
 terant) pares illarum numero. Hos iusserunt in ea-
 rumdem vicinia habere castra, facereque eadem quae
 illas viderent facientes: sin illae ipsos persequeren-
 tur, non pugnam cum eis inire, sed sese recipere;
 quando vero persequi desinerent illae, tum rursus
 adpropinquare eisdem, et castra propius ponere. Hoc
 consilium *Scythae* ceperunt, cupientes ex illis liberos
 sibi progigni. (112.) Missi iuvenes mandata sunt
 exsecuti. Quos ubi viderunt *Amazones* non laedendi
 consilio advenisse, valere sinebant: et quotidie pro-
 prius castra castris admovebantur. Nihil autem aliud
 habebant hi iuvenes, quemadmodum etiam *Amazo-
 nes*, nisi arma et equos: vitam autem sustentabant
 perinde atque illae, venando et praedam agendo,

οὐ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο
σποράδες, κατὰ μίην τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' ἀλ-
ληλέων, ἐς εὐμαρῶν ἀποσκιδνάμεναι. μαβίντες δὲ καὶ
5 οἱ Σκύθαι, ἐποίεον τῷτὸ τοῦτο· καὶ τις μουνωθεισέων
τῇ αὐτέων ἐνεχρίμπτετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπα-
θέετο, ἀλλὰ περιεῖδε χοήσασθαι. καὶ Φωνῆσαι μὲν
οὐκ εἶχε, οὐ γὰρ συνέσαν ἀλλήλων, τῇ δὲ χειρὶ
ἔφραζε ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τῷτὸ χωρίον, καὶ
10 ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἐτέ-
ρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα
πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ δευτεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον
αὐτὸς τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα
εὔρε, δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνί-
15 σκαι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκπιδέσαντο τὰς

(113.) Sub meridiem hoc agere *Amazones* consue-
verant: sparsim singulae aut binae, seorsim ab invi-
cem, levandi ventris causa vagabantur. Qua re anim-
adversa, *Scythae* perinde fecerunt: et eorum unus
ad aliquam ex illis, quae longius a caeteris sola versa-
batur, propius accessit: nec illa cum repudiavit, sed
sese frui passa est. Et colloqui quidem cum illo non
potuit, nec enim sermonem suum invicem intellige-
bant: sed signo manu dato invitavit eum, ut postri-
die eundem in locum adducto comite veniret; sig-
nificans, duas adfuturas; se nempe adducturam aliam.
Juvenis, ad suos reversus, sociis haec nunciavit: et
insequente die rediit et ipse in constitutum locum,
et alterum secum adduxit; reperitque *Amazonem*,
cum socia sese exspectantem. Id ubi compererunt
reliqui iuvenes, etiam ipsi reliquas *Amazonas*. cicu-

114 λοιπαὶ τῶν Ἀμαζόνων. Μετὰ δὲ συμμίζαντες τὰ
στρατόπεδα, οἶκον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύ-
την τῇ τὸ πρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ Φωνὴν τὴν μὲν τῶν
γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάτο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν
ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. Ἐπεὶ δὲ συνῆκαν αἱ 5
λήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες·
,, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὦν μηκέτι
,, πλεῦνα χρόνον ζῶν τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες
,, ἐς τὸ πλῆθος διατρίβετε. γυναῖκας δὲ ἔχομεν ὑμέας,
,, καὶ οὐδαμείας ἄλλας.“ Αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν 10
τάδε· ,, Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκεῖν μετὰ τῶν ὑμε-
,, τέρων γυναικῶν· οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμασι ἡμῖν τε καὶ
,, καίνοσι ἐστί. ἡμεῖς μὲν τοξεύομεν τε καὶ ἀκοντίζομεν,
,, καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικῆϊα οὐκ ἐμάθομεν·
,, αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς 15

rarunt. (114.) Posthaec iunctis castris unâ habita-
runt: et quisque eam habuit uxorem, cum qua pri-
mum consuetudinem habuerat. Et linguam quidem
mulierum addiscere viri non potuerunt, sed virorum
sermonem didicerunt mulieres. Ubi se invicem in-
telligebant, Amazonas his verbis compellarunt viri:
Sunt nobis parentes, sunt etiam possessiones.
Nunc igitur non amplius talem vivamus vitam;
sed ad nostros redeamus, cum illisque vitam aga-
mus. Et vos habebimus uxores, nec ullas alias. At
illae ad haec responderunt: *Nos vero non poterimus*
cum vestris vivere mulieribus: nec enim eadem
nobis atque illis instituta sunt. Nos arcu utimur,
et sagittis, et equis; muliebria vero non didicimus
opera. Vestrae autem mulieres nihil horum, quae

„κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικῆϊα ἐργάζον-
 „ται, μένουσαι ἐν τῇσι ἀμάξεσσι, οὐτ' ἐπὶ θῆρην ἰού-
 „σαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ. οὐκ ἂν ὦν δυνάμεθα ἐκεί-
 „νῃσι συμφέρεσθαι. Ἄλλ' εἰ βούλεσθε γυναικῆϊας ἔχειν
 20 „ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δικαιοτάτοι, ἐλθόντες παρὰ
 „τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος·
 „καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπὶ ἡμέων αὐτέων.“
 Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεὶ τε δὲ 115
 ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπί-
 σσω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες πρὸς
 αὐτοὺς τὰδε· „Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος, ὅπως
 5 „χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀπο-
 „στερησάσας πατέρων· τούτο δέ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέ-
 „ρην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεὶ τε ἀξιοῦτε ἡμέας
 „γυναικῆϊας ἔχειν, τὰδε ποίετε ἅμα ἡμῶν· φέρετε, ἔξα-

*diximus, agunt; opera vero faciunt muliebria, in
 plaustris sedentes, nec venatum exeuntes, neque
 alio usquam. Itaque cum illis non poterimus con-
 suescere. Sed si nos habere vultis uxores, et videri
 vultis aequissime agere; abite ad parentes vestros,
 et facultatum partem ab eis sortiti, ad nos redi-
 te; ac deinde seorsim ab illis habitemus. (115.)*

*Paruerunt iuvenes, et, quod illae postulaverant, fe-
 cerunt. Postquam vero facultatum ratam partem ac-
 ceperunt, et ad Amazonas sunt reversi, haec eis di-
 xere uxores: Timor nos atque metus tenet, quo
 pacto hoc in loco habitare possimus; quum et pa-
 tribus vos privaverimus, et terram vexaverimus
 vestram. Sed, si cupitis porro nos habere uxores,
 haecce facite nobiscum. Agite, hac ex terra ex-*

- „ναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν
 116 „ποταμὸν οἰκέωμεν.“ Ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νε-
 νίσκοι, διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὁδοιπόρῳ πρὸς ἥλιον
 ἀνίσχοντα τριῶν μὲν ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Ταναΐδος ὁδόν,
 τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος πρὸς βορρῇν
 ἀνιμῶν. ἀπικείμενοι δὲ ἐς τεῦτον τὸν χῶρον, ἐν τῷ νῦν 5
 κατοικηται, οἰκισαν τοῦτον. καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου
 χρίονται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματίων αἱ γυναῖκες,
 καὶ ἐπὶ θήρην ἐπὶ ἵππων ἐκφοτῶσαι ἅμα τοῖσι ἀν-
 δράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ* ἐς πόλεμον Φοι-
 τῶσαι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσιν. 10
 117 Φακῇ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικί-
 ζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέ-
 μαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. Τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφι
 διακρίεται· οὐ γαμέεται παρθένες οὐδεμίη, πρὶν αὖ τῶν

cedamus; et traiecto Tanai fluvio, ibi habitemus,
 (116.) In hanc quoque conditionem cōsensere iu-
 venes. Traiecto Tanai, tridui viam a Tanai versus
 orientem progressi sunt, et tridui item viam a Maeo-
 tide palude versus septemtrionem; et postquam in
 eum locum venerunt, ubi etiam nunc habitant, ibi
 sedes ceperunt. Atque ab illo tempore vetustam vi-
 tae rationem *mulieres Sauromatarum* conservarunt;
 simul cum maritis venatum exeuntes, et in bellum
 proficiscentes, eandemque cum viris vestem gestan-
 tes. (117.) Sermone *Sauromatae* utuntur Scythico,
 soloece quidem illo utentes inde ab antiquis tempo-
 ribus, quoniam eum non recte didicerant *Amazones*.
 Quod ad nuptias spectat, hoc apud illos institutum
 obtinet. Nulla virgo viro nubit, quin prius ex hosti-

8. πηλαγίων ἄνδρα ἀποκτινῇ. αἱ δὲ τινες αὐτῶν καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι.

Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἐθνῶν τοὺς βα- 118
σιλῆας ἀλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθῶν οἱ ἄγγε-
λοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ
ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ ἐτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν
5 ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε εἰς τήν-
δε τὴν ἡπείρον· διαβάς δὲ, καὶ καταστρεφάμενος Θρη-
κας, γέφυροὶ ποταμὸν Ἰστρον, βουλόμενος καὶ τὰδε
πάντα ὑπ' ἐαυτῷ ποιήσασθαι. „Ἵμεῖς ὦν μηδενὶ τρά-
„πω, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιϊόντε ἡμέας δια-
10 „Φθαρέντας· ἀλλὰ τῷτ' οὐκ ἔχοντες, ἀντιάζωμεν τὸν
„ἐπίοντα. οὐκ ὦν ποιήσετε ταῦτα, ἡμεῖς μὲν πηζόμε-
„νοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώραν, ἢ μένοντες, ὁμολογή-

bus virum quempiam occiderit: suntque apud eos
quae senes moriuntur priusquam nupserint, quoniam
satisfacere legi non potuerunt.

(118.) Ad horum igitur, quos commemoravi, po-
pulorum congregatos reges ubi venerunt Scytharum
legati, edocuerunt eos, Persarum regem, postquam
in altera continente omnia armis suis subiecisset,
ponte in collo Bospori posito in hanc traiecisse con-
tinentem; et, subactis Thracibus, Istrum fluvium
ponte iungere, hoc consilio ut et haec omnia suam
sub potestatem redigat. Vos igitur nequaquam, res
vestras a nostris rebus separantes, disperdi nos
sinite; sed communi consilio obviam eamus inva-
denti! Id nisi feceritis; nos, ab illis pressi, aut
regione excedemus; aut, manentes, deditionem fa-

„χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμῶν
 „τιμωρεῖν; Ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρό-
 „τερον. ἤκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας 15
 „ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμέας· οὐδὲ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
 „ταστρεψάμεν, ὑμῶν ἀπέχισθαι. μέγα δὲ ὑμῶν
 „λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρόμεν· εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας
 „μούνους ἐστρατηλάται ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε
 „δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλ- 20
 „λων ἀπεχόμενον, οὕτω ἵεναι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν· καὶ
 „ἂν ἐδήλου πᾶσι, ὥς ἐπὶ Σκυθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ
 „ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπεὶ τε τάχιστα διέβη τήν-
 „δε τὴν ἥπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδῶν γινομένους ἡμερῶν
 „ται πάντας· τοὺς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἐαυτῷ Θρη- 25
 „κας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἰόντας πλησιοχώρους Γέ-
 „τας.“ Ταῦτα Σκυθῶν ἐπαγγελλομένων, ἰβου-

119

*ciemus. Quid enim aliud facere possimus, si vos
 opem nobis ferre nolueritis? At non idcirco me-
 lius vobiscum agetur: venit enim Persa non ma-
 gis contra nos, quam contra vos; nec nobis sub-
 actis contentus, a vobis abstinebit. Magnum vero
 huius rei testimonium proferimus: nam, si adversus
 nos solos arma movisset Persa, ulciscendae su-
 perioris servitutis caussâ, oportebat illum ita no-
 stram invadere terram, ut ab aliis populis absti-
 neret; cunctisque declaraturus erat, adversus Scy-
 thas se ducere exercitum, non adversus alios. Nunc
 vero, ex quo in hanc continentem traiecit, conti-
 nuo, quoscumque obviam habet, perdomat om-
 nes. Sane quidem et reliquos suae potestati subie-
 cit Thracas, et nostros finitimos Getas. (119.)*

λαύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἥκοντες. καὶ
 σφῶν ἐσχίσθησαν αἱ γνώμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνός,
 καὶ ὁ Βουδίνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ τὸντὸ γε-
 5 νόμῳ, ὑπέδεκοντο Σκύθῃσι τιμωρῆσθαι· ὁ δὲ Ἀγά-
 θυρσος, καὶ Νευρός, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Με-
 λαγχλαίων καὶ Ταύρων, τὰδὲ Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο·
 10 „Εἰ μὴ ὑμῖς ἴατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρ-
 „σας, καὶ ἀρξάντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν
 „δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὁρᾶν, καὶ ἡμεῖς
 „ὑπακούσαντες, τὸντὸ ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ
 „ὑμῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμῶν,
 „ἐπικρατεῖτε Περσίων, ὅσον χρόνον ὑμῶν ὁ θεὸς πα-
 „ροῖδου· καὶ ἐκείνοι, ἐπὶ σφῶν αὐτὸς θεὸς ἐγγίγει,
 15 „τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδοῦσι. ἡμεῖς δὲ αὔτε τι τότε ἡδι-

Haec quum *Scythae* exposuissent, deliberarunt reges
 qui ex praedictis populis convenerant. *Divisae* au-
 tem fuerunt eorum sententiae: nam *Gelonus* quidem,
 et *Budinus*, et *Sauromata*, idem sentientes, opem fe-
 rendam *Scythis* receperunt; *Agathyrus* vero, et *Neu-*
rus, et *Androphagus*, et *Melanchlaenorum* *Tauro-*
rumque reges, haecce *Scythis* responderunt. *Nisi*
vos priores iniuriâ adfecissetis Persas, bellique
fecissetis initium, recte utique videremini precari
quae precamini, dicereque quae dixistis; et nos
precibus vestris morem gerentes, eadem (quae hi
vobis recipiunt) praestituri vobis eramus. Nunc
vero vos, absque nobis, illorum terram invasistis,
et imperium in Persas, quamdiu Deus vobis per-
misit, obtinuistis: et illi nunc, ab eodem Deo ex-
citati, paria vobis reddunt. At nos neque tunc

310. HERODOTI HISTOR. IV.

παύσαμεν τοὺς ἀνδρας τούτους οὐδέν, οὔτε νῦν πρότε-
ροι πικροσόμῃα ἀδικέειν. Ἦν μέντοι ἐπὶ καὶ ἐπὶ τὴν
σημέτηρην, ἀρξῇ τε ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ παυσόμεθα.
ἡμέχρι δὲ τοῦτο ἴδαμεν, μένομεν παρ' ἡμῶν αὐτοῖσι.
ἡήκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' 20
ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους."

120 Ταῦτα ὡς ἀπανηχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἰβαν-
λεύοντο ἰδυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιεῖσθαι ἐκ τοῦ ἐμ-
φανίης, ὅτι δὴ σφι αὐτοὶ γε σύμμαχοι οὐ προσεγί-
ναντο· ὑπεξίοντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ Φρέα-
τα, τὰ παρεξίονεν αὐτοὶ, καὶ τὰς κρήνας συγχροῦν, τὴν 5
πόλιν τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρέβειν, διχοῦ σφέας διελόντες.
καὶ πρὸς μὲν τὴν μὴν τῶν μοιρέων, τῆς ἰβασίλευ

CXIX. 18. παυσόμεθα nostra de coniect. Alii vulgo πικροσόμῃα:
anus cod. οἰσόμῃα.

*iniuriā ullā adfecimus hos viros, neque nunc prio-
res iniuriā illos lacessere conabimur. Quod si ta-
men nostram etiam terram invadere hostis volue-
rit, et iniuriarum fecerit initium, ne nos quidem
otiosi sedebimus: donec autem hoc viderimus, do-
mi manebimus: nec enim contra nos venisse Per-
sas existimamus, sed contra eos qui iniuriarum
fuere auctores.*

(120.) Haec ubi ad se relata *Scythas* audire, de-
creverunt iustam quidem ex aperto pugnam nullam
conserere, quoniam hi sibi armorum socii non acce-
derent; sed, recedentes et armenta retro agentes,
puteos qua praeterirent et fontes obstruere, herbam-
que e terra natam adterere, bifariam sese partientes.
Et alteram quidem partem, quam duceret rex *Soopa-*

Σκώπασις, προσχωρεῖν Σαυρομάτας· τούτους μὲν δὴ
 ὑπάγει, ἢ ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης. ἰδὲ Τα-
 10 ναῖδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιήτιν λίμνην ὑποφεύγον-
 τας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ἐπιόντας διώκειν.
 αὕτη μὲν σφι μίη ἦν μοῖρα τῆς βασιλείης, τεταγμένη
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἤπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασι-
 λεύων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἥρχε Ἰδάνθυρος, καὶ τὴν
 15 τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας ἐς ταῦτό,
 καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγινομένων, ἡμέρης
 καὶ τούτους ὁδῶ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν,
 ὑπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα
 μὲν νυν ὑπάγειν σφέας ἰδὲ τῶν χωρέων τῶν ἀπειτα-
 20 μένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπο-
 λεμάσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον
 τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἄκοντας ἐκπολεμάωσαι. μετὰ

sis, iunctis Sauromatis, recta versus Tanain fluvium
 ad Maeotin paludem, si huc se converteret Persa,
 debere retrogredi; et, quando retro duceret rex,
 illum persequi atque invadere. Haec igitur una pars
 regni [*id est*, regionum Scytharum] hac via, qua
 dixi, collocata erat. Duae autem reliquas Scytharum
 regionum partes, maiorem, cui Idanthysus impera-
 bat, tertiamque cui praeerat rex Taxacis, iunctas
 inter se et cum Gelonis atque Budinis, similiter, unius
 diei itinere inter se et Persis interiecto, debere retro-
 gredi, et ea facere quae decreta essent. Hos igitur
 primum recta versus eorum ditionem recipere sese
 debere, qui societatem ipsis negassent, quo hos etiam
 bello implicarent; (ut, qui noluisent sponte fortunam
 belli subire, inviti bellare cogerentur:) deinde vero

- δὲ τοῦτο, ὑποστρέφειν εἰς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχει-
 121 ρεῖν, ἣν δὴ βουλευομένοισι δοκέη. Ταῦτα οἱ Σκυθαὶ
 βουλευσάμενοι, ὑπηντίαζον τὴν Δαρείου στρατιὴν, προ-
 δρόμους ἀποστέλλαντες τῶν ἵππῶν τοὺς ἀρίστους. τὰς
 δὲ αἰμάξας, ἐν τῇσι σφι διατῆτο τὰ τέκνα τε καὶ αἱ
 γυναῖκες πᾶσαι, καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν, ὅσα 5
 σφι εἰς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολιπόμενοι, τὰ
 ἄλλα αἶμα τῇσι αἰμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντελάμενοι
 αἰεὶ τὸ πρὸς βορίῳ ἐλαύνειν. ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο.
 122 Τῶν δὲ Σκυθῶν οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρ-
 σας ὅσον τι τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ
 Ἰστροῦ, οὗτοι μὲν ταύτους εὐρόντες, ἡμέρης ὁδῷ προέ-
 χοντες, ἐστρατοπεδεύοντο. τὰ ἐκ τῆς γῆς Φυόμενα
 λαίοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανῆσαν τῶν 5
 Σκυθῶν τὴν ἵππον, ἐπήϊσαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπα-

in suam ditionem sese convertere, et adgredi hostem,
 si deliberantibus ita videretur. (121.) His ita delibe-
 ratis, *Scythae* exercitui *Darii* obviam sunt progressi,
 praecursoribus praemissis equitibus praestantissimis.
 Plaustra vero, in quibus vitam agebant liberi eorum
 uxoresque, et pecora omnia, praeterquam quot ad
 victum sufficebant, tot relictis, caetera simul cum
 plaustris dimiserunt, dato mandato, ut versus septem-
 trionem continuo agerent. Haec igitur ita in tuto col-
 locabant.

(122.) Antecursores *Scytharum* postquam *Persae*
 repererunt tridui itinere ab *Istro* progressos, unius
 diei itinere ab illis distantes castra posuerunt; et,
 quidquid progignit terra, id omne comminuerunt.
Persae vero, ut *Scytharum* equitatum viderunt sibi
 comparentem, vestigia eorum legentes progressi sunt,

334, 73.

γόντων· καὶ ἔπειτα, πρὸς γὰρ τὴν μίην τῶν μοιρέων
ἔβυσαν, οἱ Πέρσαι ἰδίᾳκον πρὸς ἡῶ τε καὶ τοῦ Τα-
ναΐδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Ταναϊν ποταμὸν, οἱ
10 Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἰδίᾳκον· εἰς τὸ τῶν Σαυροματίων
τὴν χώραν διεξελθόντες, ἀπίκοντο εἰς τὴν τῶν Βουδίνων.
Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦσαν διὰ τῆς Σκυθι- 123
κῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν
συνέσθαι, ἅτε τῆς χώρας ἰούσης χέρσου. ἐπὶ τε δὲ
εἰς τὴν τῶν Βουδίνων χώραν ἐσέβαλαν, ἐμβαῦτα δὲ ἐν-
5 τυχόντες τῷ ξυλήνῳ τείχεϊ, ἐκλειοπύτων τῶν Βουδί-
νων, καὶ κεκνωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐπέπρησαν
αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἶποντο αἰὶ τὸ πρῶτον κα-
τὰ στίβον· εἰς ὃ διεξελθόντες ταύτην, εἰς τὴν ἐρήμῳ ἀπί-
κοντο. ἡ δὲ ἐρήμος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν ἡρμῆται ἀνδρῶν.

quum quidem illi continuo retro cederent. Erant
autem hi, contra quos iter suum Persae dirigebant,
una illa Scytharum pars, quam supra commemoravi;
itaque eosdem deinde orientem versus, et versus *Ta-
nain*, sunt persecuti. Et postquam Tanain fluvium
hi traiecerunt, Persae item traiecto fluvio eos sunt
persecuti; donec, peragrata *Sauromatarum* ditione,
in *Budinorum* regionem pervenerunt. (123.) Quan-
diu igitur per Scythicam et Sauromatidem terram iter
Persae faciebant; nihil quod vastare possent repe-
runt, quippe in arida et inculta terra. Postquam vero
Budinorum ingressi sunt regionem, lineam ibi ur-
bem offendentes, a Budinis desertam, et omnibus
rebus vaguam, incenderunt. Dum vero hoc agebant,
continuo per tritam viam ulterius progrediebantur,
donec in terram prorsus desertam pervenerunt. Si-

314. HERODOTI HISTOR. IV.

κείται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρας, εἰῶσα πλῆθος 10
 ἡμέρας ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται
 οἰκίσουσιν ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσαρες μεγάλοι ῥέον-
 τες διὰ Μαιητίων ἐκποδούσι εἰς τὴν λίμνην τὴν καλεο-
 μένην Μαιήτων τοῖσι συνόματα κείται τάδε, Λύκος,
 124 Ὀάρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπὶ ᾧ ὁ Δαρεῖος ἦλθε 15
 εἰς τὴν ἐρήμον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἴδρυσεν τὴν στρα-
 τὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τεί-
 χην ἐτίχθη μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα,
 σταδίων ὡς ἐξήκοντα μάλιστα καὶ τῶν ἐτι εἰς ἑμὲ τὰ 5
 ἐπίπτα σῶα ἦν. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπητο,
 οἱ διαπόροισι Σκυθαὶ περιελθόντες τὰ κατ' ἑκαστὴν ὑπέ-
 στραφον εἰς τὴν Σκυθικὴν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ

CXXIII. 15. Σύργις. *Alibi apud Nostrum "Τργις, et sic h. l. ed. Schaeff.*

tum est autem hoc desertum, a nullis prorsus homi-
 nibus habitatum, supra Budinorum regionem, patet-
 que in septem dierum iter. Super eo deserto habitant
Thysagetae: quorum ex terra quatuor exeunt mag-
 na flumina, quae postquam per Maeotas fluxere, in
 Maeotin paludem, quae vocatur, sese exonerant: no-
 mina horum fluminum sunt *Lycus*, *Oarus*, *Tanais*,
Syrgis. [sive, *Hyrgis*.] (124.) *Darius*, postquam
 in desertum pervenit, omisso cursu, ad flumen *Oa-
 rum* stativa habuit: ac per id tempus octo magna
 castralla munivit, paribus intervallis a se invicem
 distantia, sexaginta circiter stadia; quorum mea etiam
 nunc aetate superfuerunt ruinae. Dum ille in his
 erat occupatus, interim *Scythae*, quos erat persecu-
 tus, circumitis locis superioribus, in Scythiam sunt

παράσταν, ὡς οὐκέτι ἐφαιτάζοντό σφι, οὕτω δὲ ὁ Δα-
10 ρίος τυχῆα μὲν ἐκείνα ἡμέτερα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑπο-
στρέψας ἤτε πρὸς ἐσπέρην· δοκέων τούτους τε πάντας
τούς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἐσπέρην σφέας φεύγειν.

Ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὡς ἐς τὴν 125
Σκυθικὴν ἀπίνετο, ἐκείνοισι ἀμφοτέρωσι τῇσι μοίρῃσι
τῶν Σκυθῶν· ἐντυχὼν δὲ, εἰδὼκε ὑπεκρέοντας ἡμέ-
ρης οὐδ᾽. καὶ, οἱ γὰρ αἶνε· ἐπὶ αὐτῷ ὁ Δαριῖος, οἱ Σκύ-
5 θαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφωγον ἐς τῶν αἰπι-
παμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην· πρώτην δὲ, ἐς τῶν
Μελαγχλαίων τὴν γῆν· ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους
ἰτάραξαν οἱ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ
Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους. ταραχθέν-

reversi. Qui quum prorsus ex conspectu essent re-
moti, nec usquam amplius comparerent, ita *Darius*,
castellis illis imperfectis relictis, retrogressus est, iti-
nere ad occidentem converso. Putabat enim, hos esse
universos *Scythas*, et occidentem versus profugere.

(125.) Magnis itineribus cum exercitu profectus
Darius, ut in Scythicam terram pervenit, incidit in
iunctas duas alteras *Scytharum* partes: quas ibi na-
ctus, persecutus est ita, ut illi, sese recipientes, som-
per unius diei itinere ipsum antecederent. Quumque
instare eis *Dartus* non intermitteret, *Scythae*, ut ini-
tio decreverant, in illorum regum ditionem se rece-
perunt, qui armorum societatem illis negaverant; et
primum quidem in Melanchlaenorum terram. Quos
quum tumultu replessent et *Scythae* et *Persae*, ter-
ram illorum ingressi; mox in Androphagorum regio-
nem *Scythae* illis praeciverunt: et horum quoque

316 HERODOTI HISTORI. IV.

τῶν δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρασ- 10
 σομένων δὲ καὶ τούτων, ἦσαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύ-
 θαι εἰς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγαθύρσοι δὲ ὁρῶντες καὶ
 τοὺς ὁμοῦρους Φεύγοντας ὑπὸ Σκυθῶν, καὶ τεταρα-
 χμένους, πρῶ ἢ σφι ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμ-
 ψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθησι μὴ ἐπιβαίνειν 15
 τῶν σφετέρων οὖρων· προλέγοντες ὡς, εἰ πιεθήσονται
 ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγαθύρ-
 σοι μὲν προεῖπαντες ταῦτα, ἐβόηθον ἐπὶ τοὺς οὖρους,
 εἰρῆκον ἐν νῶ ἔχοντες τοὺς ἐπιόντας. Μελάγχλαινοι δὲ
 καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περ- 20
 σίων ἅμα Σκύθησι, οὔτε πρὸς αἰκὴν ἐτράποντο, ἐπι-
 λαβόμενοι τε τῆς ἀπειλῆς, ἐφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέα
 εἰς τὴν ἔρημον τεταραχμένοι· οἱ δὲ Σκύθαι εἰς μὲν τοὺς
 Ἀγαθύρσους οὐκέτι, ἀπείπαντας, ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ

rebus perturbatis, in Neuridem terram se receperunt:
 denique, his concussis, Agathyrsos Scythae subter-
 fugientes petiverunt. *Agathyrsi*, finitimos fugere vi-
 dentes et exagitatos a Scythis, praecone misso, prius-
 quam suam ditionem *Scythae* invaderent, edixerunt
 illis, intra fines suos ne pedem ponerent: praedixe-
 runtque, si invadere conarentur, secum prius fore
 armis decertandum. His per praeconem praedictis,
 ad fines suae ditionis praesto fuerunt, constitutum
 habentes prohibere invadentes. Melanchlaeni vero et
 Androphagi et Neuri, Persis simul cum Scythis ir-
 rumpentibus, ne fortunâ quidem armorum tentatâ,
 oblitî minarum, continuo ulterius in desertum ter-
 riti turbatique profugerant. *Scythae* vero, ab Aga-
 thyrsis prohibiti, horum ditionem iam non sunt in-

25 τῆς Νευρίδος χώρας εἰς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι.

Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, καὶ οὐκ ἐπαύετα, 126
πέμψας Δαρεῖος ἱππία παρὰ τὸν Σκυθῶν βασιλῆα
Ἰδάνθυρσον, ἔλεγε τάδε· „Δαιμόνια ἀνδρῶν, τί Φεύ-
„γεις αἰεὶ, ἐξόν τοι τῶνδ' ἐτέρα ποίειν; εἰ μὲν
5 „γὰρ ἀξιοχρεὸς δακτύλις εἶναι σεαυτῷ, τοῖσι ἐμδίῳι πρῆ-
„γμασι ἀπικωθῆναι, σὺ δὲ στάς τε καὶ παυσάμενος
„πλάνης μάχεσθαι· εἰ δὲ συγγινώσκεις εἶναι ἥσσαν,
„σὺ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότη
„τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθέ εἰς λό-
„γους.“ Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς Ἰδάνθυρ- 127
σος ἔλεγε τάδε· „Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει, ὡς Πέρσαι· ἐγὼ
„οὐδένα κω ἀνθρώπων δέσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον,
„οὔτε νῦν σε Φεύγω· οὐδέ τι νεώτερόν ἐμι ποιήσας νῦν

gressi, sed ex Neuride terra in suam Persis prae-
verunt.

(126.) Ita quum tempus extraheretur, neque finis
ullus adpareret, *Darius*, misso ad Idanthyrsum *Scy-
tharum* regem equite, haec ei dixit: *Male feriate
homo, cur fugis semper, cum tibi liceat duorum
utrum libuerit facere? Quod si enim satis virium
tibi videris habere ad resistendum meis rebus, siste
gradum, et desinens vagari pugnam committe. Sin
tibi conscius es esse inferior, etiam sic vagari de-
sine; et domino tuo dona ferens terram et aquam,
in colloquium veni.* (127.) Ad haec *Scytharum*
rex Idanthysus haec respondit: *Ita mihi res habet,
Persa: equidem nullum umquam hominem mo-
tuens fugi, nec ante hoc tempus, nec nunc te fu-*

„ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ εἰθέα ποιέειν. ἃ τι δὲ οὐκ αὐτίκα μά-
 „χουμαί τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημαίνω. ἡμῖν οὔτε ἄσπετα,
 „οὔτε γῇ πεφυτευμένη ἐστὶ, τῶν πῆρι δέισαντες μὴ
 „αἰλώῃ ἢ καρῇ, ταχύτερον συμμίσγοιμεν ἢ ἐς μάχην
 „ὑμῖν. Εἰ δὲ δέοι πάντως ἐς τοῦτο κατὰ τάχος ἀπι-
 „κνέσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἔοντες τάφοι πατρώιοι, 10
 „Φέρετὲ, τούτους ἀνευρόντες, συγχέειν περᾶσθε αὐτούς·
 „καὶ γνώσεσθε τότε, εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν
 „τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ, ἢν μὴ
 „ἡμέας λόγος αἰσῇ, οὐ συμμίζοιμάν τοι. ἀμφὶ μὲν
 „μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. Δεσπότης δὲ ἐμούς Δία τε 15
 „ἐγὼ νομίζω, τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἰστίην τὴν Σκυ-
 „θῶν βασιλείαν, μύνην εἶναι. Σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώ-
 „ραν γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα διὰ

gio. Neque nunc novum quidpiam facio, aut aliud, quam quod in pace facere adsuevi. Quid sit vero quod non continuo pugnam tecum committam, id quoque tibi declarabo. Nec oppida sunt nobis, nec culta arva, quibus metuentes ne capiantur aut vastentur, properemus pugnam vobiscum conserere. Sin cupis quamprimum eo venire; sunt nobis patria sepulcra: agite, haec indagate, et reperta disturbare tentate; tunc cognoscetis, utrum pro sepulcris pugnaturi simus vobiscum, an non pugnaturi. Prius vero, quam nobis ratio suaserit, pugnam tecum non conseremus. Et haec quidem de pugna dicta sunt. Dominos autem meos solos duco esse Iovem, meum progenitorem, et Vestam, Scytharum reginam. Tibi autem, loco terrae et aquae quae tu dona postulas, ea dona mittam quae

„σὺ πρέπει εἰλεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας
20 „εἶναι ἑμὸς, κλαίειν λέγω.“ (Τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυ-
θῶν ῥῆσις.) Ὁ μὲν δὲ κῆρυξ οἰχώσας ἀγγαλιῶν ταῦ-
τα Δαρείῳ.

Οἱ δὲ Σκυθῶν βασιλεῖς, ἀκούσαντες τῆς δουλο- 128
σύνης τὸ οὐνομα, ὀργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὲ μετὰ
Σαυροματέων μάχην ταχθεῖσαν, τῆς ἥρχα Σκύπασις,
πέμπουσι, Ἰῶσι κελεύοντες εἰς λόγους ἀπικέσθαι τού-
5 τωσι, οἱ τὸν Ἰστρον ἐξευγμένον ἐφρούρου· αὐτῶν δὲ τοῖσι
ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῆ-
τα δὲ ἐκάστοτε ἀναιρεομένοισι ἐπιτίθεσθαι. νομῶντες
ὦν σῆτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίουν τὰ βαβου-
λευμένα. ἡ μὲν δὲ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπσκε ἡ τῶν
10 Σκυθῶν· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἱππότες Φεύγοντες ἐστί-

*ad te mitti decet. Pro eo vero, quod dominum te
meum esse dixisti, in malam rem te iubeo abi-
re.* (Hoc est, quod vulgo dicunt, *Scythicum dictum*.)
Istud igitur responsum praeco ad *Darium* retulit.

(128.) Reges vero *Scytharum*, audito servitutis
nomine, iram non tenuere. Igitur illud suorum ag-
men, cui iuncti Sauromatae erant, quod sub Sco-
pasis erat imperio, ad Istrum mittunt, dato man-
dato ut Ionibus in colloquium veniant his, qui pon-
tem in Istro positum custodiebant. Eis vero qui re-
linquebantur placuit, non amplius circumducere Per-
sas; sed, quoties cibum caperent, de improvise in eos
impetum facere. Observantes igitur illos cibum ca-
pientes, quae decreverant, exsequebantur. Et equi-
tatum quidem constanter in fugam vertebat *Scytha-*
rum equitatus; et Persarum equites fugā in pedites in-

πιπτον εἰς τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπικαύρει· οἱ δὲ
 Σκύθαι ἐσαράξαντες τὴν ἵππον, ὑπέστρεφον, τὸν πε-
 ζὸν φοβούμενοι. ἐποιῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλη-
 129 σίας προσβολαῖς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε
 ἢ σύμμαχον, καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίξουν, ἐπιτιθεμέ-
 νοις τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶμα μέγιστον ἐρέω·
 τῶν τε ὄνων ἢ Φωνῇ, καὶ τῶν ἡμίονων τὸ εἶδος. οὔτε γὰρ
 ὄνοι οὔτε ἡμίονον γῇ ἢ Σκυθικῇ φέροι, ὥς καὶ πρότερον 5
 μοι διδέχεται· οὐδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τὸ
 παράπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχρα. ὑβρί-
 ζοντες ἂν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθῶν·
 πολλάκις δὲ, ἐπιλαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ
 ὅπως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς Φωνῆς, ἐτάρασ- 10
 σσιντο τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θῶματι ἔσκον, ὁρᾷ
 ἰστάντες τὰ ὥτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον Φωνῆς

cidebant. Tum vero suppetias veniebat peditatus: et
 Scythae, postquam equites hostium in pedites reiece-
 rant, recedebant, peditatum metuentes. Similes vero
 impressiones noctu etiam Scythae faciebant. (129.)
 Erat tunc Persis utilis, Scythis vero inimica, Darii
 castra adgredientibus, res dictu mira admodum; nem-
 pe vox asinorum, et mulorum species. Etenim nec
 asinum nec mulum fert Scythica terra, quemadmo-
 dum supra etiam demonstratum est: nec est om-
 nino in universa Scythica regione aut asinus aut mu-
 lus, propter frigora. Igitur lascivientes asini terri-
 tabant equitatum Scytharum: saepeque, dum in Per-
 sas impetum faciebant Scythae, equi audientes in-
 terim vocem asinorum, consternati avertiebantur, et
 mirabundi erigebant aures, ut qui numquam antea

837, 90.

τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρόν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου.

Οἱ δὲ Σκύθαι, ὅπως τοὺς Πέρσας ἴδον τεθορυβη- 130
μένους, ἵνα παραμένοινεν τε ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυ-
θικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνιῶατο, τῶν πάντων ἐπιδευέες
έόντες, ἐποίεον τοιαῦτα. ὅπως τῶν προβάτων τῶν σφετέ-
ρων αὐτῶν καταλίποιν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν
ὑπεξήλαινον ἐς ἄλλον χώρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπι-
θόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπή-
ροντο ἂν τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις δὲ τοιούτου γινο- 131
μένου, τέλος Δαρειῶς τε ἐν ἀπορίῃσι εἵχετο· καὶ οἱ Σκυ-
θῶν βασιλεῖς μαθόντες τοῦτο, ἐπεμπον κήρυκα, δά-
ρα Δαρειῶν φέροντα, ὄρνιθά τε, καὶ μῦν, καὶ βάτρα-
χον, καὶ οἷστους πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δά-

vel vocem talem audivissent, vel speciem vidissent.
Et haec quidem res paucillum quidpiam ad belli
fortunam conferebat.

(130.) *Scythae* quum subinde magnos motus fieri
in castris Persarum [veluti reditum parantium] ob-
servarent; quo illi diutius in Scythia manerent, ibi-
quē manentes penuriā rerum omnium premerentur,
hocce fecerunt. De pecoribus suis idemtidem non-
nulla cum pastoribus relinquebant, et ipsi se retro in
alium locum paulisper recipiebant. Tum *Persae*, im-
petu facto, capiebant pecora, et praedā factā exsulta-
bant. (131.) Id quum saepius fieret, ad extremum
Darius, quid consilii caperet, incertus haerebat. Quod
ubi animadverterunt *Scytharum* reges, praeconem
ad eum miserunt dona ferentem, avem et murem et
ranam et quinque sagittas. Haec adferentem dona

322 HERODOTI HISTOR. IV.

ρα ἐπιρωτίειον τὸν νόον τῶν δεδομένων· ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη
 οἱ ἐπιστάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσ-
 σισθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοὶ εἴσι,
 γνῶναι τὸ ἐθέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες
 132 οἱ Πέρσαι, ἐβουλευόντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη
 ἦν, Σκύθας ἑαυτῷ δίδόναι σφίεας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζων τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν γῇ γίνεται,
 καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτιόμενος· βᾶτραχος δὲ
 ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἔκπῳ· τοὺς δὲ ὁἷστους, 5
 ὡς τὴν ἑαυτῶν ἀλκὴν παραδιδούσι. αὕτη μὲν Δαρίῳ
 ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. Συνεστήκει δὲ ταύτῃ τῇ γνώμῃ
 ἡ Γοβριᾶ, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτά ἐνός, τῶν τὸν Μά-
 γον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν· „Ἦν μὲν
 „ ὄρνιθες γινόμενοι ἀναπτῆσθε ἐς τὸν οὐρανόν, ὡ Πέρ- 10

interrogarunt Persae, quanam esset mens mittentium; et ille respondit, nihil aliud sibi mandatum fuisse, nisi ut his datis quamprimum abiret: ipsos autem Persas, si sapientes essent, cognoscere iussit, quidnam ista dona significarent. Quo audito responso, consultabant inter se Persae. (132.) Et *Darii* quidem sententia erat, *Scythas* sese et terram et aquam ipsi tradere: id quod inde colligebat, quod mus in terra viveret, eodem fructu atque homo vescens, rana vero in aqua viveret, avis autem similis admodum esset equo; denique tela illos tradere, tamquam suam fortitudinem. Hanc *Darius* sententiam dixerat. Cui opposita erat *Gobriae* sententia, unius e septem viris qui *Magos* oppresserant. Is coniectabat, dona illa haec significare: *Nisi aves facti, o Persae, in coelum evolaveritis, aut in mures con-*

„σαι, ἢ μῦες γινόμενοι κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ
 „βάτραχοι γινόμενοι ἐς τὰς λίμνας ἐσπληθήσῃτε, οὐκ
 „ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλ-
 „λόμενοι.“ Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἶκαζον.

Ἡ δὲ Σκυθέων μίη μοῖρη ἢ ταχθεῖσα πρότερον μὲν **133**
 παρὰ τὴν Μαιήτιν λίμνην Φρουρέειν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν
 Ἰστρὸν Ἰωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκητο ἐπὶ τὴν γέ-
 Φυραν, ἔλεγε τὰδε· „Ἄνδρες Ἰωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν
 5 „ἤκομεν Φέροντες, ἥπερ γε ἐθέλητε ἐσακούειν. πυν-
 „θανόμεθα γὰρ, Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἐξήκοντα
 „ἡμέρας μούνας Φρουρήσαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ
 „μὴ παραγινόμενου ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσ-
 „σεσθαι ἐς τὴν ὑμετέστην. νῦν ὦν ὑμεῖς τὰδε ποιεῦντες,
 10 „ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίης, ἐκτὸς δὲ πρὸς
 „ἡμέων τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναντες, τὸ

versi subeatis terram, aut ut ranae in paludes in-
silieritis, salvi hinc non revertemini, hisce sagit-
tis confixi. In hunc igitur modum dona illa Persae
interpretabantur.

(133.) Interim una illa *Scytharum* pars, cui antea
 mandatum fuerat, ut ad *Maeotidem* paludem custo-
 diam agerent, nunc vero, ut *Ionibus ad Istrum* in
 colloquium venirent, ubi ad pontem pervenere, haec
 ad eos verba fecerunt: *Viri Iones, venimus liberta-*
tem vobis adferentes, si quidem audire nos volue-
ritis. Cognovimus enim, mandasse vobis Darium,
nonnisi sexaginta dies custodire pontem, hisque
elapsis, si intra id tempus ille non adfuerit, in
patriam vestram abire. Nunc igitur, si hoc quod
vobis edicimus feceritis, extra culpam et apud

„ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθαι.“ Οὗτοι μὲν νυν, ὑπο-
δεξαμένων Ἰάνων ποιήσιν ταῦτα, ὅπισθ' αὖ τὴν ταχίστην
ἐπύγοντο.

- 134 Πέρσῃσι δὲ, μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ,
ἀντιτάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῶ καὶ ἵπ-
ποισι, ὡς συμβαλίσοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύ-
θῃσι λαγὸς εἰς τὸ μέσον διῆξι· τῶν δὲ ὡς ἕκαστοι ὤρουν
τὸν λαγόν, ἰδίῳκον. ταραχθέντων δὲ τῶν Σκυθίων, καὶ 5
βοῇ χρωμένων, εἶρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπαραταχθέντων τὸν
Θάρυβον· πυθόμενος δὲ σφίεας τὸν λαγὸν διώκοντας,
εἶπε ἄρα πρὸς τοὺς περὶ εἰώθει καὶ τὰ ἄλλα λέγειν·
„Οὗτοι ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσιν· καὶ μοι
„νῦν φαίνεται Γοβρύης εἶπαι περὶ τῶν Σκυθικῶν δώ- 10
„ραν ὀρθῶς. ὡς ἂν εὐτὼς ἤδη δοκούντων καὶ αὐτῶ μοι

*illum eritis, et apud nos: ad constitutum diem
manete, eoque elapso discedite.* Haec quum se fa-
cturos Iones essent polliciti, ocyus illi retro se pro-
ripuerunt.

(134.) Reliqui *Scythae*, postquam dona, quae di-
ximus, ad Darium miserant, instructis peditibus equi-
tibusque in aciem sunt progressi, tamquam praeli-
um commissuri. Quibus iam in acie stantibus, quum
forte lepus in medium prosiluisset, ut quisque lepo-
rem conspexit, ita eum persequi coepit. Turbatis ita-
que illorum ordinibus, et orto clamore, caussam
Darius quaesivit huius tumultus, qui apud hostes
ortus esset. Quos ubi comperit leporem persequi,
dixit ad hos cum quibus et alias communicare ser-
mones consueverat: *Nimum nos hi viri contem-
nunt: ac mihi nunc plane videtur, de Scythicis*

339, 47.

„ἔχειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅπως ἀσφαλέως ἡ κομι-
 „δὴ ἡμῶν ἔσται τὸ ὀπίσω.“ Πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμεν
 15 „τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δέ, μᾶλλον
 „ἐξέμαθον, ὁρῶν αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. Νῦν ὦν
 „μοι δοκέει, ἐπὴν τάχιστα νῦξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας
 „τὰ πυρὰ, ὥς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιεῖν, τῶν στρα-
 „τιωτῶν τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς τालαιπωρίας ἐξα-
 20 „πατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσαντας,
 „ἀπαλλάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον ἰθῦσαι
 „Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ καὶ τι Ἴωσι δο-
 „ξαι τὸ ἡμέας οἶόν τε ἔσται ἐξεργάσασθαι.“ Γοβρύης
 μὲν ταῦτα συνεβούλευε. Μετὰ δέ, νῦξ τε ἐγένετο, 135
 καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ. τοὺς μὲν καμα-

*donis recte Gobryam iudicasse. Quoniam igitur
 me quoque iudice haec ita se habent, bono consi-
 lio opus est, quo tutus nobis hinc sit receptus.
 Ad haec Gobryas: Rex, inquit, mihi quidem satis
 etiam auditu cognita erat horum hominum pau-
 pertas: nunc vero, postquam in eorum terram ad-
 veni, magis etiam cognovi, videns quo pacto nos
 ludibrio habeant. Itaque mihi sic faciendum vide-
 tur: quamprimum nox aderit, incensis ignibus
 sicut aliàs facere consuevimus, deceptis eis ex mi-
 litibus qui ad tolerandos labores nimis infirmi
 sunt, et adligatis asinis omnibus, hinc abeundum,
 priusquam aut Scythae ad Istrum pergant pontem
 rescissuri, aut Iones etiam consilium aliquod,
 quod nos perdat, capiant. Haec Gobryas suasit.
 (135.) Deinde, ut nox adfuit, eodem consilio Da-*

τηρούς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἥν ἐλάχιστος ἀπολλυμέ-
 των λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέ-
 λιπε αὐτοῦ ταύτη ἐν τῷ στρατοπέδῳ. κατέλιπε δὲ 5
 τοὺς τε εἰους καὶ τοὺς ἀσθενείας τῆς στρατιῆς, τῶνδε
 εἵνεκεν ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρω-
 ποι ἀσθενείας μὲν εἵνεκεν κατελίποντο, προφάσιος δὲ
 τῆσδε δηλαδὴ, αὐτὸς μὲν σὺν τῷ καθαρώ τῷ στρατοῦ
 ἐπιθήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, οὗτοι δὲ τὸ στρα- 10
 τόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ρυοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολει-
 πομένοισι ὑποθέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας,
 τὴν ταχίστην ἐπέγχετο ἐπὶ τὸν Ἰστρον. οἱ δὲ ὄνοι, ἐρη-
 μωθέντες τοῦ ὁμίλου, οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῶ
 ἔσαν τῆς Φωνῆς· ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, 15
 136 πάγχυ κατὰ χώραν ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέ-

CXXXV. 9. αὐτὸς μὲν. ὡς αὐτὸς μὲν *ed. Reiz. ex probabili
 coniect.*

rius usus est. Morbosos ex militibus, et quorum iac-
 turam minimi faciebat, asinos item omnes religa-
 tos, in castris quo loco erant reliquit. Reliquit autem
 et asinos et infirmos milites hac causa, ut asini cla-
 morem tollerent: homines autem, infirmitatis qui-
 dem causa relinquebantur; sed species nempe prae-
 tendebatur, regem cum flore exercitus de impro-
 viso adgressurum esse *Scythas*, et hos interim debere
 castra tueri. Hoc postquam eos qui relinquebantur
 monuit *Darius*, incensis ignibus, quamprimum ad
Istrum redire properavit. Tum vero asini, procul
 a coetu cui adneverant relictī, multo tumultuosiorem
 ruditum edebant; quo audito *Scythae* prorsus existi-
 marunt, suo loco mansisse Persas. (136.) Orta luce,

ρης δὲ γενομένης, γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προέειδο-
 μένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖρας τε προστείνοντο τοῖσι
 Σκύθησι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκου-
 5 σαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφέντες, αἱ τε δύο
 μοῖραι τῶν Σκυθῶν καὶ ἡ μὴ, Σαυρομάται τε καὶ
 Βουδῖνοι καὶ Γελωνοὶ, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ
 Ἰστρου. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος
 πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε
 10 οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότηω,
 καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου· ἀμαρτόντες
 ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῶ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας
 ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. Μαθόντες δὲ τοὺς Πέρ-
 σας οὐκ ἄπικνυμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόν-
 15 τας ἐν τῇσι νηυσί· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἱ τε ἡμέραι ὑμῶν
 „τοῦ ἀριθμοῦ διοίχονται· καὶ οὐ ποιετέ γε δίκαια, ἐτι

qui relictī erant, proditos se esse intelligentes a *Dario*, manus ad *Scythas* tendebant, ea quae par erat dicentes. Quibus illi auditis, propere collectis copiis omnibus, et duo illa quae diximus iuncta Scytharum agmina, et unum tertium, et Sauromatae et Budini et Geloni, simul omnes persecuti sunt Persas, recta versus Istrum directo itinere. At, quum maior pars Persici exercitus pedestris esset, nec itinerum esset peritus, utpote viis non tritis, Scythicus autem exercitus esset equestris, et compendiorum itineris gnarus; accidit, ut a se invicem aberrarent, et multo prius *Scythae*, quam Persae, ad pontem pervenirent. Qui ubi cognoverunt, nondum advenisse Persas, Ionibus, qui in navibus erant, haecce dixere: *Viri Iones, dierum numerus vobis praeteriit: itaque*

„ παραμένοντες. ἀλλ', ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμέ-
 „ νετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, τὴν ταχίστην ἄπιτε
 „ χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσι τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες
 „ χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἔοντα ὑμῶν δεσπότην ἡμῶν 20
 „ παραστησόμεθα οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμὸς ἔτι ἀνδρά-
 „ πους αὐτὸν στρατεύσασθαι,“

137. Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλευόντο. Μιλτιάδῳ μὲν
 τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγέοντος καὶ τυραννέοντος Χερσο-
 νησιτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἦν γνώμη, πείθεσθαι
 Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην· Ἰστιαίου δὲ τοῦ Μι-
 λησίου ἐναντίη ταύτῃ, λέγοντος „ὥς νῦν μὲν διὰ Δα- 5
 ρίῳ ἕκαστος αὐτέων τυραννέει πόλιος· τῆς Δαρείου δὲ
 δυνάμιος κατατρεβείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε
 ἔσται ἀρχεῖν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν· βουλῆσι-

*male facitis, quod adhuc manetis. At, quoniam
 huc usque metu mansistis, nunc quidem solvite
 pñntem, et ocyus abite, recuperata libertate gau-
 dentes, et diis atque Scythis habentes gratiam. Cum
 illo autem, qui adhuc vester fuit dominus, ita nos
 agemus, ut adversus nullum populum posthac ar-
 ma sit moturus.*

(137.) Super his itaque deliberarunt Iones. Et Mil-
 tiadis quidem Atheniensis, qui dux et tyrannus erat
 Chersonitarum ad Hellespontum, haec erat sententia,
 parerent Scythis, et Ioniam liberarent. Cui opposita
 erat Histiaei sententia Milesii, dicentis, nunc quidem
 nunquamque ipsorum in sua civitate regnare; Da-
 rii vero eversá potentiá, nec se Mileti, neque alium
 quumquam ullius civitatis imperium porro posse

341, 4.

σθαι γὰρ ἐκάστην τῶν πολιῶν δημοκρατεῖσθαι μᾶλ-
 10 λον ἢ τυραννεύσθαι.“ Ἰστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀπο-
 δεκνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύ-
 την τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἰρεόμενοι.
 Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντες τὴν ψῆφον, καὶ ἰόν- 138
 τες λόγου πρὸς βασιλῆος· Ἑλλησποντίων μὲν τύραν-
 νοι· Δάφνις τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἴπποκλος Λαμψακη-
 νός, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητρόδωρος Προ-
 5 κονήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων
 Βυζάντιος· οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ’
 Ἰωνίης δὲ, Στράττις τε Χίος, καὶ Αἰάκης Σάμιος,
 καὶ Λαοδάμας Φωκαεύς, καὶ Ἰστιαῖος Μιλήσιος, τοῦ
 ἦν γνώμη ἡ προκαμένη ἐναντίῃ τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων
 10 δὲ παρὴν λόγιμος μῦθος Ἀρισταγόρης Κυμαῖος.

*obtinerere: fore enim ut quaeque civitas populari uti
 imperio malit, quam uni parere. Hanc sententiam
 postquam Histiaeus dixit protinus omnes huic sunt
 adsenſi, quum prius Miltiadis probassent consilium.
 (138.) Fuere autem hi, qui in illa deliberatione
 suffragia ferebant, et gratiā valebant apud Regem:
 Hellespontiorum quidem tyranni: Daphnis, Aby-
 denus; Hippoclus, Lampsacenus; Herophantus, Pa-
 rienus; Metrodorus, Proconnesius; Aristagoras, Cy-
 zicenus; et Ariston, Byzantius: hi ex Hellesponto
 adfuere. Ex Ionia vero: Strattis, Chius; Aeaces, Sa-
 mius; Laodamas, Phocaeensis; et Histiaeus, Mile-
 sius; cuius erat in medium proposita sententia, Mil-
 tiadi contraria. Ex Aeolensibus unus aderat vir, Ari-
 stagoras Cumaeus.*

33: HERODOTI HISTOR. IV.

σθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἐωυτῶν γεόμενον
 στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἦσαν· καὶ οὕτω μόγις
 εὔρον τὸν πόρον. Οἷα δὲ νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λε- 15
 λυμένης τῆς γέφυρης ἐντυχόντες, εἰς πᾶσαν ἀρρωδίην
 141 ἀπῆλθο μὴ σφεας οἱ Ἴωνες ἕως ἀπολελοιπότες. Ἦν
 δὲ περὶ Δαρεῖον αἰὴρ Αἰγύπτιος, Φωνέων μέγιστον ἀν-
 θρώπων· τοῦτον δὲ τὸν ἄνδρα καταστάνα· ἐπὶ τοῦ χεί-
 λους τοῦ Ἰστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἰστιαῖον Μι-
 λήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίησε ταῦτα· Ἰστιαῖος δὲ, ἐπακού- 5
 σας τῷ πρώτῳ καλεύσματι, τὰς τε νῆας ἀπάσας πα-
 ρεῖχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιὴν, καὶ τὴν γέφυραν
 142 ἔρυσεν. Πέρσαι μὲν ὦν οὕτω ἐκφυγόουσι· Σκύθαι δὲ
 διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἤμαρτον τῶν Περσέων. καὶ
 τοῦτο μὲν, ὡς ἰόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε
 καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἀπάντων ἀνθρώπων·

loca Persas se recipere: at illi eamdem viam tenen-
 tes retrogressi sunt, qua prius erant profecti; atque
 ita aegre tandem locum traiectus repererunt. Quum
 vero noctu advenirent, solutumque offenderent pon-
 tem; gravis eos metus incessit, ne Iones sese dese-
 ruissent. (141.) Erat tunc apud Darium vir Aegyp-
 tius, omnium hominum vocalissimus. Hunc *Darius*
 iussit, in ripa Istri stantem, vocare *Histiaicum Mi-
 lesium*. Quod ubi ille fecit, exaudita prima compel-
 latione Histiaeus naves omnes ad traiciendum exer-
 citum expedit, pontemque iunxit. (142.) Atque
 ita Persae effugerunt: Scythae vero, illos inquiren-
 tes, iterum ab eis aberrarunt. Et exinde Scythae *Io-
 nas*, quatenus liberi sunt, *mollissimos et effoemi-
 natissimos omnium hominum* esse iudicant; qua-

342, 65.

5 τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιούμενοι, ἀνδράποδα Φιλοδέσποτά Φασι εἶναι, καὶ ἄδρηστα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθῃσι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται.

Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηίκης πορευόμενος, ἀπίκετο ¹⁴³ ἐς Σηστόν τῆς Χερσονήσου· ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσῃν· τῷ Δαρεῖος κοτε ⁵ ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἶπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὠρμημένου Δαρείου ροιάς τρῶγειν, ὡς ἀνοιξε τάχιστα τὴν πρῶτην τῶν ροιῶν, εἶρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβα-
νος, ὅ τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτο πλῆθος γενέσθαι, ὅσοι ἐν τῇ ροιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ¹⁰ ἂν οἱ τοσοῦτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπῆκειν. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μω

tenus vero de eisdam ut servis verba faciunt, *man-
cipia aiunt esse dominis quam maxime dedita et
fidelissima*. Haec dicteria in Ionas iactant Scythae.

(143.) *Darius*, per Thraciam profectus, *Seatum* in Chersonneso pervenit: unde ipse quidem navibus in Asiam traiecit, ducem vero exercitus in Europa reliquit *Megabazum*, virum Persam: cui rex olim singularem habuerat honorem, hoc in eum verbo coram Persis dicto. Mala Punica comedere cupiverat *Darius*: qui postquam primum aperuit malum, quae-sivit ex eo frater *Artabanus*, *quidnam esset*, cuius tantum sibi numerum esse cuperet, quantus nu-merus granorum in Punico malo? Cui *Darius* re-spondit: *Malle se tot numero Artabazos habere, quam Graeciam suae potestati subiectam*. Haec in Persis dicens, illum honoraverat: tunc vero eum-

εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχον-
 144 τα τῆς στρατιῆς τῆς ἐωυτοῦ ὀκτῶ μυριάδας. Οὗτος
 δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τότε τὸ ἔπος, ἐλείπετο ἀθά-
 νατον μνήμῃ πρὸς Ἑλλησποντίων. γενόμενος γὰρ ἐν
 Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Καλ-
 χηδониους κτίσαντας τὴν χώραν Βυζαντίων· πυθόμενος δὲ, 5
 ἔφη Καλχηδониους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἔοντας
 τυφλοὺς· οὐ γὰρ αὖ τοῦ καλλιῆνος παρέοντος κτίζειν
 χώραν, τὸν αἰσχίονα εἰσέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗ-
 τος δὲ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν
 τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὲ μὴδίζοντας κατεστρέ- 10
 φετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἔρησσε.

145 Τὸν αὖτὸν δὲ τοῦτον χρόνον ἐγίνετο ἐπὶ Λι-
 βύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν

dem imperatorem reliquit cum octo myriadibus de
 suo exercitu. (144.) Idem *Megabazus*, quum By-
 zantii agens audiret, *Calchedonios* septemdecim an-
 nis ante Byzantios urbem suam in ea regione, ubi sita
 est, condidisse, verbum dixit, quo dicto immortalē
 apud Hellespontios memoriam sui reliquit: istud
 enim de Calchedoniis ubi audivit, *caecos eo tem-*
pore fuisse, ait, *Calchedonios: etenim, quum pul-*
crior fuisset locus condendae urbi, turpiorem non
elegissent, ni caeci fuissent. Idem igitur *Megaba-*
zus, imperator tunc relictus in Hellespontiorum re-
 gione, armis subegit civitates, quae cum Medis non
 sentiebant.

(145.) Dum haec ille agebat, per idem tempus alia
 ingens *expeditio in Libyam* suscepta est; cuius caus-
 sam exponam, postquam haecce prius commemoravero.

343, 94.

τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τὰδε.
 Τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξε-
 5 λασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρῶνος ληίσταμέ-
 νων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων ἐξελασθέν-
 τες ἐκ Λήμνου, οἶχαντο πλείοντες ἐς Λακεδαίμονα· ἰζέ-
 μενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμό-
 νιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πεισόμενοι τίνες τε
 10 καὶ ὁκόθεν εἰσὶ. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον,
 ὡς „εἴησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον,
 Φυτεῦσαι σφεας.“ Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἀκηκόοτες
 τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ
 15 δεύτερον, εἰρωτέον τί θέλοντες ἤκοιεν τε ἐς τὴν χώραν,
 καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ-
 βληθέντες, ἤκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιοτάτον γὰρ εἶναι
 οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαι τε οἰκέειν ἅμα τούτοις,

Argonautarum nepotes, a Pelasgis eis, qui Athenien-
 sium mulieres Braurone rapuerant, Lemno eiecti,
 navigarant *Lacedaemonem*; et senibus in Taygeto
 caplis, ignem incenderant. Id conspicati Lacedaemo-
 nii, misso nuncio sciscitabantur, *quinam essent*, et
 unde? Nuncio hi respondent, *Minyas se esse*, he-
 roum illorum filios, qui in Argo navi navigassent:
 ab illis, postquam Lemnum adpulissent, esse se
 procreatos. Lacedaemonii, accepto hoc nuncio de
 genere Minyarum, iterum miserunt qui ex illis quae-
 rerent, quo consilio in ipsorum venissent ter-
 ram, et ignem accenderent? Dixerunt, a Pelasgis
 eiectos, ad parentes venire: aequissimum enim esse
 ita fieri; cupereque cum illis habitare, honorum

μοῖράν τε τιμῶν μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόν-
 τες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἕαδὲ δέκεσθαι τοὺς Μινύας 20
 ἐπ' οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφας ὥστε
 ποιεῖν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδῶν ἡ ναυτιλίη ἐν τῇ Ἀρ-
 γοῖ. διζάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδωκαν, καὶ
 ἐς φυλας διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγη-
 ман, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδωσαν ἄλλοισι. 25
 146 Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι
 ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιλικῆς μεταίτιοντες, καὶ ἄλλα
 ποιῶντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐ-
 τοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφας κατέβαλον ἐς
 ἐρετὴν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, 5
 νυκτός· μετ' ἡμέρη δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἐμελλόν σφας
 καταχρῆσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μι-

*participes, et terrae portionem sortitos. Placuit
 tunc Lacedaemoniis, Minyas recipere eis conditio-
 nibus, quas ipsi proposuerant: maxime vero, ut hoc
 facerent, movit eos hoc, quod Tyndaridae partici-
 pes fuerant expeditionis Argonautarum. Itaque re-
 ceptis Minyis et terrae portionem adsignarunt, et per
 tribus eosdem distribuerunt. Et illi statim matrimo-
 nia contraxerunt; uxoresque, quas Lemni duxerant,
 aliis elocarunt. (146.) Haud multo vero inter-
 iecto tempore, insolescere Minyae coeperunt, regni
 participes fieri postulantes, et alia patranses nefaria.
 Itaque interimere eos decrevere Lacedaemonii; et
 prehensos in custodiam misere. Supplicio autem ad-
 ficiunt Lacedaemonii, si quos morte plectunt, noctur-
 no tempore, interdiu vero neminem. Quum igitur in
 eo essent ut supplicio eos adficerent, uxores Minya-*

νύων, ἰούσαι ἀσταί τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτη-
 τέων θυγατέρες, ἐσελθεῖν τε εἰς τὴν ἐρκτὴν, καὶ εἰς λό-
 10 γους ἐλθεῖν ἐκάστη τῷ ἑαυτῆς ἀνδρί. οἱ δὲ σφίρας πα-
 ρῆκαν, οὐδένα δόλον δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ
 δὲ ἐπεὶ τε ἐσῆλθον, ποιῦσι τοιάδε· πᾶσαν τὴν εἶχον
 ἐσθῆτα παραδούσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀν-
 δρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικῆν
 15 ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ
 τρώπῳ τοιούτῳ, ἔζοντο αὐτὶς εἰς τὸ Τηΰγετον.

Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσιάνος, 147
 τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερασάνδρου, τοῦ Πολυνείκης,
 ἔστειλε εἰς ἀποικίην ἐκ Λακεδαιμόνος. ἦν δὲ ὁ Θήρας
 οὗτος, γένος ἐὼν Καδμείος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι
 5 Ἀριστοδήμου παῖσι, Εὐρυσθένει καὶ Προκλείῃ ἰόντων
 ὃ ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ

rum, quae cives erant, et primariorum Spartanorum
 filiae, precatæ sunt ut ipsis liceret in carcerem in-
 trare, et cum suo cuiusque marito colloqui. Et hi illis
 hanc veniam dederunt, nullum dolum suspicati. At
 illae, carcerem ingressae, hoc instituunt facere: quid-
 quid habebant vestium, id maritis dabant: ipsae ma-
 ritorum vestes inducebant. Ita *Minyae*, muliebri ve-
 stitu induti, quasi mulieres, egrediebantur: eoque
 modo postquam evasere, iterum in Taygeto sedes
 ceperunt.

(147.) Per idem vero tempus *Theras*, filius Ante-
 sionis, Tisamini, Thersandri, Polynicis, colonos du-
 xit Lacedaemone. Erat hic Theras, genere Cadmeus,
 avunculus filiorum Aristodemi, Eurysthenis et Pro-
 clis: qui quoad minores fuerant ætate, Theras illo-

Herod. T. II. P. I.

Y

Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιλείην. αὐξηθέντων δὲ τῶν
 ἀδελφιδίων, καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν. οὕτω δὲ
 ὁ Θήρας δεινὸν ποιούμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεὶ
 τε ἐγούσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μένειν ἐν τῇ Λακεδαί- 10
 μοι, ἀλλ' ἀποκλείεσθαι ἐς τοὺς συγγενείας. ἦσαν δὲ
 ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλομένη νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ
 τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλειω,
 ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γάρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπῃ
 διζήμενος, προσέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλομένην 15
 προσσχόντι δὲ εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρα ἦρεσε, εἴτε καὶ ἄλ-
 λως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νή-
 σω ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν
 ἑαυτοῦ συγγενέων Μεμβλίारων· οὗτοι ἐνέμεντο τὴν
 Καλλίστην καλομένην ἐπὶ γενεάς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλ- 20
 148 θῆν ἐκ Λακεδαίμονος, ὅκτω ἀνδράων. Ἐπὶ τούτους δὲ

rum nomine regnum Spartaē administraverat. Post-
 quam autem adoleverunt sororis filii, regnumque ca-
 pesserunt, graviter ferens Theras ab aliis regi, qui
 regnum ipse gustasset; negavit Lacedaemone se man-
 surum, sed ad cognatos suos ait navigaturum. Erant
 autem in *insula*, quae *Thera* nunc vocatur, cui olim
Calliste nomen fuerat, Membliari posterī, Poecilis
 filii, natione Phoenicis. *Cadmus* enim, Agenoris
 filius, Europam quaerens, ad Theraē quae nunc voca-
 tur adpulerat; ibique, sive quod ei placeret illa regio,
 sive alia quapiam causa permotus, reliquit quum
 alios Phoenices, tum cognatum suum Membliarum:
 atque hi Callistam quae tunc vocabatur habitabant
 per octo hominum generationes, priusquam Theras
 Lacedaemone eo advenisset. (148.) Ad hos igitur

ὦν ὁ Θήρας, λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν Φυλῶν, ἔσπελλε,
 συνοικήσων τούτοις, καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς, ἀλ-
 λά κάρτα οἰκηθεύμενος. Ἐπὶ τε δὲ καὶ οἱ Μινυαὶ ἐκ-
 5 δράντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἔζοντο ἐς τὸ Τηύγετον, τῶν Λα-
 κεδαιμονίων βουλευομένων σφέας ἀπολλύναι, παραι-
 τέεται ὁ Θήρας ὅπως μῆτε Φόνος γένηται, αὐτὸς τε
 ὑπεδέκετό σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρας. συγχωρησάν-
 των δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοντέ-
 10 ροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἔπλωσε· οὔτι
 πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ
 γὰρ πλεῖνες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας
 καὶ Καύκωνας· τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρας,
 σφέας αὐτοὺς ἐξ μοίρας διεῖλον· καὶ ἔπειτα ἐκτίσαν
 15 πόλιν τὰςδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεαν, Μάκιστον, Φρι-

Theras cum multitudine quadam e Spartanorum tri-
 bubus profectus est, una cum illis habiturus, et neu-
 tiquam insulâ eos eieciurus; sed admodum sibi eo-
 rum animos concilians. Iam, quum *Minyae* ex car-
 cere profugi in *Taygeto* consedisent, et de eis in-
 terficiendis deliberarent *Lacedaemonii*, deprecatus
 est *Theras* ne fieret caedes, pollicitus se illos ex ipso-
 rum finibus educturum. Qui sententiae quum cessas-
 sent *Lacedaemonii*, tribus navibus trigenta remo-
 rum *Theras* ad *Memblia* posteros navigavit; non
 utique omnes secum *Minyas* duceus, sed exiguum
 eorum numerum. Nam maior pars in *Paroreata-*
rum et *Cauconum* fines se contulit: hisque terra
 sua eiectis in sex partes sese partiti sunt, et deinde
 in eadem regione sex haec oppida condiderunt, *Le-*
preum, *Macistum*, *Phrixas*, *Pyrgum*, *Epium*, *Nu-*

ξας, Πύργον, Ἐπιον, Ναύδιον· τούτων δὲ τὰς πλεῖ-
 νας, ἐπ' ἐμέο Ἡλεῖοι ἐπύρθησαν. Τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ
 149 οἰκιστέω Θήρα ἢ ἐπανυμῆ ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς, οὐ
 γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τειγαρῶν ἔφη αὐτὸν κα-
 ταλείψειν οἷν ἐν λύκοισι· ἐπὶ τοῦ ἔπεις τούτου οὐνομα
 τῷ νηπίσκῳ τούτῳ Ὀϊόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τὸ οὔνο-
 μα τοῦτο ἐπικράτησε. Ὀϊόλυκου δὲ γίνε·ται Αἰγεύς· 5
 ἀπὸ τοῦ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, Φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρ-
 τη. τοῖσι δὲ ἐν τῇ Φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι, οὐ γὰρ ὑπέ-
 μιναι τὰ τέκνα, ἰδρύσαντο ἐκ Διοπροπίου Ἐριννύων
 τῶν Λαῖου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο ὑπέ-
 μιναι. τούτῳ τοῦτο [συνέβη] καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ 10
 τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι.

CXLIX. 10. Verbum συνέβη ex Reiskii coniect. adieci. Lun-
 guae vulgæ ὑπέμιναι τούτῳ τοῦτο, ei συνέβη ignorant omnes.

dium; quorum quidem pleraque ab Eleis mea aetate
 eversa sunt. Insula autem, quam dixi, a conditoris
 nomine *Thera* est adpellata. (149.) Filius Therae
 enavigare cum patre noluerat: itaque dixerat pater,
se eum relinquere tamquam ovem inter lupos: (ὅς ἐν
 λύκοις·) a quo dicto nomen huic adolescenti *Oioly-*
cus (*Ovilupus*) inditum est, idque nomen dein in-
 valuit. Huius Oiolyci filius fuit *Aegeus*; a quo *Ae-*
gidae nomen habent, magna tribus Spartae. Qua ex
 tribu viris quum in vita non manerent liberi, ex
 oraculi edicto statuerunt templum Furiis Laii et
 Oedipodis dedicatum: et ex eo tempore mansere illis
 liberi. Idemque etiam in Thera insula accidit eis qui
 ex his viris progeniti sunt.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θη- 150
ραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μού-
νοι Θηραῖοι ᾧδε γενέσθαι λέγουσι. Γρίνος ὁ Αἰσανίου,
ἑὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς
5 νήσου, ἀπῆκετο εἰς Δελφοὺς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος
ἐκατόμβην· εἶποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ
δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἑὼν γένος Εὐφημίδης
τῶν Μινυέων. Χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν
Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾶ ἡ Πυθίη „κτίζειν ἐν Λι-
10 βύῃ πόλιν.“ ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Εγὼ μὲν, ὦναξ,
„πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς αἰερέσθαι· σὺ
„δέ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ταῦτα ποιεῖν.“
ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε εἰς τὸν Βάττον. τότε
μὲν τσαῦτα. μετὰ δὲ ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ

CL. 7. Εὐφημίδης. Vulgo Εὐθυμίδης.

(150.) Hactenus Lacedaemoniorum narratio et Theracorum consentit: quae his subiungam, ea soli Theracii memorant ita accidisse. *Grinus*, Aesanii filius, unus ex posteris huius Therae, quum rex Theracorum esset, Delphos venit, hecatomben offerens nomine civitatis: sequebanturque eum et alii ex civibus, atque etiam *Battus*, Polymnesti filius, de Euphemi genere, unius ex Minyis. Grino vero, regi Theracorum, quum de aliis rebus consulcret oraculum, edixit Pythia, civitatem debere eum in Libya condere. Tum ille respondit: *At equidem, ó Rex, aetate iam sum provector, et gravis ad maius quidpiam moliendum. Quin tu aliquem ex iunioribus hisce id facere iube.* Ista dicens, *Battum* digito monstravit. Et haec quidem tunc. Deinde vero,

χρησθησίου, οὐτα Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε 15
 τολμῶντες εἰς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην.
 151 Ἐπτά δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ἔε την Θήρην· ἐν τοῖ-
 σι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἐνός,
 ἐξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προσέφερε ἡ
 Πυθίη τὴν εἰς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδὲν
 ἦν σφι μῆχος, πέμπουσι εἰς Κρήτην ἀγγέλους, διζη- 5
 μένους εἰ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπικυμένος εἴη εἰς Λι-
 βύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ εἰς
 Ἴτανον πόλιν· ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυ-
 ρεῖ, τῷ ὄνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπεί-
 ρειχθεὶς ἀπικέσθαι εἰς Λιβύην, καὶ Λιβύης εἰς Πλα- 10
 τεάν κῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἤγον εἰς Θήρην.
 ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον καταάσκειντο ἄνδρες, τὰ πρῶτα

postquam abierant, neglexerunt oraculi effatum;
 quum nec Libya ubi esset noscent, nec auderent co-
 loniam mittere obscuram in rem. (151.) Post haec
 vero per septem annos non pluuit *Therae*; arboresque
 in insula omnes, una excepta, exaruerant. Consulen-
 tibus igitur oraculum *Theraeis*, obiecit *Pythia colo-*
biam in Libyam deducendam. Itaque, quum nullum
 aliud esset mali remedium, in Cretam nuncios mittunt,
 qui quaererent, *an Cretensium aliquis, aut inquil-*
inorum, in Libyam umquam pervenisset. Nuncii per
 Cretam oberrantes, quum in alia oppida, tum Itanum
 venerunt; ubi cum purpurario quodam, cui nomen
 erat Corobius, sermones miscent, qui eis ait, *ventis*
se in Libyam fuisse delatum, et quidem in Plateam
insulam Libyae venisse. Hunc igitur hominem, pro-
 posita mercede, *Theram* ducunt. Et ex *Thera* mit-

οὐ πολλοί. κατηγνησάμενου δὲ τοῦ Κορωβίου εἰς τὴν νῆ-
σον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν, τὸν μὲν Κορωβιον λεί-
15 πουςι, σιτία καταλιπόντες ὅσων δὴ μηνῶν· αὐτοὶ δὲ
ἔπλεον τὴν ταχύστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς
νῆσου. Ἀποδημιόντων δὲ τούτων πλείω χρόνον τοῦ συ- 15
κειμένου, τὸν Κορωβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ
κῆς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα
εἰς Αἰγύπτου, ἀπηνείχθη εἰς τὴν Πλατέαν ταύτην. πυ-
5 θόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα
λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναχ-
θέντες ἐκ τῆς νῆσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον,
ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτη ἀνέμῳ· καὶ, οὐ γὰρ ἀνίει τὸ
πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο
10 εἰς Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον

tuntur primum exploratores, haud multi numero:
quibus quum viam in Plateam hanc insulam Cór-
obius monstrasset, relinquunt ibi Corobium cum ne-
scio quot mensium cibariis, et ipsi ocyus domum na-
vigarunt, nuncium Theraeis de illa insula relaturi.
(152.) Quibus ultra constitutum tempus redire dif-
ferentibus, Corobium omnia defecerunt. Deinde
vero Samia navis, Aegyptum petens, cuius nauclerus
Colaëus erat, ad *Plateam* hanc delata est: et *Samii*,
postquam a Corobio rem omnem cognoverunt, unius
anni cibaria ei reliquerunt. Tum hi, ex insula pro-
fecti, quum Aegyptum petentes navigarent, subsola-
no vento sunt abrepti, et, non intermittente vi venti,
per Herculis columnas transvecti, *Tartessum* per-
venire, divino quodam numine eos deducente. Erat
ea tempestate intactum hoc emporium: itaque iidem

τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστήσαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὲ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμῶς ἀτρακίην ἰδμεν, ἐκ Φορτίων ἐκέρδησαν, μετὰ γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην· τούτω γὰρ οὐκ οἶά τε ἔστι εἶσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκά- 15
την τῶν ἐπικερδίων ἐξελόντες, ἐξ τάλαντα, ἐποίησαντο χαλκήϊον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον· περίξ δὲ αὐτοῦ γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοί εἰσι καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἡραῖον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκίους κο- 20
λοσσούς ἐπταπῆχας, τοῖσι γούνασι ἐρηρισμένους. Κυθηραίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σάμιους ἀπὸ τούτου τοῦ
153 ἔργου πρῶτα φίλαι μεγάλαι συνεκρήθησαν. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεὶ τε τὸν Κερῶβιον ληπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπῆλκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἑαδὲ ἀδελφεόν τε

inde redeuntes, maximum Graecorum omnium, quorum eertior quaedam ad nos notitia pervenit, ex mercibus lucrum fecerunt; post *Sostratum* utique, *Laodamantis* filium, *Aeginetam*: cum hoc enim nemo alius contendere potest. *Samii* vero decimam lucri partem eximentes, sex talenta, ahenum faciendum curarunt, ad crateris Argolici modum, circa quod sunt grypum capita in quincuncem disposita: hoc ahenum in Iunonis templo dedicarunt, impositum tribus aencis colossis septenorum cubitorum, qui genubus innituntur. Ab illo tempore primum ingens amicitia Cyrenaeis Theracisque cum Samiis contracta est. (153.) *Theraci* vero, postquam, relicto in insula *Corobio*, *Theram* redierant, renunciarunt, esse a se insulam in *Libyae* ora conditam. Placuit igi-

5 ἀπ' ἀδελφοῦ πέμπειν, πάλω λαχόντα· καὶ ἀπὸ τῶν
χωρῶν ἀπάντων, ἑπτὰ ἔντων, ἀνδρας· εἶναι δέ σφιν
καὶ ἡγεμόνα καὶ βασιλέα Βάττον. οὕτω δὲ στέλλουσι
δύο πεντηκοντέρους εἰς τὴν Πλατείαν.

Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ἐπίλοιπα τοῦ 154
λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρη-
ναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θη-
ραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ἀξὸς πό-
5 λης, ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς· ὃς ἐπὶ θυγα-
6 τρὶ ἀμήτορι, τῇ οὐνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε
ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελεύσασα ἐδικαίει εἶναι καὶ
τῷ ἔργῳ μητριῇ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσα τε κακὰ, καὶ
πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην
10 ἐπενείκασά οἱ, πείθει τὸν ἀνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. ὁ

tur Theracis, ut e singulis ditionis suae locis, quae numero septem erant, viri mitterentur, ita quidem ut frater cum fratre sorte contenderet uter in coloniam abiret: ducemque eorum atque regem *Battum* designarunt. Ita igitur duas naves quinquaginta remorum in *Plateam* miserunt.

(154.) Haec *Theracis* memorant: in reliqua narratione *Theracis* cum *Cyrenacis* convenit. Nam, quod ad *Battum* spectat, neutiquam cum *Theracis* *Cyrenacis* consentiunt. Rem enim hi ita narrant. Est Graecae urbs *Axus*, cuius rex fuit *Etearchus*. Is quum filiam haberet matre orbam, nomine *Phronimam*, aliam duxit uxorem. Haec post illius matrem domum ducta, voluit etiam re ipsa *noverca* esse *Phronimae*, multis eam malis adficiendo, et quidlibet adversus eam moliendo: ad extremum, impudicitiae crimen

δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναίκος, ἔργον οὐκ ὅστις ἔμψχανατο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ. ἦν γὰρ δὴ Θεμισων, ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος, ἐν τῇ Ἀξῶ τοῦτον ὁ Ἐτεάρχης παραλαβὼν ἐπὶ ξύνια, ἐξορκίῳ, ἣ μὲν οἱ διακρίσειν ὅτι αὐτὸν διεβῆ. ἐπεὶ τε δὲ ἐξορκωσι, ἀγαγὼν οἱ παραδίδοι 15 τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμισων, περιημεκτήσας τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος τὴν ξυνήν, ἐποίησε τοιαύδε. παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε· οἷς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγει, ἀποσινεύμενος τὴν ἐξορκωσιν τοῦ 20 Ἐτεάρχου, σχωνίοισι αὐτὴν διαδήσας κατήκα ἐς τὸ πέ-
 155 λαγος, ἀνασπᾶσας δὲ ἀπέκτετο ἐς τὴν Θῆρην. Ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, ἰὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο· χρόνου δὲ πε-

ei inferens, persuasit marito rem ita esse. Et ille, persuasus ab uxore, nefarium in filiam facinus machinatur. Aderat tunc Axi Themison, civis Theraeus, mercaturam faciens. Hunc, hospitio exceptum, iureiurando adstringit ad operam sibi in ea re, quam ab illo petiturus esset, navandam. Qui quum interposito iuramento fidem suam dedisset, adductam ei tradidit filiam suam, iubens ut abductam in alto mari demergeret. Themison, fraudem iurisiurandi indigne ferens, soluto hospitio, haecce fecit. Accepta puella, navi profectus est: ubi vero in alto fuit, quo se exsolveret iurisiurandi religione ab Etearcho sibi oblata, funibus religatam puellam in mare demisit, rursusque extractam secum Theram duxit. (155.) Inde Phronimam domum suam sumsit Polymnestus, spectatus vir apud Theraeos, eaque pro pellice usua

349. 76.

- ριζόντος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ
 5 εὐνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοι τε καὶ Κυρηναῖοι λέ-
 γουσι· ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ μα-
 τernoμάσθη ἐπεὶ τε εἰς Λιβύην ἀπῆκετο, ἀπὸ τε τοῦ
 χρησθηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ
 τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὴν ἐπαυρυμένην ποιούμενος. Λίβυες
 10 γὰρ βασιλέα Βάττον καλέουσι, καὶ τούτου ἕνεκα δο-
 κέω θισπίζουσιν τὴν Πυθίην καλέσαι μιν Λιβυκῇ
 γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεὶ
 τε γὰρ ἠνδράβη οὗτος, ἦλθε εἰς Δελφούς περὶ τῆς Φω-
 νῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ οἱ χρεῶν ἡ Πυθίη τάδε·
 15 Βάττ', ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβος
 Ἀπόλλων

CLV. 4. ἰσχνόφωνος. ἰσχνόφωνος probant viri docti.

est. Circumacto tempore natus est huic ex illa filius,
 exili [*sive potius, haesitante*] voce et balbutiente;
 cui nomen impositum est *Battus*, ut quidem Theraei
 et Cyrenaei ajunt: ut vero mihi videtur, aliud statim
 impositum ei nomen erat; *Battus* vero deinde de-
 mum, postquam in Libyam pervenit, nominatus est,
 nomine sumto ab oraculo quod ei Delphis editum
 erat, et a dignitate quam inter suos habuit: *regem*
 enim Libyes *Battum* vocant; eaque de caussa puto
 Pythiam, oraculum edentem, Libycâ illum linguâ
 adpellasse, quum sciret regem eum fore in Libyâ.
 Nam postquam ille ad virilem pervenit aetatem,
 Delphos profectus est, de voce sua consulturus; con-
 sultenti autem haec respondit Pythia:

Batte, vocis caussa venisti: at te rex Apollo

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.
 ὥσπερ εἰ εἶποι Ἑλλάδι γλώσση χρωμένῃ „ὦ βα-
 „σιλεῦ, ἐπὶ Φωνὴν ἦλθες.“ Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ὦ νᾶξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρὰ σέ χρησόμενος περὶ 20
 „τῆς Φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδύνατα χαῖς, κε-
 „λεύων Λιβύην ἀποικίζειν· τέω δυνάμει; κοίη χειρὶ;
 Ταῦτα λέγων, οὐκ ἐπείθε ἄλλα οἱ χαῖν. ὥς δὲ κα-
 τὰ ταῦτα ἐβέσπιζε οἱ καὶ πρότερον, οἷχτο μεταξὺ
 156 ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ 25
 τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο πα-
 λυγκτόως. ἀγνοοῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι,
 ἐπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρόντων κακῶν. ἡ δὲ
 Πυθίη σφί ἐχρησε· „συνκτίζουσι Βάττω Κυρήνην τῆς 5
 „Λιβύης ἀμεινον πρήξειν.“ Ἀπέσπελλον μετὰ ταῦτα

*in Libyam mittit ovibus divitem, coloniae con-
 ditorem.*

quasi Graeco sermone dixisset, *Rex, vocis caussa venisti.* Tum vero ille respondit: *O Rex, equidem veni, vocis meae caussa te consulturus; tu vero mihi alia respondes impossibilia, iubens me coloniam in Libya condere: quam tandem vi? qua hominum manu?* Quae ille dicens, non persuasit Pythiae ut aliud sibi responsum daret. Quum igitur eadem, quae antea, ei responderet: interim *Battus*, illâ relictâ, Theram rediit. (156.) Post haec et in hunc ipsum et in reliquos Theraeos ira dei incubuit. Et Theraei caussam ignorantes calamitatum, Delphos miserunt qui de praesentibus malis consulerent. Quibus Pythia respondit, *si cum Batto Cyrenen in Libyu coloniam conderent, melius*

τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες
δὲ εἰς τὴν Λιβύην οὗτοι, οὐ γὰρ εἶχον ὅ τι ποιέωσι ἄλ-
λο, ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θη-
10 ραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσ-
ίσχυν, ἀλλ' ὀπίσω πλῶειν ἐκέλευον. οἱ δὲ, ἀναγκα-
ζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλων· καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λι-
βύῃ κειμένην, τῇ σὺνομα, ὡς καὶ πρότερον εἰρέβη, ἐστὶ
Πλάτεια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρη-
ναίων πόλι.

Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτια, οὐδὲν γὰρ σφι χρηστὸν 157
συνέφεροτο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάν-
τες ἀπέπλεον εἰς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρη-
στήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ
5 οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς
ταῦτα χρᾶ ταῦτα·

cum ipsis actum iri. Miserunt posthaec Theracii
Battum cum duabus navibus quinquaginta remorum:
sed hi, postquam in Libyam navigarunt, quoniam
caeteroquin quod agerent non habebant, Theram
sunt reversi. At redeuntes telis repulerunt Theracii,
nec adpellere ad terram passi sunt, sed retro navigare
iusserunt. Illi igitur, necessitate coacti, navibus re-
tro abierunt: et insulam condiderunt ad oram *Li-
byae* sitam, cui nomen (ut supra dictum) *Platea*.
Dicitur autem haec insula pari esse magnitudine, at-
que nunc est urbs Cyrenaeorum.

(157.) Hanc insulam postquam per biennium ha-
bitassent, quum nihil illis prospere cederet, uno viro
ibi relicto, reliqui omnes Delphos navigarunt: ora-
culumque adeuntes, responsum petiere, dicentes,
Libyam se habitare, nec idcirco melius secum agi.
Quibus hoc responsum Pythia dedit:

Αἱ τὸ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον,
 μὴ ἔλθων, ἐλθόντες· ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σευ.
 Ἀκούσαντες δὲ ταύτων οἱ ἄμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλων
 ὀπίσω· οὐ γὰρ δὴ σφεας ἀπείη ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, 10
 πρὶν δὴ ἀπικίνται ἐς αὐτὴν τὴν Λιβύην. Ἀπικόμενοι
 δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκτισαν
 αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου, τῷ οὐνόμα
 ἦν Ἀζίρης, τὸν νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἄμφότερα συγ-
 κληίουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. 15
 158 Τοῦτον οἶκεον τὸν χῶρον ἐξ ἔτεα· ἐβδόμῳ δὲ σφεας
 ἔτι παρατησάμενοι οἱ Λίβυες, ὡς ἐς ἀμείνονα χῶρον
 ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφεας ἐνθεῦτεν
 οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἐσπέρην· καὶ τὸν κάλλι-
 στον τῶν χῶρων, ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδωεν, 5

*Si tu Libyam ovium nutricem melius nosti,
 qui non adiisti, quam ego qui adii; valde miror
 tuam sapientiam.*

Quae Battus cum suis ubi audivit, retro navigavit:
 nec enim illos condendae coloniae caussa, quasi
 mandato satisfacissent, prius absolvit deus, quam in
 ipsam Libyam pervenissent. Igitur postquam in
 insulam pervenerunt, recepto eo quem ibi relique-
 rant, in ipsa Libya locum eum condiderunt cui no-
 men Aziris; quem amoenissimi colles utrimque in-
 cludunt, et ab altero latere amnis praeterfluit. (158.)
 Hunc locum quum per sex annos incoluissent, septi-
 mo anno, precantibus indigenis, et meliorem in lo-
 cum sese illos perducturos esse pollicentibus, per-
 suasi sunt hunc relinquere. Duxeruntque eos Libyes
 inde moventes occidentem versus: per pulcerrimam

συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρας, νυκτὸς παρή-
γον· ἔστι δὲ τῷ χωρῷ τούτῳ ὄνομα Ἰρᾶσα. ἀγαγόν-
τες δὲ σφίτας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος,
εἶπαν· „Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον οἰ-
10 „κίειν· ἐνθαῦτα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται.“ Ἐπὶ μὲν 159
νυν Βάττιά τε τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης, ἄρξαντος ἐπὶ
τεσσεράκοντα ἔτια, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλειω,
ἄρξαντος ἑκαταίδεκα ἔτια, οἶκον οἱ Κυρηναῖοι, εἶντες
5 τοσούτοι, ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν. ἐπὶ
δὲ τοῦ τρίτου, Βάττιω τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου,
Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρῆσασα ἡ Πυθίη πλέεω
συνοικήσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην· ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ
Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῶ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα·

autem regionem, ne eam transeuntes Graeci viderent, noctu eos transduxerunt, diei horam ita commensi: nomen huic regioni *Irasa* est. Deinde eos ad fontem duxerunt, qui Apollini sacer perhibetur, dixeruntque: *Viri Graeci, hic vobis commodum est habitare: hic enim perforatum est coelum.* (159.) Iam, quousque et *Battus* vixit, coloniae conditor, qui annos regnavit quadraginta, et huius filius *Arcesilaus*, qui sedecim annos regnavit, habitarunt hanc regionem *Cyrenaei* tot numero, quot initio in coloniam fuerant missi. Tertio vero regnante, *Batto* cognomine *Felice*, Graecos omnes Pythia edito oraculo induxit, ut in Africam navigarent, cum *Cyrenaei* eam frequentaturi: invitaverant enim illos *Cyrenaei*, agrorum partitionem polliciti. Oraculum Pythiae tale erat:

Ὅς δὲ καὶ εἰς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ 10
 γὰρ ἀναδαυομένας, μετὰ οἱ περὶ Φαίη μύθησιν.
 Συλληχθέντες δὲ ὁμίλου πολλοῦ εἰς τὴν Κυρήνην, περι-
 ταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες καὶ ὁ βα-
 σιλεὺς αὐτῶν, τῷ ὄνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώ-
 ρης στερισκόμενοι, καὶ περιῶβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρη- 15
 ναίων, πέμψαντες εἰς Αἴγυπτον ἔδσαν σφέας αὐτοὺς
 Ἀπρίῃ, τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ. ὁ δὲ, συλλέξας στρα-
 τὸν Αἰγυπτίων πολλόν, ἐπέμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ
 Κυρηναῖοι ἐκοτρατευσάμενοι εἰς Ἰράσα χώρον, καὶ ἐπὶ
 κρήνην Θέστην, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ 20
 ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρό-
 τεραι οἱ Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρεάμενοι, δι-
 φθάρησαν οὕτω, ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ἀπενόστησαν

*Senior in Libyen quisquis pervenerit almam
 post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pi-
 gebit.*

Postquam igitur magna hominum multitudo Cyrenen confluit, finitimi Libyes, magna regionis parte spoliati, rexque eorum, cui nomen erat Adicran, quippe agris exuti et contumeliose habiti a Cyrenaeis, missis in Aegyptum legatis, *Apriae* regi Aegypti sese tradiderunt. Et ille ingentem Aegyptiorum contractum exercitum contra Cyrenen misit. Cui *Cyrenaei* cum suis copiis in regionem cui *Irassa* nomen et ad fontem Thesten obviam progressi, praelio cum Aegyptiis commisso victoriam reportarunt. Aegyptiū enim, Graecorum arma prius non experti, illosque aspernati, ita caesi sunt, ut eorum pauci in Aegyptum

ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτῳ κατὰ ταῦτα, ἐπι-
25 μεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ.

Τούτου δὲ τοῦ Βάττιω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλεως· ὃς 160
βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑαυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασία-
σε, ἐς ὃ μιν οὗτοι ἀπολιπνότες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶ-
ρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑαυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν
5 πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλεῖται· κτί-
ζοντες δ' ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων
τοὺς Λίβυας. Μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλεως ἐς τοὺς ὑποδε-
ξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς
τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δέισαντες αὐτὸν,
10 οἴχοντο Φεύγοντες πρὸς τοὺς ἡοίους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ
Ἀρκεσίλεως εἶπετο Φεύγουσι· ἐς οὗ ἐν Λευκονί τε τῆς
Λιβύης ἐγένετο ἐπιδιῶκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπι-
θίσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τε-

redierint. Cuius cladis culpam ipsi *Apriae* tribuentes
Aegyptii, protinus ab eo defecerant.

(160.) Batti huius filius fuit *Arcesilaus*; qui post-
quam regnum suscepit, primum cum fratribus suis
discordias exercuit; donec hi, illo relicto, in alium
Libyae locum concesserunt, inter seque inito consilio
urbem hanc condiderunt, cui nomen inditum, quod
etiam nunc obtinet, *Barca*; simulque Afri, ut a Cy-
renacis deficerent, persuaserunt. Post haec *Arcesilaus*
adversus hos Afros, qui fratres suos receperant, et ab
ipso defecerant, arma movit. Afri vero, illum me-
tuentes, ad Libyes versus orientem incolentes confu-
gerunt: et *Arcesilaus*, fugientes secutus, et *Leuconem*
usque, Libyae oppidum, persecutus, ibi adgredi Li-
byas statuit. Sed praelio commisso tam insignem vi-
Herod. T. II. P. I. Z

304 HERODOTI HISTOR. IV.

σοῦτο, ὥστε ἑπτακισχίλους ὀπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦ-
 τα πνέειν. μετὰ δὲ τὸ τραῦμα τοῦτο, Ἀρκεσίλειον μὲν 15
 καίμοντά τι καὶ Φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς
 Λέσρχος ἀποκνίγει. Λέσρχον δὲ ἡ γυνὴ ἡ Ἀρκεσίλειον
 161 δόλω κτείνει, τῇ οὐνομα ἦν Ἐρυξά. Διεδίδεατο δὲ τὴν
 βασιλείην τοῦ Ἀρκεσίλειου ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς τε
 ἔων, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν κατα-
 λαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον εἰς Δελφοὺς, ἐπειρησο-
 μένους ὅν τινα τρόπον κατασπασάμενοι, κάλλιστα αὖ 5
 εἰκέσκον. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ Μαντινέης τῆς Ἀρκα-
 δων καταρτιστῆρα ἀγαγεῖσθαι, αἶτιον ὧν οἱ Κυρηναῖοι,
 καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτα-
 τον, τῷ οὐνομα ἦν Δημόναξ. Οὗτος ὧν ὠνὴρ ἀπικόμε-
 νος εἰς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, 10
 τρυφίλους ἐποίησέ σφας, τῇδε διαθείς. Θηραίων μὲν

steriam reportarunt Libyes, ut eo loci ex Cyrenacis
 septem millia armatorum ceciderint. Post eam cla-
 dem aegrotans Arcesilaus, quum medicamentum
 sumsisset, a fratre Learcho strangulatus est. Lear-
 chum vero uxor Arcesilae, cui nomen erat Eryxo, per
 dolum occidit. (161.) Arcesilao in regnum successit
 filius Battus, pede claudus. Cyrenaei vero, ob tri-
 stem rerum suarum statum, Delphos miserunt qui
 Deum consulerent, qua inrita ratione optime res suas
 administrent. Quos Pythia iussit ex Mantinea Ar-
 cadiae moderatorem arcessere. Petierunt igitur
 Cyrenaei a Mantinensibus: hique illis dederunt vi-
 rum inter oives probatissimum, cui nomen erat De-
 monax. Hic vir igitur postquam Cyrenen pervenit,
 cognitis rebus singulis, primum in tres tribus di-

γὰρ καὶ τῶν περιόικων μίαν μοῖρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτῶν πάντων· τοῦτο δὲ, τῷ βασιλεῖ Βάττῳ τεμένεια ἐξελών, α5 καὶ ἱερῶνάς, τὰ ἅλλα πάντα, τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.

Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττω, οὕτω διετελεεῖ ὄντα· 162 ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλειω πολλή ταραχὴ περὶ τῶν τιμῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλειος γάρ, ὁ Βάττω τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κατὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημόναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτει τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθῶντες στασιάζων ἐσώθη. καὶ ἔφυγε εἰς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ εἰς Σαλαμίνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. Τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον

stribuit *Cyrenaeos*, partitione in hunc modum instituta: Theraeorum, eorumque qui ex illorum vicinia erant oriundi, unam partem constituit: alteram partem Lacedaemoniorum et Cretensium; tertiam reliquorum insularium: deinde, exceptis agris sacris et sacerdotiis, quae regi *Batto* tribuit, reliqua omnia, quae antea regum fuerant, populo in medium proposuit.

(162.) Iam, regnante quidem hoc Batto, iste rerum status duravit. Sub huius autem filio *Arcesilao* multae turbae de honoribus sunt exortae. Arcesilaus enim, Batti claudi filius et Pheretimae, negavit se toleraturum rerum statum a Mantinensi Demonacte ordinatum, verum honores et privilegia repetiit suorum maiorum. Inde excitata seditione victus, Samum profugit: mater vero Pheretima, et ipsa fugiens, Salaminem Cypri se recepit. *Salaminem* per id tempus

ἐπικράτες Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμνητήριον,
 εἰς ἀξιοθέητον, ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίῳ θησαυρῷ 10
 κέσται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη, ἰδέετο
 στρατῆς, ἣ κατὰ ξυ σφίας εἰς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ γὰρ
 Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατῆν οἱ εἶδεν. ἡ δὲ, λαμ-
 βάνουσα τὸ διδόμενον „καλὸν μὲν, ἔφη, καὶ τοῦτο
 εἶναι, κάλλιον δὲ εἰκῆν, τὸ δοῦναι οἱ διομένη στρατῆν.“ 15
 τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδόμενῳ ἔλεγε. Τελευταῖον οἱ
 ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσειον καὶ ἡλα-
 κάτην, προσῆν δὲ καὶ εἴριον. εἰπάσης δὲ αὐτῇ τῆς Φε-
 ρετίμης τῷτ' ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, „τοιούτοις γυ-
 163 ναῖκας δωρεῖσθαι, ἀλλ' οὐ στρατῆν.“ Ὁ δὲ Ἄρκε- 20
 σίλας, τοῦτον τὸν χρόνον ἰὼν ἐν Σάμῳ, συνήγειρε
 πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ
 στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη εἰς Δελφοὺς Ἀρκεσίλαος, χρη-

tenuit *Euelthon*, is qui thuribulum illud spectata
 dignum Delphis dedicavit, quod est in Corinthiorum
 thesauro depositum. Hunc adiens *Pheretima*, exer-
 citum ab eo petiit, qui se et filium Cyrenen reduce-
 ret. At ei *Euelthon* quidlibet magis, quam exerci-
 tum, dedit. Et illa accipiens dona, *bonum quidem*,
ait, et hoc esse; melius vero illud fore, si petenti
mihi daret exercitum. His verbis, quoties donum
 aliquod accepit, usa est. Postremo *Euelthon* dono ei
 misit fustum aureum et colum, cui lana etiam circum-
 data. Quumque idem dictum *Pheretima* repeteret,
 respondit *Euelthon*, *taliamunera dari mulieribus,*
non exercitum. (163.) Per idem tempus *Arcesi-*
laus, Sami moratus, unumquemque excitabat spe
 dividendorum agrorum proposita. Quumque iam ma-

5 σόμινος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρεῖ-
τάδ᾽ ἔπει μὲν τέσσαρας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλειος
,, τέσσαρας, ἑκτῶ ἀνδρῶν γενεάς, διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βα-
,, σιλεύειν Κυρήνης· πλέον μέντοι τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι
,, παραινεῖ. Σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, καταλθὼν εἰς τὴν
10 ,, σίαντοῦ. ἦν δὲ τὴν κάμινον εὖρης πλὴν ἀμφορέων, μὴ
,, ἐξοπτήσης τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' αὐ-
,, ρον. εἰ δὲ ἐξοπτήσεις τὴν κάμινον, μὴ ἐσέλθῃς εἰς τὴν
,, ἀμφόρῳτον· εἰ δὲ μὴ, ἀποθανέαι καὶ αὐτὸς, καὶ
,, ταῦρος ὁ καλλιστεύων. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσί- 164
λεω χρεῖ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κα-
τῆλθε εἰς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρατήσας τῶν πηγμα-
ταν, τοῦ μαντήϊου οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀν-
διστιστασιώτας αἶψα τῆς ἑαυτοῦ Φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ
παράπαν ἐκ τῆς χώρας ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δὲ τι-

quam manum contraxisset, Delphos est profectus, de
reditu consulturus oraculum; cui Pythia hoc dedit
responsum: *Quatuor Battis et quatuor Arcesilais,*
per octo hominum generationes, dat Loxias reg-
num obtinere Cyrenae: ulterius vero ut ne con-
mini quidem hortatur. Tu tamen, quum ~~ad~~ *ad*
redieris, quietus esto: et quando fornacem ~~in~~ *in*
reris plenum amphoris, ne excoque amphoras, sed
ad auram illas emitte. Sin excoxeris fornacem,
ne in circumfluum intres: alioqui peribis tu et
pulcerrimus taurus. (164.) Hoc a Pythia accepto
responso *Arcesilaus*, sumtis secum Samiis, Cyre-
nen rediit. Et ibi rerum potitus, immemor editi ora-
culi, poenas repetivit ab exsilii sui auctoribus. Ho-
rum autem alii regione prorsus excesserunt: alios

νας χμεωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλειος εἰς Κύπρον ἀπέστειλε
 ἐπὶ διαφθορῇ. τούτους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας
 πρὸς τὴν Θάερην, ἔρυσαντο, καὶ εἰς Θήρην ἀπέστει-
 λαν. ἑτέρους δὲ τινὰς τῶν Κυρηναίων, εἰς πόργον μέ- 10
 γαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτικόν, ὕλην πε-
 ρνήσας ὁ Ἀρκεσίλειος ἐνέπρησε. Μαδῶν δὲ ἐπ' ἐξο-
 γασμένοισι τὸ μαντήιον εἶον τοῦτο, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ
 εἶα εὐρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι,
 ἔργετο ἐκὼν τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος, δειμαίνων τε τὸν 15
 κεχρημένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυστον τὴν Κυ-
 ρήνην εἶναι. Εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑαυτοῦ, θυγα-
 τέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ ὄνομα ἦν
 Ἀλαξίρ· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται. καὶ μιν Βαρκαῖά τε
 ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης Φυγάδων τινὲς, καταμα- 20
 θόντες ἀγοράζοντα, κτείνουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πω-

vero, in potestatem suam redactos, Cyprum misit,
 ibi interficiendos. At hos quidem Cnidii, suam ad
 oram delatos, servarunt, et Theram miserunt. Alios
 vero Cyrenaeorum nonnullos, qui in privatam Aglo-
 machi magnam turrin confugerant, circumdatâ ma-
 teriâ *Arcesilaus* cremavit. Quo patrato facinore, anim-
 advertens hanc esse oraculi sententiam, quod noluis-
 set Pythia ut repertas in fornace amphoras excoque-
 ret, Cyrenaeorum urbe ultro abstinuit, mortem ti-
 mens oraculo significatam, et *circumfluam* illam
 existimans esse Cyrenen. Habuit uxorem, cognatam
 sui, filiam regis Barcaeorum, cui nomen erat Alizir:
 ad hunc se recepit. At ibi conspicati eum cives Bar-
 caei et Cyrenaeorum exsulum nonnulli in foro ver-
 santem interfecerunt, simulque cum illo socerum

Θερὸν αὐτοῦ Ἀλαζίρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν, εἴτε ἐκὼν
εἴτε ἄκων ἀμαρτῶν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖρην τὴν
ἑαυτοῦ.

Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν 165
τῇ Βάρκῃ διαιτᾷτο ἐξεργασμένος ἑαυτῷ κακόν, ἣ δὲ
εἶχε αὐτῇ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρῇνῃ, καὶ τάλ-
λα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεὶ τε δὲ
5 ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, Φεύγου-
σα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσί-
λεω εὐεργεσίαι ἐς Καμβύσεια τὸν Κύρου πεποιημέναι·
οὗτος γὰρ ἦν ὁ Ἀρκεσίλεως, ὃς Κυρῇνῃ Καμβύσῃ ἔδο-
κε, καὶ Φέρον ἐτάξατο. Ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ
10 Φερετίμη, Ἀρσάνδεω ἱκέτις ἔζετο, τιμωρῆσαι ἑαυτῇ
κελεύουσα· προῖσχομένη πρόφασιν, ὡς διὰ τὸν μηδισ-
μὸν ὁ πᾶς οἱ τέθηκε. Ὁ δὲ Ἀρσάνδης ἦν οὗτος τῆς 166

Alazirem. Ita *Arcesilaus*, oraculi responso sive vo-
lens sive praeter suam voluntatem non obsecutus, fa-
tum suum implevit.

(165.) Dum *Arcesilaus*, mali sui sibi auctor, Bar-
cae versabatur, interim mater eius *Pheretima* ho-
noribus filii Cyrenae fungebatur, quum alia admini-
strans, tum in senatu adsidens: postquam vero eum
cognovit Barcae periisse, relictâ Cyrene in Aegyp-
tum profugit. Exstabant enim merita ab *Arcesilao* in
Cambysem Cyri filium collata: erat quippe hic *Ar-
cesilaus*, qui Cyrenen Cambyssi tradiderat, et tribu-
tum ei pactus erat pendendum. In Aegyptum ubi
pervenit *Pheretima*, supplex adiit *Aryanden*, suppe-
tias sibi ferre rogans; causam interserens, *periisse*
filium suum eo quod Medorum favisset partibus.

Αἰγύπτου ὑπαρχος ὑπὸ Καμβύσεια κατεστίας· ὃς
 ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παριστῆναι Δαρείῳ διεφθάρη.
 πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμῶντα μνηστῆ-
 ρον ἑαυτοῦ λιπῆσθαι, τοῦτο τὸ μὴ ἄλλω εἰη βασιλεῖ
 κατεργασμένον, ἐμιμέτο τοῦτον· ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μι-
 σθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπειρήσας
 ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δέ,
 ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον ταῦτό τοῦτο ἐποίησε· καὶ νῦν
 ἐστὶ ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν
 δὲ Δαρεῖος μὴ ταῦτα ποιῶντα, αἰτίην οἱ ἄλλῃν ἐπι-
 167 νείκας, ὥς οἱ ἐπανιστέαιτο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ οὗτος
 ὁ Ἀρυάνδης κατοικτείρας Φερετίμην, δίδωι αὐτῇ στρα-
 τὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν

(166.) Erat hic *Aryandes* praefectus Aegypti, a Cambyse constitutus; idem qui postea, quum se parem gereret Dario, interfectus est. Postquam enim cognovit viditque Darium cupere monumentum relinquere sui, quale nemo ante illum rex reliquisset, aemulatus est eum; donec tandem mercedem retulit. Etenim Darius aurum ita excoquendum curaverat, ut, quoad maxime fieri posset, esset purgatissimum; quo ex auro monetam procudit. *Aryandes* vero, Aegypti praefectus, idem ipsum argento fecit: atque etiam nunc purgatissimum *argentum* est *Aryan- dicum*. Id ubi eum facere cognovit Darius, alia in eum culpa collata, quasi adversus ipsum rebellasset, interficiendum curavit. (167.) Tunc vero *Aryandes* hic, miseratus *Pheretimam*, pollicetur ei universum qui in Aegypto erat exercitum, pedestrem et

ναυτικόν· στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἀμασιν ἀπέ-
 5 δεξε, ἄνδρα Μαράδιον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάρδην, ἑόντα
 Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστείλαι τὴν στρα-
 τὴν, ὁ Ἀρσάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἔπυν-
 θάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας. οἱ δὲ Βαρ-
 καῖοι αὐτοῖς ὑποδέκαστο πάντες· πολλά τε γὰρ καὶ κα-
 10 καὶ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρσάν-
 δης, οὕτω δὴ τὴν στρατὴν ἀπέστειλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ.
 Αὕτη μὲν νυν αἰτίῃ πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγένετο· ἀπε-
 πέμπετο δὲ ἡ στρατὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων
 καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παν-
 15 τοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἦν ὑπή-
 κοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε Δαρίου οὐδέν.

ΟΙΚΕΟΥΣΙ δὲ κατὰ τὰδε ΛΙΒΥΕΣ. Ἀτ' Αἰγύ- 168

classiarium; duce nominato pedestrium copiarum
 Amasi, de Maraphiorum genere; navalium vero Ba-
 dra, de genere Pasargadarum. Priusquam autem mit-
 teret exercitum, praeconem in urbem *Barcae* misit,
 quaesiturum *quis esset qui Arcesilaum interfecis-*
set. Barcaei vero universi in se culpam receperunt,
multa ab illo mala passos se esse dicentes. Quae re
 cognita, tum demum exercitum cum Pheretima misit.
 Et haec quidem caussa verbo tenus praetendebatur:
 missus autem, ut mihi quidem videtur, est exercitus
 hoc consilio, ut *Libyes* sub Persarum redigerentur
 potestatem. Sunt enim Libyum (*sive Afrorum*) multi
 atque varii populi: quorum pauci nonnulli regis
 imperio parebant, plerique autem nullam Darii
 habebant rationem.

(168.) HABITANT autem LIBYES hoc modo. In-

πτόν ἀρξάμενοι, πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύαν κα-
 τοικηнтаί· οἱ νόμοισι μὲν τὰ πλείω Αἰγυπτίοισι χρέον-
 ται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἷον περ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ
 δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλιον περὶ ἐκατέρῃ τῶν κνημίων 5
 φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς
 φθίρας ἐπεὶ λαβῶσι τοὺς ἑαυτῆς ἐκάστη ἀντιδάκνει,
 καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μούνοι Λιβύαν τοῦτο ἐργά-
 ζονται· καὶ τῷ βασιλεῖ μούνοι τὰς παρθένους μελλού-
 σας συνοικεῖν ἐπιδεικνύουσι· ἥ δὲ ἂν τῷ βασιλεῖ ἀρε- 10
 στὴ γένηται, ὑπὸ τούτου διαπαρθινύεται. παρήκουσι
 δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος,
 169 τῷ ὄνμα Πλυνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχοντα Γίλι-
 γάμμαί, νομόμενοι τὴν πρὸς ἐσπέρην χώραν, μέχρι
 Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτου χωρὶς ἡ
 τε Πλατία νῆσος ἐπικίεταί, τὴν ἐκτισαν Κυρηναῖοι·

eipiendo ab Aegypto, primi Afrorum sedes habent
Adyrmachidae: qui institutis quidem maximam par-
 tem utuntur Aegyptiis, vestem vero gestant, qualem
 et alii Libyes. Mulieres in utraque tibia armillam
 gestant aeneam: comam alunt; et pediculos, quos
 quaeque capit, vicissim mordet, atque ita abiicit. Hi
 soli ex cunctis Afris hoc faciunt: iidemque soli vir-
 gines, quum in eo sunt ut nubant, regi ostendunt;
 quarum quaecumque illi placet, eam rex devirginat.
 Pertinent hi Adyrmachidae ab Aegypto usque ad
 portum cui nomen est *Plynus*. (169.) His contigui
 sunt *Giligammae*, terram incolentes occidentem ver-
 sus, usque ad Aphrodisiadem insulam. In huius re-
 gionis medio ad oram sita est *Platea* insula, in quam
 Cyrenaei duxerant coloniam; in continente vero est

5 καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ Μενελαΐδης λιμὴν ἴσθι, καὶ Ἀζῖρις,
τὴν αἰ Κυρηναῖοι οἰκοῦσι καὶ τὸ σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ
τούτου, παρὰ δὲ ἀπὸ Πλατῆς νήσου, μέχρι τοῦ στό-
ματος τῆς Σύρτιος τὸ σίλφιον. νόμοισι δὲ χεῖρονται
αὐτοὶ παραπλοῦσαι τοῖσι ἑτέροις. Γιλγαμμέων δὲ 170
ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρῃ Ἀσβύσται. οὗτοι τὸ ὑπὲρ
Κυρήνης οἰκοῦσι, ἐπὶ Θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσ-
βύστῃ· τὸ γὰρ παρὰ Θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμον-
5 ται. τέρματα θάλασσαν δὲ τῶν ἡμέτερον, ἀλλὰ μάλιστα
Λιβύαν εἰς πόδας δὲ τοὺς πλεῖνας μιμέσθαι ἐπι-
τηδεύουσι τοὺς Κυρηναίους. Ἀσβυδτίαν δὲ ἔχοντες τὸ 171
πρὸς ἑσπέρῃ Ἀύσχισαι. οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκοῦ-
σι, κατήκουσι ἐπὶ Θάλασσαν κατ' Εὐεσπερίδας. Αὐ-
σχισαὶ δὲ κατὰ μέσην τῆς γῆς οἰκοῦσι. Κάβα-
5 λες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκουσι ἐπὶ Θάλασσαν κατὰ

Menelaïdes pontus; et *Aziris* oppidum, prope ad habi-
tant Cyrenaci; unde incipit *silphium*, pertinet au-
tem *silphium* a Platea insula usque ad ostium Syrtis.
Instituti hi utuntur iisdem fere atque ii de ~~quibus~~
ante dictum. (170.) *Giligammarum*, ~~oppidum~~
versus, finitimi sunt *Asbystae*. Hi supra Cyrenam
habitantes: nec ad mare pertinent; oram enim ma-
ritimam Cyrenaci incolunt. In regendis quadrigis
non postremi sunt, sed vel maxime inter Afros om-
nes eminent. Instituta autem pleraque aemulantur
Cyrenaeorum. (171.) *Asbystis* ab occidente conter-
mini sunt *Auschisae*. Hi super Barcam habitant,
pertinentque ad mare circa Euesperides. In media
Auschisarum dititione habitant *Cabales*, exiguus po-
pulus, ad mare pertinentes prope Taucheira, oppi-

Ταύχαιρα πέραν τῆς Βαρκαίης· νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι
 172 χρεώνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισίαν δὲ
 ταυτίαν τὸ πρὸς ἰσπείρης ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος
 ἐὼν πάλλόν· οἱ τὸ θῆρος καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσ-
 σῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουνσι εἰς Αὐγίλα χῶρον, ὅπου
 ριμύντες τοὺς Φοίνικας· οἱ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφεῖς 5
 ποφύκασι, πάντες ἰόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀπτελά-
 βους ἐπὶ τὴν θηρεύσῃσι, αὐήναντες πρὸς τὸν ἥλιον, κα-
 ταλέουσι, καὶ ἔπειτα ἐπὶ γάλα ἐπιπάσσοντες, πίνου-
 σι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχιν ἕκαστος, ἐπι-
 κωνον αὐτίων τὴν μίξιν ποιῶνται· τρόπον παραπλησίῳ 10
 τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπὶ τὰ σκίπωνα προστήσανται,
 μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμίντος Νασαμῶνες ἀνδρὲς,
 νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων δι-
 ελθεῖν τῶν διατυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ αἰς ἕκα-

dum ditionis Barcaeae. Iisdem institutis hi utuntur
 atque illi qui supra Cyrenen habitant. (172.) Au-
 schisarum horum, versus occidentem, finitimi sunt
Nasamonēs, numerosus populus; qui aestate, re-
 lictis ad mare pecoribus, ad locum cui *Augila* nomen,
 adscendunt, palmulas collecturi: nascuntur enim ibi
 frequentes palmae arbores, insigni magnitudine, et
 frugiferae omnes. Iidem locustas venantur, quas ad
 solem siccatas molunt, et deinde lacti inspersas una
 cum lacte bibunt. Uxores quidem quisque complu-
 res solet habere, sed promiscue cum quibuslibet
 coeunt: simili modo, atque Massagetae, scipione
 prius in terram defixo concumbunt. Quando primum
 uxorem ducit vir Nasamon, moris est ut prima nocte
 sponsa cum singulis deinceps convivis concubabat: et

357, 46.

15 στός οἱ μυχῷ, διδοῖ δῶρον τὸ αὖ ἔχῃ Φερόμενος ἐξ
οἴκου. Ὀρκίοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῷδε. ὁμ-
νύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἀνδράς δικαιοτάτους καὶ
ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι, τούτους, τῶν τύμβων
ἀπτόμενοι. Μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων Φοιτέον-
20 τες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμῶνται·
τὸ δ' αὖ ἴδι ἐν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χρᾶται. Πίστισι
δὲ τοισίδος χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν, καὶ αὐ-
τὸς ἐκ τῆς τοῦ ἐτέρου πίνας ἣν δὲ μὴ ἔχῃσι ὕγρον μη-
δὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάδιν σπεδοῦ λαβόντες λείχουσι.

Νασαμῶσι δὲ προσέμουροί εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἐξα- 173
πολώλασι τρόπῳ τοιῷδε. ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ
ἐλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξηύνη· ἡ δὲ χώρα σφι πάντα ἐν-
τὸς εἴουςα τῆς Σύρτιος, ἣν ἀνδρός. οἱ δὲ, βουλευσά-

quilibet, postquam coit, donum dat quod domo se-
cum adtulit. Iurisiurandi et divinationis apud eos
hi ritus sunt. Iurant per viros qui inter ipsos iustis-
simi et fortissimi dicuntur fuisse; per hos iurant,
sepulcra eorum tangentes. Divinaturi, ad sepulcra ac-
cedunt maiorum, et peractis precibus ibidem in-
dormiunt: quodcumque dein visum quisque per
somnum vidit, eo utitur. Fidem sibi mutuo dant hoc
modo: alter alteri ex sua manu praebebat bibendum,
vicissimque ex alterius bibit manu: quod si liquoris
nihil adest, pulverem humo sublatam lingunt.

(173.) Nasamonibus contermini sunt *Psylli*. Hi
tali modo interierunt. Notus ventus exsiccaverat
receptacula, quae habuerant, aquarum: est enim re-
gio intra Syrtis omnis aquarum inops. Tum illi, re-
deliberata, communi consilio adversus notum expe-

- μανοι, κενῶ λόγῳ ἐστρατεύοντες, ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω 5
 δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες·) καὶ ἐπὶ τε ἐγίνοντο ἐν
 τῇ ψάμμῳ, πνέσας ὁ νότος πνέχουσέ σφας. ἔξαπα-
 λομένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὴν χώραν οἱ Νασαμώνες.
 174 Ταύτην δὲ κατύπειθε, πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριό-
 δει· οἰκίσουσιν. Γαράμαντες· οἱ πάντα ἄνθρωπον φεύ-
 γουσι, καὶ παντὸς ὁμίλει· καὶ οὔτε ὄπλον ἐκτέταται
 175 ἀρτίον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστάται. Οὔτοι μὲν
 δὲ κατύπειθε οἰκίσουσιν Νασαμόνων· τὸ δὲ παρὰ τὴν
 θάλασσαν ἔχεται τὸ πρὸς ἐσπέρης Μάκαι· αἱ λή-
 φους κείρονται, τὸ μὲν μέσον τῶν τρεῶν ἀνιόντες αὐξ-
 σθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐν χρότ'· ἐς δὲ τὸν 5
 πόλεμον, στρουθῶν καταγαίαν δορὰς φορέουσιν προβλή-
 ματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέει ἐκ λόφου
 καλυμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκιδόει. ὁ δὲ λό-

ditionem susceperunt: (refero autem haec, quae Li-
 byes narrant:) et, postquam in arenas pervenerunt, co-
 ortus notus eos obruit. Quibus extinctis, regionem
 eorum Nasamones occuparunt. (174.) Supra hos, me-
 ridiem versus, in regione feris frequente, habitant
Garamantes; qui quemcumque hominem fugiunt,
 et cuiuscumque commercium: nec arma ulla ad belli
 usum hi habent, nec pugnare norunt. (175.) Hi
 igitur supra Nasamones habitant: iuxta mare vero,
 et ab occidente, finitimi eorundem *Macae* sunt.
 Hi in medio capillos crescere sinentes, hinc verò
 atque illinc in cute tondentes, cristas gerunt. In
 bellum proficiscentes, struthionum pelles pro scutis
 gestant. Per eorundem ditionem *Cinyps* fluvius, ex
 colle profluens cui nomen *Charitῶν*, (id est, *Gra-*

Φος οὗτος ὁ Χαρίτων δαυὺς ἰδησί ἐστι, εὐούσης τῆς ἄλ-
 10 λης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θα-
 λάσσης δὲ εἰς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοι εἰσι. Μακίων 176
 δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰσι. τῶν αἱ γυναῖκες
 περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἐκάστη φορεῖ, κατὰ τοιόν-
 δε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα πε-
 5 ρισφύριον περιδέεται· ἢ δ' ἂν πλεῖστα ἔχη, αὕτη ἀρί-
 στη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖ-
 σα. Ἀκτὴν δὲ προέχουσαν εἰς τὸν πόντον τούτων τῶν 177
 Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μού-
 νον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζῶουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρ-
 πός, ἐστὶ μέγας ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα δὲ,
 5 τοῦ Φοίνικος τῷ καρπῷ προσέικελες. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ
 καρποῦ· τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον.

tiarum collis) in mare provolvitur. Hic collis Cha-
 ritōn nemoribus frequens est, quum reliqua Libya,
 quam adhuc commemoravi, arboribus nuda sit. A
 mari ad illum stadia sunt ducenta. (176.) Macis
 his proximi sunt *Gindanes*: quorum mulieres fas-
 cias ex pellibus ad pedum malleolos gestant unaquae-
 que multas; idque hac de caussa fieri aiunt: ut cum
 quoque viro concubuit mulier, ita fasciam circum-
 ligat; et, quae plurimas gestat, ea praestantissima
 esse iudicatur, quippe a plurimis viris amata. (177.)
 Oram horum Gindanum, quae in mare prominet,
Lotophagi habitant; qui nullo alio cibo, nisi loti
 fructu, vitam sustentant. Est autem *loti fructus* mag-
 nitudine baccae lentisci, dulcedine vero similis fru-
 ctui palmae arboris. Parant vero Lotophagi etiam
 vinum ex eodem fructu.

- 178 Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν ἔχονται Μάχ-
 λυες, τῷ λωτῷ μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, αἰτὰρ ἥ-
 σόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποτα-
 μὸν μέγαν, τῷ ὄνομα Τρίτων ἐστί. ἐκδιδόει δὲ οὗτος
 εἰς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα· ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἐνι, 5
 τῇ ὄνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι
 179 Φασι λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὅδε λόγος λε-
 γόμενος· Ἰήσονα, ἐπεὶ τέ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλῷ
 ἢ Ἀργῷ, ἐσθιέμενον εἰς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην, καὶ
 δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλύνειν Πελοπόννησον,
 βουλόμενον εἰς Δελφοὺς ἀπικέσθαι· καὶ μιν, ὡς πλέω 5
 τα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄκμον βορῆν,
 καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην· πρὶν δὲ κατιδέσθαι
 γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνί-
 δος. καὶ οἱ ἀπορίοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ Φανῆ-

(178.) Lotophagos, secundum mare, excipiunt *Machlyes*, qui et ipsi quidem loto utuntur, verum-
 tamen minus quam praedicti. Pertinent hi ad flumen
 magnum, cui nomen *Triton*: infunditurque is fluvi-
 us in magnum lacum *Tritonidem*, in quo est insula cui
 nomen *Phla*. Hanc insulam, aiunt, Lacedaemonios ex
 oraculi effato colonis debuisse frequentare. (179.)
 Narratur vero etiam haec historia. *Iasonem*, post-
 quam sub Pelio navem *Argo* construxisset, quum
 alia hecatombe, tunc et tripode aeneo in navem im-
 posito, Peloponnesum esse circumvectum, Delphos
 profecturum; sed quum circa Maleam navigaret,
 vento borea abreptum et ad Libyam fuisse adpul-
 sum; priusquam autem terram conspexisset, haesisse
 in brevibus Tritonidis lacus. Ibi tunc inopi consilii,

- 10 ναὶ Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἑαυτῷ δοῦναι
τὸν τρίποδα· Φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξειν, καὶ
ἀπήμονας ἀποστελέειν. πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὐ-
τω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύει τὸν Τρί-
τανά σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἱερῷ·
15 ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσωνι ση-
μῆναντα τὸν πάντα λόγον, ὡς „ἐπεὰν τὸν τρίποδα κο-
μίσθῃται τῶν ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόν-
των, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα
λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκη.“ ταῦτα
20 ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρούσαι τὸν
τρίποδα. Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσεῖς. 180
οὗτοι δὲ, καὶ οἱ Μάχλυες, πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην
οἰκέουσι· τὸ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν

nescientique quo pacto educeret navem, adparuisse
aiunt Tritonem, iussisseque Iasonem, ut sibi daret
tripodem illum; dicentem, *se illis monstraturum
exitum, et incolumes emissurum*. Cui postquam
morem gessisset Iason, tum Tritonem illis tutum per
brevia exitum monstrasse, et tripodem in suo templo
deposuisse; ex eodem vero tripode oraculo edito rem
omnem Iasoni eiusque sociis praedixisse; nempé, *si
quis ex Argonautarum posteris tripodem illum ab-
stulisset, tunc inevitabili necessitate centum urbes
Graecas circa Tritonidem lacum esse condendas*.
Quae ubi cognovissent Libyes hanc regionem incolen-
tes, tripodem illos occultasse. (180.) Machlyum ho-
rum finitimi sunt Ausenses; qui pariter atque illi
Tritonidem lacum adcolunt, sed interfluente Tritone
ab illis dirimuntur. Et Machlyes quidem in postica ca-
Herod. T. II. P. I. A a

Μάχλεις τὰ ὀπίσω κομίσουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αἰ-
 σῆς, τὰ ἔμπροσθε. Ὅρτῃ δὲ ἱναυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρ- 5
 θέναι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι, μάχονται πρὸς ἀλλή-
 λας λίθοις τε καὶ ξύλοις, τῇ αὐθιγενεῖ θεῷ λέγου-
 σαι τὰ πάτρια ἀποτελεῖν, τὴν Ἀθηναίην καλούμεν. τὰς
 δὲ ἀποθησκούσας τῶν παρθένων ἐκ τῶν τραμάτων, ψευ-
 δοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνῆναι αὐτὰς μάχε- 10
 σθαι, τάδε ποιεῦσι· κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύου-
 σαν ἐκάστοτε κοσμήσαντες κυνὴ τε Κορινθίῃ καὶ πανο-
 πλὴν Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἄρμα ἀναβιβάσαντες, πε-
 ριάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοις δὲ τὸ πάλαι ἐκόσ-
 μουν τὰς παρθένας, πρὶν ἢ σφί' Ἑλληνας παροικισθῇ- 15
 ναι, οὐκ ἔχω εἶπαι· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοις ὅπλοις
 κοσμεῖσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπί-
 δα καὶ τὸ κράνος Φημὶ ἀπῆχθαι εἰς τοὺς Ἑλληνας.

pitis parte comam alunt; Ausenses vero in anteriore.
 Annuo *Minervae festo* virgines horum duabus a par-
 tibus stantes pugnant invicem lapidibus atque fusti-
 bus, dicentes, *indigenae deae* (quam *Minervam* nos
 vocamus) *se patrio ritu officium praestare*. Si quae
 virgines ex vulneribus moriuntur, has falso nomina-
 tas virgines dicunt. Priusquam vero illas ad pugnan-
 dum committant, hoc faciunt. Pulcerrimam virgi-
 num publice exornant galea Corinthia reliquaque
 armatura Graecanica, et currui impositam circa la-
 cum circumvehunt. Quonam vero cultu virgines or-
 naverint priusquam Graeci in eorum vicinia habita-
 runt, non habeo dicere: videntur mihi autem Aegyp-
 tiis armis eas instruxisse. Nam ab Aegypto et scutum

Τὴν δὲ Ἀθηναίην Φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ
 20 τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πα-
 τρι, δοῦναι ἑαυτὴν τῷ Διὶ· τὸν δὲ Δία ἑαυτοῦ μιν
 ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μῖξιν δὲ
 ἐπικοινων τῶν γυναικῶν ποιεῖνται, οὔτε συνοικέοντες, κτη-
 νηδὸν τε μισγόμενοι. ἐπεὶ δὲ γυναῖκα τὸ παιδίον ἀδρὸν
 25 γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τὸ αὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός,
 καὶ τῷ ἂν οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς
 νομίζεται.

Οὗτοι μὲν οἱ παραβαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων 181
 εἰρέεσθαι. Ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαλιαν ἡ Θηριώδης
 ἐστὶ Λιβύη· ὑπὲρ δὲ τῆς Θηριώδους, ὁ Φρύξ ψάμμης κα-
 τήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίῶν ἐπὶ
 5 Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὁ Φρύξ ταύτῃ μάλιστα

et galeam autumo ad Graecos pervenisse. *Minervam*
 autem perhibent esse Neptuni filiam et Tritonidis
 paludis: dedisse autem se ipsam Iovi, quum nescio
 quid haberet quod de patre conquereretur: Iovem-
 que eam pro filia adoptasse. Haec quidem ita nar-
 rant. Caeterum promiscue cum mulieribus pecu-
 dum more coeunt, non unà habitantes. Tertio quo-
 que mense conveniunt viri: quo in conventu, post-
 quam adultus est puer quem mulier peperit, cui viro
 similis reperitur puer, is eius pater esse censetur.

(181.) Quos adhuc recensui, hi sunt *Nomades Li-
 byes*, mare adcolentes. Supra hos vero, mediterranea
 versus, *fera* (feris frequens) *Libya* est. Tum
 supra hanc supercilium est arenosum, a Thebis Ae-
 gyptiis usque versus Herculeas pertinens columnas.
 In eo supercilio per decem fere dierum iter sunt in

372 HERODOTI HISTOR. IV.

διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, ἀλός ἐστι τρύφεια κατὰ χόν-
 δρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι· καὶ ἐν κορυφῇσι ἐκάστου
 τοῦ κολωνοῦ ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἀλός ὕδωρ ψυ-
 χρόν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι· ἐσχα-
 ται πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδους. Πρώτοι 10
 μὲν, ἀπὸ Θηβῶν διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, Ἀμμώνιοι,
 ἔχοντες τὸ ἱὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Διός· καὶ γὰρ τὸ
 ἐν Θήβῃσι, ὥς καὶ πρότερόν εἰρηταί μοι, κριπρόσωπον
 τοῦ Διὸς τῷ γαλμῷ ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι
 ὕδωρ κρηναῖον ἰόν· τὸ τὸν μὲν ὄρεον γίνεται χλιαρόν, 15
 ἀγορῆς δὲ πληθυσύσης ψυχρότερον· μεσαμβραὴ τέ ἐστι,
 καὶ τὸ κάστα γίνεται ψυχρόν· τηλικαῦτα δὲ ἄρδουσι
 τοὺς κήπους· ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίσταται τοῦ
 ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεται τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται
 χλιαρόν· ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θέρμον ἐς μέσας 20

collibus *frusta salis*, *ingentibus grumis*; et in cuiuslibet collis vertice e medio sale exsilit aqua frigida ac dulcis: circaque illas aquas habitant extremi homines versus *desertam Libyam*, ultra *ferinam*. Et primi quidem, a Thebis decem dierum itinere distantes, habitant *Ammonii*, qui templum Iovis habent, a Thebano templo derivatum: nam etiam Thebis, ut ante dictum est, arietina facie est Iovis simulacrum. Est autem ibi alia etiam aqua fontana: quae mane tepida est, versus meridiem autem frigidior, ipso vero medio die admodum fit frigida, quo tempore hortos illi irrigant: tum inclinante die minuitur paulatim frigus usque ad solem occidentem, ubi rursus tepida fit aqua: dein paulatim calescit, donec media nox adest; tunc vero fervens exaestuat: post mediam

νύκτας πελάζει· τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην· παρέρ-
χονται τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἡῶ.
ἐπίκλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλεῖται Ἥλιου. Μετὰ 182
δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύς τῆς ψάμμου, δι' ἀλ-
λέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε αἰλὸς ἐστὶ ὁμοῖος
τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰ-
5 κέουσι· τῷ δὲ χῶρῳ τούτῳ ὄνομα Αὐγίλα ἐστὶ. ἐς
τοῦτον τὸν χῶρον οἱ Νασαμῶνες ὁπωριεῦντες τοὺς Φοί-
νικας Φοιτέουσι. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων 183
ἀλλέων ὁδοῦ, ἕτερος αἰλὸς κολωνός, καὶ ὕδωρ, καὶ
Φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατὰ πρὸς καὶ ἐν τοῖσι ἐτί-
ροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι ὄνομα Γα-
5 ράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἱ ἐπὶ τὸν ἄλα
γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. συντομώτατον δ' ἐστὶ
ἐς τοὺς Λωτοφάγους, ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐ-
τοὺς ὁδός ἐστι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνον-

noctem rursus refrigescit usque ad auroram. Nomen
fontis est *Solis fons*. (182.) Post Ammonios in eo-
dem arenoso supercilio, post decem iterum dierum
iter, *tumulus salis* est, similis Ammonio, item aqua;
ibique rursus homines habitant: nomen loci *Augila*
est. Hic est locus, quo proficisci consueverunt Nasa-
mones, palmulas collecturi. (183.) Ab Augilis, rur-
sus post decem dierum iter, alius est *salis tumulus*,
et aqua, et *frequentes palmae arbores frugiferae*,
quemadmodum et in caeteris tumulis. Ibi habitant
homines, quibus nomen *Garamantes*, magnus ad-
modum populus: qui humum in salem ingerunt, at-
que ita sementem faciunt. Brevissima ab his via ad
Lotophagos, iter est triginta dierum. In horum

374 HERODOTI HISTOR. IV.

ται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσὶ τὰ κέρα ἔχουσι κα- 10
κυφότερα ἐς τὸ ἔμπροσθε. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέον-
τες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθε οὐκ οἴοι τέ εἰσι,
προεμβασθλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν
διαφέρει τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρ-
μα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. Οἱ Γαράμαντες δὲ 15
οὔτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τε-
θρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχι-
στοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς πέρι λόγους
ἀποφερόμενους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται
ὄφεις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἐρπετῶν. γλῶσ- 20
σαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίῃ νενομίσασι, ἀλλὰ τε-
τρίγασιν, κατὰπερ αἱ νυκτερίδες.

184 Ἀπὸ δὲ Γαράμαντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμέρας ὁδοῦ,

terra nascuntur etiam boves qui *opisthonomi* (*retro pascentes*) vocantur. Sunt autem *opisthonomi* hanc ob causam, quod cornua habent antrorsum curvata; qua de causa retro gradientes pascuntur: nam antrorsum progredientes pasci non possunt, quoniam, priusquam progredi possint, cornua in terram impinguntur. Caeterum ab aliis bobus nil differunt, nisi hoo ipso, et corii crassitie duritieque. Iidem Garamantes quadrigis venantur *Troglodytas Aethiops*. Sunt enim hi *Troglodytae Aethiopes* pedibus perniciosissimi omnium hominum, de quibus sando audivimus. Vescuntur autem *Troglodytae* serpentibus atque lacertis, et id genus reptilibus; sermone vero utuntur nulli alii simili; sed strident veluti noctuae.

(184.) Post Garamantes, interiecto iterum dierum

ἄλλος αἰλὸς τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ· καὶ ἄνθρωποι περὶ
αὐτὸν οἰκεῖουσιν, τοῖσι οὐνομὰ ἐστὶ Ἀτάραντες· οἱ
ἀνάνυμοί εἰσι μούνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴμεν. αἰέσι
5 μὲν γὰρ σφί ἐστι Ἀτάραντες οὐνομα, ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ
αὐτέων οὐνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλ-
λονται καταρέωνται, καὶ πρὸς τούτοις πάντα τὰ αἰσχροῦ
λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίαν ἐπιτρέβει, αὐτοὺς τε τοὺς
ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώραν αὐτέων. Μετὰ δὲ, δι' αἰ-
10 λῆν δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος κολωνὸς αἰλὸς, καὶ
ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκεῖουσιν. ἔχεται δὲ τοῦ
αἰλὸς τούτου οὖρος, τῷ οὐνομὰ ἐστὶ Ἀτλας· ἐστὶ δὲ
στενὴν καὶ κυκλοτερεὲς πάντη· ὑψηλὸν δὲ οὕτω δὴ τι λέ-
γεται, ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἶά τε εἶναι ἰδέσθαι·
15 οὐδέποτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπειν νέφεα, οὔτε θέρους,
οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ

decem itinere, alius est salis tumulus, et aqua: quo
loco homines habitant, qui *Atarantes* vocantur.
Hi soli omnium, quos novimus, *innominati* sunt:
nam cuncti quidem in universum *Atarantes* nomi-
nantur, unicuique autem per se nullum nomen imposi-
tum est. Iidem solem capitibus ipsorum imminentem
exsecrantur, et foedis quibusque conviciis incessunt,
eo quod et ipsos homines et ipsorum terram exurat.
Deinde, post aliorum decem dierum iter, est alius *sa-
lis tumulus*, et aqua, et circum habitantes homines:
cui tumulo proximus est mons, cui nomen *Atlas*;
angustus, et circumcirca rotundus; idem ea esse alti-
tudine perhibetur, ut vertices eius conspici non pos-
sint; numquam enim nubibus vacare, nec aestate,
nec hyeme. Hunc montem *coeli fulcrum* esse aiunt
indigenae. Ab hoc monte homines isti nomen inve-

ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὐραίου οἱ ἄνθρωποι οὗτοι
 ἐπάπνιοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἀτλαντες. λέ-
 γονται δὲ οὔτε ἐμψυχὰν οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια
 185 ὄραϊν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ
 ὀνόματα τῶν ἐν τῇ Ὀφρῇ κατοικημένων καταλέξαι·
 τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὧν ἡ Ὀφρὴ μέχρι
 Ἡρακλήϊων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων ἔστι δὲ ἄλος
 τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερῶν ὁδοῦ, καὶ ἄν- 5
 θρωποι οἰκέοντες. τὰ δὲ οἰκία τούτοις πᾶσι ἐκ τῶν
 αἰλίων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λι-
 βύης ἀνομβρά ἐστι· οὐ γὰρ ἂν ἡδυίατο μένειν οἱ τοῖχοι
 ἔοντες αἰλιοι, εἰ ὕε. ὁ δὲ ἄλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ
 πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. Ὑπὲρ δὲ τῆς Ὀφρῆς ταύ- 10
 της, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαίαν τῆς Λιβύης, ἐρη-
 μος καὶ ἀνδρος καὶ ἀθηρος καὶ ἀνομβρος καὶ ἄζυλός
 ἐστι ἡ χώρα· καὶ ἱμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν.

nere; *Atlantes* enim vocantur. Dicuntur autem hi
 nec animatum quidquam comedere, nec insomnia vi-
 dere, (185.) Ad hunc igitur usque Atlantem nomina
 edere possum populorum, supercilium illud habitan-
 tium; ulterius vero non possum. Porrigitur autem
 idem supercilium usque ad Herculeas columnas, atque
 etiam extra eas. Suntque in illo ex denorum dierum
 itineris intervallo salis fodinae, et homines ibi habi-
 tantes, quorum omnium domus ex salis grumis sunt
 exstructae; nam iste iam Libyae tractus pluviâ caret;
 nec vero durâre muri aedium possent, si plueret. Effo-
 ditur autem ibi sal et albus colore, et purpureus. Ultra
 istud vero supercilium, versus meridiem et mediter-
 ranea Libyae, deserta est terra, et aquis, feris, pluviâ,
 lignis vacua, omnique humore prorsus destituta.

Οὕτως μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύ- 186
πτου νομάδες εἰσὶ, κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται, Λί-
βυες· καὶ θηλέων τε βοῶν οὐ τι γεύομενοι, διότι περ
οὐδ' Αἰγύπτιοι, καὶ ὅς οὐ τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν θη-
5 λέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιοῦσι πατέεσθαι,
διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσιν, ἀλλὰ καὶ ἡστέας αὐτῇ καὶ
ἑρτάς ἐπιτάλουσιν· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ
ἑῶν πρὸς τῆσι βοῦσι γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἔχει.
Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομά- 187
δες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι,
οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιῶντες, οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες
ἐῶθας ποιεῖν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν
6 πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι· ποιῶσι δὲ αὐ-
τῶν συχοὶ τοιάδε· τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπὶ αὐτῶν
τετραέτετα γίνηται, οἷσπερ προβάτων καίουσιν τὰς ἐν τῇ

(186.) Itaque inde ab Aegypto usque ad Tritonidem quidem lacum sunt *Nomades Libyes*, carnum esu et lactis potu viventes. Vaccarum vero carnem hi non gustant, eandem ob causam propter quam nec Aegyptii: nec vero porcos alunt. Vaccarum carne vesci Cyrenaeorum etiam mulieres nefas ducunt propter Aegyptiam Isin, cuius in honorem etiam ieiunia agunt et festos dies celebrant: Barcaeorum vero mulieres non modo vaccas, sed ne porcos quidem gustant. Et haec quidem ita se habent. (187.) Qui vero ab occidente Tritonidis lacus habitant Libyes, hi nec eisdem utuntur institutis, nec pueris id faciunt quod *Nomades* facere consuerunt. *Nomades* enim Libyae, haud satis scio an omnes, multi certe eorum hoc faciunt: quando pueri eorum quartum annum

σι κορυφῇσι Φλέβας· μετέξέτεροι δὲ αὐτῶν, τὰς ἐν
 τοῖσι κορυφαῖσι τοῦδε εἴηκα, ὥς μὴ σφεας ἐς τὸν
 πάντα χρόνον καταρρίον Φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δη- 10
 λῆται· καὶ διὰ τοῦτο σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιηρότα-
 τος· εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθείας οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάν-
 των ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο,
 οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιηρότατοι δ' ὦν εἰσὶ· ἣν δὲ
 χαίουσιν τὰ παῖδια σπασμός ἐπιγίνεται, ἐξεύρηται σφι 15
 ἄκος· τράγου οὖρον σπείσαντες ῥύονται σφεα· λέγω δὲ
 188 τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες· Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ
 αἰδοί· ἐπεὶ τὸν ὠτὸς ἀπάρξωνται τοῦ κτήνους, ῥιπτεύου-
 σι ὑπὲρ τὸν δόμον· τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι
 τὸν αὐχένα αὐτοῦ· θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μού-
 νοισι· τούτοις μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ αἱ 5

compleverunt, tunc illis *venas* in vertice capitis lanā
 ovium succida *urunt*, nonnulli etiam *venas* tempo-
 rum; idque hac caussa faciunt, ne insequente tem-
 pore umquam ex pituita laborent e capite defluente:
 et hanc ob caussam aiunt optima se frui valetudine.
 Re vera enim Libyes prae omnibus hominibus, quos
 novimus, firmissima utuntur valetudine; an hac ipsa
 de caussa, equidem pro certo haud dixerim: sunt
 autem utique firmissima valetudine. Quod si pueros,
 dum inuruntur, convulsio eorripit, inventa est ab
 eis medicina: inspersa hirci urinā eis medentur. Re-
 fero autem quae ab ipsis Afris narrantur. (188.)
Sacrificiorum ritus apud Nomades hi sunt. Ab aure
 pecudis auspicantur, quam praecisam supra domum
 proiiciunt: hoc facto, cervicem victimae retro ver-
 tunt. Non autem immolant nisi *Soli* et *Lunae*. His

περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μά-
 λιστα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτῳ καὶ τῷ Ποσειδέωνι. Τὴν 189
 δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς
 Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποίησαντο οἱ Ἕλληνες.
 πλὴν γὰρ ἢ ὅτι σκυτίνη ἢ ἐσθῆς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ,
 δ καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι οὐκ ὄφί-
 εῖσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτό
 ἑσταλται. καὶ δὴ καὶ τὸ οὐνομα κατηγορεῖ, ὅτι ἐκ
 Λιβύης ἤκει ἡ στολή τῶν Παλλαδίων· αἰγέας γὰρ
 περιβάλλονται ὑλαὲς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτὰς αἰ
 10 Λίβυσσαι, κεχορμέναις ἐρευνθεδάνῳ· ἐκ δὲ τῶν αἰγέων
 τούτων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετανόμασαν. Δοκεῖ δ'
 ἡμοί γε καὶ ἡ ὀλολυγὴ ἐν ἱοῖσι ἐμβαῦτα πρῶτον γενέ-
 σθαι· κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται αἱ Λίβυσσαι, καὶ

Libyes cuncti sacra faciunt: sed, qui circa Tritoni-
 dem lacum sedes habent, hi *Minervae* maxime, et
 post hanc *Tritoni* et *Neptuno* sacrificant. (189.)
 Vestem vero et *aegides*, quibus instruuntur *Minervae*
 imagines, a Libyssis adoptarunt Graeci: praeterquam
 enim quod pellicea est Libyssarum vestis, et quod
 fimbriae, ex illarum *aegidibus* (thoracibus caprinis)
 pēdentes, non serpentes sunt, sed ex loris factae,
 reliqua omnia eodem modo instructa sunt. Atque
 etiam nomen declarat, ex Libya venisse cultum quo
 instruuntur Palladia. Quippe Libyssae mulieres vesti
 suae circumiiciunt nudas *aegeas* (thoraces ex pelle
 caprina) fimbriatas, rubia tinctas: ex his vero *aegeis*
 Graeci *aegidas* denominarunt. Videturque mihi etiam
ululatus in sacris hic primum exstitisse: utuntur
 hoc enim maxime mulieres Libycae, et belle utuntur.

- χρέωνται καλῶς. Καὶ τέσσαρας ἵππους συζευγνύει
 190 παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι
 δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες κατὰ πῦρ οἱ Ἕλληνες,
 πλὴν Νασαμῶνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι· φυ-
 λάσσοντες, ἐπεὶ ἀπὴν τὴν ψυχὴν, ὅπως μιν κατίσου-
 σι, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέεται. Οἰκήματα δὲ σύμπη- 5
 κτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνεργμένων περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ
 ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοις οὗτοι χρέωνται.
 191 Τὸ δὲ πρὸς ἐσπέρας τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐ-
 σέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζον-
 τες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὐνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ
 ἐπὶ δεξιὰ τῶν κεφαλῶν κομόωσι, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ
 κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα χρίονται μίλτω. Φασὶ δὲ οὗτοι 5
 εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. Ἡ δὲ χώρα αὕτη τε καὶ ἡ
 λοιπὴ τῆς Λιβύης ἢ πρὸς ἐσπέρην, πολλῶ θηριωδεστέ-

Etiam quadriugos equos iungere ab Afris didice-
 runt Graeci. (190.) Mortuos sepeliunt Nomades
 eodem modo atque Graeci, exceptis Nasamonibus.
 Hi enim *sedentes sepeliunt*: eoque curant, ut aeger,
 quum in eo est ut animam efflet, sedeat, nec supi-
 nus moriatur. *Domus* illorum ex asphodelorum cau-
 libus compactae sunt, intertextis iuncis; suntque por-
 tatiles. Haec istorum sunt instituta.

(191.) Ab occasu Tritonis fluvii Ausensibus iam
 finitimi sunt *agricolae Libyes*, et stabilibus domibus
 utentes; quorum nomen est *Maxyes*. Hi in dex-
 tra capitis parte comam alunt, sinistram tondent:
 corpus vero minio tingunt: aiuntque se hi ex Troia-
 nis viris esse oriundos. Regio haec autem, et reliqua

365, 89.

ρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρας. ἡ μὲν
 γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμου-
 10 σι, ἐστὶ ταπεινὴ τε καὶ ψαμμάδης, μέχρι τοῦ Τρί-
 τανος ποταμοῦ· ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἐσπέρης, ἡ
 τῶν ἀροτήρων, ὁρατὴ τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώ-
 δης. καὶ γὰρ οἱ ὄφεις οἱ ὑπερμεγάλεις, καὶ οἱ λέοντες
 κατὰ τοὺς εἰσι, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι,
 15 καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι εἰς τὰ κέρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυ-
 νοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες, ὡς δὴ λέγονται γε ὑπὸ Λιβύων,
 καὶ οἱ αἰγριοὶ ἄνδρες, καὶ γυναῖκες αἰγριαί, καὶ ἄλλα
 πλήθει πολλά θηρία ἀκατάψευστα. Κατὰ τοὺς Νο- 192.
 μάδας δὲ ἐστὶ τουτέων οὐδὲν, ἀλλ' ἄλλα τοιάδε· πυ-
 γαργοί, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλεις, καὶ ὄνοι, οὐκ
 εἰς τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἀποτοί· οὐ γὰρ δὴ

pars Libyae occidentem spectans, multo frequentior
 est feris sylvisque quam Nomadum regio. Nam orien-
 talis Libyae tractus, quem Nomades incolunt, humi-
 lis est et arenosus, usque ad Tritonem fluvium: qui
 vero hinc ad occidentem vergit, qui agricolarum est, is
 montanus admodum, et nemorosus, et feris bestiis fre-
 quens. Sunt enim ibi immani magnitudine serpentes,
 sunt ibidem leones, et elephantī, et ursi, et aspides,
 et asini cornuti: sunt item cynocephali, et acephali
 oculos in pectore habentes, ut quidem Libyes per-
 hibent, et feri viri, foeminaeque ferae; denique mag-
 nus numerus aliarum bestiarum, quae non sunt fa-
 bulosae. (192.) In Nomadum vero regione nihil
 horum, sed alia *bestiarum genera* haecce: pygargi,
 [de genere antiloparum.] dorcades, bubali, asini,

πίνουσι· καὶ ὄρυες, τῶν τὰ κέρα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πῆ- 5
 χεις ποιῶνται· μέγας δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βούην
 ἐστὶ καὶ βασσάρια, καὶ ὕαλαι, καὶ ὕστριχες, καὶ
 κριοὶ ἄγραι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες,
 καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπλήχεις χερσαῖοι,
 τῇσι σαύρησι ἐμμερέστατοι· καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι, 10
 καὶ ὄφεις μικροὶ, κέρας ἐν ἑκάστος ἔχοντες. ταῦτά
 τε δὴ αὐτοῖσι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν
 ἐλάφου τε καὶ ὕος ἀγρίου· ἐλάφος δὲ καὶ ὕς ἀγριος
 ἐν Λιβύῃ πάνπαν οὐκ ἐστὶ. μυῶν δὲ γένεα τρεῖς αὐ-
 τοῖσι ἐστὶ· οἱ μὲν, δίποδες καλεῖνται· οἱ δὲ, ζεγέρεις· 15
 τὸ δὲ οὐνομα τοῦτό ἐστι μὲν Λιβυκόν, δύναται δὲ κα-
 τὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουναί· οἱ δὲ, ἐχινέες. εἰσὶ δὲ
 καὶ γαλαῖ· ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησίοισι
 ὁμοιόταται. Τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἢ τῶν Νομάδων

non cornuti illi, sed alii impoti, nempe qui non bi-
 bunt: tum oryes, quorum ex cornibus conficiuntur
 Punicarum cithararum brachia; bovis fere magnitu-
 dine bestia; sunt item bassaria, [de vulpium genere,]
 hyaenae, hystrices, feri arietes, dictyes, thoës, pan-
 theres, boryes, crocodili terrestres tricubitales, la-
 certis simillimi, struthiones, serpentes pusilli singu-
 lis cornibus instructi. Et hae ibi bestiae sunt, et aliae
 quae item alibi, cervo et apro exceptis: cervus enim
 et aper in Africa omnino nullus reperitur. Sunt au-
 tem ibidem maurium tria genera; unum earum quae
bipedes vocantur: aliae *zegeries*, Libyco nomine
 quod Graeca lingua *colles* significat: tertium genus,
echinees. Sunt etiam mustelae, quae in silphio na-
 scuntur, Tartessii simillimae. Tot bestiarum genera

20 Λιβύων γῇ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες ἐπὶ μακρότα-
τον οἰοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι.

Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ 193
γυναῖκες ἡνιοχέῃσι τὰ ἄρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τού- 194
των δὲ Γύζαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν
μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῶ δ' ἔτι πλέον λέγε-
ται δημιουργοὺς ἀνδρας ποιεῖν. μιλοῦνται δ' ὧν πάν-
5 τες οὗτοι, καὶ πίθηκοΦαγέουσι· οἱ δὲ σφι ἄφθονοι ὅσοι
ἐν τοῖσι οὖρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι 195
Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τῇ οὐνομα εἶναι Κύραυνιν·
μῆκος μὲν διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, στειήν, δια-
βατὸν ἐκ τῆς ἡπείρου· ἐλαιέων τε μεστήν καὶ ἀμπέλων.
5 Λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπι-
χωρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεχηρμένοισι πίσση, ἐκ τῆς
ἰλῦος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. Ταῦτα εἰ μὲν ἔστι

habet haec Nomadum Libycorum regio, quoad nos
longissime percunctando comperire potuimus.

(193.) Maxyum Afrorum finitimi *Zaucos* sunt;
quibus mulieres plaustra aurigantur, in bellum pro-
ficiscentibus. (194.) His contigui sunt *Gyzantes*,
apud quos plurimum mellis parant apes: multo vero
maior copia paratur hominum artificio. Hi omnes
minio pinguntur; vescunturque simiis, quarum in-
credibilis copia in eorum montibus nascitur. (195.)
Prope horum regionem, aiunt *Carthaginienses*, in-
sulam esse, cui nomen Ceraunis, ducentorum stadio-
rum longitudine, latitudine arctam, in quam transiri
e continenti possit: esse autem eam oleis et vitibus
refertam. Esse in eadem lacum, e quo virgines indi-
genae pennis volucrum pice illius ramenta auri ex

ἀληθείας, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν
 πᾶν ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πί-
 σσαν ἀναΦερόμεναι αὐτοὺς ἐγὼ ὤριον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῖ- 10
 νες αἱ λίμναι αὐτοῖσι, ἡ δὲ ὦν μεγίστη αὐτέων ἐβδο-
 μήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ διόργυιός ἐστι· ἐς ταύ-
 τῃ κοντὸν κατιῶσι, ἐπ' ἅκρῳ μυρσίνῃ προσδήσαντες,
 καὶ ἔπειτα ἀναΦέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὁδμὴν μὲν
 ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα τῆς Πιερικῆς πίσεως 15
 ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λαῖκον ὀρωρυγμένον αἰγχοῦ τῆς
 λίμνης· ἐπειὰν δὲ ἀθροίσωσι συχρὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμ-
 φορέας ἐκ τοῦ λαῖκου καταχέουσι. ὅτι δ' ἂν ἐσπέσῃ
 ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσ-
 σῃ· ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσαρα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. 20
 οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κειμέ-
 196 νης οἰκότα ἐστὶ ἀληθινή. Λέγουσι δὲ καὶ τὰδε Καρ-

liano referant. Hoc quidem an vere ita sit nescio:
 scribo autem quae narrantur. Fuerit autem omnino
 verum; quandoquidem etiam Zacynthi e lacu et ex
 aqua colligi picem ipse vidi. Sunt ibi lacus quidem
 plures, quorum maximus est septuaginta pedum qua-
 quaversum, duodecim pedum altitudine: in hunc
 demittunt contum, cuius in extremo myrtus alligata
 est; hac myrto educunt picem, quae odorem habet
 asphalti, caeterum Pieriae praestat pici. Hanc in-
 fundunt in agrobem prope lacum effossam: et post-
 quam probabilem picis copiam collegerunt, ex fovea
 illam in amphoras infundunt. Quidquid in lacum
 incidit, id terram subit, et in mari rursus com-
 paret; abest autem mare a lacu quatuor stadia. Ita
 igitur etiam, quae de insula illa narrantur ad Afri-

χηρόνιοι· εἶναι τῆς Λιβύης χώρὸν τε καὶ ἀνθρώπους
 ἔξω Ἡρακλείων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἑπεὶ
 ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπι-
 5 ξῆς παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύ-
 φειν καπνὸν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν,
 ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἑπεῖτα ἀντὶ τῶν φορτίων
 χρυσὸν τίβειναι, καὶ ἐξαναχωρεῖν πρόσω ἀπὸ τῶν φορ-
 τίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας, σκέπτεσθαι· καὶ
 10 ἢ μὲν φαίνεται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀπε-
 λόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἢ δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβάντες
 ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλ-
 λον πρὸς ὧν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς οὗ ἂν πείθωσιν ἀδικεῖν
 δὲ οὐδ' ἑτέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἀπτεσθαι
 15 πρὶν ἂν σφι ἀπισωθῇ τῇ αἰξί τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκεί-

cam sita, non dissimilia vero sunt. (196.) Narrant
 iidem *Carthaginienses* haecce: esse locum Libyae
 extra Herculeas columnas, hominesque ibi habitan-
 tes, quos quando ipsi mercandi causa adeant, ex-
 positas e navi merces in ipso maris litore a se ordi-
 ne disponi: tunc se, consensu rursus navibus, ex-
 citare fumum. Indigenas, conspecto fumo, accedere
 ad mare, et deposito pro mercibus auro rursus pro-
 cul a litore discedere. Tum *Carthaginienses*, navibus
 egressos, rem inspicere: et, quod si aequivalentem
 mercibus auri copiam repererint, ablato auro abire;
 sin minus, redire itidem in naves, ibique residere:
 Tum denuo accedentes illos, aliud aurum ad prius
 adiicere, donec ipsis ut satis habeant persuaserint.
 Nec vero alteros alteris facere iniuriam: nam nec
 sese aurum tangere priusquam sibi pretium aequiva-

σοις τῶν Φερτίων ἀπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λαβῶσι.

- 197 Οὗτοι μὲν εἰσι τοὺς ἡμῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσας· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρότιζον οὐδέν. Τόσον δὲ ἐτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνη νέμεται αὐτήν, καὶ αὐτὴ πλεονούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν 5 δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὐ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέῃ, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότῳ τῆς Λιβύης οἰκούντες· Φοίνικες δὲ 198 καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναι τις ἢ Λιβύῃ σπουδαίῃ, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλην Κίνυπος μούνης· τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὐνομα ἢ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίῃ τῇ

lens mercibus fuerit visum; nec illos mercibus prius imponere manus quam ipsi accepissent aurum.

(197.) Hi sunt *Africae* populi, quos potui commemorare: et horum quidem plerique Medorum regem neque nunc curant, neque tunc ullam eius habuerunt rationem. Hoc vero solum adhuc de hac terra dicendum habeo, *quatuor nationes* illam incolere, nec plures, quoad nos novimus: quarum duae indigenae sunt; duae vero non sunt. *Libyes* et *Aethiopes*, indigenae; illi ad septentrionem, hi ad meridiem habitantes. *Phoenices* vero et *Graeci*, advenae sunt. (198.) Videtur mihi autem bonitate soli neutiquam praestare Libya, ut cum Asia aut cum Europa possit conferri; excepta sola *Cinype*; nam idem regioni nomen est atque fluvio. Haec vero regio fructuum cerealium proventu par est optimae

5 αἰρίστη γεῶν Δῆμητρος καρπὸν ἐκφέρει· οὐδὲ αἶκα οὐδὲν
 τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γὰρ ἐστὶ, καὶ ἔπυ-
 δρος πίδαξι· καὶ οὔτε αὐχμοῦ Φροντίζουσα οὐδέν, οὔτε
 ὄμβρον πλέω πιῶσα, δεδήληται· ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα
 τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταῦτα μέτρα
 10 τῇ Βαβυλωνίῃ γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐε-
 σπερίῃσι νέμονται· ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἑπταὶν αὐτῇ
 ἐωυτῆς αἶματα ἐνέικη, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπτι, ἐπὶ
 τριηκόσια. Ἐχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρα, εὐῶσα ὕψη 199
 λοτάτῃ ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται,
 τρεῖς ὥρας ἐν ἐωυτῇ, ἀξίας θάματος. πρῶτα μὲν γὰρ
 τὰ παραβαλάσσια τῶν καρπῶν ὄργα ἀμᾶσθαί τε καὶ
 5 τρυγᾶσθαι· τούτων δὲ δὴ συγκομισμένων, τῶν ὑπερ-
 θαλασσιδίων χώρων τὰ μέσα ὄργα συγκομίζεσθαι, τὰ
 βουνούς καλέουσι· συγκομίζονται τε οὗτος ὁ μέσος καρ-

terrarium omnium; et reliquae Libyae prorsus dissi-
 milis. Habet enim nigrum solum; frequentibus riga-
 tur fontibus: et nec siccitatem timet, nec a nimis im-
 bribus inundata laeditur; pluit enim in hac Libyae
 parte. Proventuum frumenti eadem ratio est, atque
 in Babylonica terra. Est vero etiam bona terra quam
Euesperitae colunt; nam, quando ubertate praestat
 messis, fert terra horum centuplum; sed *Cinyps*
 trecentuplum. (199.) *Cyrenaica* regio, quae altis-
 sima est huius tractus Libyae, quem Nomades tenent,
 tres in se tempestates continet, miratu dignas. Pri-
 mum maritimus tractus fructibus turget, et ad mes-
 sem vindemiamque maturus est. His collectis fructi-
 bus, medius tractus, supra maritimum porrectus,
 quem *colles* vocant, maturescit. Denique comporta-

πὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπιεστάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεται τε καὶ ὀργᾷ. ὥστε ἐκπέπεται τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὐ- 10
τω ἐπ' ἑκτῶ μῆνας Κυρηναίους ὁπώρη ἐπέχει. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

200 Οἱ ΔΕ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεὶ τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλάντες ὑπὸ τοῦ Ἀρυάνδου ἀπίκαστο εἰς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκειον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκ-
διδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ Φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω· τῶν δὲ πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον, οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λό- 5
γους. ἐνθαῦτα δὲ ἐπολιόρκειον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας ἑνῆα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα εἰς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολαῖς καρτερὰς ποιούμενοι. τὰ μὲν
νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεύρε ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι, ὡς ἐπιφρασθεὶς· περιφέρειν αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τεύχους, 10

tis ex hoc medio tractu fructibus, turgescunt etiam et ad maturitatem pervenerunt illi, qui in altissimo terrae tractu nascuntur. Ita quando epotus comestus-
que est primus fructus, tunc opportune adest extre-
mus: adeoque per octo menses collectio fructuum Cyrenacos occupat. Sed haec quidem hactenus.

(200.) PERSAE ab Aryande ex Aegypto auxilio missi *Pheretimae*, postquam *Barcam* venire, obsi-
dione cinxerunt urbem, postulantes ut traderentur caedis *Arcesilai* auctores. Sed conditionem non ac-
cepere oppidani, quippe quorum universa multitudo particeps erat culpae. Itaque oppugnarunt *Barcam* Persae novem continuos menses, et cuniculos agen-
tes quibus in urbem intrarent, et validas in murum impressiones facientes. Sed cuniculos indagavit repe-

369, 13.

προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὲ ἄλ-
 λα ἔσπε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυ-
 σσόμενα ἤχισε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορυσσόντες
 δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσίων τοὺς γε-
 15 ρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὲ οὕτω ἐξευρίθῃ· τὰς δὲ προσ-
 βολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολ- 201
 λῶν τριβομένων, καὶ πίπτοντων ἀμφοτέρων πολλῶν,
 καὶ οὐκ ἦσσαν τῶν Περσίων, Ἀμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ
 περσῶ, μηχανᾷται τοιαύδε. μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς
 5 κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἰρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἰρετοὶ,
 ποιεῖ τοιαύδε. νυκτὸς τὰ φθηνὴν ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε
 ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν
 ξύλων χοῦν γῆς ἐπέφωρσε, ποιεῶν τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσό-
 πεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρ-

ritque faber aerarius aeneo scuto. Re enim secum
 perpensa, circumtulit scutum intra murum, et pavi-
 mento urbis admovit. Iam alia loca, ubi illud admo-
 vebat, surda erant; qua parte vero erant cuniculi, ibi
 sonum edebat aes scuffi. Itaque ibidem ex adverso
 cuniculum agentes *Barcae*i interficiebant *Persas* ter-
 ram fodientes. Ita indagati cuniculi sunt. Impressio-
 nes vero in murum factas valide repellebant oppida-
 ni. (201.) His rebus quum multum tereretur tem-
 poris, multique ex utrisque caderent, nec pauciores
 ex *Persarum* numero quam ex oppidanorum, dux
 pedestrium copiarum *Amasis* hoc consilium capit.
 Intelligens vi capi *Barcaeos* non posse, dolo vero
 posse, haec facere instituit. Noctu latam fodit fossam,
 cui ligna parum valida instravit, superque ligna hu-
 mum ingessit, ita ut superficies reliquae terrae esset

καίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἑαδὲ 10
ὁμολογίῃ χρῆσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίῃ ἐποιεῦντο τοιή-
δε τινα, ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὅρκια· „ἐς
τ’ αὖ ἢ γῇ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὅρκιον κατὰ χῶ-
ρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν Φάναι ἀξίην βασιλεῖ,
καὶ Πέρσας μὴδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίων.“ 15
Μετὰ δὲ τὸ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοις,
αὐτοὶ τε ἐξῆϊσαν ἐκ τοῦ ἀσπίος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων
παρίεναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πᾶ-
σας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὴν κρυ-
πτὴν γέφυραν, ἔθιον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος. κατέρρηξαν δὲ 20
τοῦδε ἕνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν,
ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοις χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὅρκιον,
ῥσον αὖ ἢ γῇ μένῃ κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ,
οὐκέτι ἔμενε τὸ ὅρκιον κατὰ χῶρην.

aequalis. Ut illuxit, Barcaeos ad colloquium invita-
vit; cui lubentes illi morem gesserunt: et ad extre-
mum placuit compositionem invicem inire. Composi-
tionem autem fecerunt, super occulta fossa sacrifi-
cantes, in has conditiones: *quousque haec terra ita*
maneret, firmum manere iusiurandum: et Barcaeos
promittere mulctam se regi soluturos; Persas ve-
ro, nihil porro se contra Barcaeos novaturos. Peracto foedere, Barcaei his fidem adhibentes, et
ipsi egrediebantur urbe, et hostium quisquis vellet
intra muros ingredi patiebantur, omnibus apertis
portis. At Persae, disrupto occulto ponte, in urbem
irruerant. Pontem autem, quem fecerant, hae caussa
ruperunt, ut starent iuramento, quo pacti erant cum
Barcaeis, *tamdiu ratum fore foedus, quamdiu terra*
haec in eo statu, quo tunc esset, maneret. Rupto
autem ponte, non amplius ratum manebat foedus.

Τοὺς μὲν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, 202
 ἐπεὶ τέ οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε
 κύκλῳ τοῦ τείχεος· τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς
 ἀποταμοῦσα, περιέστιξε καὶ τούτοισι τὸ τείχος. τοὺς δὲ
 5 λοιποὺς τῶν Βαρκαίων λήϊν ἐκέλευσε θέσθαι τοὺς Πέρ-
 σας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ
 Φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοις δὲ τὴν πόλιν ἐπέτραψε ἡ
 Φερετίμη. Τοὺς ὧν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρ- 203
 σαι ἀνδραποδισάμενοι ἀπῆσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεὶ τε ἐπὶ
 τῇ Κυρηναίων πόλει ἐπέστησαν, οἱ Κυρηνάιοι λόγιόν τι
 ἀποσιεύμενοι διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης
 5 δὲ τῆς στρατῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
 στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἀμασις δὲ ὁ τοῦ
 πεζοῦ, οὐκ ἔα· „ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην
 Ἑλληνίδα πόλιν.“ εἰς δὲ διεξελθοῦσι, καὶ ἰζομένοισι ἐπὶ

(202.) Iam igitur *Pheretima* eos, qui caedis faciendae maxime fuerant auctores, deditos sibi a Persis, circa murum crucibus suffixit, et uxorum eorundem praeseclas mammas pariter circa murum suspendit. Reliquos vero *Barcaeos* Persis praedae loco permisit, exceptis *Battiadis* et eis qui caedis non fuissent participes: his vero urbem *Pheretima* tradidit. (203.) Reliquos igitur *Barcaeos* captivos abducentes *Persae* redierunt: qui quum ad *Cyrenaeorum* urbem accesserunt, *Cyrenaei*, oraculi cuiusdam religione se soluturi, per ipsam urbem illos passi sunt transire. Per quam dum transivit exercitus, *Bares*, navalibus copiis praefectus, capi urbem iussit: at *Amasis*, pedestris dux exercitus, ne id fieret prohibuit; contra solam *Barcam*, dicens, nec contra

Διὸς Λυκαίου ὄχθον, μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τῇ
 Κυρήνην, καὶ ἐπιρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι εἰς αὐτήν· 10
 αἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώριον. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, οὐδενὸς
 μαχομένου, φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες τε ὅσον ἐξή-
 κοντα στάδια, ἔζοντο. ἰδρυέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύ-
 τη ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδῳ ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς.
 αἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπέδία σφι δοῦναι, 15
 ἔτυχον· λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν
 Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τὸ ἐνθεῦτεν αὐτοὺς Λί-
 βυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς τοὺς ὑπο-
 λειπομένους αὐτέων καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευσαν, εἰς ᾧ
 204 εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς 20
 τῆς Λιβύης ἐκαστάτῳ εἰς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ
 ἡδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τοὺτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύ-

aliam Graecam urbem se esse missum. Deinde vero,
 postquam transiissent et in colle resedissent Iovis Ly-
 cei, poenituit eos Cyrenen non tenuisse, iterumque in-
 gredi urbem tentarunt; sed portas clausere Cyrenaci.
 Tum Persas, nemine licet repugnante, metus inces-
 sit: et cursu se inde ad sexaginta fere stadia rece-
 perunt, ibique resederunt. Ubi dum stativa habuit
 exercitus, advenit ab Aryande nuncius, qui illos re-
 vocaret. Et Persae, commeatum sibi praebere precati
 a Cyrenaeis, accepto ab eisdem commeatu in Aegyp-
 tum abierunt. At inde excipientes illos Libyae, ut
 quisque tardabat morabaturque, ita eum interficie-
 bant, quo vestitu eius reliquoque adparatu potiren-
 tur: donec reliqui in Aegyptum pervenerunt. (204.)
 Hic Persarum exercitus longissime in Africa usque
 ad Euesperidas pervenerat. Quos vero ex Barcaeis

πλουτῶντας ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα· βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίας χώρας κώμην ἐγκατοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ ὄνομα ἔθεντο Βάρκην, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκουμένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίᾳ. Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὐ τὴν ζοὴν κατέπλεξε. ὡς γὰρ 205 δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης, τισαμένη τοὺς Βαρκαίους, ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς· ζῶσα γὰρ εὐλέων ἐξέζησε. ὡς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυραὶ τιμωρίαι πρὸς Θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὲ Φερετίμης τῆς Βάττιος τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρία ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Δ΄.

captivos abduxerant, hos ex Aegypto procul a patria amandatos ad regem miserunt: rexque Darius vicum illis Bactrianae regionis habitandum concessit. Et illi vico huic nomen imposuere *Barcam*, quae Barca ad meam usque aetatem in Bactriana habitata erat. (205.) Nec vero *Pheretima* bono vitae fine usa est. Etenim simul atque, capta de Barcaeis ultione, ex Libya in Aegyptum redierat, misere obiit: vivens quippe vermibus scatuit e cute enatis. Ita nempe hominibus vindictae nimis atroces invidiosae sunt apud deos. Talis igitur et tanta vindicta fuit, quam de Barcaeis cepit Pheretima, Batti filia.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΊΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

1 ΟΙ ΔΕ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέν-
τες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἤρχε, πρώτους
μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους
εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιεφθίντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παίωνων τρηχέως. Οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος 5
Παῖνες, χρήσαντος τοῦ Θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περιν-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER QUINTUS.

TERPSICHORE.

(1.) **P**ERSAE, quos in Europa Darius reliquerat,
quibus praeerat *Megabazus*, primos ex Hellespon-
tiis *Perinthios*, parere nolentes regis imperio, sube-
gerunt. Iidem Perinthii superiori tempore a Paeoni-
bus quoque male fuerant mulctati. *Paeones*, Strymo-
nem adcolentes, oraculi responso moniti erant ut

10 **Δίους, καὶ ἃ μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσονται σφίσι**
οἱ Περινθιοί, ὀνομαστί βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρεῖν·
ἃ δὲ μὴ ἐπιβώσωσιν, μὴ ἐπιχειρεῖν· ἐποίουν οἱ Παίο-
νες ταῦτα. ἀντικατιζόμενων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προα-
στήϊ, ἐμβαῦτα μυσσομαχίῃ τριφασίῃ ἐκ προκλήσιος
σφί· ἔγχετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἄνδρῖ, καὶ ἵππον ἵππῳ συνέ-
βάλλον, καὶ αἶνα κυνί· νικῶντων δὲ τὰ δύο τῶν Περιν-
θίων, ὡς ἐπαιώνιον κεχαρηκότες, συνεβάλοντο οἱ Παίο-
 15 **νες τὸ χρηστήριον αὐτὰ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπὼν κού παρὰ**
σφίσι αὐτοῖσι· „Νῦν ἂν εἴῃ ὁ χρησμὸς ἐπιτελεσόμενος
„ἡμῶν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον.“ οὕτω τοῖσι Περινθίοισι
παιωνίσασι ἐπιχειροῦσι οἱ Παῖονες, καὶ πολλόν τε ἐκρά-
τησαν, καὶ ἔλιπον σφίων ὀλέγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ 2
Παιόνων πρότερον γεγόμενα, ὥδε ἐγένετο· τότε δὲ αὖ-

arma adversus Perinthios moverent, et, si quidem
Perinthii oppositis castris ipsos invocassent, nomina-
 tim compellantes, tum hos invaderent; sin non incla-
 massent, non invaderent. Idque fecerunt Pacones.
 Quibus quum castra *Perinthii* opposuissent in sub-
 urbio, ex provocatione triplex instituebatur certa-
 men singulare; etenim virum cum viro, et equum
 cum equo committebant, et canem cum cane: et
 duobus certaminibus vicerunt *Perinthii*. Qui quum
 prae gaudio paeonem canerent, tum coniectantes
 Pacones hoc esse quod significasset oraculum, dixe-
 runt inter se: *nunc impletum nobis oraculum fue-*
rit, nunc nostrum opus est. Et cantantes *Perin-*
thios adgressi Pacones, ingentem reportarunt victo-
 riam, paucosque ex illis reliquos fecerunt. (2.)
 Haec olim a Paeonibus in hunc modum gesta erant.

δρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίας γινομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πληθεῖ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλεῖ· ταῦτα γὰρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφειν.

- 3 ΘΡΗΙΚΩΝ δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰνδοῦς, πάντων ἀνθρώπων. εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο, ἢ Φρονέοι κατὰ ταῦτό, ἀμαχόν τ' αὖ εἴη, καὶ πολλῶν κράτιστον πάντων ἔθνων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι, καὶ ἀμήχανον, μὴ κοτε ἐγγένηται· εἰσὶ δὲ κατὰ τοῦτο ἀσθενεῖς. Οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι παρὰ πλεονεξίᾳ πάντες χράωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετίων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατ' ὑπερθε Κρηστανναίων 5

At tunc fortiter pro libertate pugnantes *Perinthii*, multitudine victi sunt a Persis et Megabazo, Subacta *Perintho*, per *Thraciam* exercitum circumducens *Megabazus*, cuncta oppida, cunctosque populos inibi habitantes, sub regis imperium redegit: hoc enim illi mandatum erat, *subigere Thraciam*.

(3.) *THRACUM* natio, post *Indos* utique, maxima est nationum omnium: qui si sub unius essent imperio, aut concordēs inter se essent, invicti forent, et longe omnium, ut mihi quidem videtur, potentissimi. At hoc ipsum difficile est illis, atque impossibile, ut fiat umquam: eam ob causam infirmi sunt. Habent autem, pro regionum diversitate, multa ac varia nomina: sed eisdem moribus institutisque utuntur omnes, exceptis *Getis*, et *Trausis*, et qui ultra

οἰκεόντων. Ταυτίων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανάτιζον- 4
τες ποιεῦσι, εἰρηταί μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα
πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοιςι Θρηξὶ ἐπιτελεύουσι,
κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι
5 τοιάδε. τὸν μὲν γινόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες
ὀλοφύρονται, ὅσα μιν θεῶν, ἐπεὶ τε ἐγένετο, ἀναπλῆ-
σαι κακὰ, ἀνηγόμενοι τὰ ἀνθρωπῆια πάντα πάθει·
τὸν δ' ἀπογινόμενον, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύ-
πτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεῖς, ἔστι
ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατ' ὑπερθε Κρηστω- 5
ναίῳν, ποιεῦσι τοιάδε. ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολ-
λὰς· ἐπειὰν ᾧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται με-
γάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ
6 τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.
ἢ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀν-

Crestonaeos habitant. (4.) Et Getarum quidem in-
stituta, qui immortales se esse praedicant, supra ex-
posui. Trausi vero, aliis quidem in rebus, reliquis
Thracibus nil differunt; sed recens natis ac denatis
hoc faciunt. Natum circumsident cognati, et miseran-
tur, *quot quantaque mala oporteat eum, ex quo*
natus sit, perpeti, omnia quae homines manent
mala commemorantes. Denatum vero iocantes laetan-
tesque terrâ condunt, commemorantes *quot quan-*
tisque malis sit liberatus, quamque omni parte
beatus. (5.) Apud eos qui supra Crestonaeos ha-
bitant, hic mos obtinet. Uxores quilibet vir plures
habet: iam, quando vir moritur, magna fit inter uxo-
res disceptatio et acris amicorum contentio super hao
quaestione, quadenam ex uxoribus carissima fuerit

δραὼν καὶ γυναικῶν, σφάζεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ
οἰκησιότατου ἑαυτῆς· σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ
ἀνδρὶ. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὅνει-
6 δος γὰρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλ- 10
λων Θρηίκων ἐστὶ ὁδε ὁ νόμος. πωλεῦσι τὰ τέκνα
ἐπ' ἐξαγωγῇ. τὰς δὲ παρθένους οὐ Φυλάσσουσι, ἀλλ'
εἴωσι οἷσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ
γυναῖκας ἰσχυρῶς Φυλάσσουσι· καὶ ἀνέονται τὰς γυ- 5
ναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ
μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκερται· τὸ δ' ἀστικτὸν, ἀγεν-
νὲς. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμό-
τατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον.
7 οὗτοι μὲν σφίων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσὶ. Θεοὺς 10

marito. Dein, quae talis iudicata est, et cui hic ho-
nos habetur, illa, a viris atque mulieribus collauda-
ta, iugulatur super tumulum ab his qui eam proxime
cognitione attingunt, et iugulata usâ cum marito
sepelitur: reliquae vero magnae sibi calamitati id du-
cunt, namque maximum hoc eis probrum censetur.
(6.) Reliqui *Thraces* hisce utuntur *institutis*.
Vendunt liberos suos, in alias terras abducendos. Vir-
gines non custodiunt, sed congregi cum quibusque
voluerint viris patiuntur: uxores vero severe custo-
diunt; emunt autem uxores a parentibus ingenti
pretio. Punctam notis habere cutem, nobile iudica-
tur: impressa non habere stigmata, ignobile. Otio-
sum esse, honestissimum habetur: terram colere,
quam maxime inhonestum. Ex bello et praeda vi-
vère, laudatissimum. Hi sunt praecipui illorum mo-
rès. (7.) Deos autem solos colunt hosce: Martem;

375, 70.

δὲ σέβονται μούρους τούσδε Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρέξ τῶν ἄλλων πολυτέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν· καὶ ὁμ-
5 νύουσι μῶνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρ-
μῆος ἐκ τούτου. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων εἰσὶ 8
αἰδοί. τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασιν τὸν νεκρὸν· καὶ παν-
τοῖα σφάζαντες ἱερῆα, εὐχχέονται, προκλαύσαντες πρῶ-
τον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ
10 κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τίθεισι παντοῖον,
ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἀεθλα τίθεται κατὰ λόγον μονο-
μαχίης. ταφαὶ μὲν δὲ Θρηάκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορείῳ τῆς χώρας ἐτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9
φράσαι τὸ ἀτρεκές, οἷτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκίσαντες
αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέριγν ἤδη τοῦ Ἰστρου ἐρήμος χώρα
φαίνεται εὐῶσα καὶ ἀπειρος. μούρους δὲ δύναμαι πυ-

et Bacchum, et Dianam. Reges vero eorum, praeter
privatos oives, Mercurium maxime colunt deorum,
et per hunc iurant; dieuntque a Mercurio se esse
prognatos. (8.) Sepulturae apud divites haec ratio
est. Per triduum exponunt mortuum, prius illum
deplorantes, sed mox victimarum omne genus ma-
ctantes, lautaque celebrantes convivia. Deinde sepe-
liant combustum, aut etiam non combustum terrā
condunt. Postquam tumultum adgesserunt, certami-
num varia proponunt genera, in quibus maxima pre-
tia proposita sunt his qui singulari certamine vin-
cunt. Haec est sepulturae apud Thracas ratio.

(9.) A septemtrione huius regionis quinam habi-
tent homines, pro certo dicere nemo potest. Illud
quidem adparet, esse trans Istrum desertam terram

θίσθαι οἰκίστας πύρην τοῦ Ἰστρου ἀνθρώπους, τοῖσι 5
 οὖνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρωμένους Μηδ-
 κῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶ-
 μα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς
 δὲ, καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἀνδρας φέρειν· ζευγν-
 μένους δὲ ὑπ' ἄρματα, εἶναι ὀξυτάτους· ἄρματαλατίων 10
 δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων
 τοὺς οὖρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ
 Μήδων σφῆας αἰποίκους λέγουσι. ὅπως δὲ οὗτοι Μήδων
 ἄπικαι γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι·
 γίνοτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ' 15
 αἶν καλέουσι Λίγυες οἱ ἀπὸς ὑπὲρ Μασσαλίας οἰκί-
 10 τες, τοὺς κατήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ

IX. 15 seqq. σιγύννας δ' ἂν etc. Haec et seqq. usque ad fin.
 cap. adulterina censent viri docti.

et infinitam. Solos tantum resciscere potui traps
 Istrum habitantes homines, quibus nomen perhibe-
 tur esse *Sigynnæ*, Medica veste utentes: quorum
 equos aiunt esse toto corpore hirsutos, pilis ad quin-
 que digitos longis; exiguos illos, et simos, et parum
 validos ad viros vehendos; plaustreis autem iunctos,
 esse velocissimos; eam ob causam plaustreis vehi in-
 digenas. Pertinere autem horum fines fere usque ad
Enetos, qui ad Adriam habitant. A *Medis* autem sese
 ortos dicunt. Quonam vero pacto Medorum hi fue-
 rint coloni, exputare equidem non queo: sed longo
 temporis tractu fieri utique multa possunt. Caeterum
Sigynnæ apud Ligures super Massiliam habitantes,
institores vocantur; apud Cyprios vero, *hastæ*.
 (10.) Narrant quidem Thraces, *apæ* occupare terras

375, 100.

Θρήικες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσai τὰ πέραν τοῦ Ἰστρου εἰσὶ καὶ ὑπὸ τούτων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ πρῶτον. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκεία· τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα. ἀλλὰ μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον αἰοίκετα δοκέει εἶναι διὰ τὰ ψύχρα. Ταῦτα μὲν νυν τῆς χάρις ταύτης πέρι λέγεται. τὰ παραβαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγαβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίηε.

ΔΑΡΕΙΟΣ δὲ, ὡς διαβαὼς τάχιστα τὸν Ἑλλή-
ποντον ἀπῆκετο εἰς Σάρδεις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου
τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίας, καὶ τῆς παραινήσιος τοῦ
Μιτυληναίου Κῶεω. μεταπεμφάμενος δὲ σφέας εἰς Σάρ-
δεις, εὐόδου αὐτοῖσι αἴρεσιν. ὁ μὲν δὲ Ἰστιαῖος, ἅτε τυ-
ραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέ-
χρηζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος

trans Istrum, eaque caussâ non posse homines ulterius progredi. Quae mihi parum probabiliter ab his dici videntur; quoniam constat frigoris inpatientes esse istas bestiolas: sed propter frigus inhabitatae mihi videntur esse regiones sub septemtrionibus sitae. Haec sunt igitur quae de hac regione memorantur. Caeterum maritimum illius tractum, ut supra dixi, *Megabazus* sub Persarum redegit potestatem.

(11.) DARIUS simulatque trajecto Hellesponto Sardes pervenit, recordatus est beneficii ab Histiaeo Milesio in se collati, et consilii a Mitylenaeo Coë dati. Itaque his Sardes arcessitis optionem dedit. Et *Histiaeus* quidem, utpote Mileti tyrannus, nullam sibi insuper tyrannidem postulavit: petiit vero Myrcinum Edonidem, cupiens in ea urbem condere. Hanc

Herod. T. II. P. I.

C c

ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἰρείεται. ὁ δὲ Κῶης, οἷά τε οὐ τύραννος, δημότης τε εἶναι, αἰτεῖ Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. τελευθύντων δὲ ἀμφοτέρωσι, 10
 οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἴλοντο ἐπράποντο. Δαρεῖον δὲ συνήνεκα, πρῆγμα τοῖόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγαβάζῳ, Παιόνας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίην. Ἦν Πίγρης καὶ Μαντύης, ἄνδρες Παιόνες· οἱ, ἐπεὶ τε Δαρεῖος διέβη 5
 εἰς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται εἰς Σάρδεις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν, μεγάλην τε καὶ εὐεϊδέα. Φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον εἰς τὸ προάσκειν τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιοῦδε. Σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὥς εἶχον ἄριστα, 10
 ἐπ' ὕδαρ ἐπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν, καὶ κλάθον.

igitur hic optavit. *Cōs* vero, ut qui non tyrannus, sed privatus esset, petiit Mitylenae tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo se contulit. (12.) Posthaec oblata *Dario* est res quaedam, qua conspecta incessit eum cupido mandandi Megabazo, ut *Paeonas* subigeret, et ex *Europa* in *Asiam* abstractos mitteret. Res ea huiusmodi fuit. Erant *Pigres* et *Mantyas*, viri *Paeones*: qui, postquam *Darius* in *Asiam* traiecerat, cupientes ipsi tyrannidem occupare *Paeoniae*, *Sardes* venere, secum ducentes sororem, magnam staturâ, et formâ praestantem. Hi observato tempore quum *Darius* in *Lydorum* suburbio in publico sederet, hocce instituerunt. Sororem, quam poterant optime instructam, aquandum miserunt, vas in capite gestantem; ex brachio post se du-

376, 29.

σαν λῖνον. ὥς δὲ παρεξήιε ἡ γυνή, ἐπιμαλὲς τῷ Δα-
 ρείῳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν, οὔτε Λύδια, τὰ
 15 ποιούμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης
 οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δὲ ὥς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων
 τινὰς πέμπει, καλυύων φυλάξαι ὅ τι χρήσεται τῷ ἵπ-
 πῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὅπισθε εἶποντο. ἡ δὲ ἐπεὶ τε ἀπί-
 κητο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἤρσε τὸν ἵππον· ἄρσασα δὲ,
 20 καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν
 ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς,
 καὶ ἐπέλευσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέ-
 φουσα τὸν ἄτρακτον. Θωμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τὰ τε 13
 ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκέπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν
 αὐτὴν ἐκέλευε ἑαυτῷ ἐς οἶκον. ὥς δὲ ἄχθη, παῖσαν
 καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς, οὐκ ἔχοντες ἄλλο τι ἔχοντες
 5 τούτων. εἰρωτέρωντος δὲ τοῦ Δαρείου ὁποδαπὴ εἴη, ἔφα-

centem equum, simulque linum nentem. Ut praeteri-
 bat mulier, advertit regis animum: etenim nec ex Per-
 sarum more nec ex Lydorum hoc erat, quod illa fa-
 ciebat, nec ullius Asiatici populi moribus conveniens.
 Igiture quum ea res animum regis advertisset, misit
 satellitum nonnullos, iussos observare quid equo
 faceret haec mulier. Itaque hi pone sequebantur:
 illa vero, ubi ad fluvium pervenit, aquavit equum,
 deinde vase aqua repleto eadem viâ praeteriit, aquam
 super capite gestans, equum ex brachio post se tra-
 hens, et manu fusum torquens. (13.) Miratus Da-
 rius quae partim ex speculatoribus audivit, partim
 ipse vidit, iussit coram se adduci mulierem. Ea ut
 adducebatur, aderant simul fratres eius, qui haud pro-
 cul alicubi, quid ageretur, speculati erant. Interro-

σαν οἱ νεηίσκοι εἶναι Παιόνες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφὴν. ὃ δ' ἀμείβετο „ἴσμεν δὲ οἱ Παιόνες ἀνθρώποι εἶσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν εἰς Σάρδεις.“ οἱ δὲ οἱ ἔφραζον, ὥς „ἔλθοιεν μὲν ἐπείνῳ δάσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ 10 Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὃ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἴησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἀποικοί.“ Οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα ἔλεγον. ὃ δὲ εἰρώτα „εἰ καὶ πᾶσαι εἴησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργατίδες.“ οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν 15 αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου εἴνεκα καὶ ἐποιέτο.

- 14 Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἡθέων Παίονας, καὶ παρ' ἐου-

gante Dario, cuius illa esset, responderunt iuvenes, esse se Paeones, illamque suam esse sororem. Denuo interrogat rex: quinam vero homines Paeones sint, et ubi terrarum habitent; denique quid illi sibi vellent quod Sardes venissent? Responderunt illi, venisse ut traderent se regi; esse autem Paeoniam regionem ad Strymonem fluvium; Strymonem vero haud procul abesse ab Hellespono; esse autem Paeones Teucrorum ex Troia colonos. Quae quum illi singula ex rei veritate dixissent, rogavit rex, an etiam omnes ibi mulieres ita essent laboriosae? Cui illi, rem ita habere, promte responderunt: nam ea ipsa causâ haec ita instituerant.

(14.) Ibi tum ad Megabazum, quem in Thracia copiarum ducem reliquerat, literas scripsit Darius, iubens eum Paeonas e sedibus suis abstrahere,

τὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
5 αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἰππεὺς ἔβει φέρων τὴν ἀγγελίην
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεὶς δὲ, δίδοι τὸ βιβλίον
τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγε-
μόνας ἐκ τῆς Θρηάκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην.
Πυθόμενοι δὲ οἱ Παῖονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἵναι, 15
αἰσθέντες ἐξστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες
ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν
δὴ Παῖονες ἦσαν ἐτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπίον-
5 τα ἐρύκειν. οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς
Παῖονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσ-
σοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται·
λαβόντες δὲ τοὺς Παῖονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλεις
αὐτῶν, εὐρύσας ἀνδρῶν ἐσθμούς· ὅα δὲ κεινῇσι ἐπίπτε-
10 σόντες, εὐπετίως κατέσχον. οἱ δὲ Παῖονες ὥς ἐπύθοντο

ad seque adducere, et ipsos et liberos eorum et uxores. Protinusque eques, nuncium delaturus, cucurrit ad Hellespontum; eoque traiecto, literas Megabazo reddidit. Quibus ille perlectis, viae ducibus ex Thracia sumtis, bellum intulit Paeonibus. (15.) Qui ubi resciverunt adversus se proficisci Persas, iunctis copiis obviam illis progressi sunt versus mare, existimantes ab hac parte conaturos esse Persas terram suam invadere. Sic igitur exercitum Megabazi, adversus se proficiscentem, prohibere parati Paeones erant. At Persae, certiores facti coniunctis copiis Paeones aditum terrae suae a parte maris custodire, secuti viae duces, per superiora loca iter fecerunt: itaque, insciis Paeonibus, oppida illorum invadunt, viris vacua; illaque facile, utpote defensoribus nu-

ἐχομένας τὰς πόλιας· αὐτίκα διασκοδασθέντες, κατ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσησι. Οὕτω δὴ Παϊόνων Σιροπαϊόνες τε, καὶ Παϊόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, 16 ἐξ ἡθέων ἐξαναστάντες, ἤγοντο εἰς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρον, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριαῖνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπιρῆθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαίρειν 5 ὧδε. ἰκρία ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐξευγμένα ἐν μέσῃ ἔστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσθον ἐκ τῆς ἠπείρου στεινὴν ἔχοντα μὴ γαυρῇ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῖντας τοῖσι ἰκρίοις τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολλῆται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἰστᾶσι τοιῶδε. κομί- 10

data, ceperunt. Deinde Paeones, postquam resciverunt capta sua esse oppida, continuo dispersi, ad suos quique lares sese contulerunt, Persisque se dediderunt. Atque ita Paeonum hi qui *Siropaeones* vocantur, et qui *Paeoplae*, et qui usque ad Prasiadem lacum habitabant, e sedibus suis abstracti, in Asiam sunt abducti. (16.) Sed qui circa *Pangaeum* montem habitant, et *Doberes*, et *Agrïanes*, et *Odomanti*, item qui ipsum lacum *Prasiadem* incolunt, hi nullatenus subacti sunt a Megabazo; quamquam et hos, qui hunc lacum incolunt, conatus erat sub potestatem redigere Persarum, Lacum autem hi incolunt tali modo. Stant in medio lacu tabulata, altis palis instrata, quae angustum habent ex continente aditum uno ponte. Palos, super quibus strata sunt tabulata, olim cives universi publico nomine statuerant,

ζόντες ἐξ οὐρεος, τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος, κατὰ γυ-
ναῖκα ἑκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι ἄγε-
ται δὲ ἑκάστος συγχᾶς γυναῖκας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον
τρόπον. κρατίων ἑκάστος ἐπὶ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν
15 ἢ διατᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἱκρίων
κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην. τὰ δὲ νήπια παιδία δέου-
σι τοῦ ποδὸς σπάρτω, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες.
τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοις παρέχουσι χόρ-
τον ἰχθύς. τῶν δὲ πλῆθος ἐστὶ τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν τὴν
20 θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοίνῳ σπυ-
ρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλὸν τινα χρόνον
ἐπισχῶν, ἀνασπᾷ πλήρη ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ
γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακας τε καὶ τίλωνας.
Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

Deinde vero invaluit usus, ut iidem hoc modo sta-
uantur: ut quisque uxorem ducit, quas quidem per-
multas unusquisque ducit, ita pro quaque uxore tres
palos statuit, ex monte adductos, cui nomen *Orbelus*.
Habitant hīc autem tali modo. Unusquisque super
tabulatis illis tugurium habet, in quo vitam agit, et
ianuam plicatilem, quae per tabulatum deorsum
fert ad paludem. Parvulos autem pueros puellasque
sparto ex pede adligant, metuentes ne imprudentes
decidant. Equis et iumentis pro pabulo pisces prae-
bent. Est autem horum tanta copia, ut, quando quis
plicatilem ianuam reclinavit, et vacuam corbem ex
fune in aquam demisit, brevi interpositā morā ple-
nam piscibus extrahat. Sunt autem *piscium* illorum
duo genera, quos *papraces* et *tilones* adpellant. Ex
Paeonibus igitur ii qui subacti erant, in Asiam sunt
abducti.

- 17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμ-
πει ἀγγέλους εἰς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτά Πέρσας,
οἱ μετ' αὐτὸν κείνων ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέ-
δῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσαντες γῆν
τε καὶ ὕδωρ Δαριεὺ βασιλεῖ. Ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιά- 5
δος λίμνης σύντομος κάρτα εἰς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα
μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστε-
ρον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκά-
στης ἐφαίτα· μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεῖ-
18 μενον οὗρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίᾳ. Οἱ ὦν
Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπί-
κοντο, αἶπτον, ἐλθόντες εἰς ὅψιν τὴν Ἀμύντει, Δαριεὺ
βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτά τε εἶδου, καί
σφας ἐπὶ ξένια καλεῖ· παρασκευασάμενος δὲ δειπνῶν 5
μεγαλοπρεπῆς, εἶδε καὶ τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς
δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἶπαν οἱ Πέρσαι

(17.) *Megabazus*, subactis Paeonibus, legatos misit in *Macedoniam*, septem viros Persas, qui post illum spectatissimi erant in exercitu. Missi hi sunt ad *Amyntam*, terram et aquam ab illo postulaturi nomine *Darii* regis. Est autem a Prasiade palude via brevis admodum in *Macedoniam*. Primum enim, proxima ab hac palude est metalli fodina, ex qua postero tempore talentum argenti quotidie rediit *Alexandro*: post hoc metallum si montem superaveris cui *Dysorus* nomen, in *Macedonia* eris. (18.) *Persae* igitur hi legati, ubi ad *Amyntam* pervenere, petierunt ab eo regi *Dario* terram et aquam: et ille haec dedit, et ad hospitium illos vocavit, magnificeque instructâ coenâ peramice Persas accepit. Post

379, 20.

τάδε· „Ξεῖνε Μακεδὼν, ἡμῶν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρ-
 „σῃσι, ἐπεὶ ἀνδρῶν προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 10 „παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι
 „παρέδρους. σὺ νυν, ἐπεὶ περ προθύμως μὲν ἰδέξαιο,
 „μεγάλως δὲ ξενίζεις, δίδοις τε βασιλεῖ Δαρείῳ γῆν
 „τε καὶ ὕδωρ, ἔπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ἀμύντης· „ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῶν γέ ἐστι
 15 „οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρῖσθαι ἀνδράς γυναικῶν· ἐπεὶ
 „τε δὲ ὑμεῖς, ὄντες δεσπόται, προσχρῆζετε τούτων,
 „παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα.“ Εἶπας τούτῳ ὁ Ἀμύν-
 τῃς μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας. αἱ δ' ἐπεὶ τε καλεό-
 μεναι ἦλθον, ἐπέξῃς ἀντίαι ἔζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐν-
 20 ταῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλε-
 γον πρὸς Ἀμύντην, Φάμενοι „τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν
 εἶναι σοφόν· κρείσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθαι μὴ ἰδεῖν τὰς

coenam, inter potandum, haec dixere Persae: HO-
 SPES MACEDO, nobis Persis mos est, quando lau-
 tam celebramus coenam, tunc etiam pellices et
 legitimas uxores adducere, et sedes illis inter nos
 tribuere. Tu igitur, quoniam benevole nos excep-
 sti, et magnificam adposuisti coenam, tradisque
 regi Dario terram et aquam, nostrum sequere mo-
 rem. Ad haec Amyntas: Persae, inquit, nobis qui-
 dem neutiquam hic mos est, sed separantur viri
 a mulieribus. Sed quoniam vos, qui estis domi-
 ni, hoc insuper postulatis, etiam hoc vobis ade-
 rit. His dictis, mulieres arcessivit Amyntas. Quae
 ubi adfuerunt, ordine consederunt ex adverso Persa-
 rum. Tum vero Persae, formosas conspicientes mu-
 lieres, Amyntae dixere, parum prudenter hoc esse

γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἔζε-
 σθαι, ἀλγυθόνας σφι ὀφθαλμῶν.“ ἀναγκαζόμενος δὲ
 ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν παιδομανίων δὲ τῶν γυναι- 25
 κῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἀπτοτο, οἷα πλεύ-
 19 νως οἰνωμένοι, καὶ κοῦ τις καὶ Φιλέειν ἐπιπράτο. Ἀμύν-
 τῃς μὲν δὴ ταῦτα ὀρέων, αἰνέμας εἶχε, καὶ περ δυσ-
 φορέων, οἷα ὑπερδιμαίνων τοὺς Πέρσας. Ἀλέξανδρος
 δὲ ὁ Ἀμύντιω, παρῶν τε καὶ ὀρέων ταῦτα, ἄτε νῆος
 τε ἑὸν καὶ κακῶν ἀπαθῆς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχων οἷος 5
 τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντια τά-
 δε· „Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἴκα τῇ ἡλικίῃ, ἀπῶν τε ἀνα-
 „παύειο, μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσει. ἐγὼ δὲ προσμένων
 „αὐτοῦ τῆδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεια παρέξω τοῖσι ξύνοι-
 „σι.“ Πρὸς ταῦτα συνίης ὁ Ἀμύντης, ὅτι νεώτερα 10
 πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· „ὦ

*factum: satius enim fuisse futurum, prorsus non
 advenire mulieres, quam, postquam venissent, non
 adsidere, sed ex adverso sedere, oculorum ipsis
 dolorem. Coactus igitur Amyntas, adsidere eas iussit.
 Quod ubi fecerunt mulieres, protinus mammas illa-
 rum contrectare, quippe gnauiter adpoti, non nemo
 etiam osculari conabatur. (19.) Et Amyntas qui-
 dem haec videns, quamvis iniquo ferens animo, ni-
 hil movebat, supra modum metuens Persas. At Ale-
 xander, Amyntae filius, praesens vidensque haec,
 utpote iuuenis et malorum inexpertus, continere se
 nequaquam amplius potuit. Igitur indigne rem ferens,
 dixit ad patrem: Tu quidem, pater, concede aetati,
 abi hinc, et da te quieti, nec ulterius adside com-
 potationi: ego vero hic manebo, omniaque necessa-
 ria hospitibus praebebo. Ad haec Amyntas, intelli-*

„παῖ, σχεδὸν γὰρ σὺ ἀνακαίωμένου συνήμι τοὺς λό-
 „γους, ὅτι ἐβέλεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιεῖν τι κατέτερον.
 „ἐγὼ ὦν σὺ κηρύττω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἄνδρας τού-
 15 „τους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων
 „τὰ ποιούμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πίσομαί τοι.“
 Ὡς δὲ ὁ Ἀμύντης κηρύσας ταυτέων εἰχάνκει, λέγου ὁ 20
 Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας· „Γυναικῶν ταυτέων,
 „ὦ ξένοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπτεία, καὶ εἰ πάσῃσι
 „βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ἐκόςῃσι ὦν αὐτέων· τούτου
 5 „μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέετε. νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ ἤδη
 „τῆς κοίτης ὥρῃ προσέτρεχται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχον-
 „τας ὑμέας ὁρέω μέθης, γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῶν
 „φίλον ἐστὶ, ἄφετε λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ὀπί-
 „σω προσδέκασθε.“ Εἰπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἔσαν

gens novi quiddam moliri Alexandrum: *Intelligo fere,*
fili, inquit, sermonem tuum hominis esse excan-
descensis; et velle te, me dimisso, novum quidpiam
moliri. Atqui oro te, nihil novi adversus hos viros
moliaris, ne nos disperdas: sed patere fieri, quae
hic agi vides. Quod autem me, ut hinc abeam,
mones, tibi obsequar. (20.) Postquam Amyntas,
 haec precatus, abiit; tum vero Persas Alexander
 his verbis est adlocutus: *Harum mulierum, hospites,*
facilis vobis usus patet; sive cum omnibus
velitis concumbere, sive quibuscum ex illis volue-
ritis: de hoc vos ipsi, quid vobis videatur, signi-
ficate. Nunc vero, quum fere adpropinquet tem-
pus cubitum etandi, et pulcre vos videam adpotos,
mulieres has, si placet vobis, sinite lavari; et ex-
spectate lotas redituras. Haec dicta quum collau-

οἱ Πέρσαι, γυναῖκας μὲν ἐξελβούσας ἀπέπεμπε εἰς τὴν 10
 γυναικίην· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναῖξι
 ἀριθμὸν ἀνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι
 σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δούς, παρῆγε ἔσω. παρὰ-
 γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε· „ὦ Πέρ- 15
 „σαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελὴ ἐιστιῆσθαι. τά τε γὰρ
 „ἄλλα, ὅσα εἶχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἶά τε ἦν ἐξευρόν-
 „τας παρέχειν, πάντα ὑμῖν παρέσσι. καὶ δὴ καὶ τότε,
 „τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἐωυτῶν μητέρας καὶ τὰς
 „ἀδελφείας ἐπιδαφιλευόμεθα ὑμῶν· ὡς παντελέως μά-
 „θῃτε τιμωόμενοι πρὸς ἡμῶν τῶν πέρ εἶστε ἄξιοι, πρὸς 20
 „δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὡς ἀνὴρ
 „Ἕλλην, Μακεδόνων ὑπαρχος, εὖ ὑμέας εἰδέξατο καὶ
 „τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.“ Ταῦτα εἰπας Ἀλέξανδρος, πα-

dassent Persae, mulieres abeuntes dimisit in gynaeceum: ipse vero *Alexander* viros laevi mento, tot numero quot erant foeminae, muliebri cultu ornatos, pugionibusque instructos, introduxit. Quos producens, sic Persas adloquitur: *Videmini, Persae, convivio a nobis omni munificentia instructo fuisse excepti: nam et quaecumque in promptu habuimus, et quae insuper vobis praebenda potuimus reperire, ea vobis omnia adposita sunt. Et nunc ecce hoc etiam, quod omnium maximum est, matres nostras et sorores, veluti postremas laetitias vobis insuper offerimus; quo cognoscatis, nos omni honorum genere, quibus digni estis, vos esse prosequutos; utque etiam Regi, qui vos misit, renuncietis, virum Graecum, Macedoniae sub Regis auspiciis praefectum, laute vos et mensa et*

ρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα! τῷ
 25 λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεί τέ σφιν οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶν-
 το, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μό- 21
 ρῳ διεφάθησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ Θεραπήνῃ αὐτῶν
 εἶπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ
 ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευὴ πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα
 5 πᾶσι κείνοισι ἠφάνιστο. Μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ
 ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν
 Περσέων ἐγένετο καὶ σφίσις Ἀλέξανδρος κατέλαβε σο-
 φίῃ, χρήματά τε δούς πολλά, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀδελ-
 φὴν, τῇ οὐνομα ἦν Γυγαίῃ· δούς δὲ ταῦτα κατέλαβε
 10 ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζήμενων
 τοὺς ἀπολομένους τῷ στρατηγῷ. ὁ μὲν νυν τῶν Περ-
 σέων τούτων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσχηθή.
 Ἕλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκῃ γεγονό- 22

lecto exceperisse. Haec locutus *Alexander*, iuxta quem-
 que Persam virum Macedonem, quasi mulierem nem-
 pe, adsidere iussit: qui mox Persas, contrectare illos
 conantes, interfecerunt. (21.) Hoc igitur modo hi
 perierunt, et ipsi, et illorum famulitium: nam et
 plaustra, et famuli, et multa adparatum genera illos
 secuta erant; quae omnia simul cum ipsis evanue-
 runt. Haud multo post vero acris inquisito horum
 virorum caussa a Persis instituta est: sed inquirentes
Alexander inhibuit continuitque astu, et multā pe-
 cuniā, et sorore sua, cui nomen erat Gygaea, in
 matrimonium datā Bubarac, viro Persae, duci eorum
 quibus inquisitio horum qui pericrant mandata erat.
 Ita Persarum istorum caedes silentio compressa est.
 (22.) Fuisse hos a Perdicca oriundos (*Amyntam* et

τας, κατὰ περ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτὸς τε οὕτω τυγχάνων ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὅπισθε λόγοισι ἀποδέξω, ὡς εἰσι Ἕλληνες πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ διακόντες ἀγῶνα Ἑλλήνων οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. 5 Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου, καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθεσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκράθη τε εἶναι Ἕλληνα, καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνέξέπαιπτε τῷ πρώτῳ. ταῦτα μὲν νυν οὕτω κηρύττετε.

- 23 ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπίκητο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθείς, ἀπίκητο εἰς Σάρδεις. αἵτε δὲ τυχίοντος ἤδη Ἰστιαίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δω-

Alexandrum) origine, ut ipsi aiunt, *Graecos*, et ego verum esse scio, et in sequentibus historiis demonstrabo *Graecos* fuisse. Agnoverunt vero etiam hi, qui Olympiacae certamina Graecorum administrant, ita se rem habere. Etenim quum Alexander solennibus ludis cuperet certare, et ob id ipsum Olympiam esset profectus, Graeci, quibuscum concursurus erat, excludere eum voluerunt; dicentes, *Barbarorum non esse hoc certamen, sed Graecorum*. At *Alexander*, postquam se origine esse Argivum demonstravit, *Graecus* esse iudicatus est; et, quum stadio esset certaturus, sors ei cum primo excidit. Et haec quidem ita gesta sunt.

(23.) ΜΕΓΑΒΑΖΟΣ, *Paeonias* ducens, ad *Hellespontum* pervenerat; indeque, eo trajecto, *Sardes* pervenit. Quumque per id tempus *Histiaceus Milesius* iam

- 5 ρῆν Φυλακῆς τῆς σχιδίης· ἔοντος δὲ τοῦ χώρου τούτου
 παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ ὀνόμαί ἐστι Μύρκινος·
 μαθὼν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιούμενον ἐκ τοῦ Ἰστιάου,
 ὡς ἦλθε τάχιστα εἰς τὰς Σάρδεις ἄγων τοὺς Παίονας,
 ἔλεγε Δαρίῳ τάδε· „ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι χρῆμα
 10 „ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἑλλήνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δούς ἐγ-
 „κτῆσασθαι πόλιν ἐν Θρηάκῃ; ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσι-
 „μός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπῆες, καὶ μέταλ-
 „λα ἀργύρεα· ὁμιλὸς τε πολλὸς μὲν Ἑλλήν περι-
 „κίει, πολλὸς δὲ βαρβαρὸς· οἱ προστατάων ἐπιλαβό-
 15 „μενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κείνος ἐξηγήται καὶ ἡμέ-
 „ρης καὶ νυκτός. Σὺ νῦν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦ-
 „τα ποιῶντα, ἵνα μὴ οἰκίῃ πολέμῳ συνέχῃαι τρόπῳ
 „δὲ ἡπίῳ μεταπεμφάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὐτὸν

muro muniret locum eum, quem dono ei dederat Darius, mercedem custoditi pontis; qui locus ad Strymonem fluvium est, et Myrcinus vocatur; Megabazus, cognito quod agebat Histiaeus, simulatque cum Paconibus, quos regi adducebat, Sardes pervenit, haec ad Darium verba fecit: *O rex, quamnam tu rem fecisti? Homini Graeco, acri et callido urbem possidendam dedisti in Thracia, ubi copiosa ad construendas naves est materia, et multi sunt remiges, et argenti metalla; et frequentes circum habitant Graeci, frequentesque barbari, qui hunc ducem nacti, facient quidquid ille iusserit sive die sive nocte. Tu igitur hunc virum ista agentem inhiibe; ne domestico premaris bello; leni vero modo inhiibe ad te arcessitum. Postquam autem in potestate eum habueris, danda opera ne*

„περιλάβης, ποιέων ὅπως μηκέτι κῆνος ἐς Ἑλλῆσας
 24 „ἀπίζεται.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μεγαβάζος, εὐπετίεας
 ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς εὖ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι.
 μετὰ δὲ, ἀγγελὸν πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον,
 ἔλεγε τάδε· „Ἰστιαῖς, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει·
 „Ἐγὼ Φροντίζων εὐρίσκω ἐμοὶ τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρή- 5
 „γμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοώτερον· τοῦτο δὲ
 „οὐ λόγῳσι, ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθάν. νῦν ὦν, ἐπι-
 „νοῶ γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπι-
 „κνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερβέωμαι.“ Τού-
 τοισι τοῖσι ἔπεισι πιστεύσας ὁ Ἰστιαῖος, καὶ ἅμα μέ- 10
 γα ποιούμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπῆκετο
 ἐς τὰς Σάρδεις. ἀπικομένη δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε·
 „Ἰστιαῖς, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵκεν. ἐπὶ
 „τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθῶν, καὶ σὺ μοι ἐγέ-

amplius ille ad Graecos perveniat. (24.) Haec lo-
 cutus Magabazus facile Dario persuasit, intelligenti
 recte illum futura prospicere. Deinde ad Histiacum
 Myrcini versantem nunciū misit Darius, qui haec
 ei diceret: *Histiacee, rex Darius haec ait: Ego,*
studiose quaerens, neminem reperio, qui mihi meis-
que rebus magis, quam tu, saveat: idque non ver-
bis, sed factis, habeo compertum. Nunc igitur,
quum magnas res gerendas animo volvam, fac om-
nino me convenias, ut eas tecum communicem.
 His verbis fidem habens *Histiaceus*, magnique faciens
 regis esse consiliarius, Sardes pervenit. Qui ubi in
 regis venit conspectum, his verbis eum rex est ad-
 locutus: *Histiacee, ego te hac caussa arcessivi. Si-*
mul atque e Scythia redii, tuque mihi fuisti ex

15 „νεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν
 „βραχεί ἐπιζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι
 „ἀπικέσθαι· ἐγνωνκώς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τι
 „μειώτατον ἀνὴρ Φίλος, συνετός τε καὶ εὖνοος· τὰ τοι
 „ἐγὼ καὶ ἀμφοτέρω συνειδώς ἔχω μαρτυρεῖν ἐς πρῆ-
 20 „γματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν, εὐ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμω-
 „νος, τὰδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ
 „τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δ' ἐμοὶ ἐπόμενος
 „ἐς Σοῦσα, ἔχε τὰ περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσι-
 „τος ἐὼν καὶ σύμβουλος.“ Ταῦτα Δαρῆος εἶπας, 25
 καὶ καταστήσας ἌρταΦέρνεα, ἀδελφεὸν ἐωυτοῦ ὁμο-
 πάτριον, ὑπαρχον εἶναι Σαρδίαν, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα,
 ἅμα ἀγόμενος Ἰστιαῖον· Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρα-
 5 τηγὸν εἶναι τῶν παραβαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πα-

*oculis. protinus nullius alius rei tantum me desi-
 derium cepit, quam tui videndi, et tecum sermo-
 nes miscendi; quippe gnarus, omnium bonorum
 pretiosissimum esse virum amicum, qui tam in-
 telligens sit, quam benevolus: quae duo ego in te
 adversus res meas cognovi, inesseque tibi possum
 testari. Quare bene fecisti quod ad me adveneris,
 tibiue ego haec propono. Missam fac Miletum,
 et recens conditam in Thracia urbem: me vero
 sequere Susa euntem. et habe quae ego habeo, meus-
 que esto commensalis et consiliarius. (25.) His
 dictis Darius, postquam Artaphernem, fratrem suum
 eodem patre natum, praefectum nominavit Sardium,
 Susa est profectus, Histiaeum secum ducens. Copiis
 vero maritimae orae praesidentibus ducem nomina-
 vit Otanem; cuius patrem Sisamnem, unum ex iu-
 Herod. T. II. P. I. D d*

τέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης, γινόμενον τῶν
 βασιλῆων δικαστίων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον
 εἰδικασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην
 σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε,
 καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἴζων εἰδικάζε· ἐντανύσας 10
 δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σι-
 σάμνῃ, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σι-
 σάμνῃ, ἐντειλάμενός οἱ μεμνήσθαι ἐν τῷ κατιζῶν θρόνῳ
 26 δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦ-
 τον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γινόμενος Μεγαβάζω
 τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἴλε καὶ Καλχηδονίους·
 εἴλε δὲ Ἀντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἴλε δὲ Λαμ-
 πώνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας, εἴλε Λήμνόν 5
 τε καὶ Ἰμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν
 27 οἰκομενάς. (Οἱ μὲν δὲ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ,

dicibus regiis, Cambyses rex, quod acceptâ pecuniâ
 iniustam pronunciasset sententiam, interfecerat, in-
 terfectoque totam detraxerat pellem, et scissis ex de-
 tracta pelle loris intenderat sellam, in qua ille sedens
 ius dixerat: quo facto rex filium eiusdem Sisamnis,
 quem interfectum excoriaverat, in patris locum no-
 minaverat iudicem, monitum ut recordaretur *quam*
in sella ius dicens sederet. (26.) Hic igitur *Ota-*
nes, qui in illa sedere sella iussus erat, nunc successor
 imperii datus Megabazo, Byzantios cepit et Calche-
 donios: Antandrum item expugnavit in Troade terra,
 et Lamponium: deinde, acceptis a Lesbiis navibus,
 Lemnum cepit et Imbrum, utramque per id tempus
 adhuc a Pelasgis habitatam. (27.) (*Lemnii* igitur,
 fortiter quidem pugnantes resistentesque, ad extre-

384, 74.

καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιούσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστάσι Λυκάρετον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφόν. οὗτος ὁ Λυκάρετος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ.) Αἰτία δὲ τούτου ἦδ' ὅτι πάντας ἡνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο τοὺς μὲν, λειποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιαμένος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυθῶν ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας.

ΜΕΤΑ ΔΕ, οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεσις κακῶν ἦν, 28 καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωνσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων πρέφερε· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον 5 ἡ Μίλητος αὐτὴ τε ἐαυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσα-

XXVIII. 1. ἄνεσις ex virorum doctorum coniect. Vulgo alii omnes ἄνεως (vel ἄνεος) κακῶν.

mum male sunt adfecti. Qui ex his reliqui fuere, iis Lycaretus, Maeandrii frater, regis Sami, a Persis est praefectus. Is Lycaretus, Lemno imperans, mortuus est.) Omnes istos [quos supra dixi] in servitutum redegit evertitque [*Otanes*], in alios culpam conferens quod desertores fuissent Scythicae expeditionis; in alios, quod exercitum vexassent Darii e Scythia revertentem. Has ille res gessit, dum hoc ducatu functus est.

(28.) BREVIS deinde malorum fuit intermissio; sed mox ex Naxo et Mileto exorta rursus mala sunt Ionibus. Naxus per id tempus omnes insulas opulentia superabat. Eademque tempestate Miletus et per se ipsa magis, quam umquam, florebat, et universae

σα, καὶ δὴ καὶ Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατύπερθε δὲ
 τούτων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μά-
 λιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τού-
 τους γὰρ καταρτιστήρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἵλοντο
 29 οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφεας ὧδε οἱ Πάριοι.
 ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες οἱ ἀριστοὶ ἐς τὴν Μίλητον,
 ὥρην γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους, ἔφασαν
 αὐτέων βούλεσθαι διεξιελθεῖν τὴν χώραν. ποιῶντες δὲ
 ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅπως τινα 5
 ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον,
 ἀπεγραφέατο τὸ οὐνομα τοῦ δεσπότης τοῦ ἀγροῦ. διεξ-
 ελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώραν, καὶ σπανίους εὗρον-
 τες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ,
 αἰλὴν ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν 10

Ioniae princeps habebatur. Superioribus vero tem-
 poribus eadem civitas per duas hominum generatio-
 nes seditionibus quam maxime fuerat adflicta, donec
 res eius composuerunt *Parii*: hos enim ex omnibus
 Graecis conciliatores elegerant Milesii. (29.) Conci-
 liarunt eos autem Parii hoc modo. Postquam cives ex
 his nobilissimi *Miletum* pervenerunt, quum pessime
 apud illos administratam viderent rem domesticam,
 dixerunt peragrare se velle illorum regionem. Quod
 ubi fecerunt, totamque peragrarunt Milesiorum di-
 tionem; ubicumque in superiore regione viderunt
 agrum bene cultum, nomen eius qui erat agri dominus
 scripto consignabant. Percursa universa regione, in
 qua quidem raros hos invenerant; simulatque in
 urbem descenderunt, concione convocata, hos ipsos
 designarunt qui civitatem administrarent, quorum

νέμειν, τῶν εὖρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους· δο-
κέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφείας
ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους
Μιλησίους, τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτων ἔταξαν
15 πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν.
Τότε δὲ ἐκ τούτων τῶν πολιῶν ᾧδε ἤρχετο κακὰ γί- 30
νεσθαι τῇ Ἰωνίᾳ. Ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν πα-
χέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο εἰς Μίλη-
τον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐὼν Ἀριστα-
5 γόρης ὁ Μολπαγόρειω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιός
Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρειω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι
κατέϊχε. ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ
ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι, ὅτε οἱ
Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἔόντες τῷ Ἰστιαίῳ. ἀπικόμει-
10 νοι δὲ οἱ Νάξιοι εἰς τὴν Μίλητον, εἶδόντο τοῦ Ἀριστα-

agros bene cultos repererant: *videri enim*, aiebant,
eosdem rem etiam publicam eadem diligentia admi-
nistraturos, qua privatam rem suam administras-
sent. Reliquos vero Milesios, qui prius dissensionibus
inter se concertaverant, hisce parere iusserunt. In
hunc modum Paril res composuerunt Milesiorum.
(30.) Tunc vero ex his, quas dixi, civitatibus *mala coe-*
perunt Ioniae oriri hoc modo. E *Naxo* cives nonnulli
opulenti in exsilium acti erant a populo, qui patriā
pulsī *Miletum* venerunt. Administrabat tunc Histiaei
nomine Miletum *Aristagoras* Molpagorae filius, ge-
ner et consobrinus Histiaei, Lysagorae filii, quem per
id tempus Susis Darius detinebat. Fuit enim Histiaeus
Mileti tyrannus, fuitque tunc Susis quum *Naxii* ad-
venerunt, qui prius hospites fuerant Histiaei. Hi ubi

γόρεω, εἴ πως αὐτοῖσι παράσχοι δυνάμιν τινα, καὶ κατέλθοιεν εἰς τὴν ἑαυτῶν. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι' ἑαυτοῦ κατέλθωσι εἰς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξενίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφιλόνγον προσέφερε· „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ Φερέγγυός εἰμι 15 „δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατὰγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἔχόντων Ναξίων· πυθάνομαι γὰρ „ὀκτακισχίλην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα „μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν σπουδὴν „ποιεύμενος· ἐπινοέω δὲ τῇδε. ἌρταΦέρνης μοι τυγχά- 20 „ναι εἰὼν φίλος· ὁ δὲ, Τυτάσπειω μὲν ἐστὶ παῖς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός, τῶν δ' ἐπιβαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιὴν „τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἀνδρα ποιήσιν τῶν ἀν' ὑμῶν χρηίζωμεν.“ Ταῦτα ἀκούσαν 25

Miletum venerunt, rogarunt Aristagoram, ut militum manum sibi praeberet, qua adiuti in patriam redirent. Et ille, secum reputans, si ipsius operâ in patriam hi rediissent, dominum se fore Naxi; praetendens Histiaei hospitium, his verbis cum eis egit: Ego quidem, inquit, non tantam hominum manum polliceri vobis possum, quâe sufficiat ad vos, invitatis his qui Naxum nunc tenent, in patriam reducendos: audio enim octo millia cetratorum esse Naxiis, et longarum navium magnum numerum. Operam vero dabo omni adhibito studio: in hunc autem modum rem perficere cogito. Est mihi amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis frater, qui universae praeest orae Asiae, et numerosum habet exercitum, navesque multas: hunc

τες οἱ Νάξιοι, προσέθεσαν τῷ Ἀρισταγόρῃ πρῆσσειν ἢ δύναίτο ἄριστα· καὶ ὑπὸσχέσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάν-
30 τα ποιήσιν τοὺς Νάξιους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι, ὡς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τούτων τῶν Κυκλάδων οὐδεμίῃ κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ.

Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδεις, λέ- 31
γει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνηα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγά-
θῃ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλὴ τε καὶ αἰγατὴ,
καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὲ ἐνὶ πολλὰ, καὶ ἀν-
δράποδα. „Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτῃ τὴν χώραν στρατηλάτεις,
„κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς Φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καὶ τοὶ
ο, ταῦτα ποιήσαντι, τοῦτο μὲν ἐστὶ ἐτόίμα παρ' ἐμοὶ

virum puto, quod cupimus, esse effecturum. His auditis, Naxii mandatum dant Aristagorae, ut quam posset optime hanc rem perficiat, et dona polliceatur Artapherni, et stipendium militibus ab ipsis persolvendum: magnas quippe spes habebant, quando Naxi adparuissent, omnia facturos Naxios quae ipsi iussissent, pariterque insulanos omnes: nulla dum enim ex Cycladibus his insulis per id tempus in Darii erat potestate.

(31.) *Aristagoras* ubi Sardes pervenit, cum *Artapherne* egit, memorans, esse *Naxum* insulam, non ita quidem amplam, alioqui vero pulcram bonamque, et *Ioniae* vicinam: essequi in ea et opes magnas et multa mancipia. Tu igitur, inquit, in hanc mitte exercitum, qui exsules in eam reducat. Id si feceris, partim, magnae tibi a me prae-

„χρήματα μεγάλα παρέξ τῶν ἀναισιμαμάτων τῇ στρα-
 „τιῇ ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμῶς τοὺς ἄγοντας πα-
 „ρέχειν· τοῦτο δὲ, νῆσους προσκτῆσθαι βασιλεῖ, αὐ- 10
 „τὴν τε Νάξον, καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρημένους, Πάρον
 „τε, καὶ Ἄνδρον, καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλάδας καλευμέ-
 „νας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμώμενος, εὐπετέως ἐπιθῆσθαι Εὐ-
 „βοίῃ, νῆσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι
 „Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπετεῖ χειρωθῆναι. ἀποχωρῶσι 15
 „δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι.“ Ὁ δὲ
 ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε· „Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξ-
 „ηγητὴς γίνεαι πραγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ πα-
 „ραίνεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ
 „ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἐτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ 20
 „ἔαρὶ. δεῖ δὲ τούτοις καὶ αὐτὸν βασιλῆα συνέπαινον
 32 „γίνεσθαι.“ Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης οἷς ταῦτα ἤκου-

*sto sunt pecuniae, praeter sumtus belli, quos
 aequum est ut nos, qui exercitum petimus, per-
 solvamus: partim vero, insulas adquirit Regi, et
 ipsam Naxum, et ex illa pendentes Parum et An-
 drum, aliasque quae Cyclades vocantur. Inde vero
 impetu facto facile adgredieris Euboeam, amplam
 et opulentam insulam, Cypro haud minorem, et
 subactu admodum facilem. Centum naves sufficient
 ad has omnes in Regis redigendas potestatem. Re-
 spondet Artaphernes his verbis: Tu vero, quae ex
 utilitate sunt regiae domus proponis, et recte haec
 omnia mones, praeterquam quod ad numerum spe-
 ctat navium. Nam loco centum navium, paratae
 tibi erunt primo vere ducentae. Oportet vero hisce
 rebus auctoritatem quoque Regis accedere. (32.)*

σε, παραχαρὴς εἶναι, ἀπῆλθε εἰς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμφαντι εἰς Σοῦσα, καὶ ὑπερβῆντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρου λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δα-
5 ρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· στρατηγὸν δὲ τούτων ἀπέδεδξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσῃ τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Πausanίης ὁ Κλεομβρότειος Λα-
10 κεδαιμόνιος, εἰ δὲ ἀληθὴς γὰρ ἐστὶ ὁ λόγος, ὑστέρᾳ χρόνῳ τούτων ἡμέροσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὴν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρου.

Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τὸν 33
τε Ἀρισταγόρου καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Να-

His auditis, Aristagoras laetus Miletum rediit. Artaphernes vero, misso Susa nuncio, postulatisque Aristagorae cum rege communicatis, postquam probavit rem Darius, ducentas instruxit triremes, magnamque admodum multitudinem et Persarum et sociorum contraxit, duceque horum constituit *Megabatem*, virum Persam de genere Achaemenidarum, suum et Darii consobrinum; eundem cuius filiam Pausanias Lacedaemonius Cleombroti filius, si vera fama est, postero tempore in matrimonium sibi desponsavit, cupiens tyrannus fieri Graeciae. Megabate duce constituto, exercitum istum ad Aristagoram misit Artaphernes.

(33.) *Megabates*, adsumtis ex Mileto Aristagora, et Ionico exercitu, et exsulibus Naxiis, navibus pro-

ξίους, ἔπλει πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ
 ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε' τὰς νέας εἰς Καύκασα, ὡς ἐν-
 θεῦται βορῇ ἀνέμῳ εἰς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ, οὐ 5
 γὰρ ἔδει τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίου ἀπολείσθαι, πρῆ-
 γμα τοιόνδε συνηείχθη γενέσθαι. περιόντος Μεγαβά-
 τω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίας ἔτυ-
 χε οὐδεὶς φυλάσσαν· ὁ δὲ, δυνόν τι ποιησάμενος, ἐκέ-
 λευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης 10
 τῆς νεὸς, τῷ ὄνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι, διὰ
 θαλαμῆς διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κε-
 φαλήν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ
 Σκύλακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ, ὅτι τὸν
 ξιών οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνοντο. ὁ 15
 ὁ ἔλθων παραιτέτο τὸν Πέρσῃ· τυγχάνων δὲ οὐδενὸς

fectus est quasi in Hellespontum navigaturus. Ubi
 vero prope Chium fuit, ad Caucasa continuit naves,
 inde vento borea in Naxum traiecturus. Ibi, quum
 non esset in fatis ut hac classe Naxii perderentur,
 res accidiſ huiusmodi. Dum custodias navium obit
 Megabates, forte in nave Myndia nemo erat qui cu-
 stodiam ageret. Qua re ille indignatus, iussit satel-
 lites quaerere huius navis praefectum, cui nomen
 erat Scylax, repertumque ita vincere, ut per thala-
 miam (per foramen per quod infimi remi exstant)
 traiceretur, capite extrorsum eminente, corpore ver-
 sus interiora porrecto. In hunc modum vincto Scyla-
 ce, renunciavit aliquis Aristagorae, hospitem Myndium
 a Megabate ita vinctum contumelioseque habitum
 esse. Et abiit ille ad Persam, veniam pro illo precans:
 a quo quum nihil impetrasset, ipse Myndiam navem

387, 92.

τῶν ἰδόντων, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε. πυθόμενος δὲ, κάρτα
δεινὸν ἐποίησατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρι-
σταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε „Σοὶ δὲ καὶ τούτοις τοῖσι πρήγ-
20 „μασι τί ἐστί; οὐ σὲ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμὸ πεί-
„θεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ
πρήσεις;“ Ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς
τούτῳ, ὡς νῦν ἐγένετο, ἔπεμπε εἰς Νάξον πλοῖον ἄν-
δρας Φράσσοντας τοῖσι Ναξίοις πάντα τὰ παρόντα σφι
πρήγματα. Οἱ γὰρ ὦν Νάξῳ οὐδὲν πάντως προσε- 34
δέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὀρμήσεσθαι. ἐπὶ
μὲν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκοντο τὰ ἐκ τῶν
ἀγρῶν εἰς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκη-
5 σόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάζαντο. Καὶ
οὔτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσόμενου σφι πολέ-
μου· οἱ δ' ἐπεὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νῆας εἰς

adit, illumque solvit. Quo cognito indignatus Mega-
bates, cum illo expostulavit. Cui Aristagoras: *Ad*
te vero, inquit, *quid hae res pertinent? Nonne te*
Artaphernes misit qui mihi pareas, navigisque
quo ego iussero? Rebus alienis quid te immisces?

Haec postquam dixit Aristagoras, iratus Megabates,
ut nox advenit, navigio Naxum misit nonnullos, qui
Naxiis omnia quae ipsis imminerent significarent.
(34.) Neutiquam enim exspectaverant *Naxii*, adver-
sus se illam dirigi expeditionem. Postquam vero in-
tellexerunt, continuo ad tolerandam obsidionem sese
compararunt, rebus suis ex agris intra muros com-
portatis, urbeque et cibariis et potulentis instructa.
Qui postquam ad sustinendum bellum erant instru-
cti, hostes, ex Chio Naxum traicientes, bene muni-

τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο, καὶ ἐπολιορκεῖον μῆνας τέσσαρας. ὥς δὲ, τὰ τε ἔχοντες ἤλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα καταδεδαπάνητό σφι, 10 καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλὰ, τοῦ πλευνός τε ἰδέετο ἡ πολιορκία, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι Φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν ἡπειρον, κακῶς πρήσσοντες.

- 35 Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνηϊ ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπίεζε μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεμένη, ἀρρώδεέ τε, τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς, καὶ Μεγαβάτη διαβεβλημένος· ἰδόκει 5 τε τὴν βασιληίην τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρώδεων δὲ τούτων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῆχθαι ἐκ Σου-

tos sunt adgressi, et per quatuor menses obsederunt. Sed absumtis pecuniis omnibus quas secum Persae adtulcrant, multisque etiam insuper ab Aristagora insumtis, quum ad continuandam obsidionem pluribus adhuc esset opus, exsulis Naxiis castella extruxerunt, et male adfecti in continentem se receperunt.

(35.) Iam vero *Aristagoras*, quum promissa implere Artapherni non posset, simulque premeretur stipendio persolvendo, quod exercitus repetebat; timensque quod et exercitus male esset adfectus, et ipse odium incurrisset Megabatis; denique existimans Mileti tyrannidem sibi iri ereptum: haec singula timens, defectionem coepit meditari. Acciderat enim forte per idem tempus, ut *servus*, cui *caput punctis* erat *notatum*, Susi ab Histiaeo adveniret,

- σείων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀριστα-
γόρῃ ἀπὸ βασιλῆος. Ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλόμενος τῷ
10 Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς
εἶχε ἀσφαλῆως σημῆναι, ὥστε Φυλασσομενέων τῶν
οἰῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρῆσας τὴν
κεφαλὴν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας.
ὡς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε εἰς Μίλητον, ἐν-
15 τεύλαμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἔπειτ' ἀπὸ Μίλητος εἰς
Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρῆσαντά μιν τὰς τρί-
χας, κατιδέσθαι εἰς τὴν κεφαλὴν. τὰ δὲ στίγματα ἐσθί-
μηναι, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. Ταῦτα
δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίει, συμφορὴν ποιούμενος μεγάλην τὴν
20 ἐκείνου κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι· ἀποστάσιος ὦν γνο-
μένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασ-
σαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμᾶ

monens Aristagoram ut a Rege deficeret. *Histiaeus*
enim, quum monere Aristagoram vellet ut defectionem
moliretur, nec vero aliam ullam, qua id ei
significaret, haberet rationem, quum viae omnes es-
sent interceptae; servi caput, quem habuit fidelissimum,
totondit, punctisque notavit; deinde expectavit
donec succrevissent capilli. Hunc, simulatque
capilli succreverant, Miletum misit, nil aliud moni-
tum, nisi ut, quam primum Miletum venisset, iuberet
Aristagoram capillos ipsius tondere, caputque inspicere.
Significabant autem notae, quemadmodum ante a me dictum est, *defectionem esse moliendam*.
Id Histiaeus fecit, aegerrime scirens Susi sese detineri:
nam, defectio si exstisset, magnam spem habebat,
ad mare se demissum iri; nihil autem novi

36 εἰς αὐτὴν ἤξεν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μὲν νυν ταῦτα
 διανοούμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον Ἀρισταγόρῃ δὲ
 συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα.
 ἐβουλευέτα ὦν μετὰ τῶν στασιωτῶν, ἐκφῆνας τὴν τε
 ἑαυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα. 5
 αἱ μὲν δὲ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τὸ αὐτὸ ἐξέφερον-
 τε, καλεῖοντες ἀπίστασθαι. Ἑκαταῖος δὲ, ὁ λογοποιός,
 πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλεῖ τῶν Περσέων ἀνα-
 ρέεσθαι, καταλέγων τὰ τε ἔθνη πάντα τῶν ἤρχε Δα-
 ρείος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οὐκ ἔπειθε, 10
 δεύτερα συνεβούλευε, „ποιεῖν ὅπως ναυκράτες τῆς θα-
 λάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν οὐδαμῶς, ἔφη λέγων,
 ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν

moliente Mileto, numquam se in illam rediturum existimaverat. (36.) Hoc igitur machinatus Histiaeus quum servum illum misisset, eodem tempore haec omnia, eodem tendentia, *Aristagorae* acciderunt. Deliberavit itaque cum suarum partium hominibus, hisque et sententiam suam, et quae ei ab Histiaeo advenerant, exposuit. Ac caeteri quidem omnes in eandem ivere sententiam, defectionem probantes. *Hecataeus* vero, *Historiarum scriptor*, statim quidem censuit, *neutiquam bellum cum rege Persarum esse suscipiendum*; populos omnes commemorans quibus imperaret Darius, potentiamque regis. Deinde vero, ubi hoc eis non persuasit, secundo loco hortatus illos est, *operam darent ut navibus maris tenerent imperium*. Quum autem intelligat, (sic verba facere perrexerit) *quam sint tenues Milesiorum vires, nullam se aliam perspicere viam qua eo*

Μιλησίων εἶσαν ἀσθενεία· εἰ δὲ τὰ χρήματα κατα-
15 ραβείη τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Βραγχιδῇσι, τὰ Κροῖσος
ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν
τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτοὺς τε ἔξιν χρήμασι
χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά.“ τὰ
δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν
20 τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. Αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώ-
μη. ἐδόκει δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἓνα τε αὐτέων πλώ-
σαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νά-
ξου ἀπελθόν, ἐὼν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειραῖσθαι
τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμ- 37
φθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ’ αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλα-
βόντος δ’ ὧν Ὀλίαντον Ἰβανώλιος Μυλασσία, καὶ

possint pervenire, nisi si pecuniae auferantur e templo quod est in Branchidis, quas Croesus Lydus ibi deposuisset: id si fecissent, magnam se spem habere, posse ipsos maris obtinere imperium; atque ita et ipsos pecunias habituros, quibus utantur, et hostes illas non direpturos. Ingentes autem illae pecuniae erant, quemadmodum in primo harum Historiarum libro demonstravimus. At haec quidem non vicit sententia, nihilo minus vero placuit deficere: simulque decreverunt, unum e suorum numero navi Myuntem mittere ad exercitum, qui, ex quo Naxum reliquerat, eo loci versabatur: ibi legatus ille operam daret, ut duces eorum qui in navibus essent prehenderet. (37.) Missus est ad hoc ipsum perficiendum Iatragoras: isque dolo comprehendit Oliatum Ibanolis filium, Mylassensem, et

Ἰστιάϊον Τύμναιον Τερμερέα, καὶ Κωὴν Ἐρξάνδρειαν, τῷ 5
 Δαρείῳ Μιτυλήνην ἔδωκέν αὐτο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρα-
 κλείδῳ Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχραῖς· οὕτω δὲ ἐκ τοῦ
 ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπίσθηκε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ
 μηχανώμενος. Καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετείς τὴν τυραν-
 νίδα, ἰσονομίην ἐποίησε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἐκόντες αὐτῷ
 οἱ Μιλήσιοι συναπισταίητο. μετὰ δὲ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ 10
 Ἰωνίῃ ταῦτόν τοῦτο ἐποίησε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυ-
 ράννων· τοὺς δ' ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμ-
 πλευσασίων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος
 ποιεῖσθαι τῇσι πόλεσι, ἐξεδίδου, ἄλλον εἰς ἄλλην πό-
 38 λιν παραδίδους, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κωὴν μὲν νυν Μι-
 τυληναῖοι, ἐπεὶ τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες
 κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν·
 ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῖντες ἀπίεσαν. τυράννων μὲν νυν

Histiaeum Tymnae filium Termerensem, et Coën Er-
 xandri, cui Darius Mitylenen dono dederat, et Ari-
 stagoram Heraclidæ filium Cymaeum, multosque item
 alios. Atque ita ex professo *defecit Aristagoras*, quid-
 libet moliens adversus Darium. Ac statim quidem,
 verbo certe, abdicavit tyrannidem, et iuris aequali-
 tatem proposuit civibus, quo libentius Milesii cum
 ipso deficerent. Deinde in reliqua Ionia idem fecit,
 tyrannos civitatibus expellens: quos vero ex navibus
 prehenderat quae expeditionis sociae fuerant in Na-
 xum susceptae, hos, gratum facturum civitatibus, suae
 cuiusque civitatis civibus tradidit. (38.) Et *Coën*
 quidem Mitylenæci, simul atque illius compotes sunt
 facti, ex urbe eductum lapidibus obruerunt. Cymaei
 vero suum dimiserunt incolumem: pariterque alii

390, 83.

6 καταπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλεις. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράντους κατέπαυσε, στρατηγὸς ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων κηλεύσας ἑκάστους καταστήσαι, δεύτερα αὐτὸς εἰς Λακεδαιμόνα τρήρει ἀπὸ στολῆς ἐγένετο· ἔδωκε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξουσίαν.

ΤΗΣ ΔΕ ΣΠΑΡΤΗΣ Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39 οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκει· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδου εἶχε τὴν βασιλείην, οὐ κατὰ ἀνδραγαδίην σκῶν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδης γὰρ, ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑαυτοῦ θυγατέρα, καὶ εὐούσης ταύτης οἱ καταδυμῆς, παῖδες οὐκ ἐγένοντο. τοῦτου δὲ τοιαύτου ἔontos, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτόν· „Εἰ τοι σύ γε σιωπῆς μὴ προσῶς, ἀλλ' ἡμῖν, τοῦτό ἐστι οὐ περιόπτειν, γένος τὸ Εὐρυσθένης γενέ-

etiam plerique suos dimiserunt. Atque ita tyrannis liberatae sunt Ioniae civitates. Quibus submotis, Aristagoras Milesius in unaquaque civitate iussit praetorem constitui; ipse vero mox *Lacedaemonem* suscepit legationem, triremi profectus: opus enim ei erat magnam aliquam comparare armorum societatem.

(39.) SPARTAE per id tempus non amplius in vivis erat rex Anaxandrides, Leontis filius: sed, hoc mortuo, *Cleomenes*, Anaxandridae filius, regnum tenebat; non virtutis aliquo specimine, sed nativitatē sorte illud consecutus. Habuerat *Anaxandrides* in matrimonio fratris sui filiam, quae cara ei erat, sed liberos nullos pepererat. Quod quum ita esset, ephori ei ad se vocato dixerunt: Quandoquidem tu tibi ipse

„ἵσθαι ἐξήτηλον, σὺ γὰρ τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεὶ 10
 „τε τοι οὐ τίπτει, ἔξω, ἄλλαν δὲ γῆμον· καὶ παῖων.
 „ταῦτα, Σπαρτιήτεροι ἀδφθεις.“ Ὁ δ' ἀμείβετο Φας
 „τούτῃσιν αὐδότερα ποιεῖν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμ-
 βουλευεῖν, παραινέσας, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐϋσακ-
 ἀναμάρτητον ἐωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλαν ἐσπαγα- 15
 40. χίσθαι· οὐδὲ σφι πείσασθαι.“ Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι
 καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι, προσέφησαν· Ἀναξάν-
 δρδῃ ταῦδε· „Ἐπεὶ τοῖσιν τοι παρεχόμενόν σε ἐρίμεν
 „τῆς ἔχεις γυναῖκας, σὺ δὲ ταῦτα ποιεῖ, καὶ μὴ ἀν-
 „τιβάνει τούτοις, ἵνα μὴ τι ἄλλοῖον περὶ αὐτῷ οἱ Σπαρ- 5
 „τιῇται βουλευσώωνται, γυναῖκας μὲν τῆς ἔχεις σὺ προσ-
 „διόμειβῃ σὺ τῆς ἐξίστιος· αὐτὸ δὲ ταύτῃ τε πείσασθαι
 „νῦν παρέχεις παρέχει, καὶ ἄλλῃ πρὸς ταύτῃ ἐπεί-

*non prospicis, nostri est officii, genus Eurysthe-
 nis non pati interire. Tu igitur hanc quam habes
 uxorem, quoniam tibi liberos non parit, dimitte;
 et duc aliam: id si feceris, Spartiatibus gratum fe-
 ceris. At ille respondens ait, neutrum se facturum;
 nec enim recte illos consulere, seae hortante ut
 dimissā, quam habeat, uxore innoxia, aliam du-
 cat; itaque se illis non pariturum. (40.) Ad haec
 ephori et seniores, re deliberata, haec Alexandri-
 dae proposuerunt. Quoniam igitur, inquiunt, vi-
 demus te amore uxoris tuae captum, at tu hoc
 fac, nec huic te oppone conditioni, ne aliud quid-
 piam de te decernant Spartani. Non amplius po-
 stulamus, ut uxorem, quam habes, dimittas: prae-
 sta vero huic porro quae adhuc ei praestitistis;
 sed aliam, praeter hanc, domum duc uxorem,*

„γαγε γυναῖκα τεκνοποιόν.“ Ταῦτά κη λεγόντων,
 10 συνηχώρησεν ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων
 δύο, δι᾽ αἷς ἰστίας οἴκεις, ποίεω οὐδαμῶς Σπαρτιήτι-
 κά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσύστερον 41
 ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ
 αὐτὴ τε Ἐφεδρον βασιλεῖα Σπαρτιήτησι ἀπέθανε· καὶ
 ἡ πρετέρη γυνή, τὰ πρότερον χρόνον ἄτοκος εἰῶσα, τό-
 5 τε κως ἐκίχησεν, συνηχῆσεν ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσιν δὲ
 αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, εἰ τῆς ἐπελθούσης γυναῖκας οἰκίῳι
 πυθόμενοι ὥχλειον, Φάμανι αὐτὴν κομπέειν ἄλλας,
 βουλομένην ὑποβαλέσθαι. θανά δὲ ποιούντων αὐτίαν,
 τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ' ἀπιστίας οἱ ἔφοροι τίκτου-
 10 σαι τὴν γυναῖκα περιζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ αἶς ἔτεκε
 Δωριέα, ἰθὺς ἰσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ ταῦτον ἰθὺς
 ἰσχει Κλεόμβροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμ-

quae liberos tibi pariat. His fere ab illis diotis
 adansens est *Anaxandrides*; et aliquanto post, aliā
 insuper ductā uxore, duas habitavit domos, nequa-
 quam ex more Spartanorum. (41.) Haud multo in-
 teriecto tempore, uxor postmodum ducta peperit
 hunc *Cleomenem*. At, dum haec futurum regni suc-
 cessorem Spartanis in lucem edit, forte fortunā conti-
 git, ut prior uxor, quae adhuc sterilis fuerat, gravida
 esset. Huic, quum revera praegnans esset, re cognitā,
 turbas ciebant cognati posterioris uxoris, dicentes
frustra illam gloriari, velleque supponere sobolem.
 Itaque his indigne rem ferentibus, instante partus tem-
 pore, increduli ephori parientem mulierem circum-
 sedentes observabant. At illa peperit *Dorieum*; mox-
 que iterum *Leonidam*; moxque rursus *Cleombrotum*:

βροτόν τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ Κλεομένηα τε-
 κούσα καὶ τὸ δεύτερον ἐπελβοῦσα γυνή, ἐούσα θυγάτηρ
 Πρινητάδου τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. 15
 42 Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ Φρε-
 νήρης, ἀχρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλικῶν πάν-
 των πρῶτος· εὖ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαδίην αὐτὸς
 σχίσων τὴν βασιλείην. ὥστε ὧν οὕτω Φρονέων, ἐπειδὴ ὁ
 τε Ἀναξανδρίδης αἰπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώ- 5
 μανοι τῷ νόμῳ, ἐστήσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον
 Κλεομένηα, ὁ Δωριεὺς δεινὸν τε ποιούμενος, καὶ οὐκ
 ἀξίων ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας ληὸν
 Σπαρτιάτας, ἄγε ἰς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι
 χρηστήριον χρησάμενος, ἐς ἥτινα γῆν κτίσων ἦ, οὔτε 10
 ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων. οἷα δὲ βαρύνως φέρον,

dicunt etiam nonnulli, gemellos fuisse Cleombro-
 tum et Leonidam. At posterius ducta uxor, mater
 Cleomenis, quae Prinetadae filia erat, Demarmeni
 neptis, post Cleomenem nullos alios liberos peperit.

.(42.) Et *Cleomenes* quidem, ut narrant, mentis
 haud satis erat compos, ac fere furiosus. *Dorieus*
 vero inter aequales primus erat; satisque speraverat,
 pro sua virtute regnum se adepturum. Hanc spem
 alens, quum mortuo Anaxandride Spartani ex lege
 regem constituissent maiorem natu *Cleomenem*, in-
 digne rem ferens *Dorieus*, et sub Cleomenis vivere
 nolens imperio, postulata a Spartanis multitudine
 quadam ex plebe, colonos hos eduxit, non consulto
 Delphis oraculo quamnam in terram iret conditurus
 coloniam, neque aliud quidquam ex civitatis insti-
 tuto ante exsecutus. Sed, indignatus ut erat, ad Afri-

αἰπῆς εἰς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δὲ οἱ ἄν-
δρες Θηραῖοι. ἀπικόμανος δ' εἰς Κίνυπα, οἴκισε χάρον
κάλλιστον τῶν Λιβύων παρά ποταμόν· ἐξελαθεῖς δὲ
15 ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτι ὑπὸ Μακίων τε καὶ Λιβύων καὶ
Καρχηδονίων, ἀπῆκετο εἰς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δὲ 43
οἱ Ἀντιχάρης, ἀγὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε ἐκ τῶν
Λαίου χρησμῶν, Ἡρακλήην τὴν ἐν Σικελίᾳ κτίζειν,
Φαῖς τὴν Ἐρυκος χώραν πᾶσαν εἶναι Ἡρακλιδέων, αὐ-
5 τοῦ Ἡρακλέος κτησαμένην. Ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα,
εἰς Δελφούς οἶχeto χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἰρέει
ἐπ' ἣν στέλλεται χώρα· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ' αἰρήσεν.
παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ εἰς Λι-
βύην ἦγε, ἐκομίζετο παρά τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον 44
αὐτοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφείας τε αὐτοὺς
καὶ Τῆλυν τὸν ἐωυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρέτωνα μέλ-

cam dirigit naves, ducibus usus civibus nonnullis
Theraeis. Ubi ad Cinypem pervenit, condidit locum
Libyae pulcerrimum iuxta flumen. Inde vero eiectus
tertio anno a Macis et Libybus et Carthaginensibus,
in Peloponnesum rediit. (43.) Ibi Antichares, civis
Eleonius, ex Laii oraculis consilium ei dedit, ut He-
racleam in Sicilia conderet; dicens *universam Ery-
cis regionem Heraclidarum esse, quippe ab ipso
Hercule adquisitam*. Quo audito, Delphos profectus
Dorieus, quaerit ex oraculo, *an potiturus sit ter-
rā quam adire cogitaret?* et Pythia, *potiturum eā*,
respondit. Sumta itaque classe et multitudine, quam
eamdem in Africam duxerat, Italiam est praeterve-
ctus. (44.) Per id tempus, ut memorant Sybaritae
ipsi et rex ipsorum Telys in eo erant ut adversus

λειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνήτας περιδείας γε-
 νομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφί τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν 5
 διηθέντας· συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα,
 καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μὲν νυν Συβαρίται
 λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κρο-
 τωνῆται δὲ οὐδένα σφίσι Φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέ-
 σθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην 10
 τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἥλειον μούνον· καὶ τοῦτον τρέπων
 τοιαῦδε. παρὰ Τήλως τοῦ Συβαριτίων τυράννου ἀπο-
 δράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεὶ τε οἱ τὰ ἱερὰ οὐ
 προεχώρει χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὡν
 45 οὗτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ ταῦτα ἐκατέρωι ἀποδεί-
 κνύουσι ταῦδε. Συβαρίται μὲν, τέμενός τε καὶ νηὶ εὔντα

XLIV. 14 seq. ὧν οὗτοι ex coniect. pro εὐκ οὗτοι, quod ha-
 bent libri omnes.

Crotonem arma moverent: et *Crotoniatae*, metu
 percussi, rogarunt Dorieum ut opem sibi ferret, id-
 que ab illo impetrarunt. Nam cum illis adversus Sy-
 barin est profectus, et una cum illis *Sybarin* cepit.
 Hoc igitur a Dorieo, et his qui cum eo erant, gestum
 esse aiunt Sybaritae. Crotoniatae vero adfirmant, ne-
 minem peregrinum belli contra Sybaritas suscepti so-
 cium sibi fuisse, nisi unum Calliam, vatem Eleum, ex
 Iamidarum familia; eumque hac ratione, quod a Tely,
 Sybaritarum tyranno ad se profugisset, quum sacri-
 ficanti adversus Crotonem sacra parum prospera eve-
 nissent. Hoc quidem hi dicunt. (45.) Testimonia
 autem dictorum haec adferunt utrique. Sybaritae qui-
 dem, partim testantur agrum sacrum atque templum

393, 74.

παρὰ τὸν ξηρὸν Κράστιν, τὸν ιδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναῖ ἐπωνύμῳ Κραστήν· τοῦ-
 5 το δὲ αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιεῶν διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδὲν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐποίηε, εἴλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώραν, καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. Οἱ δ' αὖ Κροτω-
 10 νῆται ἀποδείκνυσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλεῖῳ ἐξαιρετά ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίειῳ ἀπογόνοι· Δωριεὶ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοις, οὐδέν· καὶ τοι, εἰ συνεπελάβετό γε τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἂν οἱ πολ-
 15 λαπλήσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων

XLV. 3 *seg.* Κράστιν. Κρᾶστιν *ed.* Schæf. *et* Borth. *ex coniect.*
et dein Κραθίη *pro* Κραστή.

prope siccum Crastin; quae Minervae, cognomine Crastiae, dedicata esse aiunt a Dorieo, postquam consociatis armis cum Crotoniatis Sybarin cepisset; partim ipsius Dorici mortem ut maximum adferunt argumentum, quippe quem periisse aiunt eo quod contra vaticinia fecisset: qui si nihil deliquisset, sed id fecisset ad quod missus erat, cepisset Erycinam terram, et captam obtinuisset, neque ipse cum suo exercitu fuisset interemptus. Contra Crotoniatae multa monstrant in Crotoniensi agro eximie donata Calliae Elco, quae ad meam usque aetatem posteri Calliae possederunt: Dorico vero eiusque posteris nihil esse donatum; cui tamen, si socius fuisset Sybaritici belli, multo plura quam Calliae fuissent donata. Haec utrique profereunt testimonia; quorum utris accedere quisque ma-

μαρτύρια ἀπαφαίκεται· καὶ πάρεστι ὁκοτέρωσί τις
 46 πείθεται αὐτίαν, τοῦτοις προσχωρεῖν. Συνέπλεον δὲ
 Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συγκτιστάι Σπαρτιῶν, Θεσσα-
 λὸς καὶ Παραβαῖτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἱ
 ἔπει τε ἀπίκαντο παντὶ στόλῳ εἰς τὴν Σικελίην, ἀπέ-
 5 θανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπὸ τε Φοινικῶν καὶ Ἑγε-
 σταίων· μόνος δὲ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστῶν πε-
 ριεγένετο τούτου τοῦ πάθους. συλλαβὼν δὲ αὐτὸς τῆς
 στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινώην τὴν Σελι-
 νουσίων ἀποικίην· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίου τοῦ μου-
 νάρχου Πειθαγόρου. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατέκτε, αὐ-
 10 τὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινούντος, καὶ ἐμονάρχῃσι
 χρόνον ἐπ' ὀλίγον· οἱ γὰρ μὲν Σελινούσιοι ἐπαναστάν-
 τες ἀπέκτειναν, καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βα-
 47 μόν. Συνέσπετο δὲ Δωριεῖ καὶ συναπέθανε Φίλιππος
 ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνήτης ἀνὴρ· ὃς ἀρμοσάμενος Τή-

luerit, his accedat licet. (46.) Navigarunt autem cum
Dorio alii Spartani, condendae coloniae socii, The-
 salus, et Parabates, et Celeas et Euryleon. Qui post-
 quam cum universo adparatu in Siciliam pervene-
 runt, periere praelio superati a Poenis et Egestanis.
 Unus illorum huic cladi superstes fuit *Euryleon*. Is,
 collectis copiarum reliquiis, Minoam tenuit, Selinu-
 siorum coloniam, et *Selinusiis* opetam suam contu-
 lit, ut Peithagora monarcho liberarentur. Postea vero,
 hoc sublato, tyrannidem Selinuntis ipse invasit, eam-
 que per breve tempus obtinuit: nam insurrectione
 facta interfecerunt eum Selinusii, tametsi ad foren-
 sis Iovis aram profugerat. (47.) Secutus etiam Do-
 rizeum erat et cum eo periit *Philippus*, Butacidae

394, 5.

λυος τοῦ Συβαρίτῃς θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος·
 ψευθεὶς δὲ τοῦ γάμου, οἶχeto πλέων εἰς Κυρήνην· ἐκ
 5 ταύτης δὲ ὀρμεώμενος σπῆσπετο οἰκῇν τε τριῆσιν καὶ
 αἰκῇν ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐὼν τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλ-
 λιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἐαυτόν. διὰ δὲ τὸ ἐαυτοῦ
 κάλλος ἐνείκατο παρὰ Ἑγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος·
 10 ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρώϊον ἰδρυσάμενοι, θυσίησι
 αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τρόπον τοιούτῳ ἐτε- 48
 λεύτησε· εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένους,
 καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαιμόνος.
 οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἤρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ'
 5 ἀπέθανε ἅπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὐνομα
 ἦν Γοργώ.

ΑΠΙΚΝΕΕΤΑΙ δ' ὦν ἂν Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τυ- 49

filius, civis Crotoniata. Is quum sibi desponsasset Te-
 lyis filiam, Sybaritarum regis, Crotone profugerat:
 frustratus autem nuptiis, relicta Italia Cyrenen naviga-
 verat. Inde profectus, secutus erat Dorieum propria
 triremi, suo sumtu militibus instructa: vir qui in
 Olympicis certaminibus victoriam reportaverat, et
 formosissimus omnium suae aetatis Graecorum. Hic
 ob formae praestantiam ab Egestanis consecutus est,
 quod nemo alius: hi enim super eius sepulcro He-
 roum erexerunt, et sacrificiis eum placant. (48.)
 Hunc finem habuit *Dorieus*: qui si sustinuisset sub
 Cleomenis vivere imperio, et Spartae manere, ipse
 rex evasisset Lacedaemonis. Neque enim diu admo-
 dum regnavit *Cleomenes*, sed mortuus est nulla prole
 relicta, nisi una filia, cui nomen erat Gorgo.

(49.) Hoc igitur regnante *Cleomene* Spartam

ραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένης ἔχοντος τὴν ἀρχήν.
 τῷ δὲ ἐς λόγους ἦε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων
 χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἀπάσης περίοδος ἐνετέμνη-
 το, καὶ θάλασσά τε πᾶσα, καὶ ποταμοὶ πάντες. 5
 ἀπικνεύμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς
 αὐτὸν ταῦτα· „Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ
 „θωμάσῃς τῆς ἐνθαῦτα ἀπίστου· τὰ γὰρ κατήκοντά
 „ἐστὶ τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ' ἔλεου-
 „θέρων, ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῶν, 10
 „ἐτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὥς προστέατε τῆς Ἑλλά-
 „δος. νῦν ὦν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ρύσασθε Ἰο-
 „νας ἐκ δουλοσύνης, ἀνδρας ὁμαιμόνας. Εὐπέτειας δὲ
 „ὑμῖν ταῦτα οἶά τε χωρεῖν ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι
 „ἀλκιμοὶ εἰσὶ ὑμῖν τε, τὰ ἐξ τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέ- 15
 „γιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἢ τε μάχῃ αὐτέων ἐστὶ

venit Aristagoras, Mileti tyrannus. Is regem con-
veniens, secum adferebat, ut narrant Lacedaemonii,
aeneam tabulam, in qua totius terrae circuitus erat
incisus, et mare universum, fluviiq̃ue omnes. Ubi in
colloquium venit regis, haec ad eum verba fecit.
Cleomenes, ne meum studium te conveniendi mi-
reris; talia enim sunt tempora. Servos esse Ionam
filios, qui liberi esse debbāt, probrum et dolor
maxime quidem est nobis ipsis, verum etiam, prae-
ter caeteros Graecos, tanto magis vobis, quoniam
principes estis Graeciae. Nunc igitur, per Deos
te oro Graeciae praesides, e servitute vindicate Io-
nas, consanguineos vestros. Facile autem est vobis
hoc exsequi. Nec enim fortes viri sunt Barbari;
vos vero bellica virtute praeter omnes populos

394, 35.

- „τοῖσδε, τόξα, καὶ αἰχμή βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ
 „ἔχοντες ἔρχονται εἰς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίας ἐπὶ
 „τῆσι κεφαλῇσι· οὕτω εὐπετίες χυμωθῆναι εἰσι. Ἔστι
 20 „δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἥπειρον ἐκείνην νεμομένοισι,
 „ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασιν ἄλλοις· ἀπὸ χρυσῷ ἀρ-
 „ξαμένοισι, ἄστυρες, καὶ χαλκῷ, καὶ ἰσθῆς ποιίλῃ,
 „καὶ ὑποζύγια τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλό-
 „μενοι, αὐτοὶ αὖ ἔχουσι. Κατακτενται δὲ ἀλλήλων ἐχό-
 25 „μενοι, ὡς ἐγὼ Φράσω. Ἴωνες μὲν τῶνδε οἶδε Λυδοί,
 „οἰκίσοντές τε χώραν ἀγαθὴν, καὶ πολυαστυρώτατοι εἰ-
 „τες.“ δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα εἰς τῆς γῆς τὴν περίοδον,
 τὴν ἐφ’ ἧς ἐν τῷ πινάκι ἐντετυμῆσθαι. „Λυδῶν δέ,“ ἔφη
 λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, „οἶδε ἔχονταί· Φρύγες οἱ πρὸς
 30 „τὴν ἡῶ, πολυπροβατώτατοι τε ἔσθτες ἀπάντων τῶν

eminentis. Pugnae genus autem illorum hoc est,
 arcus et breve spiculum. Braccis induti [non scu-
 tis tecti] in praelium eunt; tiaras [pro galeis] in
 capite gestant: ita superatu sunt faciles. Sunt
 autem continentem illam habitantibus bona, quan-
 ta non sunt aliis omnibus hominibus simul sum-
 tis: aurum statim, tum argentum, et aes, et vestis
 pretiosa, et iumenta, et mancipia: quibus vos, si
 modo libuerit, potiemiini. Habitant autem, alius
 populus alterum adtingens sic, quemadmodum ego
 dicam. Iuxta Ionas hosce habitant hi Lydi, ter-
 ram tenentes bonam et argento abundantem. (Haec
 dicens, digito monstravit regionem in illo terrae
 circuitu, quem aeri incisum secum adtulcrat.) Lydi
 vero (sic dicere perrexit) contigui sunt versus
 orientem Phryges hi, et armentis et terrae frugi-

„ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρτότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
 „Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλοῦμεν· τούτοις
 „δὲ προσούρου Κίλικες, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήν-
 „δε, ἐν ᾗ ἡδὲ Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τά-
 „λанта βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλί- 35
 „κων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἷδε, καὶ οὗτοι ἰόντες
 „πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοί, χώρη τήνδε
 „ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἡδὲ Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
 „παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἐστι τὰ Σου-
 „σα ταῦτα, ἐνθα βασιλεὺς τε μέγας δίαται ποιεῖται, 40
 „καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά ἐστι. Ἐλόντες
 „δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσύνοντες ἡδὴ τῷ Διὶ πλούτου
 „περὶ ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρας ἄρα οὐ πολλῆς,
 „οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὖρων σμικρῶν, χορὸν ἐστὶ
 „ὕμειας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους, 45

XLIX. 45. ἀναβάλλεσθαι. Fors. ἀναλαβίσθαι.

bus opulentissimi omnium, quos equidem novi, populorum. Phrygibus proximi sunt Cappadoces, quos Syrios nos vocamus: hisque finitimi Cilices, ad mare hocce pertinentes, in quo Cyprus haec insula est; qui quingenta talenta annum tributum pendunt regi. Cilices adtingunt hi Armenii, et ipsi armentis opulenti. Armeniis finitimi Matieni hancce possident regionem. Horum regionem adtingit Cissia haec, in qua iuxta fluvium huncce Choaspen sita hic sunt Susa, ubi Rex magnus vitam agit, suntque pecuniarum illius thesauri. Hanc urbem quum ceperitis, tum fidenter cum Iove de divitiis contendetis. At nunc de exiguo terrae tractu, neque illo ita bono, et de arctis finibus opus est vobis pugnare cum Messeniis, qui vobis pares

„ὄντας ἰσθαλάας, καὶ Ἀρακάδας τε καὶ Ἀργεῖους·
 „τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἐστι οὐδὲν, οὔτε ἀργύρου,
 „τῶν περὶ καὶ τίνα ἐνάγει προθυμὴ μαχόμενον ἀποδῆ-
 „σκειν· παρέχον δὲ τῆς Ἀσίας πάσης ἀρχεῖν εὐπέτεως,
 50 „ἀλλὰ τι αἰρήσεσθαι;“ Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε.
 Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, „ὦ ξῖνε Μιλήσιε,
 „ἀναβείλομαι τοι, εἰς τρίτην ἡμέραν ἀποκρινέσθαι.“
 Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπεὶ τε δὲ ἡ κυρὴ ἡμέρῃ 50
 ἐγένετο τῆς ἀποκρίσεως, καὶ ἦλθον εἰς τὸ συγκείμενον,
 εἶρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην, ὁκοσέων ἡμερέων
 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰωνῶν ὅφες εἴη παρὰ βασιλῆα. ὁ
 5 δὲ Ἀρισταγόρης, τάλλα ἰὼν σοφός, καὶ διαβάλλων
 ἐκέκων εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρόν γὰρ μιν μὴ λέγειν
 τὸ ἐόν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν εἰς τὴν

*sunt armis, et cum Arcadibus et Argivis, qui ni-
 hil possident quod sit auri aut argenti simile,
 cuius studio aliquis ad pugnandum cum vitae pe-
 riculo commoveatur. Quare quum facile sit vobis
 universae Asiae potiri imperio, aliud-ne quid-
 piam praeoptabitis? Haec Aristagoras dixit; cui
 Cleomenes: Hospes Milesie, ait, in tertium diem
 differo tibi respondere. (50.) Tunc quidem in tan-
 tum progressi sunt: ubi vero adfuit constitutus respon-
 sioni dies, et ad locum ventum est de quo conve-
 nerant, ex Aristagora Cleomenes quaesivit, quot
 dierum iter esset a mari Ioniam adluente usque
 ad regem? Et Aristagoras, alioquin callidus homo,
 et pulcre illum circumveniens, in hoc quidem offen-
 dit. Nam quum non id quod res est dicere debuis-
 set, ut qui Spartanos in Asiam cuperet evocare, ex*

Ἀσίην, λέγει δ' αὖν, τριῶν μηνῶν φάς εἶναι τὴν ἀνοδὸν.
 Ὁ δὲ, ὑπαρτάσας τὸν ἐπίλειπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρι-
 σταγόρης ὤρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε· „ὦ 10
 „ἔστε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσω ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος
 „ἡλίου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐπέα λέγεις Λακεδαιμο-
 „νίοισι, ἐβέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν
 „ἀγαγεῖν.“ ὁ μὲν δὲ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἥϊς
 51 εἰς τὰ οἶκά. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, λαβὼν ἱκετηρίην,
 ἥϊς εἰς τοῦ Κλεομένηος ἐσελθὼν δὲ εἶπεν, ὅτι ἱκετεύων,
 ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένηα, ἀποπέμψαντα τὸ
 παιδίον· προσεσκήκει γὰρ δὴ τῷ Κλεομένει ἡ θυγά-
 τηρ, τῇ οὐνομα ἦν Γόργω· τοῦτο δὲ οἱ καὶ μῶνον τέκνον 5
 ἐτύγχανε εἶναι ὅτιον ἀκτῶ ἢ ἐνέα ἡλικίην. Κλεομένης
 δὲ λέγων μὲν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχαιῖν τοῦ
 παιδίου εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἀρχετο ἐκ

L. 12. εὐπέα. εὐπερία ed. Wess. et seqq.

veritate respondit, dicens *trium mensium esse ad-
 scensum*. Tum vero *Cleomenes*, praecidens reli-
 quum sermonem quem de itinere illo facturus erat
Aristagoras, ait: *Hospes Milesie, excede Sparta
 ante solis occasum: nec enim sermonem dicis au-
 diendum Spartanis, qui eos cupis trium mensium
 viam abducere a mari*. His dictis, *Cleomenes* do-
 mum abiit. (51.) Tum vero *Aristagoras* sumto oleae
 ramo domum adiit *Cleomenis*, et introgressus sup-
 plex illum precatus est, ut, dimissâ filioli, sese au-
 diret: adstabat enim forte *Cleomeni* filia, cui nomen
 erat *Gorgo*, unica illius proles, annorum octo aut
 novem puella. Iussit illum *Cleomenes* dicere quae
 vellet, nec cessare puellae causâ. Ibi *Aristagoras* a

δέκα τάλαντων ὑποσχεόμενος, ἣν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν
 10 εἰδέετο. ἀναγνόντος δὲ τοῦ Κλεομένους, πρέβαντε τοῖσι
 χρήμασι ὑπερβάλλον ὁ Ἀρισταγόρης, ἐς οὐ πενήκον-
 τὰ τε τάλαντα ὑποδέδεκτο· καὶ τὸ παιδίον ἠδ᾽ ἄξατο,
 „Πάτερ, διαφθερεῖ σε ὁ ξένος, ἣν μὴ ἀποστάς ἦς.“
 15 ὁ τε δὲ Κλεομένης, ἡσθεὺς τοῦ παιδίου τῇ παραίνεσι,
 ἦν ἑᾷ ἑτέρῳ ὄντημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο
 τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξέγενετο ἐπι-
 πλέον ἐτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλῆα.
 Ἐχὺ γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὥδε. Σταθμοὶ τε παν- 52.
 ταχῇ εἰσι βασιλῆῃσι, καὶ καταλύσεις κάλλιστα· διὰ
 αἰετομένης τε ἡ ὁδὸς ἀπάσα καὶ ἀσφαλὲς. διὰ μὲν γε
 Λυδίας καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τίνοντες εἰκοσὶ εἰσι, πα-
 5 ρασάγγαι δὲ τέσσερις καὶ ἐννῆκοντα καὶ ἥμισυ. Ἐκ-

decem incepit talentis quae illi pollicebatur, si ea,
 quae petiisset, effecta sibi dedisset: abnuentemque Cleo-
 mene, progressus est augendo subinde pecuniae sum-
 mam; donec postremo, quum quinquaginta ei ta-
 lenta reciperet, exclamavit puella: *Pater, corrup-*
pet te hic hospes, ni ocius hinc abscesseris. Et
 delectatus Cleomenes puellae monito, in aliud con-
 clave abiit, et Aristagoras Sparta omnino excessit,
 neque ei licuerat de itinere ad Regem plura com-
 memorare.

(52.) Est autem illius itineris ratio huiusmodi.
Stationes (sive *mansiones*) ubique sunt regiae, et
 diversoria pulcerrima; totumque iter per culta ac
 tuta instituitur loca. Per Lydiam et Phrygiam viginti
 sunt mansiones, parasangae vero nonaginta quatuor
 cum dimidia. Phrygiam excipit Halys fluvius, ad

δέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἄλυσ ποταμός· ἐπ' αὐ-
 πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξέλασαι πᾶσα ἀνάγκη· καὶ
 οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ Φυλακτῆριον μέγα
 ἐπ' αὐτῷ. Διαβάanti δὲ εἰς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύ-
 τη πορευομένῳ μέχρι οὖρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δύο 10
 δέοντες εἰσὶ τριήκοντα, παρὰσάγγαι δὲ τέσσαρες καὶ
 ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὖροισι διξὰς τε πύλας διε-
 ξελᾶς, καὶ διξὰ Φυλακτῆριον παραμείψαι. Ταῦτα
 δὲ διεξέλασαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν πορευομένῳ,
 τρεῖς εἰσὶ σταθμοὶ, παρὰσάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ 15
 ἥμισυ. οὗρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποτα-
 μὸς νηυσὶ περητός, τῷ οὐνομα Εὐφράτης. Ἐν δὲ τῇ Ἀρ-
 μενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσὶ καταγωγίων πεντεκαίδεκα, πα-
 ρασάγγαι δὲ ἑξ καὶ πενήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ Φυλα-
 κτῆριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσαρες 20
 διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθεῖναι

quem est porta, per quam omnino transire oportet
 priusquam fluvium traicias: estque ibidem magna
 custodia. Transgresso in Cappadociam, atque per
 eam pergenti usque ad Ciliciae fines, mansiones sunt
 viginti octo, parasangae vero centum et quatuor: in
 his confinibus autem duae sunt portae transeundae,
 et duae custodiae. Has postquam praeterieris, per
 Ciliciam iter facienti tres sunt mansiones, parasangae
 vero quindecim cum dimidia. Terminus Ciliciae et
 Armeniae flumen est navibus transmittendum, cui
 nomen Euphrates. In Armenia vero mansiones sunt
 diversoriorum quindecim, et parasangae quinquaginta
 sex cum dimidia: estque in his etiam custodiae
 statio. Perfluunt autem Armeniam quatuor fluvii,

397, 27.

ἔστι. πρῶτος μὲν, Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ
 τρίτος αὐτὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ αὐτὸς ἰὼν ποταμὸς,
 οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων κα-
 25 ταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δ' ὕστερον, ἐκ Ματιη-
 νῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης,
 τὸν Κύρος διέλαβέ ποτε ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τριη-
 κοσίας. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν
 Ματιηνήν γῆν, σταθμοὶ εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς
 30 τὴν Κισσίην χεῖρην μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοὶ, πα-
 ρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἡμισύ ἐστι ἐπὶ
 ποταμὸν Χοάσπην, ἵοντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν· ἐπ'
 ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. Οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ
 εἰσι ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μὲν νυν σταθμῶν
 35 τσαυταὶ εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ 53
 δὲ ὁρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλική τοῖσι παρὰ σάγγ-

quos navibus necessario oportet traicere. Primus est
 Tigris: deinde secundus et tertius idem nomen habent,
 quamvis non idem sit fluviu, nec eodem ex loco
 fluens; prior enim ex Armeniis fluit, posterior vero
 ex Matienis. Quarto fluvio nomen est Gyndes, is
 quem Cyrus in trecentos et sexaginta alveos diduxit.
 Ex hac Armenia ubi in Matienem regionem transieris,
 stationes sunt quatuor: tum ex hac in Cissiam trans-
 gredienti, stationes undecim, parasangae vero quadra-
 ginta duae cum dimidia, usque ad Choaspen fluvium,
 navibus itidem traiciendum; ad quem Susa urbs con-
 dita est. Harum omnium mansionum summa est cen-
 tum et undecim: totque sunt *stationes* atque diver-
 soria *Sardibus Susa* iter facienti. (53.) Quod si vero
 recte parasangis dimensa est regia via, et parasanga si

Herod. T. II. P. I.

F f

γῆσι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια, ὥσπερ οὗτος γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδιά 5
 ἴσθι ἐς τὰ βασιλῆα τὰ Μεμνόνια καλούμενα, πεντα-
 κόσια καὶ τρισχίλια καὶ μυρία, παρασαγγίων ἑόντων
 πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκα-
 τὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστη διεξιούσι, ἀναισιμούνται
 54 ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρι-
 σταγόρῃ, εἰπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,
 εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἀνοδὸν τὴν παρὰ βασιλῆα, ἰσθῶς
 εἶρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον ταυτίων ἔτι δίζηται,
 ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω· τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρ- 5
 δις ὁδὸν δεῦ προσλογίσασθαι ταύτη. καὶ δὴ λέγω στα-
 δίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς
 μέχρι Σούσων, τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστου καλέσται,
 τεσσαράκοντα καὶ τετρακισχιδίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ
 ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσαράκοντα καὶ πεντακό- 10

valet triginta stadia, (uti revera valet) erunt, *Sardibus*
 usque ad regiam, quae *Memnonia* vocatur, stadio-
 rum tredecim millia et quingenta, quum sint para-
 sangae quadringentae et quinquaginta. Iam singulis
 diebus centena et quinquagena stadia conficiendo,
 consumuntur adcurate dies nonaginta. (54.) Itaque
 Milesius Aristagoras, quando Cleomeni Lacedaemo-
 nio dixit, *trium mensium iter esse quo ad Regem*
adscenditur, recte ille dixit. Si quis vero curatius
 etiam de his quaerat, ei ego hoc etiam declarabo;
 namque addici debet iter Epheso Sardes faciendum.
 Dico igitur, a Graeco mari usque *Susa*, nam haec
Memnonia urbs vocatur, stadiorum omnium sum-
 mam esse quatuordecim millia et quadraginta. Nam

σιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηχανύεται ἡ τρί-
μηνος ὁδός.

Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάγτης, 55
ἦε εἰς τὰς Ἀθήνας, γενομένης τυράννων ὧδε ἐλευθέρως.

ἘΠΕΙ Ἴππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἴππῆω δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεόν, ἰδόντα ὅψιν ἐνυπνίου τῷ ἑαυτοῦ πά-
5 θει ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἀρμό-
διος, γένος ἔόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖος, μετὰ ταῦ-
τα ἐτυραννέοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἕτεα τέσσερα οὐδὲν ἥσσον,
ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ προτοῦ. Ἡ μὲν νυν ὅψις τοῦ 56
Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἡδε. ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν
Παναθηναίων ἐδόκει ὁ Ἰππαρχος, ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα
μέγαν καὶ εὐεδέα, αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα·

ab Epheso ad Sardes sunt stadia quingenta et quadra-
ginta: itaque tribus diebus longius fit trimestre iter.

(55.) Sparta pulsus Aristagoras, *Athenas* inde se
contulit: quae civitas [haud multo ante] *tyrannis*
liberata erat, idque hoc modo.

POSTQUAM *Hipparchum*, Pisistrati filium, *Hippias*
tyranni fratrem, cui per somnum visum erat oblatum
imminentem calamitatem perspicue significans, inter-
fecerunt *Aristogiton* et *Harmodius*, generis origine
Gephyraei; post haec *Athenae* per quatuor etiam nunc
annos nihilo minus, immo magis etiam quam antea,
tyrannide premebantur. (56.) Insomnium Hipparcho
oblatum huiusmodi erat. Nocte quae praecedebat Pa-
nathenaeorum solennia, visum erat Hipparcho ad-
stare ipsi virum grandem formosumque, aenigmati-
cis his verbis ipsum adloquentem:

Τλῆθι λείων ἀτλητα παθὼν τετληῖτι θυμῷ
οὐδὲς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

5

ταῦτα δέ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Φανερός ἦν ὑπερ-
τιθέμενος ὀνειροπόλοισι· μετὰ δέ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν,
ἔπεμπε τὴν πομπήν, ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

- 57 Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ Φονέες οἱ Ἰππάρχου,
ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἑρετρίης τὴν ἀρ-
χήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὐρίσκω, ἔσαν Φοίνι-
• κες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν
Βοιωτίην καλεομένην· οἴκειον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπο-
λαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοίρην. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων
πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗ-
τοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ'

5

Intoleranda, leo, patiens, forti tolera animo!

*Nemo hominum iniustus non solvit tempore
poenam.*

Hanc visionem ille, simulatque illuxit, palam ad
somnia coniectores retulit: deinde vero, sacris
averruncandi caussa factis, pompam illam duxit, in
qua interfectus est.

(57.) *Gephyraei*, quorum de genere erant Hip-
parchi percussores, principio, ut ipsi aiunt, ex Ere-
triā fuerunt oriundi; ut vero ego rem percontatus
reperio, Phoenices fuerunt ex illorum numero Phoe-
nicum, qui cum Cadmo in hanc regionem, quae
nunc Boeotia vocatur, venerant; et Tanagricum eius-
dem regionis tractum, sorte acceptum, habitave-
runt. Inde postquam Cadmei prius ab Argivis fuis-
sent pulsī, deinde Gephyraei hi a Boeotis eiekti,
Athenas se converterunt. Et illos receperunt Athe-

Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδίδξαντο σφείων
 10 αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπη-
 γήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ 58
 σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλ-
 λα τε πολλὰ, οἰκῆσαντες ταύτην τὴν χώραν, ἐσθήγαγον
 διδασκάλια εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα·
 5 οὐκ ἔοντα πρὶν Ἕλλησι, ὥς ἐμοὶ δοκεῖν· πρῶτα μὲν,
 τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου
 προβαίνοντος, ἅμα τῇ Φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν
 τῶν γραμμάτων. Περιοίκεον δὲ σφεας τὰ πολλὰ τῶν
 10 χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλα-
 βόντες διδασχὴν παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, με-
 ταρρυθμίσαντες σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο· χρεώμενοι δὲ
 ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων

nienses hac conditione, ut cives essent Athenienses, at compluribus tamen nonnullis iuribus, nec vero dignis quae hic commemorentur, essent exclusi. (58.) *Phoenices* autem hi, qui cum Cadmo adven-
 nerant, quorum de numero fuerunt *Gephyraei*, quum alias res multas ad doctrinam spectantes ad-
 tulerunt Hellenibus, tum *literas*; quarum usus nul-
 lus antea, ut mihi videtur, apud *Hellenas* fuerat. Ac primum quidem tales adtulerant, qualibus omnes
 utuntur *Phoenices*: procedente vero tempore, simul cum sermone, *literarum* etiam ductus immutarunt. Pleraque per id tempus loca circum illos habitabant
Hellenes Iones: qui *literas* edocti a *Phoenicibus*, usi sunt eis formâ paululum mutatâ; a quorum usu mos in-
 valuit, ut, quemadmodum aequitas etiam postulabat, quoniam a *Phoenicibus* in *Graeciam* introductae sunt,

Φοινίκων, ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήϊα κεκληῖσθαι καὶ
 τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ
 Ἴωνες, ὅτι κοτὴ ἐν σπάνι βύβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι 15
 αἰγέῃσι τε καὶ οἰῇσι· ἐτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ
 59 τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Ἴδον
 δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήϊα γράμματα, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρί-
 ποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ὄντα τοῖ-
 σι Ἴωνικοῖσι. ὁ μὲν δὲ εἷς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα 5
 ἔχει,

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοῶν.
 ταῦτα ἡλικίην αἶν εἶη κατὰ Λαῖον τὸν Λαβδάκου τοῦ
 60 Πολυδάρου τοῦ Κάδμου. Ἔτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέ-
 τρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηβόλω Ἀπόλλωνι

Phoeniciae literae nominarentur. Atque byblos etiam
 (id est, *libros papyraceos*) antiquitus *diphtheras*
 (*membranas*) Iones vocant, quoniam in papyri in-
 opia membranis (s. pellibus) caprinis et ovillis ute-
 bantur. Atque etiam nunc mea aetate multi barbaro-
 rum talibus in pellibus scribunt. (59.) Vidi vero
 etiam ipse *litteras Cadmeas* in templo Apollinis
 Ismenii Thebis Boeotiae, tripodibus nonnullis inscul-
 ptas, maximam partem similes *Ionicis literis*. Unus
 ex illis tripodibus hanc habet inscriptionem:

Dedicavit me Amphitryon, rediens ex Telebois.
 Haec igitur scripta fuerint Laii aetate, filii Labdaci,
 nepotis Polydori, filii Cadmi. (60.) Alius tripus hexa-
 metro modulo haec dicit:

Scaneus, in adsueto pugilum certamine victor,

νικήσας ἀνέθηκε τὴν περικαλλὲς ἄγαλμα.

- 5 Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἴπποκόωντας· εἰ δὲ οὗτος γ' ἐστὶ ὁ ἀναβίς, καὶ μὴ ἄλλος τὰυτό οὖνομα ἔχων τῷ Ἴπποκόωντος· ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαίου. Τρίτος δὲ 61 τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ·

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν εὐσκόπων Ἀπόλλωνι
μουναρχίαν ἀνέθηκε τὴν περικαλλὲς ἄγαλμα.

- 5 Ἐπὶ ταύτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἐξανιστάται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρίπονται εἰς τοὺς Ἐγχέλεας. εἰ δὲ Γεφυραῖοι, ὑπολειφθέντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρεῖουσιν εἰς Ἀθήνας· καὶ σφι ἱρὰ ἐστὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν οὐδὲν μετὰ τοῖσι
10 λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε καχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς Δῆμητρος ἱερὸν τε καὶ ὄργανον.

me tibi sacravit, speciosum munus, Apollo.

Scaeus autem ille fuerit Hippocoontis filius: si modo hic fuit qui munus illud dedicavit, nec alius idem nomen gerens cum Hippocoontis filio: vixit hic autem Oedipi aetate, Laii filii. (61.) Tertius tripus, hexametro pariter modulo, haec inscripta habet:

Laodamas istum tripodem, sua in urbe monarchus,

hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Hic est ille *Laodamas*, Eteoclis filius, quo regnante *Cadmei*, ab Argivis sedibus suis eiekti, ad *Encheleas* se receperunt. *Gephyraei* vero, tunc relictii, postea a Boeotis coacti sunt Athenas concedere. Et habent hi templa Athenis exstructa, quae ad reliquos Athenienses nil pertinent, quum alia, quibus nihil commune cum caeteris templis est, tum Achaicae Cereris templum et sacra.

62 Ἡ μὲν δὴ οἷσι τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγγυόνησαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἱππάρχου Φοβέες, ἀπήγηται μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοις ἔτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχαίης ἥϊα λέξαι λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππικῶ τυραννέοντος καὶ ἐμπνεύμενου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἰόντες Ἀθηναῖοι, καὶ Φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπὶ τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοις Ἀθηναίων Φυγάσι περρωμένοις κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προσχώρει κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλας, πειρωμένοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν

(62.) Quale fuerit visum Hipparcho oblatum, et unde oriundi Gephyraei, quorum de genere fuere Hipparchi percussores, est a me expositum. Superest ut post haec redeam ad narrationem quam initio instituturus eram, dicamque *qua ratione tyrannis liberatae sint Athenae*. Quo tempore *Hippias* tyrannidem obtinuit, et Athenienses ob Hipparchi caedem acerbius vexabat; per id tempus *Alcmaeonidae*, genere Athenienses, ob Pisistratidas vero patriā profugi, postquam cum aliis Atheniensium exsulibus per vim reditus sibi parare conantes nihil profecissent, sed ad *Leipsydrion* supra Paconiam, quem locum tentandi reditus caussā et liberandae civitatis consilio muniverant, ingentem acceperant cladem; deinde, omnia adversus Pisistratidas molientes, ab Amphictyonibus *templum Delphicum* hoc, quod nunc

15 νῦν ἔοντες, τότε δὲ οὐκᾶ, τοῦτον ἐξοικοδομήσαι. οἷα δὲ
 χρημάτων εὖ ἤκοντες, καὶ ἔοντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκα-
 θεν ἔτι, τὸν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος
 κάλλιον, τὰ τε ἄλλα, καὶ, συγκεκλιμένου σφι πωρίνου
 λίθου ποικίην τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξε-
 πείσαν. Ὡς ὧν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ 63
 ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμνοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρη-
 μασι, ὅπως ἔλθοιεν Σπαρτητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ στό-
 λῳ εἴ τε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθή-
 5 νας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ τὰντὸ
 πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος,
 ἔοντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα
 Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνέων, ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἔον-
 τας τὰ μάλιστα· τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ποιεῖν

est, et tunc nondum erat, aedificandum conduxerunt. Quumque divitiis abundarent, et inde a maioribus spectati essent viri, exaedificarunt templum quum aliàs pulcrius quam ferebat exemplar, tum frontem eius ex Pario marmore effecerunt, quamquam conventum esset ut totum templum ex porino lapide construeretur. (63.) Hi igitur *Alcmaeonidae*, ut Athenienses narrant, dum *Delphis* morabantur, pecuniâ persuaserunt Pythiae, ut, quoties Spartani cives Delphos venirent, sive privato nomine sive publico oraculum consulturi, constanter illos moneret, ut *liberarent Athenas*. Proinde Lacedaemonii, quum idem ipsis semper effatum ederetur, mittunt Anchimolium, Asteris filium, cum exercitū, spectatum inter cives virum, qui Pisistratidas Athenis pelleret, quamquam hospitii iure cum ipsis in primis

τε ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θά- 10
 λασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὲ προσσχὼν ἐς Φάληρον, τὴν
 στρατιὴν ἀπέβηκε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμε-
 ναι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλῆς ἐπικουρίην· ἐπε-
 ποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δὲ
 σφι δεόμενοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, 15
 χιλίην τε ἵππων, καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφέτερον Κινέην,
 ἄνδρα Κονιαῖον· τοὺς ἐπεί τε ἔσχον συμμαχούς οἱ Πει-
 σιστρατίδαι, ἐμμηχανέατο τοιαύδε. κείραντες τῶν Φαλη-
 ρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππασίμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν
 χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπροσῦθα 20
 δὲ διέθθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων,
 καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περὶγενομένους αἰ-
 τέων ἐς τὰς νέας κατέρεξαν. Ὁ μὲν δὲ πρῶτος στόλος
 ἐκ Λακεδαιμόνος οὕτω ἀπῆλλαξε· καὶ Ἀγχιμόλιον

coniunctos: nam, quae diis debentur, antiquiora du-
 xerant quam quae hominibus. Hunc exercitum, mari
 navibus missum, Anchimolius, portum tenens Pha-
 lerum, ibi in terra deposuit. Qua re ante cognita,
Pisistratidae, quum esset eis foedus cum Thessalis,
 auxilia e Thessalia acciverant. Et precantibus Thes-
 sali, publico decreto, mille equites miserant, et
 regem suum Cineam Coniaeum. Quos auxiliares na-
 oti *Pisistratidae*, hocce instituerunt facere. Detonsa
 planitie Phalereorum, et loco hoc equitibus habili
 reddito, equitatum adversus hostium castra mittunt:
 qui in hqs incidens, quum alios multos interfecit La-
 cedaemoniorum, tum et ducem Anchimolium, reli-
 quos vero in naves compulerunt. Hic finis fuit pri-
 mae expeditionis Lacedaemoniorum: estque sepul-

25 εἰς τὰ Φαῖ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρα-
κλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργῃ. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι 64
μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας,
στρατηγὸν τῆς στρατῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομέ-
να τὸν Ἀναξανδρίδαν, αὐκέτι κατὰ θάλασσαν στεί-
5 λαντες, ἀλλὰ κατ' ἥπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν
Ἀττικὴν χώραν ἢ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέ-
μιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπητο· καὶ σφῶν ἐπισεν
ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἄνδρας, οἳ δὲ περιγενόμενοι ἀπαλ-
λάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίας. Κλεομένης δὲ
10 ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομέ-
νοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκει τοὺς τυράννους, ἀπερ-
γμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχει. Καὶ οὐδέν τι πάν- 65
τως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἳ Λακεδαιμόνιοι·
οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόειον ποιήσασθαι, οἳ τε Πεισιστρα-

crum Anchimolii in Attico pago, cui Alopecae no-
men, prope Herculis templum quod in Cynosarge.
(64.) Post haec maiores copias adversus *Athenas* mi-
serunt *Lacedaemonii*, duce Cleomene rege, Anaxan-
dridae filio: has vero non iam mari miserunt, sed
per continentem. Cum his, ut in Atticam invaserunt,
primum congressi Thessali equites, brevi tempore in fu-
gam sunt versi; cecideruntque ex eisdem amplius qua-
draginta, reliqui vero e vestigio recta versus Thessa-
liam abierunt. *Cleomenes*, ut ad urbem pervenit,
unà cum his ex Atheniensibus, qui liberi vivere cu-
piebant, tyrannos obsedit, muro Pelasgico inclusos.
(65.) Nequaquam vero expugnaturi *Pisistratidas*
erant *Lacedaemonii*: nec enim iustam obsidionem
instituire cogitaverant, et ciberiis ac potulentis bene

τίδασι σίτοις καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκή-
 σαντες τε αὖ ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὴν 5
 Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο,
 τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὐτὴ σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γὰρ
 ἔξω τῆς χώρας οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἦλωσαν.
 τοῦτο δὲ ὥς ἐγένετο, πάντα αὐτέων τὰ σπρήγματα συνε-
 τετάρακτο. παρέστησαν δὲ, ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοις, 10
 ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέραις
 ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν εἰς
 Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων
 ἐπ' ἑτα ἕξ τε καὶ τριήκοντα, ἑόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέ-
 καθεν Πύλιοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγενοί- 15
 τες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον
 ἐπὶ ἡλῦδες ἑόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλεῖς. ἐπὶ τού-
 του δὲ καὶ τὰντὸ οὐνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης

instructi Pisistratidae erant: post paucorumque die-
 rum obsidionem Spartam erant illi abituri. Nunc vero
 supervenit casus, istis infaustus, his vero peropportu-
 nus: capti enim sunt Pisistratidarum liberi, quum
 in eo essent, ut extra Atticam in tuto collocarentur.
 Quae res postquam accidit, turbatae sunt omnes eo-
 rumdem rationes. Itaque deditionem fecerunt eis
 conditionibus, quae Atheniensibus placuerunt, ut,
receptis liberis suis, intra quinque dies Atticā ex-
cederent. Atque ita relictā Atticā *Pisistratidae* Si-
 geum ad Scamandrum migrarunt, postquam Athenis
 sex et triginta annos regnassent. Fuerunt autem hi
 origine Pylii et Neleidae, eisdem maioribus prognati
 atque *Codrus* et *Melanthus*; qui et ipsi olim, quum
 advenae essent, reges fuerunt Atheniensium. Cuius

τῇ παύσῃ θύεσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστο-
20 ρος Πεισιστρατέου παυόμενος τὴν ἐπανυμίην. Οὕτω μὲν
Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερω-
θέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιοχρεα ἀπηγήσιος, πρὶν ἢ Ἰω-
νίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν
Μιλήσιον ἀπικόμενον εἰς Ἀθήνας χυῖναι σφέων βοη-
θεῖν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Ἀθηναί, εἶναι καὶ πρὶν μεγάλαί, τότε ἀπαλλαχ- 66
θεῖσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο
ἄνδρες ἐδυναστεύον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαϊωνί-
δης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ
5 Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν εἰὼν δοκίμου, ἀτὰρ
τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενεῖς
αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυ-

in originis memoriam Hippocrates filio suo nomen
Pisistrati imposuerat, de Pisistrato Nestoris filio.
Hoc modo tyrannis suis liberati sunt Athenienses:
quas vero res post receptam libertatem memoratu
dignas vel gesserint vel passi sint, priusquam Ionia
a Dario defecit, et Aristagoras Milesius Athenas venit
opem illorum implorans, primum exponam.

(66.) *Athenae*, quum iam ante magnae fuissent,
nunc, postquam tyrannis liberatae erant, maiores
evaserunt. Dominabantur autem in illis duo viri,
Clisthenes, de familia Alcmaeonidarum, is quem
fama fert corrupisse Pythiam, et *Isagoras*, Tisan-
dri filius, spectata quidem familia natum; caeterum,
quibus maioribus antiquitus fuerit oriundus, dicere
nequeo, nisi quod cognati eius Iovi Cario sacra fa-
ciunt. Hi viri inter se de principatu contendebant.

νάμιος. ἐσσούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσ-
 ταιριάζεται· μετὰ δὲ, τετραφύλους ἔοντας Ἀθηναίους,
 δεκαφύλους ἐποίησε τῶν Ἴωνος παίδων, Γελέοντος καὶ 10
 Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας
 τὰς ἐπωνυμίας· ἐπιχωρίων δ' ἐτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας
 ἔξευρων, πάρεξ Αἰάντος· τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγείτονα
 67 καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἔοντα, προσέθετο. Ταῦτα δὲ,
 δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἐαυτοῦ
 μητροπάτορα, Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλει-
 σθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ραψω-
 δοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὀμηρείων 5
 ἐπῶν ἑνὶκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ
 πάντα ὑμνέεται· τοῦτο δὲ, ἡρώων γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν
 αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ,
 τοῦτον ἐπεβύμησε ὁ Κλεισθένης, ἔοντα Ἀργεῖον, ἐκβα-

Superatus ab aemulo *Clisthenes*, plebis favorem sibi conciliavit: et deinde, quum in *quatuor tribus* distributi fuissent Athenienses, *decem tribus* constituit; mutatisque nominibus, quae ab Ionis filiis, Geleonte et Aegicore et Argada et Hoplete, erant desumpta, ab indigenis heroibus eas denominavit, uno Aiace excepto; quem, ut vicinum et socium atque hospitem, adiecit. (67.) Quà in re, ut mihi videtur, Clisthenes hic avum suum maternum imitatus est, *Clisthenem Sicyonis tyrannum*. Ille enim, quum bellum gereret cum Argivis, primum *Rhapsodos* rexit Sicyone carminibus Homericis decertare, quoniam in illis ubique fere nonnisi Argivi et Argos celebrantur: deinde, quum esset in foro Sicyoniorum aedes *Adrasto*, Talai filio, tamquam Heroi, conse-

10 λείν ἐκ τῆς χάρις. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρησθηιά-
 ζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἀδρηστον· ἡ δὲ Πυθίη οἱ χαρᾷ Φᾶσα,
 „ Ἀδρηστον μὲν εἶναι Συκυωνίων βασιλῆα, ἐκεῖνον δὲ λευ-
 στῆρα.“ ἐπεὶ δὲ ὁ Θεὸς τοῦτό γε οὐ παρείδου, ἀπελθὼν
 ἐπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρηστος ἀπαλ-
 15 λαίεταί. αἰς δὲ οἱ ἐξευρῆσθαι ἰδόκει, πέμψας ἐς Θη-
 βας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελά-
 νιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἰδόντες, ἐπαγα-
 γόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ
 ἀπέδειξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ, καὶ μιν ἴδουσε ἐνθαῦ-
 20 τα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον
 ὁ Κλεισθένης, καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγῆσθαι, αἰς
 ἔχριστον ἰόντα Ἀδρηστῶν ὃς τὸν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκι-
 στία ἀπέκτονει, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδεία. ἐπεὶ τε δὲ

crata, hunc Clisthenes, quippe Argivum, sede sua
 eiectum cupiebat. Itaque Delphos profectus, consu-
 luit oraculum, an eiiceret Adrastum. Cui Pythia re-
 spondit, *Adrastum regem esse Sicyoniorum, ipsum
 vero lapidatorem*. Postquam Deus ei hanc potesta-
 tem non fecit, domum reversus excogitavit rationem
 qua Adrastus ipse demigraret. Quam rationem ubi re-
 perisse sibi visus est, Thebas Boeotias misit, dicens
*velle se Melanippum, Astaci filium, deducere Si-
 cyonem*: et permiserunt Thebani. Tum Clisthenes
 Melanippo Sicyonem deducto fanum dedicavit in ip-
 so prytaneo, illudque ibi in loco munitissimo sta-
 tuit. Melanippum autem arcessiverat Clisthenes, (nam
 et hoc me declarare oportet) ut qui inimicissimus
 fuisset Adraсто, quippe cuius fratrem interfecisset
 Mecistem, et Tydeum generum. Huic postquam

οὐ τὸ τέμενος ἀπέδωκε, θυσίας τε καὶ ὄρτας Ἀδρήστου
 ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. Οἱ δὲ Σικυωνιοὶ 26
 εἰσέθεσαν μεγαλωστί κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρήστον. ἡ γὰρ
 χώρα ἦν αὐτῇ Παλύβου· ὁ δὲ Ἀδρήστος ἦν Παλύβου θυ-
 γατρὸς· ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστον
 τὴν ἀρχήν. τὰ τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυωνιοὶ ἐτίμων τὸν Ἀδρή-
 στον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάντα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι 30
 ἐγέγραψον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμῶντες, τὸν δὲ Ἀδρή-
 στον. Κλισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε,
 τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς
 68 Ἀδρήστον οἱ πεποιήτο. Φυλάς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ
 μὴ αἱ αὐταὶ ἕως τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι,
 μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατε-
 γέλασι τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ γὰρ οὗς τε καὶ ὄνου τὰς

LXVIII. 4. οὗς τε καὶ ὄνου. Ex coniect. in ed. Schaeff. et Borh.
 adicitur καὶ χοῖρον.

templum dedicavit, sacrificia et solennia Adrasto
 ademta eidem Melanippo adtribuit. Consueverant
 autem Sicyonii magnifice admodum honorare *Adra-*
stum. Fuerat enim haec regio Polybi, Adrastus
 autem Polybi ex filia nepos fuit: qui quum sine li-
 beris decederet, tradidit Adrasto regnum. Adrastum
 autem quum aliis honoribus colebant Sicyonii, tum
 calamitates eius tragicis choris celebrabant: non
 Bacchum, sed Adrastum colentes. Clisthenes vero
 choros Baccho tribuit, reliquam vero solennitatem
 Melanippo. Hoc modo cum Adrasto egit *Clisthe-*
nes. (68.) Idem vero *tribuum* Doriensium *nomi-*
na mutavit, ne scilicet eadem Sicyoniis atque Ar-
 givis tribus essent. Atque id agens, maxime deri-
 sui habuit Sicyonios: quippe nova nomina a *sue* et

6 ἐπωνυμίας μετατιθεῖς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε,
πλὴν τῆς ἑωυτοῦ Φύλῃς· ταύτῃ δὲ τὸ οὐνομα ἀπὸ τῆς
ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔβητο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο·
ἕτεροι δὲ, Τᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοι-
ρεᾶται. Τούτοις τοῖσι οὐνόμασι τῶν Φυλέων ἐχρέωντο
10 οἱ Σικυνῶνιοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθένης ἀρχόντος, καὶ ἐκείνου
τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἕτεα ἐξήκοντα· μετέπειτα μέντοι
λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ
Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι
προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέας, τὴν
15 ἐπωνυμίην ποιούμενοι κεκληῖσθαι Αἰγιαλέας.

Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυνῶνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκει. 69
ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυνῶνίου τού-
του θυγατριδέος, καὶ τὸ οὐνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δε-
κέειν ἐμοί, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνα, ὥα μὴ σφισι

asino desumens, terminationem solam pristinarum
tribuum adiecit, sua tribu excepta, cui de suo imperio
nomen imposuit: hos enim *Archelaos* nominavit; re-
liquorum autem alios *Hyatas*, alios *Onatas*, alios
Choireatas. Quibus nominibus tribuum usi sunt Si-
cyonii non solum quoad regnavit Clisthenes, verum
etiam post illius obitum sexaginta adhuc annis: deinde
tamen, re deliberata, mutarunt ea, et alios *Hyllaeos*,
alios *Pamphylos*, alios *Dymanatas* nominarunt:
quartae vero tribus nomen ab Aegialeo desumerunt,
Adrasti filio, tribulesque *Aegialeas* adpellarunt.

(69.) Haec Sicyonius Clisthenes fecerat. *Athe-
niensis* autem *Clisthenes*. Sicyonii ex filia nepos,
qui nomen etiam ab illo erat nactus, hic itidem per
contemptum (ut mihi videtur) Ionum, ne eadem Athe-

αἱ αὐταὶ ἴωσι Φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὀμόνυμον Κλει- 5
 σθένηα ἐμμεύσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον, πρό-
 τερον ἀπωσμένον, τότε πάντα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μοῖρην
 προσεθήκατο, τὰς Φυλάς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε
 πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων· δέκα τε δὴ Φυλάρχους ἀντὶ
 τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς 10
 τὰς Φυλάς. ἦν τε, τὸν δῆμον προσθήμενος, πολλῶ κα-
 70 τύπειε τῶν ἀντιστασιωπέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἑστού-
 μενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾷται τάδε. ἐπικαλέσται
 Κλεομένηα τὸν Λακεδαιμόνιον, γινόμενον ἑαυτῷ ξείνον
 ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδῶν πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομέ-
 να εἶχε αἰτίη Φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρου τὴν γυναῖ- 5
 κα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς
 Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθένηα, καὶ μετ' αὐ-

niensibus atque Ionibus tribuum nomina essent, co-
 gnominem Clisthenem est imitatus. Postquam enim
 plebem omnem Atheniensium, prius a se alienatam,
 suas ad partes traduxisset, tribuum tunc mutavit no-
 mina, et numerum illarum auxit: decem enim, quum
 quatuor fuissent, constituit phylarchas, et per *decem
 tribus* distribuit *demos* (sive *curias*) omnes Athe-
 niensium. Eratque, plebe suis partibus adiectâ, longe
 potentior quam adversarii. (70.) Vicissim igitur ab
 illo superatus *Isagoras*, haec contra molitur. Cleo-
 menem advocat Lacedaemonium, qui hospes ipsi
 factus erat inde ab obsidione Pisistratidarum: quem
 quidem fama ferebat consuetudinem tunc habuisse
 cum uxore *Isagorae*. Primum igitur *Cleomenes*, prae-
 cone Athenas misso, Clisthenem urbe eiecit, multos-
 que eum eo alios Athenienses, hos dicens qui *επα-*

τοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων „τοὺς ἐναγέας“ ἐπιλέ-
γων. ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδασχῆς τοῦ Ἰσα-
10 γόρου. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται
αὐτῶν εἶχον αἰτίην τοῦ Φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ με-
τῆχε, οὐδ' οἱ Φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων 71
ᾧδε ἀνομάσθησαν. ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμ-
πιονίκης· εὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε. προσποισάμενος
δὲ ἐταιρήσθην τῶν ἡλικιωτέρων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπο-
5 λιν ἐπεισῆθ' οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἐκέτης ἔζητο
πρὸς τὰ γαλμα. τούτους ἀνιστέασι μὲν οἱ πρυτάνεις τῶν
Ναυκράρων, ὅπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους
πλὴν θανάτου· φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαι-
ωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο.

gees essent. (id est, *piaculo contaminati*.) Haec au-
tem per nuncium edixit, ab Isagora edoctus: habe-
bant enim quidam Alcmaeonidae, et hi qui eorum-
dem erant partium, culpam commissae caedis; at
ipse Clisthenes eiusque amici non fuerant caedis par-
ticipes. (71.) *Enagees* autem dicti sunt nonnulli ex
Atheniensibus hac de caussa. Fuit *Cylon*, civis Athe-
niensis, olympicorum certaminum victor. Is cristas
tollens, consilium inierat occupandae tyrannidis.
Comparatis sibi sociis ex aequalium numero, arcem
occupare conatus est: quam quum obtinere non pos-
set, supplex ad deae imaginem consedit. Hos homi-
nes igitur surgere inde iusserunt prytanes Naucraro-
rum, qui tunc civitatem administrabant, fide data
punitum eos iri citra mortem: attamen occisi hi sunt
culpā Alcmaeonidarum. Sed haec gesta sunt ante Pi-
sistrati aetatem.

72 Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένην καὶ τοὺς ἐναγίας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπέσχετο· μετὰ δὲ οὐδὲν ἦσσαν παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατείει ἑπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα 5 δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλήν καταλύειν ἐπειράτο· τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρειω στασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχίριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅτε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν. 10 Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκουν αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρας, ὅσοι ἔσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. Ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένει ἡ Φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη

(72.) Postquam Cleomenes, misso praecone, eiciendos urbe Clisthenem et piaculo contaminatos edixit, unus Clisthenes ultro excessit. Deinde vero nihilo minus *Athenas* venit *Cleomenes*, non quidem cum magna manu: quo ubi pervenit, septingentas familias urbe eiecit, quas ei *Aristagoras* indicaverat. Quo facto, deinde senatum conatus est dissolvere, et trecentis civibus de Isagorae factione tradidit magistratus. Quum vero resisteret senatus, et imperio nollet parere, Cleomenes et Isagoras cum suarum partium civibus arcem occupant. Et caeteri Athenienses, cum senatu sentientes, per biduum illos obsederunt: tertio vero die, deditione factâ, Atticâ excessere quotquot eorum Lacedaemonii erant. Atque ita implebatur Cleomeni ominosum quod acceperat dictum: nam quum in arcem, occupaturus illam, ad-

15 ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχέσειν, ἥτις
 ἐς τὸ αὐτοῦ τῆς Θεοῦ, ὡς προσερέων· ἡ δὲ ἰρηνὴ ἐξα-
 ναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμει-
 ψαι, εἶπε· „ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει,
 „μὴδ' ἔσιθι ἐς τὸ ἱερόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι πα-
 20 „ριέναι ἐνθαῦτα.“ ὁ δὲ εἶπε· „ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δω-
 „ριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός.“ Ὁ μὲν δὴ τῇ κληιδόνι οὐ-
 δὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε
 μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κα-
 τέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησί-
 25 θεον τὸν Δελφόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος
 ἔχοιμι· ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μὲν νυν διδόμενοι
 ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένη καὶ 73
 τὰ ἐπτακῶσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένηος
 μεταπιμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδεις, συμ-

scendisset, ad penetrale accesserat, deam consulturus:
 at sacerdos de sella surgens, priusquam ille per ianuam
 intrasset, dixit: *Retrogredere, hospes Lacedaemoniae,
 nec in hoc templum pedem pone: nefas est enim
 Doriensibus huc intrare.* Cui ille respondit: *At non
 Doriensis sum, o mulier, sed Achaeus.* Igitur,
 quum spreto omine exsequi consilium esset adgre-
 ssus, tunc rursus excedit cum Lacedaemoniis. Reli-
 quos vero in vincula coniecerunt Athenienses, morti
 destinatos: et in his Timesitheum Delphensem, cuius
 viri opera manuum fortisque animi maxima possem
 commemorare. Et hi quidem in vinculis mortui sunt.
 (73.) Post haec *Athenienses*, revocato *Clisthene* et
 septingentis illis familiis, quae a Cleomene patriā crant
 pulsae, Sardes legatos miserunt, cupientes cum *Per-*

μαχίην βουλόμεναι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἡπιστά-
 το γάρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπι- 5
 πολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων εἰς τὰς Σάρ-
 δας, καὶ λεγόντων τὰ ἐπιταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ
 Ὑστάσπριος, Σαρδίων ὑπαρχος, ἐπειρώτα τίνας εἶντες
 ἄνθρωποι, καὶ πῇ γῆς οἰημένοι, δεοίατο Περσέων σύμ-
 μαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπὲ- 10
 κορυφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθη-
 ναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθeto·
 εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. Οἱ
 δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφίσιν αὐτίαν βαλόμενοι, διδόναι ἔφα-
 σαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν 15
 δὴ ἀπελθόντες εἰς τὴν ἑαυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔχον.

74 Κλεομένης δὲ, ἐπιστάμενος περιῦβρίσθαι ἔπεισι καὶ

LXXIII. 5. Vulgo omnes γὰρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους.

sic contrahere societatem: intellexerant enim, bel-
 lum sibi imminere cum Lacedaemoniis et Cleomene.
 Postquam Sardes advenere legati, et mandata expo-
 suere, quaesivit Artaphernes, Hystaspis filius, prae-
 fectus Sardium, *quinam homines essent, et ubi ter-
 rarum habitarent, qui Persarum peterent societa-
 tem?* Quod ubi ex legatis cognovit, brevibus verbis
 eos expeditivit. *Si regi Dario Athenienses terram
 traderent et aquam,* societatem illis pollicitus est: *si
 non traderent,* abire illos iussit. Tum legati, re pri-
 vatim inter se deliberata, *tradere se,* dixerunt; sci-
 licet cupientes contrahi societatem. At hi, quum do-
 mum rediissent, gravem culpam sustinuerunt.

(74.) Cleomenes, quum se et verbis et factis con-
 tumeliose ab Atheniensibus acceptum existimaret, ex

ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννή-
σου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· τίσασθαι τε
ἐβέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλό-
5 μένος τύραννον καταστήσαι· συνεξῆλθε γὰρ οἱ αὐτός ἐκ
τῆς ἀκροπόλεως. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέ-
βαλε ἐς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος
Οἰνόην αἰρέουσι, καὶ Ὑσιας, δῆμους τοὺς ἐσχάτους τῆς
Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἔτερα ἐσίνοντο ἐπιόντες
10 χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ περ ἀμφιβολίῃ
ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἐμελ-
λον μνήμην ποιήσεσθαι· Πελοποννησίοισι δὲ, εὐῶσι ἐν
Ἐλευσίνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνά- 75
ψειν τὰ στρατοπέδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι
σφὶ αὐτοῖσι δόντες λόγον ὥς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, με-
τεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ Δημάρχη-

universa Peloponneso contraxit exercitum, quò con-
silio contrahat non dicens; sed poenas sumere de po-
pulo Atheniensium cupiens, et Isagoram constituere
tyrannum: hic enim cum illo ex arce Athenarum erat
egressus. Dum igitur ingenti cum exercitu Cleome-
nes Eleusinem invadit, per idem tempus Boeoti ex
composito capiunt Oenoë et Hysias, extremos Atticae
pagos; et Chalcidenses ab alia parte Atticam ingressi
vastabant. Tum Athenienses, quamquam ancipite
pressi periculo, Boeotorum et Chalcidensium ultione
in aliud tempus dilata, Peloponnesiis, quippe qui iam
Eleusine erant, arma opposuerunt. (76.) Quum vero
iam in eo essent utrimque exercitus ut ad manus ve-
nirent, ibi primum Corinthii, reputantes secum ini-
iuste se facere, retro conversi abscesserunt: deinde

τος, ὁ Ἀρίστανος, εὖν καὶ αὐτὸς βασιλεὺς Σπαρτια- 5
 τῶν, καὶ συνεξαγαγὼν τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαι-
 μονος, καὶ οὐκ εὖν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεο-
 μένῃ. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίας ἐτέθη νόμος ἐν
 Σπάρτῃ, μὴ ἐξῆναι ἔπειθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασι- 10
 λῆας, ἀξιόσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφοτέροι εἶπον-
 το· παραληφθέντος δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου, καταλείπε-
 σθαι καὶ τῶν Τυνδαριδῶν τὸν ἕτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ
 καὶ οὗτοι ἀμφοτέροι, ἐπικλητοὶ σφι ἑόντες, εἶποντο.
 Τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσίνι ὄρεώντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμά-
 χων τοὺς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ἔμολο- 15
 γέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπέντας τὴν τάξιν, οἴχοντο
 76 καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ
 τῇ Ἀττικῇ ἀπικόμενοι Δωριεῖς, δις τε ἐπὶ πολέμῳ
 ἐσβαλέντες, καὶ δις ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πληθὸς τοῦ Ἀθη-

idem fecit *Demaratus*, *Aristonis filius*, qui et ipse
 rex erat *Lacedaemoniorum*, et unā cum *Cleomene*
 exercitum eduxerat *Lacedaemone*, neque superiore
 tempore cum illo discordaverat. Ab hoc vero dissi-
 dio facta lex est *Spartae*, ne ambo reges, exeunte
 exercitu, castra sequerentur: (adhuc enim ambo
 sequi consueverant:) altero autem vacante a mili-
 tia, alterum etiam *Tyndaridarum domi relinqui*;
 nam ante id tempus hi ambo, tamquam auxiliares,
 secuti erant. Tunc igitur reliqui socii, qui *Eleusine*
 erant, reges dissidere videntes, et *Corinthios* relin-
 quere stationem, etiam ipsi converso agmine disces-
 sere. (76.) Quarta haec est expeditio, quam in *At-
 ticam* susceperunt *Dorienses*: bis enim hostiliter eam
 sunt ingressi, bis vero commodi caussa populi *Athe-*

ναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μήγαρα κατοίκισαν, οὗ-
5 τος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς
ἂν καλέαιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρα-
τιδῶν ἐξέλασιν ὀρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέ-
ταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης αἰγων Πε-
λοποννησίου ἐπέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριεὺς ἐπέ-
βαλεν ἐς Ἀθήνας.

Διαλυθέντος ἂν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐμβαῦτα 77
Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατήνῃ ποιῶν-
ται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοη-
θέουσι ἐπὶ τὸν Εὐριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς βοη-
5 θούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι
ἐπιχειρεῖν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθη-
ναῖοι, καὶ πολλῶ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς Φο-
νύσαντες, ἐπτακσίους αὐτῶν ἐζώγρησαν. Τῆς δὲ αὐ-

niensis. Primo quidem loco illa expeditio, qua Me-
gara colonis frequentarunt Codro regnante Athenis,
merito nominabitur: iterum vero, atque tertio, quan-
do ad eiiciendos Pisistratidas ex Sparta advenerunt:
quarto tunc, quum Peloponnesios ducens Cleomenes,
Eleusinē invasit. Ita tunc quarta vice Dorienses
Athenas invaserunt.

(77.) Postquam inglorium hunc exitum habuit ista
expeditio, tunc Athenienses, poenas de *Chalciden-
sibus* sumturi, primum adversus hos arma moverunt:
Chalcidensibus vero *Boeoti* opem laturi ad Euripum
properarunt. Quos ubi conspicati sunt Athenienses,
Boeotos prius quam Chalcidenses adgredi placuit.
Pugnā cum Boeotis commissā, insignem victoriam
Athenienses reportarunt, plurimis eorum occisis, et

τῆς ταύτης ἡμέρας οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐβοίαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαν- 10
τες δὲ καὶ τοὺτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν
ἵπποβοτέων τῇ χάρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβόται ἐπα-
λέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ του-
τέων ἐξώγησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐξωγημένοισι εἵ-
χον ἐν Φυλακῇ, ἐς πέδας δῆσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάν 15
σφας, διμνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων,
ἐν τῇσι ἐδόδεατο, ἀνικρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν· αἵτις
ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν περισσῆσαι, κρεμάμεναι ἐκ τυχίων
περικτεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ
μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένου. καὶ τῶν λύ- 20
τρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλ-
κειον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χειρὸς ἔστηκε πρῶτον ἐσιόντι ἐς τὰ

septingentis captis. Deinde eodem die in Euboeam transgressi, cum Chalcidensibus etiam pugnam committunt: quibus et ipsis praelio victis, quater mille colonos in hippobotarum praediis relinquunt: *hippobotae* autem (id est, *qui equos alunt*) vocantur apud Chalcidenses homines locupletes. Quotquot ex Chalcidensibus vivos ceperant Athenienses, perinde atque Boeotos, in custodia habuerunt, compedibus vinctos. Interiecto vero tempore eosdem manumiserunt, binis minis aestimatos: compedes autem, quibus isti vincti fuerant, suspenderunt in acropoli; quae ad meam usque aetatem ibi superfuerunt, e muro pendentes a Medis ambusto, qui est ex adverso aedis occidentem spectantis. Pretii autem redemptionis decimam consecrarunt, ex illaque quadrigam conficiendam curarunt aeneam, quae a sinistra stat

προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἐπιγέγραπται δὲ οἱ
τάδε·

25 Ἔθνα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδίων δαμάσαντες

παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμῳ,

δοσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρεῷ ἔσβισαν ὕβριν·

τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔδισαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ᾗζήντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν μῶνον, 78

ἀλλὰ πανταχῇ, ἡ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χοῤῥημα σπουδαῖον·

εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύομενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφείας

περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέν-

5 τες δὲ τυράννων, μακρῷ πρώτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὦν ταῦ-

τα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐβελοκάκεον, ὡς δεσπότη

ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτοὺς ἕκαστος ἐαυ-

primum ingredienti in propylaea quae sunt in acro-
poli. Est autem in illa inscriptio haec:

Attica perdomitis acri sub Marte iuventus

Boeotis populis Chalcidicaque manu,

damna rependerunt vinculis et carcere caeco,

quorum hae de decima stant tibi, Pallur, equae.

(78.) Auctae igitur erant Athenarum opes. Adparet autem, non hoc uno exemplo, sed ubique, quam *praeclara res sit iuris aequalitas*. Nam et Athenienses, quamdiu sub tyrannis erant, nullis ex finitimis populis bello fuerunt superiores; tyrannis autem liberati, longe primi evaserunt. Quae res declarat, quoad tyrannide fuerunt pressi, ultro illos minus fortiter rem gessisse, quippe pro domino laborantes: postquam vero in libertatem sunt restituti, unusquis-

τῷ προθυμῆστο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἐπρήσσαν.

- 79 Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα εἰς θεὸν ἔπειπον, βουλό-
μενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη „ἀπὸ σφέων
μὲν αὐτέων οὐκ, ἔφη, αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, εἰς παλύφη-
μον δὲ ἐξενείμαντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι.“
ἀπελόντων ὧν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον. 5
ἀλὴν ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων
τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκουσάντες
τούτέων. „Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Τανα-
„γραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιάες, καὶ οὗτοι γε
„ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι 10
„τὸν πόλεμον; τί δὲ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μάλ-
80 „λον μὴ οὐ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον.“ Τοιαῦτα δὲ ἐπι-
λεγόμενων, εἶπε δὴ κοτε μαθὼν τις. „Ἐγὼ μοι δοκέω

que pro se ipse studiose dabat operam ut recte rem gereret. In hoc igitur statu res Atheniensium erat.

(79.) *Thebani* vero, ultionem sumturi de Atheniensibus, Delphos miserunt qui deum consulerent. Quibus Pythia respondit, *per se non posse illos ultionem capere; sed rem ad clamorū (populū) referre iussit, et proximos rogare*. Legati domum reversi, convocata populī concione, renunciānt oraculi responsum. Tum *Thebani*, ubi ex his audiverunt proximos debere rogari, dixere: *Nonne proximi a nobis habitant Tanagraei et Coronaei et Tespienses? Atqui hi constanter nobiscum pugnant, strenueque arma nobiscum sociant. Quid opus est hos rogare? Immo haec non fuerit oraculi sententia*. (80.) Ita dum hi inter se disceptant, postremo aliquis, re audita, ait: *Ego mihi videor intelligere quid vo-*

- „συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγων ἡμῖν τὸ μαντήϊον. Ἄσωπου
 „λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θῆβη τε καὶ Αἶγινα·
 5 „τούτων ἀδελφεῶν ἰουστῶν, δακέω ἡμῖν Αἰγινήτων
 „δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητῶν γενέσθαι.“ καὶ,
 οὐ γὰρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκει φαίνεσθαι,
 αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινήτων, ἐπικαλεόμενοι
 κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθεῖν, ὡς ἑόντων ἀγχιστέων.
 10 οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν
 ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν 81
 συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιεφθέντων
 ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτίς οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς
 μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδουσιν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο.
 5 Αἰγινήται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ
 ἔχθρῃ παλαιῇ ἀναμνησθέντες ἐχούσης ἐς Ἀθηναίους,
 τότε, Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι

lit oraculum. Asopi dicuntur filiae fuisse Thebe et Aegina: hae quum sint sorores, puto iubere nos Deum ab Aeginetis auxilia petere. Et Thebani, quum nulla ex sententiis, quae dicebantur, hac potior esse videretur, protinus ad Aeginetas miserunt, ex oraculi mandato auxilia ab illis petentes, ut qui sibi essent proximi. Petentibus Aeginetae tradentes Aeacidarum imagines, responderunt, se eis Aeacidarum auxilio mittere. (81.) Thebani vero, Aeacidarum auxilio freti, quum bello lacessissent Athenienses, aspere ab illis sunt accepti. Itaque iterum ad Aeginetas miserunt, Aeacidas illis reddentes, et virorum petentes auxilia. Tum Aeginetae, opum magnitudine elati, et veteris memores inimicitiae, quam cum Atheniensibus gessissent, precibus The-

ἐπὶ Φερίον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώ-
σαντες μακρόσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν
Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίας πολλοὺς δῆμους· 10
ποιῶντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσπένοντο.

- 82 Ἡ δὲ ἔχθη ἡ προοφιλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν
Αἰγινητέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἡ
γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμ-
φορῆς οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη
σφίας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα 5
ἰδρύσασθαι· καὶ σφὶ ἰδρυσαμένοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι.
ἐπειρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαυριοὶ κότερα χαλκοῦ ποιεόνται
τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων
ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπι-
δαυριοὶ Ἀθηναίων ἐλαίην σφὶ δοῦναι ταμέσθαι, ἱερὰ 10

banorum adnuentes, bellum Atheniensibus non ante denuntiatum intulerunt. Nam dum hi Boeotis instabant, interim Aeginetae longis navibus in Atticam profecti, Phalerum diripiebant, multosque alios maritimos pagos; et ingens Atheniensibus damnum inferebant.

(82.) *Vetustum*, quod dixi, *Aeginetarum* adversus *Athenienses odium*, hanc habuit originem. Epidauriorum terra fructum nullum ediderat. Quam ob calamitatem quum oraculum consulerent *Epidaurii*, iussit eos *Pythia Damiae et Auxesia* imagines statuere: id si fecissent, melius cum illis actum iri. Sciscitabantur igitur *Epidaurii*, utrum *aeneas faciendas curarent statuas, an ligneas*? Responditque *Pythia, neutrum horum; sed ex sativae oleae ligno*. Igitur *Epidaurii* ab *Atheniensibus* veniam pe-

τας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι
 ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, ἢ
 Ἀθήησι. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δῶσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπά-
 ξουσι ἕτερος ἐκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἱρά, καὶ
 15 τῷ Ἐρεχθεΐ. κατανέσαντες δ' ἐπὶ τούτοις οἱ Ἐπιδαι-
 ριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν
 ἐλαϊῶν τούτων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι
 ἔφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦ- 83
 τον δ' ἔτι τὸν χρόνον, καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγινῆται Ἐπιδαι-
 ρίων ἤκουον, τὰ τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες ἐς
 Ἐπίδauρον, εἰδίδοσαν τε καὶ ἐλαμβάνον παρ' ἀλλήλων
 5 οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆας τε πηξάμενοι, καὶ
 ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαι-
 ρίων. ἄτε δὲ ἰόντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς, ὥστε δὴ

tunt oleam arborem caedendi, quod sanctissimas ex-
 istimassent Atticas oleas: sunt etiam qui dicant, per
 id tempus nullibi terrarum oleas exstitisse, nisi Athe-
 nis. Athenienses se illis potestatem facere dixerunt ea
 conditione, ut illi quotannis Minervae urbis praesidi
 et Erechtheo victimas adferrent. In hanc eonditio-
 nem consentientes Epidaurii, nacti sunt quod petie-
 rant, et statuas ex his oleis confectas posuerunt. Ac
 dehinc illis terra fructum ferebat, et ipsi Athenien-
 sibus id, de quo convenerant, persolvebant. (83.)
 Erant per illud adhuc tempus *Aeginetae* Epidaurio-
 rum imperio subiecti, quum alijs in rebus, tum lites
 suas coram iudice disceptaturi Epidaurum traicere
 tenebantur. Deinde vero, constructis navibus, virium
 fiducia ferocientes, ab *Epidauriis* defecerunt. Iam-
 que ut hostes, et qui mari essent potentes, vexarunt

Θαλασσοκράτορες ἴοντες· καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα
ταῦτα τῆς τε Δαμίας καὶ τῆς Αὐξήσιος ὑπαίρονται
αὐτέων, καὶ σΦεα ἐκόμισάν τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σΦε- 10
τέρης χώρας εἰς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἷ μὲν ἐστὶ οὐνο-
μα, στάδια δὲ μάλιστα κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὥς εἴκοσι
ἀπέχει. ἰδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίῃσι τε
σΦεα καὶ χοροῖσι γυναικῆϊοισι κερτόμοισι ἰλάσκοντο,
χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀν- 15
δρῶν· κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς
δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι
αἱ τοιαῦται ἱεργαίαι. εἰσὶ δὲ σΦι καὶ ἄρρητοι ἱεργαίαι.
84 Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαυριοὶ
τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαν-
τες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέ-
φαινον λόγῳ ὥς οὐκ ἀδικοῖεν ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἴ-

illos: atque etiam statuas hasce Damiae et Auxesiaē
illis subripuerunt, casque oblatas in mediterraneo
suae insulae loco collocarunt, cui Oea nomen, qui
viginti fere ab urbe stadiis abest. Hoc in loco erectas
sacrificiis et iocularibus mulierum choris placabant,
constitutis utrique dearum denis viris qui essent cho-
ragi. Dictieriis autem chori illi neminem virum la-
cessebant, sed mulieres indigenas. Eaedem caerimo-
niae apud Epidaurios obtinuerant: qui arcanis etiam
sacris utuntur. (84.) *Epidaurii*, ex quo eis sub-
reptae hae statuae sunt, iam Atheniensibus ea, de
quibus convenerant, non solvebant. Qua de re per
legatos secum expostulantibus *Atheniensibus* demon-
strarunt *Epidaurii*, nullam se iniuriam facere: quo-
ad enim in sua terra habuissent illas statuas, quod

5 χον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθετο·
ἐπεὶ δὲ ἐστερηῆσθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν
ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πῆρσσεσθαι
ἐκέλευον. Πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἶγιναν πέμψαν-
τες, ἀπαίτειν τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν,
10 σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθη- 85
ναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆ-
ναι τριῆρεϊ μὴ τῶν ἀστῶν τούτους, οἱ ἀποπεμφθέντες
ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἶγιναν, τὰ ἀγάλ-
5 ματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἑόντα, ἐπειρῶντο
ἐκ τῶν βάθρων ἔξανασπᾶν, ἵνα σφέα ἀνακομίσωνται.
οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι,
περιβάλλοντας σχρινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι
ἔλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμόν ἐπι-

*pacti erant exsolvisse; quibus sibi subreptis iam
non aequum esse ut porro solvant. sed ab Aeginetis, qui illas habeant, esse hoc exigendum. Hoc
accepto responso, Athenienses, Aeginam missis lega-
tis, statuas ab Aeginetis repetiverunt: quibus illi
responderunt; nihil sibi cum Atheniensibus esse
negotii. (85.) Iam porro aiunt Athenienses, post-
quam frustra repetitae fuissent statuae, profectos esse
Athenis una triremi cives illos, qui publico nomine
missi, quum Aeginam pervenissent, statuas has, ut
quae ex ipsorum ligno fuissent confectae, de basi-
bus suis conati sunt abstrahere, Athenas transferen-
das. Hos vero, quum isto modo compotes illarum
fieri non potuissent, circumiectis funibus statuas tra-
xisse. Sed dum trahebant, tonitru et cum tonitru ex-
stitisse terrae motum: eaque re territos trahentes,
Herod. T. II. P. I. H h*

γενέσθαι· τοὺς δὲ τριημέτας τοὺς ἔλκοντας, ὑπὸ τούτων 10
 ἀλλοφρονῆσαι· παρόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους
 ἅτε πολέμιους, ἐς δ' ἐκ πάντων ἓνα λειφθέντα ἀνακο-
 86 μισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτως
 λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, οὐ νῆϊ μὴ ἀπικέσθαι
 Ἀθηναίους· μὴν μὲν χάρι, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μῆς,
 καὶ εἴ σφι μὴ ἐτυχον εὐῶσαι νέες, ἀπαμύνασθαι αὐ-
 εὔπετέως· ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν 5
 χώραν· αὐτοὶ δὲ σφι εἶσαι, καὶ οὐ διαναυμαχῆσαι. οὐκ
 ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἔσσαντες
 συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν,
 οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθη-
 ναίους μὲν νυν, ἐπεί τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστα- 10
 το, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τράπτεσθαι πρὸς τὰ

mente fuisse alienatos; in furoremque actos, mutuo
 sese invicem, veluti hostes, interfecisse; donec ex
 omnibus, qui triremi illa advenerant, unus super-
 fuisset, solusque Phalerum rediisset. (86.) Athe-
 nienses igitur, rem ita gestam esse, aiunt. *Aegine-*
tæ vero contendunt, non unâ navi advenisse Athe-
 nienses: unam enim navem, atque etiam paulo plu-
 res unâ, etiamsi sibi nullae naves fuissent, facile a
 se repelli potuisse: sed pluribus navibus terram suam
 adgressos esse Athenienses; Aeginetas vero his ultro
 cessisse, nec pugnae navalis adiisse discrimen. Illud
 vero liquido definire non possunt, utrum eâ causâ
 cesserint, quod se impares esse committendo praelio
 intellexissent, an quod in animo habuissent facere
 id ipsum quod fecerunt. Aiunt igitur, Athenienses,
 quum nemo ad pugnam paratus se illis opponeret,

ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βά-
 θρων αὐτὰ, οὕτω δὲ περιβαλλομένους σχοινία, ἔλ-
 κειν, ἐς οὗ ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφοτέρα ταῦτο
 15 ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δὲ τεῷ
 ἐς γούνατα γὰρ σφι αὐτὰ πείσειν, καὶ τὸν ἀπὸ τού-
 του χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὲ
 ταῦτα ποιεῖν σφέας δὲ, Αἰγινῆται λέγουσι, πυβομέ-
 νους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύε-
 20 σθαι, ἐτοίμους Ἀργείους ποιεῖσθαι. τοὺς τε δὲ Ἀθηναίους
 ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναίην, καὶ παρεῖναι βοηθόντας
 σφι τοὺς Ἀργείους· καὶ λαβεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου δια-
 βάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηροῦσι τοῖσι Ἀθη-
 ναίοισι ἐπιπείσειν ὑποταγομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν ἅμα
 25 τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμόν

e navibus exscendisse, atque iter versus statuas esse
 ingressos: quas ubi e basibus suis non potuissent
 auferre, ita circumiectis funibus illas traxisse, donec
 utraque statua, dum ita trahebatur, eandem rem fece-
 rit: rem narrantes mihi quidem non credibilem, sed
 fortasse alii cuiquam: dicunt enim, in genua illas
 coram trahentibus procubuisse, atque ex illo tem-
 pore in hoc statu mansisse. Haec igitur ab Athenien-
 sibus gesta esse aiunt *Aeginetae*; se vero, postquam
 de expeditione, quam Athenienses adversus Aeginam
 erant suscepturi, certiores fuissent facti, *Argivos* ut
 sibi praesto essent rogasse: hosque, quo tempore
 Athenienses in Aeginam exscendissent, eodem tem-
 pore suppetias sibi ferentes adfuisse; et, quum clam
 ex Epidauro in insulam traiecissent, in inscios
 Athenienses, itinere a navibus intercluso, fecisse

87 αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγι-
 νητῶν τάδε. ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων, ἕνα
 μῦθον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων εἰς τὴν Ἀττικὴν γενέ-
 σθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν
 στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἕνα τοῦτον περιγενέσθαι. 5
 Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου· περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ
 τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομι-
 σθεῖς γὰρ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθο-
 μένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἶγιναν στρατευσαμέ-
 νων ἀνδρῶν, δεινὸν τι ποιησάμενας κῆνον μῦθον εἶξ 10
 ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβού-
 σας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων, εἰρω-
 τῶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἶη ὁ ἑωυτῆς ἀνὴρ· καὶ τοῦ-
 τον μὲν οὕτω διαφθαρήναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πά-

impetum: eodemque simul tempore tonitru et terrae
 motum illis exstitisse. (87.) Haec Argivi atque Ae-
 ginetae memorant. Caeterum *Athenienses* etiam fa-
 tentur, unum solummodo e suis salvum Athenas re-
 diisse: sed Argivi aiunt, e clade, quam ipsi intulis-
 sent Attico exercitui, unum illum superstitem fuisse;
 Athenienses vero aiunt, e clade quam Deus ipsis im-
 misisset. Verumtamen ne hunc quidem, aiunt, cala-
 mitati supervixisse; sed periisse tali modo. Athenas
 ut rediit, nunciavit calamitatem: quo divulgato nun-
 cio, uxores virorum qui expeditionis in Aeginam
 susceptae fuerant socii, indigne ferentes solum hunc
 ex omnibus salvum rediisse, circa hominem circum-
 fusas, fibulis vestium suarum fodicasse hominem,
 quaesisseque ex eo unamquamque, *ubinam suus es-*
set maritus? atque ita illum periisse. Atheniensibus

15 θεός δεινότερόν τι δοῖται εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον.
 ἄλλο μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεω ζημιώσωσι τὰς γυναῖκας,
 τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφό-
 20 ρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἰ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα
 Δαυρίδα, τῇ Κορινθίῃ παραπλησιωτάτην· μετέβαλλον
 ὧν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρεώνται.
 ἔστι δὲ, ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ ἴαες αὕτη ἡ
 ἐσθῆς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ Κάμειρα· ἐπεὶ ἡ γε Ἑλληνικὴ
 ἐσθῆς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὕτη ἦν τὴν
 νῦν Δαυρίδα καλέομεν. Τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι 88
 Αἰγινήτησι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι
 παρὰ σφι ἐκατέροισι· τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι
 τοῦ τότε κατεστειῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱὸν τῶν θεῶν
 5 τούτων περόνας μάλιστα ἀνατίθεναι τὰς γυναῖκας·
 Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱὸν, μή-

autem hoc mulierum factum ipsa clade tristius fuisse visum. In quas quum alia ratione animadvertere non possent, vestem illarum in Ionicam mutarunt. Prius enim Doricam vestem gestaverant Atticae mulieres, Corinthiacae vesti simillimam: hanc igitur lineâ tunica permutarunt. Est autem, verum si quaerimus, non *Ionicum* hoc *vestimentum*, sed *Caricum*: nam omnium mulierum Graecarum vestimentum olim idem fuerat quod nunc *Doricum* nominamus. (88.) Aiunt autem, apud Argivos et Aeginetas ex occasione illius facti invaluisse morem, qui etiam nunc apud utrosque obtinet, ut fibulas faciant dimidio quam ad id tempus maiores, utque in templo harum dearum fibulas maxime, dedicent mulieres; tum lege apud illos cautum fuisse, ut nec aliud quidquam quod ex

τε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωρέων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτοῖσι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τούτου κατ' ἔρην τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὰ ἑφόρειον μέζοντας ἢ πρὸ τοῦ.

10

- 89 Τῆς δὲ ἔχθρας τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γυναικῶν ἀρχὴ κατὰ τὰ εἰρηται ἐγένετο. Τότε δὲ Θηβαίων ἐπικαλειμένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γυναικῶν ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθηον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται τε δὴ ἐδῆεν τῆς Ἀττικῆς τὰ παρὰ 5
 ραβαλίσσια καὶ Ἀθηναίοισι ὀρμηκόμενοι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύσθαι, ἦλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν „ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου τρέποντα ἔτια, τῷ ἐνὶ καὶ τρηκαστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἀρχίσθαι τοῦ

Attica profectum sit, in templum inferatur, nec fictile Atticum, sed ex indigenis ollulis posthac bibatur. Certe Argivorum et Aeginetarum mulieres ab illo inde tempore ex contentione cum Atheniensibus, ad meam usque aetatem, maiōres quam antea fibulas gestabant.

(89.) Inimicitiae Atheniensium adversus Aeginetas isto, quod exposui, principio ortum ceperant. Nunc igitur *Aeginetae* a Thebanis auxilio vocati, memores rerum circa statuas gestarum, libenter suppetias venire Thebanis. Itaque maritima Atticae ora ab Aeginetis diripiebatur. *Atheniensibus* vero, expeditionem in Aeginam parantibus, adlatum est Delphis oraculum, iubens, ut *triginta annos, ex quo iniuriae initium fecissent Aeginetae, abstinerent bello; primo autem et trigesimo anno belli adversus Aeginetas initium facerent, postquam Aeaco tem-*

- 10 πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βού-
 λονται. ἣν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύωνται, πολλὰ μὲν
 σφεας ἐν τῷ μεταξύ τοῦ χρόνου πείσσεσθαι, πολλὰ δὲ
 καὶ ποιήσιν· τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι. Ταῦτα
 ὡς ἀπεσιχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ
 15 τίμενος ἀπέδειξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἴδρυται
 τριήκοντα δὲ ἔτια οὐκ ἀπόσχοντο ἀκούσαντες ὅπως χρεῶν
 εἴη ἐπισχεῖν, πεπονηότας πρὸς Αἰγινητέων ἀνάρσια. Ἐς 90
 τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαι-
 μονίων πρῆγμα ἐγυρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμε-
 νοι γάρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς
 5 τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ
 σφείας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦν-
 το διπλῶν, ὅτι τε ἀνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξηλλά-

*plum statuissent. Id si fecissent, rem eis ex volun-
 tate cessuram. Sin protinus susciperent bellum,
 multa medio tempore passuros, multa vero etiam
 facturos; verumtamen ad extremum subacturos
 Aeginam.* Haec renunciata ubi audire Athenienses,
 Aeaco templum decreverunt, quod etiam nunc in
 foro exstructum conspicitur: illud vero audire non
 sustinuerunt, triginta annos bello sibi esse abstinend-
 um, qui tam indigna ab Aeginetis essent passi. (99.)
 Sed dum ad ultionem capiendam sese comparant,
 obiicitur illis impedimentum a Lacedaemoniis susci-
 tatum. Quum enim dolum cognovissent *Lacedaemo-
 nii*, quem Alcmaeonidae cum Pythia adversus se et
 adversus Pisistratidas erant machinati, duplici dolore
 adfecti sunt; quod et viros, qui hospites ipsorum
 fuerant, patriâ pepulissent, et quod nullam sibi ob

κισαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις
 οὐδεμὴ ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. Ἐτι τε πρὸς τού-
 τοις ἐνῆγον σφεας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ 10
 ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων τῶν πρότερον
 μὲν ἔσαν ἁδαιές, τότε δὲ, Κλεομένης κομίσαντος ἐς
 Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτῆσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς
 Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἐκτῆντο μὲν
 πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν 15
 τῷ ἱερῷ καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε.
 91 Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς,
 καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρεον αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς
 ἐτοίμους ὄντας πείθεσθαι σφι, νόω λαβόντες ὡς ἐλεύ-
 θερον μὲν εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀττικόν, ἰσόρροπον τῷ ἐω- 5
 τῶν αὖ γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθε-
 νές καὶ πειθαρχέσθαι ἐτόιμον μαβόντες δὲ ταυτέων

id factum gratiam ab Atheniensibus haberi viderent.
 Praeter haec moverunt eos oracula, quae multa sibi
 indigna ab Atheniensibus imminere praedicebant:
 quae oracula, quum antea ignorassent, per id tem-
 pus illis innotuere, a Cleomene Spartam delata. Na-
 ctus enim Cleomenes erat ex arce Athenarum ora-
 cula, quae olim Pisistratidae habuerant, eaque, quum
 Athenis pellerentur, in templo reliquerant. Haec ibi
 relictia Cleomenes acceperat. (91.) Tum igitur La-
 cedaemonii, cognitis his oraculis, quum Athenienses
 viderent augeri opibus, et neutiquam paratos Lace-
 daemoniis parere, reputarunt secum, populum Athe-
 niensem, si libertate uteretur, sibi viribus fore pa-
 rem; sin tyrannide premeretur, infirmum fore et
 ad parendum paratum. Haec singula perpendentes,

418, 39.

ἑκάστα, μετεπέμποντο Ἴππῆν τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ
 Σιγίου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, εἰς ὃ καταφύγουσι οἱ
 Πεισιστρατίδαι. Ἐπὶ τε δὲ σφί Ἰππῆς καλεόμενος
 10 ἦκε, μεταπεμφάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγ-
 γέλους, ἔλεγον σφί Σπαρτιῆται τάδε· „Ἄνδρες σύμ-
 „μαχαι, συγγινώσκωμεν αὐτοῖσι ἡμῶν οὐ ποιήσασι ὄρ-
 „θῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κινδύλοισι μαντηίοισι, ἄνδρας
 „ξείνοι, ἐόντας ἡμῶν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεχομένους
 15 „ὑποχειρίας παρέξιν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πα-
 „τρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα, ποιήσαντες ταῦτα,
 „δῆμῳ ἀχαρίστῳ παρεδῶκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπὶ τε
 „δὶ ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυλλε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν
 „βασιλῆα ἡμέων περιῦβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύ-
 20 „σας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμαυθήκασι μάλιστα μὲν οἱ

XCI. 8 seq. εἰς ὃ καταφ. οἱ Πεισιστ. *uncinis circumdedit* Schaeff.
ut suspecta et spuria.

Hippiam Pisistrati filium a Sigeo ad Hellespontum,
 quo confugerant Pisistratidae, arcessiverunt. Qui
 postquam vocatus advenit, convocatis etiam aliorum
 sociorum legatis, haec ad eos verba *Spartani* fece-
 runt. *Viri socii, agnovimus fatemurque non recte*
nos fecisse. Ementitis enim oraculis inducti, viros
hospitii iure in primis nobiscum coniunctos, qui-
que Athenas nobis obnoxias reddere receperant,
patriâ eiecimus, et post hoc peractum ingrato po-
pulo urbem et rempublicam restituimus: qui post-
quam per nos liberatus vires recepit, nos et regem
nostrum contumeliose urbe eiecit, et maiores quo-
tidie sibi spiritus sumit: quod experti sunt ma-
xime finitimi illorum Boeoti et Chalcidenses, brevi

„περίοικοι αὐτῶν Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδεῖς, τάχα δέ τις
 „καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται αἵμαρτῶν. ἐπὶ τε δὲ ἐκεῖνα
 „ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθα σφείας ἄμα
 „ὑμῶν ἀκρόμενοι τίσασθαι. αὐτοῦ γὰρ τούτου εἵνεκεν
 „τόνδε τε τὸν Ἰππὶν μετεπεμψάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ 25
 „τῶν πολιῶν, ἵνα κοινῶ τε λόγῳ καὶ κοινῶ στολῶ ἴσα-
 „γαγόντες αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ
 „ἀπελόμεθα.“

- 92 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος
 οὐκ ἐπέδεκτο τοὺς λόγους. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἡσυχίην
 (1) ἤγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλῆς ἔλεξε τάδε· „Ἡ δὲ ὅτε
 „οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος
 „ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσῃ 5
 „ἔξουσιν, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε
 „ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰσκρατίας καταλήψοντες,

*vero etiam alii experientur, qui recta non inie-
 rint consilia. Quoniam igitur nos, ista faciendo,
 peccavimus, nunc operam dabimus, ut malo me-
 dentes vobiscum illos puniamus. Hanc enim ip-
 sam ob causam et Hippiam hunc arcessivimus,
 et vos e civitatibus convocavimus, ut communi
 consilio et consociatis armis illum Athenas redu-
 camus, eique quae ademimus restituamus.*

(92.) Haec Spartani. Quae quum plerisque socio-
 rum displicuissent, alii quidem silentium tenuere,
 sed Corinthius Sosicles in hunc modum est locutus.

(92. 1.) Pròfecto nimirum coelum sub terram sub-
 ibit, et terra supra coelum erit sublimis, homi-
 nesque habitabunt in mari, et pisces domicilium
 occupabunt hominum, quando vos quidem, Lace-

- 419, 68.
- ἢ τυραννίδας εἰς τὰς πόλεις κατὰγειν παρασκευάζεσθε·
 ἢ τοῦ κατὰ πόλιν ἀδικητέον οὐδέν ἐστι κατ' ἀνθρώπους, οὔτε
 10 ἢ μάστιγι φασγάνῳ. Εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκεῖ ὑμῖν εἶναι
 ἢ χρηστόν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλεις, αὐτοὶ πρῶτοι
 ἢ τυραννον καταστήσαντες παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω
 ἢ καὶ τοῖσι ἄλλοις διζήσθε κατιστάναι. νῦν δὲ, αὐτοὶ
 ἢ ἄπειροι ἔοντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα
 15 ἢ τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε εἰς
 ἢ τοὺς συμμαχούς. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε, κατὰ
 ἢ περ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας
 ἢ συμβάλλεσθαι ἢ περ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλις 92
 ἢ, κατὰστασις τοιγάρ. ἦν ὀλυγαρχία, καὶ οὗτοι Βακχιά- (2)
 20 ἢ, δαί καλεόμενοι ἐνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδosan δὲ καὶ ἡγον-
 ἢ, το ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίωνι δὲ, ἔοντι τουτέων τῶν ἀν-
 ἢ, δρῶν, γίνεται θυγατρὶ χαλῇ· οὐνομα δὲ οἱ ἦν Λάβ-

daemonii, iuris aequabilitate sublata, tyrannides
 in civitates reducere paratis: quo nihil est inter
 homines iniquius, nihil sceleratius. Etenim, si
 vobis bonum hoc videtur, ut a tyrannis regatur
 civitas, ipsi primum apud vos ipso tyrannum
 constituite et sic deinde apud alios constituere
 tentate! Nunc, qui tyrannos numquam estis ex-
 perti, diligentissimeque cavetis ne quis Spartaē
 exoriatur, indigne cum sociis agitis. Quod si vos
 experti essetis, quemadmodum nos; rectius de hac
 re, quam nunc, iudicare possetis. (92. 2.) Apud
 Corinthios olim status civitatis huiusmodi fuit.
 Erat oligarchia; et hi qui Bacchiadae nomi-
 nabantur administrabant civitatem. Qui quum non
 nisi inter se matrimonia inirent, fuit Amphioni,

„δα. ταύτην, Βακχιαδῶν γὰρ οὐδείς ἤθελε γῆμαι,
 „ἴσχει Ἡτίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης
 „ἑὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καϊνίδης· ἐκ 25
 „δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναῖκος, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες
 „ἐγίνοντο. ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα
 „δὲ αὐτὸν ἰδέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι
 „ἐπιῖσι·

„Ἡτίων, οὗτις σε τίμῃ πολύτιμον ἔοντα. 30

„Λάβδα κύνει, τέξι δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται

„ἀνδράσι μονάρχοισι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.

„ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡτίωνι, ἐξαγγέλλεται κως

„τοῖσι Βακχιαδῆσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενομένον

„χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, Φέρον τε ἐς τὰντὸ 35

„καὶ τὸ τοῦ Ἡτίωνος, καὶ λέγον ὥδε·

uni ex hac familia, filia pede clauda, cui nomen erat Labda: quam quum nemo Bacchiadarum ducere vellet uxorem, duxit eam Aëtion, [Aetionem Herodotus ionico idiomate nominat.] Echecratis filius, homo ex pago Petra, caeterum generis origine Lapitha et Caenides. Cui quum nec ex hac, nec ex alia uxore, liberi essent nati; proficiscitur ille Delphos, de sobole consulturus. Et intrantem protinus Pythia his verbis est adlocuta:

„Aëtion, nemo te honorat, cum sis valde honoratus.

„Gravida est Labda, saxumque pariet, quod incidet

„in viros monarchos, et castigabit Corinthum.

Responsum hoc Aetioni datum renuntiatur forte Bacchiadis, quibus obscurum fuerat responsum aliud Corinthum spectans, quod prius editum erat eandem in sententiam cum hoc quod nunc Aëtioni datum est. Istud oraculum huiusmodi fuerat:

- „Αἰτὸς ἐν πέτρῃσι κύει τέξει δὲ λέοντα
 „καρτερῶν, ὠμηστὴν πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.
 „Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν
 40 „Πειρήνῃ οἰκῶτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.
 „Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι, πρότερον γεγόμενον, 92
 „ἢ ἀπικμασται· τότε δὲ, τὸ Ἡτίωνι γεγόμενον ὡς (3)
 „ἐπύθοντο, κατ' ἴκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν, ἐὼν συνω-
 „δον τῷ Ἡτίωνος. πάντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσ-
 45 „χῇ, ἐβέλοντες τὸν μέλλαντα Ἡτίωνι γενέσθαι γόνον
 „διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα, πέμπουσι
 „σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκῃ
 „Ἡτίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὗ-
 „τοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ
 50 „Ἡτίωνος, αἶτιον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖα

„Aquila in petris gravida est, parietque leonem
 „validum, carnivorum, qui multorum genna sol-
 vet.

„Hoc bene nunc in animis versate, Corinthii, qui
 circa pulcram

„Pirenem habitatis, et superciliosam Corinthum.

(92. 3.) Hoc igitur responsum, prius redditum, obscurum fuerat Bacchiadis: nunc vero, ubi cognoverunt istud quod Aëtioni datum est, etiam prius illud, quod congruebat Aëtionis responso, intellexerunt. Hoc igitur quum intelligerent, preserunt silentio, prolemque Aëtioni nascituram interficere decreverunt. Postquam peperit mulier, mittunt protinus decem de suis in pagum quem habitabat Aëtion, qui interimerent puerum. Hi ubi Petram venerunt, aulamque intrarunt Aëtio-

„τε οὐδὲν τῶν εἶκα ἐκεῖνοι ἀπικαίωτο, καὶ δοκέουσα
 „Ἰφίτας Φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἶνεκα αἰτεῖν, Φέ-
 „ρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἐνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο
 „κατ' ὁδόν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον
 „προσουδίσαι. ἐπεὶ τε ὧν ἔδωκε Φέρουσα ἡ Λάβδα, 55
 „τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ
 „παιδίον· καὶ τὸν, Φρασθέντα τοῦτο, οἶκτός τις ἴσχει
 „ἀποκτεῖναι· κατοικτεῖρας δὲ παραδιδῶι τῷ δευτέρῳ·
 „ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὲ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέ-
 „κα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διαργάσασθαι. 60
 „Ἀποδόντες ὧν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἐξελ-
 „θόντες ἔξω, ἐστειῶτες ἐπὶ τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄπτον-
 „το κατατιώμενοι· καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόν-

nis, puerum postulant: et mater, ignara quo con-
silio advenissent, existimansque benevolentiae caus-
sa in patrem cupere illos infantem videre, adfert
illum, et uni horum in manus tradit. In itinere
autem hi inter se constituerant, ut, qui puerulum
primus in manus accepisset, is eum humo adlide-
ret. Iam vero divina quadam fortuna accidit, ut
infans, dum tradebat eum mater, arrideret eum
cui tradebatur: et hunc, ubi id animadvertit, mi-
sericordia retinuit ne occideret. Miseratus igitur
puerum tradit alteri; et ille tradidit tertio: atque
ita per cunctos decem transiit, ab altero alteri
traditus; nemine interimere eum volente. Post-
quam igitur matri puerum reddiderant, et domo
erant egressi, stantes pro foribus, conviciabantur
alter alterum accusabantque, et eum maxime qui
primus acceperat infantem, quod non fecisset

„τος, ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐς ὃ δὴ σφι,
 65 „χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτὶς παρελθόντας πάντας
 „τοῦ Φόνου μετίσχειν. Ἐδὲ δὲ ἐκ τοῦ Ἡτίανος γό- 92
 „νου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστῆν. ἡ Λάβδα γὰρ πάν- (4)
 „τα ταῦτα ἤκουε ἰστέῳσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι θυγατρῶσι
 „δείσασα δὲ, μὴ σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λα-
 70 „βόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, Φέρουσα κατακρύπτει
 „ἐς τὸ ἀφραστότατον οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐς κυψέλην
 „ἐπισταμένη ὥς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικαί-
 „το, πάντα ἐρευνῆσαι μάλλοιεν· τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο.
 „ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὥς οὐκ ἐφαίνετο,
 75 „ἔδοκε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀπο-
 „πέμψαντας, ὥς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐνετε-
 „λαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἡτίωνι 92
 (5)

quemadmodum inter ipsos constitutum fuisset.
Ad extremum, interiecto tempore, placuit iterum
intrare, et cunctos participare caedem. (92. 4.)
Sed voluere fata, ut ex Aëtionis prole malum exi-
steret Corintho. Labda, stans ad ipsas fores, om-
nia ista exaudiverat. Itaque verita, ne mutato
consilio puerum iterum acceptum interimerent,
asportatum occultavit in loco, de quo minime co-
gitatuos illos existimavit, in arca: noverat enim
ei reversi denuo requirerent puerum, omnia illos
pervestigatuos: idque illi fecerunt. Sed postquam
redeuntibus quaerentibusque nusquam comparuit
infans; placuit abire, renunciareque his qui ipsos
miserant, omnia a se peracta esse quae man-
data fuissent. Illi igitur abierunt, idque renun-
ciarunt. (92. 5.) Posthaec crevit Aëtionis filius;

- „δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καὶ οἱ, διαφυγόντι
 „τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύ-
 „ψελος οὐνομα ἐτέθη. Ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ 80
 „Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφοιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι,
 „τῶν πίσυρος γενόμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κό-
 „ρωνον. ὁ δὲ χρησμός ὁδε ἦν·
 „Ὀλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
 „Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου 85
 „αὐτός, καὶ παῖδες, παίδων γε μὴν οὐκέτι παῖδες.
 „Τὸ μὲν δὴ χρηστήριον ταῦτο ἦν. τυραννέσας δὲ ὁ Κύ-
 „ψελος, τοιοῦτος δὴ τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κο-
 „ρωνῶν ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπιστέρησε,
 92 „πολλῶ δ' ἔτι πλείστους τῆς ψυχῆς. Ἀρξάντος δὲ 90
 (6) „ταύτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλέξαντος τὴν βίον
 „εὖ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γί-

*et, quoniam periculum hoc effugerat, ab arcā illa
 [arcam Graeci κυψέλην dicunt] impositum ei nomen
 est Cypselus. Qui postquam virilem aetatem est
 ingressus, oraculumque Delphis consuluit, ambi-
 guum accepit responsum, quo fretus adgressus est
 tenuitque Corinthum. Responsum hoc erat:*

- „Felix vir nostras hic qui descendit ad aedes,
 „Cypselus Aëtides, clarae rex ille Corinthi,
 „ipse, et eo nati, sed nulli deinde nepotes.

*Hoc accepto responso postquam tyrannide poti-
 tus est Cypselus, vir fuit huiusmodi: multos
 Corinthiorum in exsilium eiecit, multis bona eri-
 puit, sed longe plurimis vitam. (92. 6.) Huic,
 quum triginta regnasset annos, et prospera in
 fortuna vitam finisset, successor tyrannidis fuit*

„νεται. Ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχαῖς μὲν ἦν ἡπιά-
 „τερος τοῦ πατρός. ἐπεὶ τε δὲ αἰμίλησε δι' ἀγγέλων
 95 „Θρασύβουλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῶν ἔτι ἐγέ-
 „νετο Κυψέλου μισοφρονέτερος. πέμψας γὰρ παρὰ
 „Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὅτινα αὖ τρόπον
 „ἀσφαλέστατον καταστήσάμενος τῶν πραγμάτων,
 „κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι. Θρασύβουλος δὲ
 100 „τὸν ἔλθοντα παρὰ τοῦ Περίανδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ
 „ἄστεος· εἰσβάς δὲ εἰς ἀρουραν εἰσπαρμένην, αἶμα τε
 „διέξῆε τὸ λήϊον, ἐπιρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κή-
 „ρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἀπίζιν, καὶ ἐκόλουε αἰεὶ
 „ὅπως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κολούων δὲ,
 105 „ἔρριπτε· εἰς ὃ τοῦ λήϊου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτα-
 „τον διέφθιμε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον,

*filius Periander. Et Periander quidem initio
 mitior erat quam Cypselus: sed, ex quo per nun-
 cios commercium habuit cum Thrasybulo, Mi-
 lesiorum tyranno, multo etiam sanguinolentior
 evasit patre. Misso ad Thrasybulum praecone quae-
 sivit ex illo, quo pacto, rebus omnibus firmissime
 constitutis, optime praecesset civitati? Thrasybulus,
 homine qui a Periandro missus erat extra urbem
 educto, ingressus est arvum quoddam satum, cum
 illoque per segetem ambulans, sciscitansque ex eo
 et repetere iubens causam cur ad se Corintho
 missus esset, detruncabat interim ut quamque vi-
 dit spicam super alias eminentem, praecisamque
 abiiciebat, donec pulcerrimam et pinguis-
 simam segetis partem tali modo corrupit: denique, post-
 quam agrum ita pervagatus est, dimisit legatum,
 Herod. T. II. P. I.*

„καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα.
 „Νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ἦν πρόθυ-
 „μος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος. ὁ δὲ,
 „οὐδὲν οἱ, ἔφη, Θρασύβουλον ὑπολέσθαι· θωμάζειν τε 110
 „αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν ἄνδρα ἀποπέμψεις, ὡς παρα-
 „πλῆγὰ τε καὶ τῶν ἑαυτοῦ σινάμωνρον ἀπηγεόμενος
 92 „τά περ πρὸς Θρασυβούλου ὁπάπες. Περίανδρος δὲ,
 (7) „συνίεις τὸ ποιηθέν, καὶ νόῳ ἴσχωρ ὡς οἱ ὑπετίθετο Θρα-
 „σύβουλος τοὺς ὑπειρόχους τῶν ἀστῶν φονεῦν, ἐνθαῦ- 115
 „τα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαυε εἰς τοὺς πολίτας.
 „ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ δικάων,
 „Περίανδρος σφρα ἀπέτελεσε. Μιῇ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσσε
 „πᾶσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖ-
 „κα Μελίσσαν. πέμψαντι γάρ οἱ εἰς Θεσπρωτοὺς ἐπ' 120

*nullum verbum ei praecipiente. Ubi Corinthum
 rediit legatus, cupidus erat Periander cognoscendi
 Thrasybuli praecepta. At ille, nihil, ait, sibi man-
 dasse Thrasybulum: mirari se vero qualem ad ho-
 minem a Periandro missus esset, vesanum quippe,
 et qui sua ipse destrueret. His dictis renunciavit,
 quid agentem Thrasybulum vidisset. (92. 7.) At
 Periander, intelligens factum, reputansque mo-
 neri se a Thrasybulo ut eminentiores quosque cives
 interimeret, tum vero omnem adversus cives ne-
 quitiam coepit exercere. Nam quidquid Cypselus
 occidendo et in exsilium mittendo reliquerat, id
 Periander consummavit. Atque etiam uno die
 universas mulieres Corinthias vestibus exuit, ux-
 oris suae gratiâ Melissae. Etenim quum in The-
 sprotiam ad Acherontem fluvium legatos misisset,*

„Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήϊον
 „παρακαταθήκης πέρι ξεινικῆς, οὔτε σημανέειν ἔφη ἢ
 „Μέλισσα ἐπιφανέισα, οὔτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται
 „χώρα ἢ παρακαταθήκη· ῥιγοῦν τε γὰρ, καὶ εἶναι
 125 „γυμνή· τῶν γὰρ οἱ συγκατέβαψε εἰμάτων ὄφελος εἶ-
 „ναι οὐδὲν, οὐ κατακαυθέντων. μαρτύριον δέ οἱ εἶναι ὥς
 „ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἱπνὸν Πε-
 „ρίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. Ταῦτα δὲ ὥς ὀπίσω
 „ἀπηγγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, πιστὸν γὰρ οἱ ἦν τὸ συμ-
 130 „βόλαιον, ὃς νεκρῷ εὐόση Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθὺς δὲ
 „μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποίησατο, εἰς τὸ Ἡραῖον
 „ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δὲ,
 „ὥς εἰς ὁρτὴν, ἥϊσαν κόσμῳ τῶν καλλίστῳ χροώμεναι

*qui oraculum, quod ibi per mortuorum evocationem responsa dat, consulerent de hospitis alicuius deposito, evocata Melissa respondit „se nec signi-
 „ficaturam, nec edicturam quo loco esset illud de-
 „positum: algere enim se, et esse nudam; nam quae
 „sepulta secum fuissent vestimenta, nihil sibi pro-
 „desse, quum non fuerint combusta. Argumentum
 „autem, quo cognoscere Periander possit vere haec
 „a se dici, hoc esse, quod ille in frigidum furnum
 „panes ingessisset.“ Haec postquam Periandro sunt
 renunciata, quum satis certum ipsi esset illud
 veritatis argumentum, quippe qui cum mortua
 coiisset Melissa; statim post acceptum nuncium
 praeconio edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres
 in Iunonis templum convenirent. Et illae, tamquam
 ad solennitatem, pulcerrimo ornatu instructae
 convenerunt. Ille vero constitutis ad hoc satelliti-*

„ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφας,
 „πάσας ὁμοίως τὰς τ' ἐλευθέρas καὶ τὰς ἀμφιπόλους¹³⁵
 „συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπυχόμενος
 „κατίκαie. ταῦτα δὲ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον
 „πέμψαντι, ἔφρασε τὸ εἶδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν
 „κατίβηκε χῶρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. Τοιοῦ-
 „το μὲν ἐστὶ ὑμῖν ἡ τυραννίς, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ¹⁴⁰
 „τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα
 „Θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε ὑμέας εἶδομεν μεταπεμπομέ-
 „νους Ἰππίην· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέ-
 „γοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεβά τε, ἐπικαλούμενοι
 „ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας¹⁴⁵
 „ἐς τὰς πόλεις. οὐκῶν, ἢν μὴ παύσησθε, ἀλλὰ περὶ-
 „σσεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατὰγοντες Ἰππίην, ὥστε ὑμῶν
 „Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας.“

*bus, vestimentis cunctas exuit, liberas perinde mul-
 lieres, et illarum famulas: collatasque in fossam
 vestes, invocatis Melissae manibus, cremavit. Quo
 facto, ubi iterum ad necromantium misit, demon-
 stravit ei Melissae idolum, quo in loco deposi-
 tum hospitis collocasset. Huiusmodi vobis est ty-
 rannis, ὁ Lacedaemonii, et talia sunt illius facta!
 Nos vero tunc statim mirabamur, quum a vobis
 Hippiam arcessiri cognovimus; nunc vero etiam
 magis miramur haec a vobis verba fieri; vosque
 obtestamur, Deos invocantes Graeciae praesides,
 ne tyrannides in civitatibus constituatis. Itaque
 si ab incepto non abstinueritis, sed conaturi estis
 praeter id quod iustum est reducere Hippiam,
 scitote Corinthios quidem non probaturos esse
 factum.*

Σωσικλῆς μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε τὰδε. 93
Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας
θεοὺς κείνῳ, ἧ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιπό-
θησιν Πεισιστράτιδας, ὅταν σφι ἤκωσι ἡμέραι αἱ κύ-
5 ραι ἀνιάσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τούτοις ἀμεί-
ψατο, εἰά τε τοὺς χρησμούς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξε-
πιατάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶ-
χον ἐν ἡσυχίᾳ σφέας αὐτοὺς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλῆς
ἤκουσαν ἑπαιγτος ἡλευθέρως, ἅπας τις αὐτῶν Φωνὴν
10 ῥήξας, αἵρετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμο-
νίῳσι τε ἐπεμαρτυροῦντο, μὴ ποιεῖν μηδὲν νεώτερον περὶ
πόλιν Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη. Ἰππίη δὲ 94
ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, εἰδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακε-
δὼν Ἀνθεμούντα, εἰδίδουσιν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
ταυτέων μὲν οὐδέτερον αἵρετο, ἀνεχώρει δὲ ὀπίσω εἰς Σί-

(93.) Haec quum locutus esset Sosicles, Corinthio-
rum legatus; respondit *Hippias*, eosdem quos ille
Deos testes invocans, certe Corinthios maxime de-
sideraturos *Pisistratidas*, quando adfuerint illis
statuti dies, quibus illos vexaturi sint Athenien-
ses. Haec illi Hippias respondit, ut qui omnium ad-
curatissime cognita haberet oraculorum effata. Reli-
qui ex sociis silentium adhuc tenuerant: postquam
vero Sosiclem audiverunt libere verba facientem,
pro se quisque vocem rumpens, accedebant senten-
tiae Corinthii, obtestabanturque Lacedaemonios, ne
quid adversus Graecam civitatem novi molirentur.
Atque ita haec res finem habuit. (94.) *Hippias*
vero Lacedaemone profecto Amyntas Macedo An-
themunta oppidum obtulit, Thessali vero Iolcon. At

γειον, τὸ εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων· 5
 κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα
 τὸν ἐωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργαίης
 γυναικός. ὃς οὐκ αἰμαχῇτι εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ
 Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλλεῖου πό-
 λις ὀρμώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ἐπὶ συχνόν, Μι- 10
 τυληναῖοι τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώ-
 ρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντες
 τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετὸν τῆς Ἰλιάδος χώ-
 ρης, ἢ οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοις, ὅσοι Ἑλλήνων
 95 συνέπρῃξαντο Μενέλεω τὰς Ἑλένης ἀρπαγὰς. Πολε- 15
 μούντων δὲ σφῶν, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι
 μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητής, συμβολῆς
 γενομένης, καὶ νικούντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν Φεύγων

ille, neutrum accipiens, *Sigeum* rediit; quod oppi-
 dum armis Pisistratus Mitylenaeis eripuerat, et ty-
 rannum ibi constituerat filium suum nothum Hege-
 sistratum, ex Argiva muliere natum. Nec vero citra
 belli discrimen tenuerat ille regionem a Pisistrato
 acceptam. Diu enim inter se Mitylenaei et Athenien-
 ses armis decertarunt, illi ex Achilleo oppido erum-
 pentes, hi e Sigeo; et illi quidem suam repetentes
 ditionem, Athenienses vero negantes illorum esse,
 et rationibus arguentes, nihilo magis ad Aeolenses
 pertinere Iliados ditionem, quam ad se et ad alios,
 qui cum Menelao uli essent Helenae raptum. (95.)
 Dum hi inter se bellum gerebant, quum alia multa
 atque varia in praeliis gesta erant, tum *Alcaeus*
 poeta, praelio facto, in quo victores erant Athenien-
 ses, fuga quidem ipse evaserat, sed armorum ipsius

5 ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφρα
ἀνκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ
Ἀλκαῖος ἐν μέλει ποιήσας, ἐπιτιθεῖ εἰς Μιτυλήνῃ, ἐξαγ-
γελλόμενος τὸ ἑαυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἐταρῳ.
Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίανδρος
10 ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διασιτῇ ἐπετράποντο· κατήλ-
λαξε δὲ ὧδ'· νέμεσθαι ἑκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον
μὲν νυν αὖτῳ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἰππίης δὲ ἐπεὶ 96
τε ἀπίκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν
χρῆμα ἐκίνει, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν
Ἀρταφέρνηα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅπως αἱ Ἀθῆναι γε-
5 νείατο ὑπ' ἑαυτῷ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα
ἐπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσιν
εἰς Σάρδεα ἀγγέλους, οὐκ ἰῶντες τοὺς Πέρσας πείθε-

Athenienses erant potiti, qui ea in Minervae templo
Sigei suspenderunt. Quam rem Alcaeus, carmine de-
scriptam, Mitylenen nunciavit, certiore faciens de
calamitate sua Melanippum, unum de suis amicis.
Mitylenaeos vero et Athenienses reconciliavit deinde
Periander, Cypseli filius, quem suarum contentio-
num arbitrum utrique constituerant: conciliavit autem
hac conditione, ut utrique eam tenerent regionem,
quam possiderent. Ita *Sigeum* sub Atheniensium ve-
nerat potestatem. (96.) *Hippias* vero, ut Lacedae-
mone in Asiam pervenit, omnia movebat, insimulan-
do Athenienses apud Persas, omniaque moliebatur
quibus efficeret, ut Athenae in suam et Darii venirent
potestatem. Dum haec Hippias agebat, re cognita,
Athenienses Sardes miserunt legatos, qui Persas hor-
tarentur, ne morem gererent exsulibus Atheniensium.

σθαι Ἀθηναίων τοῖσι Φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης κέλευέ σφας, εἰ βουλοίατο σοὶ εἶναι, καταδέχεσθαι ὀπίσω Ἰππὴν. οὐκ ἔκρινον δὲ ἐνδέκοντο τοὺς λόγους ἀπο- 10
 Φερόμενους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δὲ σφι, δέδοκτο
 ἐκ τοῦ Φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι.

- 97 ΝΟΜΙΖΟΥΣΙ δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι ἐς
 τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρι-
 σταγόρης, ὑπὸ Κλεομένης τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελα-
 σθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπῆκετο ἐς Ἀθήνας· αὕτη γὰρ
 ἡ πόλις τῶν λοιπῶν ἐδυναστεύε μέγιστα. ἐπελθὼν δὲ 5
 ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν
 τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ
 τοῦ παλέμου τοῦ Περσικοῦ, ὥς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ
 νομίζουσι, εὐπετεῖς τε χειρωθῆναι εἴσαν. ταῦτά τε δὴ
 ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τὰδε, ὥς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθη- 10
 ναίων εἰσὶ ἀποικοί, καὶ οἶκός σφας εἶη ῥύεσθαι δυνα-

At eos *Artaphernes*, si salvi esse vellent, iussit Hip-
 piam recipere. Quam conditionem ad se relatam
 quum neutiquam admitterent Athenienses, decreve-
 runt ex professo hostes esse Persarum.

(97.) PER idem tempus, quo id decreverant Athe-
 nienses, et odium incurrerant Persarum, Milesius
Aristagoras, a Cleomene Lacedaemonio Spartā pul-
 sus, venit *Athenas*: haec enim civitas inter caeteras
 potentiā eminebat. In concionem igitur populi pro-
 gressus Aristagoras, eadem quae Spartae verba fecit,
 de *Asiae* bonis, et de bello cum *Persis*, quam fa-
 ciles hi essent superatu, qui nec scuto nec hasta
 uterentur. Praeter haec commemorabat, *Athenien-*
sium colonos esse Milesios, et aequum esse ut ab

496, 89.

μένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ὑπῄσχετο, εἴα κάρτα
 δέομενος· ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. Πολλοὺς γὰρ οἴκε εἶναι
 εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἓνα, εἰ Κλεομένεια μὲν τὸν
 15 Λακεδαιμόνιον μοῦνον οὐκ οἶός τε ἐγένετο διαβάλλειν,
 τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι
 μὲν δὴ ἀνακвисθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεί-
 λαι βοηθούς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι
 Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὄντα τὰ πάντα δόχι-
 20 μον. Αὗται δὲ αἱ νέες, ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἑλλήσι
 τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλάσας, καὶ 98
 ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ
 Ἴωσι μὲν ἐμελλε οὐδεμίᾳ ἀφελίῃ ἔσεσθαι· οὐ δ' αἶε οὐ-
 δὲ τούτου εἵνεκα ἐποίηε, ἀλλ' ὅπως βασιλῆα Δαρεῖον
 5 λυπήσει· ἐπέμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παιό-

illis servarentur qui potentiâ praestarent. Denique nihil non pollicebatur, impense rogans: donec eis persuasit. Videtur enim facilius esse decipere multitudinem, quam unum hominem: nam unum quidem Cleomenem Lacedaemonium non potuerat decipere, sed triginta Atheniensium millia facile potuit. Athenienses igitur oratione illius persuasi, decreverunt viginti naves auxilio mittere Ionibus, quarum ducem nominarunt Melanthium, civem quovis nomine probatum. Hae naves et Graecis et Barbaris principium fuere malorum. (98.) Aristagoras ante illarum egressum domum reveclius, postquam Miletum pervenit, consilium cepit, ex quo nihil quidem utilitatis rediturum ad Ionas erat; nec enim hac caussa id fecit, sed quo regi Dario crearet molestiam: hominem misit in Phrygiam ad Pacones illos,

νας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γε-
 νομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκίσοντας δὲ τῆς Φρυγίης
 χώρον τε καὶ κώμην ἐπ' ἐαυτῶν. ὃς ἐπεὶ τε ἀπῆκετο εἰς
 τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· „Ἄνδρες Παῖονες, ἐπεμψέ
 „με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῶν 10
 „ὑποθσόμενοι, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ
 „Ἰωνίη πᾶσα ἀπίσθηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῶν πα-
 „ρέχει σῶζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέστην αὐτέων. μέχρι μὲν
 „θάλασσης, αὐτοῖσι ὑμῶν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῶν
 „ἤδη μελήσει.“ Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παῖονες, κάρ- 15
 τα τε ἀσπαστὸν ἐποίησαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδας
 τε καὶ γυναῖκας, ἀπιδίδεσκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δὲ
 τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν ἀρρώδησαντες αὐτοῦ. ἐπεὶ
 τε δὲ οἱ Παῖονες ἀπῆκίετο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν εἰς
 Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐλθ- 20

qui a Strymone fluvio captivi abducti a Megabazo,
 regionem vicumque Phrygiae seorsim habitabant.
 Ad quos ubi pervenit legatus, his verbis cum eis
 egit: *Paeones!* inquit, *misit me Aristagoras Mileti*
tyrannus, ut salutis viam, si obtemperare volue-
ritis, vobis ostendam. Etenim Ionia nunc uni-
versa descivit a rege, licetque vobis salvis in pa-
triam redire vestram. Ad mare quidem ut perve-
niatis, vos ipsi curabitis: reliqua nobis curae
erunt. His auditis, laetati admodum Paeones, cum
 liberis et uxoribus ad mare se fugâ receperunt: non-
 nulli tamen ex cisdem, metu relenti, loco se non
 moverunt. Postquam ad mare pervenere Paeones,
 Chium inde traiecere. Quumque iam in Chio essent,
 e vestigio venit Persarum equitum magna manus,

427, 19.

λύθει Παρσιών ἥπρος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας,
 ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο εἰς τὴν Χίον τοῖσι
 Παίοσι, ὅπως αὖ ἐπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς
 λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χιῶί σφας
 25 εἰς Λέσβον ἤγαγον· Λέσβιοι δὲ εἰς Δορίσκον ἐκόμισαν·
 ἐνθεῦτεν δὲ περὶ κορυζομένων ἀπικέατο εἰς Παιονίην.

Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο 99
 εἰκοσι νηυσί, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρας,
 οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐ-
 τῶν Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες· εἰ γάρ
 5 ὅη Μιλησιοὶ πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλ-
 κιδίαν πόλεμον συνδιένεικον, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι
 ἀντία Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβόηθον· οὗτοι
 ἦν ἐπὶ τῇ σφι ἀπικέατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πα-

illos prosequentium: qui ubi Paeones non sunt con-
 secuti, Chium miserunt, ab illisque ut redirent po-
 stularunt. Sed illi, propositam aspernati conditio-
 nem, a Chiis Lesbum sunt transducti, Lesbiique eos
 Doriscum traiecerunt: inde pedibus redeuntēs, in
 Paeoniam pervenerunt.

(99.) Interim *Athenienses* cum viginti navibus
Miletum advenerunt, quas sequebantur quinque
 triremes Eretriensium. Et *Eretrienses* quidem non
 Atheniensium gratiā huic se adiunxerant expeditioni,
 sed ipsis Milesiis gratum facturi, beneficiumque ab
 illis acceptum rependentes. Namque Milesii prius so-
 ciam Eretriensibus operam in bello cum Chalciden-
 sibus praestiterant, quo tempore Samii Chalcidensi-
 bus adversus Eretrienses et Milesios miserant auxilia.
 Athenienses igitur postquam advenere cum Eretriensi-

- ρῆσαν, ἐποιέετο στρατήϊν ὁ Ἀρισταγόρης εἰς Σάρδεις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ 10
στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν
ἑωυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων αἰστῶν.
100 Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες
εἰς Ἐφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφε-
σίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιούμενοι Ἐφε-
σίης ἡγεμόνας. παρεύμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καύ-
στριον, ἐνθεῦτεν ἐπεὶ τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον αἰτί- 5
κοντο, αἰρέουσι Σάρδεις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος· αἰ-
ρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τὰλλα πάντα· τὴν δὲ
ἀκρόπολιν ἑρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν
101 ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας
σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε. ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδεσι
οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῖνες, καλαίμιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ

bus, quum et reliqui adessent socii, expeditionem ad-
versus *Sardes* suscepit Aristagoras: ita quidem ut in
bellum ipse non proficisceretur, sed Miletī maneret,
constitutis aliis copiarum ducibus, fratre suo Charo-
pino, et ex reliquorum numero civium Hermophan-
to. (100.) Hac classe quum Ephesum pervenissent
Iones, relictis navibus Coressi in finibus Ephesio-
rum, ipsi magna manu ascenderunt, viae ducibus
utentes Ephesiis. Secundum Caystrium flumen pro-
gressi, inde superato Tmolo *Sardes* pervenere; et
urbem capiunt, nemine contra prodeunte: nempe
reliqua omnia occuparunt praeter arcem; arcem vero
ipse *Artaphernes* cum haud exigua vi militum tuta-
batur. (101.) Quo minus vero captam diripere po-
sent urbem, haec res fuit impedimento. Erant *Sar-*

πλίνθιναι ἔσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς, τουτέων
 5 δὴ μὴν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ'
 οἰκῆς εἰς οἰκὴν ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπένεμετο τὸ ἄστει ἅπαν.
 καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοὶ τε καὶ ὅσοι Περ-
 σέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλει, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν,
 ὥστε τὰ περιέσχατα γεμομένου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ
 10 ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρειον ἔς τε τὴν ἀγο-
 ρὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν ὅς σφι ψῆγμα
 χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς
 ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα εἰς τὸν Ἑρμον ποταμὸν ἐκδίδει,
 ὃ δὲ, εἰς Θάλασσαν. ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν Πακτωλὸν καὶ
 15 εἰς τὴν ἀγορὴν ἀβροζόμενοι οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι,
 ἠναγκαζόντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες, ὀρέοντες τοὺς μὲν
 ἀμυνομένους τῶν πολεμίων, τοὺς δὲ σὺν πλῆθει πολλῇ

CI. 4. καλάμου. καλάμους alii, fortasse rectius, eodem qui-
 dem sensu. 10. ἔχοντος) ἔχοντες maluerant viri docti.

diſſus pleraeque domus ex arundine constructae;
quaecumque vero etiam ex lateribus, earum tecta arun-
dinea erant. Harum unam quum incendisset quidam
ex militibus, continuo de domo in domum grassa-
tus ignis, universam urbem depascebat. Ardente urbe,
Lydi et quicumque Persae in urbe erant, undique
interclusi, utpote extrema absumente incendio, in
forum confluerunt ad Pactolum fluvium: qui flu-
viſ auri ramenta illis ex Tmolſ deferens, per me-
dium forum labitur, et deinde Hermon fluvio misce-
tur, qui in mare influit. Ad hunc igitur Pactolum
et in forum congregati Lydi atque Persae, defen-
fendere sese coacti sunt. At Iones, ubi viderunt alios
ex hostibus fortiter pugnantes, alios vero magno

προσφερομένους, ἐξανχώρησαν δίδασκτες πρὸς τὸ οὖρος,
 τὸν Τμῶλον καλούμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλ-
 102 λάττοντο ἐπὶ τὰς νῆας. Καὶ Σάρδις μὲν ἐνεπρήσθησαν,
 ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης· τὸ
 σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντενεπίμψασαν τὰ
 ἐν Ἑλλησι ἱρά. Τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἄλυος πο-
 ταμοῦ νομούς ἔχοντες, προπυνθανόμενοι ταῦτα, συνηλί- 5
 ζοντο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυδοῖσι. καὶ κως ἐν μὲν Σάρ-
 δισι οὐκέτι ἔοντας τοὺς Ἴωνας εὐρίσκουσι· ἐπόμενοι δὲ
 κατὰ στίβον, αἰρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετά-
 χθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, καλλὸν ἐσώθη-
 σαν· καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ἄλλους 10
 τε οὐνομαστοὺς, ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα
 Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιρηκότα,

numero ingruentes, trepidi cedentes ad Tmolum, qui vocatur, montem se receperunt: atque inde sub noctem versus naves suas abierunt. (102.) Ita incendio consumtae sunt Sardes, in eisque indigenae deae *Cybeles* templum: quam caussam postea praetexentes Persae templa vicissim in Graecia cremarunt. Tunc vero Persae qui intra Halyn fluvium sedes habebant, certiores facti quid ageretur, iunctis viribus auxilio Lydis venerunt. Qui quum Ionas non amplius Sardibus essent nacti, e vestigio subsecuti, Ephesi illos deprehenderunt. Et Iones quidem in aciem adversus eos progressi sunt, sed praelio commisso ingenti clade sunt adfecti: magnumque eorum numerum Persae interfecerunt, quum alios spectatos viros, tum Eualcidem, Eretriensium ducem, vitum qui in ludorum solennibus coronas reportave-

καὶ ὑπὸ Σιμωνίδειω τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνέβεντα. οἱ δὲ αὐτέων ἀπεφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνά τὰς
15 πόλεις.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο. μετὰ δὲ Ἀθηναῖοι μὲν 103
τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας, ἐπικαλεομένου
σφίας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἀρισταγόρῳ, οὐκ ἔφασαν
τιμωρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης
5 στερηθέντες, (οὕτω γὰρ σφι. ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δα-
ρεῖον) οὐδὲν δὴ ἥσσον τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον
ἐσκευάζοντο. Πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυ-
ζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ἀπάσας τὰς ταύτῃ
ὑπ' αὐτοῖσι ἐποίησαντο. ἐκπλώσαντες τε ἔξω τὸν Ἑλ-
10 λήσποντον, Κάρίης τὴν πολλὴν προσεκτίσαντο σφίσι
σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον, πρότερον οὐ βου-
λομένην συμμαχεῖν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδεις· τότε

rat, multumque a Simonide Ceo erat laudatus. Qui
vero ex pugna evaserunt, per civitates sunt dis-
sipati.

(103.) Tali igitur modo tunc pugnatum est. Post-
haec vero Athenienses prorsus deseruerunt Ionas; et
saepe multumque ab Aristagora per nuncios sollicitati,
constanter negarunt se auxilio illis futuros. Sed *Iones*,
Atheniensium auxilio privati, nihilo minus ad *bellum*
adversus Darium, quod post ea quae adversus illum
patraverant evitari non posse intelligebant, sese com-
parabant. In Hellespontum navibus profecti, Byzan-
tium et alias omnes eo loci civitates suum sub ob-
sequium redegerunt. Dein extra Hellespontum re-
vecti, maiorem Cariae partem societati suae adiece-
runt: nam et Caunus, quae prius, quando Sardes

104 σφι καὶ αὕτη προσεγίνετο. Κύπριοι δὲ ἐβέλονται σφί
 πάντες προσεγίνοντο, πλὴν Ἀμαθουσίαν. ἀπίστησαν
 γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων. Ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου
 μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρ-
 σιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὠνὴρ 5
 πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο
 ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος· τότε δ', αἰς καὶ τοὺς Ἰω-
 νας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πᾶγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. αἰς
 δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελ-
 θόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι 10
 ἐωυτοῦ στασιώτησι, ἀπεκλήρισε τῶν πυλείων. Γόργος
 μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφυγε εἰς Μήδους· Ὀνή-
 σιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυ-
 πρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε.

cremarunt, societatem illorum recusaverat, nunc eis accessit. (104.) *Cyprii* vero universi, *Amathusiis* exceptis, ultro se illis adiunxerunt. Nam et hi a *Medis* desciverant tali occasione. *Onesilus* erat, *Gorgi Salaminiorum* regis frater natus minor, *Chersidis* filius, *Siromi* nepos, pronepos *Euelthontis*. Hic vir, postquam saepius antea *Gorgum*, ut a rege deficeret, esset hortatus; tunc, ubi *Ionas* etiam cognovit descivisse, vehementius illum instigare conatus est. Cui quum morem non gereret *Gorgus*, tempus observans *Onesilus*, quo extra urbem *Salamin* ille erat egressus, fratrem eiusque sectatores portis exclusit. Itaque *Górgus*, urbe spoliatus, ad *Medos* profugit: *Onesilus* vero *Salaminis* tenuit imperium; omnibusque *Cypriis*, ut secum desciscerent, persuasit, *Caetera*

Ἀμαθουσίους δέ, οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρ-
κει προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκει Ἀμαθοῦντα. βασιλεῖ 105
δὲ Δαρείῳ ὡς ἐξαγγέλῃ Σάρδις αἰλούσας ἐμπεπρή-
σθαι ὑπὸ τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γε-
νέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνφανθῆναι, τὸν
5 Μιλήσιον Ἀρισταγόρην· πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς
ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ
εἰδὸτα ὡς οὐτοί γε οὐ καταπρόϊζονται ἀποστάντες, εἴρε-
σθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι· μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆ-
σαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα εἰστόν, ἄνω ἐς
10 τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι, καὶ μὴ ἐς τὸν ἥερα βάλλοντα
εἰπεῖν· „ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.“
εἰπαντα δὲ ταῦτα, προσταῆσαι ἐνὶ τῶν Θεραπόντων, δέ-
πνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρεῖς ἐκάστοτε εἰπεῖν· „Δέ-

quidem persuasit cunctis; Amathusios vero, morem
gerere nolentes, obsidione cinxit.

(105.) Dum Amathunta Onesilus obsidet, interim
Dario nunciatur, *Sardes* captas esse incensasque ab
Atheniensibus atque *Ionibus*, illiusque tumultus au-
ctorem, cuius consilio haec suscepta sint, *Aristago-*
ram esse *Milesium*. Quo accepto nuncio, dicitur rex,
nulla ratione habitâ *Ionum*, quippe quos bene no-
verat non impune laturos quod defecissent, quae-
sisse *quinam essent Athenienses?* deinde, postquam
audivit, poposcisse arcum, et sagittam arcui imposi-
tam emisisse in coelum, utque illa in aërem evola-
vit, exclamasse, *Proh Iupiter, contingat mihi poe-*
nas sumere ab Atheniensibus! hisque dictis, man-
dasse uni e ministris, ut, quoties coena ipsi adpone-

106 „σπετα, μέμνηο τῶν Ἀθηναίων.“ Προστάξας δὲ ταῦ-
 τα, εἶπε, καλέσας ἐς ὅψιν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν
 ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν· „Πυνθάνομαι,
 „Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σόν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπίτρο-
 „ψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἀνδρας 5
 „γάρ μοι ἐκ τῆς ἐτέρης ἡπείρου ἐπαγαγών, καὶ Ἰω-
 „νας σὺν αὐτοῖσι, τοὺς δάσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποή-
 „σαν· τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἐπειθαι, Σαρ-
 „δίῳ με ἀπεστέρηκε. νῦν ὦν καὶ τοι φαίνεται ταῦτα
 „ἔχειν καλῶς; καὶς δ' ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων 10
 „τοιούτον τι ἐπρήχθη; ἄρα μὴ ἐξ ὑστέρης σιαντὸν ἐκ
 „αἰτῇ σχῆς.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· „Βασι-
 „λεῦ, καὶν ἐφθέγγεο ἔπος; ἐμὲ βουλεύσαι πρήγμα,
 „ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ μικρὸν ἔμαλλα λυτῆρόν

retur, ter ipsi diceret, Domine, memento Athenien-
 sium! (106.) Hoc dato mandato, vocato in conspe-
 ctum suum Histiaeo Milesio, quem iam multo ab-
 hinc tempore apud se Darius retinuerat: Histiaee,
 inquit, tuum procuratorem, cuius fidei Miletum
 commisisti, audio res novas adversus me esse mo-
 litum. Homines enim ex altera continente adver-
 sus me duxit, et Ionas cum illis, factorum pae-
 nas mihi duros: his persuasit ut illos sequerentur,
 et Sardes mihi eripuit. Nunc igitur, quo pa-
 cto tibi hoc bene habere videtur? quove pacto tale
 quidpiam absque tuo consilio factum est? Vide
 ne deinde tu ipse hac culpa tenearis. Ad haec
 Histiaeus respondit: Quale verbum, Rex, pronun-
 ciasti? me-ne agitare consilium, ex quo tibi ulla
 molestia, sive magna, sive exigua, existat? Quid

- 15 „ἀνασχέσιν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποίεοιμι ταῦτα;
 „τεῦ δὲ ἐνδεὲς εἶναι; τῷ πάρα μὲν πάντα ἔσα περ σοί,
 „πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιούμαι.
 „Ἄλλ' εἰ περ τι τοιοῦτον, οἷον σὺ εἴρηκας, πρήσσει ὁ
 „ἑμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἐαυτοῦ βαλλόμενον
 20 „πεπρηγμέναι. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λό-
 „γον, ὅπως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἑμὸς ἐπίτροπος κώτε-
 „ρον πρήσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά. Εἰ δ' ἄρα τι
 „τοιοῦτο ποιῶσι, καὶ σὺ τὸ εἶναι ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ,
 „μάθε οἷον πρήγμα ἐργάσαιο, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης
 25 „ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι, ἐμῷ ἐξ
 „ὀφθαλμῶν σφί γενομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἡμε-
 „ρον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν εἶντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμὴ πόλις
 „ὑπεκίνησε. Νῦν ἂν ὡς τάχος με ἄφες περιεῦθῆναι ἐς
 „Ἰωνίην, ἵνα ταὶ καὶά τε πάντα καταρτίσω ἐς τῶντέ;

quaerens equidem, tale quidpiam facerem? Cuius rei indigeo? cui eadem, quae tibi, praesto sunt; quicum tu omnia tua communicare consilia dignaris. Immo, si quid tale, quale tu ais, meus agitatur procurator, scito id eum suo fecisse arbitratu. At mihi statim ne persuaderi quidem potest, Milesios et meum procuratorem novas res adversus te moliri. Sin utique tale quid agunt, tibi quoque si vera relata sunt, vide, Rex, quid sit quod tu feceris, dum me a mari abstraxisti. Videntur enim Iones, ex quo ego ex illorum conspectu remotus sum, agitare id cuius olim desiderium habuerunt. Sin ego in Ionia adessem, nulla civitas se vel paucillum motura erat. Nunc igitur quam primum dimitte me, ut in Ioniam profisciscar, tibi quoque

- „καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον, τὸν ταῦτα μὴ 30
 „χαῖσάμενον, ἐγχειρίθην παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ
 „νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλείους,
 „μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν ἔχων κῶνα κατα-
 „βήσομαι εἰς Ἰωνίην, πρὶν ἂν τοι Σαρδῶν νῆσον τὴν με-
 107 „γίστην, δασμόφορον ποιήσω.“ Ἰστιαῖος μὲν δὴ, λέ-
 γων ταῦτα, διέβαλλε. Δαρεῖος δὲ ἐπείθετο, καὶ μὴ
 ἀπίῳ, ἐντελάμενος, ἐπειὰν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα
 ποιῇ, παραγίνεσθαι οἱ ὀπίσω εἰς τὰ Σοῦσα.
 108 Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδῶν παρὰ βα-
 σιλῆα ἀνῆλθε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας,
 Ἰστιαίῳ εἰς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ
 Δαρείου, ἐκομίζεται ἐπὶ θάλασσαν ἐν τούτῳ παντὶ τῷ
 χρόνῳ ἐγένετο τάδε. Πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνη- 5
 σίλῳ Ἀμαθυσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιὴν πολ-

omnia ibi in integrum restituum, et procurato-
rem hunc Mileti, qui haec machinatus est, vin-
ctum tradam. Haec quum ex animi tui sententia
perfecero, deos iuro regios, non prius tunicam
exuturum qua indutus Ioniam intravero, quam
tibi Sardiniam, maximam insulam, tributariam
reddidero. (107.) His Histiaei verbis deceptus Da-
rius morem ei gessit, dimisitque eum adiecto man-
dato, ut, postquam quae pollicitus esset effecta dedis-
set, ad se Susa rediret.

(108.) Per idem tempus, quo nuncius de incensis
 Sardibus ad Darium missus est, et Darius sagittā in
 coelum emissā cum Histiaeo sermonem contulit,
 Histiaeusque a rege dimissus ad mare est profectus;
 interim in *Cypro* haec gesta sunt. Onesilo Sala-

λὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσῃν, προσ-
δοκίμων ἐς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνή-
σιλος, κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλούμε-
10 νός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἤκου
πολλῶ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παῤῥησαν ἐς τὴν Κύπρον,
καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἤϊσαν
ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες πε-
ριέπλων τὴν ἄκρην, αἱ καλεῦνται Κληίδες τῆς Κύ-
πρου. Τούτου δὲ τοιοῦτου γηομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι 109
τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰωνῶν τοὺς στρατη-
γούς· „Ἄνδρες Ἴωνες, αἴψῃς ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς αἱ
„Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεισθαι, ἢ Πέρ-
5 „σησι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες
„Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρῃ ἂν εἴῃ ὑμῖν, ἐκβάντας
„ἐκ τῶν νεῶν, τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ ἐς τὰς νέας

minio Amathusios obsidenti nunciatur, Artybium Persam cum classe et ingenti Persarum exercitu adfuturum esse in Cyprum. Quo cognito Onesilus praecones dimisit per Ioniam, auxilio Ionas advocans: nec diu re deliberata, adfuerunt Iones cum magna classe. Eodemque tempore quo Iones advenere, Persae etiam, quum navibus e Cilicia traieciissent, pedestri itinere Salaminem contenderunt: navibus autem Phoenices circumnavigarunt promontorium, quae Claves Cypri vocantur. (109.) Quae quum ita essent, Cyprii tyranni convocatis Ionum duclibus dixere: *Vobis, Iones, nos Cyprii damnis optionem cum utris velitis confligere; cum Persis, an cum Phoenicibus. Quod si pedestri pugna cum Persis vultis congredi, nullā interpositā morā*

„ἐμβαλεῖν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνισμένους· εἰ
 „δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεισθε διαπειραῖσθαι, ποίειν
 „χρεόν ἐστι ὑμᾶς, ἰσχυτέρα ἂν δὴ τούτων ἔλησθε, 10
 „ὥς τὸ κατ' ὑμᾶς ἐστὶ ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος
 „ἐλευθέρη.“ Εἶπαρ οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα· „Ἡμεῖς
 „ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάξοντας τὴν θά-
 „λασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νῆας παραδόν-
 „τες, αὐτοὶ Πέρσῃσι περὶ προσφερόμεθα. ἡμῖς μὲν 15
 „νῦν ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρη-
 „στοί· ὑμᾶς δὲ χρεόν ἐστι, ἀναμνησθέντας οἷα ἐπά-
 „σχεται δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἀνδρας
 110 „ἀγαθοῦ.“ Ἴωνες μὲν τούτοις ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ
 ἐπόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσῶν, διέ-
 τασσαν οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους

*oportet vos, navibus egressos, pedestrem instruere
 aciem; nos vero, consensu navibus vestris, Phoe-
 nicibus nos opponere. Sin cum Phoenicibus ten-
 tares fortunam mavis; utrumlibet horum elegeritis,
 operam dare necesse est, ut, quoad est situm
 in vobis, liberae sint et Ionia et Cyprus. Ad haec
 Iones responderunt. Nos commune Ionum misit,
 ut mare custodiremus; non ut naves nostras tra-
 dentes Cypris, ipsi cum Persis pedestri acie con-
 fligamus. Nos igitur, qua parte locati sumus, in
 ea utilem praestare operam conabimur: vos au-
 tem, memores qualia Persis servientes passi ab
 illis sitis, fortes viros esse oportet. Hoc illis re-
 sponsum Iones dederunt. (120.) Post haec, quum
 Persae in Salaminiorum advenissent campum, aciem
 instruxerunt reges Cypriorum; ita quidem, ut cae-*

Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες·
 5 Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον,
 ἀντέτασσον Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν
 Περσέων ἐβελοντῆς ἀντέτασσετο Ὀνήσιλος. Ἡλαυνε 111
 δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος διδιδαγμένον πρὸς ὀπλίτην ἵστα-
 σθαι ὄρθον. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ
 οἱ ὑπασπιστὴς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα
 5 δοκιμὸς, καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον·
 „Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἵστάμενον ὄρθον, καὶ
 „ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἄν' προσε-
 „νεχθῇ. σὺ ὦν βουλευσάμενος αὐτίκα εἶπε ὁκότερον
 „βούλει Φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐ-
 10 „τὸν Ἀρτύβιον.“ Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ·
 „ὦ βασιλεῦ, ἐτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμι ποιέειν καὶ ἀμ-
 „φότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, καὶ πάντως τὸ ἄν

teros Cyprios caeteris hostium militibus opponerent,
 Persis autem fortissimos e Salaminiiis et Soliis sele-
 ctos. Contra Artybium vero, ducem Persarum, vo-
 lens lubens stetit Onesilus. (111.) Vehabatur *Ar-*
tybius equo, qui erectus stare adversus armatum mi-
 litem erat edoctus. Qua re cognita *Onesilus*, quum
 esset ei armiger genere Car, arte bellica clarus, et
 animi plenus, dixit huic: *Artybii equum audio*
erectum stare, et pedibus atque ore pugnare con-
tra adversarium. Tu igitur ocys delibera tecum,
mihique ede, utrum observare ferireque velis,
equum, an ipsum Artybium? Ad haec famulus re-
 spondit: *Paratus equidem sum, Rex, et utrumque*
facere, et alterutrum, et omnino quidquid tu ius-
seris: dicam tamen id quod tuis rebus conducibilius

- „ἐπιτάσσης σύ· ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι
 „πρήγμασι προσφερότερον, φράσω. βασιλῆα μὲν καὶ
 „στρατηγὸν χρεὸν εἶναι Φημι βασιλεῖ τε καὶ στρατη- 15
 „γῶ προσφέρεσθαι· ἦν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατη-
 „γόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκείνος,
 „τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξίῳ χρεὼ καὶ ἀποθανεῖν ἡμῖς
 „συμφορὴ· ἡμᾶς δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἐτέρωσί τε ὑπρέ-
 „τησι προσφέρεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ σὺ τὰς μη- 20
 „χανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ δὴ τοι ὑποδέχομαι
 „μὴ μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.“
 112 Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τὰ στρατόπι-
 δα πεζῇ, καὶ νηυσί. Νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες, ἄκροι γενό-
 μενοι ταύτην τὴν ἡμέραν, ὑπερβάλλοντο τοὺς Φοίνικας·
 καὶ ταυτέων Σάμιοι ἡρίστευσαν. Πεζῇ δὲ, ὡς συνῆλθε
 τὰ στρατόπεδα, συμπίστοντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς 5

michi videtur. Regem ducemque aio oportere cum rege duceque congregi: nam, sive tu virum ducem interfeceris, magnum hoc tibi erit: sive, quod dii prohibeant, te ille; ab digno etiam occidi, dimidiata calamitas est. Nos vero famulos aio oportere cum famulis congregi, et cum equo; cuius tu artes noli timere: ego enim tibi recipio, adversus nullum porro hominem illum se erecturum.

(112.) Haec postquam ille dixit, mox deinde *commissa pugna* est, et terrā, et mari. Et navibus quidem *Ionες*, acriter illo die pugnantes, superaverunt *Phoenices*: et inter *Ionas Samiorum* prae caeteris virtus eminuit. Pedestres vero ubi congressae sunt copiae, magno impetu invicem irruentes pugnarunt. Circa imperatores autem utrimque haec gesta sunt.

στρατηγούς ἀμφοτέρους τάδε ἐγίνετο. ὡς προσφέρετο
πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμε-
νος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ τὰ συνθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ,
παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ἐπιβαλόντος
10 δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα,
ἐμβαῦτα ὁ Κάρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵπ-
που τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν
Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχο- 113
μένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων, Στσηήνωρ, τύραννος ἐὼν Κου-
ρίου, προδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑαυτὸν οὐ σμι-
κρὴν· οἱ δὲ Κουρίες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἀποι-
5 κοι. προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σα-
λαμινίων πολεμιστήρια ἄρματα ταῦτ' οἱ Κουριεῦσι
ἐπίει. γινομένων δὲ ταυτέων, καταπύρτοι ἔσαν οἱ Πέρ-
σαι τῶν Κυπρίων. Τετραμμένον δὲ τοῦ στρατοπέδου,
ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε, ὁ

Ubi *Artybius*, equo quem dixi vectus, adversus
Onesilum impetum fecit, *Onesilus*, quemadmodum
ei cum armigero convenerat, ferit ipsum irruentem
Artybium: quumque equus scuto Onesili pedes ini-
ceret, Car falce feriens pedes praecidit equi. Ita
Artybius dux Persarum, unâ cum equo, ibidem
cecidit. (113.) Dum vero caeteri etiam acie pu-
gnant, deserit Cyprios Stesenor, Curii tyrannus, cum
non exigua militum manu, quos secum habebat:
dicuntur autem *Curienses* hi Argivorum esse coloni.
Postquam Curienses deseruere socios, protinus Sala-
miniorum quoque currus bellici idem fecerunt. Quo
facto, superiores Cypriis Persae fuerunt. Quorum
exercitu in fugam verso, ceciderunt et alii multi, et

- Χέρσιος, ὃς περ τὴν Κυπρίαν ἀπόστασιν ἔπραξε, καὶ 10
 ὁ Σόλιον βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φι-
 λοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλιον ὁ Ἀθηναῖος, ἀπικό-
 μενος εἰς Κύπρον, ἐν ἔπαισι αἴνεσε τυράννων μάλιστα.
- 114 Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρχησε,
 ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν εἰς Ἀμαθῦντα·
 καὶ μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλῶν. κρεμαμένης
 δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἤδη εὐούσης κοίλης, ἐσμὸς μελισ-
 σέων ἐσθὺς εἰς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ 5
 γενομένου τοιούτου, ἐχρίαντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμα-
 θούσιοι, ἐμαντεύθη σφι „τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόν-
 τας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θῦναι ὡς ἥρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος.
 καὶ σφι ποιέουσι ταῦτα, ἄμεινον συνοίσεσθαι.“ Ἀμα-
 θούσιοι μὲν νυν ἐποίουν ταῦτα, καὶ τὸ μέχρι ἐμῷ. 10
- 115 Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχῆσαντες, ἐπὶ τε ἔμαθον

Onesitus Chersidis filius, qui Cypriis auctor fuerat defectionis, et Solensium rex Aristocyprus, Philocypri filius; *Philocypri* illius, quem *Solon* Atheniensis, postquam Cyprum venit, prae omnibus tyrannis carmine celebravit. (114.) *Onesili* caput Amathusii, quos ille obsederat, abscissum Amathunta deportarunt, et super oppidi portam suspenderunt. Postquam cavum fuit caput ita suspensum, apium examen in illud sese insinuans, favis replevit. Quod quum tale accidisset, oraculum consulentibus Amathusiis, *quid capite facerent*, datur responsum, *afferrent caput humarentque*; *Onesilo* vero, ut *heroi*, *annua sacra facerent*. Id si fecissent, *melius eum ipsis actum iri*. Idque fecerunt Amathusii, ad meam usque aetatem. (115.) *Iones* qui ad Cyprum

τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τῶν Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλεῖ
5 τοὺς Σαλαμίνιους παραδόντας· αὐτίκα, μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλων ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντίσχε χρόνον ἐπὶ πλεῖστον πολιορκευμένη Σόλοι· τὴν, πέραξ ὑπαρυσσόντες τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ εἶλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐν αὐτὸν ἐλεύθεροι γαόμενοι, αὐτῆς 116 ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ, ἔχον Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοί, ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, 5 ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδεσι στρατευσαμένους Ἴωνων, καὶ ἰσχυράντας σφείας ἐς τὰς νῆας, ᾗ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθῶτεν ἐπιδιελόμενοι, πόλιν ἐπὶ ὁ-

praelium fecerant navale, ut *Soli* obsideri, *Onesili*, et *Cypriorum* *obsideri*, excepta *Salamine*, quam prius *Onesili* reddiderant *Salaminiis*; his rebus *Ionas* nullā interpositā morā in *Ioniam* renavigavit, ceteras *Cypri* civitates diutissime *Solidionem* sustinuere *Soli*; sed et hanc, suffosso circumcirca muro, quinto mense *Persae* ceperunt.

(116.) Ita igitur *Cyprii*, postquam unum annum liberi fuerant, denuo in servitutem sunt redacti. Interim *Daurises*, gener *Darii*, et *Hymeas* et *Otanes*, alii-que duces, qui et ipsi filias *Darii* in matrimonio habebant, postquam *Ionas*, expeditionis adversus *Sardes* socios, erant persecuti, eisdemque praelio victos in naves compulerant, deinde divisim inter se vicibus

σπλῆος Συεννήσιος ἔχει θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ
 10 γυνὴ ἐφῆρε, διαβάνας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρες,
 καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν, οὕτω συμβάλλ-
 λαν· ἵνα μὴ ἔχοντες ἐπίσω Φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε
 μέντοι ἀναγκαζόμενοι, γινώσκοτο ἔτι ἀμείνονες τῆς Φύσιος.
 αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκᾳ ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσησι
 15 κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι·
 δηλαδὴ, ἢ Φυγὴ τῶν Περσέων γίνηται, καὶ ἐσσωθῆωσι
 τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀπασιστήσουσι, εἰς τὸν ποταμὸν
 ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρόντων καὶ διαβάντων τὸν 119
 Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσῷ πο-
 ταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσησι οἱ Κᾶρες, καὶ μά-
 χην ἐμαχέσαντο ἰσχυρὴν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν· τέλος
 5 δὲ ἐσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄν-
 δρες εἰς δισχίλους, Καρῶν δὲ εἰς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ

Cindyensis, qui Syennesis filiam, Cilicum regis, in
 matrimonio habebat. Huius viri sententia haec erat,
 Macandrum transmittere debere Cares, atque ita
 praelium committere ut fluvium a tergo haberent;
 ne scilicet retro fugere possent, sed ibi manere co-
 acti, fortiores sese quam pro suâ naturâ praestarent.
 At haec non vicit sententia: sed Persis maluerunt a
 tergo esse Macandrum, quam sibi; scilicet, ut illi, si
 praelio superati in fugam verterentur, receptum non
 haberent, sed in fluvium inciderent. (119.) Deinde,
 ubi adfuerunt *Persae*, Macandrumque traicerunt,
 ibi tunc ad *Marsyam* fluvium cum illis congressi
 sunt *Cares*: et acri commisso praelio, postquam diu
 fortiter pugnarunt, ad extremum hostium multitu-
 dine sunt superati. Persarum ad bis mille ceciderunt,

οἱ διαφύγοντες αὐτῶν κατελήθησαν εἰς Λάβρανδα, εἰς
 Διὸς Στρατίου ἱερὸν μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατα-
 νίστων. μῦνοι δὲ, τῶν ἡμῶς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσι οἱ Διὶ
 Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατεληθέντες ὧν οὔτοι ἐν- 10
 θαῦτα, ἐβουλευόντο περὶ σωτηρίας, ἐκότερα ἢ παρα-
 δόντες σφίεας αὐτοῖς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλοπόντες τὸ παρά-
 120 παι τὴν Ἀσίαν, ἄμεινον πρῆξουσιν. Βουλευομένοισι δὲ
 σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοι τε καὶ
 οἱ σύμμαχοι αὐτῶν. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ
 Κᾶρες ἐβουλευόντο, μετήκαν, οἱ δὲ αὐτὶς πολεμεῖν ἐξ
 ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιούσι τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλ- 5
 λουσι, καὶ μαχεσάμενοι, ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσώ-
 θησαν· πιστόντων δὲ τῶν πάντων παλλῶν, Μιλήσιοι
 121 μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τεῖμα ἀνέ-
 λαβόν τε καὶ ἀνιμαχέσαντο οἱ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ

Carum vero ad decies mille. Qui ex illorum numero
 cladem effugerunt, hi ad Labranda in amplum
 sanctumque platanetum Iovi Stratio sacratum sunt
 compulsi. Soli autem, quoad nos novimus, *Cares*
 sunt, qui Iovi *Stratio* [*Militari* latine diceretis] sacra
 faciunt. Ibi conglobati, de salute deliberarunt, utrum
 Persis sese dedere, an Asiam prorsus relinquere sa-
 tius sibi esset. (120.) Dum haec deliberant, auxilio
 eis adveniunt Milesii eorumque socii. Tum vero,
 missa priori deliberatione, ad redintegrandum bel-
 lum sese compararunt. Invadentibus Persis denuo in
 aciem occurrunt: sed, praelio commisso, maiorem
 etiam quam antea cladem acceperunt. Cecidere ple-
 rique omnes; sed Milesiorum prae ceteris maxima
 strages facta est. (121.) Postea vero vulnus hoc re-

ὡς στρατεύεσθαι ὀρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλεις
σφέων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδὸν ἐς τὴν ἐμπύ-
5 σόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ
οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισι-
μάκης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεια
τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος,
ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσῶν οὕτως
10 διεφθάρησαν.

Τμέης δὲ, καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς 122
Σάρδεις στρατευσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προ-
ποντίδα, εἶλε Κῖον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς
ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσην, καὶ
5 στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα,
ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατὸν· καὶ εἶλε μὲν
Αἰολίας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ

pararunt sanaveruntque Cares. Postquam enim co-
gnoverunt progredi Persas, oppida sua invasuros, in
via ad Pedasum collocarunt insidias; in quas noctu
incidentes Persae, interfecti sunt et ipsi et eorum
duces, Daurises et Amorges et Sisimaces: cum illis-
que periit etiam Myrsus, Gygis filius. Insidiarum
illarum dux fuerat Heraclides, Ibanolidis filius, My-
lassensis. Ita igitur Persae illi perierunt.

(122.) *Hymeas* vero, alter ex his qui *Ionas* eos
persecutus est qui contra *Sardes* militaverant, ad *Pro-
pontidem* conversus, *Cion Mysiam* cepit. Qua expu-
gnata, ubi cognovit *Daurisen* relicto *Hellesponto*
versus *Cariam* arma promovere, ipse *Propontide* re-
lictâ in *Hellespontum* duxit exercitum: et *Aeolenses*
subegit omnes, quotquot *Iliadem* habitant terram,

- Γέργιθας, τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτὸς τε Ὑμέης αἰρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, νοῦσω τελευ-
 123 τὰ ἐν τῇ Τρώαδι. Οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε· Ἄρ- 10
 ταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος
 στρατηγός, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσε-
 χεῖα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομε-
 νὰς αἰρέουσι· Διελέων δὲ, Κύμην.
 124 Ἀλισκαματίων δὲ τῶν πολιῶν, ἣν γὰρ δὴ, ὡς διέδε-
 ξε, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς τα-
 ράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα με-
 γάλα, δρησμόν ἐβούλετο, ὁρίων ταῦτα· πρὸς δὲ οἱ
 καὶ ἀδύνατα ἐφάνη, βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. 5
 πρὸς ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας τοὺς συστασιατάς,
 ἐβουλεύετο, λέγων ὡς „ἀμείνιν σφι εἴη κοροφύγετον

et *Gergithas* subegit, priscorum Teucrorum reliquias. At ipse Hymeas, dum hos populos subigit, in morbo moritur in Troade. (123.) Et hic quidem illi finis fuit: Artapherni vero, Sardium praefecto, et *Otani*, tertio duci Persarum, mandatum erat bellum Ioniae et finitimae Aeolidi a continente inferendum. Atque hi Clazomenas Ioniae ceperunt, et Cymen Aeolidis.

(124.) Ita dum capiuntur oppida, *Aristagoras* Milesius haec videns, homo parum acri (ut adparet) ingenio, qui Ioniam concitaverat magnasque miscuerat turbas, fugam agitabat, satis quippe intelligens superari Darium regem non posse. Hoc consilio, convocatis suarum partium hominibus, deliberationem proposuit, dicens, commodum ipsis fore, certum habere refugium, si Mileto pellerentur: quae-

τι ὑπάρχον εἶναι, ἣν ἄρα ἐξωθένται ἐκ τῆς Μιλήτου.
εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδῶν ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς αἰποι-
10 κίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, τὴν Ἰστιαῖος ἐπέ-
χει παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβών; ταῦτα ἐπιεικῆτα ὁ
Ἀρισταγόρης. Ἐκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, 125
ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τούτων μὲν ἐς οὐδετέραν στέλλειν
ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομη-
σάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἣν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου.
5 ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὀρμεώμενον, κατελευσέσθαι ἐς τὴν
Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταῖος συνεβούλευε. Αὐ- 126
τῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκι-
νον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθα-
γόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν
5 πάντα τὸν βουλούμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην, καὶ ἔσχε
τὴν χώραν ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὀρμεώμενος.

*rere se igitur ex eis, utrum hoc ex loco in Sardi-
niam a se in coloniam vellent duci, an in Myrci-
num Edonorum, Histiaeο a Dario dono datum, et
in oppidum ibi ab Histiaeο munitum. (125.)* Iam
Hecataeus quidem, Hegesandri filius, Historiarum
scriptor, in neutrum horum locorum abeundum cen-
suit; sed in Lero insula debere castellum munire Ari-
stagoram, ibique, si Mileto excideret, quietum se
tenere, donec impetu inde facto Miletum repetere
posset. Hoc Hecataei fuit consilium. (126.) Ipse
vero Aristagoras eo maxime inclinabat, ut Myrci-
num abiret. Itaque Mileto Pythagorae fidei commis-
sa, probati inter cives viri, ipse, secum sumto qui-
cumque voluisset, in Thraciam navigavit, regionem-
que quam petierat tenuit. Inde vero progressus, in-
Herod. T. II. P. I. L 1

53a HERODOTI HISTOR. V.

ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης,
καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βου-
λομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξίέναι.

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ε΄.

terfectus est a Thracibus et ipse, et exercitus eius,
quum oppidum aliquod obsideret reiectis conditio-
nibus, quibus Thraces excedere oppido voluerant.

FINIS LIBRI QUINTI
HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI TERTII.

CAUSSA belli a *Cambyse* adv. *Aegyptum* suscepti: *Amasis* *Cambysi*, filiam ipsius in matrimonium petenti, *Apriae* filiam pro sua miserat. (Cap. 1-3.) *Phanec* Graecus ab *Amaside* ad *Cambysem* profugus, docet eum rationem qua per *Syriam* (ubi urbs insignis *Cadytis*) et per *Arabiae* fines in *Aegyptum* possit penetrare. (4.5.) *Dolia* testacea post haec in *Arabiae* desertis deposita. (6.) Foedus *Cambysis* cum *Arabum* rege. (7.) Ritus *Arabum*, et numina ab illis culta. (8.) *Aquae* copiâ *Arabs* *Cambysem* instruit in desertis. (9.)

Mortuo *Amaside*, filius eius *Psammenitus*, ad *Pelusium* *Cambysi* occurrens, acri praelio vincitur. (10.11.) *Aegyptiorum* crania robusta, *Persarum* fragilia. (12.) Expugnata *Memphi*, in quam confugerant *Aegyptii*, universa *Aegypto* potitur *Cambyses*; et finitimi *Libyes* et *Cyrenaci* ultro se ei tradunt. (13.) *Psammenitus* humaniter habitus a *Cambyse*, ut solent *Persae* cum rebellantium regum filiis agere: sed dein res novas moliens, necatur taurino sanguine hausto. (14.15.) In *Amasidis* cadaver nefarie saevit *Cambyses*; (16.) qui mox bellum facere statuit *Carthaginiensibus*, *Ammoniis*, et *Aethiopibus*. apud quos *Solis mensa* famâ celebratur. (17.18.) *Phoenicum* pietate bello liberantur *Carthaginienses*. (19.)

Ichthyophagi ex *Elephantine* urbe ad *Aethiopum* regem legati cum donis; *Aethiops*, vino excepto, spernit dona et victum *Persarum*, arcumque *Aethiopicum* *Cambysi* adferendum legatis tradit. (20-23.) Mortuorum cadavera vitro circumdant *Aethiopes*. (24.) Adversus *Aethiops* profectus *Cambyses*. fame cogitur reverti. (25.) *Persae* adv. *Ammonios* missi, *Oasin* praetergressi, coorto austro arenâ obruti perierunt. (26.)

Re infecta *Memphin* reversus *Cambyses*, quum ob

reperitum *Apidem* festos dies celebrarent Aegyptii, in urbis praefectos; in ipsum *Apidem*, et in sacerdotes saevit. (27-29.) Mox *Smerdin* fratrem per *Praxaspin* occidendum curat; (30.) ipse sororem germanam eandemque uxorem occidit: (31. 32.) ubi etiam refertur *iudicum regionum* de matrimonio regis cum sorore responsum. Sacro morbo a pueris laborasse dicitur *Cambyses*. (33.) Filio *Praxaspis*, intente patre, cor sagittâ transfigit. (34. 35.) *Croesum*, benemontem, interfici iubet; servatum a ministris gaudet, sed hos ipsos morte plectit. (36.) *Vulcani* et *Cabirorum* templis illudit, signaque deorum comburit; non cogitans sua cuique genti instituta optima videri, quamvis contraria aliarum gentium institutis: cuius rei experimentum *Darius* in Graecis et Calatiis Indis fecit. (37. 38.)

Polycratis Samii hospitium cum *Amaside*; huius ad illum epistola; annulus *Polycratis* in mare proiectus, et in alvo piscis rursum repertus; quo facto hospitium solvit *Amasis*. (39-43.) *Polycrates*, quos e *Samiis* suspectos habet, *Cambysi* in Aegyptum auxilio mittit: qui redeuntes, ipsum tyrannum adgrediuntur; victi auxilia petunt a *Lacedaemoniis* ostenso *farinae sacco vacuo*, et impetrant. (44-48.) Causam exsulum adiuvant *Corinthii*, *Corcyraeorum* inimici, *Samiisque* infensi, quod *Corcyraeorum* pueros servassent, quos *Periander* ad Alyatten castrandos miserat. (49.) *Periandri* uxor, filii, socer: filius minor a patre domo eiectus; postremo in *Corcyram* ablegatus: *Epidaurus* expugnata, et *Procles* socer *Periandri* captus. (50-52.) *Periander* filium ex *Corcyra* revocat, sed eum interficiunt *Corcyraei*. (53.) *Samam* oppugnant *Lacedaemonii*, sed, re fortiter ab *Archia* et *Lycopa* gesta, irritum tamen conatu domum redeunt. (54-56.) Inde *Samii* exsules *Siphnum* insulam petentes, auri argentique metallis opulentam, centum talenta a *Siphniis* exprimunt: denique, occupata *Sagunto*, ab *Aeginetis* in servitutem redacti sunt. (57-59.) Tria insignia opera in *Samo* insula, aquaeductus, agger, templum. (60.)

Duo *Magi*, *Smerdis* eiusque frater, contra Cam-

bysen insurgunt. (61-63.) Somnio deceptus *Cambyses* fratrem suum *Smerdin* occiderat: nunc, *Magum* persecuturus, suo ipsius gladio forte vulneratus, moritur *Agbatanis*, Syriae urbe. (64-65.) *Smerdis* Magus, auribus olim mutilatus, pro fratre *Cambysis* etiamnum vivo se gerit: sed fraudem detegit *Otanes* per filiam suam, regis concubinam. (67-69.) Septem nobiles Persae adv. *Magum* coniurant, eoque occiso, *Darius*, *Hystaspis* filius, per equi hinnitus, rex designatur Persarum. (70-87.) Ibi disputationes tyrannicidarum de commodis et incommodis *democratiae*, *aristocratiae* et *monarchiae*. (80-82.) Et festum Persarum, *Magophonia*. (79.)

Darius, regnum auspicatus, universum Persarum imperium in *xxii*. *Satrapias* distribuit; quibus pro cuiusque viribus tributa imponit. (88-96.) Ibi, de ratione *Euboici talenti* ad *Babylonium*, c. 89. et de *auri* ratione ad argentum, c. 95. *Aethiopes*, *Colchi*, et *Arabes*, statis temporibus dona ferebant. (97.) *Indis* maximum auri pondus impositum. *Indiae* situs, et populi varii, linguâ dissoni, victu et moribus diversissimi. (98-101.) Fabula de *formicis*, vulpium magnitudine, *auri ramenta* in deserto *effodientibus*; quae dein illis *Indi*, tribus iunctis camelis vecti, eripiunt. (102-105.) In *India* animantia quadrupedia et volucra maiora, quam alibi: equi tamen inferiores *Nisaeis*. Arbores lanam ferentes. (106.) *Arabiae* situs, thus, myrrha, casia, cinnamomum, ladanum, oves praelongis caudis, (107-113.) ibi serpentes alati, et observatio de maxima foecunditate animalium utilium, minima ferarum, c. 107-109. immani magnitudine vespertiliones. c. 110. *Aethiopiae* situs, et proventus. (114.) In *Europae* extremitatibus, electrum, stannum, aurum, quod grypes custodire dicuntur. (115. 116.)

Darius (merito *institor* dictus, c. 93.) ex intercepta populis quibusdam aqua lucrum captat. (117.) *Intaphernes*, ad regem intrare prohibitus, quum foede mutilasset ministros, supplicio traditus cum filiis et cognatis: uxori eius condonatur frater et unus ex filiis. (118. 119.)

Polycrates Samius, auri spe ab *Oroete*, Darii praefecto, Sardes illectus, foedo supplicio vitam finit; *Democedes* medicus, comes illius, cum aliis in servitutem Susa abducitur. (120-125.) *Oroeten*, propter alia admissa facinora, necandum curat *Darius*. (126-128.) *Democedes*, sanato rege cui pes erat extortus, donis oneratur. (129. 130.) Superiora eiusdem fata, et praesens gratia apud regem. (131-132.) Persanatâ *Atossâ*, ulcere in mamma laborante, *Democedes* cum xv. nobilibus Persis ad speculandas Graeciae oras missus, veniâ impetratâ *Crotonem* patriam revisendi, ad regem se rediturum pollicitus, fidem fallit. (133-137.) Captivos Persas redimit *Gyllus*, Tarentinus exsul; quem *Cnidii* iussu regis in patriam restituere frustra conantur. (138.) *Syloson*, frater Polycratis, Dario olim privato amiculum donaverat; nunc regis iussu per Otanem in Sami imperium, quod post Polycratis mortem procurator illius *Maeandrius* obtinuerat, restituitur. (139-149.) *Maeandrius*, Spartam profugus, urbe eiectus est, ne quem auro corrumpere. (148.)

Babylonii a *Dario* desciscunt; rebus pridem comparatis, et strangulatis plerisque mulieribus, frustra a rege obsidentur; postremo per *Zopyri* dolum urbe rex potitur, eamque muris et portis nudat. (150-160.)

ARGUMENTUM LIBRI QUARTI.

SCYTHAS Darius ulcisci decrevit, qui olim per xxviii. annos Asiae obtinuerant imperium; quorum uxores interim domi cum servis congressae erant. (c. 1.) *Servorum excaecatorum* operâ Scythae ex lacte equino butyrum et caseum conficiunt. (2.) (Servos quidem pretio emptos non habent Scythae. c. 72.) *Iuventus e servis genita* Scythas domum redeuntes prohibet; prostremo flagellis fugatur. (3. 4.) De *Scytharum origine* quid ipsi memorent, quos *Scythas* Graeci, ipsi se *Scolotos* nominant. (5-7.) Graeci Pontici Scythas ab *Hercule* ex *Echidna* procreatos fabulantur. (8-10.) *Scythae* Nomades, a *Massageti*s olim bello pressi, *Cimmerios* sedibus suis pepulerant, et fugientes persecuti, a via aberrantes in Me-

dicam terram invaserant. *Cimmerii*, qui intestinâ discordiâ perierunt, ad *Tyram* fl. sepulti; reliqui peninsulam, in qua dein *Synope*, occuparunt. (11. 12.)

Aristeas Proconnesius, auctor carminis cui titulus *Arimaspea*, de populis supra *Scythas* habitantibus multa fabulatus est: de ipso *Aristea* mira prodigia narrant Proconnesii et Metapontini. (13-15.) Ultra *Issedonas* in illa terrarum plaga nemo pervenit. (16.) *Scythici populi*, eorumque *finitimi*, et ultra habitantes. Ab occidente *Borysthenis* ad Hypanin, *Callipidae*; supra hos *Alazones*, tum *Scythae aratores*; denique *Neuri*: (17.) ab oriente *Borysth.* proxima a mari terra, *Hylaea*; supra quam *Scythae agricolae*, qui et *Borysthenitae* et *Olbiopolitae* vocantur; dein, post desertum, *Androphagi*. (18.) His ab oriente, inter *Panticapen* fl. et *Gerrhum*, *Scythae Nomades*; (19.) et trans *Gerrhum*, *Regii Scythae*; qui a meridie *Tauros* habent, ab oriente *Tanain*, a septemtrione *Melanchlaenas*. (20.) Trans *Tanain Sauromatae*, supra quos *Buddni*, tum versus orientem *Thyssagetae*, et *Iyrcae*, ex arboribus insidiantes feris; super hos *Scythicus populus*, qui a Regiis defecit. (21. 22.) Iste omnis terrae tractus planus; supra quem aspera et montana incolunt *Argippaei*. calvi et simi praelongis mentis, arboris maxime fructu viventes, cui *Ponticum* nomen, fructus *aschy* vocatur; populus sacer habitus a finitimis. (23. 24.) Supra hos dicuntur habitare *homines capripedes*, tum alii *sex mensibus dormientes*. Ab oriente *Argippaeorum* sunt *Issedones*; qui parentum cadavera, aliis carnibus mixta, honoris caussa comedunt. (25. 26.) His a septemtr. habitare feruntur *grypes* auri custodes, et homines *unoculi*, quos *Arimaspos* vocant. (27.) In istis terris acris *hyems*; quam equi quidem tolerant, sed nec asini, nec muli: et ob frigus cornua aut nulla aut exigua habent boves. (28. 29.) Aliam ob causam in *Elide* muli non gignuntur. (30.) *Pennae* quibus oppletus est aër, sunt *nix*. (31. coll. c. 7.) De *Hyperboreis* disputatio, a quibus quotannis duae virginis cum sacris stramini triticeo involutis *Delum* misae perhibentur. (32-34.) *Olen* poëta, carminum au-

ctor quae *Deli* canuntur. (35.) De *Abaride* fabula. (36.) Ridet Herodotus hos, qui velut ex torno rotundam statuunt terram, et undique mari cinetam. (*ib.*)

Universae terrae descriptio ex mente Herodoti. *Asia*, versus occidentem in duas velut peninsulas excurrit, quarum altera *Asia inferior*, (coll. I. 72. II. 34.) altera *Arabia*: reliqua continens a meridie mari australi finitur, a septentrione mari Caspio et Araxe fluvio: quae ab oriente sunt Indiae, deserta sunt et incognita. (37-40.) *Libya*, arcto spatio Asiae contigua est, caeterum undique mari circumluitur: quod *Phoenices* olim a *Necone* missi, ac dein *Carthaginienses*, experti sunt: Sataspis vero Persae navigatio iubente Dario suscepta quidem est, sed non perfecta. (41-43.) Ab eodem vero Dario, qui *Indos* subegit, magna Asiae pars per *Scylacem* detecta est. (44.) *Europa*, super *Libyam* et *Asiam* continuo tenore porrecta, (c. 42.) quam late ad septentrionem pateat, et an ibi circumflua sit, incertum. Nec vero debuisse terram, quae una sit, in tres partes dividi, quarum etiam nomina incertae sunt originis. (45. coll. c. 42.)

Ponticae gentes stupidae, excepta *Scythica*. (46.) *Scythae*, pecoribus viventes, et domos plaustris circumvehentes, inventu difficiles et invicti sunt. (46.) Compluribus fluviis irrigatur illorum terra; quorum maximus *Ister*. (47-50.) Dein *Tyras*, (51.) *Hypanis*, (52.) *Borysthenes*, (53.) *Panticapes*, (54.) *Hypacyris*, *Gerrhus*, et *Tanais*, in quem *Hyrgis* influat. (55-57.) Gramen *Scythicum*, bilem pecoribus augeat. (58.)

Instituta Scytharum. Numina ab illis culta: uni *Marti* templa consecrant. (59.) Sacrificandi ritus. (60. 61.) *Martis* templum, ara, signum, et sacrificia, in quaque praefectura. (62.) Sues aversantur. (63.) Caesarum hostium pellibus et craniis quo pacto utantur. (64. 65.) Honos habitus fortibus viris. (66.) *Divinandi* ritus. *Enarees* (cf. I. 105.) divinandi artem a Venere habent. (67.) *Rex aegrotans*. quo pacto vates consulat. (68. 89.) Ritus foederis ferendi. (70.) *Sepultura* regum, inferiae dirissimae, et

miro modo peractae. (71. 72.) Privatorum sepultura, et purgatio eorum qui sepeliverunt. (73.) *Cannabis* et sponte nata et sata; qua et in vestes et semine pro suffimento utuntur. (74. 75.) Scythae alieni a moribus externis. *Anacharsis*, ex peregrinatione reversus, Matri Deum sacra faciens, interfectus est. (76. 77.) Etiam *Scylas* rex, Graecorum mores aemulatus et Baccho initiatus, regno eiectus, et a *Sitalce* Thraciae rege proditus, interfectus est. (78-80.) Scytharum multitudo. Immani mole *ahe-num*, ex telorum spiculis, quae a singulis Scythiis collata erant, confectum. (81.) Vestigium *Herculis* bicubitale, petrae impressum. (82.)

Dario frater Artabanus bellum *Scythicum* frustra dissuadet. (83.) Tres filios nobilis Persae, quorum pater pro uno vacationem militiae petierat, occidit *Darius*. (84.) Ad Bosporum ponte iunctum ubi rex venit, spectat *Pontum Euxinum*, cuius mensura, ut et *Bospori*, *Propontidis*, et *Hellespontii*, declaratur. (85. 86.) Duae columnae ad pontem erectae, altera Assyriis literis inscripta, altera Graecis. (87.) Architectus pontis magnifice donatus. (88.) Iones navibus in *Istrum* missi, quem ponte iungerent: *Darius* per Thraciam iter fecit. (89.) Inscriptio ad *Tearum* fluvium relicta. (90. 91.) Ingentes acervi lapidum a singulis militibus collatorum. (92.) Alii *Thraces* se dedunt: vi subacti *Getae*, qui post mortem ad *Zalmoxin* se ire, semperque vivere existimant. (93. 94.) De *Zalmoxi* variae sententiae. (95. 96.) *Darius* *Istrum* transgressus, *Cois* *Lesbii* monitu non solvit pontem, sed Ionibus custodiendam relinquit. (97. 98.)

Scythia vetus, ab Iatro ad Tanain porrecta, in medio a meridie habet *Tauricam*: superne habitant *Agathyrsi*, *Neuri*, *Androphagi*, *Melanchlaeni*. (99. 100.) Quadrata fere *Scythia*, in xx. dierum iter in longitud. et latitud. patet. (101.) Horum mores: *Taurorum*; (103.) *Agathyrsorum*; (104.) *Neurorum*; (106.) *Androphagorum*; (106.) *Melanchlaenorum*; (107.) *Budinorum*, (cf. c. 21.) quorum in finibus est urbs lignea *Gelonus*, Graecae originis.

(108. 109) *Sauromatae*, (cf. c. 21.) Scythicis patribus, *Amazonibus matribus* oriundi. (110-117.) Geloni, Budini et Sauromatae auxilia promittunt Scythis, caeteri negant. (118. 119.) *Belli cum Dario gesti ratio*. Copiis in tres partes divisus, *Darium*. intra fines eorum ingressum, per miras ambages ita circumduxerunt *Scythae*, ut illos, diurni maxime itineris spatio semper absentes, nusquam adsequi posset. (120-125.) Ab *Idanthyrso* rege aut praelium aut deditionem poscenti *Dario*, simpliciter ac libere respondet *Scythae*; (126. 127.) caeterum *Ionas*, ut pontem rescindant, monendos curat, (cf. c. 135.) et Persas frequentibus incursionibus (in quibus quidem equi ruditu asinorum et mulorum specie terrentur) vexat. (128-130.) *Dona Persis* mittunt *Scythae*, *avem*, *murem*, *ranam*, et *quinque sagittas*. (131. 132.) Denique instructa acie prodeuntes, et persequendo lepori intenti, illudunt *Dario*; qui, detrectans pugnam, domum redire cogitat. (134.) Relictis militibus infirmis et asinis, noctu ad *Istrum* abit *Darius*. (135.) *Scythae* via breviori prius ad *Istrum* pervenientes, denuo *Ionas* ut pontem rescindant monent, adsentiente *Miltiade*, refragantibus caeteris Ionum ducibus. (137-139.) Reversis *Scythis*, aliâ viâ interim *Darius* ad *Istrum* pervenit, et, operam praestante *Histiæo*, per pontem in Thraciam redit. (140. 142.) Inde in *Asiam* traiecit, relicto in *Europa* copiarum duce *Megabazo*. (143. 144.)

Libyca Persarum expeditio. Regni *Cyrenæici* primordia. *Minyæ*, Lemno a Pelasgis eiectioni, in *Laconiam* migrarunt. (145. 146.) Illorum partem *Theras* in *Callistam* insulam (quæ *Thera* dein nominata est; c. 148.) colonos duxit: alia pars in *Triphyliam* sex oppida condidit. (147. 148.) *Therae* filius *Oiolycus* Spartæ mansit, a cuius filio *Aegeo* tribus Spartana nomen invenit. (149.) *Grinus* senex, *Therae* rex, cum iuvene *Batto* Delphos profectus; iubetur in *Libya urbem condere*. (150.) *Theraci*, duce *Corobio* Cretensi, in *Plateam* insulam *Libyæ* navigant. (151.) *Corobium*, dum advenirent coloni, solum ibi relictum, fame liberavit *Colaëus* Samius; qui dein per

tempestatem *Tartessum* (cf. I. 163.) abreptus, maximas inde divitias, post *Sostratum* Aeginetam, retulit. (152.) Denique *Theraei* regem *Battum* cum colonis *Plateam* miserunt. (153.) Cyrenaei *Battum* hunc perhibent filium mercatoris *Theraei* et *Phronimae*, reguli Cretensis filiae, quae illi salutem debuerat; fuisse eundem lingua *balbum*, sed ab oraculo designatum qui in Libya Cyrenen coloniam conderet: *Battus* autem Libyco sermone regem significat. (154-156.) Coloniam ille primum in *Plateam* deduxit; deinde *Azirin*: postremo *Cyrenen*. (157. 158.) Regnante *Batto II.* cogn. *Felice*, (*Arcesilai* I. filio, *Batti* I. nepote) multis ex omni Graecia advenis auctâ coloniâ, *Libyes* agro exuti regi Aegyptiorum se tradiderunt; sed *Aegyptii* magna clade a *Cyrenaeis* adfecti sunt; quam ob causam ab *Aprie* rege defecerunt. (159.) *Arcesilai* II. frater, dissidio a rege facto, *Barcen* condidit. (160.) Regnante *Batto III.* pede claudus, corrector civitatis *Demonax* Mantineâ accitus est; cuius instituta non ferens *Arcesilaus* III. patriâ pulsus *Samum* profugit: mater eius *Pheretima* ab *Euelthone*, Cypri rege, loco exercitus quem petierat, nil nisi *muliebria dona* accepit. (161. 161.) *Arcesilaus*, Samiorum operâ regno recuperato, saevit in adversarios: dein oraculi effatum metuens, *Barcen* se contulit, ibique cum rege *Barcaeorum* interfectus est. (163. 164.) Tum *Pheretima* opem imploravit *Aryandis*, praefecti Aegypti; a quo *Aryandicum argentum*, sicut a *Dario* *Daricum aurum*, nomen invenit. (165. 166.) Is validum exercitum in *Libyam* misit, specie vindicandi mortem *Arcesilai*, revera (ut Herodoto videtur) spe *Libyae* populos sub imperium Persarum redigendi. (167.)

Recensentur diversi *Libyae populi*. Primi ab Aegypto *Adyrmachidae*: (168.) tum *Giligammae*, apud quos incipit *silphium*. (169.) *Asbystae*, supra Cyrenen: (170.) super *Barcam* *Auschisae*, quorum in finibus *Cabales*. (170.) Sequuntur *Nasamones*; (172. cf. II. 32.) *Psylli*; (173.) *Garamantes*; (174.) *Macae*, quorum in finibus *Cinyps* fluvius, et *Gratiarum collis*: (175.) *Gindanes*; (176.) *Lotophagi*;

(177.) *Machlyes*, ubi *Tritonis* palus, *Iasonis* fabulâ nobilitata; (178. 179.) *Ausenses*, apud quos *Minervae indigenae* annuos ludos virgines celebrant. (180.) Supra hos populos est *Libya feris frequens*; ultra quam *supercilium arenosum* per totam *Libyam* porrectum, in quo ex denorum dierum itineris intervallo sunt loca sale, aqua dulci, et palmetis frequentia, quae ab hominibus habitantur. (cf. c. 185.) Horum primi a Thebis sunt *Ammonii*, qui templum *Iovis* habent *arietina facie*. (181.) Tum locus, cui nomen *Augila*. (182. cf. c. 172.) Porro *Garamantes*, apud quos boves opisthonomi: illorum finitimi *Troglodytae Aethiopes*, pedibus perniciosissimi. (183.) Tum *Atarantes*, solem exsecrantes, et nominibus hominum propriis non utentes. Post alios decem dies *Atlantes*, ubi mons *Atlas*, coeli fulcrum. (184.) Omnes isti populi *Nomades*, carne et lacte vescentes, esu tamen vaccarum et suum abstinentes. (186.) Iidem longaevi; pueris venas capitis urunt. (187.) *Solem* et *lunam* deos colunt; circa Tridonidem lacum etiam *Tritonem*, *Neptunum* et *Minervam*; cuius deae signa imitantur *Palladia Graecorum*. (188. 189.) Sedentes mortuos sepeliunt *Nasamones*. (190.) Ab occasu *Tritonis* fl. habitant *Maxyes* et alii agricolae *Libyes*; quorum terra montana, silvosa, et *feris frequens*, partim *veris*, partim *fabulosis*. (191.) Alia bestiarum genera alit *Nomadum tractus*. (192.) Post *Maxyes* sunt *Zaueces*, (193.) deinde *Gyzantes*, quorum in finibus *Cyraunis* insula cum lacu, e quo auri ramenta piscantur virgines, sicut *Zacynthi* e lacu pix colligitur. (194. 195.) In *Libyae* ora occidentali est populus, apud quem *Carthaginienses* taciti *merces suas auro* permutant. (196.) In *Africa* duae gentes indigenae, *Libyes* et *Aethiopes*; duae advenae, *Phoenices* et *Graeci*. (197.) *Libyae* solum minus bonum, excepta *Cinype*, cuius mira fertilitas, et *Euesperitarum* regione. (198. cf. c. 171.) In *Cyrenaica* triplex tempus messis et autumnus. (199.)

Barcen (cf. c. 164 - 166.) frustra oppugnant *Bassae*, quorum cuniculos explorat *faber aerarius*.

(200.) Tandem dolo ac perfidia capiunt urbem. (201.) In Barcaeos eorumque uxores saevit *Pheretima*. (202.) *Cyrenen* occupare frustra conantur *Persae*; redeuntes carpuntur a *Libybus*. (203.) *Barcaeis* captis vicus in *Bactriana* tribuitur. (202.) *Pheretima* misere obit, vermibus exesa. (204.)

ARGUMENTUM LIBRI QUINTI.

Megabazus, a *Dario* in Europa relictus, primum *Perin̄thios*, olim a *Paeonibus* adflictos, dein universam *Thraciam* subigit. (Cap. 1. 2.) *Thraces*, numerosa gens, in multos populos divisa; quorum nonnulli propria habent instituta. (3.) De *Getis*, cf. IV. 94. *Trausi* recens natos lugent; beatos praedicant mortuos. (4.) Apud alios, uxorum carissima super mariti tumulo immolatur. (5.) Caeterorum *Thracum* instituta. (6-8.) Populi a septentr. *Thraciae*, parum cogniti; *Sigynnæ* se a *Medis* ortos perhibent. (9.) Regiones trans Istrum ob *apium* examina impervias esse fabulantur. (10.)

Coën Lesbium, (cf. IV. 97.) *Mitylenæ* tyrannide donat *Darius*; *Histiæo*, *Mileti* tyranno, (cf. IV. 137.) *Myrcinum* *Edonidem* concedit. (11.) Duorum fratrum astu *Paeones* deduntur *Dario*, et in *Asiam* transducuntur. (12-15.) Vitae ratio incolentium *paludem Prasiadem*; quorum equi piscibus pascuntur. (16.) Ab *Amynta*, *Macedoniae* rege, terram et aquam poscit *Megabazus*; cuius legati ab *Alexandro*, *Amyntæ* filio, decepti trucidantur. (17-21.) *Macedonum* reges, *Argivæ* stirpis fuerunt. (22.) *Histiæum*, *Myrcinum* iam condentem, *Darius* *Sardes* accitum secum *Susa* abducit. (23. 24.) *Artaphernes* *Sardibus* praeficitur, copiis maritimis *Otanes*; cuius patrem, iudicem regium, *Cambyses* excoriaverat. (25.) Is *Byzantium*, *Calchedonem*, *Lemnum* etc. cepit. (27.)

Ex *Naxo* et *Mileto* orta calamitas *Ioniae*. (28.) *Mileti* res, factionibus turbatas, olim *Parii* arbitri composuerant. (29.) Nunc *Naxii* exsules *Aristagoram*, *Histiæi* nomine procuratorem *Mileti*, rogarunt ut ipsos in patriam restitueret; quod ille ope *Arta-*

phernis se facturum pollicetur, sperans se dein Naxo a Persis praefectum iri. (30. 31.) Mittitur cum copiis *Megabates*; inter quem et Aristagoram rixâ in itinere ortâ, Persae frustra oppugnata Naxo, re infecta redeunt. (32. 34.) *Aristagoras*, metuens Persarum offensam, simul instigatus ab *Histiæo* per servum Susis missum, defectionem *Ioniae a Persis* meditatur, dissuadente quidem *Hecataeo* historico. (35. 36.) Idem in speciem Milesiis libertatem reddit; aliarumque civitatum tyrannos, dolo captos, civibus in manus tradit; tum ipse *Spartam* abit, auxilia adv. Persas petiturus. (37. 38.)

Spartae rex *Anaxandridas*, iuxta uxorem sterilem, aliam ducere coactus, ex hac genuerat *Cleomenem*: mox vero prior uxor *Dorieum* peperit. Patri successit *Cleomenes*: id aegre ferens *Dorieus*, in Cinyper Africae coloniam duxit; unde eiectus, dum Siciliam petit, Crotoniatis adv. Sybaritas opem tulit, denique in Sicula expeditione periit. (39-48.) *Cleomenem Aristagoras*, monstrato in *tabula geographica* itinere Susa usque, sollicitat ad bellum Persis inferendum, eundemque pecuniâ corrumpere conatur; sed *Cleomenes*, monitus etiam a filiola, urbe illum excedere iubet. (49-51.) *Iter* ab Epheso usque Susa, per stationes et parasangas, describit Herodotus. (52-54.)

Spartâ Athenas se confert *Aristagoras*: hinc *Digressio de Rebus Atticis*. *Hipparchum*, in somnio frustra monitum, interfecerunt *Harmodius* et *Aristogiton*, genere Gephyraei. (55. 56.) *Gephyraei* cum Cadmo e Phoenicia in Graeciam venerant. (57.) Graeci a Phoenicibus *literarum usum*, artemque *in pellibus scribendi*, didicerunt. (58.) *Inscriptiones* in templo Thebano *litteris Cadmeis*. (59-61.) Dum *Hippias*, Hipparchi frater, asperius vexat Athenienses, *Alcmaeonidae* exsules dolo reditum in patriam sibi parabant. Conductâ *templi Delphici* (cf. I, 30. II. 180.) instauratione, corruerunt oraculum, ut *Lacedaemonios* iuberet liberare Athenas; quorum prima expeditio in Atticam infelix; (62. 63.) altera, ducæ *Cleomene* felicior: *Pisistratidae*, Athenis cie-

eti, Sigeum (cf. c. 94.) se recipiunt. *Pisistratus* unde originem duxerit. (64. 65.) Factionibus dissident *Isagoras*, et *Clisthenes* ex Alcmaeonidarum familia: hic, favorem populi captans, e quatuor *tribubus* Athenarum *decem* fecit. (66.) Eius avus, Sicyoniorum tyrannus, et alia *Sicyone* novaverat, et *rhapsodos* vetuerat HomERICA carmina canere, et tribuum nomina mutaverat, sed ita ut foede illuderet civibus. (67. 68.) Adv. *Clisthenem*, potentiorum factum, *Isagoras* advocavit *Cleomenem* Spartanum, cuius ope *Alcmaeonidas*, ut nefariae caedis olim culpâ pollutos, *Athenis* eiecit; sed mox ipse et Spartani eieci sunt. (69-73.) Athenienses, Spartanorum vindictam timentes, Persarum societatem frustra petierunt. (73.) Simul Peloponnesii et Boeoti et Chalcidenses invaserunt Atticam. (74.) Sed, ortâ inter duos reges Spartanorum rixâ, (unde dein *lex Spartae* lata, *ne ambo simul reges in bellum exirent*;) dilapsi sunt socii Peloponnesii. (75. 76.) Dein a *Boeotiis* et *Chalcidensibus* poenam petierunt Athenienses, (77.) multo iam validiores vicinis populis, quum *iuris aequalitas* plurimum conferat ad civium virtutem. (78.) *Thebani* adv. Athenienses opem petierunt ab *Aeginetis*; qui primum illis *Aeacidas* miserunt, dein Atticam depopulati sunt. (81. coll. c. 89.) Vetus odium *Aeginetarum* et *Atheniensium* ex occasione simulacrorum *Damiae* et *Auxesiae*; quae simulacra postquam Aeginetae *Epidauriis* rapuerant, *Athenienses* abstrahere *Aeginâ* conantes, divinitus in furorem acti, se ipsi mutuo interemerant. (85-86.) Unum Athenas reversum mulieres *stibus* transodiunt. Inde mutatus *mulierum Atticarum vestitus*. (87-89.) *Spartanos*, *Hippiam* Sigeo acoitum restituere in tyrannidem cogitantes, acriter increpat *Socicles* Corinthiorum legatus, longa oratione *mala Corinthiorum sup tyrannis* exponens; primum sub *Cypselo*, qui quum infans in eo esset ut trucidaretur, praeter spem servatus erat; dein sub *Periandro*, qui patrem crudelitate superavit. (90-93.) *Hippias* rediit *Sigeum*, olim a Pisistrato Mitylenaeis ereptum, multorum deinde inter *Athenienses* et *Mitylenaeos*

bellorum causam, *Alcaei* *ἱερὰν*; carmine celebratorum. (94. 95.)

Ibi dum *Hippias* sollicitat *Persarum* opem adv. Athenienses, (96.) interim *Aristagoras* (cf. c. 55.) *Athenas* venit, et a populo xx. navium classem impetrat, quae Atheniensibus causa fuit malorum. (97.) Idem *Pacones* in Phrygiam abductos (c. 15.) ut domum redeant sollicitat. (98.) *Iones* cum Atheniensibus *Sardes* praeter arcem capiunt: urbs incendio deletur. (100. 101.) Regressos Persae praelio ad Ephesum superant. (102.) Atheniensibus domum reversis, *Iones*, in bello perseverantes, Hellepontii urbes et Cariae partem sibi adiungunt. (103.) Etiam *Cyprus*, excepta *Amathunte*, auctore *Onesilo* Salaminis rege defecit a Medis, et Ionibus se adiunxit. (104.)

Darius Atheniensibus iratus, *Histiaceum*, ob defectionem *Ionum* obiurgatum, ad sedandas turbas dimittit. (105-107.)

Ionum classis, et *Persarum* exercitus pedestris et navalis, simul *Cyprum* adveniunt: praelio terrā marique commisso, *Iones* mari, *Persae* terrā vincunt. *Onesilus* ducem *Persarum*, ex equo docto pugnantem, sua manu occidit: dein quum et ipse occubisset, primum contumeliose habitus est ab *Amathusiis*, sed postea ut heros cultus. *Cyprus* tota denuo Persis subiecta. (108-116.) *Persarum* duces, alii alio missi, *Ionas* eorumque socios bello persequuntur. (117.) *Cares* (apud quos solos *Iovis Stratii* templum) iterum magna clade, una cum *Milesiis*, adfecti sunt; (119. 120.) sed dein *Persarum*, in insidias delapsorum, ingentem stragem edunt. (121.) *Hellepontii*, *Ioniae* et *Aeoliis* civitates subiguntur a *Persis*. (122. 123.) *Aristagoras*, res suas desperans, relicta *Mileto*, *Myrcinum* *Edonidem* (cf. c. 11. et 22.) petit; unde bello illato *Thracibus*, ab his interficitur. (124-126.)